LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ Երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՈՒՐԲԱԹ 1 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1933

1 Septembre 1933

9րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2280 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԿԵՌ ԽԱՉԸ՝ ՎԻԷՆՆԱՅԻ ԳԼԽՈՒՆ

Իր վերջմնեայ իշխանութեան ընթացքին, հիթլերականութիւնը աչքը միշտ սուր պահեց հարեւան Աւստրիոյ վրայ։

Աչքին յաջորդեց բռունցքը՝ ընդդէմ օրուան իշխանութեան, որ կը յաւակնի անխախտ պահել Աւստրիոյ անկախութիւնը։

Հիթլերականութիւնը չէր կրնար հակառակ ըլլալ «անշլուս»ին։

Ընդհակառակն։ Թունդ ցեղապաշտ եւ աւելի անհամբեր, ան միայն մեթոտները փոխեց։ Ուզեց բերդը ներսէն գրաւել։

Եւ աւասիկ, մանաւորապէս վերջին երկու – երեք ամիսներու ընթացքին, ամէն օր աւստրիական պատմութիւն ունինք։

Բերդը ներսէն գրաւելու համար, անհրաժեշտ էր հիթլերական բջիջներ ստեղծել Աւստրիոյ մէջ։

Այդպէս ալ ըրին։ «Նացի»ները աճեցան եւ տարածուեցան ամէն կողմ, մանաւանդ սահմանամերձ շրջաններու մէջ։

Գերման եւ Աւստրիացի հիթլերականներուն համար ջուրի ճամբայ է դարձած Ինսպրուքը (աւստրիական Թիրոլ), որ կ'առաջնորդէ դէպի Պավարիա։ Կուգան ու կ'երթան, կը զարնեն ու կը փախչին։

Այստեղ է գլխաւոր կայանը՝ նացիներու զաւադրական գործունէութեան։ Այս ճամբով կը ներածուին արգիլեալ գրականութիւնը, զէնքերը, պայթուցիկները։ Գործիչներն ու գործիքները։

Վերջերս, ոչ միայն դաւադիրները, այլ եւ պատասխանատու մարդիկ պայքարը կը վարեն նորագոյն մեթոտներով։

Անոնք, վարկաբեկիչ, ամբոխավարական թռուցիկներ կը ցրուեն Աւստրիոյ ներկայ իշխանութեան դէմ՝ օդանաւեր թռցնելով։

Յետոյ, միեւնոյն պայքարը կը մղեն ռատիօ բերանով, լարելով ձայնասփիւռ գործիքները, Միւնիխի թէ Պերլինի մէջ։

Երեւութապէս՝ անմեղ քարոզութիւն է այս,— պրոպականտ։ Իսկ իրականին մէջ՝ ամէնէն վտանգաւոր ռազմախաղը, թունաւորելու համար Աւստրիոյ հանրային կարծիքը։

Մանաւանդ որ, հիթլերական ճարտասանութիւնը դաժան է եւ կոպիտ՝ իր բոլոր արտայայտութեանց մէջ։ Ցորդահոսան, հրապոյչ եւ պայթուցիկ։

Օրուան կացութիւնն ալ չափազանց նպաստաւոր է, այս պայքարին համար։

Աւստրիան կը տքայ օտար դրամատիրութեան լուծին տակ։ Անոր բարեհաճութեան շնորհիւ է որ կանգուն կը մնայ։

Պատերազմէն յետոյ զրկուած՝ իր հարստութեան կենսական երակներէն, խեղդուած՝ արուեստակեալ սահմաններու մէջ, Աւստրիան կը շնչէ փոխառութիւններով եւ ներարկումներով։

Երկիրը ծիւրած է ինքն իր մէջ, եւ պարապ տեղը չէ որ շատերը, նոյն իսկ ընկերվարականները տարիներէ ի վեր կը տեսնեն միայն մէկ ելք — միանալ Գերմանիոյ (անշլուս)։

Այս ծրագիրը հասունցած էր միտքերու մէջ, եւ աստիճանաբար ձեւ ու մարմին կ'առնէր, երբ, մաքսային միութեան մը փորձին առթիւ, վէթօ դրին յաղթականները։

Այնուհետեւ մարդիկ սկսեցան լռութիւն պահել, մինչեւ որ եկաւ հիթլերականութիւնը, վերիվայր շրջելու համար ամէն բան։

Անոր ամեհի գրոհին առջեւ, «անշլուս»ի գաղափարն ալ տեղի տուաւ։

Այսինքն, անոնք որ կուսակից էին Աւստրիոյ եւ Գերմանիոյ միացման, մանաւորապէս ընկերվարականները, սկսան խրտչիլ։

Այլ եւս երկրորդական կը համարուէր միացումը, երբ աչքի առջեւ ունէին նոր վտանգը,— հիթլերականութիւնը՝ իր կեռ խաչով։

Իբրեւ թունդ ցեղապաշտ, հիթլերականութիւնը կ'ուզէ միացումը գլուխ հանել ամէն գնով։ Բայց, առանց խոշոր ցնցումներու, եւ ճարպիկ ռազմավարութեամբ մը։

Ան կը փորձէ «նացիացնել» Աւստրիան, տապալել օրուան իշխանութիւնը եւ գարձնել ազգային – ընկերվարական։ Եւ յետոյ, անոր բերնով, հռչակել միացում։

Անշուշտ յաղթականները նորէն կը հսկեն։ Եւ այս անգամ աւելի արթուն։

Արդէն իսկ արտօնած են որ Աւստրիան օժանդակ բանակ մը կազմէ, 30,000ի բարձրացնելով իր զինուորներուն թիւը։ Շռայլած են նաեւ ուրիշ հաւաստիքներ։

Բայց, Հիթլերը նոր չէ որ պիտի սորվի թէ՝ քաղաքական կեանքի մէջ արժէք ունի միայն կատարուած իրողութիւնը։

Հիթլերականները կ'ուզեն Աւստրիան ձեռք անցընել ճիշդ այնպէս ինչպէս Բագուի մէջ կազմուած Ռեւկոմը (յեղ. կոմիտէ) փորձեց Հայաստանի հանդէպ, դեռ 1920 մայիսին եւ աշնան։

Կը բաւէր արշաւ մը սարքել մինչեւ Իջեւան,— եւ յայտարարել թէ Հայաստանի բանուորներն ու գիւղացիները ապստամբեցան։

Զէ՞ որ Բագուի մէջ կազմ եւ պատրաստ կը սպասէր 11րդ զօրաբանակը . . .

Հակառակ բոլոր զգուշութեանց, կասկած չկայ թէ հիթլերականութիւնը պիտի շարունակէ անընդհատ փորել Տոլֆուսի կառավարութեան հիմերը։

Դաւադիրները կը գործեն հազար ուղղութեամբ, օգտագործելով բոլոր սահմանագլուխները,— գերմանական, հունգարական, չեխական, իտալական, զուիցերիական եւ սերպիական։ Բուն աւստրիացի հիթլերականները հազարներով ապաստանած են Գերմանիա եւ կը մարզուին զինուորապէս։ Իսկ երկրին մէջ մնացողները կը շարունակեն խորամանկ աշխատանքներ կատարել։

Կեռ խաչը ցցուած է Աւստրիոյ գլխուն, եւ դժուար է նախատեսել հետեւանքները։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՐԴԱՐՈՒԹԻՒՆ . . .

— o —

Լոնտոնի մէջ, երբ ամիս բանտարկութեան դատապարտուեցան երեք հրեայ երիտասարդներ, որոնք փախչելով Գերմանիայէն, գաղտագողի մտեր էին Անգլիա։

Պատիժը լրացնելէ յետոյ, երեքն ալ պիտի արտաքսուին։

Արդարամի՞տ եւ մարդասէ՞ր Ալպիօնի դատաւորը հետեւեալ քարոզը կարդաց, այս առթիւ.

— « Ինչպէս կ'երեւայ, պարկեշտ մարդիկ են այս փախստականները։ Եւ սակայն, արդար չէ որ օտարականներ գան այստեղ ապրին ի հաշիւ անգլիացի հարկատուին, պարզապէս անոր համար որ իրենց կառավարութիւնը կը հալածէ զիրենք »։

Դատապարտուած Հրեաները անշուշտ չեն գիտեր որ, այս միեւնոյն կառավարութիւնը օրերով Կիպրոսի առջեւ սպասցուց հազարաւոր հայ փախստականներ, ձգեց զանոնք փոթորիկին եւ ալեկոծութեան քմահաճոյքներուն, մինչեւ որ կարելի եղաւ Սուրիա փոխադրել զանոնք։

Այս թշուառները կը փախչէին դաշնակիցներու գրաւած Կիլիկիայէն։

Ու կը փախչէին ոչ թէ պատահական հալածանքէ մը, ոչ թէ գաղտագողի, այլ օրը ցերեկով, գունդագունդ, ամէն բան երեսի վրայ ձգած եւ խուճապահար։ Ահաբեկ՝ թրքական ջարդի սարսափներէն . . .

ՎԱՀԷ

ԳՐԱՇԱՐՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

— o —

Պէյրութի գրաշարները գործադուլ հռչակեցին Օգոստոս 21ին։ *Լ'Օրիան* թերթը համակերպած չըլլալով տրուած որոշման, բանուորները գացին տպարան եւ առաջարկեցին դադրեցնել աշխատանքը։ Սակայն աշխատաւորներ ուզեցին շարունակել իրենց աշխատանքը։ Այդ միջոցին, յարձակող աշխատաւորները տակն ու վրայ բրին շարուած էջերը, տառերու սընտուկները շրջեցին եւ խանգարեցին տպագրական մեծ մեքենան, պատճառելով կարեւոր վնաս մը։

Յարձակող աշխատաւորները մեկնեցան տակն ու վրայ ընելէ վերջ *Լ'Օրիան*ի տպարանը։ Երբ « Լիսան իւլ Հալ »ի խմբագրութիւնը կ'առնէ լուրը, իսկոյն կը հեռաձայնէ ոստիկանութեան եւ օգնութիւն կը խնդրէ։ Ոստիկանններ կը հասնին եւ կ'արգիլեն հաւանական յարձակում մը։

Կառավարութիւնը *Լ'Օրիան*ի վրայ կատարուած յարձակման լուրը իմանալուն պէս, կը հրահանգէ ձերբակալել յարձակողները եւ պաշտպանութեան տակ առնել բոլոր տպարանները։ Կը ձերբակալուին մօտ 15 հոգի, որոնց մէկ մասը կ'արձակուի հետեւեալ օր։ Այժմ բանտ կը մնան հինգ հոգի, որոնք կ'ամբաստանուին *Լ'Օրիան*ի վրայ տեղի ունեցած յարձակման յանցանքով։

Շնորհիւ ոստիկանական հսկողութեան մի միայն « Լիսան իւլ հալ » թերթը լոյս տեսաւ։ Գործադուլ գրաշարները յարձակեցան գրուիչներուն վրայ եւ ուզեցին պատռել թերթերը։ Սակայն ոստիկաններ հասան եւ ձերբակալեցին յարձակողները։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻՆ ԿԱԼՈՒԱԾԱՏՈՒՐՔԸ

— o —

Շէնքերու արժէքին նոր գնահատումով՝ Պոլսոյ Պատրիարքարանի կալուածատուրքը կրկնապատկուած է։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԻՃԱԿԱԽԱՂԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ԲԱԺԻՆԸ

Նկատի առնելով որ մեծ հետաքրքրութիւն կը տիրէ Ֆրանսայի ազգ. վիճակախաղի մասին, կազմակերպիչ յանձնախումբը որոշեց սեպտ. 20ին շրջաբերութեան հանել նաեւ վիճակախաղին երկրորդ բաժինը, նոյնպէս 200 միլիոն ֆրանք = 2 միլիոն տոմսակ։ Երկու բաժինները իրարմէ պիտի տարբերին միայն տոմսակներու գոյնով։ Վիճակահանութիւնը տեղի պիտի ունենայ նոյեմբեր 5ին եւ 30ին։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՀԻԹԼԵՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԸ

100,000 ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐ ԲԱՆԱԿ ԴՐԱԾ ԵՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԻ ՄԸ ՇՈՒՐՋԸ

Օգոստոս 30ին, Նիւրընպէրկ պատմական քաղաքին մէջ բացուեցաւ նացիներու ընդհ. ժողովը — ամենամեծը ամբողջ աշխարհի մէջ, ինչպէս կ'ըսեն իրենք։ Հազարաւոր հիթլէրական դրօշներ կը ծածանին քաղաքին վրայ, եւ կեռ խաչը կը փայլի ամէն կողմ։ Բոլոր հանրային շէնքերուն ճակատը արձանագրուած է.— « Ազգին միութեան համար։ Պետութեան ուժին համար »։

Նիւրընպէրկի արուարձանները ընդարձակ զօրանոցներու կը նմանին։ Մօտ հարիւր հազար նացի զինուորներ վրան տնկած են։ Իրիկուան ժամը 8–8.30 քաղաքին բոլոր եկեղեցիներուն կոչնակները սկսան հնչել ուժգնօրէն, աւետելու համար ժողովին բացումը, մինչ անհամար բազմութիւն մը Հիթլերի կը սպասէր քաղաքապետարանին առջեւ։ Ժամը 8.30ին ձայն մը աւետեց.— « Առաջնորդը կուգայ »։ Քաղաքապետարանի պատմական դահլիճին մէջ, որ անփոփոխ կը մնայ վեց հարիւր տարիէ ի վեր եւ որ լուսաւորուած էր աշտանակներով, հաւաքուեցան քաղաքին իշխանաւորները, ազգային – ընկերվարական կուսակցութեան պետերը եւ հիթլէրական մարտական խումբերը։ Փողը հնչեց, աւետելու համար թէ «Առաջնորդ»ը անցած է քաղաքապետարանի սեմէն։ Երգչախումբը թնդացուց ազգային քայլերգը։

Քաղաքապետը բարի գալուստ մաղթելէ յետոյ, Հիթլերի յանձնեց Տիւրէրի մէկ նկարին պատճէնը։ Այս նկարը շինուած է 1513ին. անունը՝ « Ասպետը, Մահը եւ Սատանան »։ Իբրեւ յիշատակ յանձնելով այս նուէրը, քաղաքապետը ըսաւ թէ ան ձօնուած է «անվեհեր եւ անըասիր ասպետին»։ Երգչախումբը հնչեցուց « Գերմանիա ամէն բանէ վեր »։ Յետոյ Հիթլեր կարճ բանախօսութիւն մը ըրաւ, յայտնելով թէ այսուհետեւ իր կուսակցութեան բոլոր ընդհ. ժողովները պիտի գումարուին Նիւրընպէրկի մէջ։ Եւ շեշտեց.

— « Մեր շարժումը ուրիշ բան չէ բայց եթէ ոչ միայն շարունակութիւնը Գերմանիոյ մեծութեան, այլեւ անոր պատմութեան եւ գեղարուեստական աւանդութեանց։

250 ԿԱԹՍԱՅ, 500,000 ՍԵՂԱՆԱԿԻՑ

Տնտեսական տագնապէն ի վեր, այսքան փայլուն եւ արտակարգ վիճակ տեսած չէր Նիւրընպէրկ քաղաքը։ Մէկ հատիկ սենեակ չկայ պանդոկներուն մէջ։ Մասնաւոր միջոցներ ձեռք առնուած են, կերակրելու համար 500,000 հոգի որ պիտի մասնակցին համագումարի ճաշին։ 250 վիթխարի կաթսաներ պիտի եռան, եղան միս եփելու համար բրինձով։ Բաժինը մէկ մառքի պիտի ծախուի։ 30,000 պահեստի բաժին պիտի պատրաստուի, որպէսզի ոչ ոք անօթի չմնայ։ Անոնք որ չարաթներէ ի վեր կը բանին այս համագումարին պատրաստութեան համար, մօտ հազար հեռախօսի գիծ հաստատած են, յաւելուածաբար։ 300 մասնաւոր խումբեր շարժման մէջ դրուած են, ապահովելու համար ժողովականներուն պարենաւորումը եւ փոխադրութիւնը։ Քաղաքը, որ ընդհանրապէս 400,000 բնակիչ ունի, մէկ միլիոնէն աւելի կը համրէ այժմ։

Այն սրահը ուր կը գումարուի ընդհ. ժողովը, կրնայ առնել 30,000 մարդ։ Քսան հազար մեղր կերպաս զրկուած է զարդարելու համար, ինչպէս եւ 15 վակոն ծաղիկ։ 80 ձայնարձակներ զետեղուած են, ճառերը տարածելու համար։ Այս առթիւ կազմակերպուած է հրախաղութիւն մը որ մէկ հատիկ է իր տեսակին մէջ։ 300,000 տոմս ծախուած է արդէն։ Հրախաղութիւնը պիտի տարածուի 18 քիլոմեդր երկայնութեան վրայ եւ 70,000 պայթուցիկներ պիտի արձակուին մէկ ժամուան մէջ։

Հիթլէրականները աւստրիական բանտէ մը փախցուցին իրենց գործիչը

Չորեքշաբթի օր, ծպտեալ հիթլէրականներ մտնելով Ինսպրուքի (Աւստրիա) բանտը, փախցուցին Թիրոլի շրջանային գործիչը, Ֆրանց Հօֆէր, որ բանտարկուած է յուլիս 12էն ի վեր։ Ահա թէ ինչպէս տեղի ունեցաւ դէպքը.— Առտուն ժամը 1ին, ինքնաշարժ մը կեցաւ բանտին առջեւ եւ վար իջան ոստիկանական համազգեստ հագած երկու պարոններ եւ քաղաքացի մը։ Երկու «ոստիկանները» ըսին թէ քաղաքացին ոճիր մը գործած ըլլալով, կ'ուզեն բանտարկել։ Բանտապահը առանց վարանելու բացաւ դուռը։ Այդ պահուն իսկ հարուած մը իջեցուցին գլխուն եւ քլորոֆորմ արձակեցին քթին։ Երկրորդ բանտապահ մը, որ օգնութեան կը փութար, նոյն վիճակին ենթարկուեցաւ։ Դաւադիրները բանալիները գրաւելով, բացին Ֆրանց Հօֆէրի խցիկը եւ արձակեցին բանտարկեալը։ Բայց, չկրցան դուրս հանել, որովհետեւ երկրորդ բանտապահը արթնցած եւ ահազանգ հնչեցուցած ըլլալով, դուռները փակուած էին։

Ասոր վրայ, դաւադիրները ուղղուեցան բանտապետին սենեակը, բայց մարդը բացակայ էր։ Կինը սարսափահար ստորնալիքին տակ յանձնեց ելքի դուռներէն մէկուն բանալին։ Դաւադիրները այսպէս կրցան դուրս ելլել, ինքնաշարժ նստիլ եւ անհետանալ։ Քանի մը ժամ յետոյ փախստականներուն ինքնաշարժը գտնուեցաւ իտալական սահմանագլուխին վրայ։

Կառավարութիւնը անմիջապէս արտակարգ միջոցներ ձեռք առաւ, փակելով Ինսպրուքի սահմանագլուխը։ Հարիւրի չափ նացիներ ձերբակալուեցան կասկածի վրայ։ Միեւնոյնատեն կը խորհուի կեդրոնացման բանակատեղիներ հաստատել, արգելափակելու համար Աւստրիոյ նացիները։

Աւստրիոյ բանակը պիտի զօրանայ

Վերջապէս համաձայնութիւն գոյացաւ, 30,000ի բարձրացնելու համար Աւստրիոյ բանակին թիւը։

Սէն Ժէռմէնի դաշնագրով, Աւստրիա իրաւունք ունի 30,000 զինուոր պահելու, բայց հազիւ 20 — 22,000 կը համրէ։ Նկատի առնելով հիթլէրականներու կասկածելի ձեռնարկները, այժմ պիտի կազմուի 8 – 10,000նոց օժանդակ ուժ մը, վեց ամսուան մարզանքով եւ առժամապէս։ Շաբաթներէ ի վեր այս մասին բանակցութիւններ կը կատարուէին Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Իտալիոյ եւ Փոքր Համաձայնութեան միջեւ։ Այս մասին կարծիք չէ հարցուած Գերմանիոյ, թէեւ մաս կը կազմէ չորսերու համաձայնութեան։ Ուշագրաւ է որ Իտալիան ալ առանց վերապահութեան տուաւ իր հաւանութիւնը։

Հայրասպան աղջիկը

ԱՄԷՆ ԱՆԳԱՄ 100–150 ՖՐԱՆՔ ԿՈՒՏԱՐ ԻՐ ՍԻՐԱՀԱՐԻՆ

— o —

Տեղական բոլոր թերթերը ամբողջ սիւնակներ կը յատկացնեն Օր. Վիոլէթ Նոզիէռի, թունաւորիչ աղջկան։ Թերթ կայ որ իր խմբագիրներէն եւ լրաբերներէն 8 — 10 շարժման մէջ դրած է յատկապէս այս գործին համար։ Ի՞նչ կը հետաքրքրուին քաղաքական լուրերով կամ . . . Ասորիներու ջարդով։

Ոստիկանութիւնը քանի կը պրպտէ, այնքան մթին ծալքեր երեւան կը հանէ։

Առջի օր հարցաքննեց ուսանող մը, Ժան Տապէն, որ խոստովանեցաւ թէ օրական 100 — 200 ֆրանք կը ստանար Օր. Վիոլէթէն։

Անշուշտ այս ալ « ուսանողական » արհեստ մըն է։ (Ուս. Միութիւնը փութաց դատապարտել այս տղան)։

Ահա իր պատմութիւնը.

— Վիոլէթ Նոզիէռը ճանչցայ Քառաթիէ Լաթէնի մէջ, անցեալ յունիսին։ Մեր կապեցինք եւ ութ օր յետոյ սենեակ մը վարձեցինք Վիքթոր Քուզէն փողոցին մէջ։ Այս տեղ կուտայինք ժամադրութիւնները։ Երկու ամսուան ընթացքին հինգ – վեց անգամ հանդիպեցայ Նոզիէռի։ Կուգար ժամը 9ին, ըսելով թէ ազատ չէ այդ ժամէն առաջ, եւ կը բաժնուէր ժամը 11ին, յայտնելով թէ չի կրնար աւելի երկար մնալ։ Միասին կը ճաշէինք թաղին մէկ ճաշարանին մէջ եւ երբ օր մը դիտել տուի թէ այս ծախքերը ծանր են իմ վտիտ քսակիս համար, ամէն հանդիպումիս 100 — 150 ֆրանք կուտար։ Այս ծախքերը ծանր չէին իրենիմար։ Կը պատմէր թէ մայրը լաւ կը շահի կարուձեւի տան մը մէջ, թէ հայրն ալ նարտարագէտ է եւ 180 — 200,000 ֆրանք դրամագլուխ դրած է այդ նոյն տան մէջ, թէ ինք ամսական 2 — 3000 ֆրանք կը ստանայ իր ծնողքէն եւայլն։ Նոյնիսկ մօրքուրի մը պատմութիւնը հնարած էր, ըսելով թէ անոր այցելութեան 1000 —1500 ֆրանք կը ստանայ անկէ։

Ժան Տապէն անբաւական համրելով այս հանդիպումները, առաջարկած էր ամբողջ գիշեր մը իրեն հետ անցընել։ Վիոլէթ ասոր ալ միջոցը գտած էր։ Յետոյ, յուլիսի վերջը, որոշեցին արձակուրդը միասին անցընել Սապլը տ'Օլոնի մէջ, օթօ մը գնել 10,000 ֆրանքի եւն.։ Բոլորը ջուրը ինկան, եւ Ժան Տապէն նեղը մնալով, 350 ֆր. փոխ ուզեց ընկերոջմէ մը։ Այս վերջինը հաւանեցաւ, պայմանաւ որ Օր. Վիոլէթ երաշխաւոր ըլլայ եւ վճարէ։ Վիոլէթ Նոզիէռ չմերժեց եւ օգոստոս 21ին — ոճիրին օրը — նամակ մը գրեց, յայտնելով թէ 400 ֆրանք պիտի ղրկէ, 350ը՝ իրեն, 50ն ալ ուրիշ ընկերոջ մը համար։

⁂ Բանտին մէջ ալ, հայրասպանը կը շարունակէ իր անզգայ եւ դէգ ընթացքը։ Առջի օր երբ ներկայացաւ փաստաբանը, յայտարարեց.

— Ի՞նչ համարձակութիւն է այս, հանեցին սեւ հագուստ եւ հագցուցին սա խայտառակ մոխրագոյն տաբատը։ Շատ բարկացած եմ, որովհետեւ այստեղ միայն իմ գլխուս եկաւ այս փորձանքը։ Միւս կալանաւորները պահած են իրենց հագած հագուստը։

Առանց մանրամասնութեանց մէջ մտնելու, օր. Նոզիէռ կրկնեց հօրը դէմ բրած ամբաստանութիւնները։ Երբ խօսք ըրին Ժան Տապէնի մասին, կարծես ոգեւորուեցաւ.

— Կը սիրեմ, շատ ազնիւ է։ Ան երբեք տեղեկութիւն չէ ունեցած իմ ծրագիրներուս մասին։ Ըսէք իրեն որ եթէ ուրիշ տարփածուներ ունիմ, իրենց դրամին համար է եւ թէ միայն զինքը կը սիրեմ։

Յետոյ փափաք յայտնեց որ մայրը ներէ եւ հարցուց.

— Ի՞նչ պիտի ըլլայ ապագաս . . .

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ

Անշուշտ, երկար պիտի ըլլար հոս մի առ մի թուել արտասանուած ճառերը: Սակայն, քանի մը ճառեր անհրաժեշտ կը դառնանք «Ծառաջ»ի ընթերցողներուն սեփականութիւն դարձնել:

Ֆրանսական ընկերվարութեան Ռընուոէլի խմբակը կանխօրօք թռուցիկ մը ցրուեց պատգամաւորներուն մօտ՝ վերջիններուս իր տեսակէտները: Այդ թռուցիկը կ'ընդգրկէր 54 երեսներ եւ 8 ծերակուտականներ:

Անոնք ձագկելով իրենց հասցէին ուղղուած մեղադրանքները կ'ըսէին.

— «Մենք ոչ բարենորոգչականներ ենք, ոչ նոր ընկերվարականներ եւ ոչ ալ ազգային ընկերվարականներ, այլ սոսկ ընկերվարականներ:

Ժողովրդավար կարգերը ամրապնդելու համար մենք նուազ կարեւորութիւն կ'ընծայենք չինծու յեղափոխութեանց: Մենք կ'ուզենք վերանորոգել պետութիւնը, թարմացնել սահմանադրական եւ խորհրդարանական կարգերը, օգտագործել արհեստակցական գործունէութիւնն ու աշխատանքի կազմակերպութիւնը ամէնօրեայ ճիգերով ու աշխատակցութեամբ: Այս աշխատանքը կատարելու համար մենք պէտք չունինք ստեղծելու ոչ նոր ընկերվարութիւն մը եւ ոչ ալ մեր սիրտը տրամադրելու Փաշականութեան:

Ազգութիւնը իրողութիւն է: Այդ իրողութեան դէմ մենք չենք կրնար երթալ: Բոլոր ազգերն ալ կը քաշուին իրենց պատեհներուն մէջ: Մեր խորհրդարանական ամբողջ հատուածը մի՛թէ մանկակութիւն չունի, երբ ընդառաջ կ'երթայ եւ կը քաւէարկէ հողագործական եւ ճարտարարուեստական կարգ մը միջոցներ ազգային արտադրութեան պաշտպանութեան համար:

Ամէնքն ալ ներհաւատական խորհրդաժողովի ճախողութեան հետեւանքներէն են: Ազգերը տակաւին տոխպուած են պաշտպանողական միջոցներու դիմելու, որքան ատեն որ միջազգային իրաւարարութիւնը, դինաթափութեան կազմակերպումը միջազգային ընդունելի եւ պարտադիր ձեւեր առացած չեն:

Մենք կ'ուզենք պաշտպան կանգնիլ արհեստակցական գեանի վրայ կազմակերպուած մխութեանց, դիւղացիութեան, բանուորութեան, միջին դասակարգին եւ այն մտաւորականութեան, որ խեղդուող դրամատիրութեան դէմ կը ծառանայ ընկերվարական կուսակցութեանց հետ, որ դրեթէ կառավարական կուսակցութիւն է, հետապնդելու եւ իրականացնելու ազգային չբջանակի մէջ:

Մենք կը ջատագովենք Միջազգայինը եւ կ'ուզենք կողք կողքի ծառանալ Փաշական բոլոր տեսակի բանութեանց դէմ: Եւ ատոր համար մենք կ'ըսենք,

Կարգ՝ դրամատիրական անկարգութեան եւ դիկտատորական բռնութեան դէմ.

Կազմակերպուած ժողովրդավարութեամբ եւ ընկերվարութեամբ՝ ազգերու վերկութիւն:

Ազգութեան միջոցով դէպի միջազգային համագործակցութիւն եւ խաղաղութիւն»:

Երկուշաբթի եւս խորհրդաժողովի բեմէն՝ ընդարձակելով իր խմբակի միտքերը յայտարարեց համարձակ եւ յանդուգն կերպով.

— «Անտարակոյս մենք պէտք է պաշտպաննենք ժողովրդավարութիւնը: Եւ ես զանազանութիւն չեմ դներ քաղքենի ժողովրդավարութեան եւ ընկերվարական ժողովրդավարութեան միջեւ, ինչպէս չեմ դներ քաղքենի ազգային պաշտպանութեան եւ ընկերվարական ազգային պաշտպանութեան միջեւ: Եւ կ'ըսեմ.— Այն երկիրներու մէջ ուր ազատութիւն երբեք գոյութիւն չէ ունեցած, պէտք է նուաճել: Այն երկիրներուն մէջ, ուր ազատութիւնը խորտակուած է պէտք է վերահաստատել: Եւ այն երկիրներուն մէջ, ուր ազատութիւնը պահուած է պէտք է պահպանել: Մեզ ազգայնական կոչեցին, որովհետեւ ըսինք թէ ընկերվարութիւնը չի կրնար անջատուիլ ազգէն»:

Եւ անդրադառնալով ազգային պաշտպանութեան՝ չեշտեց.

— «Ընկերվարութիւնը չի կրնար խուսափիլ ազգային պաշտպանութեան հարցէն: Երբ միջազգային կազմակերպութիւն մը հաստատէ թէ իր երկիրս ինքնապաշտպանութեան դերին մէջ կը դնուի եւ ուրիշ մըն է նախայարձակը, այդ պարագային իմ պարտականութիւնս է պաշտպանել իմ երկիրը, ոչ թէ քաղքենի դասի վերկութեան, այլ բանուորութեան վայելած ազատութեան պաշտպանութեան համար: Եթէ այսպէս խօսիլ կը նշանակէ ֆաշական ըլլալ, թող ըլլայ, բայց ընդհակառակն, այսպէս դնել հարցը կը նշանակէ ֆաշականութեան դէմ մաքառիլ»:

Այնուհետեւ խօսեցաւ Տալթըն (Մեծն Բրիտանիա), Ալթէր (լեհական հրէական «Պունտ»), եւ Օթթօ Վէլս, գերման սոց. դէմոկրատիայի նախագահը:

Վէլսի ճառը մանաւանդ արժէք եւ կշիռ ունէր, որովհետեւ պատգամաւորներէն ոմանք գերման սոց. դէմոկրատիայի քաղաքականութեան, թուլութեան եւ անճեռնհասութեան:

— «Մենք դիտէինք, ըսաւ Վէլս, որ խիստ քննադատութեան պիտի ենթարկուէինք, քննադատութիւն որ կը բխէր ուեւէ շուտ դառնութեան եւ ընկերականութեան զգացումէն:

Տասնըհինգ տարուան դէպքերը լուսդոյն կերպով «Բամբի»ի մէջ բացատրուած են Օթթօ Պաուէրի կողմէ:

Վերապրելի խաղաղութեան դաշնագիրը կնքուեցաւ, երբ մենք տակաւին իշխանութեան գլուխ անցած չէինք: Կը համարձակիմ ըսելու թէ ասկէ 15 տարի առաջ եթէ գերման երիտասարդ հանրապետութիւնը հաւասարութեան իրաւունքի վրայ դրուէր եւ նկատուէր ազգաբարը հերոսական ազգերու պատմական ընտանիքին մէկ նոր փուլին, կարելի էր ենթադրել որ չատրաներ բոլորովին ուրիշ կերպ պիտի ըլլային: Մեզի պարտադրեցին դաշնագիր մը եւ այդ պարտադրութենէն ծնաւ դիկտատոր մը:

Ապագայ պատմիչը թող քննէ թէ ինչպէս 1914 — 1933, իր գոյութեան համար պայքարող ժողովուրդ մը ինքզինքի ծանր եւ անասելի դժուարութեան ենթարկուեցաւ: Զորս տարի ու կէս տեւող համաշխարհային պատերազմը թէ նիհարցուց եւ բարոյայոյց քայքայեց գերման ժողովուրդը: Աշխարհի ամենահզօր պինդուորական նուիճումը խորտակուեցաւ եւ սոց.դէմոկրատիան եկաւ իշխելու անոր ձըգած աւերակներուն վրայ: 1923ին կատնացուցինք մարքը եւ 1924էն 1928 Գերմանիան անտեսական բարգաւաճ վիճակի մէջ մտաւ: 1928 — 1929ին վրայ հասաւ համաշխարհային տնտեսական տագնապը եւ չորս տարուան ընթացքին բանուոր դասակարգը դարձուց պայքարի անընդունակ եւ քաշուեցաւ հանրապետութիւնը պաշտպանելու մարտի թատերաբեմէն:

Սէվէրինկը երբ հանրապետութեան պաշտպանութեան համար ոստիկանական ջոկատներ ուզեց կազմել, դեսպաններու խորհուրդը արգիլեց: Հոս այս խորհրդաժողովին մէջ իմ վրայ ոչ մէկ բան այնքան խոր տպաւորութիւն ձգեց, որքան այն հեռաւոր ներու խօսքերը որոնք իրենց երկրի առանձնայատուկ պայմանները չեշտեցին: Գերման սոց. դէմոկրատիան խիստ քննադատութեան ենթարկուեցաւ ճիշդ ատոր համար, որ մենք մեր գործունէութիւնը պատշաճեցուցինք մեր երկրի տուեալ պայմաններուն: Մենք նոյն իսկ պաշտպանեցինք Հինդենպուրգի ընտրութիւնը, որովհետեւ համայնավարներու վարած ընդհական քաղաքականութիւնը պիտի առաջնորդէր Հիթլէրը մինչեւ նախագահութիւն: Մինչեւ այսօր, տակաւին համայնավարները ամենայոռի պայքարն է որ կը մղեն մեզի դէմ եւ կը կարծեն թէ պոլշեւիզմի ճամբան Փաշականութեան վրայէն կ'անցնի:

Մենք Պրիւնինկի դահլիճի օրով չենք մոռնար մեր գործած սխալները: Ժողովրդավարութեան հիմերը սարսած էին: Միջին դասակարգը դիկտատոր մը կ'աղաղակէր: Եւ ես Մաքիաւելիի մեր ընկ. ժողովին ըսի.— Եթէ անհրաժեշտ է դիկտատոր մը, աւելի լաւ է տիկա ըլլայ մեր կուսակցութեան եւ արհեստակցական միութեան դիկտատուրան: Այս միջոցով մենք վերստին կը գտնէինք ժողովրդավարութեան ճամբան եւ կրնայինք այդ կարգերը պաշտպանել:

Այն վայրկեանին, երբ բանուորութեան սիրտը կը լեցուի միութեան զգացումով, համայնավարները հիթլէրական Գերմանիոյ մէջ կը թունաւորին մեր գաղտնի աշխատանքները:

Հիթլէրը իր տրակոնական միջոցներով կ'ուզէ խեղդել երկրորդ յեղափոխութեան ձայնը, սակայն ես համոզուած եմ որ Գերմանիան Եւրոպայի մէջ առաջինը պիտի իրականացնէ ընկերվարական յեղափոխութիւնը:

Լէօն Պլումի արտասանած ճառին վրայ չպիտի երկար կանդ առնենք, որովհետեւ անիկա «Փոփիւլէր»ի մէջ 30 յօդուածներով արդէն արծարծած էր նոյն միտքերը: Ան կը գտնէ, որ Փաշականութիւնը ծնունդն է ներկայ տնտեսական տագնապալինամտեսական տագնապին դէմ մաքառելով Եւրոպայի «Փաշական կղզեակներ»ու ուժը չէ զօրացուած կ'ըլլայ: Ապա ջատագովեց, հակառակ կատարուած փորձերուն, վերսկսիլ բանակցութիւնները Գ. Միջազգայինի հետ, արհեստակցական կազմակերպութեան հետ միասին եւ ստեղծել միջազգային գեանի վրայ բանուորական միացեալ ճակատը:

Ամերիկայի ընկերվարական ներկայացուցիչ Քրէօժէր եւս խօսեցաւ Միջազգայինի գաղափարական եւ քաղաքական վերաքննութեան չուրջ եւ պատհանջեց որ Միջազգայինը արձագանգ տայ արդի պայմաններուն եւ փոխէ իր գործունէութեան եղանակները:

Ճաշօրդով կը խօսինք քաւէարկուած բանաձեւերու մասին:

Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՃԱՐԺՈՒՄԸ ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՄԷՋ

7.- Սոխղարաւելներ (Սոխղովւնւ)

ԼՄՐ.— Նախորդ յօդուածին մէջ, (25 օգոստ.) երկրորդ խորագիրը կարդալ ՀԻՄՆԱԿԱՆ (ոչ թէ Գերմանական) ՈԳԻՆ:

Ինչպէս որ առեն մը, հայ յեղին գիւղն ու աւանն իր եկեղեցիի կողքին դպրոց մը ունէր, այնպէս ալ Զեխոսլովաքիոյ աննշան գիւղն իսկ իր սոքոլարանն ունի: Այս չէնքը, մանաւանդ ձմեռ առեն կը դառնայ կեդրոն բոլոր իւրաքանչիւր միութեան ուր անդամները կը հաւաքուին, կը մարզուին, կը հաղորդուին: Անդամներու փոքր մի մը ունեցող կամ շատ աղքատ միութիւններէ զատ գրեթէ ամէն միութիւն իր սոքոլարանը, իր բոյնն ունի: Ճաշխ ալ ամոր քով ու լրացուցիչ, ամառնային բացօթեայ սոքոլական մարզարան — խաղարանը:

Վիճակագրական թիւերու անցնելու առեն դադարիր պիտի կազմուի անոնց համրանքին վրայ: Ինչ որ սակայն պէտք է ըսել այն է, թէ այս չէնքերը բարձրացած են, ու կը շարունակուին բարձրանալ, միշտ միութեան անդամներու ուղղակի աշխատանքովն ու մասնակցութեամբը: Ճաշխ հողն է որ միայն գնուած կ'ըլլայ:

Շատ են սոքոլարանները, որու հողը անդամի մը նուէրն է, յատակագիծը սոքոլ ճարտարապետի մը գործը, նիւթերն ուրիշ սոքոլներու ընդծառները նպաստը, ու պատ ու տանիք բարձրացած են բանուոր սոքոլներու աշխատանքովը: Ցիւրեցի Ա. սոքոլարանը որ այսօր կը ծառայէ իբր կեդրոն Փրակայի սոքոլին: Մինչդեռ իբր սոքոլական համայնքին ընդհ. կեդրոն բոյն, հինգ տարի առաջ բարձրացաւ «Թիւրչի Տուն»ը, հիմնադիրին անունովը: Փըրակայի ամէն մէկ թաղամասն ունի իր սոքոլարանը՝ բացի կեդրոնական ա. սոքոլավայրէն: Նորերը կը կառուցուին՝ քանի քաղաքը կը տարածուի, կը մեծնայ:

Սոքոլարանը նախ սոքոլական միութեան վարչական պաշտօնատեղին է: Հոն է որ կը կատարուի անդամագրութիւն, թղթակցութիւն, նիստ, հաւաքոյթ եւն.: Միաժամանակ անիկա մարզարան է մանաւանդ ձմեռ առեն: Հոն է սոքոլական դպրոցը: Ճաշխ սրահ մը՝ հանդիսի ու ներկայացումի, բանախօսութեան կամ սինեմայի ծառայելու հաւասարապէս յարմար: Ինչքո անպակաս է սոքոլավայրէն, մարզարանն է, մարզասրահը իր արդիական բոլոր տեսակի մարզանքներու յատուկ սարքուածքով, լուացարաններով ու «տուշ»երով: Հոն է իր պարտադիր ղբաղարանը: Հոն են նաեւ մարզիչ պատրաստող դպրոցները: Ամէն գառ իւրաքանչիւր սոքոլարան հազարումէկ ձեւերով ծառայութիւն կը մատուցանէ հանրութեան: Իր սրահները կը տրամադրէ ամէն օգտակար ձեռնարկի, բանախօսութիւն, ժողով, ներկայացում: Նոյն սրահները կը դառնան դիւերելիք հիւրանոց ուրիշ տեղերէ եկող սոքոլներու, խումբերու, դպրոցականներու որոնք ուսումնասիրական կամ կամ պարզ չբջագայութեան եղած են: Իր ընթերցարանն ու դրադարանը բաց կը պահէ բոլորին առջեւ անխտիր: Ամէն օր. դպրոցի մը ուսումնասիրական ճամբորդութիւնը դէպի հեռաւոր պատմական վայր մը. կրնաք չափել թէ որքան մեծ դիւրութիւն է 30—40 կամ աւելի հոգինոց խմբի մը, երբ կրնայ այդ ուսումնասիրութեան երթալ առանց պանդոկի խոշոր ծախքին: Ճաշխ ձրի գիշերում մը ապահովուած կ'ըլլայ այդ վայրի սոքոլարանին մէջ, կամ շատ շատ մարդ դրլուխ մէկ քուրոն կամ մէկ ֆր. վճարումով մը: Այնուհետեւ որ սոքոլները կը դիշերեն ամէնուրեք իրենց բոյներուն մէջ, երբ այսպէս արշաւի ու պտոյտի կ'երթեն: Պզտիկ գործնական կէտ մը. բայց որքան կը դիւրացնէ երկրին աշխարհագրութեան, պատմութեան, ազգագրութեան անմիջական ու իրական ճանաչումը: Վերջը պիտի տեսնենք որ սոքոլարանը մեծ բարիք մըն է տղոց ու պատանիներու՝ որոնք հոն թէ զբօսանք կը գտնեն, թէ կը թրծըւին ազգային ինքնաճանաչումով եւ սոքոլարաններու այս գետեղումէն, այս թրծումէն կ'անցնի մանկութիւնը ամբողջ երկրին: Անդամի եւ ոչ անդամի համեմատութիւնը կը կորնչնէ իր կարեւորութիւնը, դուռ ձեւական հանդամանք առնելով:

Սոքոլարան չէնքերուն չափ կարեւոր են բացօթեայ սոքոլարանները, հաստատուած խճուղիի ու փողոցի փոշիին տարողութենէն հեռու, յաճախ այս անտառածածուկ երկրին հրապուրիչ անկիւնները, ծառի ու կանանչի մէջ. շատ անգամ, ուր որ կարելի է, միաժամանակ գետերու ու լճերու ափին, չբջափակ, աղատ ամէն վտանգէ: Անոնք նախ օրհնութիւն մըն են սոքոլ թէ ոչ սոքոլ տղոց, որոնք հոն առաուընէ մինչեւ իրիկուն կը թաւալին արեւին համբոյրին, մաքուր օդի չոյանքին ու կանանչի դգուանքին մէջ:

Հոս ալ, ինչպէս ձմեռնային սոքոլարանը, անպակաս է սարքը մարզանքի միջոցներու եւ գործիքներու, ու եթէ չլսուին չէ, նաեւ չարքը «տուշ»երու եւ լուացարաններու: Զատ հասանները հոս մարքի ու մարմնի խնդկինքը կը մոռնան մէկը ազատ օդին մէջ առղջարար չարժուժով, միւսը լողանքով: Այս մարզարանները ամէն կիրակի ու տօնօր, բազմութիւնները կը քաշեն դուրս բնութեան, մարզական մրցահանդէսներով, բացօթեայ գեղարուեստական ներկայացումներով, տղոց համար կրթիչ, դաստիարակիչ խաղերով, պարով, նուագով, ամբողջական պատարագ մը՝ առղջութեան ուղեցոյցութեան առթիւ, ու այդ բոլորը դուռ աղգային, դիտակցօրէն ապրած ազգայնական չունչով եւ արտայայտութեամբ:

Ի հարկէ տակաւին չատ են այն միութիւնները որ մինակ չենք — սոքոլարան ունին, առանց բացօթեայ մարզարանին, ուրիշներ, որ երկրորդն ունին, առանց առաջինին, ու չատ մը միութիւններ ալ, որոնք ոչ չենք ոչ ալ բացօթեայ բոյն ունին:

Այս պարագային, չատ տեղեր դպրոցն է որ կը հասնի անոնց օգնութեան. այս երկրին մէջ՝ տղաք մինչեւ կէսօրէ ետք ժամը մէկ կամ 2 կ'ուսանին: Դպրոցը արձակուելէ ետք՝ մէկ կամ երկու կամ աւելի սրահներ, յեռմիջօրէին կը դառնան սոքոլարան: Կուգայ միութեան մարզիչը, միութեան կին մարզիչը, կամ մարզիչները, կը բերուին գործիքները, կը կատարուի մարզանքը, խաղը, լիովին, ամենարժանդիր կարգապահութեամբ ու հոգածութեամբ, ապա ներկայ անդամները իրենց ձեռքով գործիքները կը տանին կը զետեղեն պատկան տեղը, պահարանը, ու այսպէս ամէն օր իրիկունը՝ նոյն դասարան — սրահները կը ծառային իբր դպրոց, կամ դասարան, սոքոլական մտաւոր մարզանքին, մշակումին:

Հոն ուր դպրոցը զուտ գործնական պատճառներով չի կրնար այս օգնութիւնը ընծայել, կը հասնի այսպէս կոչուած Ազգային Տունը (Նարոտնի Տում): Այս վերջին հաստատութեան մասին առանձինն պիտի խօսիմ «Ծառաջ»ի մէջ: Ու եթէ չկայ նաեւ Ազգային Տան մը օգնութեան կարելիութիւնը, այդ պարագային սոքոլը կը վարձէ նպատակայարմար սրահ մը, պանդոկ մը, ճաշարան մը, կամ որ եւ է ուրիշ մասնաւոր հաստատութեանէ, հոն կը պահէ իր գրքերն ու թղթերը, գործիքներն ու իրերը ու կը կատարէ իր ձմեռնային մարզանքը, մշակումը, աշխատանքը: Ամառն արդէն բնութիւնը իր գիրկը կը բանայ:

1933 թուականը սոքոլական համայնքին համար չնութեան թուական կարելի է կոչել, որովհետեւ սոքոլ մամուլը լեցուն է լուրերով՝ երկրին ամէն կողմէ սկսած սեփական սոքոլարաններու չինութեանց կամ եղածներուն լրացումին:

Սոքոլական ալէքներու առեն, սոքոլարանները կը դառնան չեխոսլովաք ասպնջականութեան արտադրատեղիներ: Աբդարեւ, երբ տասնեակ հազարներով ուրիշ սլաւ երկիրներէ սոքոլներ, սոքոլ կիներ, հանդիսատեսներ, հետաքրքիրներ կը լեցուին Փրակա, այդ բազմահազար Պուլկարներուն, Սերպերուն, Լեհերուն, Խրուսթներուն, Սլովէններուն կ'ապահովուի բնակութիւն սոքոլարաններու մէջ, անբաւական եղած պարագային դպրոցները, ու նաեւ կը բաշխուին սոքոլ ընտանիքներու մէջ: Այդ տարիներուն երբ պանդոկ կամ հիւրանոց թէ սուղ եւ թէ խճողուած կ'ըլլան, կրնաք գտած թէ բարոյական ինչ մեծ արժէք կը ստանայ այդ սրտաբուխ հիւրասիրութեամբ, հոգ չէ թէ չոր խոտ օթոցներու վրայ: Միաժամանակ ինչ մեծ խնայողութիւն է ան հետեւներէն եկող սոքոլին կամ հանդիսատեսին համար:

ԳԵՂԱՄ ՇՈՂԱԿԱԹ

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Ռուսերը Սան-Սթեֆանօ կը հասնին.- Ներսէս պատրիարքի միջադէպը եպարխոսին հետ.- Պատրիարք թէ քիւզանդական կայսր

(«Միլլիէթ»ի պատկական Ցուշերէն)

Մանաւանդ 19րդ դարուն եւ բոլոգիները իրենք իրենց տուած էին Աբեւելքի մէջ քրիստոնէութեան պաշտպանութեան եւ կամ քաղաքակրթութեան ծառայման դիմակը եւ այդ բաները պատրուակ բռնելով իրենց մասնաւոր շահերը կը հետապնդէին:

Ապրիլ Մէճիտի օրով, Ռուսիոյ ծովային նախարար իշխան Մէնչիքով 1853ին Պոլիս եկաւ իբր արտակարգ պատուիրակ, եւ զանգատեցաւ թէ Բուսպատիի եւ Ս. Տեղեաց մէջ օրթոտոքսները դժուարութեանց կ'ենթարկուին Թուրքերու կողմէ, մինչ կաթոլիկներու հանդէպ աւելի Թոյլատու են եւն.: Բ. Դուռը ի զուր փաստեց որ կրօնքի ազատութիւնը կատարեալ էր երկրին ամէն կողմը: Իշխանը չուզեց լսել եւ մեկնելով պայթեցաւ 1854ի պատերազմը:

Նոյնը պատահեցաւ Ապրիլ Համիտի օրով ալ:

Քրիստոնեաները ոչ միայն Թուրքիոյ մէջ ազատօրէն կը պահպանէին իրենց կրօնքը, լեզուն եւ աւանդութիւնները, այլ յաջողած էին Պատրիարքարաններու առանձնաշնորհումները ձեռք բերել մինչ որ պետական իրաւասութենէն հակառակ էր եւ ոչ մէկ երկրի մէջ դոյութիւն ունէր: Այսպէս ըլլալով հանդերձ ոչ — իսլամները միշտ կը գանգատէին եւ իրարկին դէմ թշնամիին առջեւ գաղտնի մտաղրութեան հաշիւներ կը մաքրէին: Ասոնք նախ օրհնութիւն մըն են սոքոլ թէ ոչ սոքոլ տղոց, որոնք հոն առաուընէ մինչեւ իրիկուն կը թաւալին արեւին համբոյրին, մաքուր օդի չոյանքին ու կանանչի դգուանքին մէջ:

Հոս ալ, ինչպէս ձմեռնային սոքոլարանը, անպակաս է սարքը մարզանքի միջոցներու եւ գործիքներու, ու եթէ ջրափին չէ, նաեւ չարքը «տուշ»երու եւ լուացարաններու: Զատ հասանները հոս մարքի ու մարմնի խնդկինքը կը մոռնան մէկը ազատ օդին մէջ առղջարար չարժուժով, միւսը լողանքով: Այս մարզարանները ամէն կիրակի ու տօնօր, բազմութիւնները կը քաշեն դուրս բնութեան, մարզական մրցահանդէսներով, բացօթեայ գեղարուեստական ներկայացումներով, տղոց համար կրթիչ, դաստիարակիչ խաղերով, պարով, նուագով, ամբողջական պատարագ մը՝ առղջութեան ուղեցոյցութեան առթիւ, ու այդ բոլորը դուռ աղգային, դիտակցօրէն ապրած ազգայնական չունչով եւ արտայայտութեամբ:

Ի հարկէ տակաւին չատ են այն միութիւնները որ մինակ չենք — սոքոլարան ունին, առանց բացօթեայ մարզարանին, ուրիշներ, որ երկրորդն ունին, առանց առաջինին, ու չատ մը միութիւններ ալ, որոնք ոչ չենք ոչ ալ բացօթեայ բոյն ունին:

Այս պարագային, չատ տեղեր դպրոցն է որ կը հասնի անոնց օգնութեան. այս երկրին մէջ՝ տղաք մինչեւ կէսօրէ ետք ժամը մէկ կամ 2 կ'ուսանին: Դպրոցը արձակուելէ ետք՝ մէկ կամ երկու կամ աւելի սրահներ, յեռմիջօրէին կը դառնան սոքոլարան: Կուգայ միութեան մարզիչը, միութեան կին մարզիչը, կամ մարզիչները, կը բերուին գործիքները, կը կատարուի մարզանքը, խաղը, լիովին, ամենարժանդիր կարգապահութեամբ ու հոգածութեամբ, ապա ներկայ անդամները իրենց ձեռքով գործիքները կը տանին կը զետեղեն պատկան տեղը, պահարանը, ու այսպէս ամէն օր իրիկունը՝ նոյն դասարան — սրահները կը ծառային իբր դպրոց, կամ դասարան, սոքոլական մտաւոր մարզանքին, մշակումին:

Հոն ուր դպրոցը զուտ գործնական պատճառներով չի կրնար այս օգնութիւնը ընծայել, կը հասնի այսպէս կոչուած Ազգային Տունը (Նարոտնի Տում): Այս վերջին հաստատութեան մասին առանձինն պիտի խօսիմ «Ծառաջ»ի մէջ: Ու եթէ չկայ նաեւ Ազգային Տան մը օգնութեան կարելիութիւնը, այդ պարագային սոքոլը կը վարձէ նպատակայարմար սրահ մը, պանդոկ մը, ճաշարան մը, կամ որ եւ է ուրիշ մասնաւոր հաստատութենէ, հոն կը պահէ իր գրքերն ու թղթերը, գործիքներն ու իրերը ու կը կատարէ իր ձմեռնային մարզանքը, մշակումը, աշխատանքը: Ամառն արդէն բնութիւնը իր գիրկը կը բանայ:

1933 թուականը սոքոլական համայնքին համար չնութեան թուական կարելի է կոչել, որովհետեւ սոքոլ մամուլը լեցուն է լուրերով՝ երկրին ամէն կողմէ սկսած սեփական սոքոլարաններու չինութեանց կամ եղածներուն լրացումին:

Սոքոլական ալէքներու առեն, սոքոլարանները կը դառնան չեխոսլովաք ասպնջականութեան արտադրատեղիներ: Աբդարեւ, երբ տասնեակ հազարներով ուրիշ սլաւ երկիրներէ սոքոլներ, սոքոլ կիներ, հանդիսատեսներ, հետաքրքիրներ կը լեցուին Փրակա, այդ բազմահազար Պուլկարներուն, Սերպերուն, Լեհերուն, Խրուսթներուն, Սլովէններուն կ'ապահովուի բնակութիւն սոքոլարաններու մէջ, անբաւական եղած պարագային դպրոցները, ու նաեւ կը բաշխուին սոքոլ ընտանիքներու մէջ: Այդ տարիներուն երբ պանդոկ կամ հիւրանոց թէ սուղ եւ թէ խճողուած կ'ըլլան, կրնաք գտած թէ բարոյական ինչ մեծ արժէք կը ստանայ այդ սրտաբուխ հիւրասիրութեամբ, հոգ չէ թէ չոր խոտ օթոցներու վրայ: Միաժամանակ ինչ մեծ խնայողութիւն է ան հետեւներէն եկող սոքոլին կամ հանդիսատեսին համար:

ԳԵՂԱՄ ՇՈՂԱԿԱԹ

Մանաւանդ 19րդ դարուն եւ բոլոգիները իրենք իրենց տուած էին Աբեւելքի մէջ քրիստոնէութեան պաշտպանութեան եւ կամ քաղաքակրթութեան ծառայման դիմակը եւ այդ բաները պատրուակ բռնելով իրենց մասնաւոր շահերը կը հետապնդէին:

Ապրիլ Մէճիտի օրով, Ռուսիոյ ծովային նախարար իշխան Մէնչիքով 1853ին Պոլիս եկաւ իբր արտակարգ պատուիրակ, եւ զանգատեցաւ թէ Բուսպատիի եւ Ս. Տեղեաց մէջ օրթոտոքսները դժուարութեանց կ'ենթարկուին Թուրքերու կողմէ, մինչ կաթոլիկներու հանդէպ աւելի Թոյլատու են եւն.: Բ. Դուռը ի զուր փաստեց որ կրօնքի ազատութիւնը կատարեալ էր երկրին ամէն կողմը: Իշխանը չուզեց լսել եւ մեկնելով պայթեցաւ 1854ի պատերազմը:

Նոյնը պատահեցաւ Ապրիլ Համիտի օրով ալ:

Քրիստոնեաները ոչ միայն Թուրքիոյ մէջ ազատօրէն կը պահպանէին իրենց կրօնքը, լեզուն եւ աւանդութիւնները, այլ յաջողած էին Պատրիարքարաններու առանձնաշնորհումները ձեռք բերել մինչ որ պետական իրաւասութենէն հակառակ էր եւ ոչ մէկ երկրի մէջ դոյութիւն ունէր: Այսպէս ըլլալով հանդերձ ոչ — իսլամները միշտ կը գանգատէին եւ իրարկին դէմ թշնամիին առջեւ գաղտնի մտաղրութեան հաշիւներ կը մաքրէին: Ասոնք նախ օրհնութիւն մըն են սոքոլ թէ ոչ սոքոլ տղոց, որոնք հոն առաուընէ մինչեւ իրիկուն կը թաւալին արեւին համբոյրին, մաքուր օդի չոյանքին ու կանանչի դգուանքին մէջ:

Հոս ալ, ինչպէս ձմեռնային սոքոլարանը, անպակաս է սարքը մարզանքի միջոցներու եւ գործիքներու, ու եթէ ջրափին չէ, նաեւ չարքը «տուշ»երու եւ լուացարաններու: Զատ հասանները հոս մարքի ու մարմնի խնդկինքը կը մոռնան մէկը ազատ օդին մէջ առղջարար չարժուժով, միւսը լողանքով: Այս մարզարանները ամէն կիրակի ու տօնօր, բազմութիւնները կը քաշեն դուրս բնութեան, մարզական մրցահանդէսներով, բացօթեայ գեղարուեստական ներկայացումներով, տղոց համար կրթիչ, դաստիարակիչ խաղերով, պարով, նուագով, ամբողջական պատարագ մը՝ առղջութեան ուղեցոյցութեան առթիւ, ու այդ բոլորը դուռ աղգային, դիտակցօրէն ապրած ազգայնական չունչով եւ արտայայտութեամբ:

Ի հարկէ տակաւին չատ են այն միութիւնները որ մինակ չենք — սոքոլարան ունին, առանց բացօթեայ մարզարանին, ուրիշներ, որ երկրորդն ունին, առանց առաջինին, ու չատ մը միութիւններ ալ, որոնք ոչ չենք ոչ ալ բացօթեայ բոյն ունին:

Այս պարագային, չատ տեղեր դպրոցն է որ կը հասնի անոնց օգնութեան. այս երկրին մէջ՝ տղաք մինչեւ կէսօրէ ետք ժամը մէկ կամ 2 կ'ուսանին: Դպրոցը արձակուելէ ետք՝ մէկ կամ երկու կամ աւելի սրահներ, յեռմիջօրէին կը դառնան սոքոլարան: Կուգայ միութեան մարզիչը, միութեան կին մարզիչը, կամ մարզիչները, կը բերուին գործիքները, կը կատարուի մարզանքը, խաղը, լիովին, ամենարժանդիր կարգապահութեամբ ու հոգածութեամբ, ապա ներկայ անդամները իրենց ձեռքով գործիքները կը տանին կը զետեղեն պատկան տեղը, պահարանը, ու այսպէս ամէն օր իրիկունը՝ նոյն դասարան — սրահները կը ծառային իբր դպրոց, կամ դասարան, սոքոլական մտաւոր մարզանքին, մշակումին:

Հոն ուր դպրոցը զուտ գործնական պատճառներով չի կրնար այս օգնութիւնը ընծայել, կը հասնի այսպէս կոչուած Ազգային Տունը (Նարոտնի Տում): Այս վերջին հաստատութեան մասին առանձինն պիտի խօսիմ «Ծառաջ»ի մէջ: Ու եթէ չկայ նաեւ Ազգային Տան մը օգնութեան կարելիութիւնը, այդ պարագային սոքոլը կը վարձէ նպատակայարմար սրահ մը, պանդոկ մը, ճաշարան մը, կամ որ եւ է ուրիշ մասնաւոր հաստատութենէ, հոն կը պահէ իր գրքերն ու թղթերը, գործիքներն ու իրերը ու կը կատարէ իր ձմեռնային մարզանքը, մշակումը, աշխատանքը: Ամառն արդէն բնութիւնը իր գիրկը կը բանայ:

1933 թուականը սոքոլական համայնքին համար չնութեան թուական

1—

Դրան որոշումին արգելք չեղաւ։ Ռուս գեղարուեստական ու ֆրանսական մոլի, աւստրիական թարգմանները գեղարուեստներու հիմնադիրներ ըլլին, բայց կառավարութիւնը անդրդուելի մնաց։ Ասոր վրայ ընդհանուր գործադուլի մը սպառնալիքը կրճատեցաւ երեւելիները ժողովի հրաւիրեց ուր ներկայ էր նաեւ դատարանէն նախարարութեան ներկայացուցիչ մը։ Շատ բուռն ճառեր խօսուեցան, որոնց մէջ Գաւրգիւղի Մեսրոպեան երիտասարդ Տէրտէրոսի մեծ բազմութիւնը Վասիլիոսի կողմէ, մեր ժողովուրդի ամէն գիտցած։

Երեսունը էֆ.-ի ձայնը մարեցաւ։ Ի վերջոյ, ղրպանէն պահարան մը հանելով յանձնեց նախագահին եւ ըսաւ.

— Իմ վերջին խօսքս ու քուէս այս է։

Պահարանը բացուելով դանուեցաւ հազուստ մը։ Մեծապատիւ ընդունելով ուղէր որ կը նախընտրէր որ ետնամով կախարան բարձրանալ քան թէ գիշերամ ընել։

Սուլթանը եւ Բ. Դուռը տեղի չտուին եւ կալուածական ու ժառանգական իրաւասութիւնները չափաւորուեցան։

Խ. Ս. Հ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՍՈՎԸ ԿԸ ՀՆՁԷ

— o —

Անօրինակ սովը, որ կը տիրէ Ռուսիոյ մէջ եւ կը հնձէ գիւղերու եւ քաղաքներու բնակչութիւնը, առաւելապէս կեդրոնացած է Ուկրայնայի մէջ։

Ուկրայինա ունի 680,000 քառ. քիլոմէթր տարածութիւն, (բաղդատութեան մը համար՝ Ֆրանսայի տարածութիւնն է 542,000)։ Բնակչութեան թիւն է 31 միլիոն։ Ուկրայինա աշխարհի ամէնէն հարուստ երկիրներէն մէկն է։ Ոչ միայն հողին մակերեսը, այլեւ ենթահողը առատապէսական չափով հարստութիւն կը պարունակէ։

Հողը կ'արտադրէ ցորեն, խաղող, շաքար, ինչպէս նաեւ ծխախոտ։ Ցամաքային բանակը ունէր չորս միլիոն ուկրայնացի զինուոր։

Ահա այս երկիրն է որ, անցեալ աշունէն ի վեր անթիւ զոհեր կուտայ անօթութեան։

Երկի տուէր էինք պատկեր մը այդ ահաւոր կացութենէն, մեր տեղեկութիւնները քաղելով ամերիկացի կնոջ մէ մը, որ իբրեւ հին Ուկրայնացի, յիշելութեան գացեր էր իր ծննդավայրը։

Նոյն տիկինն է, որ կը պատմէ թէ երկրին բնակչութիւնը կը հեծէ բազմաթիւ տուրքերու ծանրութեան տակ։ Աւելցուցէք այս պատճերին վրայ հողերուն համայնացումը,— այլ խօսքով գիւղացիներու սեփականատիրումը,— եւ ինքներն հասկնալի կը դառնայ սովը։ Կառավարութիւնը «սեփականութիւն» կը նկատէ ցորենը որ կը հասնի գիւղացիին քրտինքով։ Եւ այժմ սովը այնքան սարսափելի է դարձած, որ գիւղացիները ոչ կատու կը թողուն, ոչ ալ շուն, կը բռնեն ու կ'ուտեն։

Զիներն ալ վերջերս սկսան սատկիլ, կառավարութիւնը, համամաբարակ մը կանխելու համար, կը հրամայէ կոտրել կոտր ընել սատկած ձիերը, յետոյ փէնոլի եւ կիրի մէջ թաթխել եւ այնպէս թաղել։ Հազիւ թաղուած, գիւղացիները գիշերանց կ'երթան կը փորեն եւ դարս կը հանեն թաղուած ձիերը։ Ջուրի մէջ կը պահեն պահ մը մսի կտորները, յետոյ կը չորցնեն ու կ'ուտեն։

Ցամաքա այդ սատկած ձիերն ալ չեն գտներ։ Երբ ուտելիք բան չէ մնացած գիւղերուն մէջ, բնակչութիւնը հետզհետէ կը հալի, կը հիւծի, կը չիջի։ Գիւղեր կան, որոնց տուներու տանիքները վրայ դուք կը տեսնէք սեւ դրօշներ։ Այդ սեւ դրօշները կը նշանակեն, որ գիւղը ··· պարապ է, բոլորը մեռած են։

Այս տեղեկութիւնները կը հաստատուին զանազան աղբիւրներէ։ Այսպէս ռումէն մամուլը արձագանգ կուտար վերջերս չեխ բանուորներու վկայութիւններուն։ Այս չեխ բանուորները կը վերադառնային Ռուսիայէն։ Անոնք կը պատմէին թէ սովը աճաւոր չափերու հասած է Կիեւի մէջ։ Փողոցներուն մէջ կը տեսնէք մարդիկ, որ նստած են մայթին վրայ եւ չեն չարժիր իրենց տեղէն։ Ոմանք պահածոյի տուփերով ջուր կը խմեն երբեմն երբեմն։ Շարժելու կարողութիւն չունին անոնք։ Կիեւի չուկային հրապարակին վրայ, ամէն գիշեր 7—8 դիակ։ Առաւօն կանուխ կառքերով թաղելու կը տարուին այդ դիակները։ Թրամվէյներուն մէջ իսկանպակաս են մահուան դէպքեր։ Քաղաքին աչքի դուրս ինկած փողոցներուն մէջ դիակները այնքան երկար կը մնան, որ կը կազմաւորին եւ կը հոտին։ Գլխաւոր փողոցներուն մէջ, դռներուն բերանը կը հանդիպիք պատանիներու, որ պատառ մը հաց կը մուրան։

Պէրլինեան թերթ մը եւս կը գրէ թէ սովը մեծ էր 1921ին, բայց ներկայ ահաւոր սովին հետ համեմատել իսկ կարելի չէ։ Գիւղեր կան, որոնց բնակչութեան հարիւրին 50ը փճացած է։ Փրոֆ. Աւչակէն կը գրէ թէ Ուկրայնայի եւ Հիւս. Կովկասը այս տարուան սովը աւելի սարսափելի է քան 1921ի սովը։ Խարկովի մէջ դիակները կը մնան մայթերու վրայ։ Տագանրոգի մէջ կին մը կը սպաննէ իր երեք զաւակները՝ ուտելու համար։ Կրիվոբրիայի մէջ կին մը ձերբակալուեցաւ, որովհետեւ սպաննած էր իր ամուսինը ուտելու համար։ Սոռեւկայի մէջ, Սամարղոպոլի շրջանէն, գիւղացիներու գրեթէ կէսը եմռած է անօթի։

Տօքթ. Շիլչէր, որ նոր է վերադարձած Հիւս. Կովկասէն, կը վկայէ որ անցեալ աշնան եղանակէն ի վեր սովը կը հնձէ։ Բնակչութիւնը կը նուազի, որովհետեւ ոմանք կը գաղթեն, իսկ շատեր անօթի կը մեռնին։ Մարզակրութեան դէպքեր անպակաս են։ Այս աշնան մահերու թիւը պիտի չատնայ դեռ աւելի։ Ոչ ոք կը մտածէ օգնութեան մասին։ 1921ի սովին ընթացքին մեռան հինգ միլիոն հոգի, այս տարուան սովը աւելին կը հնձէ։ Եւ խորհիլ որ բոլոր այս զոհերը պիտի փրկուէին, եթէ կառավարութիւնը ձեռքը ըրած չըլլար երկրին ցորենին վրայ արտածելու համար։

Վիէննայի կարմիրխաչը Ռայխսփոստի մէջ կոչ մը հրատարակելով կը հրաւիրէ օգնութիւն կազմակերպել սովահարներուն համար։

Սթոքհոլմի մէկ թերթը, իր կարգին կը դրէ։ «Հասկնալի է այլեւս թէ ինչու Մոսկուայի կառավարութիւնը օտար թերթերու թղթակիցներուն արգիլեց հեռանալ մայրաքաղաքէն։ Կը վախցուի որ ըմբոստութիւն մը ծագի սովին վտանգին ենթակայ շրջաններու մէջ կամ անօթի ժողովուրդը յարձակի «պետական ցորենին» վրայ։ Երկաթուղին պաշտպանուած է կարմիր զինուորներու ջոկատներով։ Շոգեկառքերը լեցուն են զինուորներով, որոնք կը ղրկուին «վտանգուած» շրջանները։ Մանրամասնութիւնները կը պակսին թէ ինչ խռովութիւններ ծագած են սովահար շրջաններու մէջ։ Կը նախատեսուին ծանր դէպքեր։

ՉԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԿԵԱՆՔԸ ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆԻ ՄԷՋ

— o —

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէնթ Անթուան Մարսիլիոյ հեռաւոր արուարձաններէն մէկն է, քաղաքէն ութը քիլոմէթր հեռու, մէջտեղը՝ էքսի եւ Մարսիլիոյ։ Օժտուած է չքեղ անտառներով, մաքուր օդով եւ գեղեցիկ ծովեզերքներով։ Բնակչութիւնը կը բաղկանայ Հայերէ, Ֆրանսացիներէ եւ Իտալացիներէ, որոնք գրեթէ հաւասար թիւեր կը ներկայացնեն։ Հայերու յարաբերութիւնը իր դրացիներուն հետ ընդհանրապէս բարեկամական է։

Արուարձանը բաժնուած է չորս գլխաւոր մասերու,— Գամբանեը Փեխարիէ, Գամփաները Ֆրէդ, Գամփաները Պուլվառ եւ Ալավիստ։ Այս չորս բաժանումները ունին իրենց թաղ. խորհուրդները, որոնք երբեմն կը կատարեն միջթաղային խորհրդակցութիւններ միշտ բարեկամական չունչով։ Առաջին երկուքը օժտուած են մատուռ — մանկապարտէզներով, իսկ վերջին երկուքը՝ լոկ մանկապարտէզներով։ Զորսին մէջէն միայն Գամփաները Ֆրէդն է որ 12 հաղարի մօտ պարտք մը ունի իր մատուռ — մանկապարտէզի շինութիւններուն համար, միւսները իրենց պարտքի հաշիւները փակած են արդէն, եւ սակայն, տնտեսական տագնապի հետեւանքով, պէտք է ըսել որ՝ իրենց թաղային պիւտճէները բաւական ունին։

Սէնթ Անթուանի հայ բնակչութիւնը 2500 է, որ ունի 500 աշակերտ։ Բնակչութեան կէսը իր սեփական տունն ու տեղը ունի։ Կան 15է աւելի հայ խանութպաններ, իսկ աշխատաւորներու կէսը գրեթէ գործ է ներկայիս։

Սէնթ Անթուանի հայ բնակչութեան գլխաւոր մասը կեդրոնացած է Գամփաները Փեխարիէի մէջ, որ ժամանակի ընթացքին ցոյց տուած է ամէնէն աւելի հաչտ ու զոհաբերող ոգին։ Իր զոհողութեամբ շինած է մատուռ — մանկապարտէզ մը 70,000 ֆր. արժողութեամբ։ Այս թաղն ունի 200 աշակերտ, որուն բնակչութիւնը ընդհանրապէս բարեկեցիկ է։ Իր աղջային կեանքը, ընդհանրապէս եղած է գործօն ու խաղաղ, եթէ չհաշուենք վերջին տարին, որու ընթացքին, ի խնդիր ուսուցչական հարցի մը, երկու եսասիրական թափթփուքներ, ուղեցին ամբողջ թաղը դաւաթ մը ջուրի մէջ նաւարկեցնել։ Ներկայիս թէեւ կիրքերը որոշ չափով հանդարտած են, սակայն վէճը արծարծողները չեն պակսիր։

Գամփաները Փեխարիէի մէջ կը գործեն Պուլկարիա մնալու», դուն անոր ներկայութեան ծունկի եկար մեր առջեւ համբուրելու համար ազատարարին բուռ ոսքերը։

Կը յիշե՞ս Արզումանին ազգարարութիւնը։

— Մի տարկանար, սրբազան, ոտքի ել եւ վերջ տուր դերասանական ձեւերուդ։ Մենք մեր պարտականութիւնը կատարեցինք։ Այսօրուան դէպքը թող պատճառ ըլլայ որ դուք խելքի գաք։

Այդ օրուան դիմում կատարողներէն երկուքը մեռած են, Պ. Լիսիովը կ'ապրի դեռ, ծառայականը մեռնողներու յիշատակը յարգելու համար կ'ըսէ քեզի։

— Երէկ ծնրադիր մեր ոտքերը համբուրող վարդապետ, այսօր մեր դրօշա՞կը կ'անարգես։ Երէկ կեանքդ փրկեցինք որ այսօր նման քաջագործութի՞ւններ ընես, ամօթ, հազար ամօ՛թ, հարամ ըլլայ քեզի մեր աչխատանքը։

Մոռցա՞ր, սրբազան, որ վիզդ պարտացնելու, մարմինդ հանգստացնելու համար օթեկ «Պուլկարիա»ի մէջ ունեցած պարտքերուդ փոխարէն դրաւ ձգուած եպիսկոպոսական մանիպ, լանջախաչդ եւ առաջնորդական ասաղ վճառքի պիտի հանուէր պանդոկի տնօրէնութեան կողմէ, եթէ այսօրուան անարգած Դաշնակցականները չվճարէին պարտքերդ եւ չազատէին քեզ խայտառակուելէ։

— «Կեանքս եւ պատիւս ձեզի կը պարտիմ եւ մինչեւ գերեզման երախտապարտ պիտի մնամ հայ ժողովուրդի միակ կուսակցութեան»։ Առանք քու խօսքերդ են։ Հայ սրբութիւնները անարգելո՞վ է որ երախտագէտ կ'ըլլաս Հ. Յ. Դաշնակցութեան։

Կը յիշե՞ս Ղեւոնդ, որ գրաւի դրուած առարկաներդ ազատէլ յետոյ, քեզ փոխադրեցինք Ալավինսկա փողոց Հունգարացիի մը տունը եւ թէղդց Հունգարացիի մը տունը եւ թէլատրեցինք որ չափաւորես առաջնորդի մը անվայել ընթացքդ, կրկին գրաւ չձգելու համար մատանիդ ու լանջախաչդ։ Բայց դուն հակիւ ազատուած այդ նեղութիւններէդ կրկին սկսար «րէզիլ»ութիւններու։ Վստահ եմ որ շատ լաւ կը յիշես հունդար տանտիրուհիդ ներկայացուցած հաշուեկշիռը, ուր արձանագրուած էր ուտելիքներու կարգին վառեակներու հաշիւները, քիլօներով չօքօլա եւ օսը քօլօնները, ազնուական ըմպելիներ «պէ-

ՄԱՄՈՒԼ

ԿՈԿՈՐԴԻԼՈՍԵԱՆ ԱՐՑՈՒՆՔՆԵՐ

— :-: —

Աթէնքի «Նոր Օր»ը դիտել կուտայ այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ (27 օգոստ.)։

— Դպրոցներու մէջ երբեմն դէպքեր եւ սպանութիւններ կը պատահին անհատական ու կուսակցական չարժառիթներով, որոնք յոռի ապատրութիւն կը ձգեն հանրային կարծիքին վրայ։ Այսպէս, Պէյրութի մէջ, դաւադիրներու զոհ գնաց դաշնակցական Վարդապետեանը, Աթէնքի Ֆիքս գաղթականային մէջ Դարբինեանը (դաշնակցական) եւ ուրիշ մը՝ որ դեռ վերջերս Ֆրանսայի մէջ ծանրապէս վիրաւորուեցաւ հակադաշնակցականներու կողմէ։

Ջանազան դպրոցներու մէջ, մեր ընկերներու դէմ չարձակումներ միշտ անպակաս են եղած։ Այլեւս խօսքը չենք ըներ ոստիկանութիւններու արուած տեղեկագիրներուն, զրպարտական զրուցիներուն եւ ցուցմունքներուն, Դաշնակցութիւնը յաչս օտարներուն ներկայացնելու իբր քմիթճախական, պշտահեչական եւ խռովարարական կազմակերպութիւն։ Թեթեւութեամբ կ'անցնինք նաեւ հակադաշնակցական մամուլին սիւնակները զարգարողհայհոյութիւններուն, վատաբանութիւններուն եւ դեռեւի սուտերուն վրայէն, որոնց հաւատացող միամիտներու թիւը չատ քիչցած է մեր օրերուն։

Այս բոլորը՝ անոր համար որ հակադաշնակցականներուն սխրագործութիւնները մնան վարագուրուած, անոնց գործած բարոյական ոճիրները չերեւան աչքի եւ եմզաւորը հանրութեան ներկայանայ դառնուկի անմեղութեամբ։

Երբ ցաւալի դէպք մը կը պատահի դպրոցներու մէջ, հակադաշնակցական զրչակները կը սկսին մխրճիլ ան կամ ան վայել, ողբ ու կոծ արձակել ու կոկորդիլոսեան արցունքներ թափել։ Եւ այս կատակերգութիւնը կը խաղցուի կատարեալ վարպետութեամբ ու դերասանական արուեստով։

Մեր հակառակորդները երբէ՛ք սկսած անկեղծ են իրենց ողբ ու կոծին մէջ եւ դառնօրէն կ'ապտրին դպրոցներու մէջ պատահած դէպքերէն, երբ չո՞ւ ոչ իսկ ցաւ չեն յայտներ Հայաստանի մէջ տեղի ունեցող գնդակահարութիւններու, աքսորներու եւ անիրաւ բանտարկութիւններու մասին։ Տասը տարուան ընթացքին չգտնուեցաւ ամբողջական խմբագիր մը կամ գործիչ մը, որ հրապարակաւ բողոքէր Չեկայի կազմակերպած դաւերուն դէմ եւ յարգանքի երկու բառ ըսէր զոհերու յիշատակին։

Առանց չափազանցութեան, կրնանք ըսել որ Հայաստանի մէջ խորհրդային կարգերու հաստատումէն ի վեր անյայտացած, գնդակահարուած, խեղդամահ ու կացինահար եղած Հայերու թիւը կը հասնի հազարներու»։

Նոյն տեսարանները եւ նոյն ոգեւորութիւնը մեղ Վալտնս կը հասցնէ։ Երկար փնտռելու հարկ չկայ։ Բոլոր տեղացիներէն սիրուած եւ յարգուած է Հայը։ Հայ գաղութը 3500ի մօտ։ Մաքմ տէփօզէ սեւ աչքերով։ Ոտքկանը մեղի «Հա՞յ էք» կը հարցնէ եւ Հայերու թաղը կ'ուղարկէ։ Իրականացում։ Բոլորը մեղ չերջապատած են։

Տեղացիներէն սիրուած Օր. Տիգրանուհի Տուրպախ մեղի կը տրամադրէ 10 հեծելանիւ։ Կը պտտինք չորկայ հայ գիւղերը եւ Քիւրտոնի հովտի

Ծ.

Հ. Դ

Փարիզ եւ արուարձաններ

ՓԱՐԻԶԻ ԿՈՄԻՏԷՆ *ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ բոլոր ընկերները վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 51, rue de Rivoli, Café Samaritainի ներքնայարկը, Մէթրօ՝ Շաթըլէ, Օրակարգ՝նախորդ ժողովի հաշուետուական:*

ԱՆԻԻՆ Պուա-Քոլոնպի «Վիշապ» Կոմիտէն ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այսօր, Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Պէգոնի կայարանին դիմացի սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ձեկոյց 11րդ Շրջ. ժողովի մասին:

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ «Մարգիս Մինասեան» Ընթ. Կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այսօր Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Հայ Ակումբին մէջ: Ձեկոյց պատգամաւորի կողմէ 11ժդ Շրջ. ժողովի մասին:

Գաւառ

ԼԻՈՆԻ Կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի բոլոր ընկերները վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին «Զարդարեան» Գրադարանը: Օրակարգ՝ Ձեկոյց, համարատուութիւն եւ նոր Կոմիտէի ընտրութիւն:

ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՍՍՕԻ (Մարսէյլ) Վառեան Ընթ. Կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Հրայր, Գայլ Վահան, Մուրատ եւ Կայծակ խումբերու բոլոր ընկերները այս Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 5ին սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՍԷՆ Թ' ԷՒԻԼԻՆի «Անտօթ» Կոմիտէի ընդհ. ժողովը վաղը, Շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին «Դուրեան» Գրադարանին մէջ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ ընթակոմիտէները եւ խումբերը՝ օրակարգ՝ ձեկոյց 11րդ Շրջ. ժողովի:

Վաղը, Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Ռոստոմ եւ Քրիստափոր, Պատանեկան Միութեան Գրադարանին մէջ:

Վաղը, Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Սէն Լու եւ Սէն Մարկրիթի խումբերը, սովորական ժողովատեղիին մէջ:

Վաղը, Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Սէն Անթուանի ընկերները, սովորական ժողովատեղին:

Այս Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին, Այքիւ Սերոբ եւ Իշխան խումբերը, Պատանեկան Միութեան Գրադարանին մէջ:

Այս Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 5ին Պուլվար Օտտօի եւ Աւտօ խումբի ընկերները իրենց սովորական ժողովատեղին:

Այս Կիրակի երեկոյ ժամը 8.30ին Սէն Ժերոմի ընկերները սովորական ժողովատեղին:

Այս Կիրակի երեկոյ ժամը 8.30ին Պոմոն, Սէն-Ժիւլիէնի ընկերները, սովորական ժողովատեղին:

Այս Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին կարտանի ընկերները, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

ՍԻՓԱՆ երգչախումբի պարահանդէսը *ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 11ին, ՇԱԲԱԹ* իրիկուն: Կը խնդրուի նկատի առնել այդ թուականը:

ԻսԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Սիփան երգչախումբի առաջին փորձը այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, 253 ժան ժագ Ռուսօ, Իսի լէ Մուլինօ: Ֆ· Կ· Խաչի Իսի լէ Մուլինոյի մասնաճիւղին անդամներուն եւ անդամուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Այն երիտասարդները եւ երիտասարդուհիները որոնք կը փափաքին մասնակցիլ Սիփան երգչախումբին, կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ ո-րոշեալ ժամուն:

Այժ տուէ՛ ետ գրականութեան

ՏԱՐԱՇԵԼՈՎ «ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ ՅԱՌԱՋ»Ի

ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԿՈՒ ՀԱՏՈՐՆԵՐԸ

ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր, ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր...

(Հէֆեաք եւ բանաստեղծութիւն, 220 էջ)

Գրեց՝ ՇՈՒՀԱՐԸ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գին Ֆրանսա՝ 15 ֆրանք, Պուլկարիա, Յունաստան, Ռումանիա եւ Պարսկաստան 18 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 20 ֆրանք

ԱՐԵ՛Ւ, ԱՐԵ՛Ւ...

(Հիւծախտաւորի մը կեանքէն, 144 էջ)

Գրեց՝ ՓԱՅԼԱԿ ՄԻՒՍԱՅԵԼԵԱՆ

Գ ի ն՝ 10 ֆ ր ա ն ք

Դիմել *ՅԱՌԱՋի*, 17, Rue Damesme, PARIS

ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ «ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

Նպարավաճառ Պ· ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆԻ մօտ

115, Route d'Orléans. Cachan

ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՆՊԻ ՄԷՋ «ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

ՁԳՈՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԻ ՄՐՃԱՐԱՆԸ

345, AVENUE ARGENTEUIL

ԿԱՐԵՒՈՐ

Ցանօթ օրիորդ մը կը ստանձնէ ֆրանսերէնի, անգ իերէնի, գերմաներէնի եւ հայերէնի դասեր տալ տուներու մէջ: Դիմել *Ծառաջի* վարչութեան:

ՋԱՆԱՑԷՔ ՕԳՏՈՒԻԼ
à Kremlin-Bicêtre, Seine
Métro Porte d'Italie

ՎԱՐԶՈՒԻ ԵՆ

ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ
13, rue Pierre Curie
Bicêtreի Marchéին քով

Աճապարեցէք ապահովելու ձեր վիճտած խիստ նպաստաւոր գիներով եւ առողջապահական վերջին դրութեամբ կառուցուած յարկաբաժիններ՝ օժտուած առանձին խոհանոցներով, լոգարան, W. C եւ cave մաքուր օդ, միշտ արեւ, բնական թարմ լոյսի ներքեւ ձեր տրամադրութեան տակ պիտի գտնէք բացի ձակ հանգստութիւն, կեդրոնական ջեռուցիչ կազ, տաք եւ պաղ ջուր եւ ելեքտրականութիւն:

Ներկայանալ տեղւոյն վրայ առաւօտեան ժամը 8էն երեկոյեան ժամը 8:

Դաշտապարահանդէս Նիսի մէջ

կազմակերպուած ՆԻՍԻ Հ. Կ. ԽԱՉԻ ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Այս Կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ «Bouche de Loup»ի Ծովեզերեայ ընդարձակ մարզադետնին վրայ

Կը նախագահէ՝ Պ· Գ· ԽՈՍՐՈՎԵԱՆ

կը մասնակցի Հ. Կ. ԽԱՉԻ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԸ

Հայկական պարեր եւ երգեր, մեներգ, տրամախօսութիւն, նուագ եւ սկաուտական մարզանքներ:

Ճոխ պիւֆէ, զովացուցիչ ըմպելիներ՝ ժողովրդական գիներով: Հայրենակիցնե՛ր, օգտուեցէք առիթէն ընտանեկան հաճելի ժամանց մը վայելելու: Փութացէք ապահովել ձեր երթուդարձի տոմսակները, որ կը ծախուին Հ. Կ. Խաչի անդամուհիներու մօտ:

Օթօքառի մասնաւոր սպասարկութիւն: Հանդիսականներու ինգստութիւնը ապահովուած է:

Հայրենակիցնե՛ր, օգտուեցէք առիթէն ընտանեկան հաճելի ժամանց մը վայելելու: Փութացէք ապահովել ձեր երթուդարձի տոմսակները, որ կը ծախուին Հ. Կ. Խաչի անդամուհիներու մօտ:

Օթօքառը կը մեկնի կիրակի առաւօտ ժամը 9ին շիշտ 8ին Մալէկոֆի թաղէն: կը խնդրուի ներկայ ըլլալ որոշեալ ժամուն, ուշացողներու համար պատասխանատուութիւն չենք վերցներ:

Հայկական ոդիմպիական Մարմնի մէջ

կազմակերպուած՝ Հ. Մ. Ը. Մ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Նախագահութեամբ Ligue d'Athlétisme du Littoralի *Նախագահ* J. BLANCի

Այս կիրակի, կէս օրէ վերջ ժամը 2ին Stade Jean-Bouinի մէջ

կը մասնակցին Հ. Մ. Ը. Մ.ի Մարսէյլի եւ Շրջանի բոլոր մարզիկներն եւ սկաուտները, ինչպէս նաեւ «Նորք», «Արծիւ» եւ «Արաքս» Մարզական Միութիւնները:

Վազք, ցատկել, գունդ եւ սկաւառակ նետել, սկաուտական սարզանքներ, խաղեր, բուրգեր:

Հաղորդ. միջոց.— Առնել *44* թիւ ֆանրսկառքը Place de la Bourseէն եւ իջնել Թէրսինիւս: *23* թիւ ֆանրսկառք Préfectureէն եւ իջնել Chemin de Montredon, ուր սկաուտներ ցոյց պիտի տան մրցավայրը:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՍԹԱՆՈՁԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Նախագահութեամբ ՍԹԱՆՈՁԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐԶՈՒԹԵԱՆ

3 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԿԻՐԱԿԻԱՌԱՒՕՏԻ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ

ՄԷՕՏՈՆի ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ, «ՊԱՂ ԱՂԲԻՒՐ»ԻՆ ՄՕՏ

Կը խօսի՝ ԱՐԱՄ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

Բանախօսութիւն, խմբերգ, արտասանութիւն: Հայկ. եւ եւրոպ. պարեր: կը նուագէ ԵՓՐԱՏ նուագախումբը դեկավարութեամբ Պ. ՕՆՈՍԵԱՆի:

Ախնաբնտիր օղի՝ Մասնաւոր խնամքով պատրաստուած ճոխ պիւֆէ ժողովրդական գիներով: Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի:

7րդ ոդիմպիական

կազմակերպուած ՎԻՆԻՒ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ԾԱՆՕԹ ՄԱՐԶԱԴԱՇՏԻՆ ՎՐԱՅ

ֆեղի պիտի ունենան նաեւ գնդակի եւ ֆեծելանիւի մրցումներ:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՓԱՐԻԶ (18), Օր· Պետ·— 70 ֆրանք:
ԼԱՆՍԷՅ, Ս· Փափ·— 105:
ՕՊԸՆԱ, Բիւզ·— 70:
ԹԱՐԱՐ, Լ· Քէշ·— 175:
ԼԻՈՆ, Ե· Պ·— 70:
ՍԷՎՐԱՆ, Պօզ·— 70:
ՄԱՐՍԷՅԼ, Գործ·— 955:
ՄԱՐՍԷՅԼ, Ս·Ա·(գործ· միջ·)—100:
ՄԷՕՏՕՆ, Յ· Ս·— 70:
ՎԻԼՖՐԱՆՇ ՍԻՒՐ ՄԸՐ, Մ· Զ·— 50:
ՊԷՐԻ ՏՈՒԻ, Մ· Կ·— 190: կարգադրեցնիք:
ԼԻՈՆ, Գործ·— 700:
ՍՈՒՔ ԱՀՐԱՍ, Էֆ·— 70:
ՇԱԹՈՒ, Չէն·— 70:
ԼԱ ՓԷԱՃ, Թաշ·— 35:
ՎԱՐՇԱՒԻԱ, Գ· Մ·— 100:

ՆՈՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ

ՔԱՆ, Մ· Տ·—Սկսաճ ղրկել Օգոստ· 23էն:
ԿՐԱՍ, Գ· Փ·— Սկսաճ ղրկել Օգ· 20էն:
ՓԷԱՃ ՏԸ ՌՈՒՍԻՅԵՈՆ, Սկսաճ ղրկել Օգ· 20էն:
ԱՌՆՈՒՎԻԼ, Գ· Ղազար·— Սկսաճ ղրկել Օգ· 20էն:
ԱՌՆՈՒՎԻԼ, Օ· Ե·— Սկսաճ ղրկել Օգոստոս 18էն:

—o—

ԼՈՆՏՈՆ, Թղթակից·— Անմիջապէս ղրկել թարգմանութիւնը կամ գիրքը:
ՄԱՐՍԷՅԼ, Լ· Տ· Բ·— Ձեմ ուզեր նախընթաց ստեղծել:

Restaurant ARABIAN

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ
ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ
31bis RUE DU FBG. MONTMARTRE
Tél. Prov. 57—65 Մէթրօ **Montmartre**

ԳԻՆԵՐԸ ՇԱՏ ԱԺԱՆ
ԱՆԱՐԱՏ ՕԶԻ ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐՈՎ

Հայերու ժամադրավայրը
ճաշարան Ֆ Լ Օ Ր Ի Ա
61, Rue Monsieur le Price, Paris (6)
Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Danton 52-73
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

«ՎԷՄ»

ԵՐԿԱՄՍԵԱՅ ՀԱՆԴԷՍ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիրը՝ Ս· ՎՐԱՑԵԱՆ

Առաջին *Թիւը յանձնուած է տպագրութեան եւ լոյս կը տեսնէ սեպտեմբերին:*

Առաջին *Թիւին մէջ նիւթեր ունին՝ Ա· ԱԲԵՂԵԱՆ, Ռ· ԲԵՐԲԵՐԵԱՆ, ԳԻՒԼԱՆԴԱՆԵԱՆ, Յ· ՋԱՀՐԵԱՆ, Յ· ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ, ԻՐԱԶԵԿ, Ա· ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ, Ա· ՋԱՄԱԼԵԱՆ, Վ· ՄԻՆԱՒՈՐԵՆ, Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ, Մ· ՊԱՐՈՒԵԱՆ, Կ· ՍԱՍՈՒՆԻ, Վ· ՓԱՓԱԶԵԱՆ եւ ուրիշներ:*

Առաջին *Թիւէն պիտի սկսի հրատարակուիլ Վ· Աբք· Մանկունիի «Տ Դ· եւ իր ժամանակը» ընդարձակ պատմական գործը:*

Այլեւայլ վաւերագրեր, տեսութիւններ, գրախօսականներ, նկարներ:

Վէմի *մէջ լոյս պիտի տեսնեն նաեւ Դրօի յուշերը, Հայաստանի խորհրդային եւ պարլամենտի արձանագրութիւնները:*

Վէմին *խոստացած են աշխատակցիլ, ի միջի այլոց*.— ՊՐՕՖ· ԱՒՈՒՏԻՍ ԱԼՊՈՅԱՃԵԱՆ, Ա· ԱՆՏՈՆԵԱՆ, ՀԱՄԱՍՏԵՂ, Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ՆԵՐՍԷՍ ՄԵԼԻՔ _ ԹԱԳԵԱՆ, ՍԱՄՍՈՆ, ՍԵՊՈՒՀ, Յ· Ճ· ՍԻՐՈՒՆԻ, Յ· ՕՇԱԿԱՆ ուրիշներ:

Առաջին Թիւէն իսկ «Վէմ»ի ստացումը ապահովելու համար անհրաժեշտ է բաժանորդագրուիլ այժմէն՝ բաժնեգինը ուղարկելով կանխիկ: Բաժնի չվճարուած ապսպրանքները նկատի չպիտի առնուին:

Բաժանորդագրութեան պայմանները.—

Ամերիկա, Բրիտ· կայսրութիւն, Եգիպտոս, Իտալիա՝ տարեկան	65 ֆր
Ֆրանսա եւ այլ երկիրներ »	50 ֆր
Ռումանիա, Պուլկարիա, Յունաստան, Սուրիա, Պարսկաստան »	40 ֆր

Բաժանորդագրութեան համար դիմել՝

L. Kévonianի 17 Rue Damesme, Paris (13)

Եւրոպայի հայկական մեծագոյն գրատունը
Գրատուն ՀՐԱՆՏ-ՍԱՍՈՒԻԼ
51, Rue Monsieur-le-Prince, Paris (5e) Métro: Odéon Tél.: Danton 60-24

Հայերէն, ֆրանսերէն, անգլիերէն եւ այլն. ամէն տեսակ գրքեր
Արդիական կարմատուն: Տպագրական գործեր

Աշխարհի բոլոր կողմերէն հասած ապսպրանքները կը կատարուին արագ եւ խղճամիտ կերպով:

Գործառնութիւնները միշտ կանխիկ դրամով:

Կարտանի մէջ ՅԱՌԱՋԻ գործակալն է
Լ. ԳԱՅԱՃԱՆԵԱՆ
Epicerie **Puits Bivert, Gardanne**

Շաւիղի մէջ «ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի
Madame RAMELի ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՆԱՆ ՄԷՋ 41 Grand'Rue
եւ
Librairie de la Pointe, 240 Grand'Rue. Chavil

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (49)

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

ԵՐՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

ԾՈՎԱԿԱԼ ԴՈՒԲԱՍՈՎԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Մեր կատարած հսկողութեան տեւողութեան համաձայն, կրկնեցի իրեն թէ Դուբասով չատ անկախն կ'ելլէր Պալատէն, թէ ձախողեցան մեր բազմաթիւ փորձերը՝ զայն սպաննելու կայարանէն պալատ տանող ճամբուն վրայ, թէեւ, հակառակ այս ձախողութիւններուն, Մարատական Մարմնին բոլոր անդամները յոյս ունէին յաջողելու եւ պատրաստ էին ձեռք առնելու ամէն միջոց, նոյնիսկ ամէնէն վտանգաւոր միջոցները, փութացնելու համար մահափորձը, բայց կեդրոնական կոմիտէին կողմէ տրուած պայմանաժամը — սպաննել Դումային դումարումէն առաջ — լրանալու մօտ էր:

Ուստի առաջարկեցի իրեն Դուբասովը սպաննել այն օրը, երբ անպայման դուրս պիտի ելլէր իր բնակարանէն,— Աւագ Շաբաթ, երբ կըբլմլինի մէջ պատարագ պիտի մատուցուէր: Ըսի թէ կրնայինք «բռնել» կրէմլինի երեք դռները: Ու կը հարցնէի թէ կ'ընդունէ՞ր մեր այս ծրագիրը: Ազնիւ համաձայն գտնուեցաւ:

Վերադարձայ Մոսկուա: Մարմնի անդամ ընկերներս ալ միաձայնութեամբ ընդունեցին ծրագիրս: Սկսանք պատրաստուիլ մահափորձին: Բորիս Վոյնարովսկի հանեց սպայի իր համազգեստը եւ կեղծ անունով մը գնաց բնակիլ պանդոկ մը, Տվէրսկայա փողցին վրայ: Զորեքշաբթի օր իրար գտանք Միջազգային ճաշարանին մէջ, Տվէրսկոյի ծառուղիին վրայ:

Մեր ուշադրութիւնը գրաւեցին երկու երիտասարդներ, որոնք կ'աշխատէին ականջ դնել մեր խօսակցութեան: Երբ փողոց ելանք, անոնք ըսկսան հետապնդել մեզ: Յաջորդ օրը, հինգշաբթի, Շելկէրով մեզ տեղեկացուց թէ մէկը կը հետապնդէր զինք: Ես ալ իմ պանդոկիս շուրջ լրտեսներ նշմարեցի: Այսուհանդերձ չէինք յուսահատած: Զէինք գիտեր սակայն թէ ինչ տեսակի հետապնդումներ էին ասոնք, եւ ո եւ է պատճառ չտեսնելով՝ այդ հետապնդումները վերադրեցինք պարզապէս արկածի: Աւագ ուրբաթ, երեկոյեան, ճաշարանի մը մէջ հանդիպեցայ Բորիս Վոյնարովսկիի եւ Ռաքէլ Լուբէի: Յաջորդ առաւօտ ժամադրուած էի Վլատիմիր Վոյնարովսկիի, Սիմոն Սիմոնովիչի եւ Շելկէրովի հետ: Ծոմապահութեան օր ըլլալով, ճաշարանը գրեթէ պարապ էր: Բայց չուտով նշմարեցինք, որ ճաշարանը սկսաւ լեցուիլ: Ցանկ խորհրդները կուգային մէկիկ մէկիկ: Ոմանք երիտասարդներ, ոմանք տարէցներ, բոլորն ալ այնպէս մը կը տեղաւորուէին որ տեսնեն մեզ: Այն ատեն մենք ալ հեռացանք ճաշարանէն:

Առաջինը ես ելայ դուրս: Տեսայ որ հետեւէս դուրս ելան Վոյնարովսկի եւ Ռաքէլ Լուբէ: կառք մը նստան: Աչքիս տակ, երկու կառքեր բաժնուեցան կառքերու կայքէն, իւրաքանչիւր կառքի մէջ երեք լրտես: Երկար դիտեցի կառքը, որով սրարշաւ մեկնեցան Վոյնարովսկի եւ Ռաքէլ, իրենց հետեւէն՝ լրտեսներու կառքերը: Համոզուած որ իրիկունը պիտի ձերբակալուէի, պանդոկ վերադարձայ եւ հանուելեցայ քնացայ: Ռաքէլ եւ Վոյնարովսկի ամբողջ դիշերը անցուցին աշխատելով կորսնցնել իրենց հետքը: Արշալոյսին՝ փրկուած էին: Վոյնարովսկիի խորհուրդով, Ռաքէլ պանդոկ չվերադարձաւ: Ուժանակը մնաց պանդոկը: Սպասուհին, տեսնելով որ չի վերադառնար Ռաքէլ, ուժանակը եւ բեռները իշեցուց նկուղը: Այդտեղ, քանի մը ամիս վերջ, ուժանակը պայթեցաւ, մօտը դրուած ըլլալով ջերմաձկին: Բարեբախտաբար այս պայթումը որ եւ է արկածի տեղի չըտուաւ, այլ միայն քիչ մը վնասեց նըկուղին պատին:

Աւագ Շաբաթ, առաւօտուն, Սիւսլի շաքարեղէնի խանութին մէջ, իրար գտանք ես, Շելկէրովը եւ Սիմոն Սիմոնովիչը: Ցեսայ առաջին անգամ ես ելայ խանութէն: Ու տեսայ որ երկու ընկերներս կը հետապնդուին լրտեսներու կողմէ: Այլեւս ոչ մէկ կասկած: Մեր կազմակերպութիւնը կը գտնուէր աղէտի մը նախօրեակին: Այն ատեն նոր հարց մը կը ծագէր: Այլեւս պէտք չէր զրաղիլ Դուբասովի մահափորձով, այլ կազմակերպութեան փրկութեան գործով: Ալպեան Վարդ սրճարանին մէջ ժամը 5ին ժամադրութիւն մը ունէի Բորիս Վոյնարովսկիի հետ: կ'ուզէի իր կարծիքն առնալ: Կրցայ ազդել կանուխ լուր տալ Վլատիմիր Վոյնարովսկիին, որ, իբրեւ կառավար, կէս օրէն յետոյ ժամը 1ին ինձի կը սպասէր Դոլգորուկովսկի փողոցին մէջ: Շուրջս նայեցայ: Այժէն կողմէ լրտեսները կը յայտնուէին: Թիւով չատ էին: Եւ ինչպէս կը տեսնուէր, յարձակողական դիրք մը բռնած էին: Հասկցայ որ հրաման ունէին զիս ձերբակալելու: Կէս օր էր: Կը յուսայի, որ եթէ չձերբակալէին զիս անմիջապէս, ժամանակ կ'ունենայի նետուելու Վլատիմիր Վոյնարովսկի կառքին մէջ եւ փախչելու: Այդպէս ալ եղաւ: Կէս օրէն առաջ, ժամը 1ին, հեռուէն Դոլգորուկովսկի փողոցին մէջ տեսայ ձերմակ ձին, զոր լաւ կը ճանչնայի, ինչպէս կառապանը իր կարճահասակ եւ բարեմարմնաւոր կառքով: Ձերմակ կառքը եւ ետ դարձայ: Տեսայ որ լրտեսները ալ ուժ ձախ կը վազեն, — բարեբախտաբար ուղերը ոչ մէկ կառք կար:

Ըսի Վլատիմիր Վոյնարովսկիի ծախ ձին եւ կառքը եւ մեկնեցանք սինգֆորս: Բացատրեցի թէ պէտք չունէինք: Ինծի դիմեցին ուստի որ հետապնդումի նշան չէր սած ենք:

Բորիս Վոյնարովսկի ինծի կը սէր Ալպեան Վարդ ճաշարանը: մը այնքան անցընելէ, ալ ուժ ձախ զինի չեսայ, այն սովորականին հանդարտ էր եւ խաղաղ: Իր դիվրայ յուզումի եւ խռովքի ոչ հետք նշմարեցի: Լռիկ մտիկ ըրաւ եւ դարձաւ լռիկ՝ համաձայնեցաժին թէ անկարելի էր այլեւս շարունակել գործը, թէ Մարատական Մարմնին փրկութեան համար իր բոլոր անդամները պատրաստուր էին մեկնիլ Փինլանտա: Այս ամէնը ընելէ յետոյ, սա անսպասելի յայտնումն ըրաւ ինծի.

(Շարունակելի)

Le Gérant : H. STEPHAN (AGOPIAN)
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. .. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian
Rédaction & Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15-70
(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՇԱԲԱԹ 2 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1933

2 Septembre 1933

9րդ ՏԱՐԻ Թիւ 2281

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՐՈՐԴ ԽՕՍՔ

ԱՇԽԱՏԱՆՔ ՄԸ ԹՈՒԱՆՇԱՆՆԵՐՈՎ

Նոր ստացանք Ամերիկայի Հ. Կ. Խաչի Կեդր. Վարչութեան տեղեկագիրը, (1932 — 1933), որ միեւնոյն ատեն կը պարունակէ 6թ. պատգամ. ժողովին որոշումները:

Մէկդի դնելով սովորական մասերը,— որոշում, բանաձեւ, «նկատելով որ» եւայլն, փորձենք այս ժողովրդական կազմակերպութեան իրական արժէքը երեւան հանել թուանշաններով:

Ամէնէն առաջ, կազմակերպական ոգին է որ աչքի կը զարնէ:

Տեղեկագիրը կը ցուցնէ 66 մասնաճիւղ, 1932 — 33 տարեշրջանին համար: Իւրաքանչիւր մասնաճիւղի դիմացը նշանակուած են «քոթա»ներ (ինչո՞ւ չըսել «սակ»):

Կազմակերպութեան եկամուտի հիմնական աղբիւրը կը կազմեն այս համեմատական սակերը:

Տեղ տեղ եւ մէկ տարիէն միւսը՝ ուշագրաւ ելեւէջներ կը ցուցնէ այս նախահաշիւը: Մանաւանդ որ, տոլարն ալ չունի նախկին ուժը:

Եւ սակայն, նորէն կազդուրիչ է պատկերը:

Սակերու գանձումը երեք – չորրորդով իրականացած է նոյն իսկ 1932 — 33ին, երբ սաստկագոյն աստիճանին հասած էր տնտեսական տագնապը:

Քանի մը թուանշաններ՝ բաղդատութեան համար:

Մասնաճիւղի մը գլխուն տուրք նշանակուած է 125 տոլար: Վճարած է՝ 110: Ուրիշի մը՝ 100 տոլար: Վճարած է՝ 111: Երրորդի մը՝ 150. վճարած է՝ 100: Չորրորդի մը՝ 350. վճարած՝ 315: Հինգերորդի մը՝ 650. վճարած է՝ 717: Վեցերորդի մը՝ 400. վճ. 390 եւն.:

Կան ճիշդ ու ճիշդ վճարողներ ալ, ինչպէս եւ սահմանուած սակէն շատ վար մնացողներ:

Օրինակ, մասնաճիւղ որ սահմանած էր 200, վճարած է միայն 50, ուրիշ մը՝ 170, փոխանակ 500ի, երրորդ մը կէսը կամ մէկ երրորդը եւն.:

Հարցը այն է որ, համատարածէս հիմ բռնած է տուրքի դրութիւնը: Մէկ մասը թոյլ, միւսները եռանդուն, բոլոր մասնաճիւղերը լրացուցած են պակասը, եւ Կ. Խաչը կրցած է մուտք արձանագրել 10,793 տոլար. (ելք՝ 9470):

Ջնջացնելի՞ է այս գումարը, ներկայ պայմաններուն մէջ:

Ընդհակառակն: Ամէնէն փայլուն շրջանին Կ. Խաչը չէ յաջողած իր նախահաշիւը բարձրացնել 13 – 15,000էն անդին:

Ուրիշ վկայութիւն մը, նորէն թուաբանական գետնի վրայ,— Հին Ցունաստանի շրջանը տեղական միջոցներով արտադրած է 111,994 տրախմի հասոյթ:

Անշուշտ, եթէ տոլարի կամ ֆրանքի վերածուի, կը կծկուի այս գումարը: (Մօտ 15,000 Ֆր.):

Բայց, անարդար է այդպէս հաշուել:

Դուք այդ գումարը պիտի հաշուէք այնպէս ինչպէս ձեր տեղական դրամը: Այստեղ Ֆրանք, այնտեղ տրախմի:

Ուրեմն, պարծենալու իրաւունք ունի այս շրջանը, որուն բուն խարիսխը կը կազմեն Աթէնքի չորս գաղթակայանները:

Տարօրինակ է որ, այս բոլորին մէջ աչքի կը զարնէ Ֆրանսայի շրջանին թուլութիւնը:

Պուլկարահայ Կ. Խաչը (Գթ. Խաչ) որ վերջնական ձեւ առաւ 1930ին, արդէն կը հաշուէ հազար անդամ: 1932 – 33ին ունեցեր է 179 նոր անդամներ (14 մասնաճիւղ):

Այնինչ Ֆրանսահայ Կ. Խաչը կը հաշուէ միայն 605 անդամ (15 մասնաճիւղ):

Նիւթական տեսակէտով ալ, աժգոյն է Ֆրանս. Կ. Խաչին պաշտօնը: Անցեալ շրջանին մուտք ունեցած է 17,450 Ֆրանք, իսկ նոր շրջանին համար կը նախատեսէ միայն 15,000 Ֆրանք:

Մինչդեռ, նոյնքան եւ աւելի ծանր հոգեր ունինք այս երկրին մէջ:

Եւ յետոյ, տխուր բան պիտի ըլլար, եթէ Ֆրանսայի շրջանը գոհանար միայն տեղական պահանջներով:

Ֆրանսան ամէն յարմարութիւն ունի դառնալու երկրորդ Ամերիկա մը, առ նուազն Կ. Խաչի կեդրոնին ալ բազուկը:

Ի՞նչն է որ կը դժուարացնէ ծաւալումն ու զօրացումը:

Տնտեսական տագնա՞պը,— բայց ո՞ւր չկայ:

Զանազան կազմակերպութեանց խաչաձեւո՞ւմը:— Ամերիկայի մէջ երկու մրցակից ունի ժողովրդական Կ. Խաչը, մէկը՝ «պետական», միւսը՝ ռամկավար:

Ժողովո՞ւրդը,— բայց Պուլկարիան 30,000 է, իսկ Ֆրանսան՝ 60,000 եւ աւելի:

Կը թուի թէ մեր գաղութին մէջ տակաւին ժողովրդականացած չէ Կ. Խաչի նպատակը եւ կը շփոթուի հասարակ բարեգործութեան հետ:

Քանի կ՚երկարին մեր պանդխտութեան տարիները, այնքան կը բարդանայ նա՛եւ այս կազմակերպութեան պատասխանատուութիւնը:

Միայն նոր սերունդի փրկութեան հոգը, միայն թոքախտաւոր երիտասարդներու եւ առ հասարակ անտէր հիւանդներու խնամատարութիւնը կը պահանջեն յարաճուն եռանդ եւ դրամ, դրա՛մ:

Ի՞նչպէս կարելի է դիմանալ այս հոգերուն, առանց բազմապատկելու անդամներն ու անդամավճարները:

Ի՞նչով աւելի բախտաւոր են Ամերիկայի մայրերն ու աղջիկները, երբ կրնան առ նուազն տասը հազար տոլար արտադրել ամէն տարի, եւ վարկ բանալ բոլոր կարօտ գաղութներուն:

Նոյն իսկ բնակչութիւնը հիմ բռնելով, նորէն չի կրնար չքմեղանալ մեր գաղութը:

Ամերիկայի համրանքը 120,000 է, մերինը՝ 60,000:

Արդ, այս հաշիւը կրնա՞յ լուսաբանել տարեկան 10,000 տոլարի եւ 15,000 Ֆրանքի հակասութիւնը ...

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ի՞ՆՉ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ Է ԱՅՍ···

Չըսի՞ թէ Պոլսոյ թերթերը մեզմէ աւելի բան գիտեն Փարիզի եւ Մարսէյլի, նոյնիսկ Առնուվիլի եւ Ալֆորվիլի մասին:

Ահա նորագոյն ապացոյցը:

«Նոր Լուր»ը (23 օգոստ.) կը հրատարակէ թղթակցութիւն մը՝ Փարիզէն: Խորագիրը՝ «Նոր յայտնութիւններ Դպրոցասէրի շուրջը.— Ատենապետուհին ինչո՞ւ հրաժարեցաւ»:

Թղթակցութիւնը պատասխան մըն է պոլսական ուրիշ թերթի մը կողմէ եղած մեղադրանքներու եւ պաշտպանողականը՝ Տիկին Անայիսի (Ե. Աւետիսեան, ատենապետուհի խնամակալութեան):

Քանի մը հատուածներ.—

— «Տիկին Ե. Աւետիսեան երբեք ամսական 1500 Ֆրանք ստացած չէ: Ան իբրեւ «էնտամնիթէ» հազար Ֆրանք միայն առած է ամիսը, որուն կէսինը, երկու հազար Ֆրանք ամիսը կը ստանայ Տիկին Ակիւլինէ Պօյաճեան: Տիկին Աւետիսեանի առած գումարը գրեթէ կը հաւասարի այն գումարին զոր Դպրոցասէրը տարիներով ղրկած է Նիւ Եորք բնակող տիկնոջ մը, իբրեւ վարձքի խնամակալուհի. կան նաեւ ուրիշներ որ նոյն չափով ամսական կ՚առնեն»:

Ինչպէս կը տեսնէք, երկու կողմերէն ոչ մէկը կ՚ուզէ խօսքի տակ մնալ:

Այս դեռ ոչինչ:

Թղթակիցը, որ երեւի շատ մը բաներ գիտէ, մէջտեղ կը նետէ աւելի ծանրակշիռ պատմութիւն մը:

— «Դպրոցասէրի ղեկավարներէն մին, որ սովորութիւն ունի ինքնագլուխ եւ անխորհուրդ գործելու, երեք տարի առաջ համաձայնութեան կուգայ, յանուն Դպրոցասէրի, Փարիզի առեւտրականներէն մէկուն հետ, չահաբեր գործի մը մասին, որմէ դպրոցը տարեկան մէկ – երկու հարիւր հազար Ֆրանք պիտի ստանար: Այս խնդիրը գաղտնի կը պահուի շատերէն, մանաւանդ խորհրդականներէն.

... Երեք տարի յետոյ միայն, երբ որ եւ է գումար չեն ստանար, գործը մէջտեղ կը հանեն եւ տեղեկութիւն կուտան խորհրդականներուն»:

Թղթակիցը կ՚ըսէ թէ այս յայտնութեան վրայ է որ խորհրդականները կը հրաժարին:

Եւ, իբրեւ ճարպիկ տեղեկատու, «Յ. Գ.» մըն ալ կը կցէ թղթակցութեան.

— «Վերջին պահուն իմացայ թէ հարիւր հազարներու դայթակղալից գործը կը վերաբերի խաղամեքենաներու»:

Զէ՞իք ուզեր հարցնել.

— Ո՞ւր պիտի յանգի այս փոխադարձ փափսուքը, շրջանակէ շրջանակ եւ թերթէ թերթ:

Ինչո՞ւ նախատարաց մէջտեղ չեն ելլեր,—ղեկավար, խնամակալ, խորհրդական, իրազեկ, բարեկամ թէ բարեբար:

ԱՐՇԱՒԻՐ

ԿԱՐԵՒՈՐ ՆՈՒԷՐ ՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻՆ

Նիւ Եորք հաստատուած բնիկ կեսարացի ծանօթ ելեկտրաբոյժ -բժիշկ Տօքթ. Սեփոնճի Նշանեան վերջերս Հայաստանի համալսարանին նուէր բրած է ելեկտրա – բժշկական վեց կաբինոր գործիքներ որոնց մէջ կան Ք. ճառագայթներու, ելեկտրաբուժութեան, ջերմանիշակագոյնի, տիաթէրմիի վերաբերեալ կատարեալ եւ ամբողջական կազմածներ, նաեւ գործողութեան սեղան մը, մանրադէտ մը եւ 30 բժշկական հատորներ:

Այս բոլոր նուէրները 30 սնտուկներու մէջ զետեղուած, օգոստոս 22ին նաւ դրուած են Հայաստան ղրկուելու համար:

Նուիրատուութեան համագումար արժէքն է 8500 տոլար (շուրջ 170,000 ֆրանք):

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԱՍՈՐԻՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ ԺԸՆԵՒԻ ՄԷՋ

ԽՆԴԻՐԸ ՊԻՏԻ ՔՆՆՈՒԻ ՍԵՊՏ. 22ԻՆ

Ժընեւէն կը գրեն.— Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհուրդին նոր նստաշրջանը կը սկսի սեպտ. 22ին: Շատ հաւանական է որ այս առթիւ զբաղի ասորական հարցով, ինչպէս ըրաւ 1932 դեկտեմբերին: Խնդիրը չերեւար օրակարգին մէջ, բայց արձանագրութիւնը վերջնական չէ: Արդէն իսկ ստեղծագործական որոշում տրուած է երկու աղերսագիրներու մասին որոնք ներկայացուած են Ասորի երեւելիներու կողմէ:

Ամէն պարագայի մէջ, կարելի չէ աւելի երկար ձգձգել այս խնդիրը:

Իրաքի ներկայացուցիչները կը ջանան արդարացնել իրենց կառավարութեան դիրքը, պնդելով թէ ապստամբութիւն ծագած էր եւ հարկ եղաւ զսպել:

Ազգերու Դաշնակցութիւնը չի կրնար անտարբեր ձեւանալ այս հարցին մէջ, որովհետեւ հոգատարութեանց յանձնաժողովը թելադրած էր Ասորիներուն շնորհել համախումբ տեղաւորուելու իրաւունքը: Քանի որ անգլիական հոգատարութիւնը վերջացաւ, այս թելադրութեան իրագործումը կ՚իյնար Ազգերու Դաշնակցութեան վրայ:

Իրաքի ներկայացուցիչը պատասխանեց թէ կարելի է որոշ չափով գոհացում տալ, եթէ Ասորիները հրաժարին Մուսուլի հիւսիսային շրջանին մէջ տեղաւորուելու կամքէն: Կար նաեւ ուրիշ հաւանականութիւն մը,— Ասորիները վերադարձնել իր նախկին բնակավայրը, Հէքեարի, որ Թուրքիոյ կը պատկանի:

Այս բանակցութիւններէն վերջն էր որ, 1932 դեկտ. 15ին, Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդը մէկդի դրաւ Ասորիներու վարչական ինքնավարութեան ծրագիրը եւ բաւական սեպեց Իրաքի կառավարութեան որոշումը՝ օտար խորհրդականի մը աջակցութեամբ տեղաւորելու Ասորիները «պատշաճ պայմաններով եւ կարելի եղածին չափ համախումբ»:

Մնացեալը գիտենք. Ասորիներու պատրիարքը չհամակերպեցաւ (գէթ այդպէս կը պատմեն) եւ գործը յանգեցաւ արիւնահեղութեան:

Նոր դաշնագիր Մոսկուայի եւ Հռոմի միջեւ

Իրազեկներ կը յայտնեն թէ այսօր իսկ, շաբաթ, պիտի ստորագրուի Խ. Միութեան եւ Իտալիոյ միջեւ կնքուած նոր դաշնագիրը:

Այս դաշնագիրը քաղաքական հանգամանք ունի եւ յարմարցուած է չորսերու դաշինքին: Իտալիա միշտ այն կարծիքն ունեցած է թէ կարելի չէ վերակազմել Եւրոպայի քաղաքական եւ տնտեսական կեանքը, առանց խորհրդային իշխանութեան մասնակցութեան: Այս դաշնագրին եւ միւսներուն տարբերութիւն այն է որ, ուրիշները Ռուսիոյ հետ յեզու գտնելով, կ՚ուզէին վերջ տալ տիրող լարուած վիճակին, մինչդեռ Իտալիան իր նոր դաշնագրով կ՚ամրապնդէ երկար ատենէ ի վեր հաստատուած բարեկամական յարաբերութիւններ:

Այս դաշնագիրն ալ, ինչպէս միւսները, ընդհանուր հանգամանք ունի եւ մասնաւոր այս կամ այն խնդիրը չի շօշափեր: Դաշնագրին մէջ նախատեսուած են բոլոր հարցերը.— ոչ – յարձակում, չէզոքութիւն՝ ուրիշ պետութեան մը հետ վէճ ծագած ատեն, իրաւարարութիւն եւն.: Իտալական թերթերը ո՛ր եւ է արգելք չեն տեսներ երկու երկիրներու քաղաքական վարչաձեւերու հակադրութեան մէջ:

Գործազրկութիւնը յամրաբար կը նուազի

Օգոստոս 26ին ամբողջ Ֆրանսայի մէջ նպաստընկալ գործազուրկներու թիւն էր 235,850, այսինքն 2140 հոգի պակաս անցեալ շաբթուան վրայ: Բաղդատելով 1932ի համապատասխան շաբթուան հետ, նուազումը եղած է 28,403 հոգի, այսինքն հարիւրին 10·7: Պէտք է նկատի ունենալ որ անցեալ տարի նըպաստի սնտուկներուն թիւն էր 593, մինչդեռ այսօր 610ի կը հասնի:

Թերթերը կը գրեն թէ 15րդ շաբաթն է որ գործազրկութեան նուազում կ՚արձանագրուի անցեալ տարուան վրայ: Նախապէս, տագնապին սկիզբէն, այսինքն 1930 հոկտեմբերէն ի վեր, նպաստընկալ գործազուրկներու թիւը շարունակ յաւելում կը ցուցնէր նախընթաց տարուան վրայ:

Ամերիկան կը մեղմանա՞յ

Նիւ Եորքէն դէպի Եւրոպա ճամբայ ելաւ Պ. Նորման Տէյվիս, զինաթափութեան խորհրդաժողովի ամերիկեան պատուիրակութեան նախագահը, որ նոր հրահանգներ ստացած է նախագահ Րուզվէլթէն: Իրազեկներ կը հաւաստեն թէ բարենշան են այդ հրահանգները, եւ մեծապէս պիտի թեթեւցնեն միջազգային մթնոլորտը, մանաւանդ պատերազմական պարագներու մասին:

Համաձայն այդ լուրերուն, Պ. Տէյվիս պատօնուած է յայտարարելու թէ Մ. Նահանգները այլեւս չպիտի պահանջեն կրճատել ազգային պաշտպանութեանց վարկերը, իբրեւ պայման պատերազմական պարագներու կրճատման: Պ. Տէյվիս ուրախութեամբ հաւկցուցած է այս պարագան, օգտակար համարելով երկու խնդիրներուն անջատումը:

Ամերիկեան պատուիրակը մէկ շաբաթ պիտի մնայ Լոնտոն, յետոյ պիտի գայ Փարիզ, տեղին վրայ խորհրդակցելու եւ Ժընեւ երթալու համար:

Նացիներու Ընդհանուր Ժողովը

ՀԻԹԼԷՐ ԵՐԵՔ ՃԱՌ ՊԱՏՐԱՍՏԱԾ Է

Պ. Ադոլֆ Հիթլէր երէկ Նիւրընպէրկի մէջ խօսեցաւ իր երեք ճառերէն մէկը, Նացիներու ընդհ. ժողովին բացման առթիւ:

Ինչպէս գրած էինք երէկ, աճհագին պատրաստութիւններ տեսնուած են այս ընդհ. ժողովին համար, որ կը համարուի աննախընթաց:

Ամբողջ քաղաքը կերպարանափոխուած է: Անհամար դրօշներ, մարտական խումբեր ու թափօրներ, տեղատարափ՝ ծաղիկներու եւն.: Խահանոցները կէս ժամուան մէջ 50,000 ճաշ կը հասցնեն միայն մէկ շրջանի համար: 1800 մեղր երկայնութեամբ խողովակներ շինուած են, ջուր հասցնելու համար վիթխարի կաթսաներու որոնց ամէնէն փոքրը երեք մեդր բարձրութիւն ունի եւ 5000 լիտր ջուր կ՚առնէ: Քաղաքին մօտակայ անտառը բոլորովին կերպարանափոխուած է Հիթլէրի հրամանով, անհետացած են աւազաններ, աղբիւրներ, յիշատակարաններ, որպէսզի լայն ասպարէզ բացուի թափօրներու համար: Հարիւրաւոր ծառեր կտրուած են անխնայ: Այս կրկէսը պիտի զարդարուի 8000 դրօշ-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԹՈՒՐՔԵՐԸ ԿԻՊՐՈՍԻ ՄԷՋ

«ՄԵՌԱ՛ՆՔ – ԿՈՐԱՆՔ»

Կիպրոսի «Մասում միլլէթ» «(Անմեղ Ազգ) թերթը կը գրէ.

— «Թուրքիոյ մամուլը, գիտնալով հանդերձ որ տարիներէ ի վեր մեր ցաւերը կուլանք եւ դարման կը փընտռենք, չի շահագրգռուիր մեզմով, ինչ որ շատ կը յուսահատեցնէ մեզ:

Կիպրոսի Թուրքերը միշտ իրենց սրտասահման եղբայրներուն զիրքերը կարդացած են, անոնց լեզուն խօսած են, անոնց հետ լացած ու խնդացած են, նոյն զգացումները սնուցած են, եւ առանց հողային տարբերութիւնը նկատի առնելու, թրքութիւնը մէկ ընտանիք համարած են:

Պէտք է ընդունինք թէ ամէն ազգ երբեմն դժուարութեանց կը բախի իր քաղաքական կեանքին մէջ, վնասի կ՚ենթարկուի, բայց չի մեռնիր եւ նորէն կ՚ապրի: Բայց մեր անցուցած շրջանը անցողակի չէ, այլ սպանիչ հանգամանք մը ունի: Որովհետեւ մեր թշնամիները մեր ցեղէն են, նըրսէն են:

Այսպէս, Թուրքին վնասէն օգտըւողներուն ձեռքով, վերջին ութը տարուան մէջ քանդեցին եւ անարգեցին մեր բոլոր սրբութիւնները, մեր բանաւոր հօտը առանց հովիւի (միւֆթիի) թողուցին, մեր ընտանեկան իրաւունքներու օրէնքը մէկ կողմ նետեցին՝ առարկելով թէ չէրիաթի դէմ է, եւ մեր մասին գործադրեցին երկու չափ երկու կշիռի դրութիւնը: Միւս ազգերէն տարբեր վերաբերումի ենթարկուեցանք, մեր ազգային արժանապատուութիւնը միշտ կոտրուեցաւ եւ ներկայիս կը կոտրուի նորէն:

Այս կացութեան պատճառը այն է որ, Լօզանի հաշտութեան ժամանակ, հաւատացինք անգլիացի պատուիրակին բերանացի հաւաստիքներուն, եւ պէտք չտեսնուեցաւ Կիպրոսի Թուրքերու իրաւունքներու մասին յօդուածներ դնելու դաշնագրին մէջ:

Միշտ կը տեսնենք որ Յունաստանի, Եգիպտոսի եւ նոյնիսկ Ամերիկայի յոյն թերթերը կրհետաքրքրուին այստեղի մեր յոյն հայրենակիցներով, աշխարհի կը հաղորդեն անոնց զրկանքները, եւ կը յաջողին աշխարհի հանրային կարծիքը շահիլ:

Մեր կացութիւնը ահաւոր է: Աստիճանաբար կը հալինք, եւ շատ տարակուսելի է որ երկար ատեն կարենանք ապրիլ այս պայմաններուն մէջ: Ստիպողաբար պէտք ունինք Թուրքիոյ մամուլի բարոյական աջակցութեան, եւ կը վախնանք որ, այս աջակցութեան զլացման պարագային, շատ մօտ ատենէն ստիպուինք նիւթապէս բեռ ըլլալ անոնց վրայ եւ զիրենք անհանգիստ ընել»:

ՌՈՒԶՎԷԼԹ ԵՒ ՖՈՐՏ ԴԷՄ ԴԻՄԱՑ

Պ. Ֆորտ, ինքնաշարժի հռչակաւոր գործարանատէրը, մինչեւ այսօր չէ ընդունած նախագահ Ռուզվէլթի աշխատանքի պայմանագիրը: Պ. Ռուզվէլթ ամէն միջոցի դիմեց, բայց Ֆորտ չուզեր տեղի տալ: Նախագահը չուզեր բռնութեան դիմել, բայց ուրիշ ելք չկայ: Զօր. Ճոնսըն, տնտեսական վերականգնութեան պայքարի լիազօրը, կը կարծէ թէ յաճախորդները այլեւս չպիտի գնեն Ֆորտի ինքնաշարժները, նախընտրելով անոնք որ կապոյտ արծիւ նշանը կը կրեն, այսինքն շինուած են համաձայն նոր օրէնքին:

ՍԻՈՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Օգոստոս 30ին վերջացաւ Սիոնական համագումարը, Փրակայի մէջ: Այս առթիւ առաջարկուեցաւ Ազգերու Դաշնակցութեան առջեւ տանիլ Գերմանիոյ Հրեաներու խնդիրը: Յաջորդ օրը բացուեցաւ Հրէական Գործակալութեան համագումարը, որուն կը մասնակցին 200 պատգամաւորներ: Այս միութիւնը հիմայ ժողովուրդը կը ներկայացնէ Անգլիոյ առջեւ, համաձայն Պաղեստինի հոգատարութեան:

ՓԱԽՍՏԱԿԱՆԸ ՉԳԻՏԻ ՑԱՆՁՆՈՒԻ

Թիրոլի (Աւստրիա) նացիներու վարիչը, որ փախչուած էր բանտէն, Իտալիա հասած է իր մեղսակիցներուն հետ: Քաղաքական յանցաւոր համարուելով, չպիտի յանձնուի:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

ՀԱՄԱՏԱՐԱԾ ԱՐՏԱԳԱՂԹ ԵՒ ԹՇՈՒԱՌՈՒԹԻՒՆ

—·—

Նոր սարսափներ եւ «Տորգսինի» կեղեմումներ

Այս տարուայ գարնան սկզբէն վերստին ծայր էր առած վախուսը Մ. Մխուենկէն եւ Մ. Հայաստանէն։ Մերթ պատահական խումբերով, մերթ հատ ու կենտ անհատներ հետ ի հետ եւ սարսափահար կը մտնէին Թաւրիզ։ Մենք, հակառակ հանրային պահանջին գրեթէ փախուստի դէպքերը եւ տարու ի հրատարակութիւն, կը լռէինք քար դնելով մեր սրտի վրայ։ Կ'անտեսէինք թշուառ փախստականներու կրած բոլոր տառապանքները, յաճախ եւ կ'ունենայինք անպատկառ յանդգնութիւնը կշտամբելու զանոնք իրենց «դասալքութեան» համար։ «Պետականօրէն» կը մտածէինք, երբ այսպէս դիրք կը բռնէինք, որպէսզի չվնասէինք ներքաղաքին։

Սակայն, որքան «պետականօրէն» մտածեցինք, այնչափ փախուստը ծաւալեցաւ եւ հիմա արդէն հասած է անհերեւակայելի քանակի։ 27,000 (քսանըեօթ հազարնոց) զորշ ամբոխ մը կը ծփայ Պարսից Արդաբիլ քաղաքին մէջ։ Հեռուէն դիտողը կը կարծէ թէ հսկայ բանակ մըն է, որ վրան է զարկած Պարսից մարզասէր կառավարութեան հողին վրայ։

Հայ, թաթար, վրացի, հրեայ, ռուս, կոմսոմոլ, կարմիր բանակային, զառամեալ ծերունի, հարս, աղջիկ, տըղայ, կին, այր — մարդկային ինչ դոյն որ կ'ուզէք կը փայլի այդ ամբոխին մէջ։ «Հոլշեւիկեան ինտէրնասիոնալ» որ մեր լեզուով կը կոչուի Բաբելոն կամ լաբիւրինթոս։

Փախուստ չէ այս, այլ կատաբեալ արտագաղթ։ Թաթարները ճողոպրած են ամբողջ գիւղերով, զինուորները փախած են իրենց զէնքերով, կանայք եկած են իրենց ծծկեր մանուկներով, ուսանողներ իրենց Թղթերով։ Տարբեր աղգութեան պատկանող մարդիկ, տարբեր խառնուածքի, տարբեր նկարագրի արտայայտութիւններով, տարբեր արիւնով, սրտով եւ հոգով, սակայն բոլորն ալ միեւնոյնն են, գրեթէ նոյն արտայայտութիւնն ունին արտաքուստ։ Բոլորն ալ մերկ են ու քաղցած, ուժասպառ են ու ակարացած, կենդանի ուրուականներ, փոսացած աչքերով, ժժգոյն եւ դալուկ դէմքերով։ Կարճ՝ կենդանի մեռելներ։

Զինք հարցնես թէ ինչու են փախած։ Գիտեն ամէն բան։ Գիտեն նաեւ որ յոգնած են եւ սարսափահար։

Բարի մարդիկ սպիտակ հաց կը բերեն այս եղերաբախտ ամբոխին։ Անոնք կը տեսնեն ու չեն հաւատար իրենց աչքերուն։

— Մի՞թէ, կը բացագանչէ մէկը,— տակաւին սպիտակ հաց գոյութիւն ունի աշխարհի վրայ։

Կը նային խանութներուն, կը նային մարդկային անվերջ եռուզեռին, կը նային մեզ եւ ապուշ կը կորչին։ Ոմանք նոյն իսկ չեն հաւատար իրենց աչքերուն եւ կը կարծեն թէ երազի մէջ կը գտնուին։

Զենք ուզեր մեր ներկայութեամբ խռովել անոնց ալեկոծ հոգին։

Կ'իմանանք որ ուրիշ կարաւան մը կը գտնուի Հայոց Գերեզմանատան մէջ։ Զենք աճապարեր մեր տարաբախտ հայրենակիցները տեսնելու, վասնզի առանց տեսնելու ալ գիտենք անոնց վիճակը եւ տարաբախտաբար ի վիճակի չենք եղբայրական օգնութեան ձեռք կարկառելու։ Այսուհանդերձ կ'որոշենք երթալ և երբ կը հասնինք Գերեզմանոցը, մեր աչքին առջեւ կը բացուի սահմռկեցուցիչ տեսարան մը։

Քառասուն եւ չորս հոգի, բոլորն ալ Հայեր, կին, այր, ծերունի երիտասարդ, մանուկ, ծծկեր եւ նորածին, պառկած են մերկ յատակին։

— Այս ծծկեր մանուկը կը տեսնէ՞ք, կ'ըսէ կին մը, ասիկա մեր փախուստի ճամբուն վրայ ծնաւ, երբ մենք, փառք Աստծու, ողջ դեռ անցած էինք։

— Քանի՞ ընտանիք էք։

— Ինը։ Հինգ ընտանիք անցեալ տարի Ցունաստանէն գաղթած էր Հայաստան, իսկ չորսը Պուլկարիայէն։ Տարի մը չկրցանք ապրիլ այդ տավարիշէնիերուն Հայաստանը։

Ահա ուրիշ փախստական մը երեւանի բարձրադիր դպրոցի ուսանողներէն։ Անոնք փախուստի ճամբան բռնած է հեռաւոր Սիպերիոյ խորքերէն, ուր աքսորի էր դատապարտուած իբրև «հակայեղափոխական»։

— Արտագաղթի աննախընթաց ահռելը, բացատրութիւն է նրանով, որ սով արքան է տիրողը, բովանդակ Մ. Մխուենկ մէջ։ Բայց, այդ նորութիւն չէ, այլ նորութիւն է կենագործակոմի ծածկագիր դեկրէտը, ըստ որում կոլխոզնիկ գիւղացիները կարող էին այսպէս կոչուած «Ֆօնտային հողեր»ը մշակել իրենց սեփական կարիքները համար։ Սրան զուգընթաց, ի հարկէ, մշակելու էին նաեւ կոլխոզային ցանքերը։ «Ֆօնտային հողեր»ը ցանուեցան կայծակի արագութեամբ եւ երբ բերքն առնելու օրերը մօտեցան, միեւնոյն կենդրօնկոմը Սաալինի մասի մի չարժումով «պետական սուրբ սեփականութիւն» հռչակեց Ֆօնտային հողերը։ Այսպիսով գիւղացիները դարձեալ մնացին, բերանը քամու տուած։ Սրա մասին խորհրդային մամուլը, ինչպէս միշտ այս անգամ էլ, խորհրդաւոր լռութիւն պահեց։ Սահմանամերձ թաթար գիւղերը, տեսնելով կառավարութեան վայրագ ընթացքը, լքեցին իրենց գիւղերը եւ անցան Պարսից երկիրը։ Իսկ Բորչալուում եւ մի քանի ուրիշ վայրերում նորէն ծայր առան գիւղատիական լեռնային տպատամբութիւններ։ Կատաղի եւ արիւնոտ մի կռիւ շարունակւում էր չեկայական պինուորների եւ գիւղացիների միջեւ, երբ մենք փախուստի ճամբան ընտրեցինք, որպէս փրկութեան առժամեայ յոյս։

— Երեւանում, կը պատմէ մէկ ուրիշ երիտասարդ փախստական, որ ճողոպրած է իր աքսորավայրէն, այս տարի գոյութիւն ունէին բազմաթիւ միջնակարգ դպրոցներ, որտեղ ուսանում էին, ինստիտուտների ուսանողներն էլ հետը հաշուած 16,000 ուսանող — ուսանողուհիներ։ 6000 ուսանող — ուսանողուհիներ վտարուեցին դպրոցներից թոշակ եւ սնունդ չլինելու պատճառով։

Վտարեալների ջախջախիչ մեծամասնութիւնը անկուսակցական ուսանողութիւնն է, որի դէմ ուղղուած է խաչակրութեան դիւաւոր նիզակը, որով կ'ապատուին մահուան վերատես վտանգէն։ Իսկ տասնեւմէկին նորէն կը վերադարձնեն Չեկա։

Չեկիստ դահճապետը զնդակահարութեամբ կը սպառնայ, այդ դատապարտեալներուն, եթէ դէպքի մասին չշուռկ մը հանեն։ Բանտարկեալները կը խոստանան անվերապահ հնազանդութիւն։

Չեկիստ լիազօրը կը սիրէ անոնց, որ նամակ գրեն Ամերիկա իրենց բարեկամներուն՝ տալար ստանալու համար։

Բանտարկեալները կը յայտնեն թէ իրենց բարեկամը, ի վիճակի չէ տալար ուղարկելու, սակայն տարճանակի սպառնալիքի տակ, ի վերջոյ, կը հարկադրուի նամակ գրել Ամերիկա։

Չեկիստը նամակը կը կարդայ եւ անմիջապէս կը յղէ առ որ անկ է։ Այս արիւնոտ արկածն իր բոլոր ծալքերով մեեւնոյն դիշերը կը կրկնուի Գրասնոդարի Չեկային մէջ, կամենդանտ Արթովի գլխաւորութեամբ։

Վաղարշապատի եւ էջմիածնի մէջ ալ բացուած են նոր Տօրգսիններ, որոնք արդէն սկսած են ընդհանուր ասպարէ։ Վաղն ուրիշ Տօրգսին մըն ալ պիտի բացուի Նոր — Բայազէտի մէջ, որ, ինչպէս յայտնի է, օտարի մասին գաղափար անգամ չունի, քանզի Հայաստանի ամէնէն յետամնաց շրջանն է։

ԿԻՊԱՐԵԱՆ

Հրեական ահաժչտարիւն

ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

—·—

Օգոստոսին Երեւան հասաւ Ուկրայինայի հրէական պետական երգչախումբը, որ ունի 30 երգիչ – երգչուհիներ։ Այս երգչախումբը առաջին եղած է Ուկրայինական երաժշտական ոլիմպիականին մէջ։ Իր երդացանկին մէջ ունի ժողովրդական ու բանուորական երգեր հրէական, վրացական, հայկական, թրքական, ուկրայնական եւ ռուսական։

Հետաքրքրականն այն է որ երգչախումբը Պախի եւ Պեթհովէնի գործերուն ստեղծագործութիւնները կ'աշխատի խմբական երգեցողութեան վերածել։

*** Երեւան այցելից նաեւ Ուկրայինայի պետական թատրոնը, որ Երեւանի բանուորական թատրոնին մէջ պիտի տայ ութ ներկայացումներ, յիշենք մէկ քանին,— Կատերինա, Սարոչինսկայա եարմարկայա, Սկորոպադչինա, Նատալկա – Պոլդավկա, ենթադրեմ Մարոֆ, Երջանիկ։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԻՏԱԼԻԱՑԷՆ

ՖԱՇԻԶՄԻ ԾԱԻԱԼՈՒՄԸ

—·—

«Հաւատաս, հնազանդիս, մարտնչիս»

Դժուար է քանի մը բառերու մէջ ամփոփել ֆաշական կուսակցութեան յառաջ բերած արմատական յեղաշրջումները, որոնք այսօր ոչ միայն Իտալական ժողովուրդի կերպարանքը փոխած են, այլ եւ արեւմտեան միւս երկիրներու ու ազգերու մէջ ալ, հոգեկան զարթուն յառաջ բերած են։ Ամէն կողմ մարտնչելու եւ ազգային հեղինակաւոր, զանգուածային, միաձոյլ կազմակերպութեանց տենչն է որ կը տիրէ։ Ֆաշականութիւնը ծնաւ ու բուռն կերպով զործեց Իտալիոյ մէջ, ան հաւատարիմ իր սկզբունքներուն, յամառ մաքառումներով տասը տարուան ընթացքին աշխատեցաւ ու տարաւ իր յաղթանակի պսակը։ Ինչ որ այդ ժամանակաշրջանին հիմնուած, կատարուած ու իրագործուած է Իտալիոյ մէջ, հրաշքի մը տպաւորութիւնը կը թողու մեր վրայ։ Այժմ, Իտալիոյ կառավարութեան եւ ֆաշական կուսակցութեան միջեւ ոչ մէկ տարբերութիւն կարելի է տեսնել։ Իտալիոյ բոլոր ժողովուրդը ֆաշականացած է ու ֆաշականութեան հայրը, Մուսոլինի այսօր Իտալիոյ ժողովուրդին հայրը դարձած է։ Բոլոր զանգուածներու սիրտն ու յարգանքը դէպի իր Առաջնորդը աննկարագրելի է։ Բոլորն ալ կ'ըմբռնեն ու կը հաւատան որ Մուսոլինի կը գործէ անշահախնդրութեամբ իր երկրին, իր հողին ու իր ցեղին բարեկեցման համար։ Մուսոլինի առիթով մը կ'ըսէր։

— Ինձ պէտք է միշտ հաւատալ, մանաւանդ երբ կը խօսիմ ժողովուրդին, ուղիղ նայելով իր աչքերուն մէջ ու մտիկ ընելով իր մեծ սրտի զարկերուն։

Եւ ժողովուրդը կը տարուի իրմով ու անսահման աղաղակներով մխաձայն զոյն «դուչէ, դուչէ» (Առաջնորդ) կը կոչէ, երբ ան մոռցած այլ եւս ամէն ձեւակերպութիւն, պարզ կ'արտայայտուի իր սիրած ժողովուրդին։

—Տասնեւչորս տարիներու յամառ աշխատանքներ, որ մեզ հին կուռքներուս պատրաստած են ամէն փոթձերու ու ծնունդ տուած նոր սերունդներու, կազմած են մարդկային մէկ զանգուած, միացած, խառնուած ու համերաշխ, այնպէս որ ոչ մէկ պատճառ պիտի կրնայ մտքի չափ բաժանարել։ Ահա այս է ֆաշական Իտալիան որ կը ներկայանայ քառասերդ դարու մէջօրհնին, որպէս միակ ազգը որ ապատութեան ու կեանքի վարդապետութեան նոր բառ մը ունի տալու միւս բոլոր քաղաքակիրթ երկիրներու ժողովուրդներուն։

Հայրենիքի սէրը խորապէս կը տիրէ իտալական բոլոր զանգուածներուն հոգւոյն մէջ, ըլլան ուսանողական, աշխատաւորական, արուեստական միութիւններ։ Ու բոլորը պատրաստ անոր կանչին՝ կը յառաջանան երիտասարդական նախանձելի եռանդով։ Ցեղավոխական կամ ազգային զանազան ոտներու ժամանակ յուզումնալից է, ու միեւնոյն ժամանակ նշանակալից, տեսնել մանուկներ, երիտասարդներ ու ծերեր, բոլորն ալ, առանց սեռի խորութեան վեր բարձրացուցած իրենց ձեռքերը՝ հոմկիական եղանակով բարեւի կը կանչեն իրենց յաղթական դրօշներուն ու կարգապետներուն։ Ժողովրդի հոգեբանութիւնը հիմնովին, արմատապէս փոխուած է, երիտասարդական նոր չունչ մը կայ որ բոլորը յառաջ կը մղէ առանականօրէն մարտնչելու կեանքի դժուարութեանց դէմ ու անոնց յաղթելու։ Հայրենիքի սիրոյ զաղափարը փոքրիկ Պալիլային մինակ հոգեկան դանձն է ու ան այսօր, հպարտօրէն, կատարեալ դիւուրի մը նման հրացանը ձեռքը կը պատրաստուի ամէն պնով իր այնքան սիրած ու պաշտած հողը պաշտպանելու։ Այս բոլորը՝ հոգեկան մարդին մէջ։ Քաղաքական, տնտեսական, ճարտարարուեստական են։ մարզերուն մէջ ալ Իտալիան հսկայաքայլ կը յառաջանայ։

Եւրոպան քաղաքական տեսակէտով իր աչքը Հռոմ ուղղած է։ Հոն է որ կը խմորուին ու կը չաղուին նոր, կայտառ ու երիտասարդ կեանքի մը ու վարդապետութեան մը առողջ սկզբունքները։ Տնտեսական կեանքին մէջ վերջերս տեսանք թէ իտալական լիրէթի արժէքը որքան բարձրացաւ։ Սոյն կէտի մասին ահա թէ ինչպէս կ'արտայայտուէր Մուսոլինի 1926ին։

— «... կ'ուզեմ ձեզ ըսել որ ես իտալական լիրան պիտի պաշտպանեմ մինչեւ իմ վերջին շունչը, մինչեւ իմ արեան վերջին կաթիլը։ Երբեք պիտի չթողում որ Իտալիոյ այս աքանչելի ժողովուրդը,— որ ահա չորս տարի է որ կ'աշխատի ճղնաւորական կարգապահութեամբ եւ պատրաստ է ալ աւելի մեծ զոհողութեանց — կրէ բարոյական նախատինքը եւ լիրայի անտեսութեամբ յառաջ եկած անտեսական ազէտը։ Լիրան որ մեր անտեսութեան միակ նշանն է ու մեր երկար զոհողութենց ու յամառ աշխատանքի խորհուրդը, պէտք է պաշտպանուի, ու ամէն գնով հաստատապէս պիտի պաշտպանուի»։

Իտալիոյ ժողովուրդը կարծես ելեկտրականացած հնչ ու հնչպանդ, բայց հպարտօրէն կը հետեւի իր Առաջնորդին ցոյց տուած ճամբուն։ Մուսոլինի այս քաղաքական բանաձեւը տուած է ժողովուրդին — «հաւատալ, հնազանդիլ, մարտնչիլ» ու Իտալիոյ ժողովուրդը կը հաւատայ իր «Դուչէ»ին, կը հնազանդի անոր եւ մարտնչելով պատրաստ է իր արիւնը տալու։ Ահա թէ ինչպէս կ'արտայայտուէր այժմ օդի մարաջախտ Պալպօ, երբ առաջնորդին կը ներկայացնէր Աւալանտեանը անցնող իր դինուորները։

— «Դուչէ՛, պատիւ ունիմ ձեզ ներկայացնելու Աւալանտեանը սաւառնող երկրորդ նաւարաժինը։ Ան բոլորէն յետոյ ինչ որ մեզ համար բերիք, կը յուսամ որ օր մը պատիւը պիտի ընէք մեզ մեր կեանքը պահանջելու»։

Ֆաշականութիւնը արմատ կը բռնէ նաեւ Իտալիոյ սահմաններէն դուրս։

Ահա Գերմանիան։ Ան այլեւս նախատուած ու անարգուած Գերմանիան չէ, այլ ազգային բացարձակ անկախութեան եւ ուժի գաղափարով տոգորուած նոր պետութիւն։ Գերմանիոյ հիթլէրական թուխ – շապիկաւորները որոնք կազմակերպուած զօրաւոր Օ Տրիֆի ձեռքին տակ, կ'ուզեն իրենց երկրին տալ զօրաւոր ու հեղինակաւոր կառավարութիւն մը։ Անգլիոյ մէջ իսկ կազմուած է ֆաշական կուսակցութիւն մը։ Ֆրանսայի մէջ երիտասարդական խլրտումներ կը լսուի։ Այսպէս եւ Հոլանտայի, Պելճիքայի, Հար. Ամերիկայի զանազան պետութեանց մէջ կազմուած են խումբեր ու միութիւններ, բոլորն ալ ֆաշական ուղղութեամբ եւ գործելակերպով։

Զանազան երկիրներու այս կազմակերպութեանց մէջ յատկանշական կէտ մը կայ, կուսակցութեան վարդապետներ եւ հետեւողները բոլորն ալ երիտասարդներ են։ Ու մենք չատ լաւ գիտենք որ վաղուան քաղաքակրթութիւնը կախուած է այսօրուան երիտասարդութեան ստացած քաղաքական ուղղութիւններէն։

Արդ, այս երիտասարդական խմբումները ու չարժումը նկատի առնելէ յետոյ, ի՞նչ կը մնայ մեզ, հայ նոր սերունդին որ ցրուած է սփիւռս աշխարհի, ականատես ենք այն յեղաշրջումներուն։

Դժուար է մեր դիրքը, մանաւանդ անոր համար որ մեր մէջ հոսանքներն ալ չափազանց բաժնուած են։ Մեզ կը մնայ մէկ ուղիղ ճամբայ,— Մնալ անխախտ ու յամառ պաշտպաններ մեր լեզուին ու ազգային բոլոր յատկանշական բարքերուն ու աւանդութիւններուն։ Սակայն պէտք չէ կուրօրէն կառչիլ պատաւական ու վարդապետական նախապաշարումներու, այլ պահել ինչ որ զուտ ազգային է եւ տալով անոնց նոր չունչ, աւելի արծարծել հայրենիքի սէրը մեր մէջ։ Կաշխատուն բազուկներով ազգային այդ սրբազան աւանդները սեղմել ուժգին մեր կրծքին ու խիպաիօրէն դէմ կենալ այլասերման ու օտարացման վտանգներուն։

Այդ աւանդներուն ամենաստուերն է հաստուցումը թափուած արիւնին։

Պէտք է կազմել երիտասարդական նոր խումբեր ու միութիւններ, տոգորուած հայրենիքի սիրով անշահախնդրօրէն ու հաւատարմարար ծառայել մեր նպատակին։ Մենք դեռ երիտասարդներ ենք ու մեր սրտի ուժգին ճայնին մտիկ ընելով կըզգանք որ մեր դամբարանները այս երկիրներուն մէջ չեն կրնար ըլլալ։ Մենք մեր սեփական հողը ունինք, մեր հայրենի հողը։ Ան մեզ կը պատկանի հայ հայրենիքը սիրող ժողովուրդին։ Մենք օր մը հոն պիտի դառնանք, այս մեր անխախտ իրաւունքն է։

Այստեղ կ'ուզեմ մէջ բերել Մուսոլինիի մէկ խօսքը որ ամէնէն աւ մեզ կը պատշաճի։

— «... Ձեզ կ'ուզեմ ըսել, ու միջոցաւ իմ խօսքը կ'ուղղեմ Իտալիոյ բոլոր ժողովուրդին, որ մարդկային այս ծանօթ վեց հազար տարիներու պատմութիւնը մեզ յատակ կուտայ։ Պէտք է ուժեղ ըլլալ։ պատերազմի ժամանակ ուժեղ ժողովուրդները մօտակայ ու հեռաւոր բեկամներ ունին իսկ պատերազմի ժամանակ վախ կ'ազդէն։ Մենք ուժեղ ժողովուրդներէն ենք ու մեզ ժամանակ առանձին են ու մեզ ձգուած, մինչ պատերազմի ժամանակ մը ամէն մարդ կ'ուզէ մեզ հետ կռիւներուն մէջ մտնել։ Մենք ուժեղ ըլլալ թուով, որովհետեւ օրրանները պարապ են, ազգը կը բանայ ու կը մաշի։ Ուժեղ պէտք է ըլլալ քաջութեան մէջ, ու որովհետեւ մենք չատ լաւ գիտենք որ վաղուան քաղաքակրթութիւնը կախուած է այսօրուան երիտասարդութեան ստացած քաղաքական ուղղութիւններէն։

Արդ, այս երիտասարդական խմբումները ու չարժումը նկատի առնելէ յետոյ, ի՞նչ կը մնայ մեզ, հայ նոր սերունդին որ ցրուած է սփիւռս աշխարհի, ականատես ենք այն յեղաշրջումներուն։

Դժուար է մեր դիրքը, մանաւանդ անոր համար որ մեր մէջ հոսանքներն ալ չափազանց բաժնուած են։ Մեզ կը մնայ մէկ ուղիղ ճամբայ,— Մնալ անխախտ ու յամառ պաշտպաններ մեր լեզուին ու ազգային բոլոր յատկանշական բարքերուն ու աւանդութիւններուն։ Սակայն պէտք չէ կուրօրէն կառչիլ պատաւական ու վարդապետական նախապաշարումներու, այլ պահել ինչ որ զուտ ազգային է եւ տալով անոնց նոր չունչ, աւելի արծարծել հայրենիքի սէրը մեր մէջ։ կաշխատուն բազուկներով ազգային այդ սրբազան աւանդները սեղմել ուժգին մեր կրծքին ու խիպաիօրէն դէմ կենալ այլասերման ու օտարացման վտանգներուն։

Այդ աւանդներուն ամենաստուերն է հաստուցումը թափուած արիւնին։

Պէտք է կազմել երիտասարդական նոր խումբեր ու միութիւններ, տոգորուած հայրենիքի սիրով անշահախնդրօրէն ու հաւատարմարար ծառայել մեր նպատակին։ Մենք դեռ երիտասարդներ ենք ու մեր սրտի ուժգին ճայնին մտիկ ընելով կըզգանք որ մեր դամբարանները այս երկիրներուն մէջ չեն կրնար ըլլալ։ Մենք մեր սեփական հողը ունինք, մեր հայրենի հողը։ Ան մեզ կը պատկանի հայ հայրենիքը սիրող ժողովուրդին։ Մենք օր մը հոն պիտի դառնանք, այս մեր անխախտ իրաւունքն է։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԻՃԱԿ ՀԱ ՈՒԹԻՒՆ

— o —

«Ծառայ»ի մէջ բաւական ընդարձակ կօրէն բացատրուած էր ազգային ճակատանութեան կարեւոր խնդիրը։

Ցաւալի է որ սոյն վիճակահանութիւնը, խորապէս ուսումնասիրուած եւ ամենասլարզ ձեւին վերածուած պիտի ունենայ անհամբերութեամբ ընդունելութիւն մը, ինչպէս կը գրեն բանասիրական թերթերը։ Պէտք է որ յերս ալ օգտուինք ատկէ։ Բաց քան մտմտակ դնելը, մարդ կատարելապէս հասկնալ վիճակահանութեան մեթոտն ու հաշիւը գիտարար «Ծառայ»ի բացատրութեան մէջ սպրդած են քանի մը սխալներ որոնք անհասկնալի կը դարձնեն շատ օգտակար ձեռնարկը պարզ ընթերցումով մը, ուստի կարեւոր կը համարեմ նախ անոնց ուղղութիւնը։

Գրուած էր թէ «Ազգին վիճակահանութեան պիտի դրուի երկու միլիոն ֆրանք», իրաքանչիւր վիճակատոմս 100 ֆրանք»։

Պէտք է ըլլայ հետեւեալ կերպով։

Ազգին վիճակահանութեան պիտի դրուի երկու հարիւր միլիոն ֆրանք այսինքն՝ իւրաքանչիւր վիճակատոմս 100 ֆրանք ըլլալու պայմանաւ, կու միլիոն վիճակատոմս։

Դարձեալ գրուած էր։

«Ասոր գինդ, տոմս գնողները պիտի չահին 2 միլիոն ֆրանք, հաշիւով մը՝ պիտի չահին 120 միլիոն տոմսեր։

Պէտք է ըլլայ։

Ասոր գինդ, տոմս գնողները պիտի չահին 120 միլիոն ֆրանք, հաշիւով մը՝ պիտի չահին 2000 տոմսեր։

Քիչ մը աւելի վար գրուած էր։

«Երեք թիւ պիտի քաշուի ֆր. չահողները» (1000 թիւ»)։ Այս հազարը պէտք է ըլլայ 2000։

Նոյնպէս «4 թիւերը ցոյց կուտան 100,000 ական ֆր. չահողները», պէտք է աւելցնել նաեւ 50,000 ֆր. չահողները։

Այս սրբագրութիւնները ընելէ վերջ վիճակահանութիւնը իր ամենապարզ ձեւին վերածելով կ'ունենանք հետեւեալ հասկնալի պատկերը։

վիճակատոմս		իւրաքանչիւրը
1 պիտի չահի 5 միլիոն	= 5,000,000	
15 »	= 15,000,000	500
20 »	= 10,000,000	100
200 »	= 20,000,000	50
200 »	= 10,000,000	10
2000 »	= 20,000,000	
200,000 »	= 40,000,000	

ԱՄԵՆ ՕՐՎԱ ՆՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

— ո —

Նոր բրիգադներ

Ծառայողական անձնագրեր ստանալու համար դիմել են հետևյալ անձինք.

Ա. Ա. Ալեքսանյանը, Ա. Ա. Ալեքսանյանը, Ա. Ա. Ալեքսանյանը,

ներով: Վիթխարի ամպիոն մը շինուած է Հիթլէրի ճառախօսութեան համար, զարդարուած՝ 120 դրօշակներով: Տեղ պատրաստուած է 50,000ունկնդիրներու համար:

Ժողովասրահը կ'առնէ աւելի քան 30,000 մարդ: Սրահը զարդարող ժապաւէնները եւ դրասանգները քիլոմեդրներով կը հաշուեն: Ութսուն ձայնարձակներ դրուած են, որպէսզի ամէն կողմէ լսուին ճառերը:

Պատմական հրախաղութիւնը տեղի պիտի ունենայ այսօր: Առաջին օրն իսկ 300,000 քարդեր ծախուած էին: Հանդիսականներու թիւը կը նախատեսեն մինչեւ մէկ միլիոն: Հրթիռներ կան որ 70 քիլօ կը կշռեն:

⁂ Այս առթիւ, հարիւրապետ Կէօրինկ, Փրուսիոյ վարչապետը պատուական զօրավարի աստիճան ստացաւ, զինուորական համազգեստ հագնելու իրաւունքով: Միեւնոյն ատեն Պավարիոյ կառավարութիւնը 10,000քառ. մեդր հող յատկացուց Զօր. Կէօրինկի, որպէսզի բնակարան մը շինէ իրեն համար:

Փախած էր, բայց գտան եւ սպաննեցին

Մարիէնպատի մէջ (Չեխիա) սպաննուեցաւ հրէածին փրօֆ. Լէսինկ, որ փախած էր Գերմանիայէն:

Փրօֆէսէօրը գիրք մը կը կարդար իրիկուան դէմ: Կինն ալ նստած էր քիչ անդին: Յանկարծ ատրճանակի երկու գնդակներ սուրացին պատուհանէն: Փրօֆէսէօրը գետին փռուեցաւ, զարնուած ըլլալով գլուխէն, իսկ տիկինը մարեցաւ: Վիրաւորը հիւանդանոց փոխադրուելով, մեռաւ գիշերը: Քննութենէն հաստատուեցաւ թէ մարդասպանները երկու հոգի էին եւ թէ շարժական սանդուղ մը գործածեր էին, առաջին յարկի պատուհանը հասնելու համար:

Այս սպանութիւնը մեծ յուզում պատճառեց գերման փախստականներուն մէջ:

Փրօֆ. Թէոտոր Լէսինկ փիլիսոփայութեան ուսուցչապետ էր Համպուրկի արհեստագիտական բարձրագոյն վարժարանին մէջ: Կը հետապնդուէր երկար ատենէ ի վեր, բայց կարեւորութիւն չէր տուած:

ԻՆՉՈ՞Ւ ՍԻՐԵՑԻՐ ՀՐԵԱՆ...

Հիթլէրական զինուորներ Քասէլի փողոցներուն մէջ ցուցադրեցին հրեայ երիտասարդ մը, որ զաւակն է գործարանի մը տնօրէնին: Յանցանքը այն էր որ սիրած էր քրիստոնեայ աղջիկ մը: Իրեն հետ միեւնոյն ատեն ցուցադրուեցան նաեւ աղջիկը եւ անոր մայրը: Տեղական թերթը կ'ըսէ թէ այս հրապարակային նուաստացումը անհրաժեշտ էր, որովհետեւ մանկամարդուհին յայտարարած էր թէ կառավարութիւնը իրաւունք չունի խառնուելու ի սիրածին: Մայրն ալ պատժուեցաւ, որովհետեւ թոյլ տուած էր այս հակագերման սիրահարութիւնը:

Միեւնոյն պատճառներով քրիստոնեայ աղջիկ մը ցուցադրուած է Մարպուրկի մէջ:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Սիփան երգչախումբի առաջին փորձը այսօր Շբ. երեկոյ ժամը 8.30ին, 253 ժան ժագ Ռուսօ, Իսի լէ Մուլինօ: Փ. Կ. խաչի Իսի լէ Մուլինոյի մասնաճիւղին անդամներուն եւ անդամուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Այն երիտասարդները եւ երիտասարդուհիները որոնք կը փափաքին մասնակցիլ Սիփան երգչախումբին, կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ որոշեալ ժամուն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Գէորգ Միրոյեան, Տէր եւ Տիկին Ս. Աղամեան, Տէր եւ Տիկին Լ. Պօղոսեան, Տէր եւ Տիկին Ա. Թաթուլեան խորին շնորհակալութիւն կը յայտնեն Տարօն-Տուրուբերանի Հայր. Միութեան և ամէն անոնց, որոնք անձամբ կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին փոքրիկն ԶԱՐԷՆ ՄԻՐՈՅԵԱՆի դառնաղէտ մահուան առթիւ:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Տէսինի Տարօն - Տուրուբերանի Հայր. Միութիւնը իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ իր հայրենակից Գ. Միրոյեանի, իր որդւոյն դառնակսկիծ մահուան առթիւ:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՍԷՆ ԺՕՐԻՕԶ, Գավ.— 140 ֆրանք:
ԿԱՐՏԱՆ, Գործ.— 64:
ՆԻՇԱՊՈՒԹ, Ռ. Յար.— 200:
ՄԱՐՍԷՅԼ, Գործ.— 1000:

ՆՈՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕ, Հ. Համ.— Սկըսանք ղրկել սեպտ. 1էն:
ՊԻՒՐԶԷ, Պատ.—Սկսանք ղրկել սեպտեմբեր 1էն:
ԱՊԱՏԱՆ, Պ. Ա.— Սկսանք ղրկել օգ. 30էն:
ԱՊԱՏԱՆ, Մ. Մ.— Սկսանք ղրկել օգոստ. 30էն:

Տէսինի «ՅԱՌԱՋ»ի գործակալն է
Վ. ՀԻՒՍԵԱՆ
3, Rue Tellier, Décines, (Isère).
×
ԹՈՒՍԸՆԻ ՄԷՋ «ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ
Գրավաճառ L.MOSSONի մօտ 305, Chemin de St. Julien
×
«ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի Լիոնի մէջ
«ՄԱՍԻՍ» ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ 45, rue de Bonnel
Գործակալ՝ ԽՆԿԻԿ ԿԷՆՃԵԱՆ

ԿԱՐԵՒՈՐ

Ծանօթ օրիորդ մը կը ստանձնէ ֆրանսերէնի, անգլիերէնի, գերմաներէնի եւ հայերէնի դասեր տալ տուներու մէջ: դիմել Յառաջի վարչութեան:

ՋԱՆԱՑԷՔ ՕԳՏՈՒԻԼ
à Kremlin-Bicètre, Seine
Métro Porte d'Italie

ՎԱՐՁՈՒ ԵՆ

ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ
13, rue Pierre Curie
Bicètreի Marchéին

Աճապարեցէք ապահովելու ձեր փնտռած խիստ նպաստաւոր գիներով եւ առողջապահական դրութեամբ կառուցուած յարկաբաժիններ՝ օժտուած առանձին խոհանոցներով, լոգարան, W. C եւ ...
Մաքուր օդ, միշտ արեւ, բնական թարմ լոյսի ներքեւ ձեր տրամադրութեան տակ պիտի գտնէք ...
ձակ հանգստութիւն, կեդրոնական ջեռուցիչ կազ, տաք եւ պաղ ջուր եւ ելեքտրականութիւն:
Ներկայանալ տեղւոյն վրայ առաւօտեան ժամը 8էն երեկոյեան ժամը 8:

Հ. Յ. Դ.

Փարիզ եւ արուարձաններ

ՓԱՐԻԶԻ ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ բոլոր ընկերները այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 51, rue de Rivoli, Café Samaritainի ներքնայարկը: Մէթրօ՝ Շաթըլէ: Օրակարգ՝ նախորդ ժողովի շարունակութիւն:

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ Վարդան կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Յարոս, Հրայր եւ Ռազմիկ խումբերու բոլոր ընկերները այսօր, Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Առնուվիլ-լէ-Կոնէսի ծանօթ սրճարանին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Զեկոյց:

Գաւառ

ԼԻՈՆԻ Կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի բոլոր ընկերները այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին «Զարդարեան» Գրադարանը: Օրակարգ՝ Զեկոյց, համաքրատութիւն եւ նոր Կոմիտէի ընտրութիւն:

ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՍՕԻ (Մարսէյլ) Վռամեան ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Հրայր, Գայլ Վահան, Մուրատ եւ Կայծակ խումբերու բոլոր ընկերները վաղը Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 5ին սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՍԷՆ Թ' ԷԹԻԷՆԻ «Անտօք» Կոմիտէի ընդհ. ժողովը այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին «Դուրեան» Գրադարանին մէջ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ ենթակոմիտէները եւ խումբերը: օրակարգ՝ զեկոյց 11րդ Շրջ. ժողովի:

Այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Ռոստոմ եւ Քրիստափոր, Պատանեկան Միութեան Գրադարանին մէջ:

Այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Սէն Լու եւ Սէն Մարկրիթի խումբերը, սովորական ժողովատեղիին մէջ:

Այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Սէնթ Ընթուանի ընկերները, սովորական ժողովատեղին:

Վաղը Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին, Աղբիւր Սերոբ եւ Իշխան խումբերը, Պատանեկան Միութեան Գրադարանին մէջ:

Վաղը Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 5ին Պուլվար Օտտօի եւ Աւտօ խումբի ընկերները իրենց սովորական ժողովատեղին:

Վաղը Կիրակի երեկոյ ժամը 8.30ին Սէն Ժէրոմի ընկերները սովորական ժողովատեղին:

Վաղը Կիրակի երեկոյ ժամը 8.30ին Պոմոն, Սէն-Ժիւլիէնի ընկերները, սովորական ժողովատեղին:

Վաղը Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին կարտանի ընկերները, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՍԹԱՆՈՅԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
Նախագահութեամբ ՍԹԱՆՈՅԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ
ՎԱՂԸ, ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ
ՄԷՕՏՕՆԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ, «ՊԱՂ ԱՂԲԻՒՐ»ԻՆ ՄՕՏ
Կը խօսի՝ ԱՐԱՄ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

բանախօսութիւն, խմբերգ, արտասանութիւն: Հայկ. եւ եւրոպ. պարեր:
կը նուագէ ԵՓՐԱՏ նուագախումբը ղեկավարութեամբ Պ. ՕՆՈՍԵԱՆի:
Ամենաընտիր օդի: Մասնաւոր խնամքով պատրաստուած ճոխ պիւֆէ ժողովրդական գիներով: Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի:

Դաշտահանդէս

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՖՐ. Հ. Կ. ԽԱՉԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ
ՎԱՂԸ ԿԻՐԱԿԻ ԿԷՍ ՕՐԷ ՎԵՐՋ ԺԱՄԸ 2էն ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԵԿՈՅ
երգ, արտասանութիւն, բանախօսութիւն, հայկ. եւ եւրոպ. պարեր:
կը նուագէ «ԵՓՐԱՏ» նուագախումբը:
Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի:

ՍԷՆ ԿՐԱՍԻԷՆԻ ԱՆԱՐԱՏ ՅՂՈՒԹԵԱՆ ՔՈՅՐԵՐՈՒ
ԱՂՋԿԱՆՑ ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ
1, Place du Château, SAINT - GRATIEN

Յառաջիկայ դպրոցական տարեշրջանի համար կ'ընդունուին գիշերօթիկ աշակերտուհիներ մատչելի պայմաններով:

Դիմել վարժարանի տեսչութեան երկուշաբթի, չորեքշաբթի, շաբաթ եւ կիրակի օրերը:

ԾԱՆՕԹ.— Հաղորդակցութեան միջոցներ՝ Gare du Nordէն երկաթուղի կամ Enghienէն օթօպիւսով:

Դաշտապարահանդէս Նիսի մէջ

կազմակերպուած ՆԻՍԻ Հ. Կ. ԽԱՉԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ
Վաղը Կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ «Bouche de Loup»
Ծովեզերեայ ընդարձակ մարգագետնին վրայ
Կը նախագահէ՝ Պ. Գ. ԽՈՍՐՈՎԵԱՆ
կը մասնակցի Հ. Կ. ԽԱՉԻ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԸ

Հայկական պարեր եւ երգեր, մեներգ, տրամախօսութիւն, նուագ ... սկաուտական մարզանքներ:

Ճոխ պիւֆէ, զովացուցիչ ըմպելիներ՝ ժողովրդական գիներով, ... նակիցներէ կը խնդրուի չծանրաբեռնուիլ աւելորդ ուտելիքներով:

Օթօքարի մասնաւոր սպասարկութիւն: Հանդիսականներու հանգ... թիւնը ապահովուած է:

Հայրենակիցնե՛ր, օգտուեցէք առիթէն ընտանեկան հաճելի ... մը վայելելու: Փութացէք ապահովել ձեր երթուդարձի տոմսակները ... ծախուին Հ. Կ. Խաչի անդամուհիներու մօտ:

Օթօքարը կը մեկնի կիրակի առաւօտ ժամը ճիշդ 8ին Մատլէնի ... կը խնդրուի ներկայ ըլլալ որոշեալ ժամուն: Ուշացողներու համար պա... խանատուութիւն չենք վերցներ:

Հայկական ողիմպիական Մարսէյլի մէջ

կազմակերպուած՝ Հ. Մ. Ը. Մ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ
Նախագահութեամբ Ligue d'Athlétisme du Littoralի նախագահ J. BLAN...

վաղը կիրակի, կէս օրէ վերջ ժամը 2ին Stade Jean-Bouinի ...
Կը մասնակցին Հ. Մ. Ը. Մ.ի Մարսէյլի եւ Շրջանի բոլոր մարզի... եւ սկաուտները, ինչպէս նաեւ «Նորք», «Արծիւ» եւ «Արաքս» Մարզ... Միութիւնները:

Վազք, ցատկել, գունդ եւ սկաւառակ նետել, սկաուտական սարքա... խաղեր, բուրգեր:

Հաղորդ. միջոց.— Առնել 44 թիւ ճանրակառքը Place de la Bourse ... եւ իջնել Թէրմինիւս: 23 թիւ ճանրակառք Préfectureէն եւ ... Chemin de Montredon, ուր սկաուտներ ցոյց պիտի տան մրցավայ...

7րդ ողիմպիական

կազմակերպուած ՎԻԷՆԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ
ՎԱՂԸ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ԾԱՆՕԹ ՄԱՐԶԱԴԱՇՏԻՆ վրայ
տեղի պիտի ունենան նաեւ գնդակի եւ ֆէթպոլի մրցումներ:

Օգտուեցէք առիթէն

Հետեւեալ ընտրուած գրքերը որոնց իսկական արժէքն է 2... ֆրանք. 25 օրուան համար կը ծախուին կէս գինով 110 ֆրանք:

Ստանալու համար դիմել՝ ԳՐԱՏՈՒՆ «ՅԱՌԱՋ»
G. TZERIKIANTZ
13, rue des Dominicains, Marseille

եղիա Տէմիրճիպաշեանի Կեանքը եւ Գործը՝ 18 ֆրանք: Լանգ... Հովուավէպը, 8: Պ. Տը Գամօր, 30: Ձլավի, 15: Իր Անցեալը... Կանանչ գլխարկը, 35: Այգեկութ, 15: Նստիս, 12: Ազգային ... գարան, 10: Յուշարձան Ապրիլ Տասնըմէկի, 15: Մեռնողներ... Բեռօի Մանկավեպեր, 10: Ազ-Տաղի Հերոսամարտը:

Միայն կէսը գնողներն ալ կրնան օգտուիլ միեւնոյն պայմաններէն:

ՀԱՅԵՐԷՆ ԴԱՍԱԳՐՔԵՐ

ԼՈՒՍԱԲԵՐ, Այբբենարան՝ 6 ֆրանք, Ա. Տարի՝ 8, Բ. Տարի՝ 10, Գ. Տարի՝ 12, Դ. Տարի՝ 14 ֆրանք:
ԳՐԱՒՈՐ ԴԱՍԵՐ, Լ. Շանթ, Ա.— Բ. Տարի՝ 7 ֆր., Գ.— Դ. Տարի ...
ԾԻԱԾԱՆ, Յ. Գազանճեան, Ա. Տարի՝ 4, Բ. Տարի՝ 5, Գ. Տարի՝ 8 ...
ԳԱՆՁԱՐԱՆ, Ա. Անտոնեան, Տարր. 5 ֆր., Միջին 8, Բարձրագոյն ... թակարդ՝ 20, կիսալաթ՝ 25 ֆրանք:
ՆՈՐ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ, Յ. Գազանճեան, Տարր. 5, Միջին 11, Բարձրագոյն 18 ֆրանք:
ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, Կ. Յ. Բասմաջեան, Ա. Տարի՝ 5, Բ. Տարի՝ 7 ...
ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, Գ. Մեսրոպ, Տարր. Ա. 6 ֆր., Բ. 6, Միջին 9, Բ. 9, Բարձրագոյն Ա. Հին Հայեր՝ 20 ֆրանք:
ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ, Պ. Ատրունի, Մանկ. Ա. եւ Բ. Տարի՝ 5 ֆր., գավաֆեան՝ Ա. եւ Բ. 7 ֆր., Գ. եւ Դ. 11, Ե. եւ Զ. 25 ֆրանք:
Նոր քերական, Մանկապարտէզ քերական, Այբբենարան՝ ...
Այբբուբեն Պնակ (պատի) 2 ֆրանք:
Գեղագրութիւն, Տարր. պտկ. Խանճեան՝ 10 ֆրանք:
Կը հայթայթենք նաեւ թանգարան, կրօնի դասեր եւայլն:
Դպրոցներուն համար 100ին 10 զեղչ:
Դիմել՝ ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ, 51, Rue Mr. le Prince, Փարիզ (5): Tél. Danton 88-65:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (50)

ԱՀԱԲԵԿԻՉԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

ԵՐՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

ԾՈՎԱԿԱԼ ԴՈՒԲԱՍՈՎԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

— Հասա՞ Ռաքէլի ուժանակը:

— Ո՞ր ուժանակը:

— Այն որ մնաց պանդոկը:

— Ի՞նչ ըսինք:

— Երթամ առնեմ:

Զարմացած երեսը նայեցայ:

— Մտիկ ըրէք, ապահովաբար ձերբակալուիք...

Ժպտեցաւ:

— Ինչո՞ւ ապահովաբար, կարելի է միշտ փորձել:

Յաջողեցայ զինք համոզել, որ չընէ այդ փորձը: Նոյն օրը, մեր որոշումը հաղորդեցի նաեւ Շիլէյքոյի եւ Սէմէն Սէմէնովիչի: Իսկ Բորիս Վոյնարովսկիի որոշումը հաղորդեց Ռաքէլի: Քանի մը օր ետքը, բոլորս իրար գտանք Հէլսինգֆորսի մէջ:

Աղեւի պատմեցի թէ ինչ անցած դարձած էր Մոսկուայի մէջ եւ պարզեցի այն պատճառները, որ մեզ մղեցին դադրեցնել, մեր ձեռնարկը, դէթ առժամապէս:

Աղեւ չհաւատաց:

— Կ'ըսես թէ, ըսաւ, ձեզ կը հետապնդէին: Թերեւս ձեզի այնպէս թուեցաւ թէ ձեզ կը հետապնդեն: Որովհետեւ եթէ ձեզ հետապնդէին, անպայման ձեզ կը ձերբակալէին: Շատ աճապարեցիք Մոսկուայէն հեռանալով:

Նովոյէ Վրէմիա թերթը այդ օրերուն քանի մը տող հրատարակեց, յայտնելով թէ չարագործներու խումբ մը մահափորձ մը կը պատրաստէր ծովակալ Դուբասովի դէմ: Թէ ոստիկանութիւնը յաջողեցաւ ժամանակին երեւան հանել չարագործներու այդ կազմակերպութիւնը, բայց չարագործները կրցան փախչիլ:

Այդ տողերը ցոյց տուի Աղեւի:

Սիկարին ծուխը փչելով օդին մէջ, եւ, ինչպէս միշտ, բերնէն ծուլաբար թափելով իր խօսքերը, Աղեւ ըսաւ.

— Ճիշդ է եղեր ուրեմն: Լաւ, ըսպասեցէք քանի մը օր եւ նորէն վերադարձէք Մոսկուա: Պէտք է սպաննել Դուբասովը:

Պատասխանեցի թէ զիս Մոսկուա ղրկել, կը նշանակէ ծանր վտանգի մը մատնել քաղաքին կազմակերպութիւնը: Եթէ կարելի էր զիս փոխարինել, պէտք էր կատարել այդ: Այդ շրջանին Աղեւ դէթ մէկ անգամ ոտք դրած չըլլալով Մոսկուայի մէջ, ոչ ոք կը ճանչնար զինք այնտեղ: Հետեւաբար տրամաբանական էր, որ ինք երթար Մոսկուա:

Աղեւ ըսաւ.

— Ոչ, դուն գնա: Ընկերները քեզի վարժուած են եւ քեզ կը ճանչնան: Դու աւելի օգտակար կրնաս ըլլալ, քան ես:

Դիտել տուի, որ խելացութիւն չէր փորձել վտանգը: Գէթ պէտք էր փոխել այն ընկերները, որոնք աշխատած էին Մոսկուայի մէջ, եւ որոնց փոխարինումը կարելի էր: Եթէ Վոյնարովսկիի եղբայրները եւ Շիլէյքով պարտաւոր էին վերադառնալ Մոսկուա՝ անոր համար որ միակ անոնք կը ճանչնային ծովակալ Դուբասովի դէմքը, պէտք չէ ղրկել Ռաքէլը, զոր շատ դիւրաւ կրնար փոխարինել Բենեւսկայա: Սէմէն Սէմէնովիչ եկած չէր Հէլսինգֆորս, պահուըտած էր Մոսկուայի շրջակայքը: Առաջարկեցի զայն ալ փոխարինել:

Աղեւ մտիկ կ'ընէր ուշադիր, յետոյ ըսաւ.

— Լաւ, ես կ'երթամ Մոսկուա:

Որոշուեցաւ, որ Շիլէյքով եւ Բենեւսկայա վարձեն բնակարան մը Մոսկուայի մէջ, կեդրոնէն հեռու թաղ մը, Զամոսկվորէցչիա: Այդ շրջանին մէջ շատ քիչ անգամ տեսնուած էինք: Իրենց բնակարանին մէջ վարձու սենեակ մը պիտի տային Վլադիմիր Վոյնարովսկիի: Իսկ Բորիս Վոյնարովսկի առեւտրական անցագրով մը պիտի բնակէր քաղաքին նոյն թաղամասին մէջ: Աղեւ Մոսկուա պիտի գար, երբ աւարտէին բոլոր պատրաստութիւնները:

Ապրիլի առաջին կիսուն, վերը յիշուած մեր բոլոր ընկերները, Աղեւէն զատ, վերադարձան Մոսկուա: Սիկ... բէրբէրդ ռումբերը լեցնելու վերջին դաս մըն ալ տուաւ Բենեւսկայայի եւ, Աղեւի առաջարկով, Բորիս Վոյնարովսկիի յանձնեց լեցուած ռումբ մը: Դուբասով այդ շրջանին կը գտնուէր Պետերբուրգի մէջ: Մէկ օրէն միւսը կը սպասուէր Մոսկուա: Վոյնարովսկի կրնար անոր հանդիպիլ Պետերբուրգ - Մոսկուա ճեմընթացին մէջ: Ես դէմ էի այդ ծրագրին, շատ վտանգաւոր համարելով: Պարզ անզգուշութեամբ մը կրնար ռումբը պայթիլ ճեմընթացին մէջ եւ սպաննել անմեղ մարդիկ: Աղեւ պնդեց: Այն պարագային երբ Վոյնարովսկի ճեմընթացին մէջ չհանդիպէր Դուբասովի, Բենեւսկայա ռումբը պիտի պարպէր Մոսկուայի մէջ:

Առեւտրական Գրարէ Լուբկովսկի անունով, Շիլէյքով 10 Ապրիլին վարձեց բնակարան մը, որ 3 սենեակ ունէր: Հինգ օր ետքը, Շիլէյքով բացակայութեանը, Բենեւսկայա, Վոյնարովսկիի բերած ռումբը պարպած ատեն, կոտրեց փողրակը: Ռումբը պայթեցաւ, խլելով իր ձախ ձեռքը եւ աջ ձեռքին մատները: Առատ արեւն կորսնցնելով հանդերձ, քաջութիւնն ունեցաւ վար իջնել տունէն եւ երթալ հիւանդանոց: Շիլէյքով անմի... Ֆինլանտա դարձաւ եւ գտաւ ...

Բազմաթիւ անդամներ, մեր ... բեկչական կազմակերպութեան ... Շիլէյքով ցոյց տուաւ օրինակ ... ջութիւն եւ արթնութիւն: Իր ... թիւները մեզի կը հայթայթէին ... կաղին եւ ստոյգ տեղեկութիւններ ... Մարտ ամսուն մէջ, ձախող ... հափորձերուն իր մասնակցութիւնը ... մէկ կասկած կը ձգէր ... թեան իր ընդունակութիւններուն ... սին: Բնակարանը լքել ու ... անհուշտ ցաւալի բան մըն էր ... հետեւ բնակարանին մէջ կը ... Դուբասովի լուսանկարը ... սանկարը մեծ չափով ծանրաց... Բենեւսկայայի խնդիրը, որովհետեւ ... տիկա փաստ մըն էր թէ կը պատ... տուէր մասնակցելու Դուբասովի մահափորձին:

(Շարունակելի)

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) R. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15-70

(ՆԵՐԹԵՒԵԿԻ ՃԱՄԲԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԿԻՐԱԿԻ 3 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1933

3 Septembre 1933

9ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2282

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԼՊՐՇՈՒՆ ՃԱՄԲՈՒ ՎՐԱՅ

Քանի կը վերլուծենք հայկական գաղութներու ներկայ պատկերը, այնքան աւելի կը համոզուինք թէ՝ ինկած ենք կայլերնս մեր պատմութեան հետ:

Ամպ մը իջեր է մեր հանրային կեանքին վրայ: Մշուշ մը համատարած եւ անթափանցելի, որ կը թանձրանայ օրէ օր:

Եւ ամպոտած են աչքերն ու միտքերը:

Մարդիկ իրար չեն հասկնար նոյն իսկ ամենէն տարրական հարցերու մասին:

Ո՞ր եւ է բանավէճ՝ կը դառնայ կռուախնձոր: Ո՛ր եւ է անկախ տեսակէտ կը յանդի նոր ճեղքի մը:

Կը թուի թէ՝ պանդխտութեան առաջին տասը տարիները ծառայեցին ոչ թէ կանխակալ կարծիքները հարթելու, առխական կիրքերը հալեցնելու եւ գոնէ հիմնական խնդիրները բիւրեղացնելու, այլ ճիշդ հակառակ ելքին յանգելու:

Եւ ահաւասիկ անիշխանութիւն մը, քաոս մը որ իր նմանը չունի մեր ժամանակակից պատմութեան մէջ:

Ոչ ոք յանցաւոր կը համարէ ինքզինքը: Մեղաւորը միշտ ուրիշն է, դիմացինը:

Ներկայ պարագային,— Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը:

Եւ արդէն յարդարուած է ճակատը,— համատարած արշաւ՝ Դաշնակցութեան դէմ:

Աղմկարարներուն մէջ կան տարրեր որ խենէ կ՚ատեն Դաշնակցութիւնը:

Անոնց համար հարմնիք է այսօր:

Կան ուրիշներ ալ որ չեն կրնար շնչել առանց աքլորամարտի:

Անոնք ալ սմսեղուկ ծիծաղներ կ՚արձակեն իրենց քթին տակէն:

Կան, վերջապէս, արհեստով խառնակիչները, պղտոր ջուրի վարպետները, կարմիր – կանանչ ագռաւները:

Բարեմիտներ ալ չեն պակսիր անշուշտ: Այսինքն մարդիկ որ կ՚ուզեն «բարեփոխուած» տեսնել Դաշնակցութիւնը, ժպտելով մէկ աջ, մէկ ձախ...

Իսկ այս բոլորին վրայ թեւատարած կը սաւառնի զարշելի խուժանավարութիւն մը, որ կը ծառայէ միայն կիրք յարուցանելու եւ եղծուած հարցերը մոռացութեան տալու:

Այս է պատկերը ամէն գաղութի մէջ, աւելի կամ պակաս չափով:

Ինչ որ կը տեսնենք Ամերիկայի, Եգիպտոսի կամ Պուլկարիոյ մէջ, ախտանշաններն են աւելի ծանր հիւանդութեան մը,— ընդհանուր կազմալուծման:

Մարդիկ սրբազան պատերազմ են հռչակած ո՛ր եւ է սրբութեան դէմ որ ուղղակի կամ անուղղակի կապ ունի Դաշնակցութեան հետ:

Անոնք ասպարէզ նետուած են խելագար թափով մը, եւ կը կոխկրտեն նոյն իսկ համազգային արժէքներ:

Օրինակ,— Մայիս 28ը:

Ազգային փերեզակները կը մոռնան թէ՝ Մայիս 28ին յանգող կռիւներուն մէջ, 12,000 հայ զինուորներ հերոսաբար մարտնչեցան 30–35,000 Թուրքի դէմ, եւ այդ 12,000ին մէջ Դաշնակցականներուն թիւը թերեւս հազարի ալ չէր հասներ...

Ուրեմն, իրենց հարուածը կը հասնի ոչ թէ Դաշնակցութեան, այլ հայ ժողովուրդին, անոր արի զաւակներուն:

Մնաց որ, պատերազմի դաշտին վրայ ինկած մէկ հատիկ զինուոր, ի՛նչ հոսանքի կամ դաւանանքի ալ պատկանի, կը թելադրէ յարգանք, միայն յարգանք, եւ ոչ թէ խորութիւն հրէի եւ հեթանոսի:

Մենք պատահաբար յիշեցինք այս օրինակը, ապացուցանելու համար թէ մարդիկ տէր չեն ըլլար նոյն իսկ համազգային սրբութեանց, երբ հարցը կը վերաբերի Դաշնակցութիւնը հարուածելու:

Նոյն ցաւագար հոգեբանութիւնն է որ այլասերման հասցուց դրօշամարտը:

Եզրակացնենք,— Աւելի քան տխուր է հեռանկարը յառաջիկային համար: (Խօսքը գաղութներու մասին է):

Արդէն իսկ անկերպարան կացութեան մը վրայ բարդուելով հակադաշնակցական արշաւը, որ հետզհետէ խելագար թափեր կը առնայ, կը վերահաստատուի 1912–14ի շրջանը:

Այն ատեն ալ, դաս մը խմբակներու համար, ազգային պարտականութիւն կը համարուէր բուռ սլաքներ արձակել Դաշնակցութեան դէմ, վիրաւորել, սեւցնել, ծայրայեղութեանց մղել:

Եւ եկաւ պատերազմը, բոլորին ճակատագիրը միացնելով հաշինջ սարսափներու փոթորիկին մէջ:

Պատերազմի վախ չունինք այսօր: Բայց, ինչ որ տեղի կ՚ունենայ մեր աչքին առջեւ, կը յիշեցնէ նոյն լպրծուն ճամբան:

Բնական օրէնք է,— յարձակումը հակայարձակում յառաջ կը բերէ, ճեղքերը աւելի կը բացուին, աչքերը աւելի կը մթագնին:

Ո՞վ կը շահի այս բոլորէն:

Կա՞յ ոեւէ ըթամիտ, որ բարիք սպասէ այսպիսի կացութենէ մը:

Իսկ եթէ չափուելու խնդիր է,— հայ ժողովուրդի ոխերիմ թշնամի մը միայն կրնար մաղթել այդ օրը: Ո՛ր եւ է ատեն: Ո՛ր եւ է գաղութի համար:

Թէեւ, գտնուեցաւ ռամկավար օրկան մը,— պաշտօնաթե՛րթ որ ա՛յդ ոգին ալ ներշնչեց.

— «Եթէ մենք գիտնայինք թէ գաղութին առանց վնասելու կրնայինք չափուիլ մեր հակառակորդին հետ որպէս թէ մեր սեփական տան մէջ եղած ըլլայինք, այն ատեն ուժը կ՚ըլլար մեր իրաւարարը: Ու այն ատեն կը տեսնէին մեր հակառակորդները թէ՝ մեր կողմէն եթէ մէկ հոգի իյնայ, իրենցմէ կրնայ տասը իյնալ»: (Արեւ, 9 օգոստ. 1933):

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Ռուսիայէն գաղթականներ դէպի արեւելեան նահանգները

Արճէշէն կը հաղորդեն Սօն Փօսթայի — Ռուսիայէն 19 ընտանիք գաղթական եկաւ հոս: Նորեկները կառավարութեան դիմելով խնդրեցին որ տեղաւորէ զիրենք, եւ յայտնեցին թէ 500 ընտանիքներ ալ գալու վրայ են:

«ՅԱՂԹԱՆԱԿԻ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ»

Հիթլէր կը փառաբանէ իր վարդապետութիւնը

Ինչպէս գրած ենք, սեպտ. 1ին Նիւրընպէրկի մէջ բացուեցաւ նացիներու ընդհ. ժողովը, որուն կը մասնակցին 30,000 պատգամաւորներ:

Բացումը կատարեց Պ. Ռուտոլֆ Հէս, յայտարարելով.

— «Պատիւ ունիմ բանալու յաղթանակի համագումարը եւ կը հրաւիրեմ յոտնկայս յարգել մեր փառաւոր մեռեալներուն յիշատակը»:

Բոլորը ոտքի ելան եւ մարտական խումբերու սպայակոյտին պետը յայտարարեց թէ 40,000 հիթլէրական ռազմիկներ ինկած են, «Գերմանիան սիրած ըլլալով»: Յետոյ կարդաց հարիւրաւոր անուններ: Համագումարին ներկայ էին նաեւ Իտալիոյ ֆաշական կուսակցութեան փոխ – քարտուղարը եւ արհեստակցութեանց նախարարը, որոնց յատկապէս բարի գալուստ մաղթեց նախագահը:

Փոխադարձ շնորհաւորութիւններէ յետոյ, ոտքի ելաւ Ատոլֆ Հիթլէր եւ երկար ճառ մը կարդաց:

Շեշտեց թէ անհրաժեշտ է անհաբեկումով պայքարել նոր կարգուսարքին հակառակորդներուն դէմ:

Յետոյ ձաղկեց հրէականութիւնը եւ վկայութեան կանչելով պատմագիր Մոմսէնը, ամբաստանեց զայն իբրեւ կազմալուծման խմոր մը ժողովուրդներու կեանքին մէջ:

— «Այս տարուան սկիզբը, եղան շաբաթներ երբ երկու մատ մնացած էր պոլշեւիկեան քաոսին մէջ իյնալու: Ֆաշականութիւնը ասպարէզ իջաւ Իտալիան փրկելու համար. ազգային – ընկերվարութիւնը՝ Գերմանիան փրկելու համար: Մենք անողորմաբար պիտի պայքարինք մեր ժողովուրդի դիմադրական կորովի աղարտիչներուն դէմ, մինչեւ որ ամբողջովին ոչնչացնենք կամ հպատակութեան ենթարկենք: Նկատի առնելով կազմալուծման խմորներու վտանգը, մենք ժողովրդական տարրերէն պիտի անհետացնենք տարակոյսի կամ վատութեան որ եւ է ոգի»:

Վարչապետը անցաւ ընկերային խնդիրներու եւ շեշտեց թէ ոչ ոք իրաւունք ունի պարապ նստելու եւ ուրիշները աշխատանքի դատապարտելու: Յետոյ ձաղկեց խորհրդարանական դրութիւնը:

— «Տրամաբանօրէն, ժողովուրդին կամքը ուրիշ բան չի կրնար ըլլալ բայց եթէ ինքնապահպանման ազգային բնազդը: Խորհրդարանական դրութիւնը, ուրեմն, պարզ ծաղրանկար մըն է, թերեւս նոյնիսկ խարդախումը այն կամքին որ կը ձգտի ընտիր պետեր գտնել»:

Այս առթիւ շեշտեց թէ պիտի շարունակէ զօրացնել պետական հեղինակութեան գաղափարը, եւ փառաբանեց Գերմանիոյ պետական կեդրոնացման առաւելութիւնները: «Փոքր պետութիւններու պահելու մոլութիւնը կրնայ օգտակար ըլլալ միայն մեր ժողովուրդին: Ազգ մը որ միեւնոյն լեզուն կը խօսի եւ ունի միեւնոյն քաղաքակրթութիւնը, պէտք է բացարձակապէս միացեալ ըլլայ, առանց որու կը կորսնցնէ իր թուական գերազանցութիւնը: Ըլլանք հերոսական եւ չուրանանք մեր արդար սկզբունքները: Ինչպէս որ հերոսը իր կեանքը կը զոհէ պատմութեան պանթէոնին մէջ ապրելու համար, նոյնպէս մեծ շարժում մը պէտք է իր գործերուն ճշմարտութեան մէջ գտնէ այն թալիմանը որ դէպի անմահութիւն պիտի առաջնորդէ»:

Իրիկուան դէմ, նոր ճառ մը խօսեցաւ Հիթլէր:

Այստեղ ալ, բացատրեց թէ ազգային – ընկերվարութիւնը փիլիսոփայութիւն մըն է որ կը պատշաճի մարդկային գործունէութեան բոլոր մարզերուն: «Իր էական նպատակներէն մէկն է անվթար պահել ցեղային ժառանգութիւնը: Ան հիմնուած է արեան արժէքի, ցեղի եւ անհատականութեան հերոսական ըմբռնումին վրայ: Ան բոլորովին հակառակ է միջազգային խաղաղականութեան ռամկավար ըմբռնումին: Այսօր մարդիկ սկսած են ճանչնալ ցեղային եւ ժառանգական ազդակներու կարեւորութիւնը: Մեր առաքելութիւնն է Գերմանացին հանել վայմարեան շրջանի նւթապաշտութենէն եւ հասցնել աւելի բարձր կեանքի մը: Ամէն ազգ իր սեփական արուեստն ունի, եթէ, ինչպէս հրէական ցեղը, բոլորովին զրկուած չէ գեղարուեստական ստեղծագործ յատկութիւններէ: Արուեստը պէտք է ազգային – ընկերվարական ըլլայ: Անոնք որ այլանդակութիւններու կը դիմեն միայն արդիական ըլլալու բաղձանքով, արժանի են յիմարանոցներու մէջ փակուելու, եթէ անկեղծ են: Իսկ եթէ կը գործեն շահադիտական նպատակներով, պէտք է ամբաստանուին իբրեւ խարդախներ: Այժմ պետութիւնը կը պատկանի ազգային – ընկերվարութեան եւ մասնաւորապէս ապատական շրջանի արուեստագէտները այլեւս բանալի չունին»:

Ասորիներու խնդիրը թաղուեցա՞ւ

ՖէՅՍԱԼ ԹԱԳԱՒՈՐԸ ԵՒՐՈՊԱ ԿՈՒԳԱՅ

Իրաքի թագաւոր ուրբաթ օր օդանաւով ճամբայ ելաւ Պաղտատէն, Զուիցերիա երթալու եւ դարմանուելու համար: Այս առթիւ, հրաժեշտի գիր մը ուղղեց իր ժողովուրդին, շնորհակալութիւն յայտնելով անոր հաւատարմութեան եւ վերջին դէպքերու առթիւ ցոյց տուած վստահութեան համար: Միեւնոյն ատեն հրատարակուեցաւ արքայական հրամանագիր մը, որ խնամակալ կը նշանակէ գահաժառանգը (21 տարեկան), իր բացակայութեան միջոցին:

Օգոստ. 31ին փառաւոր ցոյց մը տեղի ունեցաւ Պաղտատի մէջ, երբ Մուսուլէն վերադարձաւ գահաժառանգը: Ցոյցին կը մասնակցէին 50,000 հոգի:

⁂ Պաղտատէն անգլ. թերթերուն հասած նամակներ կը պատմեն թէ վերջին դէպքերէն ծանրապէս վնասուած են Սիմէլի այն Ասորիները որոնք չէին միացած ըմբոստներուն եւ յանձնած էին իրենց զէնքերը: Յարձակումը կա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԱՅՐ ՈՒ ԱՂՋԻԿ ՄԱՐԵՑԱՆ

«Ներէ մայր, կը պաղատիմ»

«Ոչ, ոչ, սպաննէ զիս»

Փարիզի ժողովուրդին համար, օրուան խնդիրն է միշտ հայրասպան աղջկան, Վիոլէթ Նոզիէռի ձերբակալութիւնը:

Նախնական հարցաքննութիւններէն յետոյ, որոշուեցաւ հայրասպանը դէմ դիմաց հանել մօրը հետ, որ նմանապէս թունաւորուած էր իր ձեռքով, բայց ողջ մնաց եւ այժմ կը դարմանուի Սէնթ Անթուանի հիւանդանոցին մէջ:

Այս որոշումը գործադրուեցաւ ուրբաթ առտու, բայց կէս մնաց: Մայր ու աղջիկ այնպիսի տեսարան մը պարզեցին, որ հարկ եղաւ ընդհատել հանդիպումը, եւ յետաձգել մինչեւ մէկ ամիս:

Ահա թէ ի՛նչպէս տեղի ունեցաւ այս եղերական գործողութիւնը:

Թերթերը գրած ըլլալով թէ մայր ու աղջիկ դէմ դիմաց պիտի հանուին, ուրբաթ առտու ժամը 7ին ահագին բազմութիւն մը խռնուած էր թէ Փրթիթ Ռոքէթի բանտին եւ թէ Սէնթ Անթուան հիւանդանոցին առջեւ: Ոստիկանութիւնը բացառիկ միջոցներ ձեռք առած էր, որպէսզի անկարգութիւններ չծագին. որովհետեւ ամբոխը չափազանց գրգռուած է հայրասպան աղջկան դէմ:

Ժամը 8ին, Վիոլէթ Նոզիէռ բանտին մէջ առաջին անգամ ըլլալով հագաւ այն շրջազգեստը որով ձերբակալուած էր: Գոյնը նետած էր եւ կը դողդղար: Երբ դուրս ելան բանտէն, իրեն ընկերացող երկու ոստիկանները մեղքնալով առաջարկեցին սրճարան մը երթալ եւ սուրճ մը առնել: Վիոլէթ մերժեց: Ամբոխը « մա՛հ » կ՚ոռնար փողոցներուն մէջ, բայց ոստիկանութիւնը արթուն կը հսկէր: Կառքին մէջ, Վիոլէթ կարծես կ՚երազէր եւ միայն «այո» կամ «ոչ»ով կը պատասխանէր եղած հարցումներուն:

Կառքը հիւանդանոց մտաւ կողմնակի դուռնէ մը, մինչ ամբոխը կատաղութեան կանչեր կ՚արձակէր կեդրոնական դրան առջեւ: Վիոլէթ առաջնորդուեցաւ վարչութեան յարակից մէկ սենեակը, ուր նստաւ աչքերը գետին յառած, յետոյ դէպի պատուհանը ուղղելով:

— Անօթի չե՞ս, ծարաւ չե՞ս, հարցուցին: — Ո՛չ պատասխանեց գլուխը շարժելով: Բայց պնդեցին եւ ոստիկան մը գնաց տաք արգանակ եւ կտոր մը հաց բերաւ: Հազիւ կրցաւ պատառ մը հաց թաթխել եւ բերանը տանիլ: Պահածոյ միս հրամցուցին, նորէն մերժեց: Յետոյ, դէմքը փոխուեցաւ եւ առաջին անգամ ըլլալով արցունք եկաւ աչքերէն:

Այդ միջոցին, յարակից սենեակ մը հասեր էին հարցաքննիչ դատաւորը, ընդհ. դատախազի օգնականը, երկու փաստաբանները եւ Տօքթ. Փօլ: Բոլորը միասին մտան աղջկան սենեակը: Դատական պաշտօնեայ մը անցաւ սեղանին գլուխը, արձանագրելու համար գործողութիւնը: Ժամը 9.45ին կարդացուեցաւ մինչեւ հիմա կատարուած հարցաքննութեանց ատենագրութիւնը: Վիոլէթ կը նայէր անշարժ եւ աներեւոյթ. կարծես չէր լսեր: Ընթերցումը ընդհատուեցաւ, որովհետեւ հարցաքննիչ դատաւորը անհրաժեշտ կը գտնէր ճշդում մը կատարել մօրը միջոցաւ, որ փոխադրուած էր տնօրէնին սենեակը: Տարաբախտ կինը թիկնաթոռի մը մէջ նստած, իր ամբողջ ուշադրութիւնը ուղղած էր դէպի յարակից դուռը, ուրկէ պիտի գար հայրասպան աղջիկը...

Պաշտպան փաստաբանը հարկ դատեց առանձին հարցաքննել մայրը.

— Ձեր աղջիկը հազար ֆրանք գողցած է ձեր վրայէն. ի՞նչ պայմաններու մէջ:

= Այդ հազար ֆրանքը դրած էի գօտիիս մէջ. Վիոլէթ կարը քակելով, հազարնոցը առած եւ տեղը լրագրի կտոր մը դրած, յետոյ նորէն կարած է:

— Երբ դուք մարեցաք, երկուշաբթի իրիկուն, ո՞ւր կը գտնուէիք:

= Ամուսինիս դիակին քով: Արդ երբ արթնցայ, կը գտնուէի իմ անկողնիս մէջ: Ուրեմն հոն փոխադրած են զիս:

Այս կէտը շատ կարեւոր է դատական իշխանութեան համար, որովհետեւ Տիկին Նոզիէռ 1.74 մ. բարձրութիւն ունի եւ բաւական ծանր է: Վիոլէթը կրնա՞ր մինակը փոխադրել մէկ անկողինէն միւսը:

Կարգը եկաւ Վիոլէթի: Ընկճուած, մեռելի գոյն դարձած, պատասխանեց հարցաքննութեան.

= Այո, գողցայ գօտիին մէջ պահուած հազար ֆրանքը եւ տեղը լրագրի կտոր մը դնելէ յետոյ, նորէն կարեցի եւ գնդասեղ մը անցուցի: Երկուշաբթի օրն էր որ այսպէս ըրի:

— Իսկ անկողի՞նը: Մայրդ, որ նուաղած էր միւս անկողինէն ինը մեղր անդին, ի՞նչպէս կ՚արթննայ փայտէ անկողինին մէջ որ շատ ալ բարձր էր:

= Մայրս քաշքշուեցաւ: Ես պառկեցայ մօրս անկողինը: Ես չփոխադրեցի նուաղած մայրս:

— Վարագոյրով մը փակեցի՞ք դուռը:

= Այո, որպէսզի չլսուի հօրս հեծկլտուքը:

— Այդպէ՞ս, թէ որպէսզի կազը դուրս չելլէ:

= Ոչ: Միայն եւ միայն հօրս աղաղակները խեղդելու համար:

Յետոյ դատաւորը յայտնեց թէ մօրը հետ դէմ դիմաց պիտի հանուի:

Վիոլէթ սկսաւ հեծկլտալ. ջղային ցնցումի մը բռնուած էր եւ կենդանի դիակ մը դարձած: Տեղէն չէր շարժեր, ոչ թէ ըմբոստանալով, այլ որովհետեւ ուժ չունէր: Թեւերէն բռնելով առաջնորդեցին յարակից սենեակը: Պահ մը լռութիւն տիրեց: Տիկին Նոզիէռ թիկնաթոռին վրայ շտկուելով, երբ տեսաւ աղջիկը, պոռաց բոլոր ուժովը.

— Վիոլէթ, Վիոլէթ, սպաննէ՛ զիս: Ի՞նչ ըրիր, ի՞նչ ըրիր, Վիոլէթ: Սպաննեցիր հայրդ որ այնքան բարի էր... ես ոչինչ... բայց հայրդ, ամուսինս, հայրդ...

Անդադար կը կրկնէր միեւնոյն բառերը, հետզհետէ ուժաթափ ըլլալով:

Այս խօսքերուն վրայ, Վիոլէթ խուսափելով հսկողութենէ, փռուեցաւ գետին, սողալով մօտեցաւ մօրը, եւ աղաղակեց.

— Ներէ՛ մայր, կը պաղատիմ: — Երբե՛ք: — Ներէ՛: —Պիտի ներեմ դատաստանէն յետոյ, երբ մեռած ըլլաս: Երբ դատուիս, երբ դատապարտուիս, այն ատեն կը մտածեմ: Մինչեւ այդ՝ երբեք չպիտի ներեմ:

Վիոլէթ մարած էր արդէն: Նոյնպէս մայրը: Տօքթ. Փօլ քննելով երկուքն ալ, այլեւս վնասակար գտաւ երկարաձգումը: Եւ որոշուեցաւ մէկ ամիս յետոյ կրկին դէմ դիմաց հանել մայր ու աղջիկ, իսկ Վիոլէթի հարցաքննութիւնը յետաձգել սեպտ. 9ին:

Բոլոր ներկաները խորապէս յուզուած էին այս փլուզումէն: Հարցաքննիչը կ՚ըսէր թէ իր երեսուն տարուան պաշտօնավարութեան ընթացքին այսքան եղերական տեսարանի չէր հանդիպած:

ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ՏՈՒՄԱՆՅԱՆ

(Շատ ուրախ եմ որ պատմական անեծքս չէ։)

— ·· —

II.

Ամբողջ օրը ոտքերս դռան շեմքին էին։ Ես չէի կարողանում ոտքս ներս դնեի։ Ես ինձ համար մի տեսակ անծանոթ էի զգում։ Ինձ թվում էր, թե ես ուրիշ մեկն եմ, ոչ թե նա, որ ես էի երեկ։ Ես ինձ համար մի նոր էակ էի, որ ծնվել էր այդ գիշեր։ Ես ինձ համար մի նոր աշխարհ էի, որ ստեղծվել էր ինձ համար։ Ես ինձ համար մի նոր հոգի էի, որ ներս էր մտել իմ մարմնի մեջ։ Ես ինձ համար մի նոր ուժ էի, որ ինձ տրվել էր։ Ես ինձ համար մի նոր կյանք էի, որ սկսվում էր։

Ես ոտքս ներս դնելու համարձակություն չունեի։ Ես ինձ համար մի հրաշք էի, որ ինքս չէի հասկանում։ Ես ինձ համար մի առեղծված էի, որ ինքս չէի կարողանում լուծել։ Ես ինձ համար մի նոր մարդ էի, որ ինքս չէի ճանաչում։ Ես ինձ համար մի նոր տեսակ էի, որ ինքս չէի կարողանում որոշել։ Ես ինձ համար մի նոր ցեղ էի, որ ինքս չէի կարողանում դասակարգել։ Ես ինձ համար մի նոր ազգ էի, որ ինքս չէի կարողանում ուսումնասիրել։ Ես ինձ համար մի նոր լեզու էի, որ ինքս չէի կարողանում խոսել։ Ես ինձ համար մի նոր գիր էի, որ ինքս չէի կարողանում կարդալ։ Ես ինձ համար մի նոր գրականություն էի, որ ինքս չէի կարողանում քննադատել։ Ես ինձ համար մի նոր գիտություն էի, որ ինքս չէի կարողանում ուսանել։ Ես ինձ համար մի նոր արվեստ էի, որ ինքս չէի կարողանում գնահատել։ Ես ինձ համար մի նոր կրոն էի, որ ինքս չէի կարողանում հավատալ։ Ես ինձ համար մի նոր աստված էի, որ ինքս չէի կարողանում պաշտել։

Ես ոտքս ներս դրի և նստեցի։ Ես ինձ համար մի նոր աթոռ էի, որ ինքս չէի կարողանում նստել։ Ես ինձ համար մի նոր սեղան էի, որ ինքս չէի կարողանում գրել։ Ես ինձ համար մի նոր գրիչ էի, որ ինքս չէի կարողանում գործածել։ Ես ինձ համար մի նոր թուղթ էի, որ ինքս չէի կարողանում գրել։ Ես ինձ համար մի նոր գրություն էի, որ ինքս չէի կարողանում կարդալ։ Ես ինձ համար մի նոր գրիչ էի, որ ինքս չէի կարողանում գործածել։ Ես ինձ համար մի նոր թուղթ էի, որ ինքս չէի կարողանում գրել։ Ես ինձ համար մի նոր գրություն էի, որ ինքս չէի կարողանում կարդալ։

ՅՈՒ ՃՇԱԽՆ ՎՆՆՈՒՄ

— ο —

ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ՉԵՂՈՒՄՈՎ

— Հը՛, ասա՝ իրիկուն ես չէի՞ տեսել քեզ ամբողջ օրը։ Ո՞ւր էիր, ի՞նչ էիր անում։ Ամբողջ օրը ես քեզ եմ փնտրում։ Ասա՛, ո՞ւր էիր։

— Ես... ես... ես...

— Ինչո՞ւ ես կարմրում, ինչո՞ւ ես շփոթվում։ Ասա՛, ո՞ւր էիր։

— Ես... ես...

— Ասա՛, ասա՛,

տարած են Շէմմար Արաբները եւ Քիւրտերը, սպաննելով բոլոր այրերը: Շատ քիչ է սպաննուած կիներուն եւ մանուկներուն թիւը:

Համաձայն վերջին լուրերու, Հիւսիսային Իրաքի քրիստոնեայ ժողովուրդը վերագտած է իր հանդարտութիւնը, իսկ դէպքին վայրը ղրկուած զինուորները քաշուած են:

Գ. ԷՌԻՕ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

Նախկին վարչապետը Մոսկուա հասաւ ուրբաթ օր, եւ կայարանին մէջ ընդունուեցաւ Պ. Պ. Լիթվինովի, Գարախանի եւ ուրիշ գործավարներու կողմէ: Հեռագիրը կ'ըսէ թէ ժողովուրդը ջերմ ընդունելութիւն ըրաւ:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՍԹԱՆՈՋԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
Նախագահութեամբ ՍԹԱՆՈՋԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ
ԱՅՍՕՐ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ
ՄԷՕՏՕՆԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ, «ՊԱՂ ԱՂԲԻՒՐ»ԻՆ ՄՕՏ
Կը խօսի՝ ԱՐԱՄ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

Բանախօսութիւն, խմբերգ, արտասանութիւն: Հայկ. եւ եւրոպ. պարեր:
Կը նուագէ ԵՓՐԱՏ նուագախումբը ղեկավարութեամբ Պ. ՕՆՈՍԵԱՆի:
Ամենաընտիր օդի: Մասնաւոր խնամքով պատրաստուած ճոխ պիւֆէ ժողովրդական գիներով: Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի:

Դպրոցական Տիկնանց Վարժարան

1, Boulevard du Nord, Le Raincy (S.-O.)

Վարժարանը կը վերաբացուի յառաջիկայ Հոկտեմբեր 1ին:

Ձրիավարժ աշակերտներուն թիւը լրացած է. կ'ընդունուին միայն թոշակաւոր աշակերտուհիներ շատ դիւրամատչելի պայմաններով:

Վարժարանը կ'ապահովէ իր աշակերտուհիներուն հայեցի առողջ դաստիարակութիւն: Խնամով կ'աւանդուին ուսման բոլոր ճիւղերը, Ֆրանսացի եւ հայ մասնագէտ ուսուցիչներու կողմէ: Հոգ կը տարուի հայերէն եւ ֆրանսերէն լեզուներու:

Մասնաւոր ուշադրութիւն կ'ընծայուի ձեռարուեստի եւ ձեռագործի ճիւղերուն:

Ֆիզիքական դաստիարակութեան հոգը եւ մարզանքի դասերը յանձնուած են Mlle LAHITTEի, որ Seineի նահանգին նախակրթարաններուն նոյն ճիւղի ուսուցչուհին է:

Արձանագրութիւնները կը կատարուին Երկուշաբթի, Չորեքշաբթի եւ Կիրակի կէս օրերէ յետոյ:

Տոքթ. ԱՍԼԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԹՈՔԵՐՈՒ, ՍՏԱՄՈՔՍԻ եւ ԱՂԻՔՆԵՐՈՒ
հիւանդութեանց

34 Bld. de Clichy, Paris. Métro Pigalle Tél. Marcadet **76-65**

Հիւանդներ կ'ընդունի ամէն օր ժամը 2—8, Կիրակի եւ տօն օրեր 10—12: Առաւօտները ժամադրութեամբ:

ՏՕՔԹ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ

ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ
Նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ Իզմիրի Ազգ. հիւանդանոցին
44 Rue Poissonnière. Մէթրօ՝ Bonne Nouvelle
Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 14—18 եւ ժամադրութեամբ

Եւրոպայի հայկական մեծագոյն գրատունը Գրատուն ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

51, Rue Monsieur-le-Prince, Paris (5e) Métro: Odéon Tél.: Danton 88-65

Հայերէն, ֆրանսերէն, անգլիերէն եւայլն. ամէն տեսակ գրքեր
Արդիական կազմատուն: Տպագրական գործեր:
Աշխարհի բոլոր կողմերէն հասած ապսպրանքները կը կատարուին արագ եւ խղճամիտ կերպով:
Գործառնութիւնները միջնականխիկ դրամով:

Conventionի ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՍԱՓՐԻՉ

Maison MARDIK KRADJIAN

138 Rue l'Abbé Groult Paris (15) Métro: Convention կամ Vaugirard

Indefrisable «Etoile» վերջին նորաձեւութեամբ եւ կատարելագործուած մեքենայով: Գինը՝ 75 ֆրանք:

ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ:

Ձեր տունը, խանութը եւայլն ճաշակաւոր եւ նպաստաւոր պայմաններով ներկելու համար դիմեցէք մասնագէտ ներկարարներ՝

ԴԱՒԻԹԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ

127, rue Etienne Dolet, Alfortville, (Seine)
Tél. Entrepôt 17 - 65

CABINET de Me V. YARJANIAN

JURISCONSULTE
Procédure Générale — Mandataire en Justice
44, Rue La Fayette, Paris (9) Tél. TAITBOUT. **53-32**

— Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական գործեր: Անձամբ կը պաշտպանէ Առեւտրական եւ Հաշտարար դատարաններու առջեւ: Ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման, եւ ժառանգական բոլոր գործողութիւնները կը կատարուին արագութեամբ: Վարչական դիմումներ նախարարութեանց մօտ:

Կ'ընդունի, ամէն օր, ժամը 9էն 11, եւ 5էն 7:

250 ՖՐԱՆՔՈՎ

Տօղաշար մեքենային շնորհիւ պիտի կրնանք կատարել գիրքի եւ այլ ամէն կարգի հրատարակութիւններ անմրցելի եւ անճախընթաց գիներով:

250 ՖՐԱՆՔ 16 ԷՋՆՈՑ ԳՐԱԿԸ

մէջը բլլալով թուղթ, կազմ եւ կողք՝ 1000 օրինակի համար

ՄԻՏՔ ՆՈՐԱՁՈՅԼ ՏԱՌԵՐ,
ԽՆԱՄԵԱԼ ԱՇԽԱՏԱՆՔ,
ԱՆՍԽԱԼ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Դիմել ՏԷՐ - ՅԱԿՈԲԵԱՆ Տպարան
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սզակիր զաւակունք Տէօլէնեան, անհուն վշտով իրենց սրտագին շնորհակալութիւնները կը կայտնեն ամէն անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր եւ ծաղկեպսակով իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին իրենց սիրելի մօր՝

Այրի Տիկ. ԲԵՐՐՈՆԻ ՏԷՕԼԷՆԵԱՆի

դառնակսկիծ մահուան առթիւ:

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

ԿԱՐԵՒՈՐ

Ծանօթ օրիորդ մը կը ստանձնէ ֆրանսերէնի, անգլիերէնի, գերմաներէնի եւ հայերէնի դասեր տալ տուներու մէջ: Դիմել Յառաջի վարչութեան:

ՋԱՆԱՑԷՔ ՕԳՏՈՒԻԼ

à Kremlin-Bicètre, Seine
Métro Porte d'Italie

ՎԱՐՁՈՒ ԵՆ

ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ
13, rue Pierre Curie
Bicètreի Marchéին

Աճապարեցէք ապահովելու ձեր փնտռած խիստ նպաստաւոր գիներով եւ առողջապահական վերջին դրութեամբ կառուցուած յարկաբաժիններ՝ օժտուած առանձին խոհանոցներով, լոգարան, **W. C** եւ cave:

Մաքուր օդ, միշտ արեւ, բնական թարմ լոյսի ներքեւ ձեր տրամադրութեան տակ պիտի գտնէք բացձակ հանգստութիւն, կեդրոնական ջեռուցիչ կազ, տաք եւ պաղ ջուր եւ ելեքտրականութիւն:

Ներկայանալ տեղւոյն վրայ առաւօտեան ժամը 8էն երեկոյեան ժամը 8:

ՍԵԴՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ

Վիրաբոյժ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՔԻՒԼԹԷԷՆ

14 Rue Lagrange, PARIS (5) Métro St. Michel կամ Maubert-Mutualité

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՈՍԿԻ ՔՈՒՐՈՆԻ, ՊՈՒԾԻ եւ ԱՏԱՄՆԱՇԱՐԻ

Բերնի, լինդերու, ակռաներու խնամք եւ վիրաբուժ. գործողութիւն

Կ'ընդունի ամէն օր, ժամը 9-12 եւ կէս օրէ վերջ 2էն 8: Կիրակի եւ տօն օրեր 9էն մինչեւ կէսօր:

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ՓԱՍՏԱԲԱՆ – ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ

ԳՐ. ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ (Գրիվիքէլ)

Ամէն տեսակ փաստաբանական գործեր ամենալաւ պայմաններով:

Փողոցի արկածի դատերու մասնագէտ, առանց կանխավճարի:

Ընդունելութիւն: Առաւօտ ժամը 9էն 10.30: Իրիկուն ժամը 2էն 3, եւ 7էն 8.30:

Հասցէ. 35, Rue Emile Desvaux. Paris 19 Métro: Place des Fêtes

ՊԷԼՎԻԼԻ ԵՒ ՓԼԱՍ ՏԷ ՖԷԹԻ ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՍԱՓՐԻՉԻ ԽԱՆՈՒԹ

Maison MIASSERIAN

56, rue Olivier Métra, Paris (20)

Métro: Place des Fêtes. Tél. Menil 64-52

Մասնագէտ՝ մազերու ներկի եւ indefrisableի 40, 60 եւ 75 ֆր. Ժողովրդական գիներ, խնամուած աշխատանք:

ՀԱՅ ՄԱՐՇԷՃԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Կը պատրաստենք ամէն տեսակ ՊՐԸԹԷԼ եւ ՍԷՆԹԻԻՐ
Ամենայարմար գիներով:

Մ. ՏԷՐ-ԱԶԱՐԵԱՆ

9, Rue d'Aboukir, PARIS
(Խանութը՝ փողոցի վրայ)

Tél. Central 82 - 49, Métro: Sentier

Ձեր շահը կը պահանջէ գնել ուղղակի արտադրողէն:

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԱԿԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

71 rue du Fbg. St. Martin, Paris (10)

Tél. Botzaris 53-61 Métro Château d'Eau ou Gare de l'Est

Գիտութեան վերջին մեթոտներով կը բժշկենք՝ վեներական ամէն տեսակի հիւանդութիւններ (ջերմամիզութիւն, ֆրանկախտ եւայլն), մորթի, ջղային, ստամոքսի եւ կանացի հիւանդութիւններ:

Բժշկումը կը կատարուի, X անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով եւ ելեքտրականութեամբ: Կը կատարենք մէզի եւ արեան տարրալուծում:

Կը խնամենք առամի ամէն տեսակի հիւանդութիւններ: Քուրոն՝ սկսած 100 ֆրանքէն, պրիճ՝ ամերիկեան սիստէմով:

Արժէքները շատ մատչելի. մասնաւոր զեղչ բանուորներու եւ չքաւորներու:

Դարմանատունը բաց է ամէն օր առաւօտեան 9—12 եւ 3—8: Կիրակի եւ տօն օրերը՝ 9—4:

Հայերու ժամադրավայրը ճաշարան ՖԼՕՐԻԱ

61, Rue Monsieur le Price, Paris (6)

Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Danton 52- 73

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ԵԹԷ ՀԱՅՐԵՆԱԲԱՂՁՈՒԹԵՆԷ ԿԸ ՏԱՌԱՊԻՔ

ԽՄԵՑԷՔ ԱՆԱՐԱՏ

Raki ERIVAN

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՀԱՄԱՐ՝

Société "PEUREUX"

12, Bld. des Vignes, MARSEILLE Téléphone: COLBERT 58-10

Restaurant ARABIAN

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ
ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ

31bis RUE DU FBG. MONTMARTRE

Tél. Prov. 57—65 Մէթրօ **Montmartre**

ԳԻՆԵՐԸ ՇԱՏ ԱԺԱՆ
ԱՆԱՐԱՏ ՕՂԻ ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐՈՎ

ԲՈՒՐԴԵՐ

Կը ծախենք ամէն տեսակ բուրդեր՝ Թրիքօ շինողներու համար: Միշտ պատրաստ ունինք 50.000 քիլօ ամէն տեսակի գոյներով բուրդեր՝ թիւ 2)28, 3)28, 2)32, 2)36, 2)40 (grosse laine):

Դիմել՝ **DOERFLINGER,**

31, rue de Maubeuge, Paris (9) Métro: Cadet

Մասնաւոր բուրդ լոգանքի հագուստնեկու համար: Շրջուն վաճառորդներու համար բուրդէ կծիկներ: Գաւառէն եկած ապսպրանքները կը ղրկուին ապսպրանքներու ստացման օրը:

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆՆԵ՛Ր, ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՏԷՐԵ՛Ր ԵՒ ԱՐՀԵՍՏԱՒՈՐՆԵՐ

Փութացէ՛ք օգտուիլ վերջին երեք օրէնքներու ձեզ ընձեռած առաւելութիւններէն:

Ա.— 4 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կ'արտօնէ ձեզ fonds de commerceի մուրհակներուն մէկ մասը կանխիկ վճարել եւ մնացածն ալ մէկ տարիէն վճարելի նոր մուրհակով մը կարգադրել:

Բ.— 13 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կը թոյլատրէ ձեր վերագնահատման ենթարկել ձեր վճարած վարձքը եւ 1 Յուլիս 1932էն առաջ ստորագրուած պայմանագրութեանց համար ձեռք բերել զեղչ մը:

Գ.— 13 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կը բարեփոխէ (Propriété commercialeի) 30 Յունիս 1926ի օրէնքին տրամադրութիւնները եւ կը ճշդէ սեփականատիրոջ եւ վարձակալի յարաբերութիւնները առեւտրական, ճարտարարուեստի շէնքերու եւ վայրերու պայմանագրութեանց վերանորոգման մասին:

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել առանց յապաղումի՝ ամէն օր ժամը 9—10 եւ 17—19 փաստաբան-օրէնսգէտ

Պ. ՊԷՐՆԱՐ ՎԱՀԷի

94, Rue St. Lazare. (Սէն Լազար կայարանին մօտ), Tél. Pigalle 67-63

Etude de Me BERNARD WAHÉ

(12 année)
Licencié en Droit de la Faculté de Paris
Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales
JURISCONSULTE
Droit Français et International Privé

94, Rue St. Lazare, Paris (9e) Tél. Pigalle 67-63

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական խնդիրներ, ինչպէս նաեւ փողոցի արկածներ, անձամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ հաշտարար դատարաններու առջեւ, կ'ընէ certificats de coutumeներ, կը կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւնները:

Կ'ընդունի ժամը 9—10 եւ 17—19: Նաեւ ժամադրութեամբ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ·POLYCLINIQUE·

Ա. ՇԱՀՊԱՂԼԵԱՆ

49, ՌԻՒ ՏԷ ՓԸԹԻԹ ՄԱՐԻ, ՄԱՐՍԷՅԼ, ԳԵՏՆԱՅԱՐԿ
49, Rue des Petites Maries, Marseille. Rez de chaussée
Tél. 62 - 46

Կը դարմանուին ամէն տեսակ հիւանդութիւններ կարող եւ մասնագէտ բժիշկներու կողմէ:

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ՕՐԵՐԸ ԵՒ ԺԱՄԵՐԸ

Թոքերու հիւանդութիւններ	Գշ. ժամը 5, Եշ. ժ. 9, Կիր. 9
Սրտի, լայներակութեան (վարիս), վերջինիս բուժում նաեւ ներարկումներով.	Բշ. ժամը 5, Եշ. ժ. 5:
Ստամոքսի, աղիքի փայծաղի (տալախ), թութքի (մայասըլ) հիւանդութիւններ: Մայասըլի բուժում նաեւ ասեղներով:	Բշ. ժամը 4, Ուր. ժ. 4:
Ջղային հիւանդութիւններ	Գշ. ժամը 5, Եշ. ժ. 9, Կիր. ժ. 9
Նորածիններու եւ երախաներու հիւանդութիւններ.	Գշ. ժամը 10, Եշ. ժ. 4:
Վիրաբուժական եւ Արկածի.	Բշ. ժամը 3, Գշ. ժ. 6, Ուր. ժ. 3
Ծննդամիզային հիւանդութիւններ (ջերմամիզութիւն).	Գշ. ժամը 6, Շր. ժ. 12:
Ծննդաբերութեան եւ Արգանդի.	Գշ. ժամը 11, Շր. ժ. 10:
Քթի, կոկորդի եւ Ականջի հիւանդութիւններ	Գշ. ժամը 9, Եշ. ժ. 10:
Աչքի հիւանդութիւններ.	Գշ. ժամը 11, Շր. ժ. 11:
Մորթային հիւանդութիւններ. մազերու զօրացում	Գշ. ժամը 7, Շր. ժ. 9:
Վեներական հիւանդութիւններ. Արանց եւ կանանց	Գշ. ժամը 7, Շր. ժ. 9:

Քննութիւն՝ արեան, թուքի, մէզի, սերմի եւայլն.:

Կը կիրարկուին ելեքտրաբուժական բոլոր ձեւերը: Շողանկարում (radio): Մարձում (massage): Կը կատարուին ամէն տեսակ ներարկումներ:

Assurance Socialeի հիւանդներուն, ինչպէս նաեւ արկածի դէպքերու անմիջական՝ լուրջ եւ բարեխիղճ խնամք:

Դարմանատունը բաց է ամէն օր ժամը 9-12 եւ 3 - 7: Կամ ժամադրութեամբ: Կիրակի եւ Տօն օրերը՝ ժամը 9ին:

(Տրամադրելի են նաեւ վկայեալ Մանկաբարձուհիներ):

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի ֆրանս. հիւանդանոցներու
Պատուոյ մէտայլ ֆրանս. Առողջապահ. նախարարութենէն

85. Rue Julien Lacroix. Paris (20)
Métro BELLEVILLE կամ COURONNE Tél. MENIL. 45—43

Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12:

Հոն կը կատարուին՝ Ք. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (radiographie), գեր-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ուժեղ դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ ՏԻԱԹԷՐՄԻԻ բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու գործուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են:

Թոքախտաւորներու համար **pneumothorax**ի գործողութիւն: Հակահիւծախտային կարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ):

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէս քնէածական, թելադրական եւ ֆրոյտեան մէթոտներ:

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վեներային հիւանդութիւններու համար:

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք:

Տոքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ տուն հիւանդներուն.

Ատամնաբուժարանը կը ղեկավարուի Փարիզի Համալսարանէն շրջանաւարտ ատամնաբոյժի մը կողմէ: Ամենալաւ պայմաններ ակռաներու խնամքի եւ ոսկի կազմածներու (քուրօն եւայլն.) շինութեան համար:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration — 17, Rue Damesme PARIS (13e)

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ — Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵԼԻԱԿԻ ՀԱՄԱՐ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ՝—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՆՐԵՒՇԱԲԹ 5 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1933

5 Septembre 1933

ՅԻՆ ՏԱՐԻ Թիւ 2283 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

"ՊԵՏԱԿԱՆՕՐԷՆ„...

—.—

Մօտաւորապէս երկու ամիս առաջ, Հանդիպեցանք Հայրենակցի մը, որ կուգար Հայաստանէն, օրինաւոր անցագրով։

Հասուն, տաք ու պաղ տեսած երիտասարդ մը։ Տասը տարիէ ի վեր կը գտնուէր Խ. Միութեան սահմաններուն մէջ, իսկ վերջին երկու տարին եղած է Հայաստան։ Պտտած է գիւղ եւ քաղաք, եւ մանաւորապէս այն չրջանները ուր կը տեղաւորուին դաղթականները։

Իր բերնէն կախուած, հարցումներ կը տեղացնէինք, բարի լուրեր քաղելու անհամբերութեամբ։

Եւ, ամէնէն առաջ, խօսեցանք նոր գացած գաղթականներու մասին,— անոնց տեղաւորումը, կացութիւնը, հոգեկան վիճակը։

Զափազանց մռայլ էր պատասխանը։ Իսկ եզրակացութիւնը,— պիտի փախչէին, ամէնէն յուսահատական միջոցներուն դիմելով։

Ինչպէս Թաւրիզի մեր թղթակիցը, մենք ալ «պետականօրէն» մտածելով, քար լռութիւն պահեցինք։

Նոյն իսկ ուզեցինք հակախորհրդային յոռետեսութեան վերագրել իրազեկին այնքան մռայլ եւ փաստացի տեղեկութիւնները։

... Փախուստը իրականութիւն է արդէն։

Օգոստ. 3 – 4ին, աննկարագրելի թշուառութեան մէջ Թաւրիզ հասած են 47 հոգի, այր, կին, մանուկ։ «Մեծ մասը կիսամերկ, իսկ միւս մասը գրեթէ մերկ ու բոպիկ... Օրերով անօթի – ծարաւ քափառեր են Արաքսի եղէգնուտներուն մէջ»։ (Մանրամասնութիւնները կարդալ Գ. էջ)։

Քանի մը օրէն կը հրատարակենք նաեւ երկու խմբանկարներ, ամբողջացնելու համար պատկերը։ (Վերապահելով անունները)։

Այս տարրական պարտականութիւնը կատարած ատեն, գիտենք թէ նորէն մեր գլխուն անախտեմա պիտի կարդան անոնք որ կը կոչուին «անկաշառ բարեկամներ Խ. Հայաստանի»։

Ոչինչ։ Ամէն մէկը թող հաշիւ տեսնէ իր խղճին հետ։

Հարցը այն է որ, 47 հոգի, այր, կին, մանուկ խմբովին փախեր են քամհարելի պարագաներու մէջ։

Վերջին պահուն անոնց եռեւէն հասեր են նաեւ 12 հոգի։

Աղբ, մամուլը կրնա՞յ լռութեան դատապարտել, անտեսել այս լուրը խորհելով... «պետականօրէն»։

Լա՞ւ են ըրած փախչելով։ Անշուշտ ոչ։

Անցեալ տարի փախած որբերը կը ծխբերին Պարսկաստանի կամ իրաքի խորերը, է խնդիր պատառ մը հացի։

Նոր փախստականներն ալ երկար ատեն պիտի քամեն թշուառութեան լեղին, մինչեւ որ կարենան տուն – տեղ չտկել իրենց աշխատանքով եւ ազգականներու աջակցութեամբ։

Եւ սակայն, կրակն ինկողը խրատներով չէ որ կ'առաջնորդուի։

Հակառակ բոլոր յորդորներուն, աւելի առաջ փախչողներ եղան։ Ու պիտի ըլլան այսուհետեւ ալ։

— «Ճար չկար, մենք պիտի փախչէինք, որպէսզի կա՛մ ազատուէինք, եւ կամ բռնուէինք ու դնդակահարուէինք»,— կ'ըսէ փախստականներէն մէկը։

Դուք հիմա Փարիզ նստած, վիճեցէք այս աշխատաւորին եւ անոր պէս հազարներու հետ, որոնք ամէնէն յուսահատական միջոցները կ'որոճան հեռանալու համար։

Պատճա՞ռը,— «խարուեցա՛նք»։

Այս առթիւ, ածական չի մնար որ չնետեն Շահվերտեանի երեսին։ Թէեւ, գիտենք որ ան չափազանց զղոյշ մարդ է եւ բառերը ծամծմելով կ'արտասանէ։

Բայց մեսյն Շահվերտեա՞ն է «խարդախ»ը։

Ահա թէ ի՛նչ կը պատմեն փախստականներէն անոնք որ դաշտ էին Պուլկարիային։

— «Հայաստան մեկնելէ առաջ, ուզեցինք վերջին անգամ նշգրիտ տեղեկութիւններ ստանալ կաթողիկոսական ընտրութեան համար Հայաստան մեկնած եւ վերադարձող հոգեւորական եւ աշխարհական պատգամաւորներէն։ Հոգեւորական պատգամաւորներէն մէկը վառ գոյներով Հայաստանի վիճակը (մասնաւորապէս տնտեսական) նկարագրելէն վերջը, աւելցուց։

— Կը տեսնէ՞ք այս շիշը, անոր մէջ լեցուած է մեր սրբալոյս միւռոնը, որ բերի եմ մեր Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնէն։ Ես կ'ուզէի ապակեայ շիշով բերել, բայց, տեսէք ի՛նչ հոգածութիւն եւ պատկառանք միւռոնի հանդէպ՝ — անոնք (հիմա բոլշեւիկները) չթողուցին, առարկելով որ ճամբան կրնայ կոտրիլ ու միւռոնը թափիլ։ Անոնք շինել տուին պղինձէ աման մը եւ ահա ես բոլորովին անվնաս բերեր եմ ու պիտի տանիմ իմ ժողովրդին։

Այս պատմութիւններէն յետոյ մեզ կը մնար անվերապահօրէն հաւատալ մեր հոգեւորականի խօսքերուն, որովհետեւ անոնք սուտ չպիտի խօսէին, ու ներքնականապէս մեկնելու որոշում տալ»։

Լեզուանի մտնեմիկները չեն պակսիր այստեղ եւ ամէն տեղ։ Անոնց մէջ երբէ կան անճարակ թուխմակներ, կան եւ ծածկաբիր աղուէսներ, որոնք սեւը ճերմակ ներկելով կը ծախեն հրապարակ, իսկ չորս պատի մէջ բոլորովին ուրիշ բան կը պատմեն։

(Այստեղ հարկ պիտի ըլլար մէկ – մէկ թօթվել կաթող. պատգամաւորները, բայց առ այժմ կը խնայենք)։

Ի՞նչպէս կարելի է խափանել այս նոր չարիքը,— խմբակային փախուստները, որոնք ե՛ւ աղիտաբեր են ե՛ւ վարկաբեկիչ։

Նախ եւ առաջ՝ մէկդի նետելով սա թեթեւսոլիկ բանաձեւը,— «պետականօրէն»։ Հարկ է վարժուիլ մինչեւ իսկ պետութեան դէմ խօսելու ճշմարտութիւնը։

Հերի՛ք է, հերի՛ք է որքան առողջ հայրենասիրութիւնը չփոխեն պռատլու ճշմարտութիւնը։

Թեպետ բազմատարած չողոքորթութեան հետ, սովորական «քիծերը» համաբելով անպարտելի չարիքներ։

Շ.

Ծովային նախարարին մահը

— o —

Շաբաթ առտու մեռաւ Պ. Ժոռժ Լէկ, ծովային նախարարը։ կառավարութիւնը որոշեց ազգային յուղարկաւորութիւն կատարել վաղը, չորեքշաբթի։

Հանգուցեալը 76 տարեկան էր։ Խորհրդարան մտած էր 1885ին, իսկ կառավարութեան կը մասնակցէր 1894էն ի վեր։ Այս տեսակէտով, աւելի հին էր քան Փուանքարէն, Պոխանը և Քայեօ։ Անդամակցած է 18 յաջորդական դահլիճներու, վարչապետ եղած է 1920 սեպտեմբերէն 1921 յունուար։ Ի վեր անգամ ծովային նախարար եղած է, երեք անգամ՝ կրթական, երկու անգամ՝ ներքին, մէկ անգամ՝ գաղթային, մէկ անգամ արտաքին, մէկ անգամ ալ պատերազմական նախարար։ Առաջին անգամ նախարար եղաւ 1894ին, երբ 37 տարեկան էր։ Միեւնոյն դահլիճին մէջ Փուանքարէն ալ երկրորդական նախարար էր, իսկ հոչակաւոր Հանօթօն՝ արտաքին նախարար։

Դասական ամուր կրթութիւն մը ընտանեալէ յետոյ, մտած էր իրաւագիտական համալսարանը։ Ուսման շրջանը լրացնելէ յետոյ, խառնուեցաւ օրուան գրական շարժումին եւ փայլեցաւ իբրեւ պատմասէռ, հրատարակելով երկու հատոր բանաստեղծութիւն։ Յետոյ կապուեցաւ լրագրութեան, եւ 1885ին երեսփոխան ընտրուելով, այնուհետեւ ամբողջովին նուիրուեցաւ քաղաքական կեանքի։ Մեծապէս գնահատուած էին իր ուշիմութիւնը եւ յարատեւութիւնը, եւ ամէն ընտրական շրջանի կը վերընտրուէր։ Երբ առաջին անգամ նախարար նշանակուեցաւ 1894ին, այլեւս ապսպարէզը բաց էր իր առջեւ։

Զափազանց հանրապետական էր եւ իր բոլոր գործերուն մէջ լուծում կը փնտռէր միայն եւ միայն ազգային տեսակէտով։ Ամուր կապուած էր Կամպէթթայի եւ Վալտէք Ռուսոյի հիմնական սկզբունքներուն եւ վստահութիւն ու յարգանք կը ներշնչէր իր համոզումներուն անկեղծութեամբ։ Աւանդապաշտ էր, այսհանդերձ չէր ուզեր վեր ի վայր շրջել սերունդներու ճիգով հաստատուած կարգուսարքը։

Իր անունը յաճախ յիշուած է նաեւ հայկական գործերու մէջ։ Կը հաւատար թէ հայկական դատն ալ պիտի լուծուի օր մը։ Մխիթարեան վարդապետները բանի մը անգամ Սեվռի վարժարանը հրաւիրեցին հանգուցեալը, եւ այս առթիւ եւս լաւատես արտայայտութիւններ ունեցաւ, ինչպէս գրած ենք ժամանակին։

«Մի վախնար, ծախանձիէ»

— o —

Զոր. Ձօնսըն, Մ. Նահանգներու տնտեսական վերակազմութեան լիազօրը, նոր կոչ մը ուղղեց ժողովուրդին եւ մասնաւորապէս կիներուն, շեշտելով։

—« Ազգային վերակազմութեան շարժումը չի կրնար սպասել։ Հարկ է գնել հիմա, գնել անմիջապէս։ Այլեւս մի՛ վախնար, մի՛ խնայէ, ծախսեցէ՛ք, մոռցէ՛ք վաղուան վախը։ Այլեւս պէտք չէ գտնուին գէշ ներկուած տուներ, մաշած, յաճախ կարկտուած մուճակներ, իւղոտ տափատներ, հին իմիաշարժներ, գոյնը նետած շրջազգեստներ, խեղճուկրակ հագուստներ։ Ձեր մտքէն վանեցէք չորս տարիէ ի վեր տեղաւորուած այն գաղափարը թէ գէշ օրեր կրնան գալ։ Ծախսեցէք իբրեւ հաղթականի պարտականութիւն, ծախսեցէք յանուն հայրենասիրութեան։ Առեւտուրի հոսանքին յանձնեցէք ձեր իւրաքանչիւր սենդը եւ վա՛ղն իսկ »։

⁂ Այս առթիւ աւելցնենք թէ Ֆորտ, իմիաշարժի հոչակաւոր գործարանատէրը, կը դիմադրէ տակաւին, մերժելով ստորագրել նախագահ Ռուզվելթի առաջարկած պայմանագիրը։ Իրեն հետ է նաեւ ճարտարարուեստի ուրիշ իշխան մը, Ընտրիւ Մէլըն, ալիւմինիոնի գործարանատէրը։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Իտալիա եւ Խորհ. Միութիւնը ստորագրեցին

ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՈՉ – ՅԱՐՁԱԿՄԱՆ ԴԱՇԻՆՔԸ

Սեպտ. 2ին Հռոմի մէջ ստորագրուեցաւ Իտալիոյ եւ Խ. Միութեան միջեւ կնքուած « բարեկամութեան, ոչ – յարձակման եւ չեզոքութեան դաշինքը »։ Նեղածութեան մէջ կ'ըսուի թէ նոր դաշինքը պիտի ամրապնդէ երկու երկիրներուն միջեւ եղած բարեկամական յարաբերութիւնները, ապահովելով խաղաղութիւնը։ Երկու կառավարութիւնները յանձն կ'առնեն չխառնուիլ մէկ – մէկու ներքին գործերուն։ Առաջին յօդուածով, երկու պետութիւնները փոխադարձաբար յանձն կ'առնեն չեզոքութեան պահպանել մը հետ։ Երկրորդ յօդուածը կը սահմանէ չեզոքութեան սկզբունքը, երբ դաշնադիր կողմերէն մէկը վէճ ունենայ ուրիշներու հետ։ Երրորդ յօդուածը փոխադարձաբար կը ջնջէ տնտեսական եւ առեւտրական ո՛ր եւ է խորութիւն։ Չորրորդ յօդուածով երկու կողմերը յանձն կ'առնեն չմասնակցիլ այն քաղաքական կամ տնտեսական համաձայնութեանց որ կը վնասեն մէկուն կամ միւսին։

Դաշինքին պայմանաժամն է հինգ տարի։ Կարելի է չեղեալ համարել, մէկ տարի առաջ տեղեկութիւն տալով։

Իտալիոյ կողմէ ստորագրեց Պ. Մուսոլինի, իսկ Խ. Միութեան կողմէ՝ դեսպան Պ. Փոթէմքին։

ԴԱՇՆԱԳՐԻՆ ԿԱՐԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Միջազգային մամուլը առանց վերապահութեան կը չեշտէ այս դաշնագրին կարեւորութիւնը, յայտնելով թէ անոր չնորհիւ Խ. Միութիւնը հեռու կը մնայ ուրիշ տագնապներէ։ Ժամը 8ին տեղի ունեցաւ զօրահանդէս մը եւ դրօշներու յանձնումը։ Մօտ երկու հարիւր հազար զինուորներ պայտասկները իրենց կոնակին անցուցած, թափօր կազմեցին զինուորական կարգապահութեամբ։ Թափորին առջեւէն կ'երթար բոլոր քաղաքապահ զինուորներուն սպայակոյտը, յետոյ բուն հեթէականը, իւրաքանչիւր գառաւ խումբերը եւն.։ Ամբողջ քաղաքը կը թնդար զինուորական երաժշտութեամբ եւ խանդավառութեան կանչերով։

Իր փակման ճառին մէջ, Հիթլէր յայտարարեց։

— « Աշխարհը մեր այս համախմբման մէջ պէտք չէ տեսնէ նախատամարտի դաշտին վրայ նոր դաշինքներ հաղելու կամք։ Գերման ժողովուրդը կը գիտակցի թէ ոչ մէկ պատերազմ չի կրնար աւելի պատիւ բերել իրեն քան վերջինը, որովհետեւ աւելի պատուաբեր է չորսուկէս տարի արիաբար դիմադրել գերազանց ուժերու, քան յաղթել մէկի դէմ քանով։ Մենք պէտք չունինք վերահաստատելու մեր ժողովուրդին պատիւը ռազմադաշտին վրայ ուր ոչ ոք խլած է զայն։ Մենք կրած ենք միայն մէկ անպատուութիւն։ Եւ այս՝ ոչ արեւելքի, ոչ ալ արեւմուտքի մէջ, այլ մեր պատերէն ներս։ Մենք մաքրեցինք այդ ամօթին արատը »։

⁂ *Հանդիսութեանց առթիւ, Նիւրընպէրկ քաղաքը թաղուած էր դրօշներու եւ կեռ խաչի խորհրդանշաններու մէջ։ Միակ դրօշակներուն թիւը 15000ը կ'անցնէր։ Քաղաքին բնակչութեան վրայ աւելցած էին 600,000 հոգի, 12,000 անձնապահ զինուոր, 60,000 հիթլէրական երիտասարդ։ 400 մասնաւոր կառախմբեր փոխադրած էին համակիրներու բազմութիւն մը։ Այրերը տեղաւորուած էին դպրոցներու, քաղաքապետարաններու մէջ։ Հիթլէրական երիտասարդները վրաններ անկած էին 48,000 ք.մ. տարածութեան մը վրայ։ Վրաններ կային որ մինչեւ 750 — 1125 մարդ կ'առնէին։ Ատոնց պարենաւորման համար մթերուած էր 160,000 պանիր, երկու վակոն անուչեղէն, 6000 քիլօ բրինձ, 100 կենդանի եզան միս եւ 270,000 լիտրա հաց։ « Հարուածային » վաչառուն համար ճարած էին 175 վակոն յարդ՝ (անկողնի համար) եւ 500,000 քիլօ միս եւ երշիկ։ Ամբողջ հօտեր մորթուած էին, ուտելիքի համար։*

Ամբողջ համագումարի ընթացքին, սահման չունէր երիտասարդութեան խանդավառութիւնը։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆի երեսփ. ժողովին մէջ, կառավարութիւնը մերժեց պատասխանել նոր հարցապնդումներու՝ Պ. Վենիզելոսի դէմ սարքուած մահափորձին առթիւ։ Ասոր վրայ, ընդդիմադիրները որոշեցին այլեւս չմասնակցիլ նիստերուն։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԿԱՐՄԻՐՆԵՐԸ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՄԷՋ

Հակառակ ձեռք առնուած միջոցներուն, համալսնավարական խլրտումները կը շարունակուին Պուլկարիոյ բազմաթիւներուն, գիւղերուն, զօրանոցներուն եւ դպրոցներուն մէջ։ Այս միջոցին Ռատոմիրի մէջ կը դատուին 40 զինուորներ, 30 գիւղացիներ եւ 19 համալսարանականներ։ Օգոստոս 31ին Քազանլըքի մէջ չորս համալսնավարներ մահապատիժ դատապարտուեցան, իսկ 75 հոգի ինչեւ 12 տարի բանտարկութեան։ Սօֆիայի ոստիկանութիւնը նոր ձերբակալութիւններ կատարեց, արգիլուած հրատարակութիւններ ալ բռնելով։

⁂ Կիրակի օր հարիւրի չափ համալսնավարներ փորձեցին ցոյցեր կատարել հրէական թաղին մէջ եւ բաներ նետեցին ոստիկանութեան վրայ։ Իսկ իրիկուն 30 համալսնավարներ, որոնք խմբուած էին գերմանական դեսպանատան առջեւ, բարկացեցին ոստիկանութիւնը, երբ կը հրամայէր ցրուիլ։

Հայրապետական աղջկան ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐԸ

Հարցաքննիչ դատաւորը շաբաթ օր լսեց չորս վկաներ, լուսաբանելու համար Վիոլէթ Նգիէնի գաղտնիքները։

Մօրը հետ դէմ դիմաց հանուելէ ի վեր, Վիոլէթ կենդանի դիակ մը դարձած է եւ կը խոսսափի աղմուկէ։ Մայրն ալ բոլորովին խորտակուած է։ Իր իսկ բաղձանքով, հիւանդանոցէն հանեցին եւ դրկեցին գաւառ, իր ազգականներուն մօտ։ Հիւանդապահուհիները կ'ըսեն թէ երբ հիւանդանոց եկաւ, 45 տարեկան կին մըն էր, իսկ հիմա դուրս կ'ելլէ իբրեւ 60 տարեկան պառաւ մը։

Հարցաքննութեան ենթարկուածը կաներէն սեւամորթ նուագածու մը, Ֆրանսուա Փիէռ, յայտարարեց թէ Ֆանի մը անգամվ Վիոլէթը պանդոկտած էր առանց դրամ վճարելու։ «Գադափարական էր մեր սէրը։ Ոճիրէն չորս օր առաջ, Վիոլէթ միայն տասը ֆրանք ունէր։ Դրամ ուզեց եւ 15 ֆրանք տուի, որպէսզի երթայ ճաշէ»։

Հապա ի՞նչ եղած էր Վիոլէթի գոցած 3000 ֆրանքը։ Ոստիկանութիւնը կը ջանայ պարզել այս գաղտնիքը, կասկածելով թէ հայրապետական աղջիկը մեղսակից մըն ալ ունի։

Երկրորդ վկան էր Ալճերիացի մը, Ժան Ֆէլլուս, որ ըսաւ թէ 4500 ֆրանք ամսական ունի, թէ ամուրի է եւ միայն երկու անգամ ապրած է Վիոլէթի հետ, թէ ան 10,000 ֆր. պարտք ունէր եւ փոխ դրամ ուզեց, բայց ինք միայն եսան ֆրանք տուաւ։

Հարցաքննիչ դատաւորը որոշ կասկածներ ունի այս վկային վրայ եւ ինքէն պիտի կանչէ։ Այս առթիւ ազդարարեց։— « Լաւ խորհեցէք »։

Երրորդ վկան, տուրքի վարչութեան պաշտօնեաներէն Փիէպուրկ, որ 500 ֆրանք ամսական ունի, յայտարարեց թէ Մոնփառնասի մէջ տեսած է Վիոլէթը, բայց որ եւ է յարաբերութիւն չէ ունեցած անոր հետ։

Չորրորդ վկան Վիքթոր Ռուզէն փողոցի պանդոկատիրուհին էր, որ յայտնեց թէ ոճիրին գիշերն իսկ, ժամը 5ին իր պանդոկը եկաւ Վիոլէթ, սեւեակ մը վարձեց, հագուստները փոխեց եւ ժամը 7ին դուրս ելաւ։ Կէս օրին նորէն եկաւ եւ սենեակը բռնեց երկու օրուան համար, կանխիկ վճարելով 24 ֆրանք։ Նորէն հագուստները փոխեց եւ դուրս ելաւ։ Մեկնելէն յետոյ, սենեակին մէջ գտնուեցան խաւաֆարդի կտորներ, իր հին հագուստները, ձեռքի պայուսակը եւ տուփ մը « կարմիր ցորեն », մուկեր սպանելու համար։ Ի՞նչ պիտի ընէր այս դեղը...

⁂ Բժշկական ննջումէ ետք հաստատուեցաւ որ Վիոլէթ վեց դեղահատ տուած է մօրը, իսկ 24 հատ՝ հօրը։ Իբրեւ ննջաբեր, օրական 2ուկէս դեղահատը կը բաւէր։ Իսկ իրեն համար բոլորովին անվնաս դեղ մը առած էր, խաբելով հայրն ու մայրը։

⁂ Առջի օր պաշտպան փաստաբան Պ. Անռի ժէռօ բանտ երթալով այցելեց Վիոլէթի, որ անդադար կը հեծկլտայ, մօրը հետ հանդիպելէն ի վեր։ Այս առթիւ կրկին պնդեց թէ երբեք նպատակ ունեցած չէ մայրը սպաննելու։ « Կ'ուզէի միայն ննջացնել »։

ՆԱԽԱԳԱՀ ՌՈՒԶՎԵԼԻՆ
Տնտեսական յայտարարութիւն

Բ.

Նախագահ Ռուզվելտ ներկայացուցած է Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու Կոնկրէսին տնտեսական ծրագիրը, որ ամենէն կարեւոր եւ ամենէն ընդարձակ ծրագիրն է, որ մինչեւ հիմա ներկայացուցած է որեւէ նախագահ։ Ծրագրին մէջ կը պարունակուին ամէն տեսակ միջոցներ, որոնք պիտի գործադրուին՝ ազգին տնտեսական կեանքը կանոնաւորելու համար։

Ծրագրին մէջ կը պարունակուին նաեւ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱՑԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԸ

(Շարունակ՝ նախորդ համարից)

— Ինչ որ ասում էր, ուրախ էին, որ ասում էր։ Ես ինքս էլ ուրախ էի, որ ասում էր։ Ես ինքս էլ ուրախ էի, որ ասում էր։ Ես ինքս էլ ուրախ էի

Իտալացի օդանաւորդ մը ողջ ողջ այրեցաւ

Իտալացի զօր. Փինչօ, որ սեպտ. 2ին նոր երթի օդակայանէն համբոյ եւած էր դէպի Պաղտատ, հազիւ բարձրացած ջախջախուեցաւ իր օդանաւին հետ մէկտեղ։

Հրչակաւոր օդանաւորդը երէք շաբաթէ ի վեր կը պատրաստուէր ամենամեծ գաղտնապահութեամբ, իրեն գործակից ունենալով բանաստեղծ տ'Անունցիոյի զաւակը։ Իր բարեկամներէն հրաժեշտ առնելէ յետոյ, շարժման մէջ դրաւ իր ծանր օդանաւը, « Սանթա Լուչիա »։ Հազիւ բարձրացած, օդանաւը սկսաւ չբջել։ Հանդիսականները փախան ահաբեկ։ Փինչօ կը չանար վտանգին առաջքը առնել, երբ օդանաւը կրակ առաւ եւ ինքն ալ մէջը մնաց։ Օդակայանին հրշէջները ամէն ճիգ թափեցին կրակը մարելու համար. նոյնիսկ երկու հոգի ծանր այրուածքներ ստացան, բայց չկրցան խուսափիլ պայթիւնէն, որէ յետոյ լսուեցան օդանաւորդին լեղապատառ աղաղակները։ Օդանաւին բեկորներուն մէջէն դանուեցաւ զօրավարին մարմինը՝ բոլորովին ածխացած եւ անճանաչելի։ Արկածը կը վերագրուի օդանաւին չափազանց բեռնաւորման եւ զօրավարին յանդգնութեան եւ ամպագարանքին։

Արկածը մեծ յուզում պատճառեց ամբողջ Իտալիոյ մէջ, որովհետեւ զոհը քաջ օդանաւորդ մըն էր եւ ունեցած է փայլուն ասպարէզ։ Սերած էր ազնուական ընտանիքէ։ Զրօղանաւի վարիչ եղաւ պատերազմին։ Զինադադարէն յետոյ, օդանաւային բանակին մէջ մտաւ իբրեւ գեր – գնդապետ։ 1925ին 55,000 քիլոմեթրի թռիչք մը կատարեց Իտալիայէն Մէլպուրն (Աւստրալիա) եւ Թոքիօ, եւ Հռոմ դարձաւ Ափրիկէէն ճամբով։ Համաչխարհային օդանաւորդութեան առաջին թռիչքն էր այս։ 1927ին թռաւ Ափրիկէէն Պրազիլիա եւ վերադարձաւ կէզր. Ամերիկայի եւ Մ. Նահանգներու ճամբով։ Ահագին խանդավառութիւն պատճառեց այս թռիչքը, ճամբայ բանալով մեծ օդաբաններու համար։ Իր հետքերուն վրայ էր որ գնաց Պալպօ 1930ին եւ 1933ին։ Վէմի մը հետեւանքով քաչուեցաւ Ամերիկա, ուր պատրաստեց ազեռալի արշաւը։

Քաղաքական այցելութիւններ

Աքէնճէն կը գրեն.—

Թուրքիոյ մէջ մասնաւոր կարեւորութիւն մը կուտան Ցալտարիսի էնկիւրի ուղեւորութեան։ Այս կարեւորութիւնը պետի կընքուին համաձայնութիւններ, որոնց գլխաւոր գիծերուն շուրջ արդէն իսկ բանակցութիւն կատարուած է։ Կը մնան միայն քանի մը երկրորդական կէտեր։

Կը կարծուի թէ արտաքին նախարար Մաքսիմոս չպիտի կարենայ էնկիւրի երթալ, որովհետեւ կը զբաղուի Իտալիոյ մէջ։ Անոր տեղ Պասմաճօղլու պիտի երթայ։

Իտալական գրօշով « Վիէննա » չոգենաւին մէջ յարկաբաժիններ զատուած են հելլէն նախարարներուն համար։ Մեկնումը տեղի պիտի ունենայ սեպտ. 9ին։ Նախարարներուն պիտի ընկերանան Աթէնքի Թրքական դեսպան Էնիս պէյ եւ էնկիւրիի հելլէն դեսպան Պ. Սաքէլարփուլօս։ Պոլսէն մասնաւոր չոգենաւով մը պիտի երթան էնկիւրի եւ վերադարձին պիտի ընդունուին Կաղի փաշայի կողմէ։

Առնուած տեղեկութեանց համաձայն, կնքուելիք համաձայնութիւնները աւելի պիտի զօրացնեն երկու երկիրներու գործակցութիւնը եւ զարկ պիտի տան յարաբերութեանց։

** « Ութրօ » թերթին տեղեկութեանց համաձայն, Լամէթ փաշայի Սոֆիա ուղեւորութեան մէջոցին, հինգ տարուան պայմանաժամով բարեկամութեան դաշնագիր մը պիտի կնքուի Թուրքիոյ եւ Պուլկարիոյ միջեւ։

էնկիւրի այցելած տեղն, պուլկար վարչապետ Մուշանօֆ վիճուորական պատիւներով ընդունուած էր։ Որոշուած է Լամէթ փաշան ալ նոյն ձեւով ընդունիլ Սոֆիայի մէջ։

** Մօտերս եմծ դրամատուն մը պիտի բացուի Պոլսոյ մէջ, թուրքեւհելլէն տնտեսական յարաբերութեանց սահմանին մէջ գտնուած գործերով զբաղելու համար։ Նոր դրամատան զբամագլուխը պիտի դնեն հելլէն դրամատուներն ու Իշ Սումէր եւ ուրիշ մէկ երկու ազգային դրամատուներ։

ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԿՌԻՒ ՊԱՍՐԱՑԻ ԲԱՆՏԻՆ ՄԷՋ

Պասրայէն կը հեռագրեն թէ ըմբոստութիւն մը ծագեցաւ Պասրայի բանտին մէջ։ Բանտապահները կրակ բացին։ Քանի հոգի սպաննուեցաւ եւ 7 հոգի վիրաւորուեցաւ։

Տեսիլի «ՅԱՌԱՋ»ի գործակալ է

Վ. ՀԻՒՍԵԱՆ

3, Rue Tellier, écines, (Isère).

×

ՊՕՍՕՆԻ ՄԷՋ «ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

Գրավաճառ `L.MOSSONի մօտ 305, Chemin de St. Julien

×

«ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի Լիոնի մէջ

«ՄԱՍԻՍ» ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ **45, rue de Bonnel**

Գործակալ՝ ԽՆԿԻԿ ԿԷՆՃԵԱՆ

Ց.

Ց.

Փարիզ եւ արուարձաններ

ՓԱՐԻԶԻ ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 51, rue de Rivoli, Café Samaritainի ներքնայարկը՝ Մէթրօ՝ Շաթըլէ։ Օրակարգ՝ նախորդ ժողովի շարունակութիւն եւ Կոմիտէի ընտրութիւն։

ՓԱՐԻԶԻ ԿՈՄԻՏԷՆ ժողովի կը հրաւիրէ «Աղբիւր Սերոբ» եւ «Բրնտաւոր» խումբերու բոլոր ընկերները այս Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին 32, Ավընիւ Կօպլէնի սրճարանին վերնայարկը։ Կարեւոր օրակարգ։

ՊԱՆԵՕ-ՔԱՇԱՆի «Արծիւ» խումբի ժողովը այս Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին ընկեր Մինաս Ալթունեանի բնակարանին մէջ։

ՑԵՏԱՁԳՈՒԱԾ է «ՀԱՅ ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐ»ուան ոճնակատարութիւնը Լիոնի մէջ։

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՍԻՓԱՆ երգչախումբի պարահանդէսը ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 14ին, ՇԱԲԱԹ իրիկուն։ Կը խնդրուի նկատի առնել այդ թուականը։

Դաշտահանդէս

ՇԱՎԻԼԻ ԴԱՒԻԹԱՑԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ

ՄԷՕՏՕՆԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ, «ՊԱՂ ԱՂԲԻՒՐ»ԻՆ ՄՕՏ

Դաշտահանդէս

ՓԱՐԻԶԻ ԵՕԶԿԱՏԻ ԵՒ ԻՐ ՇՐՋԱՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՅՐԵՆԱԿ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ ՏԵՂԻ ԿՈՒՆԵՆԱՅ

10 ՍԵՊՏ. ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԻՒ ԵՐԿՈՒՈՅ ՄԷՕՏՈՆԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

երգ. պար. արտասանութիւն, կը նուագէ ԵՔՐԱՏ նուագախումբը, ճախ պիւֆէ՝ դիւրամատչելի գիներով։

Հաղորդակց. միջոց.— փորթ վէրսայլէն առնել 23 եւ 32 թիւ հանրակառքերը եւ իջնել Ֆէրմ տը Մուլինօ, InValideէն չոգեկառք եւ իջնել Care Meudon։

«ՎԷՄ»

ԵՐԿԱՄՍԵԱՅ ՀԱՆԴԷՍ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

Առաջին թիւը յանձնուած է տպագրութեան եւ լոյս կը տեսնէ սեպտեմբերին։

Առաջին թիւին մէջ նիւթեր ունին՝ Ա. ԱԲԵՂԵԱՆ, Ռ. ԲԵՐԲԵՐԵԱՆ, Ա. ԳԻԻԼԽԱՆԴԱՆԵԱՆ, Ց. ՋԱՒԻԲԵԱՆ, Ց. ԹԱՒՏԻՈՍԵԱՆ, ԻՐԱՋԵԿ, Ա. ԽՈՆԴԿԱՐԵԱՆ, Ա. ՋԱՄԱԼԵԱՆ, Վ. ՄԻՆԱՒՈՐԵՆ, Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ, Կ. ՍԱՄՈՒՆԻ, Վ. ՓԱՓԱՋԵԱՆ եւ ուրիշներ։

Առաջին թիւն պիտի սկսի հրատարակուիլ Վ. Աբգ. Մանկունիի « Գէորգ Դ. եւ իր ժամանակը » ընդարձակ պատմական գործը։

Այլեւայլ վաւերագրեր, տեսութիւններ, գրախօսականներ, նկարներ։

Վէմի մէջ լոյս պիտի տեսնեն նաեւ Դրօի յուշերը, Հայաստանի խորհրդի եւ պարլամենտի արձանագրութիւնները։

Վէմին խոստացած են աշխատակցիլ, ի մէջի այլոց.— ՊՐՕՖ. ԱՐՈՆՑ, Ա. ԱԼՊՈՅԱՃԵԱՆ, Ա. ԱՆՏՈՆԵԱՆ, ՀԱՄԱՍՏԵՂ, Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ՆԵՐՍԷՍ արք. ՄԵԼԻՔ – ԹԱԳԵԱՆ, ՍԱՄՍՈՆ, ՍԵՊՈՒՀ, Ց. Ճ. ՍԻՐՈՒՆԻ, Ց. ՕՇԱԿԱՆ եւ ուրիշներ։

Առաջին թիւն իսկ « Վէմ »ի ստացումը ապահովելու համար անհրաժեշտ է բաժանորդագրուիլ այժմէն՝ բաժնեգինը ուղարկելով կանխիկ։ Բաժնեգինը չվճարուած ապսպրանքները նկատի չպիտի առնուին։

Բաժանորդագրութեան պայմանները.—

Ամերիկա, Բրիտ. կայսրութիւն, Եգիպտոս, Իտալիա՝ տարեկան		65 ֆրանք
Ֆրանսա եւ այլ երկիրներ	»	50 ֆրանք
Ռումանիա, Պուլկարիա, Ցուճոսլաւիա, Սուրիա, Պարսկաստան	»	40 ֆրանք

Բաժանորդագրութեան համար դիմել՝

L. Kévonianի 17 Rue Damesme, Paris (13)

ՊԱՐԳԵՒ ԵԱՂՄՈՒՐԵԱՆ

Ամենավերջին պարերը, շատ դիւրուսոյցմէթոտով, իր մասնաւոր պարասրահին մէջ կամ այցելու։ Ժամադրուելու համար գրել՝

88, Bld. de Port - Royal, PARIS (5e)

Վալանսի մէջ ՅԱՌԱՋի գործակալն է

ՂԱԶԱՐ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

ԵԹԷ ՀԱՅՐԵՆԱԲԱՂՁՈՒԹԵՆԷ ԿԸ ՏԱՌԱՊԻՐ

ԽՄԵՑԷՔ ԱՆԱՐԱՍ

Raki ERIVAN

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ՓՐԱՆՍԱՑԻ ՀԱՄԱՐ՝

Société "PEUREUX"

12, Bld. des Vignes, MARSEILLE Téléphone: COLBERT 58-10

Հայերու ժամանդրավայրը

ճաշարան ՓԼՕՐԻԱ

61, Rue Monsieur le Price, Paris (6)

Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշել Հեռաձայն Danton 52-73

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. **ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷԹԻՆԵԱՆ**

Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու պատուոյ մէտալլ Փրանս. Առողջապահ. Նախարարութենէն

85. Rue Julien Lacroix. Paris (20)

Métro BELLEVILLE կամ COURONNE Tél. MENIL. 45—43

Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն նամադրութեամբ) կիրակի եւ տօն օրերը 10—12։

Հոն կը կատարուին՝ Ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շղոնկոգրաւ (radiographie), գեր-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ուլտրակէնեան դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ ՏԻԱԹԷՐՄիի բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են։

Թոքախտաւորներու համար pneumothoraxի գործողութիւն։ Հակաշիճախտային կենսարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ)։

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնէածական Քելադրական եւ Ֆրէնեան մէթոտներ։

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս սուրացոց եւ կանանց ծննդամղձային եւ վէներային հիւանդութիւններու համար։

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք։

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դէպի հիւանդներուն.

Ատամնաբուժարանը կը ղեկավարուի փարիզի Համալսարանէն շրջանաւարտ ատամնաբոյժի մը կողմէ։ Ամենալայն պայմաններ ակռաներու խնամքի եւ ոսկի կազմածներու (քուրօն եւլը.) շինութեան համար։

Օգտակար առիթ

Հետեւեալ ընտրուած գրքերը որոնց իսկական արժէքն է 220 Ֆրանք. *25* օրուան համար կը ծախուին կէս գինով *110* Ֆրանքի։

Ստանալու համար դիմել՝ ԳՐԱՏՈՒՆ **«ՅԱՌԱՋ"**

G. TZERIKIANTZ

13, rue des Dominicains, Marseille

Երիա ՏԷՄԻՐՃԻԱՊԱՇԵԱՆի *կեանքը եւ Գործը՝ 18* Ֆրանք։ *Լանքօ Հովսեփը, 8։ Պ. Ըը Գամօր, 30։ Ճլավի, 15։ Իր Անցեալը, 15։ Կանանչ գլխարկը, 35։ Այգեկութ, 15։ Նստիա, 12։ Ազգային երգարան, 10։ Յուշարձան Ապրիլ Տասնըմէկի, 15։ Մեռնողներ, 15։ Բեռօի Մանկավեպեր, 10։ Ագ Տադի Հերոսամարտը։*

Միայն կէսը գնուղներն ալ կրնան օգտուիլ միեւնոյն պայմանէն։

ՆԱՒԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՏԷՍԻՆ, Գործ.— 400 ֆրանք։
ԹՐԻՓՈԼԻ, Գ. Ալ.— 80։ Ղրկեցինք։
ՊԵԼԿՐԱՏ, Ս. Ժ.— 200։
ՍԷՆ ԺՈՐԺ ԼԱԿՐԻՒԱ, Տէր.— 20։
ԼԱ ՍԷՅՆ ՍԻՒՐ ՄԷՒ, Ս. Կ.— 35։

ՆՈՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ

ՓՈՆ Տ'ՕՊՆԱ, Ց. Հէլ.— Սկսաւ ղրկել սեպտ. 1էն։
ԺՈՒԱՆՎԻԼ ԼԸ ՓՈՆ, Ս. Էֆ.— Կսկսաւ ղրկել սեպտ. 1էն։
ՄՈՆԹՐԷՕՅԼ ՍՈՒ ՊՈՒԱ, Ա. Ան.— Սկսաւ ղրկել սեպտ. 1էն։

ԿԸ ՓՆՏՌՒԻ

— Թիֆլեզագործ (թէնէքճի) Գէորգ Թաշճեան (այժմ Ազապապեան) կը փնտռէ իր զաւակները Հայկաշոտ, Արմենակ, Արամ եւ Տիգրան, [illegible] մօր անունը Իւղաբեր Տէրտէրեան, բնակիչ Պարսուրի Արտէն քաղաքի մեծ մօր անունը՝ Եղիսաբէթ։ [illegible] առնուած է թէ Զինադադարէն [illegible] բեր Ուրֆայի Հարան գիւղը կը [illegible] նուէր։

Իրենց մասին լուր ունեցողներին կը խնդրուի իմացնել՝ Tuilerie de Valbert près de Héricourt| Haute Saône France.

— Կը փնտռեմ Պարտիզպանի կարապետ Վարժապետեան (Կանուանեալ Փոսթաճի)։ Ընդհանուր պատերազմին միասին կը [illegible] չէինք Գարամուսալի բանուորական առաջին վաշտին մէջ։ Լսած եմ այժմ կը գտնուի Փարիզ կամ Չականները։ Իմացնել Iskender Tokatlianի, Tailleur, 34 des Chapeliers, Marseille։

ՕՍՏՈՒՆԻ ՏՈՒՆԸ

ՀՈՎՍԷՓ ՕՍՏՈՒՆԻ ՏՈՒՆԸ

ՀՈՎՍԷՓ ՕՍՏՈՒՆԻ ՏՈՒՆԸ

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

ԵՐՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

ԾՈՎԱԿԱԼ ԴՈՒԲԱՍՈՎԻ ՄԱՀՓՈՐՁԸ

Սակայն կը կարծեմ թէ անարդար է ամբաստանել Շելկէրովը եթէ կորանցուց իր պաղարիւնը եւ թերացաւ իր քաջութեան մէջ։ Խոհեմութիւնը կը պահանջէր բնակարան չվերադառնալ, կարելի չէր ենթադրել թէ քանի մը օրէն չպիտի կարենային դանել իր բնակարանը, ինչպէս ալ պատահեցաւ։ Շելկէրով չարժած էր յեղափոխական օրէնքներու համաձայն։ Սակայն այսպէս չարժելով, ան խորապէս տխրեր էր որ ոչ կարելիութիւնն ունէր, ոչ ալ իրաւունքը իր բնակարանը մտնելու։ Անճանաչելի դառնալու աստիճան փոխուեր էր։ Ուստի յամառօրէն կը խնդրէր որ ռումբ մը տան իրեն, մահակցելու համար Դուբասովի մահափորձին։

Բիւնեւսկայայի ամբաստանագրին մէջ կը կարդանք հետեւեալ մանրամասնութիւնները.

« Քննութիւնները հաստատեցին, որ Լուբկովսկիները կ'ապրէին կեղծ անցագրով։ Հակառակ ձեռք առնուած բոլոր միջոցներուն, կարելի չեղաւ հաստատել ինքնութիւնը այն անձին, որ վարձած էր բնակարանը, կարելի չեղաւ նոյնպէս երեւան հանել փախուստական վարձակալը։ Գալով կնոջ, որ ինքզինք կը ներկայացնէր իբրեւ փախուստականին կինը, ձերբակալուած է։ Անոր անցագիրն ալ կեղծ էր»։

Երբ ռումբին պայթումին պատմութիւնը լսեց, Մոյսէնկօ մեկնեցաւ Մոսկուա։ Գավրոնսկիի օժանդակութեամբ, յաջողեցաւ Բիւնեւսկայա փոխադրել Խարուշինսկի հիւանդանոցը, ուր կը գտնուէր Տօքթ. Օգարկով, Բիւնեւսկայայի մէկ բարեկամը։ Այս վերջինին ձերբակալութենէն քիչ յետոյ, ձերբակալուեցաւ նաեւ Մոյսէյենկօ, դրեթէ դիպուածով։

Բիւնեւսկայա դատապարտուեցաւ, 2 տարի թիւապարտութեան եւ կորսնցուց իր քաղաքային բոլոր իրաւունքները։

Մոյսէյենկօ, ամբաստանութեան որ եւ է փաստ չունենալով իր դէմ, վարչական հրամանով վտարուեցաւ Ռուսիայէն։ Սակայն, ամուսնացած ըլլալով Բիւնեւսկայայի հետ, հետեւեցաւ անոր ու գնաց արեւելեան Սիբերիա։

Առանց կարեւորութիւն տալու, որ, ապրիլ 15ին, ռումբը պայթեցաւ, մենք որոշեցինք շարունակել մահափորձը ծովակալ Դուբասովի դէմ Ապրիլ 20ին եւ 21ին, Վոյնարովսկի եղբայրները, չնորհիւ քիմիագէտ Սէմէն Սէմէնովիչի ջանքերուն, կազմ եւ պատրաստ կը սպասէին Նիկոլայի կայարանին մէջ ծովակալին վերադարձին։ Ընդունայն այս անգամ ալ։

Ագռ Մոսկուա հասաւ ապրիլ 23ին։ Կայսեր գահակալութեան ոճնին օրն էր, այնպէս որ Դուբասով անպայման ներկայ պիտի ըլլար այն հանդիսաւոր պատարագին, որ տեղի պիտի ունենար Կրէմլինի մէջ։ Մահափորձի ծրագիրը, զոր նախ Ագռ ընդունած էր Հէլսինգֆորսի մէջ, յետոյ ահաբեկիչներ բոլոր ընկերներս, կազմուած էր հետեւեալ ձեւով.

Պիտի « բռնէինք » գլխաւոր երեք փողոցները, որ ընդհ. կառավարիչին պալատէն կ'երթային Կրէմլին։ Բորիս Վոյնարովսկի, ծովային սպայի նման հագուած պիտի գտնուէր այն ճամբուն վրայ, որ մեղի կը թուէր թէ Դուբասով պիտի ընտրէր։ Վլասիմիր Վոյնարովսկի եւ Շելկէրով, հասարակ քաղաքացիներու պէս հագուած, պիտի փակէին մեր երկու փողոցները։ Այս անգամ մեզի կը թուէր որ յաջողութիւնը ապահոված էինք կատարելապէս։

23 ապրիլ մահափորձին մասին, Հէլսինգֆորսի մէջ, Ագռէն իմացայ պատմութիւնը։ Ահա ինչ որ պատմեց. Ընդունուած ծրագրին համաձայն, Վոյնարովսկի եղբայրները եւ Շելկէրով, իւրաքանչիւրը մէկ ռումբ ունենալով ձեռքին մէջ, առաւօտեան ժամը 10ին եկան եւ զբաղեցին իրենց դիրքերը։ Բաց կառքով մը, իր քիկնասպահին՝ կոմս Կոնովնիցովի հետ, Դուբասով դուրս ելաւ Կրէմլինէն, հետեւեցաւ այն ճամբուն, զոր բռնած էր Շելկէրով։ Դիպուածով, այս վերջինը դիրք բռնած էր կռնակը դարձուցած Դուբասովի, զոր չտեսաւ։ Դուբասով, չարունակելով իր ճամբան, հասաւ Տվերսկայայի հրապարակը։ Այդտեղ կը գտնուէր Բորիս Վոյնարովսկի, պարզապէս դիպուածով, որովհետեւ պէտք էր քանի մը հարիւր մեթր հեռուն գտնուէր այդ պահուն։ Տեսնելով Դուբասովը, կը վազէ պալատին դիմացի տներուն երկու շարքերուն մէջէն դէպի կառքը ընդհ. կառավարիչին։ Պայթում մը։ Կը սպաննուին Վոյնարովսկի եւ կոմս Կոնովնիցով։ Իսկ Դուբասով կըվիրաւորուի միայն։ Այդ պահուն Ագռ կը գտնուէր Փիլիպովի սրճարանը, ընդհ. կառավարիչին պալատէն քիչ հեռու։

Մօտ երեք չաբաթ վերջ, Սեվաստոպոլ գացած տեսնեմ, տեսայ Շելկէրովը Խարկովի մէջ։ Հարցուցի.

— Ըսէ տեսնեմ, ի՞նչպէս չկրցար տեսնել Դուբասովին կառքը։

— Զանցաւ որ տեսնէի։

— Ի՞նչպէս թէ չանցաւ, տէր վէդ է անցեր։

Շելկէրով զարմանքի չարժուեցաւ։

— Ի՞նչպէս թէ քովէս անցեր է, Դուբասով անցաւ Տրոյցկի պուլվարիէր Վոյնարովսկիի տունին։

— Լաւ, ինչո՞ւ վէսաիմիր չնետեցիր ռումբը։

Շելկէրովի զարմանքը աւելի մեծցաւ։

— Զունէր որ նետէր։ Ռումբը նէյինք ես եւ Բորիսը միասին։

Եւ Շելկէրով սկսաւ պատմել տեւեալը։

Մահափորձին նախընթաց օրը, միասին Սէմէն Սէմէնովիչ չարեց թէ ուժանակի իրպաշարին մասը փճացած էր, հետեւաբար պարտի երկու ռումբ կրնար

(Շարունակելի)

Le Gérant : H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

(Fondé en 1925) :•: R. — Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Այլ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 6 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1933

6 Septembre 1933

9րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2284

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՐՈՐԴ ԽՕՍՔ:

ԻՆՉՈ՛Ւ ԴԺՈՒԱՐ Է

Մեր մարզական աշխատակիցը, այսօր, իբրեւ երիտասարդական կազմակերպութեան կորիզ կ'առաջարկէ Հ. Մ. Ը. Մ.ը:

Այս առթիւ, վկայ կը կանչէ նաեւ մեզ, յիշելով մեր օգոստ. 30ի խմբագրականը:

Թիւրիմացութիւնը բացորոշ ըլլալով հանդերձ, ուրախ ենք որ առիթ կ'ընծայուի կրկին շօշափելու ամխնելէ ի վեր արծարծուած խնդիր մը,— երիտասարդական կազմակերպութիւն:

Մեզի համար խնդիրը բաց է տակաւին, հետեւաբար խօսք չի կրնար ըլլալ ո՛ր եւ է «վերջակէտ»ի մասին:

Գաղափարը մէջտեղ դրուած է եւ թեր ու դէմ կարծիքներու փոխանակութիւնը կը շարունակուի:

Միւս կողմէ, մենք տակաւին չենք լրացուցած մեր պրպտումները՝ օտար երիտասարդական կազմակերպութեանց մասին:

Ընդհանրապէս, դեռ նոր սկսանք:

Հիմնական հարցի մասին խոր տարբերութիւններ չկան, բայց պէտք է աչքի առջեւ ունենալ ամբողջական պատկեր մը:

Մեր աշխատակիցը գիտել կուտայ.

— «Ժամանակ կը կորսնցնեն անոնք որ կ'ուզեն կամ կը թելադրեն երիտասարդութիւնը կազմակերպել այնպիսի ձեւերով որոնց հիմը մարմնակրթութիւնը չէ»:

×

Եւ, տրամաբանօրէն կ'եզրակացնէ.— «Գաղութներու մէջ հայ երիտասարդական կազմակերպութեան մը գլուխը կանգնելիք միակ միութիւնը Հ. Մ. Ը. Մ.ն է»:

Նորապէս գիտակից՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ի արժէքին եւ մինչեւ հիմա կատարած դերին, սիրով պիտի ուզէինք որ ան ստանձնէր նախաձեռնութիւնը երիտասարդական կազմակերպութեան մը:

Մեր նպատակը միութեան դէմ միութիւն հանել չէ, ոչ ալ հաճոյք պատճառել նորաւէրներու:

Ընդհակառակն, աւելի քան երբեք ուժգնօրէն կը զգանք թէ անհրաժեշտ է ամփոփել, խտացնել ուժերը եւ ձգտիլ կեդրոնական, ծաւալուն կազմակերպութեանց:

Տաղտկալի դառնալու աստիճան գրած ենք այս մասին, մասնաւորապէս մեր խօսքն ուղղելով Հայր. Միութեանց եւ գոյնզգոյն «Կրթասիրաց», «Ուսումնասիրաց»ներու:

Արդ, ներկայ պայմաններուն մէջ, Հ. Մ. Ը. Մ.ը կրնա՞յ ստանձնել այդ պատասխանատուութիւնը:

Աւելի ճիշդ, կրնա՞յ գլուխ հանել այս գործը,— երիտասարդական համատարած կազմակերպութիւն մը:

Մենք լաւատես չենք:

Հ. Մ. Ը. Մ.ը նախանձելի կազմակերպութիւն մըն էր ներկայ պանդխտութենէն առաջ, եւ ամէն իրաւունք ունի հպարտանալու իր կատարած գործերով:

Դժբախտաբար, վերջին տասը տարիներու ցնցումները եւ յաջորդական տագնապները ազդեցին նաեւ այս կուռ կազմակերպութեան վրայ:

Անոր վարիչները հերոսական ճիգեր կը թափեն այժմ, ամուր եւ անաղարտ պահելու համար Միութիւնը:

Հ. Մ. Ը. Մ.ը կը բոլորէ ներքին վերակազմութեան շրջան մը: Մենք բոլորս պարտաւոր ենք դիւրացնել անոր աշխատանքը: Զայն քաջալերել ոչ թէ աժան շռայլաբանութիւններով, այլ գործնական, նիւթական աջակցութեամբ:

Ըսել կ'ուզենք թէ՝ ներկայ պայմաններուն մէջ, խոհեմութիւն չէ նոր բեռներ բարդել Հ. Մ. Ը. Մ.ի շալակը:

Ընդհակառակն, հարկ է ամէն միջոց փորձել, որպէսզի, անոր դրօշին տակ համախմբուին, ամէն բանէ առաջ, բոլոր մարզական միութիւնները:

Ան պէտք է դառնայ կեդրոնական շաղկապը՝ իր բուն ասպարէզին մէջ:

Այդ պարագային, ինքն իր մէջ ամրապնդուած, ինքն իրմով թեւաւորուած, պիտի կազմէ ալ բազուկը բուն երիտասարդական կազմակերպութեան:

Երբ կ'ըսենք երիտասարդական համատարած կազմակերպութիւն, մենք նկատի ունինք ոչ թէ խուլ պէս բուսած և ինքն իր մէջ սահմանափակուած առանձին միութիւն մը, այլ կենդանի կորիզ մը որուն շուրջը դաշնակցին բոլոր միւսները:

Մեր պայմանները այնպէս են որ, դժուար է զուտ մարմնակրթական միութեան մը շուրջը համախմբել հանրային կեանքէն մեկուսացած, անկազմակերպ երիտասարդութիւնը:

Հարկ է ստեղծել ուրիշ առանցք մը: Նշանախօսք մը եւ օրկան մը՝ որ կարենան շարժման մէջ դնել ինքն իր գլխուն մնացած երիտասարդութիւնը:

Երբ գտնուի այդ առանցքը, եղած - չեղած բոլոր «Երիտասարդաց»ները կը կապուին, իսկ Հ. Մ. Ը. Մ.ը կը կազմէ ամէնէն ամուր յենարանը:

Իսկ եթէ ցնորք են այս բոլորը, Հ. Մ. Ը. Մ.ը նորէն բան մը չի կորսնցներ, մնալով ամէնէն տեւական եւ բազմանդամ կազմակերպութիւնը:

Անհամար, անհամա՛ր բազմութիւն մը կը կազմեն հայկական կեանքէն կտրուած երիտասարդները:

Անոնք որ կը խրտչին քաղաքական հոսանքներէն, նոյնքան ծուռ կը նային մարզական միութեանց:

Ի՞նչ պէտք է ընել, ի՞նչպէս պէտք է գործել, որպէսզի անոնք ալ սախպուին խորհիլ սեփական ժողովուրդի չարն ու բարին:

Ա՛յս է հարցը եւ ի՛նչքան որոճանք այս մասին քիչ է:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲՆԱԿՉՈՒԹԻՒՆԸ ՀԻՆԳ ՄԻԼԻՈՆ

— o —

Կատակ չէ:

Յեղափոխական, համայնավար Փիէր Սէմարն է, որ կը գրէ, «Իւմանիթէ »ի մէջ (28 օգոստ.), թէ Հայաստանի բնակչութիւնը հինգ միլիոնի կը մօտենայ:

Կարդացիք անշուշտ, որ քանի մը ֆրանսացի համայնավարներ Հայաստան այցելեցին վերջերս, բոլշեւիկներուն *Քեմալէն* տեսնելէ յետոյ: Այս զբօսաշրջիկները արդէն սկսած են իրենց տպաւորութիւնները պատմել « Իւմանիթէ »ի մէջ, իւրաքանչիւրը խօսելով տարբեր « հանրապետութեան » մը մասին: Մուսինաք կը խօսի Ուկրայինայի մասին, Փիէր Սէմար՝ «Ոսկելեռներու երկրին», Հայաստանի մասին:

Կը տեսնուի, որ բաւական բաներ ըսեր են Սէմարի, բայց այս մեր յեղափոխական լրագրողը նոթ չէ առեր եւ իր ականջին բռնածներն ալ մոռցեր է: Իր միտքը մնացեր է միայն այն թէ « Հայաստան լեռնոտ երկիր մըն է, հեղինակ մը « ոսկելեռներու երկիր » անուանած է զայն, որովհետեւ լեռներու կողերուն տակ կը գտնուին պղինձ, զինկ, կապար, եւայլն »:

Զբսեր սակայն թէ տոր համար է, որ արջը թաթը երկարեց: Սէմար չի մոռնար նաեւ բսելու թէ Հայաստան 30,000 քառ. քիլոմեդր տարածութիւն ունի, որով կարելի է բաղդատել Պելճիքայի հետ, թէեւ չունի նոյնքան բնակչութիւն:

Լաւ, որքա՞ն է Հայաստանի բնակչութիւնը:

Մոսկուա վերջերս հաղորդեց թէ *երկու* միլիոնի կը հասնի Հայոց թիւը ամբողջ Ռուսիոյ մէջ: Մոսկուայի նոյն *բարեացակամութենէն* մղուած ապահովաբար, Սէմար ալ կ'աւետէ թէ 1930ին Հայաստան *մէկ* միլիոն բնակչութիւն ունէր, բայց հիմա (այսինքն *երեք* տարի յետոյ), *Հայաստանի բնակչութիւնը ՀԻՆԳ միլիոնի կը մօտենայ*:

Աղբա՛ր Սէմար, այսքան ուրախալի լուր մէկ անգամէն չեն տար: Գիտե՞ս թէ որքա՛ն մեծ պատասխանատուութեան կ'ենթարկուիս, երբ յանկարծ Ռամկավարները լուրդ լսեն չլսեն *չըլլաբըլմիշ* ըսեն: *Հինգ* միլիո՛ն, երեք տարուան մէջ չո՛րս միլիոն յաւելում, — բարի՛, բարի՛ ըլլայ գալուստը բոլշեւիկներու: Անոնց եկած օրէն ի վեր Հայաստան շինարարութեան է լծուած: Սակայն մինչեւ հիմա Երեւանի թերթերուն գրածը այն էր, որ բնակարանի եւ ելեկտրակայանի շինարարութեամբ զբաղած են Հայերը: Հիմա « Իւմանիթէ »էն կը հասկնանք, որ Հայաստանի բնակիչները լծուած են ոչ միայն բնակարանային շինարարութեան, այլ եւ զաւակային շինարարութեան:

Առտու իրիկուն հէմ տուն կը շինեն եղեր մարդիկը, հէմ զաւակ: Այսպէս, ինտո՞ր *հինգ* միլիոն բնակչութիւն կրնար ունենալ Հայաստան... «Դաշնակ»ներուն օրով, չըսե՞ս, Սէմար աղբար:

ԱՐԵՒՈՒՆԱԿ

ԺԱՆՏԱՏԵՆԴ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Ժանտատենդի դէպքերը վերջերս շատցած են Պոլսոյ մէջ եւ կարգ մը տեղեր օրական մինչեւ իսկ 12 դէպքեր կը պատահին: Ամէնէն աւելի դէպքեր պատահած են Պէշիկթաշի, Սիւլէյմանիէյի, Գատըգիւղի եւ Սուլթան Ահմէտի կողմերը, ուր պատուաստի կայաններ հաստատուած են: Պէտք եղած պարագային, քաղաքին բոլոր կողմերուն ալ պատուաստ պիտի կատարուի:

ՄԱՔՍԱՆԵՆԳՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Էնգիւրիէն կը հեռագրեն թէ նկատելով որ մաքսանենգութեան հարիւրին 80ը հարաւային սահմանին վրայ կը կատարուի, Ճիզրէէն մինչեւ Ռավանտուզ երկարող սահմանին մաքսային կազմակերպութիւնը պիտի զինուորականացուի: Նոյն ձեւին պիտի վերածուին նաեւ Պոլսոյ, Մարմարայի եւ Կարսի շրջանակները:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Թուրքիան ալ մտածող՝ օդային պաշտպանեն

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ՄԸ ՊԻՏԻ ՇԻՆՈՒԻ ԿԱԶԱՐԳԵԼ ԴԻՄԱԿՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Էնկիւրիէն կը հեռագրեն թէ թրքական կառավարութիւնը հրահանգներ ուղղած է գլխաւոր քաղաքներու վարչութեանց, որպէսզի միջոցներ ձեռք առնեն օդային յարձակման դէմ եւ առաջին առթիւ տարբերկրեայ թաքստոցներ շինեն: Կառավարութիւնը որոշած է հակակազային դիմակներու գործարան մը շինել եւ ստիպել որ իւրաքանչիւր բնակիչ հատ մը ունենայ իր անձնական ծախքով:

Միեւնոյն ատեն, Թուրքիա անընդհատ կը զօրացնէ իր օդանաւային ուժը, ժողովրդական հանգանակութիւններով եւ վիճակախաղերով:

Օգոստոս 30ին, Տումլու Փունարի ճակատամարտի տարեդարձին հետ տօնուեցաւ նաեւ « Սաւառնակի օրը »: Այս առթիւ, Սաւառնակի Միութեան նախագահը հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ.

— Թուրք ազգը այս տարի բանակին նուիրած է 36 սաւառնակ որոնց 16ին անուանակոչումը տեղի կ'ունենայ այսօր, տօնին առթիւ: Միւս 20 հատին անուանակոչութիւնը, զանազան պատճառներով, գալ տարուան յետաձգուած է: Հաշիւ եղած է որ ժողովուրդը մինչեւ հիմա 43 միլիոն ոսկի նուիրած է Սաւառնակի Միութեան:

Միութիւնը մինչեւ այսօր հասցուցած է Սաւառնակի 11 նաւապագէտներ եւ 172 սաւառնորդ մեքենավարներ որոնցմէ 10 հոգին Եւրոպա ուսած են: Առնցմէ զատ ներկայիս 8 երիտասարդներ ալ սաւառնակի նարտապարունառ կը սորվին Եւրոպայի մէջ:

Սիոնական համագումարը ուոշեց

ՆՈՐ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐ ՏԵՂԱՒՈՐԵԼ ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ՄԷՋ

Տասնըչորս օր անընդհատ ժողով գումարելէ յետոյ, Սիոնական համագումարը փակուեցաւ սեպտ. 4ին: Այս առթիւ որոշուեցաւ Վիէննայէն Պաղեստին փոխադրել սիոնականութեան հիմնադրին՝ Թէոտոր Հերցլի աճիւնը: Իբրեւ նախահաշիւ քուէարկուեցաւ 175,000 սթերլին, որուն 19,500ը պիտի յատկացուի գաղթականներու տեղաւորման: Այս տարի հազար ընտանիք պիտի տեղաւորուի Պաղեստինի մէջ, իսկ հազար գերման (հրեայ) փախստական ընտանիքներ պիտի միացուին արդէն հաստատուած գաղութներուն: Այս նպատակով պիտի քաջալերուի փախստականներու ներգաղթը:

Համագումարը յանձնարարեց վարչութեան՝ դիմումներ կատարել Ազգերու Դաշնակցութեան մօտ, միջազգային նպաստ մը ապահովելու համար:

Համագումարը փակուեցաւ սիոնական օրհներգով եւ Պաղեստինի բանուորական քայլերգով:

Ռուսերիտալական դաշինքը եւ Գերմանիա

Պերլինի խորհրդային դեսպանը, որ Հռոմ կը գտնուէր, հրահանգ ստացաւ քանի մը օր աւելի մնալ, եւ Մուսոլինիի տեսակէտներն իմանալ ռուսերգերման յարաբերութեանց մասին:

Պ. Մուսոլինի վերջերս քանի մը անգամ բարեխօսութիւններ կատարեց Պերլինի մէջ, որպէսզի չափաւորէն խորհրդային միութեան դէմ մղուած պայքարը, որ սրտնեղութիւն կը պատճառէ Մոսկուայի:

Մանաւանդ որ, Պերլին ապաստանած սպիտակ Ռուսերը կ'ուզեն Ուկրայնան անկախ հռչակել աջակցութեամբ Գերմանիոյ: Պերլինի խորհրդային դեսպանը կ'ուզէ որ Պ. Մուսոլինի նորէն միջնորդէ եւ մերձեցում հաստատէ Ռուսիոյ եւ Գերմանիոյ միջեւ, մինչեւ իսկ ոչ - յարձակման դաշինք մը թելադրելով: Մէկ խօսքով, Մոսկուան կ'ուզէ ապահովել արեւմտեան Եւրոպայի բոլոր պետութեանց չէզոքութիւնը, յաջորդական դաշինքներով, որոնց վերջինը պէտք է կնքուի Գերմանիոյ հետ: Այն ատեն պիտի կրնայ ապատօրէն զբաղիլ իր ներքին գործերով:

Տնտեսական վերակազմութեան պայքարը

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Նախագահ Րուզվէլթի բացած պայքարը իր գագաթնակէտին հասաւ սեպտեմբեր 4ին, « Աշխատանքի Օրուան առթիւ: Միթինկներ գումարուեցան բոլոր քաղաքներուն մէջ: Զօր. Ճոնսըն եւ իր անմիջական օգնականները սրտառուչ կոչեր ուղղեցին ժողովուրդին, յորդորելով որ « անսահման ճիգեր » թափէ, յաջողցնելու համար վերակազմութեան ծրագիրը: Գործատարանատէրներու ջախջախիչ մեծամասնութիւնը ընդունած է ծրագիրը: Մինչեւ հիմա նախագահը ստորագրած է 8 պայմանագիրներ մեծ ճարտարարութեանց համար: Ուրիշ 30 հատ ալ պատրաստութեան մէջ են: Ամէնէն կարեւորը կը վերաբերի հանքածուխի ճարտարարդութեան: Հաշիւ եղած է թէ հարկ պիտի ըլլայ 350 պայմանագիր կնքել, բոլոր ճարտարարդութիւնները ընդգրկելու համար:

Հռչակաւոր Ֆորդը մինչեւ հիմա տեղի չէ տուած եւ կ'ըսուի թէ բացէ ի բաց պիտի պայքարի նախագահ Րուզվէլթի քաղաքականութեան դէմ: Զօր. Ճոնսըն վերջնագիր մը ուղղեց Ֆորդի, ազդարարելով թէ ժողովուրդը պոյքոթ պիտի հրաւիրուի, եթէ տեղի չտայ: Ֆորդ ոչ իսկ պատասխան կուտայ և իր արձակուրդը կ'անցընէ փառաւոր ամառանոցի մը մէջ: Ժողովուրդը անհամբերութեամբ կը հետեւի պայքարի ելքին:

Ինչպէս կը մարզեն Իտալիոյ նոր սերունդը

Այս միջոցին երիտասարդական երկու կարեւոր բանակումներ կազմակերպուած են Հռոմի դուռներուն առջեւ: Բանակատեղիներէն մէկը 650 վրաններու տակ ամփոփած է 25,000 յառաջապահներ, 14-18 տարեկան պատանիներ, որոնք եկած են երկրին բոլոր մասերէն, զինուորական շարքերով եւ ֆաշիստական բանակի սպաներու հրամանատարութեամբ:

Մարզանքներուն կը նախագահէ կրթական նախարարութեան խորհրդականը, որ զօրավար մըն է: Իսկ երկրորդ բանակատեղին, որ կը կոչուի Մուսոլինիի անունով, ունի 6000 ֆաշական երիտասարդներ,— բոլորն ալ արտասահման ծնած պատանիներ: Բանակումը պիտի տեւէ տասը օր: Պատանիները զանազան խումբերու պիտի բաժնուին եւ հաւաքական մարզանքներ պիտի կատարեն հրացաններով ու սուիններով:

Կը հաւատեն թէ յառաջիկայ տարի նոյն բանակումները պիտի կազմա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՍՈՐԻՆԵՐԸ, «ՀՕՅՊՈՒՆՃԻ»ՆԵՐԸ ԵՒ... ԴԱՇՆԱԿՆԵՐԸ

— o —

« *Ճիւմհուրիյէթ* » կը գրէ.—

Դամասկոսէն հաղորդուած տեղեկութեանց համաձայն, Սուրիոյ Դաշնակները եւ Հօյպունի մարդիկը մտահոգութեան մատնուած են, տեսնելով որ թուրքիփրանսական յարաբերութիւնները բարեկամական փուլի մը մէջ մտած են: Այս պատճառով, դաշնակները կ'ուզեն ամէն առիթէ օգտուիլ, երկու երկիրներուն յարաբերութիւնները խանգարելու համար:

Օրինակ, Իրաքի ասորական ըմբոստութիւնը եւ մանաւանդ այն զրոյցը թէ կարգ մը Ասորիներ անցած են Սինճար լեռը եւ միացած այդտեղի Քիւրտերուն եւ Եզիտներուն, տեսակ մը յոյս ներշնչած է այս *հէրիֆ*ներուն, եւ պատճառ դարձած որ ձեռք տակէ գործունէութեան սկսին:

Ճէլատէր Պէտրխան որ *Հավար* անուն քիւրտերէն թերթ մը կը հրատարակէ Դամասկոսի մէջ, *Մուհալէֆէթին Ալուլէր* բարքբանքանի պարբերաթերթին տիրոջ՝ Նիզամէտտինի Պէքիրերի եւ Տիարպէքիրցի Ճէմիլի փաշա զաւակներուն հետ գաղտնի հայկական ցուցակներ ու ժողովներ գումարած է, նախագահութեամբ Հօյպուն — Դաշնակի պետ Հրաչ Փափազեանի: Անոնց միացած է նաեւ Կարպայուն երեսփոխան Մուսթաֆա Շահին եւ բոլորը միասին Եղիզիքէի կողմերը անցած են: Նկատելով որ Սինճար լեռը մօտ է Եղիզիքէի, կը հասկցուի թէ գաղտնիներուն նպատակն է գրգռութիւն կատարել այդ կողմերու Քիւրտերուն եւ Եզիտներուն մէջ, եւ դէպք մը յարուցանել թուրքիւսուրիական սահմանին վրայ:

Տումլու Փունարի տարեդարձը

— o —

Թուրքիոյ մէջ աղմկալի ցոյցերով տօնուեցաւ օգոստոս 30ի ճակատամարտին տարեդարձը (1922): Այս այն կռիւն է որ կը կոչուի Տումլու Փունարի ճակատամարտը եւ որ մահացու հարուած տուաւ յունական բանակին:

Այս առթիւ թուրք թերթերը կը գրեն.—

Այդ օրը դէմ դէմի կեցած էին երկու բանակներ — թրքականը՝ 186,326 հոգիով, եւ հելլէնականը 195,000ով: Զէնքի տեսակէտով ալ թուրք բանակը տկար էր: Այսպէս 96,955 հրացան ունէր, հելլէնական 105,000ին դէմ, 2025 թեթեւ գնդացիր՝ թշնամիի 3152ին դէմ, 839 ծանր գնդացիր՝ 1002ի դէմ, 323 թնդանօթ՝ 352ի դէմ, 5 սաւառնակ՝ 12ի դէմ: Միայն սուրերու թիւը գերազանց էր, 1200 ի դէմ 2586ով:

Հակառակ այս ահագին տարբերութեան եւ շատ մը ուրիշ դրկանքներուն, թուրք բանակը յաջողեցաւ տանիլ մեծ յաղթանակ մը եւ հելլէն զօրքերը ծով նետել: Ցարձակումը սկսաւ Օգոստ. 26ի առտուն: Դիմացի դիրքը անառիկ էր եւ անգլիացի հրամանատար մը զոռոզութեամբ կը յայտարարէր թէ «թուրք բանակը երկու տարիէն չպիտի կրնայ գրաւել զայն»: Եւ սակայն, գրաւուեցաւ երկու ժամէն:

Օգոստոս 30ին պարտուողը՝ միայն հելլէն բանակը չեղաւ, այլ աշխարհակալ Եւրոպան որ կեցած էր Յունաստանի ետին: Կազի փաշան, որուն հանճարեղ հրամանատարութեան տակ տեղի ունեցաւ ճակատամարտը, երբ շարաթէն ազատագրեց ամբողջ Անատոլուն, շահելով ամբողջ երկրին ու ազգին երախտագիտութիւնը: Եւ Տումլու Փունարի կռիւը պատմութեան անցաւ «Սպարապետի մեծ ճակատամարտը» անունով:

500,000 ՀՈԳԻ ԳԱՑԻՆ ԵԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՆ ԱՌԹԻՒ

Նացիներու համագումարին առթիւ, որ տեղի ունեցաւ Նիւրեմպէրկի մէջ, գերմանական երկաթուղիները փոխադրած են 500,000 մարդ: Իբր 350,000 հոգի Նիւրընպէրկ հասած էին մասնաւոր կառախումբով (330 հատ), իսկ 120,000 հոգի սովորական կառախումբերով:

ՀՈՒՆՎԱՐԻ 17-ԻՆ ԽՍՀՄ ԿԵՆՏՐԱԿԱՆ ԱԽՄԱՐԻ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹՅԱՆ ԱՐՏԱԿԱՐԳԱԾ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՂՋԻՔ
Ֆրանսիայի վերաբերմունքը
— o —
(Հատուած Յիսիշաշոյ մը որ պատրաստուեցաւ մեջ է)

ՅԱՒԻՏԱՆ ՂԱՒՀԱԳՂԱՒՈՏՋԱՒՀ

— Մթթեա դուք ալ ամուսնացած էք։ Ես որքան ...

— Ես որքան կ՚ուզէի ամուսնանալ, բայց ոչ ոք կ՚ուզէ ինծի։ Ես ալ ամուսնացած եմ

կերպուին հարիւր հազար երիտասարդներու համար ։ Ճիշդ այդ միջոցին 100,000 զինուորներ պիտի մասնակցին ռազմափորձերուն ։

Տարակոյս չկայ թէ փաշական կառավարութիւնը կ'ուզէ զինուորներու ազգի մը վերածել Իտալիան ։

⁂ Այսուհետեւ փաշական տարին պիտի հաշուեն հոկտեմբեր 29էն, որ թուականն է սեւ շապիկաւորներու յաղթանակին ։

Անգլիոյ Արհեստակց. Միութեանց համագումարը

Սեպտ. 4ին Պրայթընի մէջ բացուեցաւ Անգլիոյ արհեստակցական միութեանց 65րդ համագումարը ։ Ժողովատեղին շրջապատուած էր ոստիկանական շղթայով մը, որովհետեւ 800 գործաւորներու կարաւան մը ճամբայ ելած է Լոնտոնէն, իր տրտունջները յայտնելու համար ։

Բացման ճառին մէջ, նախագահը ձաղկեց հիթլերական եւ փաշական դիկտատուրաները, որոնք կ'ոչնչացնեն ժողովրդավար կարգ ու սարքը ։ Գնահատելով հանդերձ Անգլիոյ ժողովրդավար ոգին, պղպարարեց չտարուիլ պատրանքներով ։

Նացիները կը շարունակեն դաւադրել Աւստրիոյ դէմ

Վիեննայէն կը հեռագրեն թէ նացիները կը շարունակեն իրենց դաւադրութիւնները ։ Օր չանցնիր որ ոստիկանութիւնը նոր դաւ մը մէջտեղ չհանէ ։ Լինցի նամակատան մէջ երեւան հանուեցաւ հիթլերական բջիջ մը ։ Վիեննայի մէջ ոստիկանութիւնը կոխելով ճաշարան մը, ձերբակալեց 48 նացիներ որոնք գաղտնի ժողով մը կը գումարէին ։ Շարաթէն կիրակի լուսնալու գիշերը անծանօթներ ուժանակով օդը հանեցին մաքսային պահականոց մը, Պավարիոյ սահմանագլուխէն 150 քայլ հեռու ։

Նոր ինոութիւններ հայրապալն աղջկան մասին

Երկուշաբթի օր հարցաքննուեցաւ Վիոլէթ Նոզիէռի տարփածուներէն Ժան Տալէն, որ կրկնեց իր նախորդ յայտարարութիւնները ։ Հաստատեց թէ աղջիկը պարբերաբար հարիւր ֆրանք կուտար իրեն ։ Հարցաքննուեցաւ նաեւ իր ընկերը, Լըկրան, որուն համար չարաճճի մը՝ գրած էր թէ աձնապան պիտի ըլլայ ։ Ոստիկանութիւնը լուրջ կասկածներ ունի դեղագործի մը մասին, որ տեսնուած է Վիոլէթի հետ եւ կրնայ պատրաստած ըլլալ կեղծ դեղագիրը ։

Վիոլէթ քիչ մը գտած է ինքզինքը եւ երկրորդ անգամ ըլլալով խոստովանահայրը ուզեց, « անկեղծօրէն խոստովանելու համար » ։ Բայց խոստովանահայրը արձակուրդի մէջ է ։

Բանտարկեալը խեղճութեան մատնուած է, բոլորը երես դարձուցած ըլլալով ։

Արտօնութիւն ստացաւ քիչ մը ճերմակեղէն բերելու, որ անհրաժեշտ է միշտ, բայց չի կրնար գնել, որովհետեւ իր հաշւոյն միայն 9 ֆրանք կայ բանտի վարչութեան քով ։

Մինչ այս մինչ այն, ամէն օր դէզ դէզ նամակներ կը հասնին պաշտպան փաստաբաններուն եւ ոստիկանութեան, « յայտնութիւններ » ընելով կամ չփոթութիւն պատճառելով ։

Խումբ մը ընտանիքի մայրեր պահանջեցին բժշկական քննութեան ենթարկել այն երիտասարդները (անշուշտ իրենց զաւակները) որոնք յարաբերութիւն ունեցած են Վիոլէթի հետ…

1933 փետր. 3ին քուէարկուած օրէնքի մը համաձայն, հարցաքննիչ դատաւոր մը չի կրնար հինգ օրէն աւելի բանտարկուած պահել ամբաստանեալ մը ։ Բայց, եթէ խնդիրը ծանրակշիռ համարէ, կրնայ 15 օրուան համար նորոգել բանտարկութեան հրամանագիրը ։

Արդ, Վիոլէթ Նոզիէռ ձերբակալուած ըլլալով օգոստ. 28ին, շաբաթ օր, սեպտ. 2ին մասնաւոր հրամանով նորոգուեցաւ բանտարկութեան պայմանաժամը ։ Սեպտ. 15ին նորէն պիտի քննուի այս խնդիրը ։

Պ. ԷՌԻՕ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

Նախկին վարչապետը առջի օր երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պ. Կալինինի հետ ։

Պ. Էռիօ կը շարունակէ այցելութիւններ կատարել եւ ուսումնասիրել խորհրդային կարգ ու սարքը ։ Երկուշաբթի օր այցելեց Մոսկուայի դպրոցները, եւ մանրամասնօրէն քննեց դասարանները, արհեստանոցները, ճաշարանները եւ խոհանոցները ։

Պատասխանելով իրեն եղած հարցումներուն, Պ. Էռիօ փափկութեամբ մէկդի դրաւ քաղաքական խնդիրները եւ ըսաւ թէ ինք որ եւ է պաշտօնական հանգամանք չունի ։ Եւ շարունակեց.

— «Խորապէս համոզուած եմ թէ ռուս ժողովուրդը խաղաղասէր է ։ Ջերմապէս հետաքրքրուած եմ ձեր դպրոցական աշխատանքով ։ Ֆրանսայի մէջ ես պայքարած եմ միօրինակ դպրոցին եւ ընդհանրական կրթութեան համար ։ Ուրախ եմ որ այստեղ իրականացած է միօրինակ դպրոցը ։

Նախկին վարչապետը ջերմապէս գնահատեց Դնիէպրոստրոյի ջրելեկտրակայանը եւ ուրիշ աշխատանքներ ։

ՀԱՇԻՇԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ՄԸ ԿԷՄԼԷՅԻԿԻ ՄԷՋ

Պոլսոյ մաքսային դէտերը 850 քիլօ հաշիշ բռնեցին Կէմլէյիկի մէկ ագարակին մէջ ։ Տասը հոգի ձերբակալուեցան ։

Դաշտահանդէս

ՇԱՎԻԼԻ ԴԱՒՐԱՅԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ
ՄԷՕՏՕՆԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ, «ՊԱՂ ԱՂԲԻՒՐ»ԻՆ ՄՕՏ

Յ.
Հ. Դ.

Փարիզ եւ արուարձաններ

ՓԱՐԻԶԻ ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 51, rue de Rivoli. Café Samaritainի ներքնայարկը ։ Մէթրօ՝ Շաթըլէ ։ Օրակարգ՝ նախորդ ժողովի շարունակութիւն եւ Կոմիտէի ընտրութիւն ։

ՓԱՐԻԶԻ ԿՈՄԻՏԷՆ ժողովի կը հրաւիրէ «Աղբիւր Սերոբ» եւ «Քրիստափոր» խումբերու բոլոր ընկերները վաղը Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին 32, Ավընիւ Կօպլէնի սրճարանին վերնայարկը ։ Կարեւոր օրակարգ ։

ՊԱՆԵՕ-ԲԱՇԱՆի «Արծիւ» խումբի ժողովը վաղը Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին ընկեր Մինաս Ալթունեանի բնակարանին մէջ ։

ԻՍԻ-ԼԷ-ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ «Ջաւարեան» Կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Ակումբին մէջ ։ Օրակարգ՝ Նոր Կոմիտէի ընտրութիւն ։

Տէր եւ Տիկին Լեւոն Պապօնեան, Օր. Ալիս եւ Մայտա Պապօնեան, Տէր եւ Տիկին Դամէր Շիրինեան եւ զաւակունք (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Արամ Թագւորեան եւ զաւակունք (Պոլիս), Օր. Անժէլ Պապօնեան (Պոլիս), Օր. Արաքսի Պալըքճեան (Պոլիս), Պ. Տիգրան Պալըքճեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Միքայէլ Նազարէթեան եւ զաւակունք (Պոլիս), խորին ցաւով կը ծանուցանեն դառնակսկիծ մահը իրենց զաւկին եւ ազգականին՝

ՎԱՀԱԳՆ ՊԱՊՕՆԵԱՆԻ

որ շիջեցաւ 21 տարեկան ծաղիկ հասակին մէջ, յետ երկարատեւ եւ տաժանելի հիւանդութեան ։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի վաղը, Հինգշաբթի, 7 Սեպտեմբեր, ժամը 11.30ին, 3, rue Mozart, La Barre, Deuil ։ Փարիզէն շոգեկառքը ժամը 11ին ։

ԾԱՆՕԹ. — Մասնաւոր մահազդ ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել ։

ՑԵՏԱԶԳՈՒԱԾ Է «ՀԱՅ ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐ»ուան տօնակատարութիւնը Լիոնի մէջ ։

Այրի Տիկին Աննա Աւանեան, Տէր եւ Տիկին Մարտիրոսեան (Յունաստան), Այրի Տիկ. Գույումճեան (Ամերիկա), Տիկին Թագուհի Նըլեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Մարտիրոսեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Ստեփանեան եւ զաւակունք, Պ. Բարսեղ Եսայեան եւ Պ. Սմբատ, Այրի Տիկին Սրբուհի եւ զաւակունք, Այրի Տիկին Հոփփսիմէ Սիսլեան եւ զաւակունք իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն Հ. Մ. Ը. Մ.ի Մարսէյլի մասնաճիւղին բոլոր անդամներուն եւ ամէն անոնց, որոնք անձամբ եւ նամակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրելի որդւոյն, եղբօրորդւոյն եւ ազգականին, տարաբախտ՝

ՍԱՐԳԻՍ ԱՒԱՆԵԱՆԻ

մահուան առթիւ, որ զոհ գնաց Մարսէյլի, «Բաթալան» լողարանին մէջ, 20 տարեկան ծաղիկ հասակին ։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ, Ա. Շ. — 300 փրանք ։
ՌՈՆԻ ՍՈՒ ՊՈՒԱ, Թ. Դ. — 100 ։
ԼԷ ՎԱՆ, Պ. Թ. — 85 ։ Կարգադրեցինք ։

ՆՈՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ

ՓԱՎԻՅԵՈՆ ՍՈՒ ՊՈՒԱ, Յ. Գար. — Սկսանք ղրկել սեպտ. 5էն ։

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ընկերութիւնս խորին շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները փոխան ծաղկեպսակի ողբացեալ Պ. Գ. Ծ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆի յուղարկաւորութեան առթիւ.

Տէր եւ Տիկին Մ. Բամպուքճեանէ 50 փրանք, Տէր եւ Տիկին Ս. Աղամճանեանէ 50, Տէր եւ Տիկին Յ. Մանուէլեանէ 50 փրանք ։

Վարչութիւն

ԿԱՐԵՒՈՐ

Ծանօթ Օրիորդ մը կը ստանձնէ ֆրանսերէնի, անգլիերէնի, գերմաներէնի եւ հայերէնի դասեր տալ տուներու մէջ ։ Դիմել Յառաջի վարչութեան ։

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ՓԱՍՏԱԲԱՆ – ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ
ԳՐ. ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ (Գրիմիքեղ)
Ամէն տեսակ փաստաբանական գործեր՝ ամենայաւ պայմաններով ։
Փաղոցի արկածի դատերու մասնագէտ, առանց կանխավճարի ։
Ընդունելութիւն ։ Առաւօտ ժամը 9էն 10.30 ։ Իրիկուն ժամը 2էն 3, եւ 7էն 8.30 ։
Հասցէ. 35, Rue Emile Desvaux. Paris 19 Métro: Place des Fêtes

ԵԹԷ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԶԳԱՑՈՒԹԵՆԷ ԿԸ ՏԱՌԱՊԻՔ
ԽՄԵՑԷՔ «ԵՐԵՒԱՆ» ԱՆԱՐԱՏ ՕՂԻՆ
ՍՏՈՐԵՒ ՆՇԱՆԱԿՈՒԱԾ ՊԻՏԱԿՈՎ
ՄԵՐԺԵՑԷՔ ԿԵՂԾԵՐԸ

Ֆրանսայի համար արտօնատէր
Société PEUREUX
12, Boulevard des Vignes, 12 MARSEILLE Tél. Colbert 58—10

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆՆԵՐ, ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՏԷՐԵՐ ԵՒ ԱՐՀԵՍՏԱՒՈՐՆԵՐ

Փութացէ՛ք օգտուիլ վերջին երեք օրէնքներու ձեզ ընձեռած առաւելութիւններէն ։

Ա.— 4 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կ'արտօնէ ձեզ fonds de commerceի մուրհակներուն մէկ մասը կանխիկ վճարել եւ մնացածն ալ մէկ տարիէն վճարելի նոր մուրհակով մը կարգադրել ։

Բ.— 13 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կը թոյլատրէ ձեր վերագնահատման ենթարկել ձեր վճարած վարձքը եւ 1 Յուլիս 1932էն առաջ ստորագրուած պայմանագրութեանց համար ձեռք բերել զեղչ մը ։

Գ.— 13 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կը բարեփոխէ (Propriété commerciale) 30 Յունիս 1926ի օրէնքին տրամադրութիւնները եւ կը ճշդէ սեփականատիրոջ եւ վարձակալի յարաբերութիւնները առեւտրական, ճարտարարուեստի շէնքերու եւ վայրերու պայմանագրութեանց վերանորոգման մասին ։

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել առանց յապաղումի՝ ամէն օր ժամը 9 — 10 եւ 17 — 19 փաստաբան-օրէնսգէտ

Պ. ՊԷՐՆԱՐ ՎԱՀԷԻ

91, Rue St. Lazare. (Սէն Լազար կայարանին մօտ), Tél. Pigalle 67-69

Conventionի ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՍԱՓՐԻՉ
Maison MARDIK KRADJIAN
138 Rue l'Abbé Groult Paris (15) Métro: Convention կամ Vaugirard
Indefrisable «Etoile» վերջին նորաձեւութեամբ եւ կատարելագործուած մեքենայով ։ Գինը՝ 75 ֆրանք ։
ԶԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ ։

CABINET de Me V. YARJANIAN
JURISCONSULTE
Procédure Générale — Mandataire en Justice
44, Rue La Fayette, Paris (9) Tél. TAITBOUT. 53-32
— կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական գործեր ։ Անձամբ կը պաշտպանէ Առեւտրական եւ Հաշտարար դատարաններու առջեւ ։ Մնանկութեան եւ ամուսնալուծման, եւ ժառանգական բոլոր գործողութիւնները կը կատարուին արագութեամբ ։ Վարչական դիմումներ նախարարութեանց մօտ ։
Կ'ընդունի, ամէն օր, ժամը 9էն 11, եւ 5էն 7 ։

Ձեր տունը, խանութը եւայլն ճաշակաւոր եւ նպաստաւոր պայմաններով ներկելու համար դիմեցէք մասնագէտ ներկարարներ
ԴԱՒԻԹԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ
127, rue Etienne Dolet, Alfortville, (Seine)
Tél. Entrepôt 17 - 65

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (52)

ԱՀԱԲԵԿԻՉԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

ԵՐՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

ԾՈՎԱԿԱԼ ԴՈՒԲԱՍՈՎԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Թէեւ երկու ամբաձիգով կատարուելիք մահափորձ մը անյաջողութեան հաւանականութիւն կը ներկայացնէր, այսուհանդերձ չուզեցինք յետաձգել ։ Վոյնարովսկի գնաց գրաւել իր դիրքը՝ ձեռքը առանց ռումբ ունենալու ։ Եւ իր առջեւէն էր, որ անցաւ Դուբասով ։ Գալով Բորիս Վոյնարովսկիի, Տվերսկայա փողոցին մէջ իրապէս հետապնդման տակ էր ։

Այսպէս 2 հակասական պատմութիւն Դուբասովի մահափորձին մասին ։ Շիլկէրովի պատմութիւնը չէր համապատասխաներ Ազեւի պատմութեան ։

Ահա պաշտօնական հաղորդագրութիւնը մահափորձին մասին.

« 23 ապրիլ 1906ին, Մոսկուայի քաղաքին մէջ, յարձակում մը գործուեցաւ ընդհանուր կառավարիչին՝ ծովակալ Դուբասովի վրայ ։ Կէս օրէն յետոյ ժամը 1ին, այն պահուն երբ, ընկերակցութեամբ իր թիկնապահին՝ կոմս Կոնովնիցովի, կառքով կ'անցնէր Տվէրկայայի հրապարակէն, անծանօթ մը, որ ծովային սպայի համազգեստ կը կրէր, քանի մը քայլ հեռուէն կառքին նետեց շաքարեղէնի տուփ մը, մօտաւորապէս մէկ լիպրա ծանրութեամբ, թուղթի մէջ փաթթուած եւ ժապաւէնով մը կապուած ։ Կառքին մէջ իյնալով, տուփը պայթեցաւ խլացուցիչ պայթիւնով մը, բարձրացնելով ծուխի թանձր ամպ մը, յառաջ բերելով օդի այնպիսի շարժում մը, որ դրացի տուներուն ապակիները ջարդուփշուր թափեցան եւ գետին ծածկեցին ապակիի կտորուանքներով ։

Ծովակալ Դուբասով, պայթումին զօրութեամբ դուրս նետուեցաւ կառքէն, ջախջախուեցաւ ինկաւ սալայատակին վրայ ։ Իր վէրքերը վտանգաւոր չէին ։ Կոմս Կոնովնիցով սպաննուեցաւ ։ Կառապան Պոլեցին հեռուն ինկաւ իր կառքէն ու վիրաւորուեցաւ թեթեւակի ։ Բազմաթիւ անձեր, որ կը գտնուէին ընդհ. կառավարիչին պալատին մօտ, նոյնպէս թեթեւ վէրքեր ստացան ապակիներու կտորներէն ։

Ոճրագործը, որ նետած էր ռումբը, գտնուեցաւ սալայատակին վրայ,— գանկը ջախջախուած, մեռած ։ Կատարուած քննութիւնները կը հաստատեն, որ զաւակն էր ազնուական Բորիս Վոյարովսկի – Միչէնկոյի, 24 տարեկան, իր ուսումը աւարտած 1905ին, Մոսկուայի կայսերական համալսարանէն » ։

Պոստ Թերթը, 26 ապրիլ թիւով, կուտար հետեւեալ մանրամասնութիւնները մահափորձին մասին.

« Ծովակալ Դուբասով, Ուսպէնկի – Սոբորի մէջ պատարագի արարողութեան ներկայ գտնուելէ յետոյ, ընդհ. կառավարչութեան պալատը վերադառնալէ առաջ, որպէսզի ժողովուրդը քշուի՝ նախ այցելեց Կրեմլինի մէջ՝ Մոսկուայի պալատներուն վեհապետին կոմս Օլսուֆեւի ։ Մեկնելով կոմս Օլսուֆեւի մօտէն, ծովակալը նստաւ իր կառքը, իր կողքին ունենալով կոմս Կոնովնիցովը ։ Կառքը յառաջացաւ դէպի ընդհ. կառավարչութեան պալատը, հետեւելով նախապէս որոշուած ճամբուն ։

Կոմս Կոնովնիցով, որ պաշտօն ունէր որոշելու ճամբան, որուն պիտի հետեւէր ընդհ. կառավարիչը պալատէն ելլելու ժամանակ, այս անգամ եւս, սովորականին պէս, ընդհ. կառավարիչին հաղորդեց թէ որ ճամբէն պիտի մեկնին, բայց չհրամայեց մտնել բակէն ներս, երբ կառքը այլեւս անցեր էր պալատին դռներէն անդին ։ Եւ հակառակ առաջուընէ որոշուած ուղեգիծին, կառքը յառաջացաւ Տըվերսկայա փողոցէն, այնպէս որ դուրս կը մնար պալատին դռներուն առջեւ դրուած պահակազօրքին հսկողութենէն ։

Կառքը փողոցը դառնալու վրայ էր, երբ երիտասարդ մը, որ ծովային ըսպայի համազգեստ կը կրէր, սալայատակին վրայ իջաւ ։ Մէկ ձեռքին մէջ կը կրէր տուփ մը ժապաւէնով կապուած, շաքարեղէնի տուփի մը նման ։ Ժապաւէնին կապուած էր նաեւ ծաղիկ մը ։ Մօտենալով կառքին, տուփը բարձրացուց երկու ձեռքով եւ նետեց կառքին տակը, որ այդ միջոցին հասած էր ընդհ. կառավարչութեան պալատին երրորդ պատուհանին ճիշդ դէմը ։ Ջիները խրտչած փախան ։ Ծովակալը, ոտքի ելլելով, պալատ ուղղուեցաւ ։ Իրեն օգնեցին ոստիկանները եւ քանի մը անծանօթներ, առաջնորդելով զինք մինչեւ պալատին դուռը ։ Կոմս Կոնովնիցով ինկաւ կառքին ձախ կողմը ։ Վէրքեր ստացած էր դէմքէն ։ Գլուխը ջախջախուած էր, մէջքին ձախ կողմը բացուած, երկու սրունքները կտրուած, երկու ձեռքերը վիրաւոր ։ Շուտով մեռաւ ։ Պալատին գաւիթը մտնելէ յետոյ, ծովակալը սարսափելի ցաւ մը զգաց ներսէն եւ խնդրեց որ զինք տանին իր յարկաբաժինը,— քալելու կարողութիւն չունէր ։ Ծովակալին բժիշկը, տոքթ. Բոգոյավլէնսկի, քննեց եւ հաստատեց, որ ձախ սրունքին ձգանը փրթած է ։ Ցաւէն չէր կրնար քնանալ ։ Սրունքին վրայ կը տեսնուէին բազմաթիւ վէրքեր, որոնք խորունկ չէին, բայց արիւն կը հոսէին, ապահովաբար ռումբին կտորներէն ։ Ծովակալին մօյկերը ծակ ծակ եղած էին, կարծես դանակի ծայրով կատարուած ։ Աչքերուն կայծերն մնացած արեան կէտեր կային, թուքներ ձեռքին վրայ, ապահովաբար կառքին ջախջախուելէն ։ Երբ ծովակալը իր յարկաբաժինը տարուեցաւ, դէմքը մութ դեղին գոյն մը առած ։ Դժուար շունչ կ'առնէր, ծծած ըլլալով ռումբին կազերը ։ Այն մարդը, որ ծովակալին վրայ այս յարձակումը գործեց, ինք եւս զոհ գնաց իր ռումբին ։ Գանկին վերին մասը կորսնցուցած ըլլալով ։ Իր վրայէն գտնուեցան, կեղծ անցագիրներ, երկուքն ալ կեղծ, կը կրէր Մէց անունը ։ Ըստ իր ինքնութեան, երիտասարդ մըն է, մօտաւորապէս 27 տարեկան ։ Իր գլխուն կան վերարկուն բզիկ բզիկ եղած ։ Վերարկուին տակէն հագած էր շապիկ մը զոր կը հագնին ընդհանրապէս ։ Հագած ընկեցիկ դասու մարդիկը ։ Հագած սեւ գուլպաներ եւ հեռկով կօշիկներ ։ Իր վերարկուին վրայ կը գտնուէր ճառատան պիտակը ։

(Շարունակելի)

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Dameame :-: PARIS (13)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

(Fondé en 1925) :•: R. — Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian
Rédaction & Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme PARIS (13e)
Téléphone: Glacière 15-70
(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 7 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1933

7 Septembre 1933

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Այլեւ Երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

9րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2285

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՉԱՐԻՔԸ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Համաձայն «ընկալեալ սովորութեան», հակադաշնակցական թերթերը անտեսեցին գաղթականներու վերջին փախուստի լուրն ալ:

Քառասունեւեօթ հոգի — այր, կին, մանուկ — անցնելով Աքարքը, ապաստանած են Թաւրիզ, աննկարագրելի թշուառութեան մէջ:

Միայն լուսանկարները կը խօսին հոգիդ: Իսկ պատմութիւնը արդէն կարդացիք երկու անգամով: (Յառաջ, 2 եւ 5 սեպտեմբեր):

Թղթակիցները կ՚աւելցնեն թէ ուրիշներ ալ հասած եւ հսկողութեան տակ առնուած են:

Ինչպէս կը տեսնէք, ինքնաշարժի արկածի մը, ազնուաշուք ցիֆէնաի մը հարբուխին կամ Դուրեան արք.ի ծեծին չափ իսկ արժէք չունին այս տխուր տեղեկութիւնները, եւ միայն դաշնակցական թերթերուն ճիտին պարտքն է արձանագրել զանոնք:

Առաջին անգամը չէ որ կը հանդիպինք այս անճոռնի երեւոյթին:

Անցեալ տարի, որբերու փախուստին առթիւ ալ, միեւնոյն ընթացքը բռնեց հակադաշնակցական մամուլը, մինչեւ իսկ փորձելով կասկածի տակ դնել տեղեկութեանց ստուգութիւնը:

Կը կարծէինք թէ գոնէ այս անգամ կը ...սխալին, դէպքը հաղորդելով իբրեւ պարզ տեղեկութիւն, եւ պահելով իրենց տեսակէտի ազատութիւնը:

Մինչդեռ, մարդիկը չափազանց հետեւողական են, եւ գիտեն թէ ի՛նչ կ՚ընեն:

Անոնք «պետականութեան» գաղափարն է որ կ՚ամբարտաւանեն, աչք-ականջ փակելով ո՛ր եւ է աննպաստ լուրի առջեւ:

Անոնք չեն կրնար կանգ առնել այդպիսի «բիծեր»ու վրայ, որոնք արժէք ունին միայն Երեւանի թշնամիներուն համար...:

×

Արձանագրելով նոր փախուստները, անցեալ օր դիտել կուտայինք թէ եղածը չարիք մըն է:

Այս առթիւ, կը թելադրէինք, ամէն բանէ առաջ, վերջ տալ չայլքան «ռէքլամ»ներուն:

Արդարեւ, ամէն անգամ որ ներգաղթ կը կազմակերպուի, ի պաշտօնէ կամ ինքնաբերաբար մէջտեղ կը նետուին կասկածելի մարդիկ, եւ հէքեաթներ կը պատմեն Հայաստանի մասին:

Կը գովեն, կը փառաբանեն, կ՚ուռեցնեն, առանց գաղափար ունենալու նոյն իսկ աշխարհագրութեան վրայ:

Արդ, ամէն մարդ քննական ոգի չունի, որպէսզի կարենայ զանազանել սուտն ու իրաւը:

Ցետոյ, հոգին վառած ժողովուրդ, բնազդօրէն կը հակի հաւատալու նոյն իսկ հրաշքներու:

Միւս կողմէ, մթնոլորտը թունաւորուած ըլլալով, կը կարծէ թէ կուսակցական պայքար է որ կը մղեն Դաշնակցականները, երբ ճերմակին ճերմակ եւ սեւին սեւ կ՚ըսեն:

Հետեւանքը հասկնալի է,— ո՛րքան վառ տրամադրութեամբ կ՚երթան, նոյնքան ալ դառն սրտաբեկութեան կը մատնուին, աչք-բացօք տեսնելով անողոք իրականութիւնը:

Բայց, չի բաւեր միայն Հայաստանը ներկայացնել այնպէս ինչպէս որ է, ներգաղթի արձանագրութիւնը կատարած ատեն:

Հարկ է ուշադրութիւն դարձնել նաեւ կարաւաններու կազմին:

Հարկ է նախապատուութիւն տալ անոնց որ, մարդ-մարդասանք, տուն-տեղ չունին արտասահմանի մէջ, եւ գիտակցօրէն կ՚երթան իրենց ճակատագիրը կապելու հայրենիքին հետ:

Մինչդեռ, իրականութիւն է որ, մինչեւ հիմա ներգաղթէն օգտուած են այնպիսի տարրեր որոնք երբեք չպիտի կրնային հաշտուիլ Խ. Հայաստանի կարգ ու սարքին հետ:

Անոնք հազիւ Երեւան հասած, կը բաղդատեն իրենց երէկն ու այսօրը եւ ահա գզջումը, սրտաբեկութիւնը, փախչելու տրամադրութիւնը կը տեղաւորուին իրենց գլուխներուն մէջ:

Մանաւանդ որ, գիտեն թէ անտէր չպիտի մնան, թէ ազգականներ, բարեկամներ ունին Ցունաստանի, Պուլկարիոյ, Սուրիոյ կամ Ֆրանսայի մէջ:

Թաւրիզ հասած փախստականները արդէն հեռագիրներ եւ նամակներ տեղացուցած են աջ ու ձախ, իրենց ազգականներուն, օգնութիւն խնդրելով:

Չարիքը սահմանափակելու միջոցներէն մէկն է այս, բայց ոչ միակը:

Ցիշեցնէ՞նք թէ չարիքին հիմնական մէկ պատճառը եթէ Երեւանի մէջ կը գտնուի, միւսն ալ մեր աչքին առջեւ է,— Հուշակաւոր Հօկը, որ ներգաղթը վերածեր է գռեհիկ առուծախի մը:

Երեւանը պիտի ըմբռնէ՞, վերջապէս, թէ անոնք որ իր անունով կը չահագործեն իբրեւ Հօկ, Շահվերտեաններէն շատ աւելի ծանր մեղքեր ունին ներգաղթի խայտառակութեանց մէջ, այստեղ եւ ամէն տեղ:

Անոնք ոչ միայն հասարակ առուծախի վերածեր են Հայաստանի հետ կապուած ո՛ր եւ է գործ, այլ եւ իրենց համար չիներ են հաւատաքննական սակարան մը, որ երբեք չի կրնար ծառայել ոչ հայրենիքին, ոչ ալ գաղութներուն:

Հօկը ծաղրանկարն է Նախկին Հօմին, որ կազմուած էր իսկապէս հայրենիքի վերաշինութեան ուժ տալու, ոչ թէ քաղաքականութիւն խաղալու համար:

Մինչդեռ Հօկին համար հայրենիքի օգնութիւնը վարագոյր մըն է, իսկ բուն գործը՝ գաղութներու չերտաւորումը:

Տասը տարուան ձախաւեր գործունէութիւնը բաւական չէ՞, խելքի գալու համար:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԵՐԲ ՀՈՍ ԿՈՒԳԱՆ, ԿԸ ՀԱԼԻՆ

— o —

Դեռ թարմ է երիտասարդ գոհարավաճառի մը, Գէորգ Գույումճեանի սպանութեան պատմութիւնը:

Երկու ռուս տարագիրներ-թշուառներ — իր խանութը մտնելով, ուզեցին կողոպտել: Գէորգ դիմադրեց, վիրաւորուեցաւ եւ մեռաւ: Ոճրագործներէն մէկն ալ, որ փախած էր, անձնասպան եղաւ:

Սոֆիայի «Ազատ խօսք»ին մէջ, ընկեր մը կը գրէ.

— « Տարաբախտ ընկերը իր պատանեկան հասակէն ըմբոստ եւ խիզախ բնաւորութեան տէր ըլլալուն, կրաւորական դիրք չէ կրցած բռնել իրեն վրայ յարձակում գործողներու դէմ եւ ինքնապաշտպանութեան դիմած է, որու հետեւանքով ծանրապէս վիրաւորուած է:

Դեռ տարիներ առաջ, իր ծննդավայրին մէջ, Գէորգ իր համարձակախօսութեամբ եւ յանդգնութեամբ անվհատ պայքարողի անուն չինած էր: Զինադադարի ինչպէս նաեւ յունական գրաւումի օրերուն, Խարբերդի դաշնակցական կազմի առաջին գծի ընկերներէն ըլլալուն, իրեն վստահուած էր տեղական կոմիտէի անդամի պարտականութիւնը, զոր կատարած է անթերի կերպով մինչեւ 1922, երբ հարկադրուեցաւ իր շատ մը հայրենակիցներու հետ գաղթել Արեւմտեան Թրակիոյ Քսանթի քաղաքը, ուր համիտեան ռէժիմին իր հայրն ալ երկար տարիներ ապրած էր իբր ոսկերիչ արհեստաւոր եւ կը յիշուէր Իսքէչէլեան անունով: Քսանթիի մէջ Գէորգ մինչեւ 1926 եղած է Դաշնակցութեան յառաջապահներէն եւ ընտրուած է անդամ տեղական կոմիտէին »:

Արդ, Գէորգ Փարիզ եկաւ, եթէ չեմ սխալիր, 1927–28ին: Մէկ անգամ « Յառաջ »ի խմբագրատունը երեւցաւ նշանտո՞ւքի թէ ամուսնութեան ազդի մը առթիւ, եւ այնուհետեւ — լռութիւն:

Նոյն տաքարիւն եւ խիզախ տղան էր, եւ սակայն...

Ի՞նչ շուտ հալեցաւ Փարիզի մէջ:

Ոճիր մը միայն յիշեցուց իր գոյութիւնը, տարիներ յետոյ:

Եւ դեռ ինչե՛ր կան որ հալած են ու կը հալին այս համայնակուլ կաթսային մէջ: Ի՛նչքան երիտասարդներ, որ կ՚ուծանան արագ-արագ, հեռաւոր յիշատակ մը համարելով նոյնիսկ « Հայոց ազգը »:

Անհրաժեշտ չէ որ դէպք մը պատահի, ցանկը կազմելու համար:

ՎԱՀԷ

ԴԷՊԻ ԷՆԿԻՒՐԻ

— o —

Հունգարիոյ վարչապետը Սոֆիա կը սպասուի հոկտեմբեր 10ին: Ցետոյ պիտի երթայ Էնկիւրի, ներկայ ըլլալու համար թրքական հանրապետութեան տասնամեակի հանդէսներուն:

ՇԱՀԸ ՊԱՂՏԱՏԻ ՄԷՋ

— o —

«Թայմզ»ի թղթակիցը լաւատեղեակ աղբիւրէ կ՚իմանայ թէ Ֆէյսալ թագաւորը երբ վերադառնայ Զուիցերիայէն, ուր գացած է օդափոխութեան համար, Պարսկաստանի Շահը պաշտօնապէս Պաղտատ պիտի այցելէ:

ՀԱՅ ՄԸ ԿԸ ԹՈՒՆԱՒՈՐԷ ՈՒՐԻՇ ՀԱՅ ՄԸ
50,000 ՖՐԱՆՔ ԱՊԱՀՈՎԱԳԻՆ ՍՏԱՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Մարսէյլէն կը հեռագրեն Հավասի, սեպտ. 5 թուականով.—

Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց հայ կօշկակար մը, Գրիգոր Քրիսթիկեան, 25 տարեկան, որ կը բնակի Րիւ Նասիոնալ եւ որ 50,000 ֆրանքի ապահովագրելէ յետոյ իր հայրենակից Հէքիմեանը, փորձած էր թունաւորել զայն: Հէքիմեան հիւանդացաւ ութ օրի չափ, բայց ազէկցաւ եւ դատ բացաւ:

« Լը Փթի Մարսէյէ »ի թղթակիցը հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդէ այս դէպքի մասին.—

Մարսէյլի ոստիկանութիւնը երեւան հանեց ապահովագրական խարդախութիւն մը, թունաւորման փորձով: 50,000 ֆրանքի ապահովագին մը գանձելու համար, հայ կօշկակար մը, Գրիգոր Քրիսթինեան, որ կը բնակի 49 Րիւ Նասիոնալ, փորձած է թունաւորել իր բարեկամը եւ հայրենակիցը, Վռամշապուհ Հէքիմեան, 58 տարեկան, գիշերապահ՝ Օթէլ Տամսի մէջ:

Ապահովութեան տեսուչը ծանօթանալով գործին, կանչել տուաւ գիշերապահը, որ հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ.

— Վերջերս Գրիգոր ըսաւ ինծի: « Շատ բարեխիղճ պարոն մը կը հետաքրքրուի քեզմով, կ՚ուզէ 11,000 ֆրանք տալ քեզի, բայց մէկ պայմանով,— պէտք է որ բժշկական քննութիւն մը անցընէք »: Հաւանեցայ, առանց շատ հետաքրքրուելու այս տարօրինակ առաջարկով: Գրիգորի եղբայրը եկաւ յաջորդ օրը եւ գիս տարաւ բժիշկի մը քով որ յարմար գտաւ կեանքի ապահովագրութեան համար: Միեւնոյն օրը, իրիկուան, Գրիգոր եկաւ գիս գտաւ պանդոկին մէջ եւ ըսաւ. « Ընդունուած ես, բարերարդ պիտի վճարէ դրամդ »: Գործը քաջքջուեցաւ ատեն մը, յետոյ, առտու մը, հանդիպեցայ Գրիգորի որ շոքոլայով հաց մը հրամցուց. բայց, հազիւ առաջին պատառը կլլած, բուռն ցաւեր զգացի եւ սկսայ փսխել: Հինգ օր հիւանդ պառկեցայ եւ բժիշկը քննելով հաստատեց թէ թունաւորուած եմ: Գրիգոր յետոյ անուշեղէններ հրամցուց, բայց մերժեցի:

Այս յայտարարութեան վրայ, Ապահովութեան տեսուչը անմիջապէս ձերբակալել տուաւ Գրիգորը, որ հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ.

— « Անցեալ յունիսին առանց դրամի մնացեր էի, երբ ծրագիր մը յղացայ: Երեք տարիէ ի վեր կը ճանչնայի ծերուկ Հէքիմեանը: Գիտէի որ հիւանդ էր, եւ կը խորհէի ապահովագրել տալ զայն, ինծի պահելով պարգեւը: Ներկայացայ « Վիքթորիա–Պերլին » ապահովագրական ընկերութեան եւ առաջարկեցի ապահովագրութիւն մը կնքել: Ապահովագիրը Փարիզ ղրկուեցաւ: Ես ներկայացայ իբրեւ Հէքիմեանի զաւակը եւ ստորագրեցի անոր տեղը: Կը խոստովանիմ թէ ան ճշմարտութիւնը խօսեցաւ, յայտարարելով թէ բան չի գիտեր ապահովագրութեան մասին: Ան կը կարծէր թէ զանազան ձեւակերպութիւնները կը կատարուէին ստանալու համար այն դրամը զոր իրեն պիտի յանձնէր իր բարերարը: Ես ընկերութենէն ստացայ 400 ֆրանք պարգեւ, յաճախորդ մը տարած ըլլալով: Երեք ամիսը անգամ մը 1250 ֆրանք պիտի վճարէի, բայց երկրորդ եռամսեային չկարենալով վճարել, պատռեցի ապահովագիրը: Գալով ինծի դէմ եղած ամբաստանութեան, ուժգնօրէն կը մերժեմ: Սո՛ւտ է: Ես թունաւորուած անուշեղէններ չեմ տուած իմ հայրենակցիս, ոչ ալ շոքոլայով հաց »:

Երբ Գրիգոր եւ Հէքիմեան դէմ դիմաց հանուեցան, այս վերջինը վճռապէս հաստատեց ամբաստանութիւնը եւ վկաներ յայտնեցին թէ իրենք ներկայ էին անցուդարձին եւ տեսան գիշերապահին շոքոլայով հաց ուտելը:

Այս յայտնութեան վրայ, ապահովութեան տեսուչը բանտարկել տուաւ Գրիգորը: Դատական քննութիւնը յանձնուած է Պ. Ապրիքի: Դէպքը մեծ յուզում պատճառած է Մարսէյլի ստուարաթիւ հայ գաղութին մէջ:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Ասորիներու խնդիրը Ժընեւի Ժողովին առջեւ

Ժընեւէն կը հեռագրեն թէ Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդի օրակարգին մէջ արձանագրուած է Ասորիներուն բողոքագիրը, վերջին դէպքերու առթիւ:

Խորհուրդին նստաշրջանը կը բացուի սեպտ. 22ին:

Արտակարգ խորհրդակցութիւններ Անգլիոյ մէջ

Արձակուրդները վերջանալու վրայ են, եւ շուտով կը վերսկսին միջազգային ժողովները:

Այս առթիւ, առաջին կարեւոր ժողովը գումարեց Անգլիոյ նախարարական խորհուրդը, նախագահութեամբ վարչապետ Պ. Մաքտոնըլտի: Օրակարգին մէջ առաջին տեղը կը բռնէին միջազգային հարցերը,— Աւստրիոյ խնդիր, զինաթափութիւն, պատերազմական պարտքեր, Միջագետքի կացութիւնը (Ասորիներու խնդիր) եւայլն: Նիստը սկսաւ առտուն եւ տեւեց մինչեւ ժամը 1: Ցետոյ վերսկսաւ 2ին եւ շարունակուեցաւ մինչեւ ժամը 5:

Այս բոլորին մէջ մասնաւորապէս ուշադրութիւն գրաւեց զինաթափութեան խնդիրը: Այս առթիւ, կը հաւաստեն թէ Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան խորհրդականը սեպտ. 18ին Փարիզ գալով, կարեւոր տեսակցութիւններ պիտի ունենայ Ֆրանսական կառավարութեան հետ, աւստրեւգերման վէճին եւ ըսպառազինութեանց կրճատման մասին: Անգլիա կ՚ուզէ նախապէս լեզու գտնել Ֆրանսայի հետ, զինաթափութեան մասին, որպէսզի ժամավաճառ չըլլան Ժընեւի մէջ:

Հրեաներու համաշխարհային խորհրդաժողովը

Սիոնական համագումարը հազիւ փակուած, Սեպտ. 5ին Ժընեւի մէջ բացուեցաւ Հրեաներու համաշխարհային խորհրդաժողովը, որ պիտի որոշէ յառաջիկայ տնտեսական համագումարին թուականը: Ժողովին կը մասնակցին բազմաթիւ երեւելիներ աշխարհի բոլոր մասերէն:

Խորհրդաժողովը պիտի տեւէ երեք օր, մասնաւորապէս զբաղելով Գերմանիոյ Հրեաներու կացութեամբ՝ եւ հակահրէական պայքարով: Այս առթիւ, պատգամաւորները զարմանքով լսեցին թէ հիթլէրական կառավարութիւնը խոստացած է դիւրութիւններ տալ դէպի Պաղեստին ներգաղթին, պայմանաւ որ տարածուի գերմանական ապրանքներու սպառումը: Այս ծրագիրը կը համարուի ռազմախաղ մը, ճեղքելու համար հրէական ճակատը:

Ժողովին բացման ճառը խօսեցաւ բարոնապետ Ուայզ, որ յայտարարեց թէ ընդհանուր պոյքոթը միակ պաշտպանողական զէնքն է Գերմանիոյ Հրեաներուն դէմ սարքուած հալածանքին առջեւ: Պատասխանելով այն առարկութեանց թէ այդպիսի պոյքոթ մը պիտի վնասէ Գերմանիա մնացած Հրեաներուն, Նիւ Եորքի բարոնապետը ըսաւ.

— Մենք չենք պատասխանատու իրենց դժբախտութեան: Հրեաները միայն երկու միջոց ունին իրենք զիրենք պաշտպանելու համար,— մերժել ո՛րեւէ տնտեսական յարաբերութիւն Գերմանիոյ հետ եւ դիմել մարդկութեան խղճին:

Այս ճառէն յետոյ, խօսք առին զանազան պատգամաւորներ, համերաշխութեան արտայայտութիւններով:

Լոնտոնի անօթիներուն ցոյցերը

Ինչպէս գրած էինք, Լոնտոնէն 800 գործազուրկներ քալելով ճամբայ ելած էին դէպի Պրայթըն, իրենց տրտունջները ներկայացնելու համար Արհեստակցական Միութեանց համագումարին:

Այս « անօթիներէն » հինգ հարիւր հոգի Պրայթըն հասած էին գիշերը: Ոստիկանութիւնը վախնալով որ յանկարծ կը խուժեն ժողովասրահին վրայ, խիստ պաշտպանութեան տակ առած էր մուտքի դուռները:

Երեքշաբթի օր գործազուրկները նուագախումբով եւ դրօշներով թափօր կազմեցին եւ ցոյց մը կատարեցին ժողովասրահին շուրջը: Որ եւ է դէպք չպատահեցաւ: Երկու պատուիրակներ ընդունուեցան համագումարի դիւանին կողմէ, որ լսեց անոնց տրտունջները:

Գալով համագումարին, միաձայնութեամբ ընդունուեցաւ բանաձեւ մը որ կը բողոքէ կառավարութեան ալիկարութեան դէմ, եւ կը պահանջէ շաբաթական աշխատանքը վերածել 40 ժամուան, ձեռնարկել հանրօգուտ շինութեանց եւ հետեւիլ նախագահ Րուզվելթի քաղաքականութեան:

Այս առթիւ, բանաձեւին հեղինակը յայտարարեց թէ նախագահ Րուզվելթի մեթոտը արմատական դարման մը չէ, թէ այս բոլոր չարիքները կրնան շտկուիլ միայն արտադրութեան միջոցներու ազգայնացումով, բայց ամերիկեան ծրագիրը օգտակար մըն է, ներկայ պայմաններուն մէջ:

Պուլկարներու եւ Սերպերու մերձեցումը

Վերջերս բազմաթիւ պուլկար առեւտրական ներկայացուցիչներ այցելեցին Եուկոսլավիա, ուսումնասիրութիւններ կատարելով: Անցի օր Պելկրատ հասան նաեւ 70 պուլկար իրաւագէտներ եւ փաստաբաններ, մասնակցելով Տուպրովնիկի միջազգային համագումարին: Պուլկար հիւրերը ջերմ ընդունելութիւն գտան Պելկրատի մէջ: Պատուիրակութեան նախագահը, որ իրաւագիտութեան ուսուցչապետ է Սոֆիայի համալսարանին մէջ, յայտարարեց թէ Պուլկարիոյ եւ Եուկոսլավիոյ սերտ համաձայնութիւնը միայն կրնայ ապահովել Պալքաններու խաղաղութիւնը եւ բարգաւաճումը: Պուլկարիոյ առեւտրական նախարարն ալ վերջերս Պելկրատէն անցած ատեն, չեշտեց թէ Պուլկարիա կ՚ուզէ անյապաղ առեւտրական դաշնագիր մը կնքել Եուկոսլավիոյ հետ:

Քաղաքական շրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կու տան երկու երկիրներու մերձեցման այս ցոյցերուն: Փարիզի մէջ կը կարծեն թէ Պուլկարիա հետզհետէ պիտի փոխէ իր քաղաքականութիւնը:

Օդանաւի ծանր արկած մը Մոսկուայի մէջ

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ սեպտ. 5ին օդանաւ մը ջախջախուած է Մոսկուայէն հարիւր քիլոմեդր անդին: Արկածին հետեւանքով մեռած են ութ հոգի, որոնց մէջ կը գտնուին.— Պ. Բարանով, ծանր ճարտարարուեստի փոխգործավարը, Պ. Աբրամ Կոլցման, քաղաքային օդանաւորդութեան նախագահը, Պ. Վալանթին Զարզար, օդանաւային վարչութեան ուրիշ բարձր պաշտօնատար մը, եւ Պ. Կորբունով, Մոսկուայի օդանաւային շինութեանց գլխաւոր հաստատութեան տնօրէնը:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀՈՏ ՎԱՀԳԵՈՒՀԻ ԿՈՂՈՎՀՏՈՒՄԻՆ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԻ ՀԱՄԱՐ

ՕՐՎԱՆ ԸՆԹԱՑՔԻՆ ՀԵՏ

Ըստ որում այդ ոչ միայն ոչ մի կերպ չի հակասում մեր ընդհանուր գաղափարական ուղղությանը, այլ ընդհակառակը, ամենայն հավանականությամբ կարող է նպաստել նրա ավելի լայն տարածմանը։ Ինչպես հայտնի է, մեր ուղղությունը ոչ միայն չի ժխտում, այլ ընդհակառակը, ընդունում է ազգային մշակույթի ստեղծագործական զարգացման անհրաժեշտությունը։ Ուրեմն, ինչո՞ւ չպիտի ընդունենք նաև ազգային գրականության ստեղծագործական զարգացման անհրաժեշտությունը։ Ինչո՞ւ չպիտի ընդունենք, որ ազգային գրականության ստեղծագործական զարգացումը կարող է նպաստել նրա ավելի լայն տարածմանը։ Ինչո՞ւ չպիտի ընդունենք, որ ազգային գրականության ստեղծագործական զարգացումը կարող է նպաստել նրա ավելի լայն տարածմանը։

Ընդունենք, որ ազգային գրականության ստեղծագործական զարգացումը կարող է նպաստել նրա ավելի լայն տարածման

ՕՏՆՈՒ

— Ա —

— Ախպա՛ր, ախպա՛ր...

— Ա՛խ, ինչ է պատահել, որ այդքան շտապում ես, ասա՛, տա՛ր ձեր գլուխը, ինչպես կարող ես...

— Ախպա՛ր, ես չեմ կարող ասել, ինչ է պատահել, ինչ է եղել, ինչ է կատարվել, ինչ է տեղի ունեցել, ինչ է կատարվում, ինչ է կատարվելու, ինչ է պատահելու, ինչ է պատահում, ինչ է պատահելու, ինչ է կատարվում, ինչ է կատարվել, ինչ է եղել, ինչ է տեղի ունեցել, ինչ է պատահել

ԱՆՇԱՐԺ ՍԻՐՈ ՅՈՒՇԱՏԵՏ

ՊԱՄՓՈՍ ԳԱՅԻՆ

ՕՏԱՐԱՑՈՒՄԻՑ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱԾ ՆԱԽԱՏԵՍՔ

— Ես ինչպե՞ս կարող եմ ձեզ հավատալ, որ դուք ինձ սիրում եք, երբ ես ձեզ ոչ մի նշան չեմ տեսնում այդ մասին։ Ես ոչ մի կերպ չեմ կարող հավատալ ձեր խոսքերին, որովհետև ձեր աչքերը, ձեր շրթունքները, ձեր ամբողջ դեմքի արտահայտությունը ինձ ասում են հակառակը։

Ջորջիան լաց եղավ և ձեռքերը դեմքին սկսեց ավելի ուժգին հեկեկալ։

— Ես ձեզ ասացի, որ ես ձեզ սիրում եմ, և ինչո՞ւ եք դուք ինձ չեք հավատում։

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) :=: R. — Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ Երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՈՒՐԲԱԹ 8 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1933

8 Septembre 1933

9ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2286

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՆՕԳՈՒՏ Է, ԱՆՕԳՈ՛ՒՏ

Կը զարմանանք որ մեր միւս պաշտօնակիցները այնքան եռանդ կը սպառեն, տուն կանչելու համար մասնաւորապէս ռամկավարներուն խելքը, ազգային դրօշի եւ ուրիշ հարցերու առթիւ:

Բոլորովին անօգուտ է այս աշխատանքը, ներկայ պարագաներուն մէջ:

Անոնք, ռամկավարները, շատ լաւ գիտեն թէ եռագոյնը Դաշնակցութեան սեփականութիւնը չէ, թէ հազար կտոր ըլլան, չեն կրնար կարմիր դրօշ պարզել, թէ յիմարութիւն է մտածել նոր խորհրդանշանի մը մասին, եւայլն:

Բայց, անոնք վճռած են սուտ — խենդ ձեւանալ, նոյն իսկ ապուշի դեր կատարել, երբ հարցը կապ ունի Հ. Յ. Դաշնակցութեան հետ:

Անոնք պատրաստ են կեանքի անիւր մինչեւ յիսուն տարի ետ ձգելու, ի հեճուկս Դաշնակցութեան:

Ինչո՞ւ կը զարմանաք որ արդէն պար բռնած են թեթեւսօլիկ եւ պորտաբոյծ ոգեմաւորի մը, Ղեւոնդ եպիսկ. ի շուրջը, կ'ողջունեն զայն «հարիւրաւոր օթոներով» եւ օդանաւ թռցնելով, ծաղիկ ցանելով...

Առէք ո՛ր եւ է ռամկավար թերթ եւ եթէ կրնաք՝ զսպեցէք ձեր զզուանքը, կարդալով չարան — չարան ածականներ, գովասանական տաղեր, լորձնաշուրթն փառաբանութեան գոհարներ:

— «Ամերիկահայ քաջարի առաջնորդը»...

Ո՞ր արժանիքին համար:

— Որովհետեւ այս վեղարաւոր թշուառականն էր որ համարձակեցաւ վար առնել տալ հայկական եռագոյնը, միջազգային ցուցահանդէսի մը մէջ:

Ուրիշ ի՞նչ փաստ, ի՞նչ վկայութիւն կը պահանջէք, համոզուելու համար թէ ռամկավարները ծախու հանած են ե՛ւ խելք, ե՛ւ խիղճ ե՛ւ պատիւ:

Փանծացնե՛լ ռեւէ մէկը, աշխարհական կամ հոգեւորական որ ոտքը գետնին կը զարնէ եւ վար առնել կուտայ ազգային խորհրդանշան մը...

Հարցնէիք այս պարոններուն,— Եռագոյնը Սուլթան Համիտի «Թուղրա՞»ն էր թէ կարմիր մահիկի խորհրդանշանը:

Ո՛ր աստիճան գռեհկացած, վայրենացած պէտք է ըլլալ, հաճոյքը զգալու համար այս ցածոգի արարքին — դրօշակ վար առնել: Խորհրդանշան մը, որուն ետեւէն՝ գինուոր քալած, կռուած, յաղթած կամ ինկած է:

Կրնայի՞ք երեւակայել այսքան տմարդի պատկեր, Արեւելքի յետին ժողովուրդին մէջ:

Եւ սակայն, հարցը դրօշակի մասին չէ:

Մեր գոյնզգոյն հակառակորդները գիտեն թէ ի՛նչ կ'ընեն, «ճհառ»ի վերածելով ամէնէն տարրական խնդիրները:

Ռամկավար երեւելիներէն մէկն է որ, երկրորդ անգամ ըլլալով, կը փսփսայ «Կոչնակ»ի մէջ.

— «Այսօր ունինք Հայաստան մը, որ այս կամ այն պատճառով՝ Եռագոյնէն տարբեր, խորհրդային դրօշակ մը ունի: Եթէ Դաշնակցութիւնը բշտամօրէն եւ անհաշտօրէն կանգնած չըլլար Հայաստանի կառավարութեան դէմ Ամերիկայի հայկական հանդէսներուն մէջ Եռագոյնը երճուանքով պիտի պղծուէր, գէթ ժամանակի մը համար:

Հարցը որոշ է ուրեմն: Ժողովրդային զանգուածին հակառակութիւնը Եռագոյնին դէմ չէ. Դաշնակցութեան հակապետական ցոյցին դէմ է» (Վ. Ք.):

Փնտռեցէք եւ գտէք, եթէ կրնաք, տրամաբանութեան ո՛ր եւ է հետք՝ այս առարկութեան մէջ:

Հարցուցէք այս պարոններուն,— քանի որ եռագոյնը ազգային խորհրդանշան է, Դաշնակցութեան թշնամութիւնը կամ բարեկամութիւնը ի՞նչ կապ ունի զայն պարզելու — չպարզելու հարցին հետ:

... Բայց, ըսինք արդէն,— անօգուտ է դէմ դիմաց ո՛ր եւ է խօսակցութիւն ինչպէս այս, նոյնպէս ուրիշ հարցերու մասին:

Մարդոց աչքը դարձած է: Մարդիկ սրբազան պատերազմ հռչակած են Դաշնակցութեան դէմ, բոլոր ճակատներուն վրայ, եւ պատրաստ են ամէն խեղկատակութեան ու լրբութեան:

Այնպէս որ, կը կարծենք թէ աւելորդ է աւելի երկար վիճիլ:

Թո՛ղ անոնք եպիսկոպոս եւ վարդապետ խաղցնեն, թող իրենց հովանաւորութեան տակ առնեն բոլոր բացասական տիպարները, վարձու դիմակաւորներն ու խառնակիչները,— լղրճելով ամէն սրբութիւն: Ծաղրելի դարձնելով նոյն իսկ իրենց «Անկորնչելի»ն եւ «Մեծ Տեսիլք»ը:

Ի՞նչ փոյթ: Աշխարհը լայն է, եւ մենք աջին — ձախին դասելու պարտականութիւն չունինք:

Աննշան, պատահական խնդիր մըն էր դրօշամարտը: Եւ սակայն,— տեսանք թէ ի՛նչ պալարներ բացաւ, մեր հանրային կեանքին մէջ:

Պատահական այս վէճը աւելորդ անգամ մըն ալ հաստատեց թէ մենք ետ մնացած ենք նոյն իսկ «լէպլէպիճի» Թուրքէն, երբ հարցը ազգային սրբութիւններու կը վերաբերի:

Զարժեր աւելի եռանդ սպառել եւ «մենք ալ կանք» ըսել տալ համամտութիւն մը, որ պատրաստ է բարեւ բռնելու ռեւէ իշխանաւորի առջեւ, որ եւ է գնով:

Մենք պատիւ ըրինք ռամկավարներուն հետ սրտաբաց խօսելու, բազմաթիւ ցաւերու մասին, բացատրելու թէ հարցեր կան որոնց մասին այլեւս ներելի չէ վիճիլ, ճակատ յարդարել, ճեղքեր բանալ:

Մենք ըսինք եւ մենք լսեցինք: Բոլոր տեսակի ռամկավարներուն աչքերը Երեւան են, իսկ ոտքերը՝ օդին մէջ առկախ:

Ի՞նչ օգուտ կրկին եւ կրկին փորձել:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԿԵՑՑԷ՛ ՓԻԼՈՆԸ...

— o —

Թերթերը գրեցին թէ Պոսթընի մէջ մեռած է խորէն Տ. Վ. Լազարեան, նախկին հովիւը, Բարեգործականին կտակելով իր խնայած դրամին մեծ մասը, 7000 տոլար:

Անցեալ տարի ալ մեռաւ ուրիշ հովիւ մը, Տիրայր Տ. Վ. Մարգարեան, աւելի կարեւոր գումար մը ձգելով ոչ միայն Բարեգործականին, այլ եւ իր ազգականներուն:

Կը նշանակէ թէ՝ վեղարն ու փիլոնը լեզու գտած են ե՛ւ Աստծու ե՛ւ մամոնային հետ:

Մինչդեռ բազմաթիւ մտաւորականներ կան որ, նոյնիսկ նիւթապէս գործունէութիւն ունենալովհանդերձ, չեն կրցած ապահովել նոյնիսկ... եօթերորդ կարգով թաղուելու դրամը:

Անօթի չմեռա՞ւ դժբախտ փիլիսոփան, Յ. Մրմրեան:

Թշուառութեան մատնուած չէ՞ր Գերմանիա կրթուած մտաւորական մը, Միհրան Շամտանճեանը, Սուրիոյ մէջ:

Փարիզի մէջ, անօթութենէն անձնասպան չեղա՞ւ գիտուն մարդ մը, Տիգրան Ալպանեան:

Ո՞վ թաղեց վաստակաւոր ուսուցիչ մը, Արմէն Շիտանեանը, որ վէպեր ալ գրած է... դժբախտաբար:

Չեմ խօսիր ողջերու մասին, դիւրազգածութիւններ չվիրաւորելու համար:

Պատահաբար միտքս կուգան կարգ մը անուններ,— Լեւոն Շանթ, Նիկոլ Աղբալեան, Յ. Օշական, Ս. Սրենց, որոնք մինչեւ այսօր ալ վարժապետութիւն կ'ընեն, կը տոկան սեւ, բսպառիչ աշխատանքի մը բոլոր դառնութիւններուն, ապրելով օրը օրին:

Դեռ չխօսեցայ այնքան տաղանդաւոր երիտասարդներու մասին, որ կը մաշին սպառիչ աշխատանքներու մէջ, առանց ո՛ր եւ է ստոյգ հեռանկարի: Առանց դեղի մը դրամն իսկ ապահոված ըլլալու:

Ինչպէս երէկ, այսօր ալ բանուկ արհեստ մըն է կղերականութիւնը

Վկայ՝ ոչ միայն մեռելները, այլ եւ ողջերը:

Մի՛ սխալէք որ անուններ տամ...

ՎԱՀԷ

«ԱՍՈՐԻՆԵՐՈՎ ՁԵՆՔ ՇԱՀԱԳՐԳՌՈՒԻՐ»

— o —

Լոնտոնի «Օպզըրվըր» շաբաթաթերթը կը գրէր անցեալ շաբթու.

— «1925ին, Ասորի - Քաղդէացիները տեղաւորուեցան Իրաքի մէջ: Բայց տեղացի ժողովուրդը ո եւ է ձեւով չհաշտուեցաւ անոնց գոյութեան հետ: Արդէն տեղացիները կը պնդեն թէ հողը հազիւ իրենց կը բաւէ:

Այս խնդրին ամէնէն բանաւոր լուծումն է՝ Թուրքիոյ հետ բանակցութեան սկսիլ եւ Ասորի - Քաղդէացիները տեղաւորել իրենց ծննդավայրին Հէքեարիի մէջ: Ասորիներու մեկնումէն յետոյ, որ եւ է ցեղ չէ հաստատուած այդ նահանգին մէջ: Ճիշդ է որ Թուրքերը կողմնակից չպիտի ըլլան լուծման այս ձեւին, բայց դիտել կը տրուի թէ այս Ասորի - Քաղդէացիները շատ հրաշալի ոստիկան - զինուորական եւ ոստիկանական ուժ մը պիտի կազմեն:

Այս առթիւ «Վայըրթ» դիտել կուտայ.

— Անգլիական թերթին այս տողերը մէջ կը բերենք իբրեւ տարօրինակութեան նմոյշ մը: Ինչպէս «Օպզըրվըր» շատ լաւ գուշակած է, Թուրքերը ոչ մէկ ատեն չեն կրնար իրենց սահմանէն ներս առնել Իրաքի խռովարար տարրերը: Գալով այն կէտին թէ անոնք հրաշալի ոստիկանական ուժ մը կը կազմեն, Թուրք հանրապետութիւնը բաւականաչափ ուժ ունի, իր սահմանները պաշտպանելու համար: Հետեւաբար այս տեսակէտով բնաւ պէտք չունինք Ասորիներու օժանդակութեան:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԾՈՎԱՅԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐ Պ. ԼԷԿԻ ՀԱՄԱՐ

Չորեքշաբթի օր տեղի ունեցաւ ծովային նախարար Պ. Ժորժ Լէկի ազգային յուղարկաւորութիւնը, փայլուն հանդիսաւորութեամբ: Ժամը 8.30ին մարմինը ծովային նախարարութենէն փոխադրուեցաւ Էնվալիտ, ուր պիտի կատարուէր կրօնական արարողութիւնը: Զինուորներ բարեւի կեցած էին, իսկ ահագին բազմութիւն մը խռնուած էր Թափօրի ճամբուն վրայ: Կառավարութիւնը ամբողջ կազմով կը մասնակցէր արարողութեան, առաջնորդութեամբ հանրապետութեան նախագահին:

Կրօնական արարողութենէն վերջը, դամբանական մը խօսեցաւ վարչապետ Պ. Տալատիէ, պանծացնելով հանգուցեալին կեանքը, իբրեւ անձնուէր ծառայ հանրային կրթութեան եւ ազգային պաշտպանութեան: Շեշտեց թէ անոր վարած քաղաքականութիւնը քաղաքականութիւնն է Ֆրանսայի, որ ունի չափի գիտակցութիւնը եւ վճռած է պաշտպանել բոլոր ժողովուրդներու իրաւունքները, ինչպէս եւ յարգել տալ իր սեփական իրաւունքները: «Ֆրանսան ուրիշ մտածում չունի եթէ ոչ այն որ ազգերը ազատօրէն վարեն իրենց ճակատագիրը, ապահովութեան եւ խաղաղութեան մէջ»:

Ջախակողմեան թերթ մը դիտել կուտայ թէ յուղարկաւորութիւնը արժած է 300,000 ֆրանք:

Բուն թաղումը կատարուեցաւ երէկ, Վիլնէօվ - Սիւռ - Լոյի մէջ:

⁂ Հանգուցեալ նախարարը իր հովանաւորութիւնն ընծայած ըլլալով Սեմակի Մուրատեան վարժարանին, հայրապետ Զ. Խանզատեան ցաւակցութիւն յայտնեց Տիկին Լէկի, յանուն նոյն հաստատութեան:

⁂ Հանգուցեալին տեղ ծովային նախարար նշանակուեցաւ Պ. Ալպէռ Սառօ, որուն յաջորդեց, իբրեւ գաղթային նախարար, Պ. Տալիմիէ:

Ուտեստի տագնապը Խորհրդ. Միութեան մէջ

ՆՈՐ ԿՐՃԱՏՈՒՄՆԵՐ

Մոսկուայի պարէնաւորման վարչութիւնը որոշեց նորէն կրճատել սահմանուած պարէնը, Հոկտ. 1էն սկսեալ: Պարէնի տոմսակ ունեցող իւրաքանչիւր քաղաքացի հարցարան մը ստացած է, որ պէտք է մանրամասնօրէն լեցուի:Այս նոր քննութեամբ կ'ուզեն զրկել «անրադձալիները» եւ կրճատել տոմսակ ունեցողներուն թիւը, կանոնաւորելու համար պարէնաւորումը...

Պարէն ստացողներուն թիւը կրճատելէ զատ, կառավարութիւնը պիտի բարձրացնէ գիները, որոնք անփոփոխ կը մնային տարիներէ ի վեր: Բարձրացումը սկսաւ օգոստոսին, տակնուվրայ ընելով առանձնաշնորհեալներու ելեւմուտքը: Գլխաւոր հոգը հացի խնդիրն է: Վերջին երեք շաբաթներու ընթացքին կառավարութիւնը կրկնապատկեց ամէն տեսակ հացի պաշտօնական գինը, Մոսկուայի, Լէնինկրատի, Քիէվի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ:

Կառավարութիւնը չարունակ կ'ըսէր թէ ուտելիքի հայթայթումը պիտի կանոնաւորուի, շնորհիւ նոր հունձքին առատութեան, այնպէս որ գիներու այս անակնկալ բարձրացումը սուր դժգոհութիւն պատճառեց եւ կասկած ներշնչեց հունձքի յաջողութեան մասին: Տագնապը փարատելու համար, կառավարութիւնը աշխատավարձքը աւելցուց այն շրջաններուն մէջ ուր ամէնէնաւելի շեշտուած է դժգոհութիւնը: Այսպէս, Հարիւրին 17 աւելցուց բուրդի եւ բամպակի 300,000 բանուորներու վարձքերը, ինչ որ կը նշանակէ ամսական 8 րուբլի յաւելում: Արդ, ողորմելի է այս յաւելումը, քանի որ հացին գինը կրկնապատկուած է:

Ասորիներու դժբախտութեան տեղեկագիրը

Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդին եռանդամ յանձնախումբը, որ կը քննէր Միջագետքի վերջին դէպքերը, միայն մէկ նիստ գումարեց եւ յետաձգուեցաւ: Յանձնախումբին անդամներէն մէկը Մեքսիկայի պատուիրակն է, երկրորդը՝ Նորվեկիոյ, երրորդը՝ Իրլանտայի: Իր ժողովին մէջ յանձնախումբը քննեց դիւանագիտական եւ լրագրական տեղեկութիւնները եւ Ասորիներու պատրիարքին երկու հեռագիրները: Տակաւին չէ հասած Պատրիարքին լիակատար տեղեկագիրը: Երբ հասնի, յանձնախումբը նոր ժողով մը պիտի գումարէ, իր զեկուցումը պատրաստելու եւ Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդին ներկայացնելու համար:

Յանձնախումբին անդամները պնդած են որ Իրաքի կառավարութիւնը ներկայացնէ բոլոր անհրաժեշտ բացատրութիւնները, «ի բուժումն գայթակղեալ մտաց»:

Պատերազմի պատասխանատուներէն մէկն ալ մեռաւ

Եօթանասուն ժամուան հոգեվարքէ մը յետոյ, երէկ առտու մեռաւ Լորտ Կրէյ, որ աւելի ծանօթ է իբրեւ Սըր Էտուըրտ Կրէյ,

Հանգուցեալը 11 տարի անընդհատ, 1905էն 1916 վարած է Մեծն Բրիտանիոյ արտաքին քաղաքականութիւնը:

Ծնած էր 1862ին: Խորհրդարան մտաւ 23 տարեկանին: Շատ քիչ կը խօսէր, բայց իր միջամտութիւնը միշտ ուշագրաւ էր: Երեսուն տարեկանին եղաւ արտաքին նախարարութեան խորհրդական: 1895ին ձգեց այդ պաշտօնը, տասը տարի յետոյ վերադառնալու համար իբրեւ նախարար: 1916ին, երբ քաշուեցաւ քաղաքական ասպարէզէն, ստացաւ ազնուականութեան տիտղոս (լորտ): Անկէ ի վեր քաշուած էր: Միայն քանի մը ամիս առաջ էր որ պոռթկաց հիթլէրական ծայրայեղութեանց դէմ: Գրած է իր 25 տարուան քաղաքական գործունէութեան յուշերը:

Լոյտ Ճորճ, որուն յուշերուն Ա. հատորը լոյս տեսաւ երէկ, խստօրէն կը քննադատէ Սըր Էտ. Կրէյի արտաքին քաղաքականութիւնը, մեղադրելով թէ կրնար կանխել մեծ պատերազմին աղէտը, բայց պահանջուած սրատեսութիւնը չունեցաւ:

Աւստրիան միշտ վտանգի տակ

Աւստրիոյ պատերազմական նախարարը ճառ մը խօսելով, լուսաբանութիւններ տուաւ օժանդակ բանակի անհրաժեշտութեան մասին:

Այս առթիւ շեշտեց.

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆՈՐ ՓԱԽՍՏԱԿԱՆՆԵՐԸ

—·—

Գրած էինք թէ, 47էն զատ, 12 փախստականներ եւս հասած են Թուրքիա, նոյնքան թշուառ վիճակի մէջ:

Անոնք հետեւեալ տեղեկութիւնները հաղորդած են.—

— «Երեւան Աղստաֆա երկաթուղագծի համար շինանիւթեր ունին մինչեւ Արգին, իսկ մնացեալ գծին համար ոչ դրամ ունին եւ ոչ շինանիւթ: Նորընտիր կաթողիկոսին հասկցուցեր են, որ ինք երկրին մէջ բնելիք չունի՝ պէտք է մեկնի արտասահման, Աղստաֆա - Երեւան երկաթուղագծին համար հանգանակութեան ձեռնարկելու պաշտօնով: Դուրսէն Էջմիածնի համար ղրկուած տոլարներուն դիմաց կաթողիկոսին կը վճարեն 1 րուբլի 92 կոպէկ (իւրաքանչիւր տոլարին համար), որով մէկ տոլարէն կառավարութեան կը մնայ 98 րուբլի, (շուկայի մէջ մէկ տոլարը կ'արժէ 100 րուբլի): Էջմիածինը Չեկայի համար կթան կով մը դարձեր է: Լուր առինք, որ Ս. Սարգիս եկեղեցին պիտի քանդեն»:

ԹԸՆՈՏԷԼ ԵՒ ԸՆԿ. ՊԻՏԻ ԴԱՏՈՒԻՆ

—·—

Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութեան վարչական խորհուրդը 3ի դէմ 13 ձայնով որոշեց նոյ. 4 — 5 ազգային խորհուրդ մը գումարելով դատել Ռընոտէլը, Մառքէն եւ ուրիշ չորս ընկեր - երեսփոխաններ, որոնք կը շարունակեն անսաստել կուսակցութեան որոշումներուն: Անոնք մասնաւորապէս ամբաստանուած են թէ վերջերս միթինկ մը գումարելով Անկուլէմի մէջ, ըմբոստացած են կուսակցութեան ժողովներու որոշումներուն դէմ:

Եթէ դատը իսկապէս տեղի ունենայ, անխուսափելի է պառակտումը:

800 ԱՂԱՒՆԻՆԵՐ ՎԱՌԵՑԱՆ

—·—

Պրիւսէլէն կը գրեն թէ հինաշարժ մը, որ հազար թռչնատար աղաւնիներ կը փոխադրէր, կրակ առաւ Լանկէմարքի մէջ: Ութ հարիւր աղաւնիներ ողջ ողջ վառեցան: Ասոնց մէջ կը գտնուէին բազմաթիւ թանկագին տեսակներ:

ԸՄԲՈՍՏՈՒԹԻՒՆ՝ ՅԻՄԱՐԱՆՈՑԻ ՄԸ ՄԷՋ

— o —

Վտանգաւոր ըմբոստութիւն մը տեղի ունեցաւ Նիւ Եորքի մօտ, Մէյրվանի յիմարանոցին մէջ: Խենդ մը, որ ձեռք անցուցած էր բանալիները, ատրճանակի սպառնալիքով ազատ արձակեց յարկաբաժնի մը յիմարները: Այս վերջինները անմիջապէս յարձակեցան պահապաններուն վրայ եւ երկու հոգի գերի բռնեցին: Յետոյ ամբացան շէնքին մէջ եւ դիրք բռնեցին 60 պահապաններու եւ ոստիկաններու դէմ: Ոստիկանութիւնը ստիպուեցաւ արտասուաբեր կազ գործածել, խենդերը զսպելու համար: Խենդերէն մէկը երկու պահապաններ սպաննեց ատրճանակով:

ԿՏՐՈՒԿ ՄԻՋՈՑ

— o —

Չիլիի խորհրդարանը (հարաւ. Ամերիկա), սեպտ. 6ին օրինագիծ մը քուէարկեց, որով ապօրէն կը հռչակուի թէ՝ փաշականութիւնը եւ թէ համայնավարութիւնը:

ԼՈՒՌ... ԿԱՐՄԻՐ ԳՆԴԱՊԵՏ

— o —

Առջի օր Մոսկուայէն հեռագիր մը կը հաղորդէր թէ Ֆրանսայի նախկին վարչապետը զինդպետի աստիճան ստացած է կարմիր բանակին մէջ: Այս առթիւ, շնորհակալութեան խօսքեր ալ դրած էին Պ. Էռիոյի բերանը:

Շուտով հաստատուեցաւ թէ հեռագրական գործակալութիւնը զոհ գացած է ճարպիկ խաբէութեան մը:

ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ՇԱՀԱԶԻԶԻ

ՄԱՐԴԸ ԵՒ ՆՐԱ ԺԱՄԱՆԱԿԸ

Ա. ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Ներածական տարածական խոսքով հանդես եկավ Ա. Խաչատրյանը, որ ամփոփ կերպով ներկայացրեց Շահազիզի կյանքի ու գործունեության հիմնական գծերը։ Ապա նա անդրադարձավ Շահազիզի ստեղծագործական ժառանգության ուսումնասիրության ներկա վիճակին։ Ասաց, որ Շահազիզի մասին գրվել է շատ քիչ, իսկ նրա ստեղծագործությունների մեծ մասը մնացել է անտիպ։ Ներկայացրեց Շահազիզի ստեղծագործական ժառանգության ուսումնասիրության ծրագիրը։

Ապա ելույթ ունեցավ Ա. Ղազարյանը, որ խոսեց Շահազիզի՝ որպես հրապարակախոսի մասին։ Նա ներկայացրեց Շահազիզի հրապարակախոսական գործունեության հիմնական ուղղությունները, նշեց, որ նրա հրապարակախոսական հոդվածների մեծ մասը ևս անտիպ է։

Ելույթ ունեցավ նաև Ա. Ղազարյանը, որ անդրադարձավ Շահազիզի՝ որպես գրականագետի գործունեությանը։ Նա նշեց, որ Շահազիզի գրականագիտական ժառանգության մեջ կարևոր տեղ են գրավում նրա հոդվածները Ռաֆֆու, Պեշիկթաշլյանի, Նար-Դոսի, Մուրացանի, Վ. Թումանյանի, Ալ. Շիրվանզադեի, Ե. Չարենցի, Ս. Զորյանի, Ս. Կապուտիկյանի, Ս. Խանզադյանի, Ս. Կոստանյանի, Ս. Մալումյանի, Ս. Մուրադյանի, Ս. Սևակի, Ս. Վրացյանի, Ս. Տիգրանյանի, Ս. Ֆրանգուլյանի, Ս. Ֆրիդի, Ս. Ֆրունզեի, Ս. Ֆրոլովի, Ս. Ֆրոյդի, Ս. Ֆրոմի, Ս. Ֆրոստի, Ս. Ֆրոստի, Ս. Ֆրոստ

ՕՏԱՆ

— ... —

Հայկական ԽՍՀ պետական ֆիլհարմոնիայի ստեղծագործական խմբերի հյուրախաղերը

Ս.

Մարիշ օրեր անց ես նորից հանդիպեցի Ելենա Ալեքսանդրովնային։ Ես ուզում էի նրանից իմանալ, թե ինչպես է ընդունել հանդիսատեսը նրա երգերը։ Ելենա Ալեքսանդրովնան ինձ պատմեց, որ ինքը շատ է սիրում Ղազախստանի ժողովրդական երգերը, որոնք ունեն հարուստ մեղեդիներ։ Նա ասաց, որ ինքն ամեն անգամ, երբ երգում է ղազախական երգեր, ուզում է ավելի լավ երգել, որպեսզի ղազախ հանդիսատեսը ավելի լավ հասկանա ու գնահատի նրա երգը։

Ելենա Ալեքսանդրովնան ինձ ասաց, որ ինքը ամենից շատ է սիրում ղազախական «Ալքակոլ» երգը։ Նա ինձ խնդրեց, որ գնամ իր հետ և լսեմ այդ երգը։ Ես համաձայնեցի։

Ելենա Ալեքսանդրովնան երգեց «Ալքակոլ» երգը։ Ես նկատեցի, որ նրա երգելու ժամանակ ներկա գտնվող ղազախ հանդիսատեսը ոտքի էր կանգնում։ Ես հարցրի, թե ինչու է այդպես անում հանդիսատեսը։ Ելենա Ալեքսանդրովնան ինձ բացատրեց, որ ղազախ հանդիսատեսը ոտքի է կանգնում, որպեսզի ավելի լավ լսի երգը։

Ես հարցրի Ելենա Ալեքսանդրովնային, թե ինչպես է ընդունել հանդիսատեսը նրա մյուս երգերը։ Նա պատասխանեց, որ հանդիսատեսը ջերմորեն է ընդունել նրա բոլոր երգերը։ Ելենա Ալեքսանդրովնան ինձ ասաց, որ ինքը շատ է սիրում նաև ղազախական «Ալ, ինչ լավ է» երգը։ Նա ինձ խնդրեց, որ գնամ իր հետ և լսեմ այդ երգը։ Ես համաձայնեցի։

Ելենա Ալեքսանդրովնան երգեց «Ալ, ինչ լավ է

— « Մենք պէտք ունինք անդորրութեան եւ խաղաղութեան : Օժանդակ բանակը պիտի լրացնէ կանոնաւոր բանակին դերը : Կ'ապրինք խռովայոյզ ժամանակաշրջանի մը մէջ : Օժանդակ զինուորներուն ծառայութեան շրջանը պիտի ըլլայ հինգ ամիս, փոխանակ վեց տարուան : Մեծ պետութիւնները այս բանակը կազմելու արտօնութիւն տալով մեզի, կ'ապացուցանեն թէ կ'ըմբռնեն մեր կացութիւնը : Նոր բանակը առժամեայ է, բայց կը յուսանք թէ զինաթափութեան խորհրդաժողովը իր յառաջիկայ նիստին մէջ նկատի պիտի առնէ զինուրական նոր դրութեան մը հարցը :

** Զորեքշաբթի դիշեր իրարանցումի մատնուեցաւ Ինսպրուքի բնակչութիւնը : Զինուրական պատրաստութիւնը փորձելու համար, հրամանատարութիւնը լուր հանած էր թէ գերմանական արշաւանք մը տեղի կ'ունենայ : Աւստրիական զինուրները անմիջապէս նշանակուած վայրը գացին, 40 կառքերով եւ կազմակերպեցին պաշտպանութիւնը :

Հրամանատարութիւնը գոհ մնաց ռազմափորձին արդիւնքէն :

Նուազագոյն աշխատավարձ Գերմանիոյ մէջ

Գերմանական կառավարութիւնը ծրագիր մը պատրաստած է, որուն համաձայն պիտի ջնջուի աշխատանքի ժամադինը եւ պիտի հաստատուի շաբաթական վճար : Այսպէս, ամէն բանուոր եւ պաշտօնեայ շաբաթական նուազագոյն աշխատավարձ մը պիտի ունենայ : Այս մտքով կազմուած սակացոյցը գործադրութեան դրուելէ յետոյ, պիտի պատժուին այն գործատէրերը որ նուազագոյն չափէն պակաս կը վճարեն :

ՖՈՐԴԸ ԻՆՁՈ՞Ւ Կ'ԸՆԴԻՄԱՆԱՑ

Ինչպէս յայտնի է, նախագահ Րուզվէլթի տնտեսական վերակազմութեան ամէնէն մեծ հակառակորդն է Պ. Ֆորտ, ինքնաշարժի հռչակաւոր գործարանատէրը : Մ. Նահանգներու հանրային կարծիքը անհամբերութեան կը հետեւի պայքարի ելքին : Ֆորտ կը սիրէ ինքնագլուխ գործել ամէն բանի մէջ, յայտարարելով թէ ինք չառնոց կառաբած է շարք մը բարեփոխումներ : Կ'ըսուի թէ Տիթրոյթի գործարաններուն մէջ (ուր բազմաթիւ Հայեր կ'աշխատին), որոշուած է նուազագոյն աշխատավարձ վճարել, օրական 4 տոլարը բարձրացնել 4·80ի : 40,000 բանուորներ պիտի օգտուին այս յաւելումէն : Ցետոյ, Ֆորտ երկու ամիսէ ի վեր չաբաթական աշխատանքը իջեցուցած է հինգ օրուան, ութ ժամ աշխատելու պայմանաւ : Վերջապէս, Ֆորտի բարեկամները դիտել կուտան թէ անոր գործարաններուն մէջ նուազագոյն վճարումն է ժամական 50 սէնթ, մինչդեռ ազգային վերակազմութեան ծրագիրը սահմանուած է 43 սէնթ :

Ուրեմն, բուն վէճը աշխատավարձի մասին չէ, այլ բոլորովին ուրիշ կան : Պ. Ֆորտ չուզեր որ քննութեան ենթարկուին իր տեսրակները, կամ բանուորական կազմակերպութիւններ խառնուին իր գործերուն :

Նոր պայմանաժամ տրուեցաւ Պ. Ֆորտի, որպէսզի համակերպի նախագահական ծրագրին :

— Ամերիկեան եկեղեցիներն ալ խոստացած են աջակցիլ նախագահ Րուզվէլթի :

Պ. ԷՒԻՕ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԷ ՊՏՏԻՒ ԵՒ ՁԱՌԵԼ

Նախկին վարչապետը սեպտ. 6ին այցելեց Մոսկուայի հոկտեմբերեան բանակատեղին, զինուորական վարժարանը եւ զինուորներու բնակարանները : Ներկայ եղաւ նաեւ կարմիր բանակի զինուորներու մարզանքներուն եւ գնահատական տողեր գրեց արձանագրութեանց մատեանին մէջ : Ցետոյ այցելեց դրծարան — խոհանոցը, որ ամէն օր 100,000 պնակ ապուր կը բաշխէ : Պ. Էրիօն ալ նստաւ եւ ճաշեց բանուորներուն հետ, մեծ խանդավառութիւն պատճառելով :

ԱՑՆԾԱՑՆԻ ԳԼՈՒԽԸ ԿԸ ՓՆՏՌԵՆ

« Տէյլի Հէրըլտ » կ'ըսէ թէ նացիներու գաղտնի ընկերակցութիւնը 1000 տոներլին պարգեւ սահմանած է, « լութեան դատապարտելու համար » հոչակաւոր գիտունը :

Ա. ՋԱՄԱԼԵԱՆ ընտանիքը խորին ցաւով կը ծանուցանէ իր սիրելի հարսին

ՏԻԿԻՆ ԵՂԻՍԱԲԷԹ Վ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ-ՋԱՄԱԼԵԱՆԻ

դառնաղէտ մահը, որ տեղի ունեցաւ Զորեքշաբթի, ամսոյս 6ին, Առնուվիլ – լէ – Գոնէսի հիւանդանոցում :

Յուղարկաւորութեան մասին վաղը :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ, Գործ·— 1037 փրանք :
ԺՈՒԱՆԵՕԶ, Ս· Մար·— 35 :
ԼԻՈՆ, Գործ·— 297 : Կարգադրեցինք :
ՌԷՆՍԻ, Ար·— 45 :

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Dameme :-: PARIS (13e)

Կ'ՓՆՏՌԻ

— Պիթլիսի Թեղուտ գիւղացի Նազոր-Տվոյ տունէն Աստուրի կինը՝ Շարուր կը փնտռէ Մարգար Ադի Թոռ՝ իր զաւակը Սրապիոն կամ (Սրոյ), որ կորսուած է ընդհանուր պատերազմին, Լուր կայ իր ողջ ըլլալու մասին, կը կարծուի թէ Սուրիա կը գտնուի, Լուր տուողին 1000 ֆրանք նուէր : Իմացնել Գաբրիէլ Դաւիթեանի, Tailleur, 9 rue Eugène Varlin. Paris (10)ի

Ց.

Հ. Դ.

Փարիզ եւ արուարձանները

ԻՍԻ-ԼԷ-ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ «Զաւարեան» Կոմիտէի ընդհ. ժողովը վաղը, Շաբաթ իրիկունժամը 8.30ին Ակումբին մէջ : Օրակարգ՝ Նոր Կոմիտէի ընտրութիւն :

Գաւառ

ՇԱԼԷԹԻ «Բաբգէն-Սիւնի» խումբի ընդհ. ընկերական ժողովը այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին ընկ. Վարդեվարի բնակարանին մէջ : Խիստ կարեւոր օրակարգ : Հաշուետուութիւն եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ· ԿՈՄԻՏԷԻ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ

Բիւր ԺԷՆ ՍԻՒՐ ԱՐԺԱՆԻ եւ ՏՐԱԿԻՒԻԱՆի խումբերու խառն ժողովը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին, Բիւժէն Սիւր Արժէնի մէջ : Զեկոյց 11րդ Շրջ· Ժողովի :

ԱՐԼԻ եւ ՍԱԼԻՆ ՏԻ ԺԵՐՈՅԻ խումբերուն խառն ժողովը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին Արլի մէջ : Զեկոյց 11րդ Շրջ· Ժողովի :

ՍԷՆ-ՍԱԹՈՒՐՆԷՆի եւ ՓՈՆԹԷի (Ավինեոն) խումբերու խառն ժողովը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 1ին Փոնթէի մէջ : Զեկոյց 11րդ Շրջ· Ժողովի :

ԷՔՕՒԻ «Քեռի» խումբի ընկերական ժողովը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի երեկոյ ժամը 8.30ին : Զեկոյց 11րդ Շրջ· Ժողովի :

«ԴԱԾՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐ»Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

30 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն :

Դ ա շ տ ա հ ա ն դ է ս

ՓԱՐԻԶԻ ԵՕԶԿԱՏԻ ԵՒ ԻՐ ՇՐՋԱՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԻՍԸ ՏԵՂԻ Կ'ՈՒՆԵՆԱՅ

10 ՍԵՊՏ. ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԵԿՈՅ ՄԻՕՏՈՒՆ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

երգ, պար, արտասանութիւն, կը նուագէ ԵՓՐԱՏ նուագախումբը, Ճոխ պիւֆէ՝ դիւրամատչելի գիներով :

Հաղորդակց. միջոց.— փորթ վէրսայլէն առնել 23 եւ 32 թիւ հանրակառքերը եւ իջնել Ֆերմ տը Մուլինօ, InValideէն շոգեկառք եւ իջնել Gare Meudon :

Դ ա շ տ ա հ ա ն դ է ս

ՇԱՎԻԼԻ ԴԱՒԻԹԱՑԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ ՄԻՕՏՈՒՆ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ, «ՊԱՂ ԱՂԲԻՒՐ»ԻՆ ՄՕՏ

«ՎԷՄ»

ԵՐԿԱՄՍԵԱՅ ՀԱՆԴԷՍ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

Առաջին թիւը յանձնուած է տպագրութեան եւ լոյս կը տեսնէ սեպտեմբերին :

Առաջին թիւին մէջ նիւթեր ունին՝ Ա. ԱԲԵՂԵԱՆ, Ռ. ԲԵՐԲԵՐԵԱՆ, Ա. ԴԻՒԼՄԱՆԴԱՆԵԱՆ, Ց. ՋԱՒՐԵԱՆ, Ց. ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ, ԻՐԱՉԵԿ, Ա. ՅՈՒՆԿԱՐԵԱՆ, Ա. ՋԱՄԱԼԵԱՆ, Վ. ՄԻՆԱՅՈՐԵՆ, Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ, Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ, Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ եւ ուրիշներ :

Առաջին թիւէն պիտի սկսի հրատարակուիլ Վ. Արք· Մանկունիի « Գէորգ Դ· եւ իր ժամանակը » ընդարձակ պատմական գործը :

Այլեւայլ վաւերագրեր, տեսութիւններ, գրախօսականներ, նկարներ :

Վէմի մէջ լոյս պիտի տեսնեն նաեւ Դրօի յուշերը, Հայաստանի խորհրդի եւ պարլամենտի արձանագրութիւնները :

Վէմին խոստացած են աշխատակցիլ, ի միջի այլոց — ՊՐՕՖ· ԱԴՈՆՑ, Ա. ԱԼՊՈՑԱՃԵԱՆ, Ա· ԱՆՏՈՆԵԱՆ, ՀԱՄԱՍՏԵՂ, Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ՆԵՐՍԷՍ արք· ՄԵԼԻՔ – ԹԱՆԳԵԱՆ, ՍԱՄՍՈՆ, ՍԵՊՈՒՀ, Ց· Ճ· ՍԻՐՈՒՆԻ, Ց· ՕՇԱԿԱՆ եւ ուրիշներ :

Առաջին թիւէն իսկ « Վէմ »ի ստացումը ապահովելու համար անհրաժեշտ է բաժանորդագրուիլ այժմէն՝ բաժնեգինը ուղարկելով կանխիկ : Բաժնեգինը չվճարուած ապսպրանքները նկատի չպիտի առնուին :

Բաժանորդագրութեան պայմանները.—

Ամերիկա, Բրիտ· կայսրութիւն, Եգիպտոս, Իտալիա՝ տարեկան		65 փրանք
Ֆրանսա եւ այլ երկիրներ	»	50 փրանք
Ռումանիա, Պուլկարիա, Յուգոսլաւիա, Սուրիա, Պարսկաստան	»	40 փրանք

Բաժանորդագրութեան համար դիմել՝

L. Kévonianի 17 Rue Damesme, Paris (13)

Վաղանսի մէջ ՅԱՒԱՋԻ գործակալն է ՂԱԶԱՐ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

Ամենք որ կը փափաքին գնել ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԱՍՈՒՆՈՒԹԵԱՆ ՏՈՄՍԵՐԷՆ
Թող դիմեն եւ այժմէն արձանագրուին՝
Comptoir FRANCO-ARMÉNIEN
11, Rue de Montyon, Paris (9)
Métro : Fbr. Montmartre et Peletier *Tél. Province 50-90*

ՀԱՅ ՄԱՐՆԱՃԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
կը պատրաստենք ամէն տեսակ ՊՐԸԹԻԼ եւ ՍԷՆԹԻԻՐ Ամենայարմար գիներով :
Մ. ՏԷՐ-ԱԶԱՐԵԱՆ
9, Rue d'Aboukir, PARIS
(Խնդուրը՝ փողոցի վրայ)
Tél. Central 82 - 49, **Métro: Sentier**
Ձեր շահը կը պահանջէ գնել ուղղակի արտադրողէն :

Restaurant ARABIAN
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ
ՄԱՌՈՒՐ ԵՒ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ
31bis RUE DU FBG. MONTMARTRE
Tél. Prov. 57—65 ՄԷթրօ **Montmartre**
ԳԻՆԵՐԸ ՇԱՏ ԱԺԱՆ
ԱՆԱՐԱՏ ՕՂԻ ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐՈՎ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆՆԵՐ, ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՏԷՐԵ՛Ր ԵՒ ԱՐՀԵՍՏԱՒՈՐՆԵՐ
Փութացէ՛ք օգտուիլ վերջին երեք օրէնքներու ձեզ ընձեռած առաւելութիւններէն :
Ա.— 4 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կ'արտօնէ ձեզ fonds de commerceի *մուրհակներուն մէկ մաոր կանխիկ վճարել եւ մնացածն ալ մէկ տարիէն վճարելի նոր մուրհակով մը կարգադրել :*
Բ.— 13 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կը թոյլատրէ ձեր վերադնահատման ենթարկել ձեր վճարած վարձքը եւ 1 Յուլիս 1932էն առաջ ստորագրուած պայմանագրութեանց համար ձեռք բերել զեղչ մը :
Գ.— 13 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կը բարեփոխէ (Propriété commerciale)ի 30 Յունիս 1926ի օրէնքին տրամադրութիւնները և կը ճշտէ սեփականատիրոջ եւ վարձակալի յարաբերութիւնները առեւտրական, ճարտարարուեստի շէնքերու եւ վայրերու պայմանագրութեանց վերանորոգման մասին :
Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել առանց յապաղումի՝ ամէն օր ժամը 9 — 10 եւ 17 — 19 փաստաբան-օքէնսգէտ
Պ. ՊԷՐՆԱՐ ՎԱՀԷի
94, Rue St. Lazare. (Սէն Լազար կայարանին մօտ), Tél. Pigalle 67-60

Հայերու ժամադրավայրը
ճաշարան **Ֆ Լ Օ Ր Ի Ա**
61, Rue Monsieur le Price, Paris (6)
ՄԷթրօ Օտէօն եւ ՍԷն Միշել Հեռաձայն Danton 52-73
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԿՕՇԻԿԻ ԱՐՀԵՍՏԱՆՈՑԻ ՏԷՐԵՐՈՒՆ
Եթէ ունի՛ք կամ կարող էք պատրաստել որ եւ է ձեւի մեծաքանակ կոշիկ՝ տղամարդու, կնոջ կամ երախայի, լաւագոյն եւ ապահով պայմաններով վաճառելու համար դիմեցէք՝ հետեւեալ հասցէին.—
Chaussures MASSIS. 70bis Allée de Montfermeil, Le Raincy (S. O.)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ Կ. Խաչի Իսի լէ Մուլինոյի մասնաճիւղին անդամուհիներն ու անդամները ժողովի կը հրաւիրուին վաղը, Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 253 rue J. J. Rousseau, Իսի-լէ-Մուլինօ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն : Կարեւոր օրակարգ :

ՖՐ. Կ. Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամներն ու անդամուհիները այս երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8ին Ակումբին մէջ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հայ Լեգեոնականաց Միութեան անդամական ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին պար տը լա Փոստի սրահին մէջ, rue Colbert :

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

ԵՐՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

ՇՈՎԱԿԱԼ ԴՈՒԲԱՍՈՎԻ ՄԱՀՓՈՐՁԸ

Ինչպէս կ'երեւակայէի կամ մեծահարուստ մը կամ ցար, Նուիրելու համար ժողովուրդին ամբողջ հարստութիւնս, կամ իշխանութիւնս :

Կը յիշեմ դարձեալ, որ այդ շրջանին տարուած էի ֆիզիքական աշխատանքի սէրով մը, եւ որոշեր էի, երբ մեծնայի, լքել մտաւորական միջավայրը եւ դառնալ հասարակ ֆիզիքական աշխատաւոր մը,— նախընտրաբար կառապան, չեմ գիտեր ինչու,— ուղղով ցոյց տալ որ կեանքին իմաստը կը կայանար աշխատանքին մէջ : Մտաւորականն այս խռովքը ի վերջոյ ընդհանուր ջղային տագնապ մը ստեղծեց :

Լիսէին մէջ ուսումս կը շարունակէի սանկ նանկ, կաղն ի կաղ : Չէի աշխատեր : Այսուհանդերձ, ինչ որպաշտօնական գիտութիւնը կուտար ինծի իբրեւ դործնական, գիտէի :

Վերջապէս լիսէէն ելայ, հետս տանելով պժգանք մը հանդէպ ամէն կանոնաւոր աշխատանքի, կարողութիւններուս մասնակի սպառումը, պժգանք մը նոյնպէս ամէն բանի մասին, որ չափուած ձեւուած է եւ տրկային :

1900ին պատահար ելայ : Եւ գացի մտնել Մոսկուայի Ուսանող· Գիտութեանց համալսարանը : Առաջին տարուան կիսամեակին ընթացքին, ինքզինքս նուիրեցի օփերային : Գեղեցկութիւնը, իր բոլոր ձեւերուն մէջ, իմ մէջս կը ստեղծէր — եւ տակաւին կը ստեղծէ — սաստիկ յուզում մը : Երբ կը լսեմ օփերա մը, երաժշտութեան մտիկ ընելէ աւելի՝ կը տարուիմ այդ երաժշտութեան ազդեցութեան տակ ծնած մտածումներով : Այդ ապրումներս ինծի մեծ երջանկութիւն կը պատճառէին : Երկրորդ կիսամեակին, 1901 տարւոյն սկիզբը, ծագեցան ուսանողական խռովութիւններ : Ոչ մէկ մասնակցութիւն ունեցայ մինչեւ ամբողջական հաւաքոյթներուն, որոնք հաւաքուած էին համալսարանին մէջ : Այս դէպքէն յետոյ, ինքզինքս նուիրեցի ամբողջովին այդ չարժման : Օրեր չարունակ դուրս չէի ելլեր ժողովատեղիներէն եւ կ'երթայի ցոյցեր ընել ընկերներուս հետ : Գիշեր մը ըսախրուեցայ լուացնել կրկէսին մէջ, ուր կը դումարէինք ժողովները : Ջերբակալուեցայ այդտեղ, բայց յաջորդ օրն իսկ ազատ արձակուեցայ : Այդ տարի, առիթ ունեցայ կարդալու էս – Դէկ կուսակցութեան յայտարարութիւնները, թէեւ համակրական արձագանգ մը ձգեցին ներսս : Մեծ տպաւորութիւն թողուց վրաս Կարպովիչի տորճանակին հարուածը : Նոյն տարուան մէջ, ամառը, սիրահարեցայ ամուսնացած կնոջ մը : Իմ առաջին եւ, կը յուսամ, վերջին սէրս էր այդ : Լուրթեամբ պիտի անցնիմ կեանքիս այդ շրջանին վրայէն : Ըսեմ միայն թէ սէրս շատ անբիծ էր, այնպէս որ այդ շրջանին կրեցի բարոյական այնպիսի տառապանքներ, զորս չեմ մաղթեր թշնամիիս :

1902ին դարձեալ տեղի ունեցան համալսարանական խռովութիւններ Մոսկուայի մէջ : Առաջին օրերէն սկսեալ, մասնակցեցայ բոլոր հաւաքոյթներուն, ինչպէս 9 յունուարի ժողովին : Կը յիշեմ խօսք մը, զոր ըսած եմ այդ օրը, — խօսք մը, քիչ մը զուարճալի, բայց որ կը պատկերացնէ իմ մտայնութիւնս այդ օրերու : Այդ խօսքը ըսած եմ այն կնոջը, զոր կը սիրէի եւ որ արդեօք կ'ըլլար ժողովներու մէջ իմ ճչդապահութեանս :

— Պիտի անիծեմ քեզ եթէ ուշ հասնիմ ընկերներուս մօտ ժողովի :

Ցունուար 9ի ժողովը Ռուսիոյ տրուաւ մեծ թիւով յեղափոխականներ : Այդ օրն էր, որ սկիզբը դարձաւ իմ յեղափոխական ասպարէզիս : Այդ օրն էր, որ առի վճռական քայլս, վերադարձի ամէն ճամբայ փակելով : Կեանքիս նպատակը սահմանուած էր այլեւս : Կը մնար ճշդել որոշ ծրագիր մը : Պուտիրկիի բանտէն հանելով, դիս աքսորեցին, եղբօրս եւ քանի մը ընկերներու հետ, Վոլոգդա : Ա՛յնտեղ, մեր վիճաբանութիւններուն ընթացքին,— դեռ ծանօթ չէինք իս – էր կուսակցութեան տեսակէտներուն, — ես կը պաշտպանէի դիւղացի փոքր սեփականատէրերը ընդդէմ մարքսական յարձակումներուն :

Պատմանիւթապաշտութիւնը չէր դոհացներ զիս : Ընդհակառակն, միշտ համակրանքով լեցուած կը զգայի ինքզինքս ահաբեկչական գործին մասին : Ուստի, երբ, աքսորէս յետոյ, ուզեցի չարունակելու նպատակով, արտասահման անցայ, բնական էր, որ փնտռէի եւ ուսումնասիրէի իս – էր կուսակցութեան ծրագիրը եւ առանց վարանելու ընդունէի զայն, մտնելի կուսակցութեան չարքերէն ներս : 1902ի հոկտեմբերին էր :

1903 տարւոյն յունիս ամսուն էր, դէշ աղէկ սկսայ աշխատիլ արտասահմանի մէջ,— ծախել կուսակցութեան քարթերը, հրատարակութիւնները, ցրուել ուրիշ քաղաքներ, վիճիլ էս – Դէկներուն հետ, (բանախօսութիւններ ալ կը կատարէի) : Սակայն չկրցայ երկար մնալ եւ վերադարձայ Ռուսիա՝ աշխատելու նպատակով հայրենիքիս մէջ : Դժբախտաբար որոշ դժուարութիւններու հանդիպեցայ ըստանալու համար անհրաժեշտ յանձնարարականները, (արտասահմանէն վերադարձող էի յանկարծակի), այնպէս որ չկրցայ անմիջապէս մտնել տար գործունէութեան մէջ : Միւս կողմէ, ապառողջ պայմանները, որոնց մէջ ապրեցայ Պելճիքա, ինչպէս նաեւ հիւանդագին վիճակս, որ պարզեց վերը, անընդունակ դարձուցեր էին զիս աշխատելու, եւ տեսայ հեռանալ Մոսկուայէն :

Հիւանդացայ : Հիւծախտի սկզբնորութեան պէս բան մը ունեցայ : Ընդհանրապէս պնդացմամբ, մեկնեցայ եւրոպա, ընկերակցութեամբ մօրս եւ քրոջ : Ֆիզիքական խոր խոնջնք մը, կարօտ մը ընելէն իսկ յոգնութեան պատճառելու ատիճան տպաւորելու հետ ամէն կապէ զրկուած անպէտ հիւանդկախ արարած մը զգալու վախը, բոլոր այս պատճառները չափազանց տաժանելի դարձուցին բնակութիւնս Եւրոպայի մէջ : Մէկ բան միայն կը փրկէր զիս,— ինքնամփոփուելու, կեդրոնանալու, ներքին կեանքով ապրելու կարողութիւնս :

(Շարունակելի)

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԷՆ

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՍՏՈՐ

չաբաթը 3 Ֆրանքով (ամիսը 12 Ֆրանք) վարձու կուտայ իւղաներկ զանազան վիպական գործեր, իսկ օտար հեղինակներէ, գրքին արժէքը կը ձգուի իբր աւանդ, յետոյ կը տրուի :

Librairie H. SAMUEL, 57 rue Mr. le Prince. Paris (6e)
(Մէթրօ՝ Օտէօն)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) R.C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone: Glacière 15-70

(ԻՋԵՒԵԼԻՔ ՀԱՄԱՐ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՇԱԲԱԹ 9 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1933

9 Septembre 1933

9րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2287

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՄԻՇՏ ՊԱՏԱՀԱԿԱՆ

Քանի հեռացանք Թուրքիայէն, այնքան աւելի կը զբաղինք անոր ներքին եւ արտաքին կեանքով:

Ուրիշ կերպ ալ չի կրնար ըլլալ: Պէտք չէ որ ըլլայ:

Մանաւորապէս Դաշնակցական թերթեր իրարու հետ կը մրցին, կարելի եղածին չափ շատ բան գրելու համար այդ արեւմտեան երկրի մասին:

Ու Պոլսոյ թերթերէն կամ իրարմէ կ'արտատպեն այլազան տեղեկութիւններ, յօդուածներ, լուրեր, ուսումնասիրութիւններ: Կը թարգմանեն եւրոպական եւ ամերիկեան թերթերու մէջ երեւցած գրութիւններ:

Խնդիրը այն է որ, այս բոլորը տեղի կ'ունենան ըստ բախտի: Օրը օրին եւ մակերեսային:

Բախտաւոր է այն թերթը որ կրցած է մէկ-երկու թրքագէտ աշխատակից ճարել: Միւսները՝ պատրաստ նիւթն է որ իրարու մէջ կը բաժնեն:

Բայց, նոյն իսկ թրքագէտ աշխատակից ունենալը բաւական չէ, լրացնելու համար բուն պահանջը:

Օրինակ, մենք ունինք չորս ձեռնհաս աշխատակիցներ, որոնք Թուրքերէն թերթ ու գիրք ալ կը կարդան, որքան թոյլ կուտան մեր եւ իրենց պայմանները:

Եւ սակայն, Թուրքիան աշխարհ մըն է, որուն ամբողջական գիծագիծը կարելի չէ պատկերացնել, առօրեայ թերթերով եւ պատահարար ձեռք անցած հրատարակութիւններով:

Ահա տեսէք,— Աթէնքի «Նոր Օր»ին մէկ աշխատակիցը բան գործ ըրած եւ ձեռք անցուցած է Թուրքերէն երեք աշխարհագրութիւններ, որոնց բովանդակութիւնը չի կրնար անտարբեր ձգել մեզ:

Դեռ ի՛նչ գիրքեր կան,— պատմութիւն, աշխարհագրութիւն, վէպ, լուր, եւ պարբերական հրատարակութիւններ — ամսագիր կամ շաբաթաթերթ—որոնք շարժանկարի մը պէս կը ներկայացնեն արդի Թուրքիոյ կեանքն ու գործը, միտքն ու քաղաքականութիւնը:

Թուրքիոյ ընկերային եւ մտաւորական կեանքը գոց գիրք մըն էր մեզի համար՝ պատերազմէն առաջ ալ:

Սկիզբէն ի վեր մեր գլխաւոր աղբիւրներն եղած են, օտարալեզու հրատարակութիւնները: Եւ մանաւանդ անոնք որ անո՛ւշ կը հնչեն մեր սիրտին ու ականջին:

Այսօր ալ ոչինչ փոխուած է մեր սովորութիւններուն մէջ:

Պոլսոյ թերթերն իսկ աւելի շատ եւրոպական եւ ամերիկեան պողոտաներու կեանքը եւ մեր ներքին խայտառակութիւնները կը թարգմանեն ու կ'արտատպեն:

Անոնց համար ալ գոց գիրք է իրենց ապրած երկրին բուն պատկերը:

Անոնք ալ կը գոհանան Թուրքերէն օրաթերթերու ընթացիկ լուրերով: Ոչ գիրք, ոչ հանդէս, ոչ ալ ո՛ր եւ է ուսումնասիրութիւն: Երբեմն վէպեր միայն, եթէ «թռնուած են»:

X

Կարելի՞ է այսպէս շարունակել:

Այսքան փորձառութիւններէ յետոյ, ներելի՞ է նորէն, Թուրքիան եւ Թուրքիոյ մասին ճառել՝ աչքերը գոց, անոր ասպարէզ կարդալ՝ խարխուլ գիտելիքներով:

Մենք վստահ ենք որ նոյն իսկ Երեւանի մէջ մարդիկ հինգերորդ-տասներորդ գծի վրայ նետած են այս խնդիրը:

Շատ-շատ, անոնք ալ ռուսերէնէ պիտի թարգմանեն, փոխանակ բուն աղբիւրէն պրպտելու եւ տիրաբար արժեցնելու նոյն իսկ Թուսերուն:

Արդ, ի՞նչ ընել, կարելի եղածին չափ լրացնելու համար այս հիմնական պահանջը:

Մեր մամուլը ներկայ պայմաններով, չի կրնար նոր բեռներու տակ մտնել: Կրնայ աւելի կանոնաւորել, բայց ոչ ամբողջովին գոհացնել:

Ո եւ է մտաւորական, ինչքան ալ ընդունակութիւն եւ ժամանակ ունենայ, չի կրնար ամբողջովին տրամադրուիլ այս գործին: Չի կրնար գնել բոլոր հրատարակութիւնները:

Կը մնայ շարժման մէջ դնել ... ազգասիրական զգացումները: Կը հաւատա՞ք այդպիսի տրամադրութեան մը:

Դժուար բան չէ մեր սպասածը:

Թող քանի մը ունեւորներ բարեհաճին թրքական հրատարակութիւններ գնել եւ նուիրել Նուպարեան եւ Մխիթարեան մատենադարաններուն, որպէսզի կարելի ըլլայ պրպտել եւ հիմնական ուսումնասիրութիւններ կատարել:

Մնացեալը, ընթացիկ աշխատանքը, նորէն կ'իյնայ ամենօրեայ, եւ մանաւորապէս դաշնակցական մամուլին վրայ:

Մեր մասին, ոչ աշխատանքի տենդն է որ կը պակսի, ոչ ալ տրամադրութիւնը:

Այս առթիւ, պիտի խնդրէինք մեր բոլոր բարեկամներէն՝ դիւրացնել մեր գործը, խմբագրութեան ղրկելով Թուրքիոյ վերաբերեալ հրատարակութիւններ կամ ինքնագիր յօդուածներ:

Որքան լայն ըլլայ տեղեկատու ցանցը, այնքան կը դիւրանայ աշխատանքը:

Եթէ հայերէն թերթն ալ ունենար եւրոպականին անսպառ միջոցները, կրնար առնուազն տասը խմբագիր յատկացնել միայն թրքական ճակատին, ընդարձակ մատենադարանով մը:

Եւ կ'արժէ՛ր որ յատկացնէր: Ուրի՞նք աւելի կենսական ճակատ:

Դժբախտաբար, մենք հրաշքի հաւատացող չենք, եւ քանի որ մեր ուզածը ցնորք է, կը կատարենք մեր կրցածը:

Զը՞ պիտի ուզէիք, դուք ալ, աջակցիլ ձեր կրցածին չափ:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԴԱՐՁԵԱԼ ՀԱՅ ՈՐԲԵՐԸ

Եւ հիմա վարժապետ մը:

Պօղոս Գէորգեան կը կոչուի այս... Երանոսը երանելի: « Անհիմն ակնկալութիւններ » խորագրով իր յօդուածաշարքին մէջ, "արդար մարդու եւ համալսարանական դաստիարակի (մենք «գրքունակ» կ'ըսենք) շուքը տալով ինքզինքին, յիշելէ եւ խոստովանելէ յետոյ որբերու դէմ գործուած կարգ մը անարդարութիւններ (մենք «իրէշութիւն» կ'ըսենք), կ'ուզէ համոզել (ո՞վ) թէ հիմ չունին ակնկալութիւնները որբ սերունդէն:

Որբերու մասին ո՛չ իր հաւատքը կը հետաքրքրէ մեզ, ո՛չ ալ իր բանգիտութիւնը: Սակայն թող ուրիշներն ալ իմանան որ այս Երանոսը, «կարդալ սորվեցնող»ի իր աթոռին բարձրութենէ՛ն, կը յայտարարէ թէ որբութիւնը «ստորութիւն » (infériorité) է: Կ'ուզէ՞ք հասկնալ իր supérioritéին չափը: Ահաւասիկ.—

Բարեգործականը, վերջերս, վարժապետանոցի մը մէջ պաշտօն է տըւեր Գէորգեանին: «Բարի վարուց» վկայականն կը պահանջուէր մեր Երանոսէն: Ցողուած մը, հայ որբութիւնը էնֆէրիորիթէ համարելու համար: Տարը խաչ:

Զէ՞ որ պէտք է դիտել հայ որբութիւնը Բարեգործականի ակնոցով:

Երանոս երեւակայութիւն չունի, այնպէս որ հայ որբերուն նուիրեց բառ մը, հետեւողաբար անոնց որ հայ որբերը անուանեցին թուրք օղլու հայ կամ որդ:

Աւելցնենք, որ Գէորգեան դառնութիւններ ալ ունի մեր որբերէն կրած: Մեր վարժապետներուն մէջ շատեր կան, որ նաշակեր են (անո՛ւշ ըլլայ) հայ որբերուն տուած դառնութիւնը: Եւ կը հասկնա՛նք մեր վարժապետներուն ֆենախնդրութիւնը: Բայց ստիպկա չի բացատրուիր վարժապետի ուղեղով, այլ մեր պատմութիւնը եւ յետպատերազմեան « կլիման » նոր մարդու պէս ուսումնասիրելով:

Ո՛չ, դուք երբեք չպիտի հասկնաք մեր ատելութիւնը, այդ սրբազան եւ յեղափոխական զգացումը: Կուգայ ատենը, երբ այդ զգացումը լա՛ւ կը ճանչցնէ ինքզինք բոլոր ողջ մեռելներուդ:

***

Եւ Պօղոս Գէորգեանին վկայութեան է հասեր Յովհաննէս Պօղոսեանը: Աւանակի մը վկա՛յ են հարցուցեր, պոչն է ցուցուցեր: Հարկա՛ւ, հոգիով, բըզգացումով, դէմքով այս Թուրքը լաւ բան կ'ըսէ՞ միթէ որբերուն:

Այս խառնակիչը, ախտաբանօրէն կազմուած, ահա Զինադադարէն իվեր ժա՛հր կը թափէ ամէն կողմ: Եւ Ռամկավարներու, սա խեղօքիկ մարդոց խմբակը իր ձեռքը գործիք դարձուցած, դրօշի խնդիրներ ստեղծեց, որբերու դէմ թշնամութիւններ ստեղծեց խառնեց խառնշտկեց: Ես իր մէջ կը տեսնեմ այն իժը, որ յետպատերազմեան այս շրջանը թունաւորեց: Ահա թէ ինչո՛ւ աշխարհի վրայ ոչ մէկ բան կայ, որ այնքան թշնամութիւնով լեցնէ զիս, որքան այս փլած մարդը, «տժգոյն մարդը» ,ինչպէս ըսեր էՇահրիմանն: Ա՛խ, եթէ մենք ալ մեր հողին վրայ ըլլայինք, տեսնողները կը տեսնէին թէ ի՛նչպէս կ'ըլլար յեղափոխութիւնը: Մենք կարօտ ունինք այդ յեղափոխութեան, երբ մուկ բռնել պիտի տայինք շատ մը « տժգոյն » մարդոց: Այո՛, յեղափոխութի՛ւն մը միայն կրնայ պայծառացնել հայ թշուառ ժողովուրդին հոգին:

« Արեւ » թերթին խաւար խմբագիրը կը գանգատի որ կը հայհոյեմ իրեն: Բայց չէ՞ որ մենք տարբեր ենք բարոյականով, իմացական կլիմայով եւ ժամանակի ոգիով: Ետոյ ի՞նչպէս չհայհոյեմ,— երբ գիտեմ թէ այս սեւ մարդն էր, որ գաղութները խառնշտկեց, այս աղտոտ «Թրքահայն» էր, որ արտասահմանի դէմ դաւեց, դրօշը անարգեց, որբը անարգեց, եւ էշ-ֆշող Դուրեան եպիսկոպոսը պաշտպանեց ի հեճուկս Դաշնակցականներուն:

Այո՛, կը հայհոյեմ եւ անդին ալ կ'անցնիմ:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Իրաքի թագաւորը յանկարծամահ

Պէռնէն (Զուիցերիա) կը հեռագրեն Սեպտ. 8 թուականով.— Ֆէյսալ թագաւորը յանկարծամահ եղաւ այս գիշեր:

Թագաւորը Լոնտոն այցելեց անցեալ յունիսին, յետոյ գնաց Զուիցերիա, հանգստանալու, բայց ասորական դէպքերուն առթիւ Պաղտատ վերադարձաւ օդանաւով: Դեռ նոր եկած էր Զուիցերիա, շարունակելու համար դարմանումը:

Երեւի նախազգացում մը ունէր որ, Պաղտատէն մեկնած ատեն, այս անգամ խնամակալ նշանակեց գահաժառանգը, որ 21 տարեկան երիտասարդ մըն է:

Քրտական նոր ապստամբութիւն Տէրսիմի եւ Սղերդի մէջ?

Քիւրտ հրապարակագիր Հաճօ աղա, որ Պէյրութ կը գտնուի, հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրած է արաբական «Էլ Ահրար» թերթին.—

Թուրքիոյ մէջ սկսաւ քրտական նոր ապստամբութիւն մը, առաջինը Տէրսիմի լեռներուն մէջ: Այս շարժումը կը ղեկավարուի Տարօ աղայի առաջնորդութեամբ եւ մասնակցութեամբ Սէյիտ Րիտաի եւ Տիապ պէյի: Այս շրջանը Քիւրտիստանի սահմաններուն մէջ կը գտնուի եւ ժողովուրդը շատ քաջ է եւ զինուած:

Երկրորդը կը գտնուի Մոտկանի լեռներուն մէջ եւ Սղերդի կուսակալութեան սահմաններուն վրայ: 5000 ապստամբներ կազմակերպուած վիճակի մէջ ոտքի ելած են եւ պարզած անհնազանդութեան դրօշը:

« Էլ Ահրար »ի խմբագիրը հաղորդելէ վերջ այս լուրերը, կ'աւելցնէ թէ իրենց կատարած դիմումները պաշտօնական շրջանակներու մօտ այս մասին բստոյգ եզրակացութեան մը չեն յանգած: Ոչ հաստատուած է քրտական նոր ապստամբութեան լուրը եւ ոչ ալ հերքուած:

Ցայտարիս դէպի Էնկիւրի

Ցունաստանի վարչապետը այսօր-վաղը ճամբայ կ'ելլէ դէպի Էնկիւրի, ընկերակցութեամբ արտաքին գործերու եւ ազգ. տնտեսութեան նախարարներուն: Այս առթիւ պիտի ստորագրէ նոր պայմանագիր մը որ կը լրացնէ 1930ի Թուրքեւ-Հելլէն համաձայնութիւնը:

Թերթերը կը գրեն թէ Պ. Վէնիզէլոս ալ Թուրքիա պիտի երթայ ամսուն վերջը, շաբաթ մը հիւր մնալու համար Ըսմէթ փաշայի, Եալովայի մէջ: Որեւէ պաշտօնական հանգամանք չունի նախորդ վարչապետին այս այցելութիւնը:

Կարմիր վտանգը Պուլկարիոյ մէջ

Սօֆիայէն կը հեռագրեն թէ համայնավարական նոր կազմակերպութիւն մը երեւան հանուեցաւ Ֆիլիպէի մէջ: Առաջին առթիւ ձերբակալուեցան 28 հոգի, բայց անխուսափելի կը համարուին ուրիշ բազմաթիւ ձերբակալութիւններ: Ոստիկանութիւնը մեծ կարեւորութիւն կուտայ այս կազմակերպութեան, որ յաջողած էր բազմաթիւ գիւղեր հաստատել շրջակայ նահանգներուն մէջ: Կեդրոնին մէջ բռնուեցան բազմաթիւ թռուցիկներ եւ գաղտնի տպարանի մը գործիքները:

«Աճեցէ՛ք եւ բազմացարո՛ւք»

Հակառակ տնտեսական տագնապին եւ գործազրկութեան, գերմանական կառավարութիւնը ամէն կերպով ուժ կուտայ բազմածնութեան: Պաշտօնական ճառերը, թերթերը, շարժանկարը, անթելը շարժման մէջ դրուած են, փառաբանելու համար բազմանդամ ընտանիքները: Միւս կողմէ, օրէնքներ կը պատրաստուին խստօրէն պատժելու համար այն արարքները որ կը նուազեցնեն սերնդագործութիւնը, նոյն իսկ եթէ կը կատարուին առողջական պատճառներով: Ջերմապէս յարելով այս քաղաքականութեան, Հայտէլի քաղաքապետութիւնը հրաւիրեց տանտէրերը որ քաջալերեն բազմածնութիւնը, բազմանդամ ընտանիքներու տրամադրութեան տակ դնելով իրենց տուները: Այն տանտէրերը որ կ'անսաստեն այս որոշման, անմիջապէս պիտի ձերբակալուին եւ պիտի առաջնորդուին դէպի կեդրոնացման բանակատեղիները:

Պերլինի մէջ շատ մը տանտէրեր սկսած են մէկ-երկու սենեակնոց բնակարաններու վերածել իրենց յարկաբաժինները...

Ինը մահապարտ՝ մէկի դէմ

Տիւսէլտորֆի դատարանը մահուան դատապարտեց ինը համայնավարներ, որոնք մեղսակից կը համարուին 1932 յունիսին կատարուած յարձակման մը: Ընդհարման միջոցին սպաննուած էր հիթլէրական մը:

Ուրիշ երկու հոգի ալ մահուան դատապարտուեցան միեւնոյն օրը, Քէօնիկսպէրկի մէջ, միեւնոյն պատճառով:

Երեսուն ամերիկեան մարտանաւեր

ՔՈՒՊԱՅԻ ՋՈՒՐԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Մ. Նահանգները 30 մարտանաւեր կեդրոնացուցած են Քուպայի ջուրերուն մէջ, նոր յեղափոխութեան առթիւ: Կ'ըսուի թէ ի հարկին զինուոր ալ պիտի հանեն, պաշտպանելու համար իրենց հպատակներուն կեանքը եւ հարստութիւնը: Ըմբոստները աւարի տուած են չաքարի չորս գործարաններ, որոնք Ամերիկացիներու կը պատկանին: Փրոֆ. Սան Մարթինօ, Քուպայի նոր կառավարութեան նախագահը, յայտարարեց թէ Մ. Նահանգները իրաւունք չունին խառնուելու իրենց ներքին գործերուն: « Մենք նախագահ Մաչատօն տապալեցինք, որովհետեւ բռնակալ մըն էր, եւ Կէսփէտոսը հեռացուցինք, որովհետեւ խամաճիկ մըն էր: Մեր ծրագիրը բոլոր Քուպացիներուն ծրագիրն է»:

Կը կարծուի թէ նոր յեղափոխութիւն մը պիտի պայթի քանի մը օրէն:

Լորտ Կրէյի խաղաղական կեանքը

ԳՆԱՀԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Երէկ հաղորդած էինք լորտ Կրէյի (Սըր Էտ. Կրէյ) մահը, 70 ժամուան հոգեվարքէ մը յետոյ:

Ամէն կողմէ ցաւակցական հեռագիրներ կը տեղան Լոնտոն:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆՈՐԷՆ ՈՉ-ԹՈՒՐՔ ԴՊՐՈՑՆԵՐԸ

— oo —

Թուրք թերթերը կը գրեն.—

Մասնաւոր եւ օտար դպրոցներէն ոմանք վերջերս իրենց ելմտական կացութեան անձկութիւնը մէջ բերելով կը փակեն իրենց կարգ մը դասարանները: Ասկէ զատ, ուսուցիչներուն մեծ մասին թոշակները կանոնաւորաբար չեն վճարուիր: Կրթական գործավարութիւնը այս մասին կարգ մը լուրջ քննութիւններ կը կատարէ:

Կ'ըսենք թէ գործավարութիւնը այս կարգի դպրոցները բոլորն ալ որոշած է ելմտական յանձնառութեան մը տակ առնել: Պիտի փակուին այն հաստատութիւնները որոնք մասնաւոր դպրոց մը մատակարարելու հարկ եղած ելմտական պայմաններէ զուրկ են: Այս մտքով գործավարութիւնը բոլորփոքրամասնութեանց դպրոցներէն նօտարութենէ վաւերացուած մէյմէկ ելմտական յանձնառագիր առնել սկսած է:

⁂ Գրած էինք թէ կրթական գործավարութիւնը մասնաւոր դպրոցներու համար նոր կանոնագիր մը պիտի պատրաստէ: Այս կանոնագրին մէջ մասնաւոր տրամադրութիւններ պիտի գտնուին՝ ուսուցման գործիքներու եւ կազմածներու ու լաբօրաթուարներու մասին: Պիտի արգիլուի հանդէսի համար դրամահաւաքումը: Ուսանողական վարձերն ալ կրթական գործավարութեան նշդելիք վարձերէն աւելի չպիտի ըլլան:

« ԸՄԲՈՍՏՆԵՐԸ » ԿԸ ԴԻՄԱԴՐԵՆ

— oo —

Գրած էինք թէ ընկերվարական կուսակցութեան վարչական խորհուրդը որոշած է դատի յանձնել վեց անկարգապահ երեսփոխաններ, զլուխն ըլլալով Ռընոտէլը:

Ըմբոստներէն Պ. Մառքէ զարմանք յայտնեց այս որոշման առթիւ, շեշտելով. «Մեծամասնութեան պատասխանատուութիւնները ծանր էին արդէն եւ տխուրաւ աւելի կը ծանրանան: Անոնք միութեան անունով կը խօսին, բայց իրենց ընթացքը դէպի պառակտում կը տանի: Մենք հակակարգապահական ո՛ր եւ է արարք չենք գործած, ուրեմն, տեսակէտի յանցանքի համար է որ դատի պիտի յանձնեն մեզ »:

ԱՄԱՆՈՍ ՀԻՒՂԱԽԱՆԻ ՔԱՆԴՈՒՄԸ

— oo —

Պէյրութի քաղաքապետութիւնը որոշած է քանդել 300 հիւղակներ Ամանոսի գաղթակայանին մէջ, նոր նամբաներ բանալու համար:

Եղած դիմումներուն վրայ, քաղաքապետութիւնը յօժարած է մաս առ մաս կատարել քանդումը, իւրաքանչիւր անգամին կանուխէն տեղեկացնելով տէրերուն: Այսպէս փոխանակ 100 — 200 հիւղակներ մէկ անգամէն քանդուելու եւ թշուառութիւնը սաստկացնելու, իւրաքանչիւր անգամին պիտի քանդուին 8 — 10 հիւղակներ:

ԸՍՄԷԹ ՓԱՇԱՅԻ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

— oo —

Պուլկար կառավարութիւնը դեսպան Քեմալ պէյի յանձնած է վարչապետ Ըսմէթ փաշայի Սօֆիա ուղեւորութեան ծրագիրը: Սեպտ. 20ին Սօֆիա պիտի գտնուին վարչապետն ու արտաքին գործավարը: Բայց դեռ յայտնի չէ թէ ենթերցումով պիտի երթան թէ մասնաւոր կառախումբով: Այս կէտը պիտի հասկցուի Ըսմէթ փաշայի տալիք պատասխանէն: Հիւրերը պիտի բնակին Սօֆիայի թրքական դեսպանատան մէջ: Հացկերոյթներ պիտի տրուին: Ուղեւորութիւն մըն ալ կազմակերպուած է երկրին մէջ:

Թուրք թերթերը կը գրեն թէ պուլկար նորէն նախարարութիւնը սրգիլած է Թրակիոյ կազմակերպութեան համագումարը:

3.- Գիտական ինստիտուտի

— Ինչպե՞ս է ստեղծվել ինստիտուտը, ի՞նչ նպատակներ է հետապնդում նրա գիտական աշխատանքը, ի՞նչ ուղղություններով է նա զարգանում, ի՞նչ հաջողություններ ունի նա իր գոյության 3 տարիների ընթացքում, ի՞նչ ծրագրեր ունի ապագայի համար, ի՞նչ կապեր ունի նա ուրիշ գիտական հաստատությունների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա արտասահմանի գիտական հաստատությունների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության տնտեսական կազմակերպությունների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կուլտուրական կազմակերպությունների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության պետական կազմակերպությունների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կուսակցական կազմակերպությունների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կոմերիտական կազմակերպությունների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության պիոներական կազմակերպությունների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կանանց կազմակերպությունների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության մանկական կազմակերպությունների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության ուսանողական կազմակերպությունների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության աշխատավորական կազմակերպությունների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության գյուղացիական կազմակերպությունների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության արհեստավորական կազմակերպությունների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության առևտրական կազմակերպությունների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության ֆինանսական կազմակերպությունների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության ապահովագրական կազմակերպությունների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության բանկային կազմակերպությունների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կոոպերատիվ կազմակերպությունների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կոլտնտեսային կազմակերպությունների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության սովխոզային կազմակերպությունների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության մեքենա-տրակտորային կայանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության մեքենաշինական գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության մետալուրգիական գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության քիմիական գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության էլեկտրական գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության ռադիոտեխնիկական գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության ավիացիոն գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության ավտոմոբիլային գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության տրակտորային գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության գյուղատնտեսական մեքենաների գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության տեքստիլ գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կաշվի գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կոշիկի գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության սննդի գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության թեթև արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության տեղական արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կոոպերատիվ արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կոլտնտեսային արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության սովխոզային արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության մեքենա-տրակտորային կայանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության մեքենաշինական գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության մետալուրգիական գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության քիմիական գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության էլեկտրական գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության ռադիոտեխնիկական գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության ավիացիոն գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության ավտոմոբիլային գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության տրակտորային գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության գյուղատնտեսական մեքենաների գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության տեքստիլ գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կաշվի գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կոշիկի գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության սննդի գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության թեթև արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության տեղական արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կոոպերատիվ արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կոլտնտեսային արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության սովխոզային արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության մեքենա-տրակտորային կայանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության մեքենաշինական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության մետալուրգիական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության քիմիական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության էլեկտրական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության ռադիոտեխնիկական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության ավիացիոն գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության ավտոմոբիլային գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության տրակտորային գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության գյուղատնտեսական մեքենաների գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության տեքստիլ գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կաշվի գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կոշիկի գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության սննդի գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության թեթև արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության տեղական արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կոոպերատիվ արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կոլտնտեսային արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության սովխոզային արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության մեքենա-տրակտորային կայանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության մեքենաշինական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության մետալուրգիական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության քիմիական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության էլեկտրական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության ռադիոտեխնիկական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության ավիացիոն գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության ավտոմոբիլային գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության տրակտորային գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության գյուղատնտեսական մեքենաների գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության տեքստիլ գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կաշվի գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կոշիկի գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության սննդի գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության թեթև արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության տեղական արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կոոպերատիվ արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կոլտնտեսային արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության սովխոզային արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության մեքենա-տրակտորային կայանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության մեքենաշինական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության մետալուրգիական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության քիմիական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության էլեկտրական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության ռադիոտեխնիկական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության ավիացիոն գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության ավտոմոբիլային գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության տրակտորային գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության գյուղատնտեսական մեքենաների գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության տեքստիլ գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կաշվի գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կոշիկի գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության սննդի գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության թեթև արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության տեղական արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կոոպերատիվ արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կոլտնտեսային արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության սովխոզային արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության մեքենա-տրակտորային կայանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության մեքենաշինական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության մետալուրգիական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության քիմիական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության էլեկտրական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության ռադիոտեխնիկական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության ավիացիոն գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության ավտոմոբիլային գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության տրակտորային գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության գյուղատնտեսական մեքենաների գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության տեքստիլ գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կաշվի գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կոշիկի գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության սննդի գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության թեթև արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության տեղական արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կոոպերատիվ արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կոլտնտեսային արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության սովխոզային արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության մեքենա-տրակտորային կայանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության մեքենաշինական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության մետալուրգիական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության քիմիական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության էլեկտրական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության ռադիոտեխնիկական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության ավիացիոն գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության ավտոմոբիլային գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության տրակտորային գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության գյուղատնտեսական մեքենաների գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության տեքստիլ գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կաշվի գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կոշիկի գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության սննդի գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության թեթև արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության տեղական արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կոոպերատիվ արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կոլտնտեսային արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության սովխոզային արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության մեքենա-տրակտորային կայանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության մեքենաշինական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության մետալուրգիական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության քիմիական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության էլեկտրական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության ռադիոտեխնիկական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության ավիացիոն գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության ավտոմոբիլային գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության տրակտորային գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության գյուղատնտեսական մեքենաների գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության տեքստիլ գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կաշվի գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կոշիկի գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության սննդի գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության թեթև արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության տեղական արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կոոպերատիվ արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության կոլտնտեսային արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության սովխոզային արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության մեքենա-տրակտորային կայանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության մեքենաշինական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության մետալուրգիական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության քիմիական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության էլեկտրական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության ռադիոտեխնիկական գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության ավիացիոն գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության ավտոմոբիլային գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների հետ, ի՞նչ կապեր ունի նա մեր հանրապետության տրակտորային գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության գործարանների արդյունաբերության

ՕՏՆԱ

— ՝ —

Ա.

— Ջե՛յ, կ'ուզե՞ս ու հետդ տանիմ, ես ալ կ'երթամ Ամերիկա, ինձի համար ալ ուրիշ բան չի մնար։

Ասոր – ասոր – ասոր, կ'անե՛ր ու կ'անե՛ր։ Ես ալ ինչո՞ւ չանեմ։ Ինչո՞ւ ես ալ չերթամ։ Ինչո՞ւ ես ալ չհարստանամ։ Ինչո՞ւ ես ալ չդառնամ ամերիկացի։ Ինչո՞ւ ես ալ չունենամ ոտքերուս տակ ամերիկյան հող։ Ինչո՞ւ ես ալ չունենամ ամերիկյան ծուխ, ամերիկյան ջուր, ամերիկյան հաց։ Ինչո՞ւ ես ալ չունենամ ամերիկյան կին։ Ինչո՞ւ ես ալ չունենամ ամերիկյան զավակներ։ Ինչո՞ւ ես ալ չունենամ ամերիկյան ամուսնական ապահովագրություն։ Ինչո՞ւ ես ալ չունենամ ամերիկյան ծերության ապահովագրություն։ Ինչո՞ւ ես ալ չունենամ ամերիկյան գերեզման։

Ինչո՞ւ ես ալ չունենամ ամերիկյան գերեզմանի ամերիկյան քար։ Ինչո՞ւ ես ալ չունենամ ամերիկյան քարի վրա ամերիկյան տառեր։ Ինչո՞ւ ես ալ չունենամ ամերիկյան տառերով ամերիկյան անուն։ Ինչո՞ւ ես ալ չունենամ ամերիկյան անունով ամերիկյան մահ։ Ինչո՞ւ ես ալ չունենամ ամերիկյան մահով ամերիկյան հող։ Ինչո՞ւ ես ալ չունենամ ամերիկյան հողի տակ ամերիկյան որդեր։ Ինչո՞ւ ես ալ չունենամ ամերիկյան որդերու ամերիկյան կերակուր։ Ինչո՞ւ ես ալ չունենամ ամերիկյան կերակուրի ամերիկյան մարսողություն։ Ինչո՞ւ ես ալ չունենամ ամերիկյան մարսողության ամերիկյան արտաթորություն։ Ինչո՞ւ ես ալ չունենամ ամերիկյան արտաթորության ամերիկյան հոտ։ Ինչո՞ւ ես ալ չունենամ ամերիկյան հոտի ամերիկյան հիշողություն։ Ինչո՞ւ ես ալ չունենամ ամերիկյան հիշողության ամերիկյան մոռացություն։

Ինչո՞ւ ես ալ չունենամ ամերիկյան մոռացության ամերիկյան ոչնչություն։ Ինչո՞ւ ես ալ չունենամ ամերիկյան ոչնչության ամերիկյան ոչինչ։ Ինչո՞ւ ես ալ չունենամ ամերիկյան ոչինչի ամերիկյան ոչինչություն։ Ինչո՞ւ ես ալ չունենամ ամերիկյան ոչինչ

Ինչպէս յայտնի է, հանգուցեալը ամբողջ 11 տարի վարիչն եղած է Մեծն Բրիտանիոյ արտաքին քաղաքականութեան եւ վճռական դեր կատարած՝ Մեծ պատերազմին։ Առաջին ցաւակցութիւն յայտնողներէն մէկն էր Լոյտ Ճորճ, բայց, Լոյտ Կրէյի մահուան օրն իսկ լոյս կը տեսնէին իր յուշերը, ուր խստօրէն կը քննադատէ հանգուցեալը։ Նախկին վարչապետին կարծիքով, եթէ Սըր Էտ. Կրէյ վճռական դիրք բռնէր Գերմանիոյ հանդէպ, եթէ առաջին օրէն հաստատէր թէ Մեծն Բրիտանիան ի հարկին պիտի մասնակցի պատերազմին, կացութիւնը բոլորովին տարբեր պիտի ըլլար։ այսինքն՝ պատերազմը չպիտի պայթէր։

Թերթերը Լոյտ Ճորճի այս քննադատութիւններուն դէմ կը դնեն Զըրչիլի յուշերը, որոնք տարբեր եզրակացութեան կը յանգին։ Զըրչիլի կարծիքով, Սըր Էտ. Կրէյ կը գտնուէր վճռական հարցի մը առջեւ,— կանխել պատերազմը եւ սակայն չլքել Ֆրանսան, եթէ պատերազմը պայթէր։

Հանգուցեալին դէմ խիստ քննադատութիւններ կ'ուղղէ նաեւ Լորտ Մնօտըն (նախկին ընկերվարական նախարարը), պնդելով թէ Սըր Էտ. Կրէյ «չըջապատուած էր հակազերման ազդեցութիւններով»։

⁂ Համաճայն իր ձգած կտակին, Լոյտ Կրէյի մարմինը պիտի հրկիզուի շաբաթ օր։ Շատ պարզ յուղարկաւորութիւն մը պիտի կատարուի իր բնակավայրի եկեղեցիին մէջ, իսկ ազգային արարողութիւն մը՝ Ուէսթմինսթրի աբբայարանին մէջ։

⁂ Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, իր ցաւակցական հեռագրէն զատ, առանձին տեսակցութեան մը մէջ յայտարարեց թէ Ֆրանսա կը կորնչնչէ մեծ բարեկամ մը։

Խորհրդակցութիւններ Սուրիոյ մասին

Ուրբաթ օր, արտաքին նախարար Պ. Փոլ Պոնքուռ խորհրդակցութեան հրաւիրած էր Սուրիոյ նախորդ եւ նոր մարզպանները, որոնք երկուքն ալ Փարիզ կը գտնուին այս միջոցին։ Պ. Փոնսօ արդէն տեսակցած էր իր յաջորդին, Պ. տը Մառթէլի հետ, անհրաժեշտ լուսաբանութիւնները տալով անոր։ Նախարարին հետ կատարուած խորհրդակցութիւնն ալ օգնեց աւելի պարզելու կացութիւնը եւ նոր մարզպանին պարտականութիւնները։

Խորհրդակցութիւններ կատարուեցան նաեւ Մարոքի մասին, ուր պիտի երթայ Պ. Փոնսօ, իբրեւ դիւանագիտական ներկայացուցիչ։

Արհեստակցական Միութեանց Համագումարը

ԲԱՆԱՁԵՒԵՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԵՒ ՖԱՇԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Անգլիոյ արհեստակցական միութեանց համագումարի երկրորդ նիստին մէջ, երկար վիճաբանութիւններ կատարուեցան պատերազմի վտանգին մասին։ Մէջտեղ դրուած էր բանաձեւ մը, որ կը թելադրէր ընդհանուր գործադուլ հռչակել, պատերազմի վտանգի պահուն։ Առաջնախօսները չէշտեցին թէ անհրաժեշտ է հսկել ֆաշականութեան եւ հիթլէրականութեան վրայ, որոնց գլխաւոր նպատակն է պատերազմը։ Պատուիրակ մը բացատրեց թէ անհրաժեշտ է ընդհանուր գործադուլը հռչակել թշնամական գործողութիւններէն առաջ, որովհետեւ փորձառութիւնը ցոյց կուտայ որ գործադուլը չի կրնար յաջողիլ զօրաշարժէն յետոյ։ Ուրիշ պատուիրակ մը առաջարկեց հաստատել ժողովրդային քարոզութիւններ եւ համոզել բազմութիւնները թէ պատերազմը անբարոյական բան է։ Ցետոյ նախագահը յայտարարեց թէ առին չլրացած՝ մասնաւոր ժողովի մը պիտի հրաւիրէ աշխատաւորական կուսակցութիւնը, անհրաժեշտ միջոցները խորհելու համար։ Այս առթիւ խոստովանեցաւ թէ երբեք այսքան մեծ եղած չէր նոր պատերազմի մը վտանգը եւ ճիշդ ատոր համար է որ աշխատաւորական կուսակցութեան գործադիր մարմինը կ'ուզէ զգուշութիւններ ձեռք առնել կարելի եղածին չափ չուտ։

Ցաջորդ ժողովին մէջ, երկար ճառ մը խօսեցաւ Պ. Լէյնսպրի, խորհրդարանին աշխատաւորական վարիչը։ Օրակարգն էր արհեստակցական միութեանց դիրքը՝ ժամանակակից դիկտատուրաներու մասին։ Համագումարին ընդհ. քարտուղարը այս առթիւ երկար կանգ առաւ Գերմանիոյ վրայ, հիթլէրական դիկտատուրան կոչելով «միջնադարեան մոայնութիւն»։ Թէր ու դէմ վիճաբանութիւններէ յետոյ, քուէարկուեցաւ բանաձեւ մը որ կը թելադրէ «ամէն միջոց ձեռք առնել, որպէսզի ֆաշական վարչաձեւ չհաստատուի Մեծն Բրիտանիոյ մէջ»։

ԿԱՐՄԻՐ ԴՐՕՇ ԵԿԵՂԵՑԻԻ ՄԸ ՎՐԱՑ

Կրընոլէն կը հեռագրեն թէ առջի դիւէր կարմիր դրօշ մը կախուած է Մէն Պրիւնօ եկեղեցիին զանգատան վերեւ, չանթարգելին վրայ։ Ոստիկանութիւնը չկրցաւ անմիջապէս վար առնել դրօշը, որովհետեւ չափազանց վտանգաւոր էր վերելքը։

« Իմանիթէ »ն կը ցնծայ, այս առթիւ...

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ՝ ԵՐԲ ԿԱՆՑՆԻՔ ԵՐԿԱԹ ԳԻՇԵՐԷՆ

Այս շաբթուան ընթացքին երեք ծանր արկածներ պատահեցան, բազմաթիւ զոհերով։ երեք ինքնաշարժներ երբ կ'անցնէին երկաթուղիի գիծերէն, զարնուեցան սուրացող ճեպընթացներուն եւ ջարդ ու փշուր եղան։ Միայն մեռելներու թիւ 23ի կը հասնէր։

Այս առթիւ թերթերը կը գրեն թէ 1929ին 3589 մահացու արկածներ պատահած են, որոնց 7ը երկաթուղիի գծին վրայ, 1930ին՝ 4061, 1931ին՝ 4121, իսկ անցեալ տարի՝ 4260, որոնց 14ը երկաթուղիի գծին վրայ։ Ձեռնհաս իշխանութիւնը կը խորհի ջնջել երկաթուղիի մակերեսէն անցքը (փասած ա նիվօ), բայց 30 միլիոն ֆրանք պէտք է ծախսել...

Ց.

Հ. Դ.

Փարիզ եւ արուարձանները

ՓԱՐԻԶԻ ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 51, rue de Rivoli, Café Samaritain-ի ներքնայարկը։ Մեկնրը՝ Շաբաթլէ։ Օրակարգ՝ նախորդ ժողովի շարունակութիւն եւ Կոմիտէի ընտրութիւն։

ԻՍԻ-ԼԷ-ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ «Զաւարեան» Կոմիտէի ընդհ. ժողովը այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Ակումբին մէջ։ Օրակարգ՝ Նոր Կոմիտէի ընտրութիւն։

Գաւառ

ՇԱԼԷԹԻ «Բաբգէն-Սիւնի» խումբի ընդհ. ընկերական ժողովը վաղը Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին ընկ. Վարդեվարի բնակարանին մէջ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Հաշուետուութիւն եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ

ԲԻՒԶԷՆ ՍԻՒՐ ԱՐԺԱՆԻ եւ ՏՐԱԿԻՆԻԱՆի խումբերու խառն ժողովը տեղի կ'ունենայ վաղը Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին, ԲԻՒԶ Սիւր Արժէնի մէջ։ Զեկոյց 11րդ Շրջ. ժողովի։

ԱՐԼԻ եւ ՍԱԼԻՆ ՏԻ ԺԻՐՈՅԻ խումբերուն խառն ժողովը տեղի կ'ունենայ վաղը Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին Արլի մէջ։ Զեկոյց 11րդ Շրջ. ժողովի։

ՍԷՆ-ՍԱԹՈՒՐՆԻՆի եւ ՓՈՆԹԻԷի (Ավինեան) խումբերու խառն ժողովը տեղի կ'ունենայ վաղը Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 4ին Փոնթիէի մէջ։ Զեկոյց 11րդ Շրջ. ժողովի։

ԼԻԻՒի «Բեւեռ» խումբի ընկերական ժողովը տեղի կ'ունենայ վաղը Կիրակի երեկոյ ժամը 8.30ին։ Զեկոյց 11րդ Շրջ. ժողովի։

Ողբացեալ ՏԻԿԻՒ ԵՂԻՍԱԲԵԹ Վ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ – ՋԱՄԱԼԵԱՆի յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր, շաբաթ, ժամը 4ին, Առնուվիլ լէ Կոնէսի հիւանդանոցին մէջ։

Կառ տիւ Նորէն կառախումբ առնել Վիլիէ լը Պել–Կոնէս, ժամը 13·27ին կամ 15·27ին։

Ա. ՋԱՄԱԼԵԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔ

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐ»Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

30 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն։

Դաշտանիներ

ՓԱՐԻԶԻ ԵՕԶԿԱՏԻ ԵՒ ԻՐ ՇՐՋԱՆԵՐՈՒՈՅ ՀԱՅՐԵՆԱՍ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ ՏԵՂԻ ԿՈՒՆԵՆԱՅ ՎԱՂԸ. ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԵԿՈՅ ՄԷՕՏՈՒՆ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

երգ. պար. արտասանութիւն։

ճոխ պիւֆէ՝ գիւրամատչելի գիներով։

Հաղորդակց. միջոց.— փորթ վէրսայլէն առնել 23 եւ 32 թիւ հանրակառքերը եւ իջնել Ֆէրմ տը Մուլինօ։ InValidesէն շոգեկառք եւ իջնել Gare Meudon։

Դաշտանիներ

ՇԱՎԻԼԻ ԴԱՒԻԹԱՅԻ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ ՎԱՂԸ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ ՄԷՕՏՈՒՆ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ, «ՊԱՂ ԱՂԲԻՒՐ»ԻՆ ՄՕՏ

ՍԷՆ ԿՐԱՍԻՆԻ ԱՆԱՐԱՏ ՅՂՈՒԹԵԱՆ ՔՈՅՐԵՐՈՒՆ
ԱՂՋԿԱՆՑ ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ
1, Place du Château, SAINT - GRATIEN

Ցառաջիկայ դպրոցական տարեշրջանի համար կ'ընդունուին գիշերօթիկ աշակերտուհիներ մատչելի պայմաններով։

Դիմել վարժարանի տեսչութեան երկուշաբթի, չորեքշաբթի, շաբաթ եւ կիրակի օրերը։

ԾԱՆՕԹ.— Հաղորդակցութեան միջոցները՝ Gare du Nordէն երկաթուղի կամ Enghienէն օթօպիւսով։

ԵՓՐԱՏ ևուագախումբ

Եթէ կ'ուզէք ձեր հանդէսները հաճելի դարձնել, դիմեցէք «ԵՓՐԱՏ» նուագախումբին որ կը նուագէ հայկական, եւրոպական, կովկասեան եւ արեւելեան եղանակներ, մասնաւորապէս թանկ արժանիներ։

Խաչաձեւումի տեղի չտալու համար, ձեր կազմակերպած հանդէսի թուականէն 15 օր առաջ դիմել՝ անձամբ կամ գրաւոր, ԵՓՐԱՏ նուագախումբի ղեկավար՝ Տ. ՕՆՈՍԵԱՆի, 15, rue du Pourtour, Clamart, Seine.

Կարեւոր մէջ ՅԱՌԱՋԻ գործակալ է

Լ. ԳԱՅԱՃԱՆԵԱՆ

Epicerie **Puits Bivert, Gardanne**

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆՆԵ՛Ր, ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՏԷՐԵ՛Ր ԵՒ ԱՐՀԵՍՏԱՒՈՐՆԵՐ

Փութացէ՛ք օգտուիլ վերջին երեք օրէնքներու ձեզ ընձեռած առաւելութիւններէն։

Ա.— 4 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կ'արտօնէ ձեզ fonds de commerce*ի մուրհակներուն մէկ մաս կանխիկ վճարել եւ մնացածն ալ մէկ տարիէն վճարելի նոր մուրհակով մը կարգադրել։*

Բ.— 13 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կը թոյլատրէ ձեր վերադնահատման ենթարկել ձեր վճարած վարձքը եւ 1 Յուլիս 1932էն առաջ ստորագրուած պայմանագրութեանց համար ձեռք բերել զեղչ մը։

Գ.— 13 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կը բարեփոխէ (Propriété commerciale) 30 Յունիս 1926ի օրէնքին տրամադրութիւնները և կը ճշտէ սեփականատիրոջ եւ վարձակալի յարաբերութիւնները առեւտրական, ճարտարարուեստի շէնքերու եւ վայրերու պայմանագրութեանց վերանորոգման մասին։

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել առանց յապաղումի՝ ամէն օր ժամը 9 — 10 եւ 17 — 19 փաստաբան-օրէնսգէտ

Պ. ՊԻՐՆԱՐ Վ.ԱՀԷԻ

94, Rue St. Lazare. (Սէն Լազար կայարանին մօտ), Tél. Pigalle 67-63

ՍՐՃԱՐԱՆ-ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՃԵԼԻ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐ

21-23, rue Saulnier. Métro: Cadet

Plats du jour ՕՆԹԵՐԻ ՄԱՔՐՈՒԹԻՒՆ

Օգտուեցէք առիթէն

Շետեւեալ ընտրուած գրքերը որոնց իսկական արժէքն է 220 ֆրանք. 25 օրուան համար կը ծախսուին կէս գինով 110 ֆրանք։

Ստանալու համար դիմել՝ **ԳՐԱՏՈՒՆ «ՅԱՌԱՋ»**

G. TZERIKIANTZ

13, rue des Dominicains, Marseille

Եղիա Տէմիրճիպաշեանի *Կանաչը եւ Դարծը՝ 18 ֆրանք։ Լանքոսի Հովուավէպը, 8։ Պ. Տը Գամօր, 30։ Ծլավի, 15։ Իր Անցեալը, 12։ Կանանչ գլխարկը, 35։ Այգկոթ, 15։ Նօտիա, 12։ Ազգային երգարան, 10։ Յուշարձան Ապրիլ Տասնըմէկի, 15։ Մեռնողներ, 12։ Բեռօի Մանկավեպեր, 10։ Ազ-Տադի Հերոսամարտը։*

Միայն կէսը գնողներն ալ կրնան օգտուիլ մնեւնոյն պայմանէն։

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԿՕՇԻԿԻ ԱՐՀԵՍՏԱՆՈՑԻ ՏԷՐԵՐՈՒՆ

Եթէ ունի՛ք կամ կարող էք պատրաստել որ եւ է ձեւի մեծաքանակ կոշիկ՝ տղամարդու, կնոջ կամ երախայի, լաւագոյն եւ ապահով պայմաններով վաճառելու համար դիմեցէք՝ հետեւեալ հասցէին.—

Chaussures MASSIS. 70bis Allée de Montfermeil, Le Raincy (S. O

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԼՈՒԻՐԵՐ ՔՈՂՔԷՆ (Գ. Գեղարքունի) 10 *ֆր.։ ՄԵՂԵՒԻՆԵ՛Ր* (Նարդոս) 15 *ֆր.։ ՇԱՒԼ*, Արեւելեան իշխանուհին 20։ *Շաքը*, Է. Մարիա-Ռէմարք։ *ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԵՐԳԱՐԱՆ*, տպգր. Ա.Ե.Կ.Ը., 1932, 636 էջ, կազմեալ, 30 ֆր.։ *ՉՈՅՈՂ ՈՃԻՐՆԵՐ*, կազմ. 10 ֆր.։ *ԱԻԱՁԱԿԱՊԵՏԸ*, Բ. տպգր. կազմ. 25 ֆր.։ *ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԵՐ* (Գ. Քաջիպա) 6 ֆր.։ *Սայեաթ Նովա* 6 ֆր.։ *Ջոջոյ Պարսկահայ բարեկամիս հետ* (Լ. Մեսրոպ) 5 ֆր.։ *Կոռպերացիա* (Վ. Յովհաննէս) 10 ֆր.։ *Թէոֆիանօ* 25 ֆր.։ *Վոսփորի Գաղտնիքը* 30 ֆր.։ *Հայաստանի Աշխարհագրութիւն* (Պապէկեան) 10 ֆր.։ *Իմաստութեան Քառեակները* (Ա. Զ.) 5 ֆր.։ *Մանկական Աշխարհ* (Մարզպետ) 5 ֆր.։ *Ութ Ճէքեաճներ* (Ա. Գ.) 5 ֆր.։ *Յովին ագռաւիկը* 5 ֆր.։ *Թալիսման* 5 ֆր.։ *Պարտուածներ՝* (Ա. Միրոնեան) 10 ֆրանք։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ.— ԱԻԱՐԱՅՐԻ ԱՐՇԻՒԸ (Ս. Բիւրատ) 5 ֆր.։ *ՔՈՐՈՒՆ* 8 ֆր.։ *ԱՆՈՒՇ*, հայկ. օպէրեթ 5 ֆր. *եւայլն*։

Պահանջել մեր ընդարձակ ցուցակը։

ՅՕՒՇԱՏԵՏՐ

ՓՐԱՆՍԱՀԱՅ Կ. Խաչի Իսի լէ Մուլինոյի մասնաճիւղին անդամներն ու անդամները ժողովի կը հրաւիրուին այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 253 rue J. J. Rousseau, *Իսի-լէ-Մուլինօ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։ Կարեւոր օրակարգ։*

ՓՐ. Կ.Խաչի Ալֆորվիլի ժամնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամները ու անդամուհիները այս երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8ին Ակումբին մէջ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հայ Լեզեոնական Միութեան անդամական ժողովը վաղը Կիրակի առաւօտ ժամը 9ին տը լա Փոստի սրահին մէջ։ Պար rue Colbert։

Հայ Լեզեոնական Միութեան հասցէն՝ Sarkis Altounian, P. Colbert, 71, Marseille։

ԱՀԱԲԵԿԻՉԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

ԵՐՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

ԾՈՎԱԿԱԼ ԴՈՒԲՈՍՎԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Աշխատեցայ մշակել իմ անձիս համար հոգեբարոյական կանոնաւոր տեսութիւն մը։ Իմ փնտռտուքներուս մէջ, ինծի օգտակար եղաւ չէզոք անձ մը, յեղափոխական կարծիքներէ զերծ մէկը, որուն հետ ծանօթացեր էի այնտեղ։ Որովհետեւ ես կ'աշխատէի իբրեն ցոյց տալ թէ յեղափոխական գործունէութիւնը իր արդարացումը կը կրէր ինքն իր մէջ միայն։ Դժուար է նկարագրել երջանկութիւնը, որ ինծի պատճառեցին իմ այդ փնտռտուքներս, եւ այդ հակառակ իմ կացութեանս ծանրութեան։

1904ի գարնան, առողջութիւնս քիչ մը գոհ, վերադարձայ Մոսկուա։ Նոյն տարուան աշնան, պատահարար ընկերներ գտայ։ Այդ օրէն ասդին, իմ կեանքս աւելի հարուստ է արտաքին դէպքերով քան ներքին ապրումներով, բայց այն օրէն՝ երբ ինծի առաջարկեցին մանել Մարտական Մարմնին մէջ։ Նախ աշխատեցայ իբրեւ քարտուղար – գործիչ Մոսկուայի կոմիտէին մէջ։ Ցետոյ, նոյն աշխատանքը կատարելով մէկտեղ, թաքթիքի հարցերու մասին ընդդիմադիր չարքերուն անցայ (1905ի սկիզբը)։ Ինծի կը թուէր թէ անհրաժեշտ էր անյապաղ պատրաստուիլ զինեալ ըմբոստութեան, թէ այդ ըմբոստութիւնը պէտք էր կատարել, եթէ նոյնիսկ հարիւրը չանցնէր վճռական մարդոց թիւը։ Թող որ զոհ երթան բոլոր այդ մարդիկը։ Գէթ մնացողները պիտի տեսնեն թէ զոհողութեան ի՞նչ ոգիով պէտք է կռուիլ։ Ընկերոջ մը օժանդակութեամբ, սկսայ աշխատիլ այդ ուղղութեամբ։ Սակայն մեծ–դուքս Սէրգէյի սպանութենէն յետոյ, երկուքս ալ ձերբակալուեցանք։ Դեկտեմբերի դէպքերը հաստատեցին թէ որքան իրաւունք ունէի, գէթ մասամբ։ Բանտին մէջ, աւելի մեծ ուշադրութեամբ սկսայ կարդալ Զոլտովի գործերը։

Կը յիշեմ թէ ինչ յափշտակութեան մէջ սուղեց զիս ընթերցումը իր գրքին,— Փորձ մտածման պատմութեան մասին։ Ելլելով բանտէն, զամուեցայ Պենսայի մէջ։ Այդտեղէն, այնքան որքան թոյլ կուտային ճամբորդութիւններս, կը մասնակցէի տեղական աշխատանքներուն։ Դասախօսութիւններ կ'ընէի, կը զբաղէի բանուորներու եւ երիտասարդներու ակումբով։ Շատ կը ճամբորդէի, կազմակերպելու նպատակով լաւագոյն մը, ուր կարելի էր ռումբեր պատրաստել դանդաժային ըմբոստութեան մը պահուն, — զաղափար մը, զոր չէի քեցի երբեք։

Այս առիթով, երբ յարաբերութեան մտայ կուսակցութեան կեդր. կոմիտէին հետ, մէկու մը միջոցով կեդր. կոմիտէն հրաւիրեց զիս մանել Մարտական Մարմնին մէջ։ Այս առաջարկին պատասխանեցի մերժումով։ Մակայն յաջորդ օրը ետ առի խօսքս։ Համաձայնելուս պատճառները ասոնք էին.—

Ցետոյական կերպով, կը գնահատեմ ահաբեկչական չարժումը։ Գիտեմ որ բանական պաղարիւն եմ եւ խիզախ որ եւ է գործի մէջ, որքան ալ սարսափազդեցիկ ըլլայ։ Հետեւաբար իրաւունք չունէի մերժելու նման առաջարկ մը։ Հարկ չկայ ըսելու թէ ոչ մէկ կոչնական կը զգամ մարդ սպաննելու, (նոյնիսկ որսորդութիւն չեմ ըրած, բարբարոսային համարելով)։ Ի՞նչ փոյթ թէ կեանքը ինծի թանկագին կը թուի, գիտեմ մեռնիլ զինուորի պէս։ Համաձայնութիւնը տալէս յետոյ մինչեւ ահաբեկչական նախապատրաստութիւններու մէջ մտնելս մէկ ամիս անցեր էր։ Այդ ժամանակը անցուցի ապրելով համաձայն իմ նոր կեանքիս։ Եւ խիղճս առջեւ, մահուան առջեւ, որուն կը դիմեմ, կրնամ ըսել,— կատարելապէս յայտնեցի մահուան վախին։ Հանդարտ կրնամ ուղեղս պայթեցնել, եթէ ռումբս կը բախի չառնէ։ Առանց թոյլ տալու որ դողայ դէմքիս մէկ դնդերը եւ ժպտելով, կրնամ կախաղան բարձրանալ, յաջողութեան պարագային։ Եւ այս արդիւնքը չէ իմ անձիս վրայ բռնութիւն բանեցնելուս, ոչ ալ կամքիս թեթեւութիւնը։

Մինչեւ 17 հոկտեմբերը, աշխատեցայ Մարտական Մարմնին մէջ, յետոյ առժամապէս ընդհատեցի աշխատանքը։ Երբ կառավարական չրջանակներու քաղաքական ձգտումները զէթ մասամբ յայտնի եղան, ինքզինքս նուիրեցի ահաբեկչական գործին յանուն Մարտական Զոհատուին։

Իսկ երբ Մարտական Մարմինը վերսկսաւ իր գործունէութիւնը, խնդրեցի որ զիս Մոսկուա ղրկեն։ Երկու օր մնաց այն օրուան, երբ պիտի գործադրեմ ռումբս։ Հանդիստ է հոգիս, եւ երջանիկ եմ։

Ընկերներուս, որոնք ինծի հետ մասնակցեցան ահաբեկչութեան, ողջո՞յն»։

Բ. ՎՈՑՆԱՐՈՎՍԿԻ

---

23 Ապրիլի մահափորձին առթիւ, Մարտական Մարմինը հրատարակեց հետեւեալ յայտարարութիւնը, գրուած ինծի անծանօթ մէկու մը կողմէ.

Ցետոյական կերպով, կը գնահատեմ ահաբեկչական չարժումը։ Գիտեմ որ բանական պաղարիւն եմ եւ խիզախ որ եւ է գործի մէջ, որքան ալ սարսափազդեցիկ ըլլայ։ Հետեւաբար իրաւունք չունէի մերժելու նման առաջարկ մը։ Հարկ չկայ ըսելու թէ ոչ մէկ կոչնական կը զգամ մարդ սպաննելու, (նոյնիսկ որսորդութիւն չեմ ըրած, բարբարոսային համարելով)։ Ի՞նչ փոյթ թէ կեանքը ինծի թանկագին կը թուի, գիտեմ մեռնիլ զինուորի պէս։ Համաձայնութիւնը տալէս յետոյ մինչեւ ահաբեկչական նախապատրաստութիւններու մէջ մտնելս մէկ ամիս անցեր էր։ Այդ ժամանակը անցուցի ապրելով համաձայն իմ նոր կեանքիս։ Եւ խիղճս առջեւ, մահուան առջեւ, որուն կը դիմեմ, կրնամ ըսել,— կատարելապէս յայտնեցի մահուան վախին։ Հանդարտ կրնամ ուղեղս պայթեցնել, եթէ ռումբս կը բախի չառնէ։ Առանց թոյլ տալու որ դողայ դէմքիս մէկ դնդերը եւ ժպտելով, կրնամ կախաղան բարձրանալ, յաջողութեան պարագային։ Եւ այս արդիւնքը չէ իմ անձիս վրայ բռնութիւն բանեցնելուս, ոչ ալ կամքիս թեթեւութիւնը։

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՑԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

(ՋԵՆԲՈՎ ՄԻԱՑՆ ՊԻՏԻ ՇԱՀԻՒ ԻՐԱՒՈՒՆՔ)

— oo —

29 Ապրիլին, ժամը 12.30ին, խորհրդակցութեան Մարտական Մարմինին մահափորձին համաձայն, կատարուեցաւ Մոսկուայի ընդհանուր գործադուլ մը նեռ

:::: LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE ::::

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. ... Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone: Glacière 15-70

(ԻՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԿԻՐԱԿԻ 10 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1933

10 Septembre 1933

9րդ ՏԱՐԻ Թիւ 2288 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՉԱՐԻՔԻՆ ԲԱՐԻՔԸ

Անմիտ եւ անկիրթ խաչակրութիւն մը — գարշելի դրօշամարտը — դուռ բացաւ շատ մը անախորժութեանց:

Անոր շնորհիւ, աւելի խորացան ճեղքերը եւ թանձրացաւ արգէն թունաւոր, անշնչելի մթնոլորտ մը:

Հարկ է երկար, շատ երկար սպասել, մինչեւ որ առողջանեն երը իջնեն եւ քիչ մը լոյս ծագի:

Մինչեւ որ «քաջարի»ները իրենք խելքի գան: Գոնէ իրենց պատեանին մէջ քաշուին:

×

Սարքուած դաւադրութեան անվրէպլի, անհանդուրժելի չարիքին դիմաց, ունի՞նք որ եւ է մխիթարական պարագայ: Ո՛ր եւ է դրական երեւոյթ, որ ծառայէր սիրտ պաղչելու:

Մէկ հատ միայն, մասնաւորապէս ամերիկեան ափերու վրայ:

«Հակադրօշակեան» խայտառակութենէն ի վեր, կը նշմարենք կազդուրիչ աշխուժացում մը՝ անդրատլանտեան գաղութին մէջ:

Արդէն յիսնամեայ եւ շատոնց գրկուած՝ թարմ բազմութիւններէ, այդ գաղութը նաւաւ վիճակ մը ունի տարիներէ ի վեր:

Հիները՝ յոգնած, նորերը՝ «ամերիկացած», այնտեղ աւելի շուտ կը փրթին կապերը՝ անցեալին հետ:

Այնտեղ նոր սերունդը չի սահմանափակուիր որդիներով, այլ հասած է արդէն թոռներու: Ուրիշ խօսքով՝ հայածին ծորձերու եւ Զարլիներու:

Արդ, «Հայաստանեայց» բուշաներու սարքած արհեստական պայքարը չարժի ենթարկեց ոչ միայն տարիքոտները, այլ եւ պատանիներն ու երիտասարդները: Նոյն իսկ անգլիախօսները:

Վկայ՝ այն բազմաթիւ ցոյցերն ու ժողովները որ տեղի ունեցան վերջին երկու ամիսներու ընթացքին, Մ. Նահանգներու գլխաւոր քաղաքներուն մէջ:

Մասնաւոր պատճառ մը չկար «Հայ Դրօշի Օր» հաստատելու:

Որ եւ է ազգային դրօշ պէտք ունի՞ պաշտպանութեան:

Եւ սակայն, բթամիտ եւ նենգամիտ մարդիկ խոցոտեցին, ճանկռտեցին արդէն վիրաւոր բազմութեան մը սիրտը, եւ ահաւասիկ «Օր» մը եւս...

Ահաւասիկ հանդէսներ, ցոյցեր եւ թափօրներ՝ գործօն մասնակցութեամբ երիտասարդներու եւ պատանիներու որոնք ամփոփուած են զանազան անուններու տակ,— «Արամ» Երիտ. Միութիւն, Հ. Յ. Դ. Պատ. խումբեր, Ապրիլեան Սաներ, «Կորիւն» Երիտ. Միութիւն, «Ցեղակրօն» Երիտ. Միութիւն եւն.:

Հ. Յ. Դ. Նիւ Ինկլէնտի դաշտահանդէսին առթիւ, «Հայրենիք»ի թղթակիցը կը գրէ թէ Զօր. Սեպուհ կատարեց հարիւրաւոր պատանիներու եւ պարմանուհիներու ուխտի արարողութիւնը:

Ի՞նչ կը նշանակէ այս: Մէկդի դնելով մանրամասնութիւնները, նոյն իսկ սովորական խանդավառութենէ մը աւելի վեր չդասելով այս բոլորը, չէ՞ք ընդունիր թէ երիտասարդական աւիշ մը կաթած է այս գաղութին մէջ:

Անշուշտ ոգեւորութեան կաթիլներ հոսած են նաեւ միւս՝ հակադրօշակեան՝ ճակատին վրայ, ուշադրութիւնը կեդրոնացնելով ... դէպի Երեւան եւ ընդդէմ Դաշնակցութեան:

Հոգ չէ, թող ռամկավարներու եւ միւսներու ամերիկացած որդիներն ու թոռներն ալ «հայկականութիւն» հոլովեն, նոյն իսկ Դաշնակցութեան քարկոծելու գնով:

×

Ուրեմն, պզտիկ բարիք մը՝ խոշոր չարիքէ մը,— ազգային զգացումի արծարծում՝ նոր սերունդին մէջ: Քիչ մը ամէն տեղ, բայց մանաւանդ Ատլանտեանի ափերուն վրայ:

Եւ սակայն, չարիքին այս բարիքն արձանագրելով հանդերձ, երբեք հանգիստ չէ մեր սիրտը:

Երեւոյթը դրական է, բայց ի՞նչ օգուտ:

Մենք ինչո՞ւ պիտի հարկադրուէինք այսքան եռանդ սպառել եւ սպառել տալ նոր սերունդին, փրկելու համար տարրական յիշատակներու վարկը:

Վախ չունի՞ք որ, այս ընթացքով, վաղը հարկադրուինք պաշտպանել նաեւ ... հայերէնը:

Եթէ մեր անարժան հակառակորդները պուտ մը խիղճ ունենային, ի՛նչ օրհնութիւն պիտի դառնար օտարանալու դատապարտուած սերունդի մը այս աշխուժացումը:

Մինչդեռ, իրենց իսկ դասալքութեան եւ բթամտութեան հետեւանքով, ահա ինքն իր մէջ կը բաժնուի, կը ջլատուի այդ սերունդն ալ:

Ա՛ն ալ կը ստիպուի ճակատ յարդարել ինքն իր մէջ, յանդգելով զանազան մոլեռանդութեանց:

Զափազանց երկար տեւեց հայրերուն քինախնդրութիւնը:

Հայկական ազատագրութեան ճամբան կը հարթուի՞, եթէ որդիները եւ թոռներն ալ գօտեմարտի բռնուին, սնամէջ բանաձեւերով:

Արթնցէ՛ք, արթնցէ՛ք, պարոններ:

Եթէ ձեր ամբողջ վայնասունը ժողովուրդի բարիքին համար է,— մի՛ խորացնէք ճեղքերը:

Եթէ շափուելու խնդիր է,— մի մաղթէք այդպիսի բան:

Իսկ եթէ այս բոլոր խափանարար ցոյցերը եւ քսութիւնները կը կատարէք իբրեւ «պարապ վախտի խաղալիք»,— իմացէք որ ձեր իսկ թունաւորած սերունդը վաղը հաշիւ պիտի պահանջէ բոլորէդ:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՍՐԸՆԹԱՑ...

— oo —

Երկու տարիէ ի վեր, լուռ ու մունջ կը հետեւիմ նորութեան մը որ մէկ անգամէն ծաւալեցաւ:

Ամերիկահայ նոր սերունդին փրկութեան համար, «Հայրենիք» բակաւ ամէն օր մէկ-երկու սիւնակ յատկացնել անգլերէն յօդուածներու:

Մէկ-երկու սիւնակը այսօր բարձրացած է արդէն չորսի: Երբեմն կը գրաւէ ամբողջ էջ մը,— ինքագիր կամ թարգմանածոյ յօդուածներ, բանաստեղծութիւններ, լուրեր եւն.:

Բայց «Հայրենիք»ը միակը չէ:

Ռամկավար «Պայքար»ն ալ ունի անգլերէն պարբերական մը, «Արմինըն Միրըր» (Հայկական Հայելի):

Հատ մըն ալ կը հրատարակէ՝ Բարեգործականի շրջանային վարչութիւնը:

Եղաւ երե՞ք: Ահա չորրորդը, «Արմինիըն Րիփորթըր» (Հայկական Տեղեկատու): Շաբաթաթերթ մը, որ կը հրատարակուի Լոս Անճելէսի մէջ (Քալիֆորնիա), Ա. եւ Բ. էջերը անգլերէն, մնացեալը՝ հայերէն: Լոյս տեսած է արդէն 70 թիւ:

Հատ մը եւս, հատ մը եւս.— «Արմինիըն Սփէքթէյթըր» (Հայկական Դիտարան), կեդրոնը՝ Նիւ Եորք: Զեռքս է՝ 21րդ թիւը:

Այս հինգէն լուր ունիմ, շնորհիւ «Յառաջ»ի:

Անշուշտ ուրիշներ ալ կան կամ պիտի ըլլան, հետզհետէ, նմանողութեան օրէնքով:

Յետոյ կարգը պիտի գայ՝ Փարիզի:

Ի՞նչ կը կարծէք, այդ օրը հեռո՞ւ է մեր գաղութին համար...

Կամաց-կամաց հայերէնը օտար լեզու չը՞ պիտի դառնայ հազարաւոր Արամներու եւ Արաքսիներու համար, դուռ բանալով փրանսերէն բաժիններու...

ՎԱՀԷ

Հայուհի մը առկածը

— o —

Հայ կարուհի մը, Օր. Վերժին Գրլըճեան, հինգշաբթի գիշեր ժամը 9ին կ'անցնէր Սէնթ Օկիւսթէն փողոցէն, երբ դիմացն ելաւ երիտասարդ մը՝ ինքնաշարժով: Անծանօթը առաջարկեց պտոյտ մը կատարել. օրիորդը մերժեց եւ սկսաւ արագացնել քայլերը: Բայց անծանօթը հետեւեցաւ եւ Լա Պօէսի փողոցին մէջ կրկնեց իր առաջարկը: Նորէն մերժում: Վերջապէս, Շան զ'Էլիզէի անկիւնը յաջողեցաւ համոզել, նաշի հրաւիրելով: Աղջիկը կառք նստաւ, անծանօթը Պուժիվալի մէկ ճաշարանը տարաւ զայն: Անծանօթը ինքզինքը կը ներկայացնէր իբրեւ Պերլինէն եկած հարուստ բժիշկ մը: Ճաշէն յետոյ, աղջիկը խնդրեց Փարիզ վերադառնալ զինքը: Բայց երբ տեսաւ որ դէպի Սէն Ժէրմէնի անտառը կը տանի, սկսաւ վախնալ: Անծանօթը սպառնալիքներ տուաւ, սակայն երբ Աշէռի կամուրջը հասան, յանկարծ դէպի անտառ քշեց կառքը, մարեց լոյսերը եւ խոյացաւ Օր. Գրլըճեանի վրայ: Աղջիկը անդադար օգնութիւն կ'աղաղակէր: Ասոր վրայ, անծանօթը զինքը կառքէն դուրս նետեց եւ փախաւ:

Հայուհին այս պատմութիւնը պատմելով ոստիկանութեան, տեղեկութիւններ տուաւ անծանօթի դիմագծութեան մասին, բայց մոռցած էր ինքնաշարժին թիւը: Վար նետուած ատեն, կորսնցուցած է գլխարկը եւ պայուսակը:

ՅՈՅՑ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ?

— oo —

«Իւմանիթէ» կը գրէ թէ ուրբաթ օր 800 գործազուրկներ, առանց դաւանանքի եւ ազգի խտրութեան, ցոյց մը կատարեցին փողոցներուն մէջ, բողոքելով զանազան անիրաւութեանց դէմ:

ԷՄԻՐ ՖԷՅՍԱԼԻ ԿԵԱՆՔՆ ՈՒ ԳՈՐԾԸ

—·—

Երրորդ էջին մէջ ամփոփ տեղեկութիւններ տուած ենք Իրաքի Թագաւորին եւ պետութեան մասին:

Իսկապէս արկածալի կեանք մը ունեցած է հանգուցեալ արքան: Իր անունը հռչակուեցաւ մասնաւորապէս մեծ պատերազմին: Երրորդ որդին էր Շէրիֆ Հիւսէյինի եւ կը սերէր Ֆաթիմէն, որ կը համարուի Մարգարէին ողջ մնացած միակ աղջիկը: Համաձայն ընտանեկան աւանդութեան, Ֆէյսալ երբ եօթն օրուան էր, փոխադրուեցաւ Բահապի պալատը, ուր մնաց մինչեւ 7 տարեկանը: Հօրը հետ Պոլիս գնաց 1893ին եւ հոն աւարտեց ուսումը: 1904ին ամուսնացաւ: 1909ին դարձաւ Հիճազ, երբ հայրը Շէրիֆ նշանակուեցաւ: 1913ին ճիտտէի երեսփոխան ընտրուեցաւ եւ սկսաւ ծանօթանալ արաբ ազգայնական շարժումին: Հրամանատարն էր 1914ին իր հօրը կողմէ հաւաքուած բանակին եւ Մէքքէ կը գտնուէր, երբ ծագեցաւ Մեծ պատերազմը: 1915ին օգնական նշանակուեցաւ Սուրիոյ կուսակալին, բայց Հիճազ փախաւ յաջորդ տարուան սկիզբը եւ վճռական դեր կատարեց արաբական ապստամբութեան մէջ: Հիւսէյինի զաւակներուն մէջ ամէնէն կորովին եւ փառասէրն էր, եւ գլխաւոր դերը կատարեց արաբական ազատագրութեան մէջ: Իր աջակցութիւնը ընծայելով անգլիական բանակին, ապստամբութեան ոգին արծարծեց անապատի բազմաթիւ ցեղերուն մէջ եւ յաջողեցաւ թուրքեւգերման ուժերը քշել Արաբիայէն, Մէքքէէն, Մէտինէէն եւ Երուսաղէմէն: Առաջին անգամ ինքն էր որ Դամասկոս մտաւ հռչակաւոր գնդ. Լորէնսի հետ, եւ այնտեղ ընդունուեցաւ խելացնոր խանդավառութեամբ: Սուրիան վերջնապէս կ'ազատէր թրքական լուծէն, Մուսուլի գինադադարով: Շատ չանցած դժուարութիւններ ծագեցան Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ, որոնք 1918 նոյ. 7ին յայտարարութիւն մը հրատարակեցին, որոշելով իրենց ազդեցութեան սահմանները: Ֆէյսալ արդէն սկսած էր կազմակերպել Սուրիան եւ երկու անգամ Փարիզ եկաւ, մասնակցելու համար հաշտութեան ժողովին: 1920 մարտ 11ին Սուրիոյ թագաւոր հռչակուեցաւ, բայց այս անգամ ալ ընդհարեցաւ հոգատար իշխանութեան, Ֆրանսայի հետ: Զօր. Կուռօ կռիւի բռնուելով, յաղթեց եւ 1920 յուլիս 14ին Սուրիան միանգամընդմիշտ փակուեցաւ Ֆէյսալի առջեւ: Ասոր վրայ Ֆէյսալ գնաց Լոնտոն, եւ Անգլիոյ շնորհիւ հռչակուեցաւ թագաւոր Իրաքի (1921 յունիս 11):

Այնուհետեւ Մեծն Բրիտանիա ամէն միջոց ընծայեց, որպէսզի նոր պետութիւնը զարգանայ, միեւնոյն ատեն զօրացնելով արաբական ընտանիքին դիրքը:

— «Տէյլը» թագաւորին մահուան առթիւ յիշելով անցեալ դէպքերը, կը թելադրէ զգուշանալ Սուրիոյ հոգատարութիւնը վերցնելու ծրագիրներէ, ինչպէս կ'առաջարկեն շատեր: «Սուրիան ինքն իր գլխուն մնալով, կրնայ թատր դառնալ արիւնալի ընդհարումներու, քանի որ այնքան ցեղեր եւ կրօններ վէճի բռնուած են իրարու հետ: Մենք չենք կրնար անտարբեր մնալ այս մասին, առանց բոլորովին ոչնչացնելու մեր հեղինակութիւնը՝ Արեւելքի մէջ: Սուրիացիներուն երջանկութիւնը պարգեւելու պատրուակով, մենք ամէն տեսակ չարիք պատճառած պիտի ըլլանք մեր մեկնումով: Դեռ շատ կանուխ է հոգատարութիւնը ջնջելու համար: Բուն իսկ Սուրիոյ կացութիւնը եւ Իրաքի վերջին դէպքերը ջախջախիչ ապացոյցներ են այս իրողութեան»:

Ա. ԽՄԲԱՆԿԱՐ՝ ՕԳՈՍՏ. 4—5ԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ ԹԱՒՐԻԶ ԱՊԱՍՏԱՆԱԾ ՓԱԽՍՏԱԿԱՆՆԵՐՈՒ (Բ.ը յաջորդով):

ԾԱՆՕԹ.— Փախստականներուն վրայ նշանակուած թուանշանները կը ցուցնեն անոնց անունները, զորս վերապահած ենք, յատուկ խնդրանքով: Փափաքողները կրնան խմբագրատուն հանդիպիլ եւ տեղեկանալ:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԿԱՅԶԻ Ա. ԹԱԳԱՒՈՐ ԻՐԱՔԻ

Ֆէյսալի մարմինը Պաղտատ կը փոխադրուի

Երէկ հաղորդած էինք Իրաքի Թագաւորին մահը՝ Զուիցերիոյ մէջ:

Մարմինը անմիջապէս զմռսուեցաւ եւ շաբաթ օր փոխադրուեցաւ Պրինտիզի, ուրկէ անգլիական մարտանաւ մը պիտի տանի Պէյրութ: Այնտեղէն անգլ. օդանաւ մը պիտի փոխադրէ Պաղտատ:

Ֆէյսալի մահուան լուրը հազիւ Պաղտատ հասած, յաջորդ հռչակուեցաւ գահաժառանգը, Կազի Ա. անունով:

Ինչպէս գրած ենք, նոր թագաւորը 21 տարեկան է եւ ուսման մէկ մասը լրացուցած է Լոնտոնի մէջ, 1928ին: Իր հօրմէն աւելի խորապէս ընտելացած է արեւմտեան քաղաքակրթութեան:

Նոր թագաւորին գահակալութիւնը ողջունուեցաւ թնդանօթի հարիւր մէկ հարուածներով: Արարողութիւնը տեղի ունեցաւ սեպտ. 8ի առաւօտեան ժամը 10ին: Նոր արքան, որ մեծ ժողովրդականութիւն կը վայելէ, անմիջապէս ուխտադրութեան ընդունեցաւ նախարարները եւ երեսփ. ժողովին ու ծերակոյտին նախագահները որոնք հաւատարմութեան երդում ըրին:

Պաղտատէն կը հեռագրեն թէ Ֆէյսալ թագաւորին մահը խոր յուզում պատճառեց ժողովուրդին մէջ: Խանութները փակուեցան եւ հազարաւոր հաւատացեալներ մզկիթները խռնուեցան, աղօթելու համար: Սրբութիւնը սուգ պիտի պահէ ութ օր:

Անգլիոյ թագաւորը առաջին ցաւակցական հեռագիրը ուղղեց նոր թագաւորին: Լորտ Ալէնպի, որ բրիտանական բանակին հրամանատարն էր Մեծ Պատերազմին, իր ցաւակցական հեռագրով վեր հանեց հանգուցեալին վճռական դերը՝ Թուրքերու վրայ տարուած յաղթանակներուն մէջ: Հանգուցեալը մեծ համարում կը վայելէր Անգլիոյ մէջ, իբրեւ հաւատարիմ բարեկամ:

⁂ Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ հանգուցեալ թագաւորին բարեկամներէն երկուքը անբացատրելի գտնելով անոր յանկարծական մահը, բժշկական քննութիւն պահանջած են: Կասկած կայ թէ թունաւորուած է. մինչդեռ թագաւորը երկար ատենէ ի վեր կը տառապէր սրտի հիւանդութենէ:

Երկրորդ անգամ Զուիցերիա գալէն ի վեր երկար պտոյտներ կը կատարէր Պէռնի մէջ: Հինգշաբթի օր Ինթէրլաքէն գացած էր ինքնաշարժով: Վերադարձին գանգատեցաւ թէ գլուխը կը ցաւի եւ հազիւ պանդոկ հասած, ուզեց հանգստանալ: Տոքթ. Քոչէ, սրտի հիւանդութեանց մեծ մասնագէտը, քննելով հիւանդը, յայտնեց թէ արտակարգ բան մը չի տեսներ, բայց պատուիրեց որ հիւանդապահուհին հսկէ սնարին մօտ: Գիշերուան ժամը 11.15ին, թագաւորը սկսաւ քնանալ, եւ պատուիրեց որ հիւանդապահուհին ալ յարակից սենեակը քաշուի: Աղջիկը հազիւ անկողին մտած էր, երբ թագաւորը կանչեց եւ ձեռքը ձախ կողմը տանելով, ըսաւ թէ սիրտը կը ցաւի: Հիւանդապահուհին անմիջապէս ներարկում մը կատարեց, եւ կանչել տուաւ բժիշկն ու թիկնապահը, որոնք վայրկենապէս եկան: Բժիշկը ամէն միջոց փորձեց սիրտը վերականգնանացնելու համար, սակայն, կէս գիշերէն քիչ յետոյ թագաւորը մեռաւ: Իր քովն էին եղբայրը եւ արտաքին նախարար Նուրի փաշա:

Ֆրանկուռուս բարեկամութիւնը

Նախկին վարչապետ Պ. Էռիօ փառքի օրեր կ'անցընէ Մոսկուայի մէջ:

Ուրբաթ օր մասնաւոր սեղան մը սարքած էր կառավարական պաշտօնաթերթին՝ «Իզվեստիա»յի խմբագրութիւնը: Ներկայ էին Ֆրանսական դեսպանատան պաշտօնեաները եւ բազմաթիւ խորհրդային խմբագիրներ: Այս առթիւ բազմաթիւ բաժակաճառեր խօսուեցան: Թերթին խմբագրապետը փառաբանեց Ֆրանքեւռուս գործակցութիւնը: Պ. Էռիօ պատասխանելով, յայտարարեց թէ Խ. Միութենէն կը բաժնուի տեւական յիշատակներով: «Խ. Միութիւնը նոր միջնաբերդն է ժողովրդական գաղափարին, միջնաբերդ մը որուն վրայ ոչ ոք պիտի համարձակի յարձակիլ:

Այնուհետեւ խօսք առաւ Ռատէք, որ մասնաւորապէս ծանրանալով պատերազմի վտանգին վրայ, ըսաւ.

— «Մենք չենք ըսեր թէ կատարելապէս պատրաստ ենք, բայց, եթէ նոյնիսկ զառն փորձերէ անցնինք, պիտի յաղթենք, յարձակումը արեւելքէն գործուի թէ արեւմուտքէն:

Ճաշէն յետոյ Պ. Պ. Ռատէք, Էռիօ եւ բանաստեղծ Տամիան Պէտնի կատակներ ըրին բազմաթիւ հետաքրքիրներու առջեւ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

«ՄԱՅՐ ԻՐԱՎՈՒՆՔԸ ՄԵԶ»

(ՅՈՒՄԱՐԱՅԻՆ ՊԱՏՄՎԱԾՔ)

Ա

Ամառ էր, հունիսի վերջերը։ Ես ու Ռուբենը, որ ինձնից մի տարի մեծ էր, ամբողջ օրերը անց էինք կացնում գետափին։ Ամեն առավոտ, ճաշից հետո, մայրս մեզ տանում էր գետափ, ինքն էլ գնում էր իր գործերով։ Մենք ջրի մեջ էինք մնում մինչև երեկո։ Ես լավ լողում էի, Ռուբենը՝ ավելի լավ։ Նա ինձ սովորեցրել էր լողալ։

Մի անգամ, երբ մայրս մեզ գետափ էր տանում, ճանապարհին հանդիպեցինք մեր հարևան Մարիամ տատիկին։ Նա ասաց մորս.

— Ինչո՞ւ եք տանում երեխաներին գետափ, Աստղիկ։ Գիտես, որ այսօր Ջրհոր ձորում ջրհեղեղ է եղել։ Ջուրը ամբողջ ձորը լցրել է։ Վտանգավոր է։

Մայրս ասաց.

— Ոչինչ, Մարիամ տատիկ, մենք չենք գնա Ջրհոր ձոր։ Մենք կգնանք մեր սովորական տեղը։

Մարիամ տատիկը գլխով արեց և հեռացավ։

Մենք շարունակեցինք մեր ճանապարհը։ Ես ուրախ էի, որ գնում ենք գետափ, որովհետև գիտեի, որ այնտեղ ջուրը խոր չէ, և ես կարող եմ ազատ լողալ։ Ռուբենն էլ ուրախ էր, որովհետև նա ինձնից ավելի լավ լողում էր և սիրում էր ինձ ցույց տալ իր հմտությունները։

Մենք հասանք գետափ։ Մայրս նստեց ծառի տակ, իսկ մենք սկսեցինք մերկանալ։

Ռուբենն ասաց.

— Ես գնում եմ ջրի մեջ։

Ես պատասխանեցի.

— Ես էլ։

Ռուբենն ասաց.

— Ես ավելի հեռու կգնամ, քան դու։

Ես պատասխանեցի.

— Ես էլ։

Ռուբենն ասաց.

— Ես ավելի խորը կգնամ, քան դու։

Ես պատասխանեցի.

— Ես էլ։

Ռուբենն ասաց.

— Ես ավելի լավ կլողամ, քան դու։

Ես պատասխանեցի.

— Ես էլ։

Ռուբենն ասաց.

— Ես ավելի արագ կլողամ, քան դու։

Ես պատասխանեցի.

— Ես էլ։

Ռուբենն ասաց.

— Ես ավելի երկար կլողամ, քան դու։

Ես պատասխանեցի.

— Ես էլ։

Ռուբենն ասաց.

— Ես ավելի երկար կկարողանամ ջրի տակ մնալ, քան դու։

Ես պատասխանեցի.

— Ես էլ։

Ռուբենն ասաց.

— Ես ավելի լավ կսուզվեմ

ՕՏԱՆԱ

— o —

Ե.

Ալ ինչպե՞ս կարող էր ան ապրիլ, ո՛չ միայն ապրիլ, այլև ստեղծագործել, եթե ոչ այդ ներքին ուժերի շնորհիվ, որոնք ամրացած էին իր հոգիին մեջ, ինչպես ամուր ժայռեր, որոնց վրա կարող էին հանգչիլ ամենահզոր ալիքները, ամենասաստիկ փոթորիկները, ամենադաժան ցնցումները, որոնք ամեն վայրկեան կը սպառնային ջնջել զինք երկրի երեսէն։ Ան գիտեր, որ ինքը ունի ուրիշ ճակատագիր մը, քան ուրիշները, որ ինքը ունի ուրիշ առաքելութիւն մը, քան ուրիշները, որ ինքը ունի ուրիշ ուղի մը, քան ուրիշները։ Ան գիտեր, որ ինքը ունի ուրիշ ուղի մը, քան ուրիշները։ Ան գիտեր, որ ինքը ունի ուրիշ ուղի մը, քան ուրիշները։

Ֆ.

Ան ամէն առաւօտ կ՚արթննար նոյն մտածումով։ Ան ամէն առաւօտ կ՚արթննար նոյն մտածումով։ Ան ամէն առաւօտ կ՚արթննար նոյն մտածումով։

Ո՛րքան ատեն որ ան կ՚ապրի, ան պիտի ստեղծագործէ։ Ան պիտի ստեղծագործէ, որովհետև ան կ՚ապրի։ Ան պիտի ստեղծագործէ, որովհետև ան կ՚ապրի։ Ան պիտի ստեղծագործէ, որովհետև ան կ՚ապրի։

Ան գիտեր, որ ինքը ունի ուրիշ ուղի մը, քան ուրիշները։ Ան գիտեր, որ ինքը ունի ուրիշ ուղի մը, քան ուրիշները։ Ան գիտեր, որ ինքը ունի ուրիշ ուղի մը, քան ուրիշները։

Ֆ.

Ան ամէն առաւօտ կ՚արթննար նոյն մտածումով։ Ան ամէն առաւօտ կ՚արթննար նոյն մտածումով։ Ան ամէն առաւօտ կ՚արթննար նոյն մտածումով

Պ. Ժոփ մեկնեցաւ երէկ, շաբաթ, եւ Փարիզ պիտի վերադառնայ Ռիկայի ճամբով:

⁂ Պատասխանելով խորհրդային իշխանութեան հրաւէրին, Ֆրանսայի օդանաւային նախարարը Մոսկուա պիտի երթայ երեքշաբթի օր: Ճամբորդութիւնը պիտի կատարուի օդանաւով: Բուն նախարարական օդանաւին պիտի ուղեկցին ուրիշ երկու օդանաւեր, իսկ ծանօթ օդանաւորդներ Քոսթ եւ Ռօսի պիտի թռին իրենց օդանաւով: Չորս օդանաւերը Մոսկուա պիտի հասնին սեպտեմբեր 15ին, Քիէվ եւ Խարքով հանդիպելէ յետոյ:

Հրէական խորհրդաժողովին որոշումները

Հրէական խորհրդաժողովը վերջացաւ ուրբաթ օր, Ժընեւի մէջ, քուէարկելով երկու կարեւոր բանաձեւեր:

Երկրորդ բանաձեւը կը վերաբերի Գերմանիոյ հակահրէական պայքարին եւ այս առթիւ կը յանձնարարէ ընդհանուր պոյքոթ, իբրեւ ինքնապաշտպանութեան միջոց: «Հրեայ ժողովուրդը չի կրնար ո՛ր եւ է յարաբերութիւն մշակել ազգային – ընկերվարական կառավարութեան հետ, եւ իրաւունք ունի պաշտպանելու որ միլիոնաւոր ոչ – հրեաներ ուժ տան իրեն, այս պայքարին մէջ: Ոչ թէ հրեայ ժողովուրդէն, այլ գերմանական կառավարութենէն կախում ունի որոշել թէ երբ վերջ պիտի գտնէ հրէական պօյքոթը »:

Խորհրդաժողովը անհրաժեշտ գտնելով փութացնել հրէական տիեզերական ժողովին գումարումը, յանձնարարուած է գործադիր մարմնին՝ գումարումը կազմակերպել 1934 մարտին: Ընտրութիւնները պէտք է տեղի ունենան ամէնէն ուշը 1934 յունուարի վերջը,

⁂ Լայփցիկի մէջ յանկարծամահ եղաւ Գերմանիոյ հակահրէական շարժման գլխաւոր գործիչը, Ֆրիչ: Հանգուցեալը հակահրէական թերթ մը հիմնած էր դեռ 1902ին եւ ունի բազմաթիւ հեղինակութիւններ, բոլորն ալ թունդ հակահրէական: Պ. Ֆրիչ մէկն է հիթլէրական հակահրէականութեան հոգեւոր հայրերէն եւ ուրիշ ո եւ է մէկէն աւելի նպաստած է հակահրէական ատելութիւն ներշնչելու ամբոխին:

Աւստրիոյ ընկերվարականները ալ Գերմանիոյ դէմ

Աւստրիոյ ընկերվարական կուսակցութիւնը կոչ մը ուղղելով բանուորներուն, հրաւիրեց պոյքոթ հռչակել գերմանական արտադրութեանց դէմ, համաձայն Փարիզի ընկերվարական խորհրդաժողովին որոշման: (Այս պոյքոթը յանձնարարուած է բոլոր ընկերվարական կուսակցութեանց):

« Մենք Աւստրիացիներս, կ՚ըսէ կոչը, պատճառ մը աւելի ունինք մասնակցելու համար միջազգային պոյքոթին, որովհետեւ հիթլէրական Գերմանիան խափանած է գրօսաշրջիկներու երթեւեկը, ապրուստէ զրկելով հազարաւոր բանուորներ: Ցետոյ, աւստրիական ապրանքները գաղտնի պոյքոթի ենթարկուած են հիթլէրական Գերմանիոյ մէջ: Մենք պոյքոթին պիտի պատասխանենք պոյքոթով: Աւստրիացի բանուորներ, ուրիշ ազատ ժողովուրդներու ապրանքները գնեցէք: »

⁂ Իշխան Սթարէնպէրկ, Աւստրիոյ հայրենասէրներուն կուռքը, Իտալիայէն վերադառնալով, յայտարարեց թէ միայն ֆաշական վարչաձեւը կրնայ փրկել Աւստրիան:

Դաշտահանդէս

ՓԱՐԻԶԻ ԵՕԶԿԱՏԻ ԵՒ ԻՐ ՇՐՋԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ ՏԵՂԻ Կ՚ՈՒՆԵՆԱՅ ԱՅՍՕՐ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԵԿՈՅ ՄԷՕՏՈՆԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

երգ, պար, արտասանութիւն,
Կը նուագէ ԵՓՐԱՏ նուագախումբը,
Ճոխ պիւֆէ՝ դիւրամատչելի գիներով,

Հաղորդակց. միջոց.— փոքր վէրսայլէն առնել 23 եւ 32 թիւ ճանրակառքերը եւ իջնել ֆէրմ տը Մուլինօ, Invalidesէն շոգեկառք եւ իջնել Gare Meudon,

Դաշտահանդէս

ՇԱՎԻԼԻ ԴԱՒՐԱՅԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ ԱՅՍՕՐ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ ՄԷՕՏՈՆԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ, «ՊԱՂ ԱՂԲԻՒՐ»ԻՆ ՄՕՏ

Իպրոցասէր Տիկնանց Վարժարան

1, Boulevard du Nord, Le Raincy (S.-O.)

Վարժարանը կը վերաբացուի յառաջիկայ Հոկտեմբեր 1ին,

Ջրիավարժ աշակերտներուն թիւը լրացած է. կ՚ընդունուին միայն թոշակաւոր աշակերտուհիներ շատ դիւրամատչելի պայմաններով,

Վարժարանը կ՚ապահովէ իր աշակերտուհիներուն հայեցի առողջ դաստիարակութիւն, Խնամով կ՚աւանդուին ուսման բոլոր ճիւղերը, ֆրանսացի եւ հայ մասնագէտ ուսուցիչներու կողմէ, Հոն կը տարուի հայերէն եւ ֆրանսերէն լեզուներու,

Մասնաւոր ուշադրութիւն կ՚ընծայուի ձեռարուեստի եւ ձեռագործի ճիւղերուն,

Ֆիզիքական դաստիարակութեան հոգը եւ մարզանքի դասերը յանձնուած են Mlle LAHITTEի, որ Seineի նահանգին նախակրթարաններուն նոյն ճիւղի ուսուցչուհին է,

Արձանագրութիւնները կը կատարուին Երկուշաբթի, Չորեքշաբթի եւ Կիրակի կէս օրերէ յետոյ:

ԵՓՐԱՏ նուագախումբ

Եթէ կ՚ուզէք ձեր հանդէսները հաճելի դարձնել, դիմեցէք «ԵՓՐԱՏ» նուագախումբին որ կը նուագէ հայկական, եւրոպական, կովկասեան եւ արեւելեան եղանակներ, մասնաւորապէս թանկօ Արժանթին:

Խաչաձեւումի տեղի չտալու համար, ձեր կազմակերպած հանդէսի թուականէն 15 օր առաջ դիմել՝ անձամբ կամ գրաւոր, ԵՓՐԱՏ նուագախումբի ղեկավար՝ Տ. ՕՆՈՍԵԱՆի, 15, rue du Pourtour, Clamart, Seine.

ԲՈՒՐԴԵՐ

կը ծախենք ամէն տեսակ բուրդեր՝ թրիքօ շինողներու համար,
Միշտ պատրաստ ունինք 50.000 քիլօ ամէն տեսակի գոյներով բուրդեր՝ թիւ 2)28, 3)28, 2)32, 2)36, 2)40 (grosse laine):

Դիմել՝ **DOERFLINGER,**

31, rue de Maubeuge, Paris (9) Métro: Cadet

Մասնաւոր բուրդ լոգանքի հագուստնեկու համար: Շրջուն վաճառորդներու համար բուրդէ կճիկներ: Գաւառէն եկած ապսպրանքները կը ղրկուին ապսպրանքներու ստացման օրը,

ՎԱՐՁՈՒ Է մեկնումի պատճառաւ յարկաբաժին մը 3 սենեակ, 1 խոհանոց, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, Ամսական վարձք՝ 250 ֆրանք, Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Mme A. Derderianի, 192, rue de Tolbiac, Paris (13),

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր և Տիկ. Լեւոն Պապօնեան, Օրիորդներ Ալիս եւ Մայտա Պապօնեան շնորհակալութիւն կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր եւ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրելի որդւոյն եւ եղբօր՝ փաղաձենիկ ՎԱՀԱԳՆ ՊԱՊՕՆԵԱՆի դառնակսկիծ մահուան առթիւ,

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Պ. Պ. Աղապապ Պարսամեան եւ Հրաչ Հանտալեան ցաւակցութիւն կը յայտնեն Տէր եւ Տիկին Լեւոն Պապօնեանի իրենց սիրելի որդւոյն դառնագէտ մահուան առթիւ

Պիյեանքուռ, 9 Սեպտ. 1933

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Dameame :-: PARIS (13e)

Հասցէի փոփոխութիւն

ՏՕՔԹ. ՏԻԳՐԱՆ ՍՊԱՐԹԱԼԻ

փոխադրուած է իր նոր ընդարձակ դարմանատունը՝
33, Rue de Poissonnière (Rex սինեմային ճիշդ քովը)
Métro: Bonne-Nouvelle
ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 14-18 եւ ժամադրութեամբ:

ՀԱՅ ՄԱՐՇԷՃԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Կը պատրաստենք ամէն տեսակ ՊՐԸԹԷԼ եւ ՍԷՆԹԻՒՐ
Ամենայարմար գիներով,

Մ. ՏԷՐ-ԱԶԱՐԵԱՆ

9, Rue d'Aboukir, PARIS
(խանութը՝ փողոցի վրայ)
Tél. Central 82 - 49, Métro: Sentier
Ձեր շահը կը պահանջէ գնել ուղղակի արտադրողէն:

Conventionի ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՍԱՓՐԻՉ

Maison MARDIK KRADJIAN

138 Rue l'Abbé Groult Paris (15) Métro: Convention կամ Vaugirard

Indefrisable «Etoile» վերջին նորաձեւութեամբ եւ կատարելագործուած մեքենայով: գինը՝ 75 ֆրանք:

ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ,

ՊԷԼՎԻԼԻ ԵՒ ՓԼԱՍ ՏԷ ՖԷԹԻ ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՍԱՓՐԻՉԻ ԽԱՆՈՒԹ

Maison MIASSERIAN

56, rue Olivier Métra, Paris (20)

Métro: Place des Fêtes. Tél. Menil 64-52

Մասնագէտ՝ մազերու ներկի եւ indefrisableի 40, 60 եւ 75 ֆր.
ժողովրդական գիներ, խնամուած աշխատանք:

Հայերու ժամադրավայրը

Ճաշարան Ֆ Լ Օ Ր Ի Ա

61, Rue Monsieur le Price, Paris (6)
Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Danton 52-73
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

Restaurant ARABIAN

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ
ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ

31bis RUE DU FBG. MONTMARTRE
Tél. Prov. 57—65 Մէթրօ Montmartre

ԳԻՆԵՐԸ ՇԱՏ ԱԺԱՆ
ԱՆԱՐԱՏ ՕՂԻ ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐՈՎ

ՍՐՃԱՐԱՆ - ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՃԵԼԻ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐ

21-23, rue Saulnier. Métro: Cadet

Plats du jour ԱՆԹԵՐԻ ՄԱՔՐՈՒԹԻՒՆ

ՏՕՔԹ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ

ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ
նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ Իզմիրի Ազգ. հիւանդանոցին
33, Rue Poissonnière (Rex սինէմային ճիշդ քովը)
մէթրօ՝ Bonne-Nouvelle
ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 14—18 եւ ժամադրութեամբ

Տօքթ. ԱՍԼԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԹՈՔԵՐՈՒ, ՍՏԱՄՈՔՍԻ եւ ԱՂԻՔՆԵՐՈՒ հիւանդութեանց

34 Bld. de Clichy, Paris. Métro Pigalle Tél. Marcadet 76-65

Հիւանդներ կ՚ընդունի ամէն օր ժամը 2—8, Կիրակի եւ տօն օրեր 10—12, Առաւօտները ժամադրութեամբ:

Անոնք որ կը փափաքին գնել ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԵԱՆ ՏՈՄՍԵՐԷՆ

Թող դիմեն եւ այժմէն արձանագրուին՝

Comptoir FRANCO-ARMÉNIEN

11, Rue de Montyon, Paris (9)

Métro: Fbr. Montmartre et Peletier *Tél. Province 50-90*

Ձեր տունը, խանութը եւայլն ճաշակաւոր եւ նպաստաւոր պայմաններով ներկելու համար դիմեցէք մասնագէտ ներկարարներ՝

ԴԱՒԻԹԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ

127, rue Etienne Dolet, Alfortville, (Seine)
Tél. Entrepôt 17 - 65

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ՓԱՍՏԱԲԱՆ – ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ

ԳՐ. ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ *(Գրիմիքէլ)*

Ամէն տեսակ փաստաբանական գործեր՝ ամենալաւ պայմաններով:
Փողոցի արկածի դատերու մասնագէտ, առանց կանխավճարի ընդունելութիւն: Առաւօտ ժամը 9էն 10.30, Իրիկուն ժամը 2էն 3, եւ 7էն 8.30,

Հասցէ. 35, Rue Emile Desvaux. Paris 19 Métro: Place des Fêtes

ԵԹԷ ՀԱՅՐԵՆԱԲԱՂՁՈՒԹԵՆԷ ԿԸ ՏԱՌԱՊԻՔ
ԽՄԵՑԷՔ ԱՆԱՐԱՏ

Raki ERIVAN

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՀԱՄԱՐ՝

Société "PEUREUX"

12, Bld. des Vignes, MARSEILLE Téléphone: COLBERT 58-10

ՍԵԴՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ

Վիրաբոյժ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՔԻՒԼԹԷԷՆ

14 Rue Lagrange, PARIS (5) Métro St. Michel կամ Maubert-Mutualité

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՈՍԿԻ ՔՈՒՐՈՆԻ, ՊՈՒՃԻ եւ ԱՏԱՄՆԱՇԱՐԻ

բերնի, լինդերու, ակռաներու խնամք եւ վիրաբուժ. գործողութիւն

Կ՚ընդունի ամէն օր, ժամը 9-12 եւ կէս օրէ վերջ 2էն ... կիրակի եւ տօն օրեր 9էն մինչեւ կէսօր,

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

71 rue du Fbg. St. Martin, Paris (10)

Tél. Botzaris 53-61 Métro Château d'Eau ou Gare de l'Est

Գիտութեան վերջին մեթոտներով կը բժշկենք՝ վեներական ամէն տեսակ հիւանդութիւններ (ջերմամիզութիւն, ֆրանկախտ եւայլն), մորթի, ջղային, ստամոքսի եւ կռնակի հիւանդութիւններ:

Բժշկումը կը կատարուի, X անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով եւ ելեկտրականութեամբ: Կը կատարենք մէզի եւ արեան տարրալուծում:

Կը խնամենք ատամի ամէն տեսակի հիւանդութիւններ: Քուրօն՝ սկսած 100 ֆրանքէն, պրիճ՝ ամերիկեան սիստէմով:

Արժէքները շատ մատչելի. մասնաւոր զեղչ բանուորներու եւ չքաւորներու

Դարմանատունը բաց է ամէն օր առաւօտեան 9—12 եւ 3—8: Կիրակի եւ տօն օրերը՝ 9—4:

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆՆԵ՛Ր, ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՏԷՐԵ՛Ր ԵՒ ԱՐՀԵՍՏԱՒՈՐՆԵՐ

Փութացէ՛ք օգտուիլ վերջին երեք օրէնքներու ձեզ ընձեռած առաւելութիւններէն,

Ա.— 4 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կ՚արտօնէ ձեզ fonds de commerceի մուրհակներուն մէկ մասը կանխիկ վճարել եւ մնացածն ալ մէկ տարիէն վճարելի նոր մուրհակով մը կարգադրել,

Բ.— 13 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կը թոյլատրէ ձեր վերագնահատման ենթարկել ձեր վճարած վարձքը եւ 1 Յուլիս 1932էն առաջ ստորագրուած պայմանագրութեանց համար ձեռք բերել զեղչ մը,

Գ.— 13 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կը բարեփոխէ (Propriété commercialeի) 30 Յունիս 1926ի օրէնքին տրամադրութիւնները եւ կը ճշդէ սեփականատիրոջ եւ վարձակալի յարաբերութիւնները առեւտրական, ճարտարարուեստի շէնքերու եւ վայրերու պայմանագրութեանց վերանորոգման մասին,

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել առանց յապաղումի՝ ամէն օր ժամը 9—10 եւ 17—19 փաստաբան-օրէնսգէտ

Պ. ՊԷՐՆԱՐ ՎԱՀԷի

94, Rue St. Lazare. (Սէն Լազար կայարանին մօտ), Tél. Pigalle 67-69

Etude de Me BERNARD WAHÉ

(12 année)
Licencié en Droit de la Faculté de Paris
Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales
JURISCONSULTE
Droit Français et International Privé

94, Rue St. Lazare, Paris (9e) Tél. Pigalle 67-69

կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական խնդիրներ, ինչպէս նաեւ փողոցի արկածներ, անձամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ հաշտարար դատարաններու առջեւ, կու տայ certificats de coutumesներ, կը կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւնները:

Կ՚ընդունի ժամը 9—10 եւ 17—19: Նաեւ ժամադրութեամբ

CABINET de Me V. YARJANIAN
JURISCONSULTE

Procédure Générale — Mandataire en Justice

44, Rue La Fayette, Paris (9) Tél. TAITBOUT. 53-32

կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական գործեր: Անձամբ կը պաշտպանէ Առեւտրական եւ Հաշտարար Դատարաններու առջեւ: Ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման, եւ ժառանգական բոլոր գործողութիւնները կը կատարուին արագութեամբ: վարչական դիմումներ նախարարութեանց մօտ:

կ՚ընդունի, ամէն օր, ժամը 9էն 11, եւ 5էն 7:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի ֆրանս. հիւանդանոցներու
Պատուոյ մէտայլ ֆրանս. Առողջապահ. նախարարութենէն

85. Rue Julien Lacroix. Paris (20)

Métro BELLEVILLE կամ COURONNE Tél. MENIL. 45—43

Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) կիրակի եւ տօն օրերը 10—12:

Հոն կը կատարուին՝ ք. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (radiographie), գեր-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ուլթրակէնեան դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ ՏԻԱԹԷՐՄԻի բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են:

Թոքախտաւորներու համար pneumothoraxի գործողութիւն: Հակահիւծախտային կանխարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ):

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէս քնկածական թելադրական եւ փիլիսոփայեան մեթոտներ:

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վեներային հիւանդութիւններու համար:

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք:

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ Ներքին հիւանդութեանց, կ՚այցելէ նաեւ գրաւ հիւանդներուն.

Ատամնաբուժարանը կը ղեկավարուի Փարիզի Համալսարանէն շրջանաւարտ ատամնաբոյժի մը կողմէ: Ամենալաւ պայմաններ ակռաներու խնամքի եւ ոսկի կազմածներու (քուրօն եւայլն.) շինութեան համար:

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

(Fondé en 1925) R. — Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian
Rédaction & Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15-70
(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 12 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1933
12 Septembre 1933

9րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2289 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԹՇՈՒԱՌՈՒԹԵՆԷ ԹՇՈՒԱՌՈՒԹԻՒՆ

Ո՞ւր պիտի յանգի այս նոր աղէտը,— փախուստ Խ. Հայաստանէն…

Հազիւ հրատարակեր էինք առաջին կարաւանի մը պատմութիւնը, ահաւասիկ նոր խումբեր, նոյն ողբերգութեամբ:

Մեր Թղթակիցը կը հաղորդէ նոր ցանկ մը, 38 հոգի, որոնք Թաւրիզ հասած են օգոստոս 14էն յետոյ: (Առաջին 47 հոգին հասեր էին օգոստ. 3–4ին):

Կը վերլուծենք վերջին ցանկը, ու կը տեսնենք որ բոլորն ալ աշխատաւոր են՝ իրենց «սոցիալական ծագումով»,— կօշկակար, երկաթագործ, հողագործ, լուսանկարիչ, ելեկտրագէտ, որմնադիր, ..., հացագործ, սափրիչ, ձուլիչ, պայտար, ջուլհակ, ..., ոսկերիչ, ներկարար, կառավար եւն.:

Նոյն պատկերը կը ներկայացնէր առաջին ցանկն ալ:

Կը փորձենք տարիքը վերլուծել ծննդավայրի տեսակէտով,— եւ երեւան կուգայ որ մեծ մասը հայկական գաւառներէն ...:

Աչքէ կ'անցընենք տարիքները,— մեծ մասը՝ 20–25–30:

Ու վերջապէս, կ'ուզենք իմանալ թէ ե՛րբ են գացած:

Վերջին 38ին մէջ կան 8–9 հին գաղթականներ: Միւսները գացած են 1931ին, այլ մանաւանդ 1932ին եւ 1933ին, Յունաստանէն եւ Պուլկարիայէն:

Տակաւին աչքի առջեւ չունինք փախստականներուն ամբողջական յայտարարութիւնները:

Եւ սակայն, եղած փաստերը բաւական են, ապացուցանելու համար գոնէ մէկ իրողութիւն որ անվիճելի է մեզի համար,— հաստատուած թշուառութիւն:

Ուրիշներ արդէն կը գործածեն բուն բառը,— սով: Փախստականները իրենք երբեք խորութիւն չեն դներ բառերու մէջ: ... մը, եթէ սիրտ ունիք.

— «Ուղղակի մահէն ազատեցանք, սիրելի մայրիկ: Եթէ այս ձմեռ մնային, արդէն մեռած էինք: Հայաստան եկանք — չեկանք սկսանք ծախել — ունեցած, ա՛լ ճար չկար. եկողները ծախել — ուտելով գնչուի վիճակին հասեր էին: Մեր ազատիլը հրաշք է… Ժողովուրդը անօթի կը մեռնի. մարդ գլուխ 300 կրամ հաց կուտան, հօթը ամիս է որ կերակուրի երես չենք տեսած, հացը ցեխի պէս է, չես կրնար ուտել»:

Հոգին վառած փախստական մը Հայաստանը կը կոչէ «Վասպուրական», կրկնելով նոյն պատմութիւնները:

Եւ բոլորը միաբերան կը հաստատեն չարաչուք հեռանկար մը, ... մասին երկու ամիս առաջ մեզի խօսած էր իրազեկ հայրենակից մը, բայց մենք չէինք ուզած հաւատալ եւ չենք ուզեր հաւատալ այսօր ալ.

— Եթէ ճար գտնեն, հազարաւորներ պիտի փախչին:

Արդ, ձեր մէջէն մէկն ու մէկը գաղափար ունի՞ փախուստի պայմաններու մասին:

Երկրորդ կարաւանէն կին մըն է որ կը պատմէ.

— «Յուլիս 18ին Հայաստանի սահմանէն փախանք: Ճամբայ ելանք 38 հոգի: Անցանք Արաքս գետէն: Վերջը Սեւ ջուրէն երեք անգամ անցանք: 18 ... լողալով մեզի անցուցին մեծ դժուարութիւնով: Երկու անգամ մեր մէջքին կապուած չուանը փրթաւ: Ջուրին էն խորունկ տեղը մնացինք, խեղդուելու վտանգին տակ: Տղաքները անմիջապէս օգնութեան հասան ու ազատեցին:

Սահմանէն անցնելէ յետոյ, 38 հոգի մտանք «խամբըշլըխը» (եղէգնուտ): Հոն մնացինք 12 «սայտաթներ» (զինուոր), ձիաւոր: Անմիջապէս պառկեցանք եղէգներու մէջ: Ժամերով մնացինք, լաթերնիս չորցնելու համար: «Սալդաթները տեսնելնուս պէս, «խամբըշլըխ»էն սկսանք փախչիլ: Վրանիս մէկական շապիկ կար: Կօշիկ, հագուստ, ուտելիք չունէինք: Լեռներուն մէջէն, ... ծարաւ 12 օր քալեցինք ու հասանք պարսկական հող: Սահմանապահները մեզ ձերբակալեցին: Շատ բախտ ունինք եղեր որ սխալ ճամբայէ քալեր էինք: Եթէ Ատրպէճանէն մտած ըլլայինք, անպատճառ կը գնդակահարէին ...:

Երբ պարսկական հող մտանք, ոտքերնիս կ'արիւնէր: Փուշերը ծակծկած ... մեր կաշիները: Մարմիննիս այրեցաւ: Ճանապարհին, ծարաւէն չմեռնելու համար, չամուրը ջուր խմեցինք: Հիմակ 20 օրէ Թաւրիզ ենք: Հայերը մեզի ... տարին: Մերկութիւննիս ծածկուած է fուրջով մը: Եկեղեցիին բակը ... ենք խեղճ ու կրակ մուրացկաններու պէս»:

Բայց, Թողունք, թողո՛ւնք այս բոլոր քամնելի մանրամասնութիւնները:

Ո՛չ հարցնենք թէ ինչո՛ւ փախեր են, ոչ ալ պատասխանատուութեանց մասին վիճինք:

Խնդիրը շատ պարզ է,— բազմաթիւ դժբախտներ — այր, կին, ... — պատաստաներ են Թաւրիզ, Հայոց ժամուն բակը, դժբախտ փախած ուրուականներու պէս:

Կասկած չկայ որ ուրիշներ ալ պիտի հասնին իրարու ետեւէ:

Արդ, ասոնք բոլորն ալ իրենց աչքերը յառած են երկու հաստատութեանց, Առաջնորդարանին եւ Կանանց Միութեան վրայ,— ... պիտի անճրկին այս տագնապին առջեւ:

Կը հարցնենք,— արդեօ՞ք է որ այս դժբախտութեան ամբողջ ... կրէ Ատրպատականի գաղութը, առանց ո՛ր եւ է մեզի ունենալու:

Եթէ այս բոլոր փախստականները յանցաւոր իսկ ըլլային, ... թեան կամ ազգին պարտքն էր հոգալ զանոնք,— հագուստ ... ուտելիք ճարել:

Այդ օգնութիւնը պէտք է որ տրուի, առանց աւելորդ բանականութեան եւ առանց խտրութեան:

Երկու տարի է որ փախստականներու պատմութիւններ կը ... հանին Թաւրիզէն, եւ չլսեցինք որ առատ մը Փարիզէն երկու հաշիւ Ֆրանք ղրկուած ըլլար, յանուն ազգասիրութեան:

Բայց, ո՞րն է մեղքն է որ տուժել կուտայ, էֆէնտիներ:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ի ՍԷՐ ԱԶԳՈՒԹԵԱՆ…

— oo —

— Կը խնդրուի մաքուր գրել:

— Գրել թուղթի մէկ էջին վրայ:

— Գրել մելանով:

Տարին տասերկու ամիս այս ազդը կ'երեւայ հայերէն բոլոր թերթերուն մէջ:

« Յառաջ »ի գրաշարները ամէն օր սիւնակի մը անկիւնը կը թխեն զայն, երբ քանի մը տող բաց մնայ:

Եւ սակայն… ձայն բարբառոյ յանապատի:

Մարդիկ չեն ուզեր փոխել իրենց վարժութիւնը:

Եւ ամէն օր ականատես կ'ըլլամ ջղագրգիռ արտայայտութեանց, խմբագրատան մէջ.

— Ի՞նչ է այս անունը, Արա՞մ, Արա՞մ թէ Տրամ:

— Խստացնե՞լ, խորացնե՞լ թէ խըտացնել…

— Զորս հոգի չկրցանք կարդալ սա երկու բառը…

— Թուանշանները իրար խառնուած են, ի՞նչպէս պիտի ելլենք մէջէն:

Չի բաւեր որ խմբագիրը ճիշդ կարդայ, հետեւելով նախադասութեան իմաստին:

Գրաշարն ալ… իր ուզածին պէս կը կարդայ.

Եւ որովհետեւ թերթը մեքենայով կը շարուի, հարկ կ'ըլլայ ամբողջ տողեր նետել եւ նորէն շարել, պարզապէս ձեռագրին « գեղարուեստական » հիւսուածքին պատճառով:

Գրաշարը՝ գլխու կեցած՝ կ'աղաչէ որ « զօրլու » բան մը գրեմ, որպէսզի աւելորդ չարչարանքներու չմատնուին:

— Մեզի ալ մեղք է, ձեզի ալ, պաքայ տեղը աչքի լոյս կը սպառենք, եւ սխալ սխալի վրայ կը դիզուի: Ինչո՞ւ մտիկ ևչն ընեն:

Ինչո՞ւ մտիկ չէք ըներ, բարեկամներ:

Արդեօք աւելի ազդու կը դառնա՞յ մեր կոչը, եթէ այսուհետեւ յայտարարենք, խոշոր տառերով.

— Մաքուր գրեցէք, ի սէր… ազգութեան:

Վ.Ա.Հ.

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ ԿԱԼՈՒԱԾԱՏՈՒՐՔԸ

Պատրիարքարանը պետական խորհուրդին առջեւ դատ բացած էր Տէֆթէրտարութեան դէմ, իրմէ պահանջուած 18000 ոսկիի յետնեալ տուրքին համար:

Տէֆթէրտարութիւնը օրինական պայմանաժամի ընթացքին պատասխանած չըլլալով Պետական Խորհուրդին, Պատրիարքարանը խնդրած է ի բացակայութեան տեսնել դատը:

⁂ Կալուածներու նոր գնահատման առթիւ, Թօքաթլեան պանդոկին հաւորթը 36 հազար ոսկի գնահատուած էր: Եղած դիմումներուն վրայ վերաքննիչ մարմինը 24 հազար ոսկիի զեղջած է այդ գումարը:

ԺԱՆՏԱՏԵՆԴԸ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Թուրք թերթերը նորէն կը գրեն թէ ժանտատենդի դէպքերը շատցած են Պոլսոյ զանազան թաղերուն մէջ: Օրական 8 — 10 դէպք կը պատահի, բայց մահերը շատ քիչ են:

Առողջապահական տնօրէնութիւնը սկսած է թաղերու մէջ պատուաստում կատարել: Ժանտատենդի դէպք պատահած տուներուն շրջակայքի բնակիչները պարտաւորիչ կերպով պիտի պատուաստուին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ ԹԱՒՐԻԶ ԱՊԱՍՏԱՆԱԾ ՓԱԽՍՏԱԿԱՆՆԵՐԸ
(ԵՐԿՐՈՐԴ ԽՄԲԱՆԿԱՐ)

Հայրասպան Վիօլէթ կը պնդէ

ԿԱՐԵԼԻ՞ Է ԱՊԱՑՈՅՑԱՆԵԼ ԻՐ ԾԱՆՐԱԿՇԻՌ ԱՄԲԱՍՏԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Շաբաթ օր, հարցաքննիչ դատաւոր Լանուա երկար հարցաքննութեան մը ենթարկեց հայրասպան վիօլէթ Նոզիէռը: Հարցաքննութիւնը տեղի ունեցաւ բանտին մէջ, որովհետեւ ամբոխը չափազանց գրգռուած ըլլալով, յարմար չի դատուիր դատարան տանիլ: Ամէն պարագայի մէջ, հարկ պիտի ըլլայ կարգապահական խիստ միջոցներ ձեռք առնել:

Հարցաքննութեան ժամէն շատ առաջ մեծ բազմութիւն մը խռնուած էր բանտին առջեւ:

Երբ քարտուղարը կարդաց առաջին հարցաքննութեան ատենագրութիւնը, վիօլէթ Նոզիէռ յայտարարեց կատարեալ հանդարտութեամբ.

— Նոյնութեամբ կը կրկնեմ բառերս. փոխելիք բան չունիմ: Կը պնդեմ թէ հայրս լլկեց զիս, երբ 12 տարեկան էի: Ատոր վրէժն է որ լուծեցի:

— Այդ մասին որ եւ է բան չըսի՞ր մօրդ:

— Ոչ, տակաւին արբունքի չէի հասած եւ չէի հասկնար եղածը: Յետոյ երբ սիրահարներ ունեցայ փողոցին մէջ, հասկցայ. բայց հայրս զիս համոզած էր թէ իմ յանցանքս աւելի ծանր է քան իրենը: Վերջ ի վերջոյ ընդվզեցայ, բայց կ'ամչնայի:

Հարցաքննիչը ուզեց մանրամասնութիւնները իմանալ փափկութեամբ: վիօլէթ առանց վարանելու եւ առանց սարսռալու պատմեց թէ առաջին լլկումը տեղի ունեցաւ պարտէզի տաղաւարին մէջ, ուր հայրը կը պահէր իր գործիքները եւ որ հիմա քակուած է, իսկ այնուհետեւ ուր որ հանդիպէր,— ամուսնական անկողնին կամ աթոռին վրայ, երբ մայրը շուկայ գացած կ'ըլլար:

Այսպէս անտարբեր պատմելով ամէն բան, հայրասպանը խոստովանեցաւ թէ քանի մը ուսանողներու հասկցուցած է խնդիրը: Հարցաքննիչ դատաւորը, սուտն ու իրաւը ճշդելու համար, հարցուց թէ հայրը պանդոկ ալ չէ՞ տարած զինքը: Վիօլէթ ժխտական պատասխան տուաւ: Դատաւորը ուրիշ նար չունենալով, պիտի հարցաքննէ մատնանշուած ուսանողները:

Յետոյ հարցումներ ուղղուեցան, իմանալու համար թէ մեղսակից ունի՞: վիօլէթ նորէն պնդեց թէ առանձին ըրած է ամէն բան, թէեւ այս անգամ նոյնքան վճռական չէր իր յայտարարութիւնը: Դատաւորն ու փաստաբանը նեղացուցիչ հարցումներ ուղղեցին, հասկնալու համար թէ ո՛ւր գացած է ռնիրը գործելէ յետոյ եւ ի՛նչ ըրած է գողցած 3100 ֆրանքը: Իր յայտարարութեան համաձայն, 1200 ֆր.ի գնում կատարած է, վեց հատ հարիւրնոց պատռած նետած է ոստիկանատուն կանչուած ըլլալով: Արդ, ի՞նչ եղած է մնացեալ 1300ը: Վիօլէթ չկրցաւ որոշ պատասխան տալ, ըսաւ թէ հազարնոց մը կորսնցուցած է վէնսէնի անտառը պտտած ատեն, բայց յայտնի էր որ սուտ կը խօսէր: Ճիշդ ասոր համար, բոլորն ալ համոզուած են թէ մեղսակից մը ունի:

Յետոյ պատմեց թէ առաջին անգամ մարտ 28ին էր որ ուզեց սպաննել իր ծնողքը, ինքն ալ անձնասպան ըլլալով: Այս նպատակով 12 հատ քնաբեր դեղ գնեց, իւրաքանչիւրին համար չորս հատ պատրաստելով: Հայրը եւ մայրը համոզուեցան եւ օգտակար բան կարծելով մէկ – մէկ հատ առին: «Ես ալ հատ մը կլլեցի, գլուխս դարձաւ եւ առանց ուզելու կրակի տուփ վարագոյրը»: Երկրորդ փորձը կատարած ատեն (21 օգոստ.), այլեւս մեռնիլ չէր ուզեր, ոչ ալ մայրը մեռցնել, այլ միայն հայրը սպաննել կ'ուզէր: Դատաւորը երեւան հանեց հակասութիւնը, բայց Վիօլէթ պնդեց թէ մայրը մեռցնելու միտք չունէր:

Հայրասպանը յոգնած ըլլալով, հարցաքննութեան շարունակութիւնը ուրիշ օրուան ձգուեցաւ: Այս առթիւ նորէն պիտի լսուին այն բոլոր վկաները որ յարաբերութիւն ունեցած են այս աղջկան հետ: Ըսե՞նք թէ հարկ չունին իր տարփածուները, որոնք մէկ – մէկ հարցաքննուեցան անցեալ շաբթու: Կասկածելիներուն մէջ կան Ալժերիացի մը եւ Սուրիացի մը:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՆՈՐ ՓԱԽՍՏԱԿԱՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ

… ԵՒ ԵՐՐՈՐԴ ԽՄԲԱՆԿԱՐ ՄԸ

Երէկ Թաւրիզէն ստացանք հետեւեալ նամակը, օգոստ. 31 թուականով.—

Թաւրիզ են հասած փախստականներու նոր խումբեր, թիւով 38 հոգի, բոլորն ալ մերկ կամ կիսամերկ, հիւծուած եւ կմախացած դէմքերով: Բոլորն ալ մէկ – մէկէ դառն եւ անհաւատալի պատմութիւններ կ'ընեն երկրի մէջ տիրող քաղաքական եւ տնտեսական կացութեան մասին:

Այսպէս ուրեմն, կը փախչին մէկ – մէկ, զոյգ – զոյգ, եւ տասնեակներով, ճանապարհին կրելով անօրինակ տանջանքներ ու զրկանքներ: Նոր եկողներէն ամէն մէկը մի գոյնով կը ներկայացնէ տիրող տնտեսական ճգնաժամը, այլ բառով համատարած սովը: Ամենավերջին եկողը կը պատմէ որ այս ամսուն Ռուսաստանի մէջ սովամահութեան հարիւրաւոր դէպքեր տեղի կ'ունենային ամէն օր: Շուտով կ'ուղարկեմ մանրամասնութիւններ:

Առաջնորդարանը եւ Հայ Կանանց Միութիւնը իրենց կարելին կ'ընեն թշուառութիւնը մեղմելու համար:

Յ. Գ.— Ներփակ է 38 հոգու ցանկը, անհրաժեշտ տեղեկութիւններով, (անուն, մականուն եւն.) ինչպէս նաեւ 17 հոգու խմբանկար:

Իրաքի նոր թագաւորը եւ Անգլիա

Կազի Ա., Իրաքի նոր Թագաւորը, հեռագիր մը ուղղեց Անգլիոյ Թագաւորին, շնորհակալութիւն յայտնելով անոր ցաւակցական հեռագրին համար եւ շեշտելով թէ պիտի շարունակէ ուժ տալ երկու երկիրներու սիրալիր յարաբերութեանց:

Պաղտատէն կը հեռագրեն թէ նոր Թագաւորը հրամայեց ո՛րեւէ արարողութիւն չկատարել իր գահակալութեան առթիւ եւ յետաձգել թագադրութիւնը: Սեպտ. 8ին, նախարարական խորհուրդը որոշեց բոլոր լոյսերը մարել ի նշան սուգի, այնպէս որ, ամբողջ Պաղտատը խաւարի մէջ թաղուեցաւ: Հազարաւոր Արաբներ Թաֆոր կազմած կ'անցնէին մթին փողոցներէն, իրենց կուրծքերը ծեծելով եւ գովասանական տաղեր երգելով ի յիշատակ հանգուցեալ Թագաւորին:

Բոլորովին կը հերքուին Ֆէյսալ Թագաւորին Թունաւորման պատմութիւնները: Մահը տեղի ունեցած է բնական պայմաններու մէջ, եւ հետեւանք է սրտի ... որմէ երկար ատենէ ի վեր կը տառապէր Թագաւորը:

Յունաստանի վարչապետը Թուրքիոյ մէջ

Պ. Ցալտարիս, Յունաստանի վարչապետը, շաբաթ օր երկու նախարարներու հետ ճամբայ ելաւ Աթէնքէն եւ Էնկիւրի հասաւ կիրակի օր: Թուրքերը փառաւոր ընդունելութիւն մը սարքած էին ի պատիւ հիւրերուն, որոնք պիտի ջանան ամրապնդել երկու երկիրներուն քաղաքական եւ տնտեսական յարաբերութիւնները:

15 մահավճիռ՝ Պուլկարիոյ մէջ

Սօֆիայէն կը հեռագրեն թէ Շումէնի դատարանը մահուան դատապարտեց 15 ամբաստանեալներ, որոնք ձերբակալուած էին տարուան սկիզբը, համայնավարական բջիջներ կազմած ըլլալով բանակին մէջ: Ուրիշ 42 ամբաստանեալներ ալ դատապարտուեցան 1էն մինչեւ 15 տարի բանտարկութեան:

Վիեննայի ազատագրման 250ամեակը

Վիէննան տօնի մէջ է շաբաթ օրուընէ ի վեր: Նախ բացուեցաւ կաթոլիկներու համագումարը, յետոյ տեղի ունեցաւ Ս. Հաղորդութեան թափօրը, մասնակցութեամբ 25,000 հաւատացեալներու: Իսկ երէկ սկսան Թուրքերու պարտութեան 250ամեակի հանդիսութիւնները որ կը շարունակուին այսօր ալ:

Ինչպէս յայտնի է, Թուրքերը որընթաց արշաւելով դէպի արեւմուտք, Վիէննան պաշարեցին 1529ին, հրամանատարութեամբ Սուլթան Սիւլէյմանի: 1683ին, 20,000 վիէննական եւ ուրիշ զինուորներ երկու ամիս կռուեցան 200,000 Թուրքերու դէմ, որոնք պարիսպներուն տակ հասեր էին, հրամանատարութեամբ Գարա Մուսթաֆա փաշայի: Վիէննացիներուն օգնութեան հասաւ Լեհաստանի Թագաւորը, Սոպեսկի, Լոռէնի դուքսին հետ, եւ Թուրքերը ետ մղուեցան: Այս յաղթանակին վրայ, Վիէննացիները հալեցուցին թրքական թնդանօթները եւ շինեցին Ս. Ստեփաննոս մայր եկեղեցիին զանգը, որ կը կշռէ 20,000 քիլօ… Այս յաղթանակին շնորհիւ, միայն Աւստրիան չէր որ ազատեցաւ թրքական լուծէն, այլեւ ամբողջ արեւմտեան քրիստոնէութիւնը, յետոյ նոյն թրքական արհաւիրքին կատաղութեան յանձնելու համար հինաւուրց քրիստոնեայ ժողովուրդ մը, Հայերը…

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

9.— Ի՛նչպէս կը դաստիարակեն

Ցիշեցէք, անգամ մը թէ՝ արդէն պատերազմէն առաջ խնդրոյ առարկայ դարձած էր կազմութիւնը ամէն ազգի սոքոլներու համամիութեան մը։

Չեխոսլովաքիոյ ազատագրէն ի վեր այդ խնդիրը դարձեալ Չեխոսլովաք սոքոլական համայնքին մտածման նիւթ դարձաւ ու 1926էն ի վեր արդէն գոյութիւն ունի այդ սոքոլական համամիութիւնը։ Այդ մասին աւելի մանրամասն պիտի խօսիմ «Սոքոլը եւ օտարները» գլուխին մէջ։ Հարկ է սակայն ծանօթացնել սոքոլական կեդրոնին՝ Թիւրքի Տան մէջ տարիներէ ի վեր գործող տեսական դպրոց մը, որ կը կրէ «սլաւական սոքոլական դպրոց» (Շքոլա սլովանսքեհօ սոքոլսթվա) անունը։ Հոն կուգան ուսանելու՝ ներկայացուցիչները զանազան ազգերու սոքոլական կազմակերպութեանց մասնաւոր այն ազգերուն՝ որոնք անդամ են սլաւական սոքոլներու համամիութեան։

Դպրոցն ունի գաղափարական նշանակութիւն. հոն ուսման նիւթերն են առաւելապէս սոքոլական խնդիրներն ու անոնց իրագործումը, պարզաբանումը, ազգային սոքոլներու փոխ – յարաբերութիւնները, պատմութեան դնահատումը։ Քննութիւն եւ ուսում սոքոլական պատմութեան, Թիւրքի փիլիսոփայութիւնը, մարզանքի եւ կազմակերպական հիմնական խնդիրներ, ազգային սոքոլներու աշխարհ, ներքին գործունէութիւն եւ համամիութեան գործունէութեան դաշտը։ Անցողակի չեշտեմ որ այս համամիութեան առ այժմ անդամ են չեխոսլովաք սոքոլը, լեհ սոքոլը, եուկոսլաւ սոքոլը։ Պուլկարական կազմակերպութիւնը որ տակաւին սոքոլ անունը որդեգրած չէ այլ «Եունաք» կը կոչուի, դուրս կը մնայ համամիութենէն, բայց կը մասնակցի դպրոցին։ Անդամ են նաեւ ռուս սոքոլը, ուկրայնական սոքոլը եւ փրուսիոյ մէջ մնացած լուծիցիի սերպ (վրքը սլաւ) ժողովուրդին սոքոլը։ Այս վերջինը մասնաւոր հոգածութեան ենթակայ է, մանաւանդ չեխոսլովաք սոքոլին կողմէ։

Մարզիկներու քով՝ միութեան ամէնէն կարեւոր միւս ազդակներն են դաստիարակիչները, (վչիթէլյա-թել) կամ անոնցմէ կազմուած խորհուրդը, բաղմանդամ միութենց մէջ։ Ձիշդ ինչպէս որ մարզիչը կը զբաղի մարմնի մշակումով, դաստիարակիչին պաշտօնն է զբաղիլ հոգեւոր մարտաւոր մշակումով։ Անոնք, լաւագոյն պատրաստուած այրեր ու կիներ են հմուտ իրենց ժողովուրդին իրական պատմութենէն ու իրական արժէքներուն, ծանօթ՝ զրացիներու բարեկամական կամ թշնամական դիտումներուն, հպարտ իրենց չեխութեամբ, չատ անդամ պատկառելի մարքի պաշարով, կամ, այլուր, վարակիչ հաւատքով սպառազէն, որոնք տղաքն ու պատանիները կ'անցընեն արմատական հայրենադիտութեան անխոցելի մկրտութենէ մը։ Անոնց տրամադրութեան տակ են սոքոլարանները, սրահները, գրքերը, մամուլը։ Միջոցներն են թատրոն, տղոց համար այնքան գրաւիչ ու անմոռանալի խամաճիկներու թատրոնը։ Ուր սակայն իւրաքանչիւր դերակատար չեխոսլովաք պատմութեան մէջ դեր ունեցած ըլլալով, մանուկին մտքին մէջ ցեղին փառքն ու ցաւը կը զրոյմուին՝ նախ քան անոր պատմութիւն ըմբռնելու առակ դառնալը։ Ու երբ տղան կը մեծնայ, կու գան երդերը, աւանդութիւնները, դասախօսութիւնները, այցելութիւնները պատմական յիշատակարաններուն։ Զափահասներուն համար՝ լիակատար ուսում՝ չեխոսլովաք պատմութեան։

Այդ պատմութեան փիլիսոփայութենէն եղրակացուած տուեալները՝ արդի կեանքին ու վաղուան համար, ըստ այնմ նաեւ ուղեգիծ։

Ընթերցողը պիտի չմտի՝ երբ այս դաստիարակիչ ձեռնարկներու տարեկան թիւերն աչքէ անցընէ։

Այժմ երբ չարժանկարն այնքան մեծ դեր կրնայ խաղալ դաստիարակութեան գործին մէջ, ամէն կարեւոր սոքոլարան իր հաւաքումի սրահն օժտած է ճերմակ պաստառով եւ լուսարձակով մը։ Պէտք է տեսնել թէ ինչպէս այդ սրահները կը լեցուին՝ երբ արտասահման մրցումի գացած սոքոլներու յաղթանակները կուգան անցնիլ, ժապաւէն առ ժապաւէն, կամ երբ հոն կը դրուագուի չինիչ մէկ էջը սեփական պատմութեան։

Աւելին, ամէն լուրջ նիւթ որ չեխոսլովաք կեանքի այսօրն ու վաղը կը չօշափէ, կ'ենթարկուի մանրամասն վիճաբանութեան ու վերծանումի։ Ըսի արդէն որ սոքոլը, պատանեկութենէ բաղկացած անկազմակերպ խումբ մըն էինք զինուած զէնքերով, երկաթէ ձողերով եւ նոյն իսկ թիերով։ Թշնամին կը բաղկանար առնուազն հազար մարզուած զինուորներէ, որով մեր պարտութիւնը անխուսափելի էր։

Հրացանի ճայիները չլսելու համար ուզեցի Պոլիս անցնիլ, այսպէս Հայու մը ընկերակցութեամբ երեւանէն մեկնեցայ։ Ճամբան զինուորներու կողմէ հարցաքննութեան ենթարկուեցանք ու հսկողութեան տակ առնուեցանք։ Մեզի բռնեցաք թէ իբր լրտեսներ ամբաստանուած էինք, որով պատերազմական առեանին առջեւ պիտի դատուինք։ Սենեակ մը առաջնորդուեցանք, որ վերջէն ամուսան մը համար մեր բանակատեղին պիտի ըլլար։

Իմացանք թէ այս տեղը հայ բանտարկեալներով լեցուն էր։ Ընկերս մեծ ճարպիկութեամբ քովի սենեակը գտնուղ երկու հայ բանտարկեալներու լուր ղրկեց պատերու վրայ զարնելով։ Ամիս մը վերջը ազատ արձակուեցանք եւ իսկոյն Թրքական բաղնիք մը առաջնորդուեցանք։

Սակայն եւ այնպէս բանտարկութեան օրերս տակաւին չէին վերջացած։ Թուրքիոյ մէջ կրկին անգամ ձերբակալուեցայ եւ բանտ մտայ։ Անկէ առաջ անօթութեան ազատութեան եւ զարշաճճիներու վարժուած էի, բայց այս անգամ անկարող էի քնանալ, ոջիլները չէին ձգեր որ աչքերս գոցեմ։

Վեց անգամ բանտարկուելէ յետոյ՝ որքա՜ն կը բազձայի ազատութեան։

Բախտի բերմամբ ազատ արձակուեցայ եւ զէպի հայրենիք ճամբայ ելայ, բայց նեզութեան օրերս տակաւին վերջ չէին գտած։ Սերպիոյ սահմանագլուխին վրայ իբրեւ բոլշեւիկեան լրտես ձերբակալուեցայ, բարեբախտաբար Պելկրատի մէջ ազատ արձակուեցայ։

Երբ Լոնտոն հասայ ջիպերս չատ դէշ տրամադրութեան մէջ էին։ Զէի հաւատար թէ իրապէս ազատ էի։ Այնպէս կը կարծէի որ եթէ քանի մը քայլ առնէի՝ պինուորները պիտի ձերբակալէին պիս։

Ժամանակի մը համար ամէն բանէ քաշուեցայ, բայց չուտով ճանճրացայ, այս ծոյլ կեանքէն եւ քաղաքականութեան մէջ մտայ իբրեւ աշխատաւորական թեկնածու»։

Աւստրալիական պայքարը

— o —

Շատ ճշմարիտ է այն խօսքը թէ՝ ամէն անգամ որ երկու հոգի կը կռուբտին, երրորդը կը չահի։ Նոյնքան ճշմարիտ է որ երբ հարազատ եղբայրներ կը կռուին, միայն օտարն է որ կը չահի։

Նոյնն է, այսօր, գերման եւ աւստրալական կռիւը, որ քանի մը ամիսէ ի վեր կը զբաղեցնէ ամբողջ քաղաքական աշխարհը, այո՛, չահակից մեծ պետութիւնները, դիւանագիտական գրասենեակները եւ մամուլի սիւնակները անոնց որոնք ոչ գերման են ոչ ալ կապ ունին պայքարող կողմերուն հետ՝ տեղային թէ պատմական տեսակէտէն։

Եւրոպական պատմութիւնը ճանչցողներուն համար որ եւ է նոր բան չկայ այս քաղաքական խաղերուն մէջ որոնք եթէ մինչեւ ծայրը խաղցուին, նոր ակարացում մը պիտի տան միջին – եւրոպական քաղաքական դաշտարբոյ, այլ՝ որպէս կոր, որպէս պիտի ջնին պարտուածմնացորդը այն ուժերուն ու միջեդրայրական կռիւին, որ կասւ Մեծն Ֆրիտրիխով, պիտի չարունակուեցաւ ու այսօր վերջ դտնէ փրուսիական միապետութեան յաղթանակով։

Հիթլէր – Տօլֆուս պայքարը մասնական հսկայ պայքարի մը վերածուած է, որուն մէջ կը տեսնուի բռնակալութիւնը՝ կաթոլիկութեան դէմ, Պիսմարքը՝ Հապսպուրգի դէմ, փրուսիան՝ համեւրոպայի դէմ ...

Ո՞վ պիտի յաղթէ։ Դիւրին չէ որոշել, որովհետեւ եզբերը պայքարողներու ուժերէն կախում ունին, այլեւ չահակիցներու, մեծ պետութիւնները, դիւանագիտական դրասենեակները եւ մամուլի սիւնակները անոնց որոնք ոչ գերման են ոչ ալ կապ ունին պայքարող կողմերուն հետ՝ տեղային թէ պատմական տեսակէտէն։

Աւստրիան, թէեւ լքուած, եւ փոքրացուած՝ մինչեւ գերմանական կայսրութեան ուժին ու հոգային տարածութեան մէկ տասներորդին, կը շարունակէ մեծ դաշափարի մը եւ խաղերէն նախաճշդուած քաղաքական աւանդութեան մը առաջնորդողը ըլլալ։ Այս դաղափարն ու այս աւանդութիւնը տրամադիօրէն հակառակ են այն քաղաքական ձգտումներուն, որ կը գծեն այսօրուան Գերմանիոյ քաղաքական ընթացքը։ Աւստրիական աւանդութիւնը եւ դաղափարը ոչ միայն աւելի հին, այլ եւ պատմականօրէն աւելի հիմնաւոր են, որովհետեւ անոնց դարաւոր գոյութիւնը Եւրոպայի պատմութեան էջերուն մէջ թողած են լուսաւոր յիշատակներ եւ եղերական հետքեր։

Աւստրիոյ Հապսպուրգեան միապետութեան դինուորները, վերջին տերազմին, չքաւորին միայն նոր նուիրեցին քաջերգով, այլ, ուր գացին, իրենց հետ տարին աւելի երգի մը՝ «վատաւոր ասպետին», եւ հան իօժէնի, երգին արձագանգները Սալուայի այս իշխանը, խոլ արիւնէ, Ֆրանսական գատարքեամբ եւ գերմանական փառքեամբ գերմարաջախտն էր աւստրեան կայսրութեան, 17րդ դարու վերջերուն, երբ « սրբազան կայսրութեան » սահմաններէն կը բռնածուէին Պելկրատէն Շէլտ, Ալզաս, Լոթարինգէն տասնեակ մը դանազան դուքսութիւններ իրենց քաղաքական գ »ը ու տնտեսական յատկութիւններ գոյութեան իրաւունք ունէին։ Այս Աւստրիան արքայատիպն էր « գերման ազգութեան սրբազան հռոմէական կայսրութեան » կ'ըսէր պատմական ճիշդ բացատրութիւնը։ Ընդդէմ այս տիեզերական կաթոլիկական պետական կառոյցի սկսան ցցուիլ նոր ժամանակներու դիները,— ազգայնականութիւն, դրքականութիւն եւ բանապատութիւն։

Պայքարը վերջացաւ Սալուայի իշխանին փառաւոր շքեղանքն երկու դար վերջ, երկրակ մրապատեան քաղաքական մահուամբ։

Կայսրութիւնները կ'անհետանան, քաղաքական հաստատութիւններ եւ պետութիւններ կը փլին, բայց գանոնք ներշնչող գաղափարները մնայուն կը մնան։ Մէջին դարերու աւտորեզերման կայսրութեան գաղափարը յատկանական է. ան ժամանակներն եղաւ հռոմէական կայսրութեան, ուղղակիօր՝ կաթոլիկ տիեզերակարութեան, եւ ժամանակներ ալ ընկերվարական միջազգայնականութեան։

Զկայ, հետեւապէս, որ եւ է գաղափար մանալի բան այն իրողութեան մէջ՝ ազգայնական գերմանական ազդեցութեան դէմ Տօլֆուսի պայքարը բացայայտօրէն կը պատկանի Վատիկանին կողմէ եւ կը թղթակցի ընկերվարական միջազգայնականին։

Այն ուժերը որոնք հարուածեցին կռիւ կայսրութիւններ, կանուանեցին այժմ դանուբեան համաձայնութիւն մը, որով կը փնտռուի գարման մը բռնական – եւրոպական երկրագրի անհամաձայնութեան, անդամակցութեան կը խոստանալու անոր ժեղութիւնը՝ աւտրիական Գերմանիոյ ներսուն տարու մշակութային պայքարի եւ միջազգային դեր մը։

Հիթլէրեան Գերմանիոյ դիրքը ինչ է այն մշակութային դերին հանդէպ որ կը վիճակի աւտրիացի Գերմանին ներսուն։

Հիթլէրը մեկին պատասխան մը ուտ այս հարցումին, նոր աղգային ընկերվարական Գերմանիոյ վերջ նուիրեց ասնելով Փոցսամի պատերազմի դարձի եկեղեցին մէջ, ուր Հիթլէր պարզ եւ Հիթլէր ծաղիկ դրին Ֆրիտրիխի ժողովուրդին վրայ։

Աւսիկա միայն ժէսթ մը չէր, ամբողջ ծրագիր մը։

Աւստրիացի Հիթլէրը կռնակ դարձնէ միջին Եւրոպայի եւ Միջերկրականի Արեւելքի մէջ գերման ազգի ճակատագրին։ Աւստրիան կրնայ Աւստրիա պէտք է միանայ Գերմանիոյ, բայց ոչ թէ միջնադարեան գաղափարով, այլ՝ որպէս կոր, որպէս պիտի ջնին պարտուածմնացորդը այն ուժերուն ու միջեդրայրական կռիւին, որ կասւ Մեծն Ֆրիտրիխով, պիտի չարունակուեցաւ ու այսօր վերջ դտնէ փրուսիական միապետութեան յաղթանակով։

Հիթլէր – Տօլֆուս պայքարը տակաւին հսկայ պայքարի մը վերածուած է, որուն մէջ կը տեսնուի բռնակալութիւնը՝ կաթոլիկութեան դէմ, Պիսմարքը՝ Հապսպուրգի դէմ, փրուսիան՝ համեւրոպայի դէմ ...

Ո՞վ պիտի յաղթէ։ Դիւրին չէ որոշել, որովհետեւ եզբերը պայքարողներու ուժերէն կախում ունին, այլեւ չահակիցներու, մեծ պետութիւնները, դիւանագիտական դրասենեակները եւ մամուլի սիւնակները անոնց որոնք ոչ գերման են ոչ ալ կապ ունին պայքարող կողմերուն հետ՝ տեղային թէ պատմական տեսակէտէն։

Եւրոպական պատմութիւնը ճանչցողներուն համար որ եւ է նոր բան չկայ այս քաղաքական խաղերուն մէջ որոնք եթէ մինչեւ ծայրը խաղցուին, նոր ակարացում մը պիտի տան միջին – եւրոպական քաղաքական դաշտարբոյ, այլ՝ որպէս կոր, որպէս պիտի ջնին պարտուածմնացորդը այն ուժերուն ու միջեդրայրական կռիւին, որ կասւ Մեծն Ֆրիտրիխով, պիտի չարունակուեցաւ ու այսօր վերջ դտնէ փրուսիական միապետութեան յաղթանակով։

Հիթլէրը – Տօլֆուս պայքարը տակաւին հսկայ պայքարի մը վերածուած է, որուն մէջ կը տեսնուի բռնակալութիւնը՝ կաթոլիկութեան դէմ, Պիսմարքը՝ Հապսպուրգի դէմ, փրուսիան՝ համեւրոպայի դէմ ...

Ո՞վ պիտի յաղթէ։ Դիւրին չէ որոշել, որովհետեւ եզբերը պայքարողներու ուժերէն կախում ունին, այլեւ չահակիցներու, մեծ պետութիւնները, դիւանագիտական դրասենեակները եւ մամուլի սիւնակները անոնց որոնք ոչ գերման են ոչ ալ կապ ունին պայքարող կողմերուն հետ՝ տեղային թէ պատմական տեսակէտէն։

Եւրոպական պատմութիւնը ճանչցողներուն համար որ եւ է նոր բան չկայ այս քաղաքական խաղերուն մէջ որոնք եթէ մինչեւ ծայրը խաղցուին, նոր ակարացում մը պիտի տան միջին – եւրոպական քաղաքական դաշտարբոյ, այլ՝ որպէս կոր, որպէս պիտի ջնին պարտուածմնացորդը այն ուժերուն ու միջեդրայրական կռիւին, որ կասւ Մեծն Ֆրիտրիխով, պիտի չարունակուեցաւ ու այսօր վերջ դտնէ փրուսիական միապետութեան յաղթանակով։

«ԵՐԲ ԿԱՐՄԻՐՆԵՐԸ ԶԵՐԲԱԿԱԼԵՑԻՆ ԶԻՍ»

— o —

ՄՄՐ.— Պ. Օլիվըր Պալտուին, Անգլիոյ փոխ – վարչապետին տղան, վերջերս « Էնիփշըն Մէյլ »ի պատմած էր իր արկածները Հայաստանի մէջ։

Ահաւասիկ այդ պատմութիւնը, որ աւելի մանրամասն գրուած է իր երկու գիրքերուն մէջ։–

Շատեր կամովին իրենք զիրենք զրկանքի ու վտանգներ՝ենթարկին, իրենց մէջ արկածախնդրական կեանքի անզուսպ փափաք մը զգալով։

Ցետոյ, կան աւելի խաղաղասէր «արկածախնդիրներ», զբաստենեակներու մէջ երազողներ, որոնք պատուհաններէն դուրս նայելով Հարաւային Ծովու մէջ դտնուող կղզիներու եւ Արջայինի հետազոտութիւններու մասին կը խորհին։ Բայց երբոր իրենց երազը մարի, հառաչ արձակելով աշխատանքի կը վերադառնան, դումարելու համար թուանշաններով երկար սիւնակները։

Ձեմ անտրդեր զիրենք — թերեւս կը նախանձիմ, թերեւս կը ցաւիմ թափառական հոգի մը ունենալուս — միշտ բանի մը եւաւէ ըլլալ, եւ ապա ամէն հետաքրքրութիւն կորնչնել առտոր տիրանալէ յետոյ։

Ես զինուոր ծնած եմ։ Երբ մանուկ էի դէս, իմ «բանակս» ունէի, որ կը բաղկանար երկու քոյրերէս, եղբօրմէս, Ֆրանսացի դայեակէս եւ զրացիներու երկու տղոցմէ։ Մեր « թշնամիները » պարտկղին խորը դտնուղ խայթող տունկերն էին, ու մենք չատ մը պատերազմներ մղեցինք »։

Տասներկուց տարեկանիս սկսայ իմ զինուորական կեանքս։ Պատերազմին իրրեւ զինուոր ծառայեցի եւ կռիւի մը մէջ ոտքի բերի կատր մը տաբատիս տակը առաւ տարաւ, զեաինր պատկած մեջքիս։

Զինադադարէն յետոյ Գաղտնի Ծառայութեան մէջ մտայ, բայց չուտով ճամբայ ելայ, ուր ինծի պաշտօն յանձնեցին հայկական զինուորները մարզելու։

Երեւան դտնուած միջոցիս ռուսական կարմիր զինուորները քաղաքին վրայ քալեցին։ Անոնց մէջ էր նաեւ Աֆարբէկով, որ կը ճանչցուէր իրրեւ «Կովկասի Սարսափ»ը։ Իրենց զալէն երկու օր յետոյ զինուորական բժշկի մը եւ վիճակագրութեան սերժիկ օրի մը հետ բանտ նետուեցայ։

Մեր ձերբակալման որ եւ է պատճառ մը չէր տրուած։ Միակ «ոճիր»ը կը խորհիմ թէ սա եղած ըլլայ։ Բոլշեւիկ գործավարի մը ըսած էի թէ արդարութիւն չէր Երեւանի կաթը տուիերը լեցնել եւ Ռուսիա դրկել, երբ հայ երախաներ Հայաստանի մէջ անօթութենէ կը մեռնէին։

Բանտին պայմանները սոսկալի էին։ Մեր ճաշը կը բաղկանար օրական ամման մը ապուրէ եւ երկու պղտիկ կտոր հացէ, բայց սաստիկ ցուրտը եւ եւ զարշաճճիները տանջապատիկ անդամ աւելի դէշ էին քան անօթութիւնը։ Վերջապէս ազատ արձակուեցայ, բայց արտօնութիւն չունէի քաղաքէն հեռանալու։

Ապա պատերու վրայ ազդարարութիւն մը երեւցաւ թէ հակայեղափոխութիւն մը կազմուած է գիւղացիներու կողմէ Հայաստանի մէջ եւ եթէ ուրիշ անկարդութիւններ ալ պատահէին, հարիւր հայ պարագլուխներ մահուան պիտի դատապարտուին։

Երկու օր վերջը Երեւանի հիւսիսային կողմէն զէնքի ձայներ լսեցի եւ հրացան մը յանիշտակելով դէպի այդ կողմը յառաջացայ։ Հակայեղափոխութիւնը սկսած էր (Փետր. 18ի ապստամբութեան կ'ակնարկուի)։

Հայերը տուներէն դուրս թափուեցան եւ ինծի միացան յաղթական խումբը դիմաւորելու։ Այրեր ու կիներ, զինուած զէնքերով տանիքներու վրայ ելան։ Ուրախութիւնը անսահման էր։

Բանտ դացինք բանտարկեալները ազատ արձակելու համար։ Հոն հոթանաուն եւ երկու Հայ Յեղափոխական Դաշնակցականներ յօշոտուած դտանք։ Անոնք սպաննուած էին երբ ապստամբութիւնը ծայր տուած էր «կարմիր»ներու դէմ։ Զարդը յանձին պատուհաններէն հրեռանիով տեսի ունեցած է։ Այն անձը որ ջարդը հրամայած է, վերջէն խցիկի մը մէջ պահուրտած դտնուեցաւ եւ ամիս մը յետոյ նոյն խցիկին մէջ ողջ – ողջ այրուեցաւ։

Ռուսիոյ դէմ կռուեցանք մինչեւ ամռան վերջը, երբեմն երեւանէն տասը մղոն հեռու կը յառաջանայինք եւ յետոյ դարձեալ ետ կը քաշուէինք քաղաքի պատերու տակ։

Մենք երիտասարդներէ եւ ծերերէ

ՊԱՇՏՕՆԱՊԷՍ Կ'ԸՆԴՈՒՆՈՒԻ ՈՐ ՀԱՅԵՐԸ ՋՐԻԱԿԱՆ ԵՆ

ՊԵՐԼԻՆ, 8 սեպտ· (Ցառաջ)·— Որքան փոքր ըլլայ մեր զաղութը, դարձեալ համայնք մըն է որ ունի իր զբեթէ առօրեայ զործերը, հոգերը, մանաւանդ երբ զուրկ է որ եւ է պետական պաշտպանութենէ։

Այսպէս, մանաւոր հոգածութեան առարկայ էր, տարուան սկիզբէն ի վեր, ճշդել Հայերու արիականութիւնը· որովհետեւ որոշ չափով տակէ կախում ունէր զաղութի Հայերուն տնտեսական թէ բարոյական դիրքը։ Ուրախ եմ յայտարարելու որ սկիզբները տիրող շփոթ կարծիքը լուսաբանուած է եւ ներքին զործերու պաշտօնատունը ընդունած Հայերու արիացեղ ըլլալը։

Այս ամէնը անշուշտ չնորհիւ Հայեւզերման միութեան Կանքերուն, որուն զործը լրացած չի համարուիր այսքանով եւ որուն, ինչպէս մինչեւ հիմա, տակէ վերջ ալ կանգուն մնալը անհրաժեշտ է, ոչ միայն Գերմանիոյ այլ եւ ամբողջ աշխարհի Հայերուն համար։ Այսուեղ պէտք է ընդգծել որ նոր Գերմանիոյ վարիչները կանխակալ կարծիքներ չունին եւ կը սիրեն յարգել ընկճուած ժողովուրդներու իրաւունքները։ Եթէ Հայեւզերման միութիւնը զործակցութեամբ Պերլինի Հայ Գաղթային միութեան չաբանակէ, ինչպէս մինչեւ հիմա, իր լուռ այլ զործօնդերքհատարելի կրնանք յուսալ որ զաղութը կ'ունենայ պէտք եղած պաշտպանութիւնը։

*** Օգոստ· 27ի կիրակին Պերլինի Հայերու համաբերացաւիկ օր մը եղաւ,—նաւադնացութիւն մը դէպի Թաուխֆանկովչերտը առանձին չոգենաւով, հինգ ժամ երթեւեկ զեռի վրայ։ Մանաւանդ որ Պերլինի Հայ Գաղթ· Միութեան վարչութիւնը բախտ ունեցած էր զեղեցիկ, արեւոտ օդ մը ընտրելու իր ծովային պատրոյին համար։

Կիրակի առաւտան ժամը ութն է· զեղեցիկ զրօսանաւին մէջ հետզհետէ կը լեցուին մօտ 110 հոգի· ժամանակ է, չոգենաւը կը մեկնի· մենք մեզի հնք, մեր սկաուտական պզտիկ խումբը ընկերակցութեամբ երիտասարդներու կը սկսի հայերէն երգերը, «Յառաջ Նահատակ», « Տալուորիկ », «Իմ չինարի ետրը», եւն· եւն·։ Լիւ, ճամբան հաճելի բայց երկար է ջուրին վրայ, չարունակ կ'ըլլան մանուկի խաղեր եւ զրօսանքներ։ Վերջապէս կը հասնինք հանգարտիկ եզերք մը — Թաուխֆանկովչերտը։ Հինգ վայրկեան անդին անտառ է, կ'երթանք։ Հոն կը փռուի ամբողջ խումբը, կէս օր է, կը ճաշենք։ Ամբակ մը զեռ կը լողնայ, յետոյ խաղ, պար, եւն·։ Ի՛նչ չուտ կ'անցնի օրը, արդէն ժամանակ է։ Լուսանկարիչ մը կը քաշէ մեր խմբական պատկերը վայրկեանական եւ հակիւ զրասնած նաւ կը մտնենք։ Նաւին մէջ երգեցողութիւնը կը չարունակուի մանաւանդ Տիկ· Եր· Բադալի չնորհալի մասնակցութեամբ։

Վերջապէս հայկական զեղեցիկ զրօսանք մը։

Պ· Ֆ·

ՈՂՋ ԱՌՈՂՋ՝ 1200 ԱՍՏԻՃԱՆ ՏԱՓՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

— oo —

Ուրբաթ օր պելժ օդանաւորդ վան Ռոյկէն փորձի ենթարկեց գործիք մը որուն շնորհիւ կարելի է պաշտպանուիլ, երբ հրդեհ ծագի օդանաւի մը մէջ։ Փոքր օդանաւ մը 1200 աստիճան տաքութեան ենթարկուեցաւ, բայց վառելանիւթի շտեմարանը չպայթեցաւ եւ երկու մուկեր որոնք օդանաւի պատեանին մէջ փակուած էին եւ 15 վայրկեան շրջապատուած՝ բոցերով, ո՛ր եւ է վնաս չկրեցին։

ԱՂՈՏՈ

— ՝ —

№ 9.

Ուստի եղաւ ատիկա, որ ես ինձ ալ ստիպուած զգացի գրելու այս տողերը, որոնք ոչ միայն ինծի համար, այլ նաեւ ամէն մարդու համար, որ ուզէ ինքզինքը ճանչնալ, ուղիղ ճամբան մը գտնել, կարեւոր են։ Ես ալ ինծի համար ուղիղ ճամբան մը գտայ, երբ սկսայ ինքզինքս ճանչնալ։ Ինքզինքս ճանչնալ կը նշանակէ գիտնալ թէ ինչ կրնանք ընել եւ ինչ չենք կրնար ընել

Պապը ջնջեց աչխարհքոյրը

Պապը որոշեց ջնջել աշխարհքոյրի արարողութիւնը, նկատի առնելով ուխտաւորներու անհաշիւ բազմութիւնը: Այդ արարողութեան հետեւանքով, բռնուած էր սրահէ սրահ եւ յարկէ յարկ անցնիլ, յոգնախուռն բազմութեան մը շարքերուն մէջ: Այսուհետեւ Պապը ուխտաւորները պիտի ընդունի մեծ սրահներուն մէջ եւ իր գահուն վրայ նստած, պիտի խօսակցի անոնց հետ:

Մառնի ճակատամարտին տարեդարձը

Կիրակի օր մեծ հանդիսաւորութեամբ տօնուեցաւ Մառնի ճակատամարտին 19րդ տարեդարձը, Մոյի մէջ: Այս առթիւ մեծ ճառ մը խօսեցաւ հանգստեան Թոշակներու նախարարը, փառաբանելով Ֆրանսական յաղթանակը (1914 սեպտ.), որուն շնորհիւ փրկուեցաւ Փարիզը: Եւ յանձնարարեց արթուն կենալ, առանց աւելորդ երկիւղի մատնուելու, բայց նաեւ առանց պատրանքներ սնուցանելու:

Գերմանիոյ եւ Վատիկանի պայմանագիրը

Թերթերը կը գրեն թէ՝ Վատիկան խորապէս ազդուած ըլլալով Գերմանական կառավարութեան ծայրայեղութիւններէն, կը վարանի վաւերացնել վերջերս կնքուած պայմանագիրը: Ամէն պարագայի մէջ առայժմ կը ձգձգէ: Կ'ըսուի թէ Ֆոն Փափէն, Գերմանիոյ փոխ-վարչապետը, նորէն Հռոմ պիտի երթայ, փարատելու համար Պապին կասկածները:

Մրցանիշ կոտրելու խելագարութիւնը

Կիրակի օր, Մոնցայի մէջ (Միլանի մօտ), երեք մրցորդներ, Կամպարի, Պործաքինի եւ կոմս Ցայկովսկի ինքնաշարժի արշաւ մը կը փորձէին, մրցանիշ կոտրելու համար: Երեք կառքերը ճամբայ ելան, ժամական 200 քիլոմեդր արագութեամբ: Յանկարծ անհոլի բախում մը տեղի ունեցաւ: Կամպարի վայրկենապէս մեռաւ, ընկերը ծանրապէս վիրաւորուելով քիչ յետոյ հոգին աւանդեց: Իսկ կոմս Ցայկովսկիի կառքը կրակ առնելով, ինքն ալ մխսին այրեցաւ:

Էռօին կը պահէին Օսմ. դրամատան մէջ

Երեք ամիս հետապնդելէ յետոյ, Պոլսոյ ոստիկանութիւնը Սեպտ. 5ին երեւան հանեց էռօինի մաքսանենգութեանց ցանց մը:

Ո եւ է կասկած չհրաւիրելու համար, մաքսանենգները երեք մեծ արկղ վարձած էին Օսմ. դրամատան Ղալաթիոյ կեդրոնին մէջ, եւ տոպրակներով կամ փոքր ծրարներով էռօին կը փոխադրէին, այն պատրանքը տալով թէ դրամ կը տանին:

Սեպտ. 5ին հրեայ ծանօթ սեղանաւոր Սաֆրա Տավիտ էֆ.ի արկղակալը, Գալտէրօն, էռօյինի ծրարներով օսմ. դրամատունը կ'երթայ: Գաղտնի ոստիկանները զայն կը ձերբակալեն ճիշդ այն միջոցին, երբ ծրարները դրամարկղին մէջ կը դնէր:

Այս խորամանկ խաղուտին,— կ'ըսէ *Ճիւմհուրիյէթ*,— ստիպուեցաւ խոստովանիլ թէ կապ ունէին Ֆրանսայի մէջ մեծ կազմակերպութեան մը հետ, որ իրենց ղրկած էռօինները կը բաժնէր աշխարհի ամէն կողմը: Էռօինը անկէ կը ղրկուէր շոգենաւով եւ շոգեկառքով:

Գալով հայթայթումին, Հրեաները էռօինը կը գնէին Պանտրմայի կալուածատէրերէն Իզզէթ պէյէն, որ գաղտնի գործարան մը ունէր: Իզզէթ պէյ ալ ձերբակալուելով հարցաքննուեցաւ:

ՇԷՅԽ ՍԱԻՏԻ ԵՂԲԱՅՐԸ ԿԸ ՍՊԱՆՆՈՒԻ

Տիարպէքիրէն թուրք թերթերուն կը հաղորդեն թէ Շէյխ Սաիտի եղբայրը, Ապտիւրրահիմի կնոջ եղբայրը ու ազգական փիրանը աղա եւ Ալտի, հետապնդող ջոկատներուն հետ ընդհարումի մը միջոցին սպաննուած են:

Պ. ԺՈՐԺ ԼԷԿԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Ծովային նախարար Պ. Ժորժ Լէկի մահուան առթիւ, Ֆրանսական բանակի Հայ Կամաւորներու Միութիւնը ցաւակցական նամակ մը ուղղած է Տիկին Լէկի «խոնարհելով պետական մարդուն եւ նախկին հայ կամաւորներու մեծ բարեկամին դագաղին առջեւ»:

Փարիզ եւ արուարձաններ

Յ. Հ. Դ.

ՓԱՐԻԶԻ ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 51, rue de Rivoli, Café Samaritainի ներքնայարկը: Մէթրօ՝ Շաթըլէ: Օրակարգ՝ նախորդ ժողովի շարունակութիւն:

Գաւառ

ՎԻԷՆԻ «Քրիստափոր» խումբի ընկերները ժողովի կը հրաւիրուին այս Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8ին «Խաժակ» Ակումբին մէջ: Օրակարգ. ընտրութիւն նոր վարչութեան եւ կարեւոր հարցեր:

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN) 17. Rue Damesme :-: PARIS (13e)

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԱՆԿԷՆ, Հ. Մ. — 100:
ՍԷՆ Թ'ԷԹԻԷՆ, Գործ. — 296:
ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ, Գործ. — 117.35:
ԿՐԱՍ, Գ. Փ. — 10:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Տփղիսի Թեղուտ գիւղացի Նազոր-Տվոյ տունէն Աստուրի կինը՝ Շարուր կը փնտռէ Մարգար Աղի Թոռ՝ իր զաւակը Սրապիոն կամ (Սրոյ), որ կորսուած է ընդհանուր պատերազմին: Լուր կայ իր ողջ ըլլալու մասին: Կը կարծուի թէ Սուրիա կը գտնուի: Լուր տուողին 1000 ֆրանք նուէր: Իմացնել Գաբրիէլ Դաւիթեանի, Tailleur, 9 rue Eugéne Varlin. Paris (10):

Դրա՞մ գտնել կ'ուզէք, դատական գործ մը ունի՞ք,
Առնելիք-տալիքի վերաբերեալ կարգադրութեան կարօտ խնդի՞ր մը ունիք,
Կատարեալ վստահութեամբ՝ դիմեցէք՝

ԱՐՏԱՒԱԶԴ ՀԱՆԸՄԵԱՆԻ
ԳՈՐԾԻ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ

Դրամ կը ճարէ խանութի գրաւի վրայ (Nantissement), տան գրաւի վրայ (Hypothèque), նոյնիսկ երկրորդ իբօթէքով, առեւտրական մուրհակներ զեղչել տալով. եւայլն. շատ նպաստաւոր պայմաններով:
Կը ստանձնէ ամէն կարգի դատական գործեր, առեւտրական, քաղաքային, պատժական եւ մանաւանդ արկածի վերաբերեալ:
Կը կատարէ պաշտօնական թուղթերու թարգմանութիւն եւ վաւերացում, կը խմբագրէ ամէն տեսակ նամակ եւ խնդրագիր:
Առաջին խորհրդակցութիւնը բացարձակապէս ձրի է այնպէս որ ոչինչ կը կորսնցնէք անգամ մը խորհուրդ հարցնելով:
Կ'ընդունի առաւօտները ժամը 10էն 12, Հինգշաբթի եւ Շաբաթ կէս օրերէ յետոյ ժամը 3էն 7 եւ ժամադրութեան վրայ:
Առժամեայ հասցէ՝
179, Rue de Vaugirard Métro եւ Nord - Sud: Pasteur
(Առաջին սանդուխ, ձախ թեւի վրայ, երկրորդ յարկ՝ ձախ):

Այժ տուէք նոր. գրականութեան
ՏԱՐԱԾԵԼՈՎ «ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ ՅԱՌԱՋ»Ի
ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԿՈՒ ՀԱՏՈՐՆԵՐԸ
ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր, ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր...
(Հէքեաթ եւ բանաստեղծութիւն, 220 էջ)
Գրեց՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ
Գին Ֆրանսա՝ 15 ֆրանք, Պուլկարիա, Յունաստան, Ռումանիա եւ Պաղեստան 18 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 20 ֆրանք
ԱՐԵ՛Ւ, ԱՐԵ՛Ւ...
(Հիւծախտաւորի մը կեանքէն, 144 էջ)
Գրեց՝ ՓԱՅԼԱԿ ՄԻՔԱՅԵԼԵԱՆ
Գին՝ 10 ֆրանք
Դիմել ՅԱՌԱՋի, 17, Rue Damesme, PARIS

ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ ՎԵՐՋԵՐԸ
«Հայ քաղաքական ընդհարումները»
ՀԱՏՈՐ ԱՌԱՋԻՆ
ԲԱԳՈՒԻ ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄՆԵՐԸ
Ընտիր թուղթի վրայ եւ նկարներով: Գինն է 15 ֆրանք:
Ամերիկա, Բրիտ. կայսրութիւն եւ Եգիպտոս 20 ֆրանք:
Գրադարան-ընթերցարաններուն 10 ֆրանք:
Պիտի տպագրուի սահմանափակ քանակութեամբ:
Ապսպրանքները պէտք է ղրկել մինչեւ գրքին լոյս տեսնելը:
Ապառիկ ոչ ոքի չի ղրկուիր:
դիմել A. GULKHANDANIAN, ՅԱՌԱՋի խմբագրութիւն 17, rue Damesme: Paris (13).

ՍՊԱՌԵԼՈՒ ՄՕՏ Է՝ ՓՈՒԹԱՑԷՔ ՈՒՆԵՆԱԼ
ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆի
ԵՐԳԻԾԱԿԱՆԸ
Մեծ հատոր մը որ կը պարունակէ ՓԱՐԱՒՈՆ ՍԷՄ ԱՆՏՈՆԸ, ԻՇԽԱՆ ԱՐՇԱԿՈՒՆԻՆ, ԱՐՋՈՒՆԻ ՍՐԲԱԶԱՆԸ եւ բազմաթիւ ՄԵՐՕՐԵԱՅ ԾԻԾԱՂՆԵՐ
Համակ Ծիծաղ, Սրամտութիւն, Խնդուք, Ժպիտ
Արտասահմանեան ամբողջ հայ կեանքը եւ դէմքերը պատկերացուած են այս հատորին մէջ
ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐ՝ 15 Ֆր., ՈՒՐԻՇ ԵՐԿԻՐՆԵՐ՝ 20 Ֆր.
Դիմել՝ 17, RUE DAMESME :-: PARIS (13e)
« Երկար եւ առողջ ապրելու միակ պայմանը ծիծաղիլն է »:
ՏՈՔԹ. ԼՕՄՊՐՕԶՕ

Եւրոպայի հայկական մեծագոյն գրատունը
Գրատուն ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ
51, Rue Monsieur-le-Prince, Paris (5e) Métro: Odéon Tél.: Danton 88-65
Հայերէն, ֆրանսերէն, անգլիերէն եւայլն. ամէն տեսակ գրքեր
Արդիական կազմատուն: Տպագրական գործեր:
Աշխարհի բոլոր կողմերէն հասած ապսպրանքները կը կատարուին արագ եւ խղճամիտ կերպով:
Գործառնութիւնները միշտ կանխիկ դրամով:

ԵԹԷ ՀԱՅՐԵՆԱԲԱՂՋՈՒԹԵՆԷ ԿԸ ՏԱՌԱՊԻՔ
ԽՄԵՑԷՔ ԱՆԱՐԱՍ
Raki ERIVAN
ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՀԱՄԱՐ՝
Société "PEUREUX"
12, Bld. des Vignes, MARSEILLE Téléphone: COLBERT 58-10

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆՆԵ՛Ր, ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՏԷՐԵ՛Ր ԵՒ ԱՐՀԵՍՏԱՒՈՐՆԵՐ
Փութացէ՛ք օգտուիլ վերջին երեք օրէնքներու ձեզ ընձեռած առաւելութիւններէն:
Ա.— 4 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կ'արտօնէ ձեզ fonds de commerceի մուրհակներուն մէկ մասը կանխիկ վճարել եւ մնացածն ալ մէկ տարիէն վճարելի նոր մուրհակով մը կարգադրել:
Բ.— 13 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կը թոյլատրէ ձեր վերագնահատման ենթարկել ձեր վճարած վարձքը եւ 1 Յուլիս 1932էն առաջ ստորագրուած պայմանագրութեանց համար ձեռք բերել զեղչ մը:
Գ.— 13 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կը բարեփոխէ (Propriété commercialeի) 30 Յունիս 1926ի օրէնքին տրամադրութիւնները եւ կը ճշդէ սեփականատիրոջ եւ վարձակալի յարաբերութիւնները առեւտրական, ճարտարարուեստի շէնքերու եւ վայրերու պայմանագրութեանց վերանորոգման մասին:
Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել առանց յապաղումի՝ ամէն օր ժամը 9—10 եւ 17—19 փաստաբան-օրէնսգէտ
Պ. ՊԷՐՆԱՐ ՎԱՀԷի
94, Rue St. Lazare. (Սէն Լազար կայարանին մօտ), Tél. Pigalle 67-63

ՍՐՃԱՐԱՆ - ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՃԵԼԻ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐ
21-23, rue Saulnier. Métro: Cadet
Plats du jour ԱՆԹԵՐԻ ՄԱՔՐՈՒԹԻՒՆ

Օգտուեցէք առիթէն
Հետեւեալ ընտրուած գրքերը որոնց իսկական արժէքն է 220 ֆրանք. 25 օրուան համար կը ծախուին կէս գինով 110 ֆրանք:
Ստանալու համար դիմել՝ ԳՐԱՏՈՒՆ «ՅԱՌԱՋ»
G. TZERIKIANTZ
13, rue des Dominicains, Marseille
Եղիա Տէմիրճիպաշեանի Կեանքը եւ Գործը՝ 18 ֆրանք: Լանքասթր Հովուավէպը, 8: Պ. Տը Գամօր, 30: Ֆլավի, 15: Իր Անցեալը, 12: Կանանչ գլխարկը, 35: Այգեկութ, 15: Նստիա, 12: Ազգային Երգարան, 10: Յուշարձան Ալբիոն Տասնըմէկի, 15: Մեռնողներ, 12: Բեռօի Մանկավեպեր, 10: Ալ-Տաղի Հերոսամարտը:
Միայն կէսը գնողներն ալ կրնան օգտուիլ միեւնոյն պայմանէն:

ԵՓՐԱՏ նուագախումբ
Եթէ կ'ուզէք ձեր հանդէսները հաճելի դարձնել, դիմեցէք «ԵՓՐԱՏ» նուագախումբին որ կը նուագէ հայկական, եւրոպական, կովկասեան, արեւելեան եղանակներ, մասնաւորապէս թանկօ Արժանթին:
Խաչաձեւումի տեղի չտալու համար, ձեր կազմակերպած հանդէսի թուականէն 15 օր առաջ դիմել՝ անձամբ կամ գրաւոր, ԵՓՐԱՏ նուագախումբի ղեկավար՝ Տ. ՕՆՈՍԵԱՆի, 15, rue du Pourtour, Clamart, Seine

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (56)

ԱՀԱԲԵԿԻՉԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

ԵՐՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

ԾՈՎԱԿԱԼ ԴՈՒԲԱՍՈՎԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Ողջ է դեռ Դուբասով: Սակայն կարելի չէ ըսել թէ ձախողեցաւ մահափորձը: Մահափորձը յաջողեցաւ, երբ նկատի ունենանք որ կատարուեցաւ Մոսկուայի կեդրոնը, հոն ուր Օխրանան թոյլ չէր տար մահափորձի գաղափարն իսկ մտքէ անցընել: Մահափորձը յաջողեցաւ, որովհետեւ, պարզ լուրը լսելով, միլիոնաւոր կուրծքերէ դուրս թառաւ ուրախութեան եւ հանդստութեան շունչ մը: Եւ ընդհանուրին յամառ կարծիքն այն է թէ սպաննուեցաւ ընդհ. կառավարիչը:

Թող այդ ուրախութիւնը մխիթարանքն ըլլայ այն ընկերոջ, որ մեռաւ ընկէ յետոյ ինչ որ կրնար:

ԷՍ-ԷՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Տպուած էս-էր կուսակցութեան Մոսկուայի կոմիտէին տպարանին մէջ:

ՉՈՐՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

— o —

ՋՈՒՇՆԻՆԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Աղեւ ըսաւ ինծի.

— Պէտք է սպաննել ծովակալ Ջուշնինը, (Սեւ Ծովու նաւատորմին հրամանատարը): Ընտրէ ով որ կ'ուզես եւ գնա Սեւաստոպոլ: Կ'ընդունի՞ս կատարել այս մահափորձը:

Պատասխանեցի թէ կ'ընդունէի իր առաջարկը: Համոզուած էի, որ ընկերներու փոքրիկ խումբով մը, իրարու սրտագին կապուած, կարելի էր կատարել այդ մահափորձը, ինչ ալ ըլլային դժուարութիւնները, որոնց պիտի հանդիպինք տեղւոյն վրայ:

Համաձայնեցայ Կալաշնիկովի, Դվոյնիկովի, Նազարովի եւ Ռաքէլ Լուրէի հետ: Այս չորսը համաձայնեցան ընկերանալու ինծի: Կասկած չունէի յաջողութեան մասին:

Մայիսի առաջին օրերուն, հրաժեշտ առնելով Աղեւէն, մեկնեցայ Սեւաստոպոլ: Առանձին առանձին Խարկով մեկնեցան Կալաշնիկով, Դվոյնիկով եւ Նազարով: Այնտեղ պիտի սպասէին ինծի: Այնտեղ կը գտնուէր արդէն Շիլլէրով, որ Մոսկուայէն հեռացած էր 23 ապրիլի մահափորձէն յետոյ: Զորս ալ գտայ Խարկովի մէջ: Շիլլէրով հեռացաւ Խարկովէն եւ գընաց Վիլնօ, հանգստանալու համար այնտեղ քանի մը օր: Կալաշնիկովի, Դվոյնիկովի եւ Նազարովի հետ լուսացուցինք գիշեր մը: Միասին քննեցինք ծովակալ Ջուշնինի մահափորձին յատակագիծը: Որոշուեցաւ, որ այս երեքը դրաւին Ջուշնինի հսկողութեամբ, չըջուն վաճառորդի եւ կօշիկ ներկողի դեր կատարելով Սեւաստոպոլի փողոցներուն մէջ:

Իրենց ժամադրավայր նշանակեցի Սիմֆէրոպոլը, այնտեղ ճշդելու համար յատակագծին կարգ մը մանրամասնութիւնները: Իսկ ես որոշեցի երթալ Սեւաստոպոլ, տեղւոյն վրայ մշակելու համար վերջնական յատակագիծը: Հրաժեշտ առնելու առեն ընկերներէս, համալսարանի պարտէզին մէջ նշմարեցի կասկածելի անձ մը:

— Ձեզ կը հետապնդե՞ն:

— Ոչ, պատասխանեց Կալաշնիկով բոլորին կողմէ:

— Վստա՞հ էք:

— Անշուշտ:

Խարկովէն հեռացայ նոյն իրիկունն իսկ: Ինչպէս վերջէն իմացանք կատարուած քննութիւններէն, այդ օրը հետապնդում տակ չէի եւ տակաւին:

Սակայն Դվոյնիկով, Նազարով, Կալաշնիկով կը հետապնդուէին քանի մը օրէ ի վեր: Լրտեսը, որ կը հսկէր անոնց վրայ, նշանակած էր մեր տեսակցութիւնը Խարկովի մէջ:

Նոյն պատմութիւնը կրկնուեցաւ նաեւ Սիմֆէրոպոլի մէջ: Տեսանք տարօրինակ մարդիկ, որոնք երեւոյթն ունէին մեզ հետապնդելու: Եւ նորէն Դվոյնիկով, Կալաշնիկով եւ Նազարով գիս վստահեցուցին թէ ոչ ոք կը հետապնդէր մեզ:

Կը խոստովանիմ, որ մեծ սխալ մը գործեցի հաւատք ընծայելով իրենց կարծիքին: Դվոյնիկով եւ Նազարով, իրրեւ բանուորներ, որ վարժուած են գանգուածներու խաղաղ կեանքին, շատ ուշադրութիւն չէին ըներ լրտեսներուն: Գալով Կալաշնիկովի, խառնուածքով, աւելի կ'աշխատէր վըտանգը նուազ տեսնելու, քան թէ չափազանցուած: Գիտէի այս բոլորը: Հակառակ ատոր, իրենց վկայութիւնը չենթարկեցի հակակշիռի, որ թերեւս խղճատէր խուսափելու ձերբակալութենէն:

12 մայիսին հասայ Սեւաստոպոլ: Վեցել պանդոկին մէջ սենեակ մը վարձեցի դեր-տեղական Դմիտրի Սուբբոտին անունով: Որ եւ է ձեւով յարաբերութեան չմտայ տեղական կոմիտէին հետ: Նոյնիսկ չէի գիտեր թէ ուր կը հաւաքուէին: Հետեւաբար չէի կրնար գիտնալ թէ, 14 մայիսին կատարելու նպատակով, մահափորձ մը կը պատրաստուէր Սեւաստոպոլի մէջ: Մինչ ես կը խորհէի սկսիլ այդ օրը, 14 մայիսին (թագադրութեան տարեդարձ), հսկողութիւն կատարել Ջուշնինի վրայ: Եւ Կալաշնիկովէն, Նազարովէն, Դվոյնիկովէն խնդրած էի, որ այդ օրը Սեւաստոպոլ գան անպայման: Երեքն ալ իրենց քննութիւնները պիտի կատարէին տեղաւորուելով Վըլադիմիրի մայր-եկեղեցիին մօտ տեղ մը, ուրկից, ըստ իմ հաշիւներուս, Ջուշնին պիտի երթար ներկայ գտնըւելու պատարագի պաշտամունքին:

Իսկ ես կէսօրին ժամադրուած էի Ռաքէլ Լուրէի Սեւաստոպոլ՝ կէսօրին ժամադրուած էի ըմպուի մը ծառուղիին վրայ: Ռաքէլ պիտի հասնէր Սեւաստոպոլ այդ օրն, միասին բերելով ռումբ պատրաստելու նիւթերը: Բարեբախտաբար ... մայիսին Սեւաստոպոլ չէր. Այս յապաղումը մեզ փրկեց: Եթէ ... քէլ ձերբակալուէր ռումբի ... քին, ոչ մէկ կասկած պիտի մնար ... եւ 14 մայիսի մահափորձին մէջ մասնակցութեան մասին:

Առտուան ժամը 10ին, եկեղեցիէն ... մէջ հանդիպեցայ Կալաշնիկովի եւ ... որ երթայ Վլատիմիր մայր եկեղեցի ... Ինչպէս վերջէն իմացանք, այս ... սակցութիւնն ալ արձանագրուած էր ... լրտեսը, որ կը հետապնդէր Կալաշնիկովը:

Ահա թէ ինչ պատահեցաւ կէսօրին, ... Եկեղեցիէն ելլելէ յետոյ, ... հոն, երբ Սեւաստոպոլի ... հրամանատարին, զօրավարին ... կողմէ կը կատարուէր ... իշխանութեան ընդունելութիւն ... տարու պատանի մը, Նիկոլայ Մ... րով, դուրս ելաւ ամբոխին մէջէն ... ռումբ մը նետեց զօրավարին ... րուն տակ:

(Շարունակելի)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

(Fondé en 1925) R. — Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15-70

(ԻՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Այլ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 13 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1933

13 Septembre 1933

9րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2290

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՎԻԷՆՆԱՅԻ ԴՈՒՌՆԵՐՈՒՆ ԱՌՋԵՒ...

1683 սեպտ. 12–13ին էր որ Վիէննան հերոսական մարտնչումով մը փրկուեցաւ Թրքական սպառնալիքէն:

Պաշարուած Վիէննան եւ իր զինակիցները խորտակելով Թրքական արշաւանքը, ոչ միայն քաղաք մը, երկիր մը փրկեցին, այլ շրջեցին պատմութեան անիւը:

Արդարեւ, այդ օրէն — Սուլթան Սիւլէյմանի բանակին ջախջախումէն կը սկսի Օսմ. կայսրութեան խաւարումը: Ուրիշ խօսքով՝ Թուրքիոյ նահանջը, վերադարձը դէպի Ասիա:

Եւ շատ բնական է որ Թուրքերը ակռայ կը կճրտեն այսօր:

Անոնք նետած են ֆէսը եւ երկիրը կը կառավարեն Թարգմանծոյ օրէնքներով: Եւ սակայն, չեն կրնար հրաժարիլ «էֆէնտի» ազգի արիւնախանձ ախորժակներէն:

Նոյն իսկ չեն հանդուրժեր պատմական տարեդարձի մը տօնակատարութեան: Մինչդեռ իրենք Պոլսոյ եւ Անատոլուի փողոցները կը թնդացնէին — եւ կը թնդացնեն ամէն տարի — երբ կառքեցին Փոքր Ասիան:

Վիէննան ուրիշին հայրենի ժառանգութիւնը գրաւելու, ցայն տարի տալու ձեռնարկ մը չէր որ կատարեց, այլ ինքնապաշտպանութեան գիմեց, արիւնարբու եւ աւարառու աշխարհակալութեան մը արշաւանքին առջեւ:

Եռնուս Նաւիները եւ միւսները ինչո՞ւ կը կաղկին, երբ մարդիկ արդար հպարտութեամբ կը տօնեն իրենց ազատագրութեան օրը:

Թուրքը ի՞նչ գործ ունէր Վիէննայի դուռներուն առջեւ:

Ի՞նչ գործ ունէր Հունգարիոյ, Ռումանիոյ, Պուլկարիոյ, Սերպիոյ, Ցունաստանի, Եգիպտոսի, Կրետէի, Ալպանիոյ, Թունուզի, Ալժերիոյ, Ափրիկեան Տրիպոլսոյ, Թրակիոյ, Մակեդոնիոյ, Սուրիոյ, Միջագետքի, Արաբիոյ, Կիպրոսի, Կովկասի մէջ եւ այլուր:

Ի՞նչ գործ ունի, այսօր, այն աշխարհին մէջ որ կը կոչուին «Արեւելեան Նահանգներ» կամ Կիլիկիա, ուր բուերն անգամ սարսափի մատնուած են համատարած ամայութենէն եւ աւերակներէն:

Ինչո՞ւ գետերով արիւն պիտի հոսէր, ամբողջ ժողովուրդներ պիտի կոտորուէին իրենց հայրենի հողերուն մէջ եւ քար քարի վրայ չպիտի մնար, եթէ Թուրքը խելքի եկած ըլլար 250 տարի առաջ, Վիէննայի դուռներուն առջեւ:

Այդ հարուածը — Գարա Մուսթաֆա փաշայի բանակին ջախջախումն ու խուճապահար փախուստը նախախնամական, ճակատագրական դաս մըն էր Թուրքիոյ համար:

Բայց, Սուլթանները չուզեցին լսել պատմութեան վճիռը, մինչեւ որ քար քարի վրայ չմնաց իրենց համար ալ: Մինչեւ որ, շրջանէ շրջան, եւ անհաղնադորդ փլուզումներով, հարկադրուեցան օրինաւոր տէրերուն վերադարձնել իրենց բռնագրաւած երկիրները:

Եւ, տեսէք պատմութեան ճակատագրական վճիռը:

Երէկ հասարակ «րայա»ներ էին այդ բոլոր ժողովուրդները, անարժան՝ Մուհամմէտի թոռներուն երեսը նայելու: Իսկ այսօր, ամէն մէկը անկախ պետութիւն կազմած՝ կը չողոքորթուի նոյն «էֆէնտի» ազգին կողմէ, իբրեւ բարի դրացի, զինակից կամ գործակից:

«Էֆէնտի»ն արդէն դարձեր է չողիքոտ հիւրընկալը իր ձիու պոչին կապուած «րայա»ներուն:

Այսպէ՛ս է պատմութեան վճիռը:

Եւ 1683 սեպտեմբերին էր որ տրուեցաւ այդ վճիռը, Վիէննայի դուռներուն առջեւ:

Պատմագիրը կ՚ըսէ թէ շատ խեղճ էին հագուած լեհական 20–30,000 զինուորները: Մեծ մասը՝ ցնցոտիներ նետած էր վրան եւ ճամբայ ելած առանց ալ — ձախ նայելու:

Երբ զինակիցները ակնարկներ կ՚ընեն այս մասին, Սոպեցքի բառը կ՚ըլլայ.

— «Լաւ նայեցէք այս տղոց. անոնք հանդիսաւոր երդում ըրած են երբեք ուրիշ բան չհագնիլ եթէ ոչ իրենց թշնամիներուն համազգեստները»:

Ամբողջ խորհուրդ մը չի՞ խտացներ այս դրուագը:

Եւ երբ մարդիկ այսքան վճռական են, անշուշտ ելքը պիտի ըլլար չանթարձակ.

— «Տասներկու ժամէն պակաս ժամանակամիջոցի մը մէջ թշնամի զիծերը գրաւուած էին: Երեկուան ժամը 6ին Սոպեցքի իր այրուձին կը կեցնէր Մեծ – եպարքոսին կանանչ մետաքսէ վրանին առջեւ: Գարա Մուսթաֆա լքեր էր պալատը եւ փիղերը, իր շափիւղաներով զարդարուած կապարճները, իր ոսկի թուրքերը, հազիւ ժամանակ ունեցաւ փախչելու. խուճապի մատնուած էր Մուհամմէտի բանակը եւ, իր աճապարանքին մէջ մոռցաւ նոյն իսկ մարգարէին դրօշը»:

Վախճանին սկիզբն էր այս, 250 տարի առաջ:

Բայց, պատմութիւնը կը շարունակուի տակաւին...

«Էֆէնտի ազգը»չէ խրատուած տակաւին, եւ կը շարունակէ իր երկիւղը ջրել եւ արիւն լակել ուրիշին հողերուն վրայ:

Ան տեղի տուաւ բոլոր զօրաւորներուն առջեւ, իր կատաղութիւնը թափելու համար տկարներուն վրայ:

Եւ սակայն, անողոք է պատմութեան վճիռը, նոյն իսկ իրենց՝ Թուրքերու խօստովանութեամբ:

Վիէննայի պարտութենէն ի վեր, չեղաւ Թրքական բռնագրաւման մատնուած երկիր մը որ ուշ – կանուխ չգտնէր իր ազատութիւնը:

Աստուածային անէծք մը միայն կրնար յաւիտենական գերութեան տակ պահել մնացեալը:

Բայց, ոչ աստուածներն են որ կը տնօրինեն ժողովուրդներու ճակատագիրը, ոչ ալ անէծքները:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՆՈՅՆ ՈՐԴԸ ԱՄԷՆ ՏԵՂ

— օ —

Իրաւունք ունի «Յառաջ»ը,— գլխիվայր կը զարգանայ մեր ներքին կազմակերպութիւնը:

Ամէն տեղ, եւ ամէն ճակատի վրայ:

Ի՞նչպէս կը բացատրէք, օրինակ, Բերայի Էսաեան վարժարանի վէճը:

Թաղ. խորհուրդին մեծամասնութիւնը կ՚ուզէ ջնջել վարժարանին «լէսէ»ի բաժինը, խնայողութեան համար:

Փոքրամասնութիւնը կ՚ընդդիմանայ:

Խնդիրը կը յանձնեն Քաղաք. ժողովին, որ կ՚որոշէ փակել լիսէն:

Հակառակորդները չեն յուսահատիր:

Վարժարանը ունի պատահաբար ընտրուած հիմնադիր – տնօրէն մը, 80–85 տարեկան ծերուկ մը, որ պաշտօնանկ եղած է Թաղ. խորհուրդին կողմէ:

Կը համոզեն այս բարի մարդուկը, որպէսզի ոչ հրաժարի, ոչ ալ հաշիւ յանձնէ:

Եւ առտու մը, երբ Թաղ. խորհուրդին քարտուղարը կ՚երթայ հաշուական փոխանցում կատարելու, իր դիմացը կը գտնէ հայ բժիշկ մը եւ... ոստիկան մը, որ շիտակ պահականոց կ՚առաջնորդէ զինքը:

Թաղ. խորհուրդը կը ստիպուի պահականոց դիմել եւ արդարացնել ոչ միայն իր պաշտօնեան, այլեւ ինքզինքը, բացատրելով թէ իրենք երբեք խառնուած չեն կրթական խնդիրներու, միայն հաշիւ առնելու գացած են:

(Դպրոցները Մէարիֆին ենթարկուած ըլլալով, ոչ Թաղ. խորհուրդները, ոչ ալ Պատրիարքարանը կրնան խառնուիլ):

Ծերուկը երկրորդ անգամ դիմած է Թաքսիմի պահականոցը, երկար բողոքագիր մը յանձնելով ...Թաղ. խորհուրդին դէմ:

Նոյն ներքին որդը, ամէն տեղ եւ ամէն ճակատի վրայ...

ՎԱՀԷ

Ի՞ՆՉ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԵՆ ՍՈՒՐԻԱՑԻՆԵՐԸ

— օ —

Սուրիոյ երեսփ. ժողովի նախագահ Սուպհի պէյ Պէրէքաթ որ յատուկ պաշտօնով Փարիզ կը գտնուի, հետեւեալ կէտերով պարզած է Սուրիոյ պահանջները.—

1.— Նոր կարգուսարք մը հաստատել որ զոհացում տայ միանգամայն թէ՛ Լիբանանի եւ թէ Սուրիոյ: Եթէ Սուրիան դէպի ներս, արեւելք քշուի, այն ատեն կ՚ենթարկուի անապատի քաշողութեան որ ենթակայ է անգլիական ազդեցութեան:

2.— Քարիզի քաղաքականութեան նոր պահանջներուն պատասխանելու համար պէտք է «պատուհան մը բանալ» Միջերկրականի վրայ: Ասիկա է ամենակարեւոր կէտերէն մէկը: Ի՞նչ պիտի ըլլայ ճակատագիրը Տրիպոլսոյ նաւահանգիստին:

3.— Դամասկոսի բնական միակ նաւահանգիստին՝ Տրիպոլսոյ վարչաձեւը երբ որոշուի, այն ատեն, ներքին Սուրիոյ մերձեցումը փրանսական հոգատարութեան տակ գտնուած պետութիւններուն հետ թոյլ պիտի տայ որ իր նուազագոյնին իջնէ Ֆրանսայի բեռը Արեւելքի մէջ:

4.— Անգլիացիները կը զարգացնեն Հայֆան: Անոր հակազդելու համար տնտեսական յատակագիծ մը պէտք է զարգացնելու Հոմսն ու Տրիպոլիսը, որմէ ինքնաբերաբար պիտի օգտուին հոգատարութեան տակ գտնուող երկիրները:

5.— Վարչական բարենորոգում Ալէվիներու եւ Ճէպէլը Տրիզի համար: Սուրիոյ հետ ապակեդրոնացման սկզբունքով:

6.— Վերջապէս ընդհանուր ներում քաղաքական յանցանքներու համար:

Սուրիոյ խորհրդարանին նախագահը ի վերջոյ յարած է.— նոր մարզպան Պ. Տը Մարթէլի վստահութիւն ունինք: Փարիզի մէջ ինծի տրուած հաւաստիքները յոյս կը ներշնչեն որ բարւոք ելքի մը պիտի յանգին այս բանակցութիւնները, աւելի սերտ կապերով միացնելու համար Ֆրանսան ու Սուրիան:

Թուրք մամուլը կը փչէ Վիեննայի ազատագրման ձանդէսներուն առթիւ

Վիէննայի ազատագրման 250ամեակին առթիւ, տօնակատարութիւններէն շարաթներ առաջ, կատաղութեան մատնուած էր Թուրք մամուլը: Օրը օրին նմոյշներ տուած ենք այս մասին: Ահաւասիկ հատ մըն ալ, «Ճիւմհուրիյէթ»էն եւ խուժանավար Եռնուս Նատի պէյ ստորագրութեամբ.

— Աւստրեւգերման մերձեցման խնդրին մէջ, Տօլֆուս կը նմանի լարախաղացի մը որ կրցաւ օգտուիլ Գերմանիոյ եւ Եւրոպայի տարակարծութիւններէն եւ առժամեայ յաջողութիւններ ձեռք բերել: Այս լարախաղացութիւններէն մէկը Թուրքերուն կը վերաբերի եւ այս օրերս պիտի բեմադրուի: Կ՚ակնարկենք Վիէննայի երկրորդ պաշարման 250րդ տարեդարձին: Տօլֆուս այս ձեւով կ՚ուզէ ըսել Եւրոպայի.— Վիէննայի պետութիւնը, որ Եւրոպան փրկեց Թուրքերու տիրապետութենէն, իրաւունք չունի՞ միթէ անկախ ապրելու:

Վիէննայի առաջին եւ երկրորդ պաշարումները մէկ մէկ խոյանքն են ուժեղ, հերոս եւ մինչեւ մահ էփէնտի ազգի մը, որ մէկ շարժումով Մարմարայի եզերքներէն մինչեւ Կեդր. Եւրոպա ցատկեց: Թուրք կայսրութիւնը դարերով տիրեց այդ շրջաններուն, բայց թրքական սուրը միտքէն անգամ չանցուց դպիլ մէկու մը խիղճին:

Օսմ. կայսրութիւնը կրնայ քննադատելի կողմեր ունենալ: Բայց Թուրքերու կարելի չէ վերագրել օտար կրօնքներու վրայ յարձակելու արատը: Այս մասին միշտ պատրաստ ենք քննութեան ելլելու Եւրոպայի հետ, որ բազմաթիւ խաչակրութիւններ կազմակերպեց եւ աշխարհը արիւնի եւ հուրի մատնեց: Ամբողջ պատմութեան մէջ մէկ սխալ կայ: Ընդհ. պատերազմին, այն ալ քրիստոնեայ Եւրոպային դրդումով, թուրք Սուլթանը ճիհատ հռչակելու տարօրինակութիւնը գործեց: Մինչդեռ այդ միջոցին ճիհատը չէր որ օգնեց մեր նախկին դաշնակից Աւստրիոյ, այլ թրքական սուինը: Եւ Տօլֆուս կարմրելու է, գոնէ յիշելով այն Թուրքերը որոնք մեռան Կալիցիոյ եւ Իզօնցոյի մէջ, Աւստրիան փրկելու համար:

Հակառակ ասոր, Տօլֆուս կը խեղաթիւրէ պատմութիւնը եւ Վիէննայի թրքական պաշարումը կ՚ուզէ շահագործել իր քաղաքական նպատակներուն համար: Իբրեւ դուրսէն դիտող, մենք չենք վարանիր ըսելու թէ ի զուր կ՚աշխատի արգիլել Աւստրիոյ կցումը Գերմանիոյ: Եւ ասիկա կ՚ըսենք, նկատի առնելով մէկտեղ Հիթլէրականներուն սխալները:

Բայց հիմնականէն կ՚ըսենք թէ բնականաբար մօտէն պիտի հետեւինք կացութեան, հաւանական գտնելով որ այդ առթիւ Թուրքերու զգացումները վիրաւորող անպատշաճութիւններ ալ կը գործուին:

⁂ Ինչպէս գրած ենք, Լեհաստանի թագաւոր Սոպեցքիի օգնութիւնն էր որ ջախջախեց Թրքական բանակը: Լեհաստան 1683 մարտ 21ին դաշնագիր մը կնքած էր Աւստրիոյ հետ, միասնաբար կռուելու համար Թուրքիոյ դէմ: Յուլիս 14ին Թրքական բանակ մը հասաւ Վիէննայի դուռներուն առջեւ եւ սկսաւ պաշարել: Վիէննացիները դիմադրեցին ուժգնօրէն, մինչեւ որ Լեհաստանի թագաւորը օգնութեան հասաւ եւ յարձակողականի ձեռնարկեց սեպտ. 12ին:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Աւստրիան ալ դէպի փաշականութիւն

— • —

ՎԱՐՉԱՊԵՏ ՏՈԼՖՈՒՍԻ ՈՒՇԱԳՐԱՒ ՃԱՌԸ

Սեպտ. 11ին, Վիէննայի տօնակատարութեանց առթիւ, վարչապետ Պ. Տոլֆուս քաղաքական ճառ մը խօսեցաւ, «Հայրենասիրական ճակատ»ի 80,000 անդամներուն առջեւ: Այս առթիւ յիշեց նաեւ Վիէննայի պաշարումը Թուրքերու կողմէ, փառաբանելով ազատագրման առթիւ ցոյց տրուած քաջութիւնը: Ցետոյ ակնարկ մը նետելով իր դահլիճին քաղաքականութեան վրայ, պարզեց նոր ուղեգիծը:

— «Կառավարութեան քաղաքականութիւնը ոչ ձախերուն դէմ ուղղուած է, ոչ ալ աջերուն, բայց ազատականութեան և մարքսեան գործունէութեան ժամանակը անցած է ընդ միշտ, ինչպէս եւ քաղաքական գերակայութեան շրջանը: Մեր ուզածն է՝ Աւստրիոյ գերման եւ քրիստոնեայ պետութիւնը՝ հեղինակաւոր բայց ոչ կամայական կառավարութեան մը ձեւքին տակ, եւ արհեստապետական դրութեամբ: Ընկերային խնդիրները պէտք է լուծուին նոր միջոցներով, մանաւանդ աշխատանքի համար նոր հնարաւորութիւններ ստեղծելով: Մենք երբեք չպիտի դպչինք բանուորին հիմնական իրաւունքներուն, բայց պիտի պայքարինք մարքսականութեան, ինչպէս գորշ ընկերվարութեան դէմ: Աւելորդ է չեշտել թէ բոլորս ալ Գերմանացիներ ենք: Այդպէս էինք հազար տարի առաջ, եւ այդպէս ենք այսօր ալ, բայց կ՚ուզենք պահել մեր Աւստրիացի առանձնայատկութիւնները: Կ՚ուզենք ունենալ գերմանական հաւատարիմ եւ պարկեշտ ճակատ մը: Թէեւ գերման մեծ եղբայրը յարձակեցաւ մեր վրայ, բայց մենք երբեք նախայարձակ չեղանք, միայն ինքնապաշտպանութեան դիմեցինք: Մեր ուզածն է՝ խաղաղութեամբ ապրիլ մեր սեփական տան մէջ, եւ ազատօրէն վարել մեր ներքին գործերը: Մենք կ՚ուզենք մեր դառն կապել բոլոր անկեղծ եւ բարեացակամ մարդիկը: Ինչպէս բոլ 15 ամիս առաջ, մենք կ՚ուզենք բարեկամութեամբ ապրիլ Գերմանիոյ հետ, բայց պահելով մեր անկախութիւնը: Աւստրիան ալ պատիւ ունի, թէեւ աղքատ է եւ փոքր»:

⁂ Նացիները կը շարունակեն դաւադրել Աւստրիոյ դէմ: Անցեալ գիշեր անծանօթներ ուժանակով օդը հանեցին հեռախօսի գիծերը, Սթիրիոյ մէջ:

Կացութիւնը Իրաքի մէջ

— • —

Ի՞ՆՉՊԷՍ ՊԻՏԻ ՔՆՆՈՒԻ ԱՍՈՐԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

Պաղտատէն կը հեռագրեն թէ քաղաքը թէեւ արտաքնապէս հանդարտ կ՚երեւայ, բայց խորապէս ազդուած է Ֆէյսալ թագաւորին մահէն: Հարուածը անակնկալ ըլլալով, ջլատեց ամէն գործունէութիւն: Նախարարական խորհուրդ մը գումարուեցաւ թագաւորին մահուան լուրէն անմիջապէս յետոյ: Երկու ժամ վերջը գահաժառանգը իր երդումը կը կատարէր եւ կը հռչակուէր թագաւոր, իբրեւ «առաջին որդին Ֆէյսալ առաջին թագաւորին»: Նոր թագաւորը անմիջապէս արքայական բնակարանէն փոխադրուեցաւ արքունիք եւ ընդունեց իրր հազար ներկայացուցիչներու մեծարանքը: Թագաւորը կեցած էր մէջտեղը, նախարարները շարուած էին եւին, իսկ այցելուները կարգով կ՚անցնէին եւ կը բարեւէին արաբական եղանակով: Այնուհետեւ ընդունեցան օտար դեսպանները, գլուխն ըլլալով անգլիականը:

Նոր թագաւորը մեծ ժողովրդականութիւն կը վայելէ ժողովուրդի բոլոր խաւերուն մէջ: Վերջերս Մուսուլ այցելած եւ Պաղտատ վերադարձած ատեն, խանդավառ ընդունելութիւն գտաւ: Թէեւ անփորձ, բայց չի կարծուիր որ տեսակէտի խոր տարբերութիւններ ունենայ հիմնական հարցերու մասին: Դահլիճին տիրական դէմքերն են վարչապետ Րաշիտ պէկ էլ Կայլանի, ներքին նախարարը Հիքմէթ պէկ Սիւլէյման եւ ելմտական նախարար Եասին փաշա էլ Հաշիմի: Երեքն ալ կը վայելեն ժողովուրդին աղդեցիկ դասուն վստահութիւնը: Շատ հաւանական չէ որ մէկն ու մէկը դիկտատուրայի ձգտի:

Բայց կայ փափուկ խնդիր մը,— ասորական դէպքերուն քննութիւնը՝ Ազգերու Դաշնակցութեան մէջ: Իրաքեաններ գիտել կուտան թէ՝ Իրաքի ազգայնական շարժումը չափաւոր է այժմ, բայց եթէ Ազգերու Դաշնակցութիւնը ո՛ր եւ է մեղադրանք կամ պատիժ պահանջէ, հակազդեցութիւնը դժնդակ պիտի ըլլայ, տեղի տալով շատ աւելի ծանր դէպքերու:

Ուրեմն, յառաջիկայ կացութիւնը կախում ունի ոչ այնքան նախարարական կամ թագաւորական փոփոխութենէ, որքան Ազգերու Դաշնակցութեան որոշումէն:

⁂ Ֆէյսալ թագաւորին մարմինը Պաղտատ կը հասնի ուրբաթ օր: Ցուղարկաւորութեան ներկայ պիտի ըլլան աւելի քան 250,000 հոգի: Սուգի արտայայտութիւնները կը շարունակուին քաղաքին մէջ: Անապատներէն հազարաւոր ձիաւորներ հասած են Պաղտատ, մասնակցելու համար սուգի արարողութեանց:

Պապը վաւերացուց Գերմանիոյ հետ կնքուած պայմանագիրը

Երկար վարանումներէ յետոյ, Վատիկան սեպտ. 11ին վաւերացուց Գերմանիոյ հետ կնքուած պայմանագիրը: Այս առթիւ թերթերը կը գրեն թէ՝ վերջերս Վատիկան յուշագիր մը յանձնած էր գերմանական կառավարութեան, բողոքելով հիթլէրականներու կարգ մը արարքներուն դէմ, որոնք կը հակասեն պայմանագրին: Գերմանական կառավարութիւնը նկատի առած ըլլալով այս բողոքագիրը, Վատիկան այլեւս պատճառ չունէր ձգձգելու վաւերացումը:

ԱՐՋԵՐՈՒ ԱՐՇԱՒ ՄԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Պոլսէն կը հեռագրեն թէ՝ կոնիահաս ցուրտերուն հետեւանքով, գորշ արջեր արշաւած են Պաճիլարի գաւառը: Աւերուած են բանջարանոցներն ու մրգաստանները: Ժողովուրդը սարսափի մատնուած՝ տուներէն դուրս չելլեր:

Խռովայոյզ միթինկ մը Փարիզի մէջ

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՀՐԿԻԶՄԱՆ ԱՌԹԻՒ

Երկուշաբթի օր խռովայոյզ միթինկ մը տեղի ունեցաւ Սալ Վակրամի մէջ, գերմանական խորհրդարանին հրկիզման առթիւ: Թերթերը քսան հազար կը հաշուեն ունկնդիրներուն թիւը: Վակրամի երկու մեծ սրահները շուտով լեցուեցան, եւ ժողովին բացումէն շատ առաջ փակուեցան դուռները: Տասը հազարի չափ ունկնդիրներ չկրցան ներս մտնել, հանդիպելով ոստիկանական խստութեանց:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄ

ՀՀ կառավարությունը որոշել է 2018 թվականի հունվարի 1-ից ՀՀ կառավարության 2017 թվականի դեկտեմբերի 28-ի «Հայաստանի Հանրապետության 2018 թվականի պետական բյուջեի մասին» ՀՀ օրենքի կիրառման մասին» N 1489-Ն որոշման մեջ կատարել հետևյալ փոփոխությունները.

1. Որոշման 1-ին կետի 1-ին ենթակետում «1 մլրդ 200 մլն» թվերը փոխարինել «1 մլրդ 300 մլն» թվերով:

2. Որոշման 1-ին կետի 2-րդ ենթակետում «1 մլրդ 200 մլն» թվերը փոխարինել «1 մլրդ 300 մլն» թվերով:

3. Որոշման 1-ին կետի 3-րդ ենթակետում «1 մլրդ 200 մլն» թվերը փոխարինել «1 մլրդ 300 մլն» թվերով:

4. Որոշման 1-ին կետի 4-րդ ենթակետում «1 մլրդ 200 մլն» թվերը փոխարինել «1 մլրդ 300 մլն» թվերով:

ՊԱՏՏԱՀ

— ... —

Ի՞նչ էիրավունքով ոմանք ձեռնարկում են ուրիշների տարբեր կարծիքները ծաղրելու, նրանց հեգնանքի առարկա դարձնելու, ինչպես նաև ամեն կերպ նրանց ստորացնելու համար։ Հարկ է ասել, որ այդ ամենը ոչ միայն ոչ մի լավ բանի չի ծառայում, այլև ընդհակառակն, ամենայն հավանականությամբ, ոմանց ստիպում է ավելի համառորեն պաշտպանել իրենց սխալ տեսակետները։ Ինչպես ասում են՝ ամեն մարդ ազատ է իր կարծիքի մեջ։ Ոչ ոք իրավունք չունի ստիպելու ուրիշներին, որ նրանք ընդունեն իր տեսակետները։ Ամեն մարդ ազատ է իր կարծիքը հայտնելու, ինչպես նաև ազատ է ուրիշների կարծիքները չընդունելու։ Ամեն մարդ ազատ է ուրիշների կարծիքները քննադատելու, ինչպես նաև ազատ է ուրիշների կարծիքները ընդունելու։ Ամեն մարդ ազատ է ուրիշների կարծիքները ծաղրելու, ինչպես նաև ազատ է ուրիշների կարծիքները հարգելու։ Ամեն մարդ ազատ է ուրիշների կարծիքները ստորացնելու, ինչպես նաև ազատ է ուրիշների կարծիքները բարձր գնահատ

Մխիթնկը սարքուած էր լսելու համար իրրեւ հրաձիգ ձերբակալուած չորս ամբաստանեալներու պաշտպան փաստաբաններուն ճառերը, որովհետեւ զերմանական կառավարութիւնը թոյլ չէր տուած որ այդ ճառերը խօսուի Լայփցիկի մէջ։ Նախագահը, Պէհնտա Լը Քաչ յատկապէս ողջունեց Այնչթայնը, որուն կեանքին կը սպառնան նացիները։

— « Մենք պիտի պաշտպանենք Այնչթայնը, եթէ փորձեն զպչիլ անոր կեանքին, մենք արդէն պատանդներ նշանակած ենք Փարիզի եւ ուրիշ մայրաքաղաքներու մէջ…

Քանի մը մարտագոռ ճառերէ յետոյ, բեմ բարձրացաւ հռչակաւոր փաստաբան Պ. Մորօ Թիաֆէրի, իր պաշտպանողականը խօսելու ի նպաստ չորս ամբաստանեալներուն։ Բուն ամբաստանեալը, Վան տէր Լուպէ, հիւանդ մըն է, եւ քիչ մը անհաւասարակշիռ։ Աչխատանքի արկածի մը հետեւանքով, գրեթէ կուրացած է։ 1931ին վտարուած է Հոլանտայի համայնավար կուսակցութենէն, իր ֆաշական ձգտումներուն համար։ Միւս երեք ամբաստանեալները երեք Պուլկարներ են։ Պաշտպան փաստաբանին կարծիքով, բուն պատասխանատուն Բայխստագին նախագահն է։ Նոյն միտքերն յայտնեց նաեւ երկրորդ փաստաբանը, Ասոլ Թորրէս։

Անկարգութիւններ ծագեցան, երբ ոստիկանութիւնը ուզեց ցրուել դուրսը խռնուած ունկնդիրները։ Այս առթիւ բազմաթիւ ընդհարումներ տեղի ունեցան եւ բաւական ոստիկաններ վիրաւորուեցան։

ՅՈՐԵՆԻ ՀՈՒՆՁԲԸ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԷՋ

Համաձայն վերջին տեղեկագիրներու, Ֆրանսայի ցորենի հունձքը առատ է այս տարի։ Միայն մայր երկրին հունձքը պիտի ըլլայ 93 միլիոն կենդիներ, որ մէկ միլիոն աւելի է նախատեսուածէն, իսկ 12 միլիոն աւելի՝ անցեալ տարուան հունձքին վրայ։ Այժերիայէն, Մարոքէն եւ Թունիւզէն ըլլալիք ներածումները հաշուելով 2,500,000 կենդիներ, կ'ունենանք համագումար 107 միլիոն 500,000 կենդիներ։ 1932ի արտադրութիւնը 90 միլիոն էր, իսկ 1931ի հունձքը՝ 73,000,000 կենդիներ։

Հացահատիկի սպառումը նուազած ըլլալով, երկրին սովորական պէտքն է 78 միլիոն կենդիներ, մինչդեռ պատերազմէն առաջ 85 միլիոն էր։ Բայց այս տարուան հունձքը կանուխ սկսած ըլլալով, սպառումը կը հաշուեն 13 ամսուան վրայ,— 84,500,000 կենդիներ։ Նոյնիսկ վար դնելով սերմնացուն, հաշիւ կ'ըլլայ թէ 11 միլիոն կենդիներ ցորեն պիտի աւելնայ։ Կը յուսացուի երկու միլիոն արտածել, իսկ 7 միլիոն ալ գործածել ուրիշ նպատակներու համար։

Վաճառման նուազագոյն գինը պիտի որոշուի հունձքի վերջնական տեղեկագիրները կազմելէ յետոյ։

Հայրապետական աղջկան «մտերիմները» կը պատմեն…

Դատական իշխանութիւնը իրարու հետեւ կը հարցաքննէ Վիոլէթ Նոզիէռի «մտերիմները», ստուգելու համար արդեօք ամբաստանութիւնը իր հօր դէմ։ Մինչեւ հիմա վճռական ապացոյց մը չէ գտնուած։ Տարփածուներէն մէկուն վկայութեան համաձայն, իբրեւ թէ Վիոլէթ օր մը ըսեր է.— «Հայրս յաճախ կը մոռնայ որ ես իր աղջիկն եմ»։ Միւս բոլոր վկայութիւնները աւելի եւ աւելի կը բանան հայրապետական աղջկան մոլութեան զարմանազան ծալքերը։ Բոլորն կը խոստովանին թէ անխնայ կը ծախսէր եւ… կը վճարէր իրենց։

Այս վճարեալներէն Ժան Տապէն, իրաւագիտական ուսանող (արքայական) որ ամէն այցելութեան 100–150 ֆրանք կը ստանար աղջիկէն, համալսարանի կարգապահական ատեանին յանձնուեցաւ եւ չպիտի կրնայ ներս մտնել, մինչեւ որ դասը վերջանայ։

Հանդուցեալ Նոզիէռի հայրենակիցները եւ մտերիմները բացարձակապէս չեն հաւատար Վիոլէթի զարչելի պատմութեան։

Ց.

Հ. Դ.

Փարիզ եւ արուարձաններ

ՓԱՐԻԶԻ ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 51, rue de Rivoli, Café Samaritain-ի ներքնայարկը։ Մէյթրօ՝ Շաթըլէ։ Օրակարգ՝ նախորդ ժողովի շարունակութիւն։

ԱՆԻԼԻ ՊՈՒԱ ԲՈԼՈՆՊԻ վիշապ կոմիտէի ժողովը, այս Ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, Պէքոնի կայարանին դիմացը, սովորական հաւաքատեղին։

Գաւառ

ԼԻՈՆԻ կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի եւ շրջանի բոլոր ընկերները վաղը, հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Բացակաները նկատի պիտի առնուին։

ՎԻՆԻՆ Քրիստափոր խումբի ընկերները ժողովի կը հրաւիրուին վաղը Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8ին «Մաժակ» Ակումբին մէջ։ Օրակարգ. ընդրութիւն նոր վարչութեան եւ կարեւոր հարցեր։

Շաւիղի մէջ «ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի

Madame RAMEL-ի ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ՄԷՋ **41 Grand'Rue**

եւ

Librairie de la Pointe. 240 Grand'Rue. Chaville

«ՎԷՄ»

ԵՐԿԱՄՍԵԱՑ ՀԱՆԴԷՍ ՄՇԱԿՈՒԹԻ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

Առաջին *թիւը յանձնուած է տպագրութեան եւ լոյս կը տեսնէ սեպտեմբերին։*

Առաջին *թիւին մէջ նիւթեր ունին՝ Ա. ԱԲԵՂԵԱՆ, Ռ. ԲԵՐԲԵՐԵԱՆ, Ա. ԳԻԼԼԱՆԴԱՆԵԱՆ, Ց. ԶԱԻԵԱՆ, Ց. ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ, ԻՐԱԶԵԿ, Ա. ՄՈՆԴԿԱՐԵԱՆ, Ա. ՋԱՄԱԼԵԱՆ, Վ. ՄԻՆԱՒՈՐԵՆ, Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ, Կ. ՍԱՄՈՒՆԻ, Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ եւ ուրիշներ։*

Առաջին *թիւէն պիտի սկսի հրատարակուիլ Վ. Արք. Մանկունիի « Գէորգ Դ. եւ իր ժամանակը » ընդարձակ պատմական դործը։*

Այլեւայլ վաւերագրեր, տեսութիւններ, դրախօսականներ, նկարներ։

Վէմի մէջ լոյս պիտի տեսնեն նաեւ Դրօշ յուշերը, Հայաստանի խորհրդի եւ պարլամենտի արձանագրութիւնները։

Վէմին խոստացած են աշխատակցիլ, ի միջի այլոց.— ՊՐՕՖ. ԱԴՈՆՑ, Ա. ԱԼՊՈՑԱՃԵԱՆ, Ա. ԱՆՏՈՆԵԱՆ, ՀԱՄԱՍՏԵՂ, Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ՆԵՐՍԷՍ արք. ՄԵԼԻՔ – ԹԱՆԴԵԱՆ, ՍԱՄՍՈՆ, ՍԵՊՈՒՀ, Ց. Ճ. ՍԻՐՈՒՆԻ, Ց. ՕՇԱԿԱՆ եւ ուրիշներ։

Առաջին թիւէն իսկ « Վէմ »-ի ստացումը ապահովելու համար անհրաժեշտ է բաժանորդագրուիլ այժմէն՝ բաժնեգինը ուղարկելով կանխիկ։ Բաժնեգինը չվճարուած ապսպրանքները նկատի չպիտի առնուին։

Բաժանորդագրութեան պայմանները.—

Ամերիկա, Բրիտ. կայսրութիւն, Եգիպտոս, Իտալիա՝ տարեկան		65 ֆրանք
Ֆրանսա եւ այլ երկիրներ	»	50 ֆրանք
Ռումանիա, Պուլկարիա, Յուգոսլաւիա, Սուրիա, Պարսկաստան	»	40 ֆրանք

Բաժանորդագրութեան համար դիմել՝

L. Kévonian 17 Rue Damesme, Paris (13)

Ընկերահամակրական հանդիպում

1918 թուականի *սեպտեմբեր 19*ին, համաեւրոպական մեծ պատերազմին, Պաղեստինի Ճակատին վրայ, Արաբայի պատմական դիւցազնամարտին, ֆրանսական դրօշի տակ նահատակուող, մեր *21* վեթերան ընկերներու անմոռանալի յիշատակին՝ յարգանքի ու մեծարանքի մեր տուրքը տալու մտադրութեամբ, կազմակերպած ենք ընկերահամակրական հանդիպում մը այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին, *37*, Պուլվար Տիւկոմիէ, Պառ տիւ Կլոպի սրահին մէջ։

Լեգէոնականները այդ օրը հաւաքուելով, մի քանի ժամ հին յիշատակներով պիտի ապրինք եւ պիտի ունենանք մտերմիկ զրոյցներ։

Այս առթիւ, կը հրաւիրենք Մարսէյլի եւ արուարձաններու եւ մօտիկ գիւղերու մեր բոլոր ընկերներն ու համակիրները հանդերձ ընտանեօք, մեր այս յարգանքի հանդիպումին։

Մարսէյլի Հայ Լեգէոնական Միութեան Վարչութիւն

Ծանօթ.— Ճախսերու մասնակցութեան համար 2 ֆրանք մուտք։

Ե Փ Ր Ա Տ նուագախումբ

Եթէ կ'ուզէք ձեր հանդիսները հաճելի դարձնել, դիմեցէք «ԵՓՐԱՏ» նուագախումբին որ կը նուագէ հայկական, եւրոպական, կովկասեան եւ արեւելեան եղանակներ, մասնաւորապէս թանկ Արժանթին։

Նաչաձեւումի տեղի չտալու համար, ձեր կազմակերպած հանդէսի թուականէն 15 օր առաջ դիմել՝ անձամբ կամ գրաւոր, ԵՓՐԱՏ նուագախումբի ղեկավար՝ Տ. ՕՆՈՒԵԱՆի, 15, rue du Pourtour, Clamart, Seine.

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէն եւ իր շրջանի քսան հնթակոմիտէներու եւ խումբերու կողմէ իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Ա. Ջամալեանի իր հարսին՝ տիկ. եղիսաբէթ Խաչիկեանի կսկծալի մահուան առթիւ։

×

ՊԱՆԵԼՕ-ՔԱՇԱՆի «Արթիւ» խումբը իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Ա. Ջամալեանի իր հարսին՝ տիկ. եղիսաբէթ Խաչիկեանի դառնադէտ մահուան առթիւ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԱՌՆՈՒՎԻԼի «Արարատ» Դրադարանի Վարչութիւնը շնորհակալութիւն կը յայտնէ Պ. Գէորգ Սահակեանի, որ Միութեանս նուիրեց մէկական օրինակ «Մեղեդինե՛ր, Մեղեդինե՛ր»…, «Երգիծական» եւ «Արե՛ւ, Արե՛ւ»…։

ՎԷՆՍԷՆԻ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶԸ

Դպրոցասէրի Տիկնանց ընկերութեան մ.ճիւղի եւ Վէնսէնի շրջանի մանկապարտէզը կը վերաբացուի, յաւելլապարտէզը կը վերաբացուի, յաւելլայ 1 հոկտ. կիրակի առաւօտ, եւ յաջորդաբար ամէն հինգշաբթի եւ կիրակի ժամը 8էն 12։ Դասախօսութիւնները տեղի կ'ունենան ուսուցչուհի Օր. Մաքրուհի Զամանեանի ղեկավարութեամբ, Rue du Midi (Place de la Mairie) սրճարանին առաջին յարկը։

Ամսավճար 5 ֆր., իսկ երթեւեկի ծախքեր ունեցող աշակերտները ձրի։ Բոլորովին ձրի կը տրամադրուին նաեւ գրենական պիտոյքները։

Պարբերաբար պիտի չարունակուին նաեւ բժշկական եւն. դասախօսութիւնները։

Դիմել Տիկին Խաժէնի Սալըբեանի, 69 Rue de Strasbourg, Vincennes։

Վարչութիւն

ԱԶԴ

Դպրոցասէրի Սանուց Միութիւնը կը հրաւիրէ իր բոլոր սանուհիները ընդհ. ժողովի, որ տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի, կէս օրէ վերջ ժամը 3ին, վարժարանին սրահին մէջ, 1 Bld. du Nord. Le Raincy (S. et O.)։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆՆԵՐ, ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՏԷՐԵ՛Ր ԵՒ ԱՐՀԵՍՏԱՒՈՐՆԵՐ

Փութացէ՛ք օգտուիլ վերջին երեք օրէնքներու ձեզ ընձեռած առաւելութիւններէն։

Ա.— 4 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կ'արտօնէ ձեզ fonds de commerce*ի մուրհակներուն մէկ մաս կանխիկ վճարել եւ մնացածն ալ մէկ տարիէն վճարելի նոր մուրհակով մը կարգադրել։*

Բ.— 13 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կը թոյլատրէ ձեր վերագնահատման ենթարկել ձեր վճարած վարձքը եւ 1 Յուլիս 1933էն առաջ ստորագրուած պայմանագրութեանց համար ձեզ բերել զեղչ մը։

Գ.— 13 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կը բարեփոխէ (Propriété commerciale-ի) 30 Յունուար 1926ի օրէնքին տրամադրութիւնները եւ կը ճշտէ սեփականատիրոջ եւ վարձակալի յարաբերութիւնները առեւտրական, ճարտարարուեստի շէնքերու եւ վայրերու պայմանագրութեանց վերանորոգման մասին։

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել առանց յապաղումի՝ ամէն օր ժամը *9 — 10* եւ *17 — 19* փաստաբան-օ ընծագիր

Պ. ՊԷՐՆԱՐ ՎԱՀԷ

94, Rue St. Lazare. (Մէն Լազար կայարանին մօտ), Tél. Pigalle 67-60

ՍԱՐԱՒԱՆ-ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՒԱՁԵԼԻ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐ

21-23, rue Saulnier. Métro: Cadet

Plats du jour ՈՒՆԹԵՐԻ ՄԱՔՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ՓԱՍՏԱԲԱՆ – ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ

ԳՐ. ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ *(Դրմիրեկ)*

Ամէն տեսակ փաստաբանական գործեր՝ ամենալաւ պայմաններով։ *Փողոցի* արկածի *դատերու* մասնագէտ, *առանց կանխավճարի* ընդունելութիւն։ *Առաւօտ ժամը 9էն 10.30։ Իրիկուն ժամը 2էն 3 եւ 7էն 8.30։*

Հասցէ. 35, Rue Emile Desvaux. Paris 19 Métro: Place des Fêtes

Ջեր տունը, խանութը եւ այլն ճաշակաւոր եւ նպաստաւոր պայմաններով ներկելու համար դիմեցէք մասնագէտ ներկարարներ՝

ԴԱՒԻԹԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ

127, rue Etienne Dolet, Alfortville, (Seine)

Tél. Entrepôt 17 - 65

CABINET de Me V. YARJANIAN

JURISCONSULTE

Procédure Générale — Mandataire en Justice

44, Rue La Fayette, Paris (9) Tél. TAITBOUT. 53-32

— կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական գործեր։ Անձամբ կը պարապի Ռեւետրական եւ Շաշտարար դատարաններու առջեւ։ Ամուսնալուծման, եւ ժառանգական բոլոր գործոց թիւնները կը կատարուին արագութեամբ։ Վարչական դիմումներ Նախարարութեանց մօտ։

Կ'ընդունի, ամէն օր, ժամը 9էն 11, եւ 5էն 7։

ՀԱՅԵՐԷՆ ԴԱՍԱԳՐՔԵՐ

ԼԻՄՈՒԶԻՆ, Այբբենարան՝ *6 ֆրանք*, *Ա. Տարի՝ 8*, *Բ. Տարի՝ 10*, *Տարի՝ 12*, *Դ. Տարի՝ 14 ֆրանք։*

ԴՐԱՒՈՐ ԴԱՍԵՐ, Լ. Շանթ, *Ա.— Բ. Տարի՝ 7 ֆր., Գ.— Դ. Տարի՝ 9 ֆր.*

ԾԻԱԾԱՆ, Ց. Գազանճեան, *Ա. Տարի՝ 4, Բ. Տարի՝ 5, Գ. Տարի՝ 8 ֆր.*

ԳԱՆՁԱՐԱՆ, Ա. Ենտոնեան, *Տարր. 5 ֆր., Մէջին 8, Բարձրագոյն 10 ֆր.*

Թակադմ՝ 20, Կիսալաթ՝ 25 ֆրանք։

ՆՈՐ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ, Ց. Գազանճեան, *Տարր. 5, Մէջին 11, Բարձրագոյն 18 ֆրանք։*

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, Կ. Ց. Բասմաջեան, *Ա. Տարի՝ 5, Բ. Տարի՝ 7 ֆր.*

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, Գ. Մեսրոպ, *Տարր. Ա. 6 ֆր., Բ. 6, Մէջին 9, Բ. 9, Բարձրագոյն Ա. Հին Հայեր՝ 20 ֆրանք։*

ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ, Պ. Պտրունի, *Մանկ. Ա. եւ Բ. Տարի՝ 5 ֆր.*

Գավաֆեան՝ *Ա. եւ Բ. 7 ֆր., Գ. եւ Դ. 11, Ե. եւ Զ. 25 ֆրանք։*

Նոր Քերական, Մանկապարտէզ Քերական, Այբբենարան՝ *1 ական ֆր.*

Այբբուբեն Պնակ (*պատի*) *2 ֆրանք։*

Շխարհագրութիւն, *Տարր. պակ.Թանգեան՝ 10 ֆրանք։*

Կը հայթայթենք նաեւ Թանգարան, կրծնի դասեր *եւայլն։*

Դպրոցներուն համար *100*ին *10* զեղչ։

Դիմել՝ ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ, 51, Rue Mr. le Prince, աֆրիկ (5)։ Tél. Danton 88-65։

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

ԶՈՐՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

ՋՈՒՇՆԻՆԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Ռումբը կրակէառաւ, բայց նոյնատեղ լսելի եղաւ սաստիկ պայթիւն մը։ Մահափորձին մասնակցող երկրորդ պատանին, Նաւաղ Իվան Ֆրոլովի ռումբն էր, որ կը պայթէր քիչ անդին։ Այս երկրորդ պայթումին զոհ գնաց ինքը Ֆրոլով եւ ուրիշ վեց հոգի։ Վիրաւորուեցան նոյնպէս 27 հոգի։

Ֆրոլով եւ Մակարով կը դատուէին էս – էր կուսակցութեան չարքերուն մէջ։ Եւ կը գործէին եթէ ոչ հաւանութեամբը Սեւաստապոլի կոմիտէին, գէթ տեղեկութիւն առած էին անոր եւ կը վայելէին կոմիտէին օժանդակութիւնը։ Մակարով, Դվոյնիկով (որ կը գործէր Սոլովիեւ անունով) եւ Նազարով (Սէլէվերստով անունով) ձերբակալուեցան՝ երբ կը գտնուէին ռումբը պայթած վայրը։ Դվոյնիկով, հասկնալով որ հսկողութեան տակ կը գտնուի, կը վախչի, բայց կը ձերբակալուի Պետրով անունով գաղտնի ոստիկանի մը եւ անցորդ սպայի մը կողմէ։

Նազարով ձերբակալուեցաւ գաղտնի ոստիկան Զերբակովի կողմէ, պայթումէն անմիջապէս եառքը։ Ինչպէս իր ամբաստանադիրը կը պատմէր, Նազարով լաւ չհասկնալով թէ « հարցը ինչո՞ւմն է », եւ ենթադրելով որ Զերբակով մինակ է, զայն առաջնորդեց մինչեւ մայր – եկեղեցին վանդակորմը։ Զերբակով, տեսնելով որ մէկը չկայ իրեն օգնող, թոյլ տուաւ որ Նազարով մեկնի։ Նազարով սկսաւ վազել։ Զերբակով, որ կը հետեւէր անոր, քաղաքապետարանին դրան առջեւ պահակազօրք տեսնելով, հետեւէն գրկեց Նազարովը եւ պոռաց ինքնաւորներուն։

— Բռնեցէք, այս մարդն է որ ռումբ կը նետէ։

Ջինուորները վազեցին եւ ձերբակալեցին Նազարովը։

Կալաշնիկով յաջողեցաւ պահուըտիլ եւ ձերբակալուեցաւ աւելի ուշ, 30 մայիսին, Ֆինլանտայի կայարանին մէջ, Պետերսբուրգ հասած։ Իսկ ես ձերբակալուեցայ Վեցել պանդոկը, սենեակիս մէջ։

Պրիմորսկիի ծառուղիին վրայ նստեր էի, երբ լսեցի հեռաւոր պայթում մը։ Ելայ նստած տեղէս եւ հեռացայ։ Փողոցներուն անկիւնը ջինուորներ կը խառնէին։ Անցորդները չսասպով կը հեռանային։ Նաւաղ մը, դուրսէն գէմքով, պոռաց խօսքն ուղղելով ինծի։

— Բարին, Նեպլոյեւը սպաննեցին։

Քանի մը վայրկեան վարանումի մէջ մնացի։ Գիտէի որ պայթումին պատասխանատու քաղաքին մէջ պիտի կատարուէին խիստ խուզարկութիւններ։ Ու կը մտածէի թէ լաւ էլ՛ անմիջապէս հեռանալ Սեւաստապոլէն, վերադառնալու պայմանով ժամանակ մը վերջ, երբ ամէն բան խաղաղէր քիչ մը։ Սակայն ինքզինքս համոզեցի այն ենթադրութեամբ թէ այդ խուզարկութիւնները չէին կրնար վնասել ինծի, որովհետեւ ոչ մէկն ալ մանակցած չէի մահափորձին, այլեւ բացարձակապէս անտեղեակ էի։ Վատահ էի թէ վրաս հսկող չկար, հետեւաբար որոշեցի վերադառնալ սենեակս։ Երբ վեր կ'ելլէի պանդոկիս սանդուղքէն, ձայն մը լսեցի հետեւէս.

— Բարին, ձերբակալուեցաք։

Եւ նոյն պահուն, զգացի որ մէկը հասէս ուժգին բռնեց ձեռքերս։

Երես դարձայ։

Սանդուղքին վրայ չուտով լեցուեցան ոստիկաններ, բոլորն ալ զինուած։ Շրջապատեցին զիս եւ կազմեցին, իրենց հրացաններով, պողպատեայ շրջանակ մը։ Երկու հոգի բռներ էին ձեռքերէս։ Քալաքային ոստիկան մը, չափազանց ուժգնութեամբ, ատրճանակը զրաւ կուրծքիս։ Լրտես մը, գանհիկ մէկը, բռունցքովը կը սպառնար ինծի, հայհոյելով տեղալով վրաս։

Քիչ անդին, նաւային սպայ մը մեծ մեծ կը քալէր, կարծես ուզէր զիս գնդակահարել տեղն ու տեղը, բակին մէջ։ Վրաս – գլուխս խուզարկելէ յետոյ, խիստ հսկողութեան տակ առաջնորդեցին զիս Սեւաստապոլի ամրոցի սպայակոյտին մօտ։ Դվոյնիկով, Նազարով եւ Մակարով այնտեղ էին արդէն։ Նոյն իրիկուն իսկ, մեզ բոլորս, խիստ հսկողութեան տակ, տարին ամրոցին գլխաւոր բանտը։ Բոլորս ալ ամբաստանուած էինք թէ կը պատկանէինք գաւազրական կազմակերպութեան մը, որ պայթուցիկ նիւթեր ուղարկէր իր ապրամադրութեան տակ։ Ամբաստանուած էինք նոյնպէս թէ զօրավար Նեպլոյեւի մահափորձը կազմակերպած ենք։

Օտեասյի զինուորական շրջանի բանակներու հրամանատարին՝ զօրավար Քաուլբարսի հրամանով, մեզ յանձնեցին պատերազմական ատեանի՝ դատուելու համար պատերազմի շրջանի օրէնքներու համաձայն։ Զինուորական ատեանը պիտի գումարուէր մայիս 18ին, հինգշաբթի։ Երկուշաբթի, 15ին, եկան զիս տեսնել մեր նշանակովի փաստաբանները,— Հրետանիի հարիւրապետ Իվանով եւ հետեւակազօրաց հարիւրապետ Բայադիլեւ։

Մենք մերժեցինք Բայադիլեւի պաշտպանութիւնը։ Որովհետեւ Մակարովի սեղանին վրայ գտնելով տոմսակ մը զոր ես գրած էի, կամաց մը կը վերցնէ, գրպանը կը դնէ եւ կը յանձնէ ոստիկանութեան։ Բարեբախտաբար ոչինչ կար ռեպրային ազդակիս մէջ։ Ընդհակառակն, հարիւրապետ Իվանովի հետ մեր բերութիւնները շատ բարեկամական դարձան կարճ ժամանակէն։

Հարիւրապետ Իվանով ինծի նկատցուց իր պաշտպանողականը եւ կրնար վնաստովանիլ, որ յուզեց Իվանով դատավճիռին մէջ մեղմացում մը չէր որ կը պահանջէր, զի որ չպիտի յօժարէի առաջ։ Այլ զայն կ'աշխատէր առորոշել դուրսէն թէ ես – էր կուսակցական տեսակէտներով՝ անխուսափելի հետեւանքներով՝ անխուսափելի հետեւանքներով՝ հաւանկական գործունէութիւնը խօսէր զարձնել յեղափոխական պատուոյն, կուսակցութեան ատեանի մասին, պատմութեան մասին։

Կարդալով իր պաշտպանողականը, այնքան լաւ գտայ, որ այլեւս գուցա համարեցի խօսք առնել զինուորական վարութեան ընթացքին։

(Շարունակելի)

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

(Fondé en 1925)

Directeur et Propriétaire: Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone: Glacière 15-70

(ԻՋԵՒԵԼԻ ՀԱՄԱՐ Métro: TOLBIAC)

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 14 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1933

14 Septembre 1933

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

9րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2291 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՆՈՅՆ ԻՍԿ ԱՂԷՏԻՆ ԱՌՋԵՒ...

Մենք պատմենք, դո՛ւն դատէ, ընթերցո՛ղ։

Մենք յոգնեցանք ե՛ւ դէմ դիմաց՝ սրտաբաց խօսելէն, ե՛ւ ճակատ ճակտի վիճաբանելէն։ Ե՛ւ աջէն, ե՛ւ ձախէն։

...իմացար,— նոր փախուստներ տեղի ունեցած են Հայաստանէն։

Քանի մը խումբ այր, կին, երախայ (մէկը ճամբան ծնած), ...ձոր կտրելով, վրայ — գլուխ մաշեցնելով, ոտքերը արիւնոտելով, «չամուրլը ջուր» խմելով, Արաքսը անցած եւ ապաստանած են Թուրքիա։

Հազիւ պարսկական հող մտած, անոնք լեզապատառ օգնութիւն խնդրած են իրենց ազգականներէն, նամակներ փութացնելով Յունաստան, Պուլկարիա եւ այլուր։

Այդ նամակները ձեռքէ ձեռք, բերնէ — բերան կը պտտին ամէն տեղ։

Այդ նամակներէն զատ, փախստականները իրենք պատմած են ու կը պատմեն քստմնելի պատմութիւններ, որոնց աղօտ արձագանգները միայն առած ենք։

Յետոյ, այդ փախստականներուն խմբանկարները ղրկուած են մեր թերթերուն։ (Երկուքը հրատարակեցինք, ուրիշներ ալ պիտի հրատարակենք)։

Լուսանկարներուն հետ ղրկուած են փախստականներուն ցուցակներն ալ,— անուն – մականուն, տարիք, արհեստ, ծննդավայր եւն.։

Մեզմէ խնդրուած է չհրատարակել անունները,— որովհետեւ ... Բայց չէ՞ որ լման խօսքը ...

×

Արդ, այստեղ ունինք հայերէն թերթ մը, «Ապագայ»,— պաշտօնաթերթ ռամկավար – ազատական կեդր. Վարչութեան։

Փախուստի լուրը հազիւ իմացած, առանց տեղէն շարժելու, առանց ո՛ր եւէ պրպտում կատարելու, պաշտօնաթերթը երկու խմբագրական կը թխէ, Դաշնակցական մամուլին տեղեկութիւնները կասկածելի դարձնելու եւ արիւն պղտորելու համար։

Առաջին խմբագրականով պաշտօնաթերթը առանց կարմրելու կը խոստովանի. «Մեր սեփական աղբիւրներէն ո՛ր եւ է լուր չունինք» (9 սեպտ.)։

Եթէ սիրտ ունիք, հարցուցէք,— ինչո՞ւ չունիք։ Թուրքիզ քաղաքը Դաշնակցութեան կալուա՞ծն է։ Խումբ – խումբ փախստականներ կը հասնին աննկարագրելի թշուառութեան մէջ. Ի՞նչպէս երկու տող գիր չի գրուիր ձեզի, կամ Բարեգործականին ...

Բայց աւելորդ է հարցնել։ Ռամկավարը ունի անգերազանցելի յատկութիւն մը։

Ան ո՛ր եւ է նիւթի մասին կը գրէ, կը խօսի, կը ճառէ առանց աչքը պատուհանէն դուրս նետելու։ Առանց նստած աթոռին վըրայ երերալու։

Ան տիրաբար սերտած է տողընդմէջ կարդալու արհեստը, եւ կրնայ վճիռներ արձակել նոյն իսկ աչքերը գոց, կը բաւէ որ իմանայ թէ դիմացինը դաշնակցական է, մարդ կամ թերթ։

Չէ՞ք հաւատար,— կարդացէք պաշտօնաթերթին երկու խմբագրականները, բայց մանաւանդ երկրորդը (13 սեպտ.)։

Պաշտօնաթերթը չորս օր առաջ բսաւ թէ «մեր սեփական աղբիւրներէն որ եւ է լուր չունինք»։

Չորս օր վերջն ալ որ եւ է լուր չունի։ Եւ սակայն, իր մեծապատիւ ագիտութիւնը հարկ է սեպեր հարցնել.— Ինչո՞ւ չէք հրատարակեր փախստականներուն անունները։

— «Ուրեմն, դաշնակցական թերթերու խարդախուած եւ միտումնաւոր թղթակցութիւններէն կարելի չէ հասկնալ թէ ո՛րոնք են Հայաստանէն Թուրքիզ փախչող գաղթականները։ Եթէ անոնց յայտարարութիւնները հարազատօրէն հրատարակուած ըլլային, պիտի կրնայինք մեր վերաբերումը ճշդել դէպի փախուստը, իսկ եթէ անոնց անուններն ալ հրատարակուէին, աւելի պիտի դիւրանար փախստականներու բրած յայտարարութեանց գնահատումը, որովհետեւ Յունաստանի կամ Պուլկարիոյ մէջ զիրենք ճանչցողները անոնց ինքնութեան մասին իրենց վկայութիւններով պիտի դիւրացնէին ճշմարտութիւնները երեւան հանելու աշխատանքները»։

×

Թոյլ տուր, ընթերցող, որ այստեղ ընդհատենք մեր պատմածին վերլուծումը, անմիջապէս ասպարէզ կարդալու համար ե՛ւ պաշտօնաթերթին խմբագրութեան ե՛ւ անոր ետին գտնուած կուսակցութեան։

— Պարոննե՛ր, պատիւ ունինք ձեզ հրաւիրելու «Յառաջ»ի խմբագրատունը։ Հրամեցէք այս տողերը կարդալէ անմիջապէս ետք, օրուան ո՛ր եւ է ժամուն, ձեր ամբողջ չքախումբով եւ որքան հակադաշնակցական վկաներով, մէկ – մէկ տեսնելու, կարդալու եւ եթէ կ՚ուզէք՝ օրինակելու համար անունները բոլոր փախստականներուն։ Մենք այդ անունները չենք հրատարակեր մեր կամքէն անկախ պատճառներով, բուն իսկ փախստականներուն խնդրանքով, չվտանգելու համար անոնց պարագաները։ Ուրեմն, դուք այսքան տարրական բա՞ն ալ չէք հասկնար։ Դուք պիտի կրնայի՞ք ապահովութիւն տալ, այս վտանգին դէմ։ Մենք ինչ մասնաւոր շահ կամ նկատում կրնանք ունենալ անունները վերապահելու, քանի որ անոնք արժէք ունին նոյն իսկ իբրեւ լուր։ (Ամէն օր հետաքրքիրներ կուգան ազգական – բարեկամ հարցնելու, իսկ ցուցակը միայն Ֆրանսայի հետ կապուած չէ)։

Կատարեցէք այս տարրական պարտականութիւնը, պարոններ, որովհետեւ չափը անցաւ ձեր զարշելի քսութիւններուն եւ զեղծարար «պետականութեան»։

Մինչեւ ե՞րբ, մինչեւ ո՞ւր ձեր կուսակցական քինախնդրութեան եւ խուժանավարութեան թոյնը պիտի թափէք նոյն իսկ աղէտին առջեւ։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԼԵԶՈ՛Ւ, ԼԵԶՈ՛Ւ

Պէտք է անդադար եւ ահազանգի մը ուժգնութեամբ հնչեցնել, ի սփիւռս աշխարհի.

— Հայերէն գրեցէք, պատուարժան խմբագիրներ, յօդուածագիրներ, ղեկավարներ եւ գրոց – բրոցներ, հայերէ՛ն։

Թե՞րթ կը խմբագրէք,— ամէնէն առաջ ուշադրութիւն ըրէք ձեր լեզուին։

Հոգ տարէք ոչ միայն անոր մաքրութեան, այլեւ զարգացման։

Գրականութի՞ւն պիտի ընէք,— նորէն լեզուն է որ պիտի փրկէ ձեզ.

Թարգմանութի՞ւն,— չպիտի կրնաք յաջողիլ առանց խորապէս գիտնալու եւ ՍԻՐԵԼՈՒ ձեր սեփական լեզուն։

Փողոցի արկած մը նկարագրած ատեն իսկ, պիտի ջանաք հայերէն գրել, ոչ թէ բառ բառի պոչին կապել։

Թօթվեցէք Պոլսէն փոխադրուած թըքաբանութիւնները։ Թէ՛ բառ եւ թէ նախադասութիւն։

Մի՛ հետեւիք Կովկասէն փոխանցըւած օտարաբանութեանց։

Իբրեւ «տերմին» քշուած բառերու հարիւրին 95ը ունինք մենք։ Սորվեցէք եւ սորվեցուցէք։

Եւ զգուշացէք փրանսաբանութիւններէն ալ, որոնք նոյնքան ծիծաղ կը շարժեն։

«Յառաջ»ը չուզե՞ր շարունակել իր լեզուական պայքարը, պարբերաբար նմոյշներ տալով։

Նոյնիսկ իր էջերուն մէջ սպրդած վրիպումները մատնանշելով ...

ԱՐՇԱՒԻՐ

ՍՈՒՐ ՏԱԳՆԱՊ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԳԱՂՈՒԹԻՆ ՄԷՋ

Ամերիկայի վերջին թղթաբերէն կը տեղեկանանք թէ երթալով կը ծանրանայ Ղեւոնդ արք.ի յիմարութեան երեւան ծագած տագնապը։

Ահա վերջին լուրերը, քաղուած՝ «Հայրենիք»ի սեպտ. 21 թիւէն.—

Հաւաստի աղբիւրէ կը տեղեկանանք որ Առաջնորդ Ղեւոնդ արք. Դուրեան առանց օրինական նիստի հրաւիրելու կեդր. վարչութիւնը, ինքնագլուխ տեղեկագիր պատրաստած է երեսփոխանական ժողովին ներկայացնելու եւ ստորագրել տուած է զայն վարչութեան ոչ – Դաշնակցական անդամներուն։

Նիւ Եորքի Մայր Եկեղեցւոյ հովիւ Տէր Ընձակ քհնյ. Գազանճեան։ Որ այս տեղեկագիրը ստորագրողներէն մին է, անդրադառնալով կատարուած ապօրինութեան, Առաջնորդին ուղղուած նամակով մը յետ առած է իր ստորագրութիւնը, միեւնոյն ատեն գիտել տալով Դուրեան արքեպիսկոպոսին՝ թէ հակօրինական է իր այդ քայլը։

Նոյնպէս՝ կը տեղեկանանք թէ Լեգրոնական վարչութեան ատենապետ՝ Յովսէփ եպիսկ. Կարապետեան ալ, Առաջնորդին ուղղուած նամակով մը բողոքած է առաջնորդի ժողովի վայրի փոփոխութեան համար բրած քմահաճ կարգադրութիւններուն դէմ։

Վարչութեան անդամներէն խօսքով Պապայեան, տօքթ. Գարակէօզեան եւ Նորթ Ֆիլատելֆիոյ եկեղեցիի հովիւ Տ. Պասկ քհնյ. ստորագրած չեն առաջնորդի պատրաստած տեղեկագիրը։

Այսպէսով՝ կեդր. Վարչութեան 9 անդամներէն 5ը բացէ ի բաց դէմ են Դուրեան արքեպիսկոպոսի քմահաճ կարգադրութեան։

⁂ Ուսում. խորհուրդի ատենապետութենէն հրաժարած է Տօքթ. Մ. Գարակէօզեան։

Սիրալիր համաձայնութիւն Յունաստանի եւ Թուրքիոյ միջեւ

Տասը տարուան դաշնագիր մը

Էնգիւրիէն կը հեռագրեն սեպտ. 12 թուականով.—

Սիրալիր համաձայնութեան դաշնագիր մը կնքուեցաւ Յունաստանի եւ Թուրքիոյ միջեւ, երկու երկիրներու վարչապետներուն եւ արտաքին նախարարներուն ստորագրութեամբ։

Դաշնագիրը կնքուած է տասը տարուան համար եւ մասնաւորապէս կը տրամադրէ սերտ գործակցութիւն՝ արտաքին քաղաքականութեան մէջ եւ փոխադարձ երաշխաւորութիւն՝ սահմաններու ապահովութեան համար։

⁂ Յունաստանի վարչապետը, արտաքին գործերու եւ ազգ. տնտեսութեան նախարարները, որոնք Էնգիւրի կը գտնուին այս միջոցին, սեպտ. 12ին ընդունուեցան Մ. Քէմալի կողմէ։ Ունկնդրութիւնը տեւեց երկու ժամ։ Թէյասեղանէ մը յետոյ, որուն ներկայ էին 60 հոգի, Մ. Քէմալ յայտարարութիւն մը ըրաւ յոյն թղթակիցներուն, շեշտելով.

— «Ձեր առջեւ կը շնչեմ տաքուկ օդը բարեկամ երկրի մը։ Վստահ եմ թէ երբ վերադառնաք, մեր բարեկամութեան զգացումները պիտի յայտնէք բարեկամ ազգին, այնպէս ինչպէս կը զգանք մենք»։

Յետոյ խօսքը ուղղելով թուրք լրագրողներուն, ըսաւ.

— «Շատ գոհ եմ եւ խորապէս զգածուած՝ հելլէն նախարարներուն հետ ունեցած խօսակցութիւններէս։ Անշուշտ բարերաստիկ արդիւնքներ պիտի տան այդ խօսակցութիւնները»։

Վարչապետ Ըսմէթ փաշա եւս խօսք առնելով, ըսաւ յոյն թղթակիցներուն.

— «Յունաստանի եւ Թուրքիոյ բարեկամական յարաբերութիւնները ապահովութիւն եւ անդորրութիւն կ՚ընծայեն մեր երկու երկիրներուն։ Մեր հիւրերուն նամբորդութիւնը նոր հանգրուան մը պիտի կազմէ միջազգային խաղաղութեան զարգացման եւ ամրապնդման համար»։

Վարչապետը իրիկուան մեծ հացկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ հիւրերուն։ Յետոյ տեղի ունեցաւ փայլուն ընդունելութիւն մը։ Այս առթիւ խօսած ճառին մէջ, Ըսմէթ փաշա ըսաւ թէ թուրքեւհելլէն բարեկամութիւնը տեւական իրականութիւն մըն է։ «Այդ բարեկամութեան տեւականութեան եւ ամրութեան գրաւականը կը կազմէ երկու երկիրներու շահերուն եւ պէտքերուն նոյնութիւնը։ Յունաստանի եւ Թուրքիոյ գործակցութիւնը կը ձգտի ամրապնդել խաղաղութիւնը, որուն պահպանումը մեր առաջին պարտականութիւնն է։ Այդ գործակցութիւնը կ՚արտայայտուի Պալքաններու եւ Միջերկրականի խաղաղեցման համար կատարուած ջանքերով, մեր հասարակաց շահերը կը համապատասխանեն Եւրոպայի այդ մասին մէջ համախմբուած ազգերու շահերուն»։

Պ. Ցալտարիս, Յունաստանի վարչապետը, պատասխանելով հաստատեց թէ երկու երկիրներուն գործակցութիւնը պիտի ամրապնդուի այս նամբորդութենէն։ Եւ աւելցուց.

— «Երկու ազգերուն միջեւ հաստատուած կապերը կը համապատասխանեն ամբողջ յոյն ժողովուրդին եւ բոլոր քաղաքական հոսանքներու իղձերուն։ Երկու երկիրներուն սիրալիր համաձայնութեան մթնոլորտը անշուշտ պիտի ազդէ նաեւ Պալքանեան ժողովուրդներու յարաբերութեանց վրայ։ Թուրքեւհելլէն նոր համաձայնութեան ստորագրութեամբ, մենք նոր ապացոյց մը տըւած կ՚ըլլանք այդ նամբուն մէջ յարատեւելու մեր կամքին»։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Վիէննայի ազատագրման 250ամեակը

Սեպտ. 12ին, Վիէննայի շրջակայ լերան, Քալէնպէրկի վրայ տեղի ունեցաւ քաղաքին ազատագրման 250ամեակը։ Այդ լերան վրայ էր որ տեղի ունեցաւ վճռական ճակատամարտը՝ Թրքական բանակին հետ։ Առտուն կանուխ զոհաբանական պատարագ մատուցուեցաւ պատմական մատուռին մէջ, Լեհաստանի դահերէց կարտինալին կողմէ։ Ներկայ էին կառավարութեան անդամները, օտար դեսպանները եւ բազմաթիւ պատուիրակութիւններ։ Արարողութենէն յետոյ, վարչապետ Պ. Տոլֆուս ծաղկեպսակ մը դրաւ Սոպեսկիի մատուռին մէջ, յանուն Աւստրիոյ կառավարութեան։ Պատերազմական նախարարն ալ ծաղկեպսակ մը դրաւ Վիէննայի դիմադրութեան հերոսին՝ Սթարէմպէրկի յուշարձանին վրայ։ Ժամը 11ին տեղի ունեցաւ տարեդարձին պաշտօնական տօնակատարութիւնը, հերոսներու հրապարակին վրայ։ Վիէննայի արքեպիսկոպոսը հանդիսաւոր պատարագ մատոյց։ Արարողութենէն վերջը, հանրապետութեան նախագահը խոշոր ծաղկեպսակ մը դրաւ Թուրքերու մեծ յաղթականին՝ Սավուայի Էօժէն իշխանին յիշատակարանին վրայ։ Ծաղկեպսակը զարդարուած էր ազգային դրօշի գոյներով։ Այս առթիւ նախագահը ճառ մը խօսեցաւ, յիշելով գլխաւոր դրուագները պատմական ճակատամարտին եւ պանծացնելով Աւստրիոյ առաքելութիւնը եւրոպական պատմութեան մէջ։ «Այդ առաքելութիւնը ե՛ւ գերմանական է ե՛ւ տիեզերական։ Աւստրիացինե՛ր, հաւատարիմ եղէք դուք ձեզի եւ տնօրինեցէք ձեր ճակատագիրը»։

Հանդիսութիւնները վերջացան իրիկունը, երեք օր տեւելով։

Ֆրանսայի օդանաւային նախարարը

ՄՈՍԿՈՒԱ ԳՆԱՑ ՕԴԱՆԱՒՈՎ

Երեքշաբթի օր օդանաւով Մոսկուա գնաց Պ. Քօ, Ֆրանսայի օդանաւային նախարարը։ Կ՚ուղեկցէին ուրիշ երկու օդանաւեր։ Նախարարին օդանաւը իջաւ Սթրազպուրկի մէջ, քննութեան մը համար։ Կանգ առաւ նաեւ Փրակայի մէջ, ջերմ ընդունելութիւն գտնելով։

Վերադարձը տեղի պիտի ունենայ սեպտ. 22ին։

Ի պատիւ Ֆէյսալ թագաւորին

Իրաքի հանգուցեալ թագաւորին մարմինը, որ Պրնտիզի հասած էր մասնաւոր կառախումբով, անգլիական մարտանաւի մը մէջ դրուեցաւ Երուսաղէմ փոխադրուելու համար։ Այս առթիւ զինուորական պատիւներ եղան։ Դագաղը դրուած էր թնդանօթակիր սայլի մը վրայ եւ ծածկուած՝ Իրաքի դրօշով։ Զինուորներ բարեւի կեցած էին դագաղին շուրջ։ Թնդանօթ արձակուեցաւ Պրնտիզի բերդէն, երբ դագաղը մարտանաւ կը փոխադրուէր խալական շոգենաւով մը։

Թագաւորին մարմինը Հայֆա պիտի հասնի այսօր, հինգշաբթի, եւ Պաղտատ պիտի փոխադրուի օդանաւով։

⁂ Նոր թագաւորը հաւատարմութեան երդում ըրաւ Իրաքի խորհրդարանին առջեւ, որ արտակարգ նիստի հրաւիրուած էր։

Փոքրամասնութեանց պաշտպանութեան խնդիրը

Ժընեւէն կը հեռագրեն թէ՝ Գերմանիոյ Հրեաներուն վիճակը եւ ուրիշ պարագաներ նկատի առնելով, իր հողին վրայ փոքրամասնութիւն չունեցող ազգ մը նախաձեռնութիւնը պիտի ստանձնէ բոլոր փոքրամասնութեանց պաշտպանութեան խնդիրը ներկայացնելու Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդին։ Այս առթիւ, պիտի առաջարկուի փոքրամասնութեանց պաշտպանութեան վերաբերեալ յանձնառութիւնները տարածել բոլոր երկիրներուն վրայ, մինչդեռ անոնք պարտադրուած են միայն Եւրոպայի կեդրոնական եւ արեւելեան երկիրներուն։

Դժուարութիւնները նկատի առնելով հանդերձ, այն երկիրը որ պիտի ստանձնէ այս գործին նախաձեռնութիւնը, կը յուսայ շատ մը պետութեանց հաւանութիւնը ստանալ։

Ինչպէս կ՚երեւայ, Գերմանիոյ Հրեաներուն վիճակը իրարանցումի առնուած է «մարդասէրները», իսկ Թուրքիոյ փոքրամասնութեանց մասին մտածող իսկ չկայ, նոյնիսկ Լոզանի դաշնագրին սահմաններուն մէջ...

Հայրասպան աղջկան խնդիրը կը բարդանայ

Հարցաքննիչ դատաւոր Լանուտ կը շարունակէ մէկ – մէկ կանչել հայրասպան Վիոլէթի տարփածուները։ Այս վերջիններէն մէկը գացած է Սուրիա, իբրեւ զինուոր, եւ այնտեղ պիտի հարցաքննուի։

Ամէն միջոց կը փորձուի, ստուգելու համար Վիոլէթի ամբաստանութիւնները՝ իր հօրը դէմ։ Այս նպատակով, երեքշաբթի օր յանկարծ խուզարկութիւն կատարուեցաւ Նոզիէռ ընտանիքի բնակարանին մէջ։ Այսպիսի պարագաներու մէջ, անհրաժեշտ է ամբաստանեալին ներկայութիւնը, բայց դատական իշխանութիւնը վտանգաւոր կը գտնէ փողոց հանել Վիոլէթը։ Ուստի, խուզարկութեան համար իբրեւ վկայ առնուեցան դռնապանուհին եւ դրացի մը։ Ներկայ էին նաեւ պաշտպան փաստաբանները։ Խուզարկութեան միջոցին գտնուեցան բազմաթիւ դեղագիրներ, որոնք կը հաստատեն թէ Վիոլէթ գանազան հիւանդութիւններէ կը տառապէր 12 տարեկանէն ի վեր։ Հարցաքննութեան ատեն հայրասպանը ըսած էր թէ փորձեց կայծքարով մը կրակի տալ բնակարանը։ Այդ կայծքարն ալ գտնուեցաւ։ Յետոյ երեւան հանուեցաւ տետրակ մը որ կը պարունակէր վրան – բաց երգեր եւ լկիրչ պատկերներ եւ մեքենավարի մը յուշատետրը։ Կը կարծուի թէ այս բոլորը կը պատկանին Վիոլէթի հօրը, որ խնդիրս մեքենավար է։ Վիոլէթ պատմած էր թէ հայրը սովորութիւն ունէր քուրջի կտոր մը նետելու պահարանին մէջ, իրեն հետ սիրաբանելէ յետոյ։ Իսկապէս գտնուեցաւ էրիկ մարդու շապիկի կտոր մը, որ կնքուեցաւ, դիտական քննութեան ենթարկուելու համար։ Կը կարծուի թէ կա՛մ անարժէք բան է, եւ կամ դաւադիրի մը կողմէ ձգուած։

Վիոլէթի մայրը նորէն հարցաքննութեան պիտի կանչուի, եթէ առողջական վիճակը ներէ։ Իսկ հայրասպանը ինք նոր հարցաքննութեան մը ենթարկուեցաւ երէկ։

Տարփածուներուն վկայութիւնները հակասական են։ Երկու հոգի կը յիշեն թէ աղջիկը ակնարկներ ըրած էր իր հօրը այլասերութեան մասին։

Վիոլէթ առջի օր ամբողջ քսան վայրկեան խոստովանեցաւ բանտին խոստովանահօր առջեւ։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ

Բուէարկուած բանաձեւերը լաւագոյն կերպով կը ցոլացնեն ընկերվարական աշխարհամարտութեան մտահոգութիւնն ու տեսական ու գործնական հակազդողութիւնը:

Հերձուածացաւ գոյութիւն չունէր: Անհաշտ եւ տարաժեժ տարբեր չկային: Բոլորի նպատակն էր Միջազգայինը ցնցումներու եւ պատահականութեան չենթարկել եւ անխախտ պահել անոր բարոյական եւ ընկերվարական եղերայրակցութեան համբաւը: Ընդհակառակն, չատեր կային որ ամէն գնով, աշխատաւորութիւնը կ'ուզէին յեղափոխական պայքարի դաշտ դուրս բերել միմիայն փաշական ծաւալող յոյժանաքին դէմ:

Իրրեւ փոքրամասնութիւն, 14 հոգինոց պատգամաւորութիւն մը, զոր ծունկէնիայի հետեւեալ նախագիծ – բանաձեւը կ'առաջարկէր «Միացեալ – ճակատի» մասին եւ կ'ըսէր·

— «Բանուորական միացեալ ճակատն է միայն որ մեծապէս պիտի դիւրացնէ մեր պայքարը թէ փաշականութեան, թէ պատերազմի վտանգի եւ թէ իշխանութեան յեղափոխական ճանապարհով հասնելու համար:

Աշխատաւորութեան յեղափոխական միութիւնը պէտք է կատարուի միջազգային եւ ազգային հողի հետեւեալ հիմքերով.— Դասակարգային աշխատաւորական կազմակերպութեանց ներքնաշէն գործունէութիւն դրամատիրական կարգերու խորտակման եւ ընկերվարութեան հաստատման համար: Ամէն գնով ընդառաջ երթալ վերջ դնելու համար բոլոր տեսակի հերձուածներուն եւ ընկերվարութեան տալու իր հզօր կերպարանքը: Հակառակ երկու Միջազգայիններու միջեւ գոյութիւն ունեցող տարաձայնութենէն՝ ջանալ ղուրս գալ այդ կացութենէն եւ հարուածել աշխատաւորութեան սխերիմ թշնամին — փաշականութիւնը: Յորհրդաժողովը պարտք կը դնէ Գործադիր Մարմնին վրայ անմիջապէս գործի անցնելու: Մենք անյետաձգելի կը գտնենք· ա) Միջազգայիններու խորհրդաժողովի մը գումարումը քննելու համար միացման կարելիութիւնները, եւ բ) Ընդհ· ժողով մը ուր համախմբուած բլլան հակաֆաշական եւ հակապրամատիական բոլոր կազմակերպութիւնները զանգուածային ցոյց մը ընելու համար:

Յորհրդաժողովին վրայ նմանապէս պարտք կը դրուի միացնել նաեւ ընկերվարական այն հոսանքները, որ չնչին պատճառներով բաժնուած են իրարմէ:

Այս միեւնոյն փոքրամասնութիւնը 12 ստորագրութեամբ խորհրդաժողովին առաջարկեց ուրիշ բանաձեւ մը եւս իշխանութեան յեղափոխական նուաճման մասին:

Արդար բլլալու համար քանի մը քաղուածքներ ալ ընենք փոքրամասնութեան այդ բանաձեւէն·

— «... Վայրենի եւ արիւնոտ պայքար, զանգուածային գերեվարութիւն եւ թմրու ազգայնականութիւն միացած հակահեղափոխական զգուելի հալածանքներուն կուտան գերմանական ներկայ րժիժի հարազատ պատկերը:

Բանուորական ուժերը ջլատուեցան Գերմանիոյ մէջ մէկ կողմէն համայնավարներու անմիտ պայքարի, միւս կողմէն սոց· դեմոկրատիայի մեղկ քաղաքականութեան պատճառաւ: Հիթլէր յաղթականօրէն փուեց իր թեւերը օգտուելով թէ մեր նեբքին պատակառումներէն եւ թէ սիրոյ անհեռատես տաղնապէն: Գերմանական դէպքերը ուշերդող անգամ մըն ալ հաստատեցին բարենորոգչական մտածողութեան անանկութիւնը եւ համայնավարական հերձուածական հիւանդութիւնը:

Այժմ բանուորութեան առջեւ երկու ճամբայ կայ,— կամ ուղղակի պայքար յանուն ընկերվարութեան եւ կամ դեռնաստրած երկրպադութիւն փաշական սիրակալութեան:

Իշխանութեան հասնելու եւ անոր սիրելու համար ընկերվարական կուսակցութիւնները պէտք է հաստատեն բանուորական դիկտատուրա, ժողովրդապետական հիմքերով եւ ընտրական բոլոր ազատութիւններով:

Քաղքենի ժողովրդապետութիւնն ու դրամատիրութիւնը անյարիր տարրեր են եւ ուշ կամ կանուխ առաջինը պիտի փոխանցուի փաշականութեան:

Յորհրդաժողովի ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք նաեւ միջին դասակարգին վրայ, որ ներկայ անհետացման տագնապէն խորապէս ազդուած, թշուառացած է եւ փաշականութեան դէմ գլուխ բարձրացուցած զանգուած երկիրներու մէջ:

Փաշականութեան դէմ պայքարը սերտ կերպով կապուած է ներկայ անհետացման տագնապին հետ: Վիճելի նայի Միջազգայինի համագումարը լաւագոյն կերպով բնորոշած էր ըսելով· «Ներկայ տագնապը բժիժի տագնապ է եւ նախ քան այլն է դրամատիրական կարգերէն՝ ընկերվարական կարգերու փոխանցման:

Յորհրդաժողովը կուգայ հաստատելու որ դրամատիրական կառավարութեանց ծնունդն եղող Ազգերու Դաշնակցութիւնը, Զինաթափութեան եւ Տնտեսական խորհրդաժողովները անանկացած հիմնարկութիւններ են: Մինչ բանուորութեան եւ գիւղացիութեան չհներու ներկայացուցիչ ընկերվարական կառավարութիւնն է որ տարբեր երկիրներու մէջ վերջ պիտի դնէ թէ պատերազմի վտանգին եւ թէ փաշականութեան»:

Յորհրդաժողովի մեծամասնութեան եւ բանաձեւերու յանձնախումբին կողմէ երկարօրէն խօսեցաւ Օթթօ Պաուէր խիտ հասուն եւ ճարտար ձեւով եւ խորհրդաժողովը ճնշող մեծամասնութեամբ վաւերացուց անոր ներկայացուցած բանաձեւը·

Տանք նաեւ Պաուէրի բանաձեւի հիմնական մտքերը·

— «... Ֆաշականութիւնը, կը ձգտի իր դրօշին տակ համախմբել ազգային բոլոր ուժերը ուրիշ ազգերու դէմ դուրս ցցուելու տրամադրութեամբ համաչխարհային նոր պատերազմի մը վտանգն է որ կը սաւառնի մեր վրայ աւերակոյտի վերածելու համար մարդկային դարաւոր քաղաքակրթութիւնը:

Ֆաշականութիւնը կը անանի դրամատիրական կարգերէն եւ խոչոր կալուածատիրութենէն: Այնտեղ ուր ֆաշական մենաշնորհութիւնն է հաստատուած, պէտք է ժողովրդական յեղափոխութեամբ խափանել: Իսկ այնտեղ, ուր ժողովրդավար կարգերը տակաւին կանգուն են, պէտք է ամէն գնով պահել, իսկ այնտեղ ուր ֆաշական յորձանքը կուգայ խորտակելու եղած ազատութիւնները, բանուորութիւնը պէտք է իր ձեռքի տակ ունեցած բոլոր միջոցներով կատաղի պայքարի մէջ նետուի պաշտպանելու համար իր սեփական ազատութիւնները եւ ժողովրդավար կարգերը: Բանուոր դասակարգը զերմանական դառն փորձերէն յետոյ, ամենուրեք, պէտք է եղբայրական ձեռք կարկառէ իրարու, մահացու թշնամիին հանդէպ:

Եւ Պաուէր կ'եզրակացնէ·

1.— Բոլոր ընկերվարական կուսակցութիւնները պէտք է ցոյցեր կազմակերպեն նոյեմ· 9ին, 1918ի զերմանական յեղափոխութեան տարեդարձին առթիւ:

2.— Բոլոր ընկերվարականները պէտք է եղբայրական օգնութիւն ցոյց տան զերմանական փաշիզմի դէմ կռուող Ազգերու Դաշնակցութեան եւ կանոնց՝ Մաթէօթիի Ֆոնտի միջոցաւ:

3.— Միջազգայինը իր բոլոր միջոցներով պէտք է ուժեղացնէ հիթլէրականութեան դէմ բարոյական եւ նիւթական պայքարը:

4.— Միջազգային հրաւէր կը կարգայ բոլոր ազատ ժողովուրդներուն միանալու եւ ճակատ կազմելու իտալական եւ զերման փաշականութեան դէմ, որ կ'ուզէ նոր պատերազմ հրահրել:

5.— Միջազգայինը կոչ կ'ընէ պայքարելու փաշականութեան դէմ անոր համար որ իր հետ անխուսափելի կերպով կը բերէ պատերազմի վտանգը: Ժողովրդավար երկիրներու բանուորութիւնը չպիտի խաբուի պատերազմի դոյզնդոյն հեռանկարներէն, եթէ նոյն իսկ անիկա մղուի յանուն ճնշուած ժողովուրդներու: Իսկ հակառակ ընկերվարութեան ճիգերուն եթէ պատերազմը պայթի, յարձակող եւ պաշտպան պետութեան բանուորութեան վրայ երկու պարտականութիւն կ'իյնայ ընելիք.— Մէկ կողմէն պաշտպան հանդիսանալ իր կազմակերպական գործերուն, ազատ ու անկախօրէն, միւս կողմէն կապ պահել Միջազգայինի հետ, օրքան կարելի է չուտ գաղնկեցնելու համար պատերազմական գործողութիւնները»:

Այս բանաձեւէն յետոյ, Զիրոմսկի փոքրամասնութեան կողմէ յայտարարութիւն մը ըրաւ որուն հիմնական սեռակէտները ներկայացուցած էինք իրենց բանաձեւերով միասին:

Քաղքենի ժողովրդապետութիւնն ու դրամատիրութիւնը անյարիր տարրեր են եւ ուշ կամ կանուխ առաջինը պիտի փոխանցուի ֆաշականութեան:

Յորհրդաժողովի ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք նաեւ միջին դասակարգին վրայ, որ ներկայ անհետացման տագնապէն խորապէս ազդուած, թշուառացած է եւ ֆաշականութեան դէմ գլուխ բարձրացուցած զանգուած երկիրներու մէջ:

Ֆաշականութեան դէմ պայքարը սերտ կերպով կապուած է ներկայ անհետացման տագնապին հետ: Վիճելի նայ Միջազգայինի համագումարը լաւագոյն կերպով բնորոշած էր ըսելով· «Ներկայ տագնապը բժիժի տագնապ է եւ նախ քան այլն է դրամատիրական կարգերէն՝ ընկերվարական կարգերու փոխանցման:

Յորհրդաժողովը կուգայ հաստատելու որ դրամատիրական կառավարութեանց ծնունդն եղող Ազգերու Դաշնակցութիւնը, Զինաթափութեան եւ Տնտեսական խորհրդաժողովները անանկացած հիմնարկութիւններ են: Մինչ բանուորութեան եւ գիւղացիութեան չհներու ներկայացուցիչ ընկերվարական կառավարութիւնն է որ տարբեր երկիրներու մէջ վերջ պիտի դնէ թէ պատերազմի վտանգին եւ թէ ֆաշականութեան»:

Յորհրդաժողովի մեծամասնութեան եւ բանաձեւերու յանձնախումբին կողմէ երկարօրէն խօսեցաւ Օթթօ Պաուէր խիտ հասուն եւ ճարտար ձեւով եւ խորհրդաժողովը ճնշող մեծամասնութեամբ վաւերացուց անոր ներկայացուցած բանաձեւը·

Տանք նաեւ Պաուէրի բանաձեւի հիմնական մտքերը·

— «... Ֆաշականութիւնը, կը ձգտի իր դրօշին տակ համախմբել ազգային բոլոր ուժերը ուրիշ ազգերու դէմ դուրս ցցուելու տրամադրութեամբ համաչխարհային նոր պատերազմի մը վտանգն է որ կը սաւառնի մեր վրայ աւերակոյտի վերածելու համար մարդկային դարաւոր քաղաքակրթութիւնը:

Ֆաշականութիւնը կը անանի դրամատիրական կարգերէն եւ խոչոր կալուածատիրութենէն: Այնտեղ ուր ֆաշական մենաշնորհութիւնն է հաստատուած, պէտք է ժողովրդական յեղափոխութեամբ խափանել: Իսկ այնտեղ, ուր ժողովրդավար կարգերը տակաւին կանգուն են, պէտք է ամէն գնով պահել, իսկ այնտեղ ուր ֆաշական յորձանքը կուգայ խորտակելու եղած ազատութիւնները, բանուորութիւնը պէտք է իր ձեռքի տակ ունեցած բոլոր միջոցներով կատաղի պայքարի մէջ նետուի պաշտպանելու համար իր սեփական ազատութիւնները եւ ժողովրդավար կարգերը: Բանուոր դասակարգը զերմանական դառն փորձերէն յետոյ, ամենուրեք, պէտք է եղբայրական ձեռք կարկառէ իրարու, մահացու թշնամիին հանդէպ:

Եւ Պաուէր կ'եզրակացնէ·

1.— Բոլոր ընկերվարական կուսակցութիւնները պէտք է ցոյցեր կազմակերպեն նոյեմ· 9ին, 1918ի զերմանական յեղափոխութեան տարեդարձին առթիւ:

2.— Բոլոր ընկերվարականները պէտք է եղբայրական օգնութիւն ցոյց տան զերման ֆաշիզմի դէմ կռուող Ազգերու Դաշնակցութեան եւ կանոնց՝ Մաթէօթիի Ֆոնտի միջոցաւ:

3.— Միջազգայինը իր բոլոր միջոցներով պէտք է ուժեղացնէ հիթլէրականութեան դէմ բարոյական եւ նիւթական պայքարը:

4.— Միջազգային հրաւէր կը կարգայ բոլոր ազատ ժողովուրդներուն միանալու եւ ճակատ կազմելու իտալական եւ զերման ֆաշականութեան դէմ, որ կ'ուզէ նոր պատերազմ հրահրել:

5.— Միջազգայինը կոչ կ'ընէ պայքարելու ֆաշականութեան դէմ անոր համար որ իր հետ անխուսափելի կերպով կը բերէ պատերազմի վտանգը: Ժողովրդավար երկիրներու բանուորութիւնը չպիտի խաբուի պատերազմի դոյզնդոյն հեռանկարներէն, եթէ նոյն իսկ անիկա մղուի յանուն ճնշուած ժողովուրդներու: Իսկ հակառակ ընկերվարութեան ճիգերուն եթէ պատերազմը պայթի, յարձակող եւ պաշտպան պետութեան բանուորութեան վրայ երկու պարտականութիւն կ'իյնայ ընելիք.— Մէկ կողմէն պաշտպան հանդիսանալ իր կազմակերպական գործերուն, ազատ ու անկախօրէն, միւս կողմէն կապ պահել Միջազգայինի հետ, օրքան կարելի է չուտ գաղնկեցնելու համար պատերազմական գործողութիւնները»:

Այս բանաձեւէն յետոյ, Զիրոմսկի փոքրամասնութեան կողմէ յայտարարութիւն մը ըրաւ որուն հիմնական սեռակէտները ներկայացուցած էինք իրենց բանաձեւերով միասին:

Քաղքենի ժողովրդապետութիւնն ու դրամատիրութիւնը անյարիր տարրեր են եւ ուշ կամ կանուխ առաջինը պիտի փոխանցուի ֆաշականութեան:

Յորհրդաժողովի ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք նաեւ միջին դասակարգին վրայ, որ ներկայ անհետացման տագնապէն խորապէս ազդուած, թշուառացած է եւ ֆաշականութեան դէմ գլուխ բարձրացուցած զանգուած երկիրներու մէջ:

Ֆաշականութեան դէմ պայքարը սերտ կերպով կապուած է ներկայ անհետացման տագնապին հետ: Վիճելի

Շար. 3 սիւն.

«ԳԻՒՂԱՑԻԻՆ ԻՆԿԱԾ ՓՈՍԸ ԿԸ ԽՈՐԱՆԱՅ»

"Գոնիայի հովիտի գիւղացիները կը գաղթեն,,

Այս կրկնակ վերնագիրներուն տակ «Ագդն», Ադայեւի թերթը կը գրէ (2 սեպտ·)·—

Գաստընհանը, Գոնիայէն Պոլիս ճամբուն վրայ, առաջին գաւառակն է: Իր աւելի քան 23000 բնակչութեան 12000էն աւելի գիւղացիներ, ուրիչ խօսքով հողագործներ են: Գաւառակին կեդրոնը բնակողներուն կարեւոր մասը նպարավաճառ, վերեզակ կամ մանր առեւտրականներ են: Գաւառակին արտադելիք ապրանքները կ'արտածեն: Գիւղացին իր բերքը ասոնց կը ծախէ ու իր պէտքերը քաղաքէն կը հայթայթէ: Ընդհ· պատերազմէն առաջ, գիւղացիները հարուստ էին: Այն օրերու առատութիւնը կարօտով կը յիշեն: Ընդհ· պատերազմի դրկանքին վրայ եկան աւելնալու զառանցական պայքարի նեղութիւնները: Մինչ գիւղի երիտասարդները կը պայքարէին ճակատին վրայ, Աչէճիքներն ու Ցամբամաճիքները արօրներուն վարեցան: Մէկ կողմէ իրենց զաւակները մեծցուցին ու միւս կողմէ իրենց ամուսիններուն զրամ ուղարկեցին: Երկիրը վրկուեցաւ եւ ողջ մնացող Մէհմէտճիքները վերադարձան իրենց գիւղերը· բայց, տանը մէջ դան միայն ձեռքերը կոչկոտ կապած կիներն ու արեւէն այրած մէկ քանի տղաք: Առանց զրամի էին, նաեւ՝ մերկ: Իրենց առաջին գործը եղաւ քաղաքէն ուտեստեղէն հայթայթել: Ապանովութիւնն ալ անոնց կը սպասէին· անոնց ապառիկ ու սուղ ապրանք ծախելով պիտի հարստանային: Գիւղացիները խումբ խումբ չուկայ իջան ու պարաք բերին: Կալի չրջանին վճարելի պարտքին համար տրուած մուրհակը վաճառականին տեսարկին էր: Գիւղացին միայն առա· դին չհարցուց, չէր գիտեր թէ ինչ է իր պարտքը: Կալի առեն խանութները փակուեցան: Ամէն խանութպան, պարկերն առած, կալերը թափեցան՝ իրենց պահանջները գանձելու համար:

Գաստընհանի գիւղացին տարիներէ ի վեր չկրցաւ տեսնել կալ մը ուր պահանջատէրը անկուշտ չըլլայ: Մինչեւ 1927 տարիները լաւ գացին, անձրեւները անպակաս եղան: Եւ սակայն, յետոյ եկաւ երաշտութիւնը: Գիւղացին հազնելիքէն հրաժարեցաւ: Ու միայն կոկորդի կոխին սկսաւ: Վաճառականներուն ձեռքը ցորեն կար, տարի մը առաջ՝ պահանջի փոխարէն գիւղացիներէն առած էին: Գիւղացիները աղաչեցին վաճառականներուն, «անօթի չմնանք, յառաջիկայ տարի մէկին դէմ երեք կուտանք» բսին: Ու մէկի տեղ առածնին երեքի տեղ առին...: Տարի մը առաջ, պարտքի փոխարէն իր առած 100 ոսկին իբրեւ 300 ոսկի եւս առնող գիւղացին, անտրոյ դժբախտութեան մը մէջ կը քշուէր: Այդ տարին պարտքերը չկրցաւ վճարել ու քանի մը պատիկը աւելի պարտք ունեցաւ: Յաջորդ տարին եւ բաշտը կրկին չծնդացուց գինքը: Ու կրկին պարտքեր ըրաւ: 1929ին, այլ եւս հնարաւորութիւն չունեցաւ իր բազմապատկուած պարտքը վճարելու: Բերք կար, բայց գիները չատ ինկած էին:

Գիւղացին ցորենը գնած էր: Ձեռքը առնեցածը ծախեր էր: Մէկ քիլէի պարտքը երեք քիլէի արժէքով վճարեց, որովհետեւ, մէկ Գոնիայի քիլէն (Պոլսոյ 6 քիլէ) 50 ոսկիի ստած էր, մինչդեռ 3 Գոնիայի քիլէն 30–40 ոսկի հազիւ կրցաւ ծախել... 10–15 ոսկի պարտքի տակ մնացող գիւղացին 20–30 ոսկիի մուրհակ մը տալով, մինչեւ առաջիկայ կալ պայմանաժամ առաւ: Միւս կողմէ ալ սոխպուեցաւ անհրաժեշտ պէտքերը առնել: Ու ասոնք ալ բարդուեցան պարտքին վրայ: Միւս կողմէ ալ երկրագործական զրամատան պարտքեր ըրաւ: Եկաւ չրջան մը, երբ ո՞ր կողմէն ալ նայէինք գիւղացիին՝ «պարտք» կը տեսնէիք: 1930ին մեր բերքերուն գիներուն անկումը բոլորովին անել կացութեան մը մատնեց գիւղացին: Եթէ իր ամբողջ արտադրածը ծախէր, կրկին չէր կրնար վերկուիլ: 60000 ոսկի զրամագլուխ ունեցող Գաստընհանի երկրագործական զրամատունը միայն գիւղացիներէն 100000 ոսկի պահանջ ունի: Իսկ մէկ քանի ուրիշ անձերէ ալ՝ 50000: 1917ին ու անկէ յետոյ հնտացու գնելու համար արուած այս զրամները (30ով 40ով) մէկ Գոնիայի քիլէի արժէքն էին: Հիմա, գիներու անկումէն վերջ, 5 քիլէի արժէքէն ալ աւելի են...:

Այսպէս կը թուի թէ գիւղացին ունեցած պարտքը բնաւ պիտի չվերջանայ: Հինգ տարի առաջ 100 ոսկիի ապառիկ եղ մը գնող գիւղացին, այսօր ուան արժէքով երեք եղի զրամ վճարած ըլլալով հանդերձ, դեռ եւս երեք եղի արժէք պէտք է վճարէ որ իր այդ պարտքէն ազատի:

Գիւղացին իր պարտքը չվճարեց, անկարող է վճարելու...: Վաճառականն ալ «լեզրա»ի օբէնքին կռթնցաւ: Ամէն ոք իր պահանջները մուրհակի վերածեց: Ու հիմա ամբողջ գիւղային իեռայի կողմէ կը հետապնդուի:

Այս տարի, Գոնիայի չրջաններն երաչտութիւնը ժողովուրդին մէկ մասը անօթութեան դատապարտեց: Ինկիւրիէն Գոնիա եկող ինքնաշարժի ճամբորդները կ'ըսեն թէ Ճիհանպէյլիի գիւղացին իր ցանածն իսկ չկրցաւ առնել ու այս տարի, անօթութեան պատճառաւ, ստիպուած է գաղթելու...: 13 յունիսին ես ալ անցայ նոյն ճամբայէն ու այդ ըսուածները ճիշդ գտայ:

Գաստընհանի գիւղերը եւս այս տարի նոյն դժբախտութեան ենթակայ են: Այժմէն իսկ էնկիւրի, էսկիշէհիր գաղթող գիւղացիներ կան:

Իր ցանած հունտը չառնող եւ կամ հաղիւ իր չոր հացը ստացող գիւղացին, իր պարտքը չկարենալ վճարելուն այս տարի եւս իեռայի ծախքերուն պիտի ենթարկուի:

Պահանջատէրերը իեռայի պաշտօնեաները կը նստեցնեն ինքնաշարժերը ու կը բերեն գիւղերը... Հաճզի յարմար ապրանքը հագիւ ծախքը կը փակէ: Ու գիւղացին ունեցածը ծախուելէն վերջ ալ պարտքը կը մնայ ու կը մնայ... Պահանջատէրը, առանց ստուգելու գիւղացին ունեցածը, իեռայի կը դիմէ: Զի մտածեր, քանի որ իեռայի ծախքը գիւղացիին կը պատկանի:

Երկրագործական զրամատան պաշտօնեան ալ կը հետապնդէ: Այս վերջինը իր պարտականութիւնն է որ կը կատարէ, անշուշտ, բայց, ոչինչ կը գտնէ: Դէպ դէպ պարտքեր ունեցող գիւղացին իրրեւ անունդ չոր հացի, իսկ իրրեւ հազուստ քուրջի մը կարօտ է: «Կը բաւէ որ, կ'ըսէ ան, ամէն օր զուռս պարնող զրամատան պաշտօնեային եւ պարկը ձեռքը օրն ի բուն պիտ հետապնդող վաճառականին ապատիմ»: Այսօրուան վիճակը բոլորովին չփոթեցուցած է գան, եւ ոչ ոք հետաքրքրուած չէ, «Աստուած իմ, տուր ինձի ու ասոնց ձեռքէն ազատիմ» կ'ըսէ: Իսկ պահանջատէրերուն կը պատասխանէ·

— «Ի՞նչ ընեմ, այս տարի բերք չկայ, հնտացու եւս չմնաց, նորէն ձեզմէ պիտի առնեմ հնտացուն եւ կամ զրամատունէն պիտի ուղեմ: Աստուած մեծ է, յառաջիկայ տարի իննչպիսի առատ առատ հունձք մը կ'ունենանք եւ այս հոգերէն կ'ազատինք»:

Եզրակացութիւն.— Գաստընհանիի գիւղացին գլխէն մինչեւ ոտքին եղունգը պարտքերու մէջ խեղդուած է, եւ եթէ նոր չդտնուի, փոսը հետզհետէ աւելի պիտի խորանայ:

ՊՐՈՒՍԱՆ ԱՒ ՆՈՑՆԸ ...

«Ագդն»ի նոյն թիւին մէջ Պրուսայէն ալ կը գրեն·—

Այսօրուան նեղութիւնն ու անզորդութիւնը մեքենայի ճարտարարուեստը բերաւ: Մինչդեռ Աչտաղլուի մէջ ճարտարարուեստը դեռ չատ եւս մնացած է: Այդ պատճառաւ ալ, հոս տագնապին դէմ մէջոցներ փնտռած ատեն ուրիշ ու տեղն չարմար մէջոցներ դտնելու է: Արդէն, մեր երկրին մէջ տագնապը ծնունդ առաւ արմտիքին ու այլ բերքերուն ժամանակաւոր: Գիւղացիին եկամուտը նուազելով դժնելու կարողութիւնը եւս չատ բնականօրէն պակսեցաւ: Իսկ գիւղացիին կապուած քաղաքացիին վիճակն ալ չատ վատթարացաւ ու անանկութիւնները իրարու յաջորդեցին:

Գիւղացիին եկամուտը նուազած է: Մինչդեռ, բաղդատմամբ երկկուան, այսօր ծախքը չատ աւելցած է: Ասոնց ամենագլխաւորները տուրքերն են: Մանաւանդ հողի ու արջառի տուրքերը: Այսօր, տեղ տեղ, հողի տուրքերուն չուրջ այնքան անբնականոնոնութիւններ կան որ մարդ ուղղակի կ'ապշի կը մնայ: Շատ է թէ ինչ անոնց օրինք իրենց հանած բերքովը իրենց տուրքերն իսկ չեն կրնար տալ: Այդ պատճառաւ ալ ապառուած ճիզը միշտ ապարդիւն կ'անցնի: Երկկ, երբ ցորենին գինը 20 դրչ· էր, հողի տուրքը աւելի քիչ էր: Այսօր ցորենը 2–3 դրչ· է, իսկ տուրքերը նուազած են: Աւելի վերջ եղած կարգ մը յաւելումները այս երեւոյթը աւելի չեշտեցին: Եւ ինչ վրդովուի: Ուրեմն անձրեւով գեկուեք,— ինչ որ հաճելի չէ:

Ահա խոպոտ ձայն մը որ կոկորդի հազիւ բերան փոխադրուած կը խըշտրտի·

— Կառքը պատրաստ է, տիկինը եւ պարոնները:

Ու վերէն վար խոպոտ ձայնը պատճառած նոյն յանկերգը չարունակէ դուռները փակելով: Ու բեմն մեկնումի նշանն է վերջին այդքան աղմուկը: Ահա նուագախումբ մը — ճակատ համբոյրեր, ծափողներ ալ կան, իսկ չորժ մեքենային վակոններուն վրայ նուագ եւ իրարանցում կը դարձի···

Ու սիրելի նուագածուն կը սկսի նուագել «Մեր Հայրենիք»ը, մինչ ամբողջ ամրոխը կը սուրայ, պիծերը ըրած բարակ մաղուող անձրեւին տակ:

Կուչէնա ձայն մը կը պոռայ·

— Նուագէ՛, նուագէ՛ հայ ոգի օր մըն ալ երբ հայրենիքի մէջ կուժքի մեկնինք, այն առեն «Հայրենիք»ի բառերը կը վերանան հարթաուեմբ կ'երգենք·

Մեր հայրենիք ազատ անկախ,
Մեր ոսոխէն միշտ անվախ...

Մ· Ի· ԹՈՍՃԵԱՆ

ՄԱՐԶԱՑԱՆ

Տարաբախտ տատիկը

— oo —

Միջազգային ե· Համալսարանում գտերը վերջ գտան կիրակի օր Բրիւնոյի մէջ: Սառնու կուսանք աշխ[illegible] թիւք մրցումներուն ամբողջական գ[illegible] կը: Միւս խաղերուն մէջ կարելի է յ[illegible] Ֆրանսայի Թրօնհէյի եւ խաղ[illegible] լուտէի օր· Օրլանտինէի յաղթանակները թէնիսի մէջ, Իտալիոյ առաջնութիւնը ֆութպոլի մրցումներուն Ցիրանասցիներու չատ դիւրին յաղթանակը ըրկպիի, Ֆրանսուհի Օբ· Պլօնասի յաղթութիւնները լողի դուէհան երեք մրցումներուն (կիներու բաժին), իտալացի սուսերակիռներու յաջողութիւնները հատուկան մրցումներու, իսկ գ[illegible] ասական խումբինը՝ խմբական մրցումին մէջ·

100 մէթր վազք·— Բիլիւկ (Գեր[illegible] 10 7/10 երկվ· 200 մ· վազք Մէյ[illegible] (Զեխ) 22 1/10 երկ· 400 մ·վ· Ցամբա (Մ· Ն·) 47 8/10 երկվ· 800 մ· վ· Տէսկքըր (Գերմ·) 1 վայրկ· 56 6/10 երկվ· 1500 մ· վ· Պէքալի (Իտալ·) 3 վայրկ· 49 2/10 երկ· (Կը հաստատէ Լատումէկկի պատկանող աշխարհի գրանիչին)· 3000 մ· վ· Զէյմէի (Իտալ·) 8 վ· 43 երկ·

110 մէթր արգելարշաւ·— Մորիս (Մ· Ն·) 14 4/10 երկ· 400 մ· արգելք Նաճի (Հունգար) 54 7/10 երկ·

Բարձրութիւն·— Պոտոսի (Հունգար) 1 մէթր 94 ս·

Հեռաւորութիւն·— Քուէիս (Իսպանիա) 7 մէթր 26 ս·

Ջուղով բարձր·— Լիուպչէրի (Շուէդ) 3 մէթր 90 ս·

Գունդ նետել·— Քունքի (Ֆինլանդիա) 15 մ· 52 ս·

Սկաւառակ·— Լապօրտ (Մ· Ն·) մէթր 90 ս·

Նիզակ·— Վարգկի (Հունգ) 64 85 ս·

Դրօշարշաւ· 4 անգամ 100 մէթր

Դրօշարշաւ (400 × 200 × 800 × Գերմանիա 42 երկ· 4×400·— Գերմանիա 3 վ· 17 6/10 երկ·

Դրօշարշաւ (400+200+200+800· Իտալիա 3 վ· 28 2/10 երկ·

Բէնտաթլօն·— Սիեվէրթ (Գերմ· 4,163 կէտ 53:

Ինչպէս կը տեսնուի այս ցանկին, Գերմանիոյ ուսանողները են որ աչքի նէն աւելի յաղթանակ տարած են տարբեր խաղերուն մէջ: Բնական է որ տարեկան երբ գիտենք թէ Գերմանիա ամէն կարգի խաղերու մէջ եւրոպայի առաջնութեան դասուող ազգն է: Կիրակի օր մասին աւելորդ ապացոյց մը եւս ունենանք Գօլֆի մարզադաշտի մէջ, ուր Գերմանիա եւ Ցիրանա միմրցին իրարու դէմ: Հակառակ հատասուած գերմանական յաղթութեան, մրցումը կը խոստանայ հետաքրքրական ըլլալ նկատի առնելով այն եռանդը զոր Ցիրանացիները այս կարգի հանդիպումներու մէջ կուտան: Աթլէթիք եղանակին փակումին առթիւ աւելի գեղեցիկ հաւաքոյթ մը կարելի չէր կազմակերպել Փարիզի մէջ: Նոյն օրը բացի այդ կու ազգերու մրցումէն, տեղի պիտի ունենան նաեւ զանազան վազքեր

բոնց պիտի մասնակցին քանի մը ծանօթ օտար մարզիկներ:

Մինչ այդ, Լաուսմէկ, կախակայծուած իր ֆէյէրթասթանէն, որ իր առուած իր ֆէյէրթասթանէն, որ իր առուած իր ֆէյէրթասթանէն, կը զոցէ մայրաքաղաքին բոլոր չէն կը զոցէ մայրաքաղաքին բոլոր չէն կը զոցէ մայրաքաղաքին բոլոր չէն

50,000 «ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ» ՆԵՐՈՒԹԱՓՈՐԸ

Երեքշաբթի օր Մուսոլինի աչքէ անցուց 50,000 «յառաջապահ»ներ (փաշական պատանիներ), Հռոմի կոլիսէումին մօտ: Տղաբը թափոր կազմեցին համ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925)

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15-70

Métro : TOLBIAC

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Այլ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՈՒՐԲԱԹ 15 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1933

15 Septembre 1933

9րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2292 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

«ՏԷՍԹԱՆ»Ը՝ ԱՐԻՒՆ-ԱՐՑՈՒՆՔԻՆ ՎԵՐԵՒ

Նոր չէ որ Փարիզի ռամկավար պաշտօնաթերթը, նախանձելով իր միւս պաշտօնակիցներուն, կուսակցական ընդդիմախօսութիւնը կը շփոթէ հասարակ խուժանավարութեան հետ։

Բայց այս անգամ խիկարէս որ չափը կ՚անցընէ։

Ամիսներէ ի վեր, ամբողջ ռամկավար մամուլը դարձեր է «խթէրիք»։ Մոլեգնօրէն բռնուած՝ հակադաշնակցական անլուր կղմձգութենէ մը։

Ան մինչեւ իսկ չափուելու սպառնալիքնե՞ր կ՚ընէ, — «մեր կողմէն եթէ մէկ հոգի իյնայ, իրենցմէ կրնայ տասը իյնալ»։ (Արեւ, 9 օգոստոս)։

Փարիզի պաշտօնաթերթը կրնա՞յ բացատրութիւն կազմել։

Մանաւանդ որ, երեւոյթները «բարենշան» են։ Կարելի եղաւ նոր ճակատ մը բանալ, դրօշամարտի խայտառակութիւնը սարքելով։

Եւ ահա փախստականներու պատմութիւնը։ Նոր դրամագլուխ՝ թոյն սրսկելու համար։

Ռամկավար պաշտօնաթերթը չի գոհանար կասկածելի ցուցնելով դաշնակցական թերթերուն լուրերը։

Ան չի բաւականանար, միտք պղտորելով նոյն իսկ ցանկերու մասին։ Կեցած տեղը, առանց իր «սեփական աղբիւրներէն» ո՛ր եւ է տեղեկութիւն ունենալու։

Այլ եւ, — բայց դո՛ւն կարդա՛, ընթերցող։ Կարդա՛ եւ դատէ.

— «Բայց այս փախուստին մէջ ամէնէն ուշագրաւը դաշնակցական թերթերու ցուցադրած ներքին հրճուանքն է։ Անհրաժեշտ է ըսել թէ այն յուզումը զոր անոնք կը ցուցնեն այս նոր «աղէտ»ին շուրջ, կեղծ է եւ ննենգ։

«... Անոնց անգամ մը այսպիսի «արտագաղթեր» պէտք են, որպէսզի Դաշնակցութեան ղեկավարները նոր ներշնչում մը ստանան, նոր դրամագլուխ մը՝ պայքարի նոր ճակատ մը յարդարելու համար։

«... Եւ եթէ «Ցուսաբեր» եւ իր միւս պաշտօնակիցները չխանդավառուէին այսպիսի «բարձր եւ գաղափարական հայրենասիրութեամբ», Դաշնակցութիւնը շատոնց հրաժարած պիտի ըլլար «միացեալ եւ անկախ» Հայաստան ստեղծելու իր տքնաջան աշխատանքներէն ...»։ (Ազատ-ամարտ, 13 սեպտ.)։

Անկրթութի՞ւն է, անարդարութի՞ւն է, ընթերցո՛ղ, եթէ ըմենքոր բոր կապած է այս մարդոց հոգին։

Ուրեմն Դաշնակցութիւնը, — ոեւէ Դաշնակցական — կրնա՛յ եղեր «ներքին հրճուանք» զգալ, երբ Հայաստանէն կը փախչին բազմաթիւ թշուառներ — այր, կին, երախայ, մատնուելով աննկարագրելի տառապանքներու, աչք առնելով գնդակահարուիլ ասհմանապահ զինուորներէն կամ խեղդուիլ Արաքսի մէջ...

Ուրեմն, Դաշնակցութեան — ոեւէ Դաշնակցականի — համար ցանկալի՛ է որ 1915էն ի վեր կայանէ կայան, թշուառութենէ թշուառութիւն գլորած մարդիկ — այր, կին, երախայ — նոյն իսկ իրենց հայրենիքին դէմ ըմբոստանան, մահը աչք առնեն ու փախչին, որպէսզի «նոր ներշնչում» ստանանք մենք, Դաշնակցականներս...

Եւ, տակաւին, պայմա՛ն է որ կատարուին այս անասելի ողբերգութիւնները, որպէսզի Դաշնակցութիւնը կարենայ «միացեալ եւ անկախ» Հայաստան խաղալ...

Թո՛յլ տուր, ընթերցող, թոյլ տուր անգամ մըն ալ պոռթկալու եւ յայտարարելու, թէ այս մարդիկը ոչ միայն բորոտներ են, այլ եւ գռեհիկ թշուառականներ։

Բայց, այս անգամ ամուր պիտի բռնենք իրենց ճարպոտ օձիքէն։

Որովհետեւ, չափը անցաւ «Հայաստան սիրելու» եւ ուրիշները անոր թշնամի ցուցնելու խեղկատակութեան։

Հերի՛ք է ինչքան այս մարդիկը «տէսթան» երգեցին ու կ՚երգեն, ամբողջ ժողովուրդի մը արիւն-արցունքին մէջէն։

Այստեղ չկայ ոչ Դաշնակցութեան ղեկավարութեան, ոչ ալ քաղաքականութեան խնդիր։

Այստեղ կայ վրդովիչ, սահմռկեցուցիչ խնդիր մը, — Հետզհետէ անտանելի կը դառնայ Խ. Հայաստանի կացութիւնը, եւ մարդիկ յուսահատական միջոցներու կը դիմեն, հայրենիքի փոշին թօթվելու համար։

«Տէսթան»ները մազաչափ չեն կրնար փոխել կացութիւնը։

«Տէսթան»ներուն դիմաց՝ ունինք այնպիսի վկայութիւններ, որոնց հանդէպ քարերն անգամ պիտի սարսռային։ Դո՛ւք ալ ունիք, մի՛ կեղծէք։ Քաջութիւն ունեցէք հրապարակ դնելու ինչ որ լսած ու կարդացած էք նոյն իսկ ձեր ընկերներէն։

«Տէսթան»ներուն դիմաց՝ ահա «Խորհ. Հայաստան»ը, որուն ամէն մէկ թիւը սրտի կսկիծով կը սերտենք ու կը թարգմանենք մենք, օրը օրին։

— «Հայաստանը առանց մսի է, իսկ ես հազար տուփ պահածոյ շուկայ հանելու համար պէտք է հարցնեմ Մոսկուային եւ Թիֆլիսին։ Մոսկուան ամբողջ վերցրել է իր ձեռքը եւ մենք միայն կատարում ենք նրանց ցուցմունքներն ու կարգադրութիւնները»։

Պատասխանատու մարդ մըն էր — արտաքին առեւտուրի գործավարութեան Հայաստանի լիազօրը — որ արտասանեց այս համարձակ խօսքերը, եւ պաշտօնանկ եղաւ։

Ո՛ր եւ է բան կը խօսի՞ ձեր սրտին, այս չոր ու ցամաք յայտարարութիւնը։

Ո՛ր եւ է իմաստ ունի՞, ձեզի համար, սա քստմնելի պարագան, — երախաներ ձգել արտերու մէջ եւ հասկ հաւաքել, գնդակահարման գնով։

Իմաստ մը կը գտնէ՞ք, վերջապէս, գիւղական պաշտօնեայի մը հետեւեալ յայտարարութեան մէջ.

— «Ժողովուրդը սոված է. ո՞նց կարելի է առաջին կալից հաց վերցնել»։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԵՒՐՈՊԱ՛, ԵՒՐՈՊԱ՛...

— oo —

Ուշադրութիւն ըրա՞ծ էք տեղական թերթերու բովանդակութեան։

Դիտա՞ծ էք թէ ինչպիսի նիւթեր կը բռնեն չորս, վեց կամ ութ մեծադիր էջերու առիւծի բաժինը։

— Ոճիր - արկած (սիւնակներով), մարզական մրցումներ (էջերով եւ... «վերջին ժամ»երով), եւ շռնդալից սաէ - կօսէներ։

Առէք ո՛ր եւ է օրուան ո՛րեւէ թերթ, եւ հերքեցէք, եթէ կը սխալինք։ Իրբեւ նմոյշ՝ ահա երէկուան թերթերը։

ԱՌԱՋԻՆ ԼՈՒՐ.— Վիոլէթ Նոզիէռի «վարք սրբոց»ը, որ տասնրհինգ օրէ ի վեր կը տիրապետէ բոլոր նիւթերուն վրայ, հասնելով մինչեւ 3 - 4 սիւնակի։ («Յառաջ»ն իսկ վարակուեցաւ...)։

Մանրամասնութիւնները ծանօթ ըլլալով, չեմ կրկներ։

ԵՐԿՐՈՐԴ ԼՈՒՐ (միշտ առաջին էջէն սկսելով եւ գոյգ - գոյգ խորագիրներով).— Փոփէնքուռ փողոցին մէջ նախկին մսագործ մը, որ յուղարկաւորութեան գործերով կը զբաղէր, կինը, սպաննած, կտոր կտոր ըրած եւ դրած է լուացքի տաշտին մէջ։ Յետոյ գացած է Ռուան, եւ անձնասպան եղած՝ իր աղջկան գերեզմանին վրայ։

ԵՐՐՈՐԴ ԼՈՒՐ.— Մուլէնի մէջ երիտասարդ մը, որուն հայրը յիմարանոց դրուած է, կացինով սպաննած է իր երէց եղբայրը, 31 տարեկան։ Ոստիկանները դժուարութեամբ զինաթափ ըրած են մարդասպանը, եւ խոհանոց մտնելով, գտած են զոհին դիակը։ Խոր վէրք մը բացուած էր վզին վրայ, ուրիշ 14 խոր վէրքեր՝ գանկին վրայ, դաստակը՝ կիսովին անջատուած, բթամատը՝ կտրուած... Ոճրագործը ամբողջ կատաղութիւնը թափած է եղբօրըվրայ, քնացած պահուն։

Չորրորդ, հինգերորդ... Բայց չի՞ բաւեր։

Եւ սասնք՝ առանձին նիւթեր են, բոլորովին անջատ՝ բուն ոճիր - արկածներու շարքէն, որոնք իրենց առանձին սիւնակն ունին։

Թերթեր կան որ տեղական դէպքերով ալ չեն գոհանար, եւ ոճիր - արկած կը հնձեն՝ աշխարհի բոլոր փողոցներէն։ Կը ժողվեն, կը զուռնտրեն, կը նոխացնեն ու կը ծախեն։

Ամբոխը կեր կ՚ուզէ։ Պէտք է գոհացնել։

Եւրոպան գեղարուեստի մը վերածեր է ոճիր - արկածն ալ, ճիշդ իր ցուցափեղկերուն պէս։

Եւ իր ակնախտիղ ցուցափեղկերուն հետ մրցումի ելած են իր թերթերը...

Օ՛, մանաւանդ իր թերթերը։

ՎԱՀԷ

ԸՆԴՀ. ՆԵՐՄԱՆ ՍՊԱՍՈՂՆԵՐՈՒՆ

— oo —

Էնկիւրիէն կը գրեն Պոլսոյ թուրք թերթերուն.—

Դատական գործավար Սարաճ օղլու Շիւքրի պէյի հետ տեսակցեցայ։ Հարցումներուս ի պատասխան բսաւ.

— Դատական բնտրական յանձնաժողովը դեռ նոր սկսած է աշխատանքի։ Ենթադրութիւններ են այն հրատարակութիւնները թէ կարեւոր փոփոխութիւններ պիտի ըլլան։ Այժմէն կարելի չէ գիտնալ թէ ինչ պիտի ըլլան փոփոխութիւնները։ Նոյնպէս ոչ մէկ պատրաստութիւն կայ ներման օրէնքի մը մասին։ Ատանկ որոշում չէ տրուած։

ՖԷՅՍԱԼ ԹԱԳԱՒՈՐԸ ԵՒ ԻՐ ՔՐՈՋ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆԸ

— oo —

Կ. Պոլսէն հետեւեալը կը հեռագրէ *Նոյէ Ֆրայէ Փրէսէ*ի մասնաւոր թղթակիցը.— Շատ խորունկ տպաւորութիւն գործեց հոս Ֆէյսալ թագաւորին յանկարծական մահուան լուրը, որովհետեւ հոս կը բնակի այս միջոցիս թագաւորին ընտանիքին մէկ մասը։ Իր քոյրը՝ իշխանուհի Սաա՝ անցեալ Բշ. կարգուեցաւ Իրաքի Լոնտոնեան դեսպանատան խորհրդականներէն մէկուն հետ։ Կ՚ըսուի թէ Ֆէյսալ թագաւոր նամակէ մը իմանալով իր քրոջ այս ամուսնութիւնը, խորապէս ազդուած է, որովհետեւ կը փափաքէր Սաան Եգիպտոսի Ֆուատ թագաւորին ապագայ ամուսինը տեսնել։

20,000 ՈՍԿԻՆՈՑ ԳՈՀԱՐԵՂԷՆ ՄԸ ԹՌՑՈՒՑԻՆ

Լոնտոնի բանուկ փողոցներէն մէկուն մէջ, «ազնուական» գողեր առջի օր գոհարավաճառի մը խանութէն թռցուցին թանկագին գոհարեղէն մը, որ կ՚արժէ 20,000 անգլ. ոսկի (մօտ 1,600,000 ֆրանք)։ Գողերը նստած էին շքեղ ինքնաշարժի մը մէջ, որ կանգ առաւ գոհարավաճառին խանութին առջեւ։ Մէկը կառքին մէջ մնաց, իսկ միւսը մուրճով մը ապակեփեղկը կոտրելով, թռցուց գոհարեղէնը։

Գողցուած գոհարեղէնը զմրուխտ էր եւ կը կոչուէր «բեւեռային աստղ»։ Ծանրութիւնը 33 քրաթ։

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ ՊՈՒՇԿԻՆԻ ԳՈՐԾԵՐԸ

— o —

Մոսկուայի Ակադեմին մօտերս պիտի սկսի հրատարակել բանաստեղծ Պուշկինի ամբողջական գործերը, որոնք պիտի բռնեն 14 հատոր։ Ժողովածուն պիտի պարունակէ շատ մը անտիպ գործեր, ինչպէս եւ բանաստեղծին նամակները։

ԹԷՀՐԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ դահլիճը հրաժարեցաւ, ներքին տագնապի մը հետեւանքով։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Մ. Քէմալ Աթէ՞նք կ՚երթայ

Յունական թերթերու Աթէնքի թղթակիցները կը գրեն թէ Մ. Քէմալ Աթէնք պիտի այցելէ մօտ օրէն։ Աթէնքի թերթերը գոհունակութեամբ կ՚արձանագրեն այս լուրը, այժմէն բարի գալուստ մաղթելով «Նոր հանրապետութեան մեծ նախագահին»։

⁂ Մ. Քէմալ Պոլիս մեկնած ըլլալով, հեռագիր մը ուղղեց Ըսմէթ փաշային եւ կրկնեց իր գոհունակութիւնը՝ Յունաստանի նախարարներուն հետ ունեցած տեսակցութեան առթիւ։ Այս առթիւ կը մաղթէ որ, մարդկութեան բարիքին համար, բոլոր ազգերն ալ նշմարիտ բարեկամներ ըլլան, ինչպէս են Յունաստանն ու Թուրքիան։ Ըսմէթ փաշա այս հեռագիրը կարդաց երեկոյթի մը առթիւ, եւ բոլոր հիւրերը ծափահարեցին։

Ֆէյսալ թագաւորին յուղարկաւորութիւնը

Իրաքի հանգուցեալ թագաւորին յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի վաղը, շաբաթ, խորհրդարանի յարակից գերեզմանատան մէջ։ Երկրին բոլոր կողմերէն պատուիրակներ կը հասնին Պաղտատ։ Երկու հազար հրաւիրագիր հանուած է։ Կառավարութիւնը տասը օրուան համար դադարման դատապարտեց տեղական թերթ մը որ գրած էր թէ թագաւորը անձնասպան եղած է։

Իրաքի ազգայնական կուսակցութեան նախագահը յայտարարութիւն մը հրատարակեց, քննադատելով դաշլիճին քաղաքականութիւնը։ Նախագահը կ՚ըսէ թէ երկիրը սուգի մէջ ըլլալով, կը յետաձգէ իր յայտարարութեան հրատարակութիւնը։ Կը կարծուի թէ ազգայնական կուսակցութիւնը պիտի ընդդիմանայ Անգլիոյ հետ գործակցելու քաղաքականութեան։

Ասորինե՞րը Սուրիա՞ պիտի փոխադրուին

«Մորնինկ Փօսթ» կը գրէ թէ՝ Իրաքի կառավարութիւնը որոշած է թոյլ չտալ որ Ազգերու Դաշնակցութիւնը տեղին վրայ քննութիւն կատարէ, ասորական դէպքերուն առթիւ։

Լոնտոնի պահպանողական թերթը միեւնոյն առեն կ՚ըսէ թէ Ասորիները կը նախընտրեն խմբովին փոխադրուիլ Սուրիա, բայց հոգատար իշխանութիւնը կ՚ընդդիմանայ այս ծրագրին, նկատի առնելով բնիկ ժողովուրդին թշնամական տրամադրութիւնները։

Այս առթիւ, ներելի՞ է հարցնել սա որ անկ է, — եթէ 30 - 40,000 Ասորիներ կրնան հաւաքաբար եւ մէկ անգամէն ընդունուիլ Սուրիոյ մէջ, ի՞նչ պատճառ կայ որ դուռները փակուին հայ գաղթականներուն առջեւ, որոնք աւելի մօտ են...

250,000 հոգի եւ 200 նուագախումբ

Դիրդագին ցոյց մը Նիւ Եորքի մէջ

Ի ՆՊԱՍՏ ՆԱԽԱԳԱՀ ՌՈՒԶՎԷԼԹԻ ԾՐԱԳՐԻՆ

Սեպտ. 13ին Նիւ Եորքի մէջ տեղի ունեցաւ դիրդագին ցոյց մը, ի նպաստ տնտեսական վերակազմութեան ծրագրին որուն խորհրդանշանն է «կապոյտ արծիւ»ը։

Կէս օրուան ժամը 1.30էն սկսեալ աւելի քան 250,000 հոգինոց թափոր մը անցաւ գլխաւոր պողոտաներէն։ Միլիոնաւոր հանդիսականներ խռնուած էին թափորին ճամբուն վրայ եւ օձաձեւ թուղթեր (սէրփանթէն) եւ ծաղիկներ կը տեղային երկնասլաց շէնքերու պատուհաններէն։ Թափորին կը մասնակցէին բոլոր արհեստներու եւ ճարտարագործութեանց ներկայացուցիչները։ Ամէնէն ստուարաթիւ խմբակցութիւնը կը կազմէր հանդերձեղէնի ճարտարագործութիւնը որ 50,000 պատուիրակ ղրկած էր։ Նախապէս որոշեր էին 100,000 հոգիով մասնակցիլ, բայց կազմակերպիչ յանձնախումբը կէս առ կէս կրճատեց թիւը, որպէսզի ուրիշներուն ալ տեղ մնայ։ Մանրավաճառ խանութները ղրկած էին 17,000 պատուիրակներ, Նիւ Եորքի քաղաքապետութիւնը՝ 30,000, մէջն ըլլալով ուսուցիչները եւ ուսուցչուհիները։ Միայն մէկ հատ զարեջրատուն ղրկած էր 6000 բանուոր եւ պաշտօնեայ։

Անագին թափորին կ՚ընկերանային երկու հարիւր զինուորական եւ քաղաքային նուագախումբեր, որոնք անընդհատ կը հնչեցնէին ամերիկեան ժողովրդական երգերը։

Երկու հազար ոստիկաններ կը հսկէին կարգապահութեան։ Ոստիկանութիւնը ինքն ալ ցոյցին կը մասնակցէր վաշտով մը, ընկերակցութեամբ հրշէջներուն։

Բոլոր խանութները, գրասենեակները եւ գործարանները փակուած էին ժամը 1ին, որպէսզի պաշտօնեաներն ու բանուորները կարենան մասնակցիլ թափորին։ Սակարաններն ալ ընդհատեցին իրենց գործառնութիւնները։

Բոլոր մասնակցողները բռնած էին դրօշակներ՝ կապոյտ արծիւով։ Քաղաքին վերեւ թռիչքներ կը կատարէին 76 օդանաւեր, մղում տալով համատարած խանդավառութեան։ Մինչեւ որոշ տեղ մը թափորին մասնակցեցան նաեւ Տիկին Րուզվէլթ եւ Նիւ Եորքի նահանգապետը։ Խանդավառութիւնը իր գագաթնակէտին հասաւ երբ Զօր. Ճոնսըն, ազգային վերակազմութեան լիազօրը կարդալով նախագահ Րուզվէլթի հետ փոխանակուած հեռագիրը, բացավառատենախօսութիւն մը ըրաւ։ Ըսաւ թէ Մ. Նահանգներու գործատէրերու հարիւրին 85ը յարած են վերակազմութեան ծրագրին եւ խստօրէն քննադատեց անոնք որ երկիրը տագնապի մատնեցին մոլեգին չարաշահութեամբ։

⁂ Նիւ Եորքէն կը հեռագրեն թէ աւելի քան 100,000 բանուորներ եւ բանուորուհիներ գործադուլ ըրին, բողոքելու համար այն գործատէրերուն դէմ որոնք կը մերժեն համակերպիլ ազգային վերակազմութեան ծրագրին։ Գործադուլին կը մասնակցին 45,000 հոգի Նիւ Եորքէն, 25,000 հոգի Նիւ Ճըրսիէն, 20,000 հոգի Փէնսիլվանիայէն, 8000 հոգի Շիքակոյէն եւն.։

Պաշտօնակա՞ն անօրէնութեան եւ ցուցքին դէմ

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ՝ ՓՈՂՈՑՆԵՐՈՒ ԵՒ ՏՈՒՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Տօքթ. Կէօպէլս, Գերմանիոյ պրոպականտի նախարարը, առջի օր իր մօտ կանչելով թերթերու խմբագիրները, պարզեց կառավարութեան քաղաքականութիւնը՝ անօրէնութեան եւ ցուրտին դէմ որ կը սպառնան անհամար բազմութեանց։ Իր խօսքերուն ուժ տալու համար բ. նախարարը սարքել տուած էր ձայնարձակներ եւ շարժանկարի գործողութիւններ։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԹՈՒՐՔԵՒՅՈՒՆԱԿԱՆ ՍԻՐԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Էնկիւրիէն կը հեռագրեն սեպտ. 13 թուականով.—

Կանխահաս էր երէկ հաղորդուած լուրը։ Թուրքեւյունական դաշնագիրը չէ ստորագրուած տակաւին, բնագիրը վերջնապէս ճշդուած չըլլալով։ Լաւատեղեակ շրջանակներու մէջ կը հաւատեն թէ դաշնագիրը հիմնական փոփոխութիւն չպիտի կրէ եւ միայն կարգ մը մանրամասնութիւններ պիտի ճշդուին։ Տնտեսական խնդիրները պիտի քննուին առանձին։ Կ՚ըսուի թէ մաքսային միութիւն մը պիտի կնքուի Յունաստանի, Թուրքիոյ եւ Պուլկարիոյ միջեւ։

⁂ Այս միեւնոյն հարցի մասին *Թայմզ*ի թղթակիցը կը հեռագրէ Պոլսէն.—

Կը կարծուի թէ թուրքեւյունական դաշնագիրը պատրաստ չպիտի ըլլայ հինգշաբթիէն կամ ուրբաթէն առաջ։ Յոյն նախարարները, որոնք պիտի մեկնէին հինգշաբթի իրիկուն, ուրբաթ օրուան յետաձգեցին իրենց մեկնումը։ Դաշնագրին գլխաւոր գիծերը հաստատուած են, բայց սահմաններու պաշտպանութեան համար փոխադարձ յանձնառութիւններ ստանձնելու եւ համախորհուրդ քաղաքականութիւն վարելու խնդիրը չէ ճշդուած տակաւին։ Օրինակ, չէ ճշդուած թէ՝ սահմաններու պաշտպանութիւն ըսելով, պէ՞տք է հասկնալ երկու երկիրներուն բոլոր սահմանները։

Իրազեկ աղբիւրէ կը հաւաստեն թէ դաշնագիրը կը բաղկանայ չորս յօդուածներէ։ Առաջին յօդուածը կը տրամադրէ փոխադարձաբար պաշտպանել երկու երկիրներու սահմանները՝ երրորդի մը դէմ։ Երկրորդ յօդուածը կը թելադրէ կանխաւ համաձայնիլ երկու երկիրները ուղղակի շահագրգռող բոլոր հարցերու եւ միջազգային կարեւոր խնդիրներու մասին, համախորհուրդ շարժելու յանձնառութեամբ։ Երրորդ յօդուածին համաձայն, ստորագրող պետութիւններէն մէկը պիտի կրնայ միւսին ներկայացուցիչն ըլլալ միջազգային ժողովներու մէջ։ Չորրորդը կը ճշդէ դաշնագրին պայմանաժամը, որ տասը տարի է, ինչպէս գրեցինք երէկ։

ԹՈՒՐՔԻԱՆ՝ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ ՈՒ ՓՈՐՁԵՐՈՎ

ԹՐՔԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆԸ

Թատրոնը Թուրք մշակոյթին ամէնէն անտեսուած ճիւղն է: Այնքանին մէջ, ան յատկանշուած է «Օրթա օյունը »ով եւ « Քարակէօզ »ով: Թուրք մշակոյթով զբաղողները այդ երկու խաղերը յոյս մը կը նկատէին: Բայց, բնականաբար, բոլորովին յուսախաբ եղան: Թատրոնի ճշմարիտ ըմբռնում մը ոչ միայն կը ժխտէ այդպիսի յոյսի մը հիմը, այլեւ կը ծիծաղի բոլոր անոնց վրայ, որոնք « Օրթա օյունը »ն կամ « Քարակէօզ »ը կը փորձէն դնել « Թուրք Թատրոնի պատմութեան » մէջ:

Բայց, ով որ ուզէ Թուրք Թատրոնի մասին խօսիլ, ստիպուած է այդ երկուքին անդրադառնալ, որովհետեւ առնուազն զատ ոչինչ պիտի գտնէ անցեալին մէջ, մինչեւ այն առէն երբ հայ դերասանները որոշ ձեւ կուտան անոր· աւելիճիշդը՝ հիմը կը դնեն Թրք· Թատրոնին (Թուրքերէն Թատրոնին):

Եւ որովհետեւ Թատրոնը միայն դերասանը չէ, հարկ է յիշել նաեւ Թատերգութիւնն ու հեղինակները: Թուրք բնմը երկար առէն զուրկ է եղած եւ այս երկուքէն, ինչպէս դրուած է ամէն անգամ որ խօսուած է, Թուրքերու կողմէ, Թուրք բնմին ծառայող հայ տաղանդներու մասին:

Թատերգութեան պակասը չնայած է լրացնել, առէնին, Ահմէտ Վէֆիք փաշա, չատ մը օտար խաղեր Թրքացնելով: Նոյն անձը Պրուսայի մէջ հիմնած է խումբ մը ու ներկայացնել տուած է զանոնք: Բայց, չատ հասկը նալիօրէն, չէ գնահատուած: Ու Վէֆիք փաշայի մահուընէն յետոյ այդ Թատրոնն ալ չքնաղ է:

Որոշ առէն վերջ, երկու խումբեր երեւցած են·— Կէտիկ Փաշայի «Գիւլլի Ակոբի Թատրոնը » եւ Մնակեանին: Անոնցմէ յետոյ մէջտեղ են եկած « Եէնի Սահնէ », « Միւրէպիի հիսկեաթ », « Շարքճըլար քումփանեասը»ի նման քիչ կեանք ունեցող խումբեր, որոնց, ի վերջոյ, յաջորդած է « Տարիւլպէտայիի »:

Տարիւլպէտայիին կրնանք նկատել, իր բոլոր թերութիւններով, Թուրք Թատրոնի իրական սկիզբը:

Տարիւլպէտայիին գլխաւորաբար կը յատկանշուի անով, որ Թուրքերէն լեզուն ճիշդ կերպով կը սկսի խօսուիլ: Երկրորդ՝ մինչեւ այդ, պարապ մնացած էր Թուրք կնոջ տեղը:

Թանդիմաթէն ազդին երեք չորս նըկատելի Թատրոններ կարելի կ'ըլլայ համրել: Իսկ այդ չբլնանէն մինչեւ այժմ 10—15 Թատերագիրներ, որոնց գլուխը հարկ է դնել Ապտիւլհաք Համիտն ու Նամըք Քէմալը:

Պետութիւն ունեցող ժողովուրդի մը համար, այդ թիւերը չատ անմխիթար են, անշուշտ:

Այս պարագան կարելի է արդարացնել ընդհանրապէս Թուրք ժողովուրդին յետամնացութեամբ:

Ճիշդ, սակայն, որ՝ երբ էնկիւրի կը պատրաստուի հանդիսաւորապէս տօնել Հանրապետութեան տասնամեակը, համալսարանը կը փորձէ բարեկարգել, հին ու նոր քաղաքակրթութիւններէ կը խօսի, դեռ այսօր, ամբողջ երկրին մէջ, միայն մէկ հատիկ թատրոն ունի: Նախորդ կրթական նախարարը, Բէչիա Կալիպ պէյ, ծրագրած էր էնկիւրիի մէջ հիմնել Թատերական ակադեմի մը: Անոր նպատակն էր դերասաններ հասցնել: Անիկա, սակայն, չատ հեռուր նպատակ մը կրնար ըլլալ: Մնաց որ, Թատրոնը, ինչպէս ըսինք, միայն դերասանը չէ: Թատրոն ու Հանրութիւն փոխադարձ ազդեցութիւն ունին: Իրար կը կատացանեն ու իրարու կրնան վնասել: Թուրք Թատրոնը ոչ միայն դեռ ի վիճակի չէ նպաստելու Թուրք ժողովուրդի բարձրացման, այլեւ տակաւին կը վնասուի անկէ:

« Ազչամ »ի մէկ խմբագիրը վերջերս քանի մը հարցումներ էր ուղղած Թուրք Թատերագիրի մը,— Միւսահիպզատէ Ձէյրէք պէյի: Ձէյրէք պէյ ամէնէն աւելի « վնասուած » հեղինակը կարելի է նկատել: Իր « Այնորոզ Գասըըն » 100 անգամ, իսկ « Խթանպուլ էֆէնտիսի »ն 300 անգամ ներկայացուած է: Ձէյրէք պէյ, իրրեւ պատասխան խմբագրին այն հարցման թէ՝ ի՞նչ վիճակի մէջ է Թուրք Թատրոնը, ըսած է·

— Հանրութիւնը լուրջ խաղերէ չատ խորժիր: Ան մտածել, ուզեղ յոգնեցնել չուզեր: Անոնք՝ թեթեւ ու զուարթ կեանք մը անցընել կ'ուզէ: Ու Թատրոնէն ալ միայն ատիկա կը պահանջէ··· Ըստ իս, մեր մօտ բնմը մէկ կողմ, իսկ երաժշտութիւնը միւս կողմը կը մնայ: Թուրք երաժշտութիւնը դեռ բնմ եղած չէ: Ես ուզեցի պարզապէս զանոնք հաչտեցնել· օփերէթ չէ,— ըսելհետեւ ատիկա ինձի համար ոճիր մը կը նկատեմ: Ես կազմեցի երաժշտական զուէտներ, խաղերուն քիչ մը երաժշտութիւն խառնեցի:

Ինչպէս կ'երեւի, բեմն է որ կ'ուզէ յարմարիլ հանրութեան պահանջին, եւ ոչ թէ պարտադրել ինքզինքը: Հոս, արդէն, Թատրոնը կը զգըրի իր դերը ունենալէ:

Ամէն երկրի մէջ, Թատրոնը մշակոյթ մըն է: Կրթական հաստատութիւն մը: « Մեծերու դպրոց մը »: Թատրոնը, սակայն, այդ արժէքը կ'ունենայ երբ կը զգըրի ժամանց մը ըլլալէ ու կը դառնայ պահանջ մը: Հակառակ պարզային, ոչ միայն օգուտ չունի, այլ՝ վնաս է: Որովհետեւ, մտածել տալէ, թելադրելէ, խորհուրդ տալէ աւելի, կը չնայ իր ծախքը հանելու, ծախքը հանելու ցանկութեամբ կը թեթեւնայ, ու ըստ այնմ կ'ընտրէ իր նիւթերը:

Տարիւլպէտայիին այս հարկադրանքին տակ է: Թուրք հանրութիւնը (Պոլսոյ եւ երբեմն Պրուսայի, Էնկիւրիի, Իզմիրի մէջ) չուզեր մտածել, ինչպէս կը խոստովանի Ձէյրէք պէյ:

Թատրոն մը այս անկումէն ինչպէ՞ս կրնայ փրկուիլ: Ու ո՞վ կրնայ զայն երաւանդնել: Ըստ մեզի միակ պատասխան մը կայ,— նոյնինքն Թատրոնը:

Եթէ հանրութեան « վօտըվիլ »ն ու « Րըվիւ »ն ցոյց չտաս, ան կ'անդիմաձայնայ զանոնք: Բայց, անգամ մը որճաչակեց, կը փնտռէ անընդհատ: Այսինքն՝ խուռներամ կը յաճախէ երբ երկրորդես, ու բոլորովին կը բացակայի լուրջ խաղի մը ներկայացման:

Անդրադառնալով « Տարիւլպէտայի»ին, հետաքրքրական է գիտնալ, անշուշտ, անոր խաղացանկը:

1919 — 1930 տարին ունէր հետեւեալ խաղերը· — « Գիրք մը », « Անանցմէ մին » (Տարտամէլ), « Ոճրագործ », « Սուտերներու մրցումը », « Օրնորզ Եուլի »:

1930 — 1931ին·— « Թուփաղ », « Վենետիկցի վաճառականը », « Մէկ, երկու, երեք », « Դիմակաւորներ », « Երբորդի մէջ երազ » եւայլն:

1931 — 1932ին·— « Գործի մարդը», «Արջ», «Գաֆթաճաոը», «Սթէլլա»:

1932 — 1933ին·— « Մեռեալի մը տունը », « Երբ արեւը մարը կը մանէ »:

Ինչպէս կ'երեւի, առաջին երկու տարիներուն, իրարու հետէ լաւ խաղեր ներկայացուցեր են: Երրորդ տարին լաւերու համեմատութիւնը նուազեր է· իսկ աւելի վերջ դրեթէ ամբողջովին օփերէթին ուժ տրուեր է, եզանակին մեծ մասը զոհելով « Եալովա Թիւրքիւսիւ »ին եւ « Սաաթճը »ին: Իսկ այս տարի կրցեր է միայն երկու լուրջ խաղեր տալ (Մեռեալի մը տունը եւ Երբ արեւը մարը կը մանէ), մինչ Թատրոնի տնօրէնութեան տրամադրուած էին երեք հեղինակութիւններ (Գայլեր, Բերա 1931, Ամառմատներ): Ասոնցմէ զատ հինգ ալ Թարգմանութիւններ:

Վերջին 8 — 10 տարիներու ընթացքին Թուրքերէն նոր խաղեր գտնուեցան: Հին ու նոր հեղինակներ տուին նոր գործեր: Այդ « նոր »ը, սակայն, պէտք չէ նկատել Թատերական չափանիշ մը: Ցեղափոխական Թաւիշի մէջ, երբ ուժեղ ազգայնականութեան մը սալը կը ծեծէին, Թուրք Թատրոնը կրնար տալ միայն այդ չբլնանին յատուկ գործեր: Այդպէս ալ, գրեթէ բոլոր հեղինակութիւնները ազատագրական պայքարի չբլնանէն առնուած գործեր են: Կան, անշուշտ, ուրիշներ ալ (Քաֆթաճար եւայլն), որոնք, ընդհանրապէս, կը կրեն օտար գործերու նմանելի ազդեցութիւնը:

Թուրք Թատրոնին խոցելի կողմերէն մէկին ալ այն է որ ներկայացումները սահմանուած են միայն Պոլսոյ (սեւսպէս), ու ընդհատաբար՝ էնկիւրիի, Իզմիրի, Պրուսայի եւայլն:

Իրրեւ սեւական բնմ ու խումբ կայ միայն Տարիւլպէտայիին, որ եզանակի վերջաւորութեան, կ'երկարի մինչեւ Սեւ ծովու եղերք, Միջերկրական, կամ էնկիւրի: Եւ սակայն, իր այդ ձեռնարկը կ'ընէ առաջնորդուած լոկ նիւթական ակնկալութիւններէ: Մօտաւորապէս ամիս մը առաջ, երբ յօդուածագիր մը կը մեղադրէր «Տարիւլպէտայ»ին թէ լուրջ խաղերէ հետզհետէ կը հրաժարի, խումբի վարիչը կարդ մը բացատրութիւններու կարգին ըսաւ նաեւ որ իրենք ոչ միայն ապահովութիւնը չունին լուրջ գործերու յաջողութեան, այլեւ անհրաժեշտ ժամանակը չունին: « Լուրջ խաղը կը պահանջէ լուրջ ու երկար զբաղում: Թուրք զօրավարը, բոլորովին վստահ իր յաղթութենէն, հետեւեալ վկայեցը հաղորդեց պաշարուած Վիէննային·

— « Կամ կեավուրքիւլը ձգելով, մահմետականութիւնը կ'ընդունիմ, եւ կամ ձեզ ամբողջդ ալ սրէ կ'անցընեմ»:

Քաղաքը կը պաշտպանուէր հազիւ 20 հազար հոգիի կողմէ, որոնց 13 հազարը կանոնաւոր զօրք, իսկ մնացեալը զինեալ քաղաքացիներ:

Տասնի դէմ մէկ:

Կացութիւնը խիստ ծանրակշիռ էր: Պաղը լ զուր ձայն բարձրացուց եւ ամէն կողմ պատուիրակներ ղրկեց: Լեհստանի թագաւորը՝ Ցովհաննէս Սոպեցքի հազիեպով՝ հազիւ 50 հազար զինուոր ժողված վազեց Վիէննայի օգնութեան, եւ արագ ծեծ մը տալով Թրքական բանակին, զերի բռնեց Գարա Մուսթաֆա փաշան եւ զլխատեց զայն: Առանց գլուխի մնացած բարբարոս խումբերը խուճապի մատնուելով, փախան:

Այս յաղթական եւ փրկարար դարձադարձութեան մէջ, կարեւոր դեր կատարած են երկու Հայեր: Այս երկու հայ եղբայրները՝ արհեստով խոհարար էին: Մէկը Հաստատուած էր Պուտափէշթ, իսկ միւսը՝ Վիէննա:

Առաջինը՝ զրկեց երկրորդին չատ կարեւոր նամակ մը, որով ճշդրիտ տեղեկութիւններ կուտար՝ Թրքական բանակին ոյժին, չարժումներուն եւ ծրագրին վրայ:

Վիէննաբնակ Հայը՝ հազիւ ստացած այդ դրութիւնը, հաղորդեց պատկանեալ իշխանութեան, որ անկէ չատ օգուտ քաղեց: Ինդրոյ առարկայ նամակը, իրրեւ պատմական թանկագին յիշատակ պահուած է Վիէննայի Թանգարանին մէջ:

Թուրքերը իրենց փախուստի պատհուն ձգեցին մեծաքանակ ւտար, որուն մէջ կը յիշուին մանաւանդ տուրքն ու ծխախոտը:

Թուրքերէն առնուած Թնդանօթներու պղնձով չինուեցան զանգակներ, որոնք մինչեւ այսօր կը հնչեն յաղթականօրէն:

Այս փառաւոր յաղթութիւնը որ փրկութիւնը հանդիսացաւ Վիէննային եւ ամբողջ քրիստոնեայ Արեւմուտքին, գերագոյն հարուածը եղաւ Թրքական կայսրութեան դէմ, որ այդ թուականէն ի վեր՝ հետզհետէ կ'ընկրկի ու կը նուաղի:

Տարօրինակ եղելութիւն·— Վիէննան պաշարելու կարող Թուրքիան հինգ դար ետքը օտարներուն համար «քափիթիւլասիոն»ներու, եւ Հայերուն կամ միւս քրիստոնեայ փոքրամասնութեանց համար առանձնաշնորհներու:

Մինչ այսօրուան անդամահատուած Թուրքիան ջնջած է այդ օրէնքները, չնորհիւ Լոզանի անբարոյական պայմանագրին:

Թուրքերը չնորհիւ իրենց աչխարհագրական դիրքին, կ'օգտուին ամէն դէպքէ, Հայերը՝ ընդհակառակը:

Նափոլէոն երբ դրաւեց Եգիպտոսը, (1799) կը խորհէր Եւրոպա վերադառնալ կ. Պոլսոյ ճամբով: Ան կ'ըսէր· «Պիտի տապալեմ Թրքական գահը, որպէսզի բանամ Հնդկաստանի ճամբան ու փոխեմ երկրագունդին մակերեսը»:

Սակայն, Ֆրանսացի աչխարհակալը ժամանակ չունեցաւ իրագործելու այդ ծրագիրը, որովհետեւ Եւրոպական պետութիւնները դաչնակցութիւն կազմած կը խուժէին Ֆրանսայի վրայ եւ Պոնափարթ հարկադրուեցաւ աճապարանքով վերադառնալ Ֆրանսա:

Վիէննայի ոտնախմբութիւնը անչուշտ հաճելի չէր Թուրքերուն համար, որոնք պահանջեցին հակազդել: Միջադէպի յաւակնութիւն:

Պատմութիւնն իր դասերն ունի անվերապահելի, ու յաւերժական արդարութիւնը՝ իր Թաթն անդիմադրելի:

Գ. ՐԻՄԻԹԻԼ

Ապօրինի տուրմար

Մոսկուայէն կը հաղորդուի Թէ վերջերս կառավարութիւնը լուր առնելով որ կարգ մը «հանրապետութիւն»ներու մէջ ապօրինի տուրքեր են հաստատուած, դատի կանչած է պատասխանատուները եւ չնջած այդ տուրքերը:

Այսպէս Կոլումնոյ քաղաքին մէջ տարիներէ ի վեր տուրք կը գանձուէր կամուրջներէն անցնելու համար: Տուլայի շրջանին մէջ իրաքանչիւր տունէ տուրք կը գանձուէր դիշերը տուները պաշտպանելու համար: Ռուպիի շրջանին մէջ անհատական գիւղատնտեսութիւններէ տուրք կը գանձուէր Թղթաթերթի համար: Իրեվնովոլի մէջ վերադիր տուրք կը գանձուէր ալիւրին ու բուսական իւղին վրայէն: Սիպերիոյ Իրքէյ շրջանին մէջ տուրք կը գանձուէր վուշի գործարաններ շինելու համար:

ՎԻԷՆՆԱՅԻ ԱԶԱՏԱԳՐՄԱՆ 250ամեակին առթիւ

— o —

ԵՐԿՈՒ ՀԱՅԵՐՈՒ ԿԱՏԱՐԱԾ ԴԵՐԸ

Սեպտ· 11—13ին Վիէննայի ազատագրման 250ամեակին առթիւ կատարուած հանդէսները, իրենց կրկնակի իմաստով, կրօնական եւ քաղաքական, ունին մառնաւոր կարեւորութիւն:

Կրօնականը՝ հինգշաբիւրամեակն է Վիէննայի Մայր եկեղեցւոյն Ս· Ստեփաննոսին, որուն զանգակատունը, աչխարհի ամէնէն բարձրն է· վրան անկուած խաչը ունի 145 մէթր բարձրութիւն, այսինքն՝ Էյֆէլի Աշտարակին գրեթէ կէսը:

Քաղաքականը՝ 250 տարի առաջ, Թուրքերու կողմէ զօրաւոր պաշարումի ենթարկուած Վիէննային ազատումը:

Վիէննան չատ անգամներ վտանգի ենթարկուած է Թրքական ուժերու յարձակումով: Թուրքերը նուաճելէ վերջ՝ բազմաթիւ երկիրներ, եւ իրենց վայրենի լուծին տակ առնելէ յետոյ՝ բոլոր Պալքանեան երկիրները, հասած են մինչեւ Վիէննայի դռները:

1529ին, Սուլթան Սիւլէյման Քանունի պաշարեց Աւստրիոյ մայրաքաղաքը, բայց չկրցաւ գրաւել:

17րդ դարուն վերջերը, այսինքն 1683ին, Թուրքերը վերադարձան նոյն տեղը՝ առաջնորդութեամբ Գարա Մուսթաֆա փաչային, որ իր հրամանին տակ ունէր 200 հազարէ աւելի զօրք:

Մենք մեր ծախքերը գոցելու համար ստիպուած ենք 8 — 10 խոշ պատրաստել: Անկէ զատ, եթէ միայն Պոլսոյ մէջ մնանք, կորսուած ենք: Շրջան կ'ընենք նիւթական ակնկալութեամբ: Ու հազիւ Պոլսոյ մեր ներկայացումներուն սկսած, դերասաններէն ոմանք կը սկսին — « է՛, դուրսի համար խաղեր պիտի չպատրաստե՞նք »: Ու ծայր կուտայ նոր աչխատանք մը, դաւաճի համար բոլորովին ուրիշ բաներ պէտք ունինք: Իրեն յարմար բաներկ՝ուզէն: Պէտք է զգաստանայ: Այնպէս որ հնարաւորութիւն չունինք ամբողջապէս լուրջ խաղացանկ մը կազմելու: Զենք ալ յաղողիր՝ նոյնիսկ Պոլսոյ մէջ: Զեն ուզեր, չեն քաշուելեր »:

Այդ է պատճառը, որ ամբողջ Անատոլուի մէջ Փութպոլի խումբերու նըման՝ սէրոյներու խումբեր կազմուած են: Թուրք թերթերը յաճախ արձագանգ կ'ըլլան անոնց, տեղ տալով նաեւ խմբանկարներու: Բոլորն ալ Փէյսով ու « սարըք»ով, փամփչտակներով, կամ··· « զէյպէք » խաղալու վիճակին մէջ: Ես առիթը ունեցայ Թուրքերէն նոր Թատերգութիւններէն քանի մը հատը կարդալու: Արուեստ մի փնտռէք: Ուռուցիկ գործեր: Երեք գլխաւոր ձգտում ունին — ազատագրութեան գործը պանծացնել՝ կուռ չբնանէն զրուագներ հիւսելով ու յաղթանակին ամբողջ արժէքը միայն Թուրքին վերագրելով: Ցեղափոխութիւնը փառաբանել՝ վարիչ դէմքերուվը: Թուրքը տալ այնպէս ինչպէս ըլլաւ պատմութեան համաժողովը···:

Ինչպէս կ'երեւի, Թուրք Թատրոնը դեռ չատ կաղն է կաղ ու անխտուռնակ վիճակ մը ունի: Թէփէ պաչիի Բաչխա Զիայի ներկայացումները եւս մխիթարութիւն մը չեն: Մանաւանդ որ այս վերջինը ամէն տարի չի ներկայացներ: Տարիւլպէտայիին իյնալով օփերէթի հարկադրանքին տակ, աւելի մեծ հարուած տուաւ գործին: Հեղինակները սկսան այդ ճիւղին մօտենալ: Բայց, ինչպէս կ'ըսէր Ձէյրէք պէյ, « Թուրք բնմը դեռ հեռու է երաժշտութենէն »: Ուրեմն, եղածը ժողովուրդին ուզածին ու իրենց կրցածին չարմարեցումն է, ուր, այլեւս, Թատերական այդ ճիւղին պահանջները հեռու են յարդուիլ: Մնաց որ Թուրքերը բոլորովին զուրկ են օփերէթի դերասանէ:

Այս պայմաններուն մէջ վա՞ղը ինչ կրնայ տալ կամ ըլլալ Թուրք Թատրոնը: Կամ, աւելի ճիշդ, կրնա՞յ գոյութիւն ունենալ Թուրք Թատրոնը: Անցնող տասնամեակը ոչինչ բերաւ: Ընդհակառակն, զրկելով զայն հայ ուժերէն եւս, աւելի խարխափուն ու տժգոյն դարձուց: Ցառաջիկայ տասնամեակը եւս ոչինչ կրնայ ապահովել՝ այս պայմաններուն մէջ:

Նոյնիսկ յեղափոխութեան նուիրուած խաղերը ու անոնց ներկայացումները կռնակ են տուած արուեստին ու կը յիշեցնեն մեր զրականութեան այն չրջանը երբ Սմբատ Բիւրատները եւ Արմէն Շիտանեաններ ձեռք ձեռք կը խլուէին···:

Վ. ԻՇԽԱՆԵԱՆ

Իտալական 24 ցօդանաւերուն փառաւոր թռիչքը

(ԲԻՉ ՄԸ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ)

— o —

Միլան·— Սաւառնակը,—ահա մեր օրերուն երեւեւակի ու փոխադրութեան նոր միջոցը որուն յատկանիշն է արագութիւնը: Սաւառնակը միեւնոյն առեն պատերազմական նոր զէնք մըն է որ մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ բոլոր երկիրներու իշխանութեանց: Այսօր գրեթէ ամէն երկիր ունի իր զինուորական ու առեւտրական օդային տորմիղը, եւ երիտասարդութիւնը խանդավառութեամբ կը հետեւի սաւառնորդութեան որ փայլուն ու հասութաբեր ասպարէզի մը ամէն կարելիութիւնները կուտայ:

Իտալիան իրր մեծ պետութիւն, բնական է որ չնկը չի խնայեր իր արդար դիրքը դրաւելու համար համաչխարհային սաւառնորդութեան մէջ: Մարաչեսա Պալպոյի վերջին թռիչքը, համոզիչ կերպով ցոյց կուտայ թէ որ ատիճան կատարելագործութեան հասած է Իտալիոյ սաւառնորդութիւնը:

Առաջինը՝ զրկեց երկրորդին չատ կարեւոր նամակ մը, որով ճշդրիտ տեղեկութիւններ կուտար՝ Թրքական բանակին ոյժին, չարժումներուն եւ ծրագրին վրայ:

Այս թռիչքը յաղթանակ մըն է Իտալիոյ, իտալացի ճարտարապետներուն, եւ փաչականութեան համար:

Կ'արժէ քիչ մը աւելի մօտէն ծանօթանալ այն մարզոց եւ գործիքներուն որ Իտալիոյ տուին այս մեծ յաղթանակը:

Ընդամէնը 100 երիտասարդներ, բոլորն ալ կամաւոր, բացի նախարար Պալպոյէն, որ միչտ վտանգաւոր գործերու գլուխը կը դնէր: Ամէնէն եւրիտասարդները նոր աւարտած ենթասպաներն են՝ օդանաւորդութեան ակադեմիան, Եւրոպայի միակ բարձրագոյն վարժարանը, ուր չեն պակսիր նաեւ ուրիշ ազգերու ներկայացուցիչներ: Սաւառնորդներուն մնացեալ մասը, մէջն ըլլալով նաեւ Պալպոն, արդէն ծանօթ Աթլանտեանի, Թոլմա — Նաթալ (Պրազիլիա) թռիչքով: Այս հաբիւր երիտասարդները երկու տարի չարունակ հետեւած են Օրպէթելլոյի, աւանտեան թռիչքներու վարժարանի դասընթացքին, ծանօթանալու համար զործիքներուն, մեքենաներուն, խումբով մչուչին մէջէն ճամբորդելու արուեստին եւ ուսումնասիրելու համար քանի հազար քիլոմէթրնոց ճամբուն հողային եւ մեհէորաբանական վիճակը, եւ առաջ մը բարեւելէ յետոյ իրենց ազգային դրօչը, մեկնած են, պատրաստ՝ մեռնելու հայրենիքի մեծութեան համար: Անոնք վերադարձան յաղթական եւ հայրենիքը առատօրէն վարձատրեց իր արժանաւոր զաւակները: 1933ին միայն Իտալիան է որ կրնայ ներկայացնել 100է աւելի երիտասարդներ, որոնք Ատլանտեանը կտրած են մէկ, երկու, եւ երեք անգամ:

Գործիքներէն պիտի չխչնք միայն Ջրասաւառնակը եւ չարժանիքը, զանոնք ընելով ոտիօն եւ միւս 30 գործիքները որոնք ծառայած են մեքենավարին՝ Ջրասաւառնակի արագութիւնը, բարձրութիւնը, ուղղութիւնը, ինչպէս նաեւ վառելանիւթի ապառումը ու Ջուրին տաքութիւնը խմանալու: Կը բաւէ չիչել թէ բոլոր գործիքներն ալ Իտալական արտադրութիւն են:

Ջրասաւառնակը չինուած է Սէսթօ Քալէնտէի, Ալֆա Իթալիա կոչուած գործարանէն: Իր ճարտարապետական դիծերը, արդիւնք են երկար տարիներու աչխատանքին, որ կատարած է ճարտարապետ Մարքէթթին: Այս միաթեւ Ջրասաւառնակը ունի երկու վանդակեայ կմախք որոնք միացած են ուղղահիւ թեւերուն եւ որոնց կեդրոնը աչտարակի ձեւով կը բարձրանայ չարժանիքը: Հրամանատարին տեղը կը գտնուի աչտարակին վարը եւ երկու թեւերուն միացած տեղը, մնալով թեւին մէջ: Թեւերու տարածութիւնը կը հասնի 24 մէթրի, իսկ մակերեսը 93 քառ· մէթրի: Միայն Ջրասաւառնակին ծանրութիւնն է 5750քիլօ, կը հասնի առաւելագոյն 280 քիլոմէթր արագութեան: Կրնայ տանիլ 5000 քիլոյի ծանրութիւն մը, եւ առանց վար իջնելու կրնայ 4700 քիլոմէթր ճամբայ: Ունի նաեւ ուրիշ առաւելութիւն մը,— կրնայ արագօրէն բարձրանալ օդին մէջ:

Ջրասաւառնակին արագութիւնը, տոկունութիւնը, ինքնավարութիւնը ու բարձրանալու դիւրութիւնը մեծ դեր խաղացած են այս Թռիչքի ընթացքին:

Օրպէթելլոյէն Ամաթերամ, 24 Ջրասաւառնակները կտրեցին 1400 քիլոմէթրի ճամբայ մը եւ անցան Ալպեաններու վրայէն բարձրանալով մինչեւ 4000 մէթր: «Ցառաջը» օրը օրին հրատարակեց ուրիշ մանրամասնութիւններ:

Շարժանիքը սաւառնակին ամենակարեւոր մասը կը կազմէ, կարելի ըսել անոր հոգին է: Պատերազմէն առաջ, ինչպէս նաեւ պատերազմի ընթացքին, Իտալիան սաւառնակի մէջ մեկ գործարան ունէր, բայց այն չէր բաւեր, որ չարժանիքը արտասահման չպատուիրէ, որ Թանկ նիւներ եւ սաւառնակներ կը պատրաստէն Ֆիաթը, Ալֆա — Ռոմէօն, եւ օդֆիա — Ֆրասքինին: (Երեքն ալ եւնոյն առէն ինքնաչարժի նչանաւոր գործարաններ են):

Պալպոյի Ջրասաւառնակներուն չարժանիները ունէն 18 ղլան, 940 ձիաուժ, ծանրութիւնն է 223 քիլօ առանց պատուհակին: Վառելանիւթի պաուման է մէկ քիլօ՝ մէկ քիլոմէթրի վրայ: Իտալիան այս չարժիչը պարտի ճարտարագէտ Գաթթինային: Asso 750ը ծանօթ է արդէն իսկ, եւ չատ կը գործածուի նաւորապէս Զեխոսլովաքիոյ եւ Ռուսիոյ մէջ: Asso 750ի պատրաստութեան միջոցին, Պալպոն նորութիւններ մտցուցած է գործաւորներու ապահովութեան եղանակին մէջ, նորութիւն որ բացի գործնականէն ունի նաեւ բարոյական արժէք: Ամէն մեքենայ գլուխը դրած է գործաւոր մը, եւ քենային պատրաստութեան պատասխանատուութիւնը յանձնած է գործաւորին: Պատասխանատուութիւնը կը պարտադրէ լուրջ ուչադրութեամբ ու կապելով գործաւորը իր մեքենային կեանքին, մասնակից կ'ընէ գայն մեքենային յաղթանակներուն: Ամէն մեքենայ ունի իր անձնական տոմարը, ուր կը գրուին անոր կատարած թռիչքները, ուղղութիւնը, բարձրութիւնը, արագութիւնը, ինչպէս նաեւ վառելանիւթի ապառումը ու Ջուրին տաքութիւնը: Կը բաւէ չիչել թէ բոլոր գործիքներն ալ Իտալական արտադրութիւն են:

Ջրասաւառնակը չինուած է Սէսթօ Քալէնտէի, Ալֆա Իթալիա կոչուած գործարանէն: Իր ճարտարապետական դիծերը, արդիւնք են երկար տարիներու աչխատանքին, որ կատարած է ճարտարագէտ Մարքէթթին: Այս միաթեւ Ջրասաւառնակը ունի երկու վանդակեայ կմախք որոնք միացած են ուղղահիւ թեւերուն եւ որոնց կեդրոնը աչտարակի ձեւով կը բարձրանայ չարժանիքը: Հրամանատարին տեղը կը գտնուի աչտարակին վարը եւ երկու թեւերուն միացած տեղը, մնալով թեւին մէջ: Թեւերու տարածութիւնը կը հասնի 24 մէթրի, իսկ մակերեսը 93 քառ· մէթրի: Միայն Ջրասաւառնակին ծանրութիւնն է 5750քիլօ, կը հասնի առաւելագոյն 280 քիլոմէթր արագութեան: Կրնայ տանիլ 5000 քիլոյի ծանրութիւն մը, եւ առանց վար իջնելու կրնայ 4700 քիլոմէթր ճամբայ: Ունի նաեւ ուրիշ առաւելութիւն մը,— կրնայ արագօրէն բարձրանալ օդին մէջ:

Ջրասաւառնակին արագութիւնը, տոկունութիւնը, ինքնավարութիւնը ու բարձրանալու դիւրութիւնը մեծ դեր խաղացած են այս Թռիչքի ընթացքին:

Օրպէթելլոյէն Ամաթերամ, 24 Ջրասաւառնակները կտրեցին 1400 քիլոմէթրի ճամբայ մը եւ անցան Ալպեաններու վրայէն բարձրանալով մինչեւ 4000 մէթր: «Ցառաջը» օրը օրին հրատարակեց ուրիշ մանրամասնութիւններ:

Շարժանիքը սաւառնակին ամենակարեւոր մասը կը կազմէ, կարելի ըսել անոր հոգին է: Պատերազմէն առաջ, ինչպէս նաեւ պատերազմի ընթացքին, Իտալիան սաւառնակի մէջ մեկ գործարան ունէր, բայց այն չէր բաւեր, որ չարժանիքը արտասահման չպատուիրէ, որ Թանկ նիւներ եւ սաւառնակներ կը պատրաստէն Ֆիաթը, Ալֆա — Ռոմէօն, եւ օդֆիա — Ֆրասքինին: (Երեքն ալ եւնոյն առէն ինքնաչարժի նչանաւոր գործարաններ են):

Պալպոյի Ջրասաւառնակներուն չարժանիները ունէն 18 ղլան, 940 ձիաուժ, ծանրութիւնն է 223 քիլօ առանց պատուհակին: Վառելանիւթի պաուման է մէկ քիլօ՝ մէկ քիլոմէթրի վրայ: Իտալիան այս չարժիչը պարտի ճարտարագէտ Գաթթինային: Asso 750ը ծանօթ է արդէն իսկ, եւ չատ կը գործածուի նաւորապէս Զեխոսլովաքիոյ եւ Ռուսիոյ մէջ: Asso 750ի պատրաստութեան միջոցին, Պալպոն նորութիւններ մտցուցած է գործաւորներու ապահովութեան եղանակին մէջ, նորութիւն որ բացի գործնականէն ունի նաեւ բարոյական արժէք: Ամէն մեքենայ գլուխը դրած է գործաւոր մը, եւ քենային պատրաստութեան պատասխանատուութիւնը յանձնած է գործաւորին: Պատասխանատուութիւնը կը պարտադրէ լուրջ ուչադրութեամբ ու կապելով գործաւորը իր մեքենային կեանքին, մասնակից կ'ընէ գայն մեքենային յաղթանակներուն: Ամէն մեքենայ ունի իր անձնական տոմարը, ուր կը գրուին անոր կատարած թռիչքները, ուղղութիւնը, բարձրութիւնը, արագութիւնը, ինչպէս նաեւ վառելանիւթի ապառումը ու Ջուրին տաքութիւնը խմանալու: Կը բաւէ չիչել թէ բոլոր գործիքներն ալ Իտալական արտադրութիւն են:

Ջրասաւառնակը չինուած է Սէսթօ Քալէնտէի, Ալֆա Իթալիա կոչուած գործարանէն: Իր ճարտարապետական դիծերը, արդիւնք են երկար տարիներու աչխատանքին, որ կատարած է ճարտարագէտ Մարքէթթին: Այս միաթեւ Ջրասաւառնակը ունի երկու վանդակեայ կմախք որոնք միացած են ուղղահիւ թեւերուն եւ որոնց կեդրոնը աչտարակի ձեւով կը բարձրանայ չարժանիքը: Հրամանատարին տեղը կը գտնուի աչտարակին վարը եւ երկու թեւերուն միացած տեղը, մնալով թեւին մէջ: Թեւերու տարածութիւնը կը հասնի 24 մէթրի, իսկ մակերեսը 93 քառ· մէթրի: Միայն Ջրասաւառնակին ծանրութիւնն է 5750քիլօ, կը հասնի առաւելագոյն 280 քիլոմէթր արագութեան: Կրնայ տանիլ 5000 քիլոյի ծանրութիւն մը, եւ առանց վար իջնելու կրնայ 4700 քիլոմէթր ճամբայ: Ունի նաեւ ուրիշ առաւելութիւն մը,— կրնայ արագօրէն բարձրանալ օդին մէջ:

Ջրասաւառնակին արագութիւնը, տոկունութիւնը, ինքնավարութիւնը ու բարձրանալու դիւրութիւնը մեծ դեր խաղացած են այս Թռիչքի ընթացքին:

Օրպէթելլոյէն Ամաթերամ, 24 Ջրասաւառնակները կտրեցին 1400 քիլոմէթրի ճամբայ մը եւ անցան Ալպեաններու վրայէն բարձրանալով մինչեւ 4000 մէթր: «Ցառաջը» օրը օրին հրատարակեց ուրիշ մանրամասնութիւններ:

Շարժանիքը սաւառնակին ամենակարեւոր մասը կը կազմէ, կարելի ըսել անոր հոգին է: Պատերազմէն առաջ, ինչպէս նաեւ պատերազմի ընթացքին, Իտալիան սաւառնակի մէջ մեկ գործարան ունէր, բայց այն չէր բաւեր, որ չարժանիքը արտասահման չպատուիրէ, որ Թանկ նիւներ եւ սաւառնակներ կը պատրաստէն Ֆիաթը, Ալֆա — Ռոմէօն, եւ օդֆիա — Ֆրասքինին: (Երեքն ալ եւնոյն առէն ինքնաչարժի նչանաւոր գործարաններ են):

Պալպոյի Ջրասաւառնակներուն չարժանիները ունէն 18 ղլան, 940 ձիաուժ, ծանրութիւնն է 223 քիլօ առանց պատուհակին: Վառելանիւ

ՕՏՆԱ

— o —

Մարդասեր խորհուրդ

ՀԱՀԱՎԱՔԱԾՆԵՐ ՄԵՋ

Մեր հայրենակիցներից մեկը, որ ապրում է Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, մեզ է գրում հետևյալ նամակը.

«Ես ուզում եմ ձեզ հետ կիսել մի մտքով, որ ինձ է հուզում վերջին ժամանակներս։ Ես ուզում եմ ձեզ հետ խորհրդակցել, թե ինչպես կարելի է ամենից լավ կերպով օգնել մեր հայրենիքին։ Ես ուզում եմ ձեզ հետ խորհրդակցել, որովհետև ես ինքս ինձ համար որոշել եմ, որ ինչ էլ որ անեմ, ես ինքս ինձ չեմ գոհանալու

Նոր պայքարը պիտի մղուի հետեւեալ նշանաբանով ,— « Անօթութեան եւ ցուրտին դէմ » : Կառավարութիւնը ազգային համերաշխութիւն քարոզելով , կը պահանջէ որ ունեւորը օգնէ չունեւորին : Տօքթ. Կէօպէլս այս առթիւ յայտարարեց .

— Գործազրկութեան դէմ պայքարը յառաջ կը տարուի երեք շրջաններով : Առաջինին շնորհիւ , որ լրացաւ , կրցանք աշխատանք ճարել երկու միլիոն գործազուրկներու : Երկրորդով պիտի ջանանք այս ձմեռ պահել չահուած դիրքերը : Իսկ երրորդը , որ պիտի բացուի գարնան , պիտի ըլլայ ընդհանուր յարձակում մը : Ամբողջ երկրին մէջ , իւրաքանչիւր ամսուան առաջին կիրակին հանգանակութիւններ պիտի կատարուին փողոցներու եւ տուներու մէջ : Պաշտօնեաները պէտք է իրենց թոշակին մէկ մասը յատկացնեն օգնութեան սնտուկներուն : Բանուորները իրենց աշխատավարձին մէկ ժամուան փոխարժէքը պիտի տրամադրեն նոյն նպատակին ,ամէնամիս :Ազգային վիճակախաղ ըլլալու տրուի ամէն ամիս եւ իւրաքանչիւր ամսուան առաջին կիրակին ամբողջ Գերմանիոյ մէջ ամէն մարդ պարտաւոր պիտի ըլլայ միայն մէկ ճաշ ընել որուն արժէքը 50 փֆէնինկէն (3 ֆրանք) աւելի չպիտի ըլլայ : Այսպէս խնայուած դրամներն ալ պիտի յատկացուին օգնութեան սնտուկներուն : Դրամէ զատ , հանդերձեղէն , ուտելիք , ածուխ , եւն . պիտի հաւաքուին խանութներէն :

Աւելորդ է ըսել թէ՝ այս բոլոր հանգանակութիւնները պարտաւորիչ են :

Նախարարին ուժ տուաւ վարչապետ Հիթլէր ինքը , հրաշունչ ատենախօսութեամբ մը :

ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԱՂՋԿԱՆ ՆՈՐ « ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐԸ »

Հայրասպան Վիոլէթ նորէն հարցաքննուեցաւ անցած օր , կրկնելով իր նախորդ յայտարարութիւնները : Երբ հարցուցին թէ ո՞ւրկէ կը գտնէր այնքան դրամ , պահ մը մտածելէ յետոյ պատասխանեց .

— « Պաշտպան մը ունէի , վաթսուն տարեկան գործարանատէր մը որուն հետ գուրս կ'ելլէի երբեմն եւ որ շաբաթը 500 — 1000 ֆրանք կուտար ինծի » :

Երբ անունը հարցուցին ,աղջիկը մերժեց ըսել , բայց ոստիկանութիւնը գտած է արդէն :

Հարցաքննիչ դատաւորը լսեց զանազան վկայութիւններ , որոնց մեծագոյն մասը նպաստաւոր են Վիոլէթի հօրը համար :

Շաբաթ օր հայրասպանը պիտի փոխադրուի պատժական 14րդ ատեանին առջեւ , եւ այս առթիւ պիտի նորոգուի բանտարկութեան պայմանաժամը :

Փարիզ եւ արուարձաններ

Յ. Հ. Դ.

ՓԱՐԻԶԻ ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ բոլոր ընկերները այսօր ՈՒՐԲԱԹ երեկոյ ժամը 8.30ին, 51, rue de Rivoli, Café Samaritainի ներքնայարկը՝ Մէթրօ՝ Շաթըլէ։ Օրակարգ՝ նախորդ ժողովի շարունակութիւն:

ԱՆԻԵՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՆՊԻ Վիշապ կոմիտէի ժողովը, այսօր Ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, Պէքոնի կայարանին դիմացը, սովորական հաւաքատեղին:

ՇԱՎԻԼԻ «Արդութեան» խումբի ժողովը այս Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 4ին սովորական հաւաքատեղին: 1932ի եւ 1933ի անդամատոմսերը միասին բերել։

Գաւառ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. Պատ. Միութեան ընդհ. անդամական ժողովը այս Կիրակի առաւօտ ժամը 10ին։ Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Կարեւոր օրակարգ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Քրիստափոր խումբի ընդհ. ընկերական ժողովը, այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Հ. Յ. Դ. Պատ. Միութեան Գրադարանին մէջ:

ԼԱՍԻՕԹԱՅԻ Խաժակ խումբի ընկերական ժողովը այս կիրակի ժամը 2ին, գեկոյց 11րդ Շրջ. ժողովի:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ (Սէնթ – Մարկրիթի) Համազասպ խումբի անդամական ժողովը վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ անդամատոմսով:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

30 Սեպտեմբեր շաբաթ իրիկուն, Պրէպան Մարսէյէզի մէջ

Մանրամասնութիւնները ժամանակին

Կը խնդրուի բոլոր Միութիւններէն նկատի ունենալ այդ թուականը:

Ընկերահամակրական հանդիպում

1918 Սեպտեմբեր 19ին, համեւրոպական մեծ պատերազմին, Պաղեստինի ճակատին վրայ, Արարայի պատմական դիւցազնամարտին, ֆրանսական դրօշի տակ նահատակուող, մեր 21 վեթերան ընկերներու անմոռանալի յիշատակին՝ յարգանքի ու մեծարանքի մեր տուրքը տալու մտադրութեամբ, կազմակերպած ենք ընկերահամակրական հանդիպում մը այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին, 37, պուլվար Տիւկոմիէ, Պառ տիւ կլօպի սրահին մէջ:

Լեգէոնականներս այդ օրը հաւաքուելով, մի քանի ժամ հին յիշատակներով պիտի ապրինք եւ պիտի ունենանք մտերմիկ զրոյցներ:

Այս առթիւ, կը հրաւիրենք Մարսէյլի եւ արուարձաններու եւ մօտիկ գիւղերու մեր բոլոր ընկերներն ու համակիրները հանդերձ ընտանեօք, մեր այս յարգանքի հանդիպումին:

Մարսէյլի Հայ Լեգէոնական Միութեան Վարչութիւն

Ծանօթ.— Ծախսերու մասնակցութեան համար 2 ֆրանք մուտք:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Յ. Մալաքեան եւ պարագաները կը ծանուցանեն թէ իրենց սիրելի եղբօր՝ ՀՐԱՆՏ ՄԱԼԱՔԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի, այս կիրակի, 17 սեպտեմբեր, Մարսէյլի Ս. Թարգմանչաց Մայր Եկեղեցիին մէջ:

Կը հրաւիրուին բոլոր բարեկամները ու ազգականները:

Մալաքեան ընտանիք

Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարան

1, Boulevard du Nord, Le Raincy (S. O.)

Վարժարանը կը վերաբացուի յառաջիկայ Հոկտեմբեր 1ին։

Զրիավարժ աշակերտներուն թիւը լրացած է. կ'ընդունուին միայն թոշակաւոր աշակերտուհիներ շատ դիւրամատչելի պայմաններով։

Վարժարանը կ'ապահովէ իր աշակերտուհիներուն հայեցի առողջ դաստիարակութիւն։ Խնամով կ'աւանդուին ուսման բոլոր ճիւղերը, Ֆրանսացի եւ հայ մասնագէտ ուսուցիչներու կողմէ։ Հոգ կը տարուի հայերէն եւ ֆրանսերէն լեզուներու։

Մասնաւոր ուշադրութիւն կ'ընծայուի ձեռարուեստի եւ ձեռագործի ճիւղերուն։

Ֆիզիքական դաստիարակութեան հոգը եւ մարզանքի դասերը յանձնուած են Mlle LAHITTEի, որ Seineի նահանգին նախակրթարաններուն նոյն ճիւղի ուսուցչուհին է։

Արձանագրութիւնները կը կատարուին Երկուշաբթի, Չորեքշաբթի եւ Կիրակի կէս օրերէ յետոյ:

ՍՐՃԱՐԱՆ - ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՃԵԼԻ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐ

21-23, rue Saulnier. Métro: Cadet

Plats du jour — ԱՆԹԵՐԻ ՄԱՔՐՈՒԹԻՒՆ

HOMME — TAILLEUR — DAME

Toros Pekmezian

45 Rue de Trévise Paris (9)

Ամէն ճաշակի եւ ամէն քսակի յարմար, կը կարէ չափու վրայ այրերու եւ կիներու տոկուն ու ճաշակաւոր հագուստներ, անգլիական ընտիր կերպասներէ։

OCCASION

1 ֆօնօ (La voix de son Maître) վաճառանիշով ամենավերջին մոտէլը հազիւ 15 օր գործածուած, 10 տիսքով միասին, կը ծախուի միայն 500 ՖՐԱՆՔի

„Radio-Music" L. NICHANIAN

56, rue Piat. Paris (20)

Օգտուեցէք առիթէն

Հետեւեալ ընտրուած գրքերը որոնց իսկական արժէքն է 220 ֆրանք. 25 օրուան համար կը ծախուին կէս գինով 110 ֆրանք:

Ստանալու համար դիմել՝ ԳՐԱՏՈՒՆ „ՅԱՌԱՋ"

G.TZERIKIANTZ

13, rue des Dominicains, Marseille

Եղիա Տէմիրճիպաշեանի Կեանքը եւ Գործը՝ 18 ֆրանք: Լանքրսի Հովուական, 8: Պ. Տը Գամօր, 30։ Ֆլամի, 15։ Իր Անցեալը, 12։ Կանանչ գլխարկը, 35։ Այգեկութ, 15։ Նոտիս, 12։ Ազգային Երգարան, 10։ Յուշարձան Ապրիլ Տասներէկի, 15։ Մեռնողներ, 12։ Բեռօի Մանկավեպեր, 10։ Ազ-Տաղի Հերոսամարտը։

Միայն կէսը գնողներն ալ կրնան օգտուիլ միեւնոյն պայմանէն:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Քէնտիրեան ընտանիքը (Լիոն), իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Ա. Ջամալեանի իրենց հարսին՝ Տիկ. Եղիսաբեթ Իսահակեանի կսկծալի մահուան առթիւ,

Քէնտիրեան ընտանիք

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

ՏԱՐՕՆ - ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը այս Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին, Պէլվիլի ծանօթ սրճարանը։

Վերջին ընդհ. ժողովը մեծամասնութիւն չունենալով, վարչութեան ընտրութիւնը տեղի պիտի ունենայ այս ժողովին մէջ։

Անդամ եւ ոչ անդամ բոլոր հայրենակիցներէ կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ:

ՍԱԼՆՈՁՈՐԻ Հայր. Միութիւնը ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ անդամ եւ ոչ անդամ բոլոր հայրենակիցները, այս Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին, 119, Ավընիւ տ'Իթալի։ Մէթրօ՝ Maison Blanche։

ՍԻՓԱՆ Երգչախումբի ընդհանուր փորձը տեղի կ'ունենայ այս Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին, 6bis rue Campagne Première։ Մէթրօ Raspail։ Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Restaurant ARABIAN

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ

ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ

31bis RUE DU FBG. MONTMARTRE

Tél. Prov. 57—65 Մէթրօ Montmartre

ԳԻՆԵՐԸ ՇԱՏ ԱԺԱՆ

ԱՆԱՐԱՏ ՕՂԻ ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐՈՎ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆՆԵ՛Ր, ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՏԷՐԵ՛Ր ԵՒ ԱՐՀԵՍՏԱՒՈՐՆԵՐ

Փութացէ՛ք օգտուիլ վերջին երեք օրէնքներու ձեզ ընձեռած առաւելութիւններէն։

Ա.— 4 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կ'արտօնէ ձեզ fonds de commerceի մուրհակներուն մէկ մասը կանխիկ վճարել եւ մնացածն ալ մէկ տարիէն վճարելի նոր մուրհակով մը կարգադրել։

Բ.— 13 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կը թոյլատրէ ձեր վերագնահատման ենթարկել ձեր վճարած վարձքը եւ 1 Յուլիս 1932էն առաջ ստորագրուած պայմանագրութեանց համար ձեռք բերել զեղչ մը։

Գ.— 13 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կը բարեփոխէ (Propriété commercialeի) 30 Յունիս 1926ի օրէնքին տրամադրութիւնները կը ճշտէ սեփականատիրոջ եւ վարձակալի յարաբերութիւնները առեւտրական, ճարտարարուեստի շէնքերու եւ վայրերու պայմանագրութեանց վերանորոգման մասին։

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել առանց յապաղումի՝ ամէն օր ժամը 9—10 եւ 17—19 փաստաբան օրէնսգէտ

Պ. ՊԵՐՆԱՐ ՎԱՀԷի

94, Rue St. Lazare. (Սէն Լազար կայարանին մօտ), Tél. Pigalle 67-..

ՏԻԿԻՆՆԵՐ ԵՒ ՊԱՐՈՆՆԵՐ

երկար ատենէ ձեր երազած ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԲԱՂՆԻՔԸ բացուած է

74, rue de Belleville, Paris (20)

Յաճախորդներու հանգստութիւնը ապահովուած է: Բաղնիքին ջուրը ձեր տուներուն մէջ գործածուած ըմպելի ջուրն է:

Յաճախորդներուն հաճելի ըլլալու համար հաստատած ենք ...

Կատարեալ մաքրութիւն եւ անթերի սպասարկութիւն։

Բաղնիքը բաց է կիներու համար՝ ամէն օր (բացի Երեքշաբթի) մինչեւ իրիկուն. իսկ շաբաթ օրերը մինչեւ կէս օրէ վերջ ժամը ...

Այրերու համար՝ շաբաթ ժամը 4էն յետոյ, իսկ կիր. ամբողջ օրը

Մուտք՝ 6 ֆր.։ Փոքրերու՝ մինչեւ 10 տարեկան 3 ֆր.։

կը տրուին աբոնըմանի քարթեր՝ 10 անգամուան համար հարիւրին 10 զեղչով:

Հաղոր. միջոց.— Մէթրօ Պէլվիլ։ Օթօպիւս CE-26, BF. ...

Հանրակառք 5 թիւ։

ԳՈՐԾԻ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

ԱՐՏԱՒԱԶԴ ՅԱՆԸՄԵԱՆԻ

դրամ կը ճարէ լամուռթի գրաւի վրայ (Nantissement), ... գրաւի վրայ (Hypothèque de 1er et 2me rang) առեւտրական մուրհակներ զեղչել տալով եւյն..խիստ նպաստաւոր պայմաններով:

կը ստանձնէ ամէն կարգի դատական գործեր, առեւտրական, քաղաքային, պատժական եւ մանաւանդ արկածի վերաբերեալ:

կը կատարէ պաշտօնական թուղթերու թարգմանութիւն եւ վաւերացում, կը խմբագրէ ամէն կարգի նամակ եւ խնդրագիր:

Առաջին խորհրդակցութիւնը ձրի է:

կ'ընդունի առաւօտները ժամը 10էն 12, Հինգշաբթի եւ Շաբաթ կէսօրէ յետոյ ժամը 3էն 7 եւ ժամադրութեամբ:

Առժամեայ հասցէ՝

179, Rue de VAUGIRARD Paris(15)

Ձախ թեւի վրայ առաջին սանդուխ, երկրորդ յարկ, ձախ:

Métro եւ Nord-Sud: Pasteur

ՊԱՐԳԵՒ ԵԱՂՄՈՒՐԵԱՆ

Ամենավերջին պարերը, շատ դիւրուսոյցմեթոտով, իր մասնաւոր պարասրահին մէջ կամ այցելու: Ժամադրուելու համար գրել

88, Bld. de Port - Royal, PARIS (5e)

«Յ Ա Ռ Ա Ջ» կը ծախուի Լիոնի մէջ

«ՄԱՍԻՍ» ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ 45, rue de Bonnel

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (59)

ԱՅԱՐԵԿԻՉԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

ՉՈՐՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

ՋՈՒՇՆԻՆԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

— Ինչո՞ւ ծածկեմ , վճիռը տրուելուն յաջորդ օրը :

Նոյն օրը , լուրը հաղորդեցի Դվոյնիկովի , որ թեթեւակի ժպտեցաւ :

— Ի՞նչպէս , Ձեզի՞ն ալ միասին :

— Այո , Ձեզիւն ալ :

— Հապա դո՞ւք :

— Ես ալ . . . : Բայց դուք ալ , Վանիա :

— Օ՜հ , հ՜ա . . .

Եւ նշան մը ըրաւ ձեռքովը :

Ցեռոյ աւելցուց .

— Բայց Ձեզիւն . . .

Ի մանկութենէ , կապուած էր Նազարովի : Սորպովի մէջ միասին էին աշխատեր ,միասին էին կուեր պատնէշին վրայ , միասին էին մտեր Մարտական Մարմնէն ներս : Չէր կրնար սակայն հաւատալ թէ Նազարով կրնար կախուիլ :

Նազարով տարբեր կերպով ընդունեց լուրը : Ոչ մէկ այլափոխում իր դէմքին վրայ , ոչ ալ վախի շուք մը :

Զուարթագին ժպտելով , բաւ , հանդարտ եւ պարզունակ .

— Վերջապէս : Լաւ որ այս մարդիկ չեն սիրեր չարչարել : Արդ կը գործեն եղեր մարդիկը : Աւելի լաւ է այսպէս , քան մեռցնել յամր մահով մը : Ուրեմն ուրբաթ օր , հա՞ :

Գալով Մակարովի , հրաշալի էր իր բարձր հոգին : Իր մէջ ամէն բան լոյս էր եւ յստակութիւն : Մահը իրեն կը թուէր երջանիկ վախճան մը , որ արժանի է յեղափոխականին : Մտիկ ըրէք յետոյ ինծի , աղաղակեց .

— Ցանուն երկրին եւ յանուն ազատութեան :

Դատավարութիւնը սակայն տեղի չունեցաւ որոշեալ օրը : Նախընթաց օրը , ոստիկանական քննութեամբ , իմացան Մակարովի բուն անունը : Մակարով եւս իր անունը պահած էր մինչեւ այդ օրը : Իմացան նոյնպէս թէ 16 տարեկան էր : Դատավարութիւնը յետաձգուեցաւ , մինչեւ որ Սիմֆէրոպոլի շրջանային դատարանը որոշէր Մակարովի , իբրեւ անչափահասի , պատասխանատուութեան հարցը :

II.

Երբ մայրս եւ կինս Սեւաստապոլ հասան , նոյն օրը քաղաք ժամանեցին նաեւ անհրաժեշտ Բորիս Ռեապէնսկի եւ փաստաբան Ա. Տ. Զէնէլ , լսելի դասընկերս : Այս վերջինը չխառնուեցաւ դատավարութեան , սակայն մեծ մեծ ծառայութիւններ մատոյց՝ օժանդակելով մեր պաշտպանողականին պատրաստութեան :

Իր կամքովը , նոյն օրերուն Սեւաստապոլ եկաւ Սիլբերբերգ : Գացեր էր գտնել Ազեւը , առնր յայտարարեր էր թէ իր կեանքին գնովը պիտի փորձէր բանտէն փախցնել Դվոյնիկովը , Նազարովը եւ զիս :Ինչ որ կը ըսպասէր Ազեւէն , նիւթական օժանդակութիւն մըն էր միայն :

Ազեւ շատ կ'աշխատի տարհամոզել Սիլբերբերգը : Անոր ցոյց կուտայ անկարելիութիւնը փախցնելու երեք հոգին մէկ անգամէն , նոյնիսկ զիս միայն : Կ'առարկէր թէ Մարտական Մարմինը չէր կրնար զոհել իր անդամները փախուստի փորձերով , որոնք առաջուընէ դատապարտուած էին ձախողութեան : Սիլբերբերգ չի համաձայնիր Ազեւի հետ : Բայց կեղը . Կոմիտէն իր տրամադրութեան տակ կը դնէ պահանջուած միջոցները կազմակերպելու համար մեր փախուստը : Կինս ինծի հաղորդեց Սիլբերբերգի գալուստը : Գործը որ յանձն առած էր , շատ դժուար էր : Բանտէն փախուստ մը կարելի էր միայն երկու կերպ .— Զինեալ յարձակում կամ զինուորական պետի մը օժանդակութիւնը : Սիլբերբերգ նախ կ'ընտրէ առաջին ձեւը : Բելոստոկի գունդը , ինչպէս ըսի , յեղափոխական գաղափարներով վարակուած էր : Քանիցս լսած էինք զինուորներէն եւ հերթապահ ենթասպաներէն թէ զէնքերը վար պիտի ձգէին , երբ յարձակման առաջին հարուածին ձայնը առնէին : Որքան ալ թերահաւատ ըլլայինք նման յայտարարութիւններու մասին , չէինք դադրեր քիչ մը յուսալէ թէ մաս մը զինուորներ այդպէս պիտի չարժէին :

Մենք չուտով մերժեցինք այդ ծրագիրը : Պարզ էր , որ երբ որոշուէր զինեալ յարձակում մը փորձել , անկարելի պիտի ըլլար խուսափիլ սպաննելէ ոչ միայն սպաներ , ինչ որ կ'ընդունէինք հարկադրաբար , այլեւ զինուորներ , ինչ որ անընդունելի կը համարէինք : Անկից զատ տեղական կոմիտէն իր տրամադրութեան տակ չունէր բաւական թիւով կռուողներ : Սիլբերբերգ չէր յաջողած գտնել փէտայիներ , ամէն տեսակէտով ընդունակ կատարելու իր ծրագիրը :

Երբ մէկ կողմ դրուեցաւ այս ծրագիրը , գրեթէ օղը կը ցնդէր բոլոր ընկերները միասին փախցնելու յոյսը : Ու եթէ այլեւս կարելի կը թուէր բան մը , այն ալ մէկ հոգի մը փախցնելն էր : Եւ սակայն , մէկ հոգիի փախուստին կազմակերպութիւնն իսկ բազմաթիւ դժուարութիւններու կը բախէր :

Բանտը պաշտպանուած էր հետեւակազօրաց գումարտակով մը , որ կը փոխուէր ամէն օր : Բանտը երեք մասերու բաժնուած էր ,— հասարակաց բանտ , սպաներու յատուկ բանտ , գնդան : Այս վերջին բաժինը , ուր կը գտնուէինք , երկար նրբանցքէ մը ունէր , երկայնքին վրայ 20 խուց . 10 խցիկ իւրաքանչիւր կողմին . Նրբանցքին մէկ ծայրը կը վերջանար պատով մը , որուն մէջ փոքր վանդակապատ լուսանցք մը : Ծայրը կը վերջանար երկաթէ դուռ մը , որ միշտ փակ էր ու կղպուած : Այս դուռը կը բացուէր լուսամուտ մը մէջ , ուր կը նայէր պահակը , հերթապահին սենեակը , բացուած մութ եւ առանց պատուհանի :

(Շարունակելի)

ԿԱՐԵՒՈՐ

Ծանօթ օրիորդ մը կը ստանձնէ ֆրանսերէնի, անգլիերէնի, գերմաներէնի եւ հայերէնի դասեր տուններու մէջ: Դիմել Յառաջի վարչութեան:

Le Gérant : H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17, Rue Damesme :-: PARIS (13)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) ... Seine 276.289

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ, ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԱԼԻՔԻ ՀԱՄԱՐ՝ Metro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ՅՕԳԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 Ֆրանք	70 Ֆրանք	35 Ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 Ֆրանք	100 Ֆրանք	—

ՇԱԲԱԹ 16 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1933

16 Septembre 1933

ՅԻՆ ՏԱՐԻ Թիւ 2295 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՄԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԲԱՐԵԿԱՄՆ ՈՒ ԹՇՆԱՄԻՆ

կրկնենք անգամ մըն ալ,— չափազանց երկար տեւեց «Հայաստանի սիրելու» եւ ուրիշները անոր թշնամի ցուցնելու խեղկատակութիւնը:

Երեւակայեցէք,— հասարակ խանութպաններ եւ «տիլէֆոն»ներ, տունը մնացած երիտասարդներ, երեւանը կամ Վանը քարտէսի վրայ տեսած ուսումնականներ կրնա՞ն եղեր աւելի լաւ գնահատել ու պաշտպանել արդի Հայաստանը, քան Նանսէնը, Դաշնակցութիւնը:

Իւրաքանչիւրը կը մոռնան որ, «ափ մը երեւան»ին ՀԱՅՏՄԻՆ անգամ կը պարտին Դաշնակցութեան: Նոյն իսկ խորհրդային վիճակագրութեամբ:

Ցաւոյ, հոգեբանօրէն, «սոցիալական ծագումով» բացարձակ խորթ մարդիկ, ոմանք ալ բնի՛կ, կրնա՞ն եղեր աւելի լաւ ըմբռնել, սիրել խորհրդային յեղափոխութիւնը, Հայաստանի Նոր կարգն ու սարքը, քան Դաշնակցութիւնը, որ իր չունչը եւ ուժը կ'առնէ այս ժողովուրդի ակունքէն,— գիւղացի եւ բանուոր:

Ոմանք ամբողջ իրաւասութիւնը կարելի է խտացնել մէկ նախադասութեան մէջ,— Ռուսը տիրաբար նսեմած է Երեւանի մէջ: Մնացեալը մանրամասնութիւն է:

Մինչդեռ Դաշնակցութիւնը կ'ըսէ,— Ես համակերպած եմ կատարուած իրողութեան, եւ գործնապէս ոչինչ կ'ընեմ, զայն չըքնաղացնելու համար: Ընդհակառակն, կ'ուզեմ, որ առաւելագոյն բարիքը գոնէ տեւական կացութենէն: Կ'ուզեմ որ աւելի արթուն ըլլան օրուան իշխանաւորները, աւելի բարձր խօսին, եւ խուսափին այն գաղափարագողութիւններէն» որոնք դատապարտուած են նոյն իսկ Լենինի եւ Ստալինի կողմէ:

Անշուշտ, կարելի չէ բացառութիւն կազմել ընդհանուր կարգ ու սարքէն:

Բայց, իւրաքանչիւր միջավայր իր առանձնայատկութիւններն ու պահանջները ունի, եւ վարիչին սրատեսութիւնը կրնայ հրաշքներ գործել:

Լենինը ինքն էր որ գրեց Հանգուցեալ Միասնիկեանին՝ թէ Ռուսաստանը Հայաստան չէ: Եւ Միասնիկեանն էր որ ազդարարեց թէ ռուսական կարմիր գօտին նոյնութեամբ կապելով, կը խեղդենք հայ գիւղացին:

Արդ, անոնք որ «ոչ-օթան» կ'երգեն կամ կը ցրուեն ալ ու ձախ, առանց ո՛ր եւ է պրպտում կատարելու, գաղափար ունի՞ն բուն Հայաստանի ժողովուրդին կացութեան մասին:

Գիտե՞ն կամ գոնէ կրնա՞ն պատկերացնել նոյն իսկ Երեւանի կացութիւնը:

Մեր ընդդիմախօսները երբեմն իրենց բերնէն կը վախցնեն խոստովանանքները,— «բնակարանի նեղութիւն, պարենաւորման դժուարութիւն եւ անկանոնութիւն»:

Արդ, գիտե՞ն, կ'ըմբռնեն այդ վերացական բացատրութեանց բուն իմաստը:

Անոնք երբեմն կը խօսին նաեւ սեւ ու ճերմակ հացի մասին:

Բայց, հացին ճերմա՞կն է որ կը պակսի, թէ հացը ինքնին, ցորենէ:

Այլապէս, մարդիկ ինչո՞ւ պիտի հարկադրուէին «խուզել» ցորենի հասկերը, յետոյ ժողվելու եւ գաղտագողի տուն տանելու համար:

Ու վերջապէս, ահա 12 տարիէ ի վեր զօրանոցի կեանք մը պարտադրուած է Հայաստանի, ինչպէս ամբողջ Ռուսաստանի ղովուրդին:

Արդ, 1914էն ի վեր ահաւոր ջղաձգութեանց մատնուած, լեռնէն դաշտերը, սահմանէ սահման, ցամաքէ ցամաք նետուած ղովուրդի մը վրայ ուժ մնացա՞ծ է դիմանալու արհեստական դրկանքներու, որոնք իրար կը գերազանցեն տարուէ տարի:

Այս բոլոր ողբերգութեանց եւ դեռ այնքան կենսական հարցերու մասին մենք իրաւունք ունի՞նք խօսելու, տեսակէտ, գոնէ վրդովում յայտնելու:

Եւ երբ, մահը աչք առնելով մարդիկ Արաքսը կ'անցնին խումբ խումբ, մենք իրաւունք ունի՞նք լռելու:

Փախստականները ցուցարէն փախած թռչուններ ըլլային, հեռուէն կը հասնէր Եւրոպա:

Ո՞րն է պարկեշտ հայրենասիրութիւնը,— վրդովիչ իրողութեան մը, այո՛, աղէտի մը առթիւ բանավէճի՞ բռնուիլ Դաշնակցութեան հետ, թէ սրտցաւ հետաքրքրութեամբ իմանալ, պրպտել խնդիրը, պատճառները:

Դաշնակցութի՞ւնը սարքեց այս խմբական փախուստները:

Դաշնակցութի՞ւնը ղրկեց զանոնք, յետոյ փախցնելու եւ «նպաստ հրճուանք» ղգալու համար:

Փախստականներէն որ եւ է մէկը հեռաւոր կապ անգամ չունի Դաշնակցութեան հետ:

Եւ սակայն, հազիւ Թաւրիզ հասած, իր դիմացը կը գտնէ Դաշնակցականները, որոնք իրենց մարդկային պարտականութիւնները կը կատարեն: Կը հոգան, կը կերակրեն, հագուստ – կապուտ կը հարեն:

Այսահար անդամ, ոմանք աւար պահուածները փրփուր կը նետեն, սահեցնելով սա ամբարտի խօսքերը·

— «Փախստականներուն հանդէպ արտասահմանի մէջ ցոյց տրուելիք վերաբերութեան մէջ մեղաւոր են իրենք՝ փախստականները, որ ապաստան փնտռած են խարդախ փաստաբաններու ձեռքով»:

Լսե՛լ կ'ուզեն,— ինչո՞ւ գացիք ապաստանեցաք Ատրպատական Նախ Առաջնորդարանը, անօթի եւ մերկ, ինչո՞ւ գէշ բաներ պատմեցիք Ս. Հայաստանի մասին, փոխանակ Թաւրիզի փողոցներուն մէջ ասուկելու:

Այս ալ մաս կը կազմէ «Հայաստանը սիրելու» խմաստութեան ...

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՀԱ ՄԷԿՆ ԱԼ ԽՐԵՑԱԻ...

— oo —

Կարելի է ըսել թէ՝ երբեմ այսման խռովայոյզ վիճակ մը չէր ունեցած ամերիկահայ գաղութը: Գոնէ մեծ պատերազմի զինադադարէն ասդին:

Երրորդ ամիսն է որ կրակ ու բոց կը ժայթքէ կուսակցական թերթերէն եւ բեմերէն:

Կրակը վառեց փառամոլ եւ անխելք վեղարաւոր մը, Ղեւոնդ արք. Դուրեան, եռագոյնը վար առնել տալով:

Այժմ կոխիւ Շիքակոյի միջազգային ցուցահանդէսէն փոխադրուած է ազգառաջնորդարանը, երեսփոխանական ժողովին մէջ, եկեղեցիներու բակը, եւ մինչեւ ամերիկեան ոստիկանութեան գրասենեակները:

Պատահաբար աչքէ կ'անցընեմ վերջին թղթաբերը, եւ ուշադրութիւնս կը գրաւէ նոր «բաջագործութիւն» մը·—

« ՆԻՒ ՊՐԻՏՂՆԻ Ս. ՍՏԵՓԱՆՆՈՍ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՓԱԿՈՒՄԸ »·— «ԿՈՒՐԻԼՈՒԻ ԱԶԳՈՂԻ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆԸ»·—

Այս՝ խորագիրն է: Քանի մը տող ալ՝ թղթակցութեան բովանդակութենէն·

— « Կիրակի առաւօտ, երբ Հայերը խումբերով կը դիմեն դէպի Ս. Ստեփաննոս եկեղեցին, իրենց դէմ կը գտնեն ութ ոստիկաններ, որոնք փոքրամասնութեան (առաջնորդին կողմնակիցներուն) հրաւէրին վրայ եկած էին՝ պահ պահելու եկեղեցին »:

Չի՞ բաւեր, երէ, իբրեւ եզրակացութիւն, աւելցնեմ թէ գործը ինկած է դատարան···

Բայց, ասիկա մէկ հատն է միայն: Վէնը այնքան սաստկացած եւ ծաւալած է որ, երկու ճակատի բաժնուած են երեսփ· ժողովն ալ, հոգաբարձութիւնները ալ, եկեղեցիներն ու եկեղեցականները ալ:

Ուրեմն, ծանրաբարոյ Ամերիկան ալ նախանձելիք բան չունի Պուլկարիայէն, Յունաստանէն կամ Ռումանիայէն:

Ի՞նչ կ'ըսէք, երէ ամէն գաղութ այսպէս ներքուին, ճապաղի եւ էրբուռի ինքն իր մէջ, գիշեր – ցերեկ զբաղեցնելով տեղական ոստիկանութիւնները եւ դատական իշխանութիւնները, բոլոր « հիւրընկալ » երկիրները գլուխ գլխի տալով, համաձայն չե՞ն ըլլար··· ազգային օջախ մը տրամադրելու մեզի:

ՎԱՀԷ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԱԶԳԱՑԻՆ ՎԻՃԱԿԱԽԱՂԸ

— oo —

Ելմտական նախարարութիւնը զեկոյց մը հրատարակեց, որով կը ծանուցանէ թէ՝ նկատի առնելով որ ազգովիճակախաղը մեծ յաջողութիւն կը խոստանայ ,որոշուած է անթելով կամ շարժանկարով բարոգութիւն չկատարել, ցնոր տնօրինութիւն: Ցետոյ, առաջին բաժնի վաճառման համար դրամատուներուն եւ միջնորդներուն տրուելիք միջնորդչէքը կէս առ կէս պիտի գեղչուի յաջորդ բաժիններուն շրջաբերութեան առեն:

Որոշուած է անմիջապէս հրապարակ հանել չորս բաժին՝ 200 միլիոնի, իսկ հինգերորդը շրջաբերութեան պիտի հանուի նոյ· 20ի առեններ:

Կ'արժէ յիշեցնել թէ՝ իւրաքանչիւր բաժնի տոմսակները զնողներուն կուտան միեւնոյն իրաւունքները: Շրջաբերութիւնները տեղի պիտի ունենան 15 օրը անգամ մը, իսկ վիճակահանութիւնները մօտաւորապէս նոյնիսկ ժամանակամիջոցի մէջ:

Այս առթիւ թերթերը կը գրեն թէ՝ պաշտօնական շրջանակները կը յուսան մէկ միլիառ ֆրանքի տոմսակ հանել սեպտ· 20էն նոյ· 20: Ամէն պարագայի մէջ, 600 միլիոնը պիտի հանուի հոկտ· 15էն առաջ:

ՈՒԻԳԻՆ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ԻՐԱՐՈՒՄԻ ՄԷՋ

— oo —

Պոլսէն կը հեռագրեն սեպտ· 14 թուականով·—

Ռուսն երկրաշարժ մը զգացուեցաւ Հասան Գալէի մէջ (Էրզրում): Զոհերուն թիւը յայտնի չէ տակաւին: Կարգ մը գիւղեր ծանրապէս վնասուեցան: Օգնութեան գործը կը կազմակերպուի:

ԿԱՆՏԻ ՀՈՍՏԱՅԻ ՄԵԼՕՔ ԿԵՆԱԼ

— oo —

Իր կուսակիցներուն հետ խորհրդակցելէ յետոյ, Կանտի յայտարարութիւն մը հրատարակեց, որով կը խոստանայ մէկ տարի որ եւ է գործունէութիւն չկատարել բրիտանական իշխանութեանց դէմ: Այսպէս, մինչեւ 1934 օգոստոս 3, չպիտի կատարէ որ եւ է արարք որ կրնայ բանտ առաջնորդել զինքը: Կանտի տաժանելի գտնելով հանդերձ այս զինադուլը, ուրիշելք չի տեսներ եւ պիտի գոհանայ միայն անհատական անհնազանդութիւն քարոզելով:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԹՈՒՐՔԵԻՈՒՆԱԿԱՆ ԴԱՇԻՆՔԸ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԵՑԱՒ

Նոր կացութիւն՝ Պաղհաւնիոու մէջ

Էնկիւրիէն կը հեռագրեն սեպտ· 14 թուականով·— *Թուրքեւյունական նոր դաշինքը ստորագրուեցաւ այսօր հկաօքէն յետոյ: Գլխաւոր յօդուածը կ'երաշխաւորէ սահմաններու փոխադարձ ապահովութիւնը:*

Ստորագրութիւնը տեղի ունեցաւ հինգ ժամուան խոսակցութենէ մը յետոյ, որուն կը մասնակցէին Պ. Ցաւտարիս, Համէթ փաշա եւ երկու երկիրներու արտաքին նախարարները: Միայն մանրամասնութեանց մէջ կարգ մը փոփոխութիւններ կատարուեցան եւ դաշնագիրը վերջնական ձեւ ստացաւ:

Ցոյն նախարարները Պոլիս մեկնեցան:

Թրքական եւ յունական թերթերը խանդավառ յօդուածներ կը հրատարակեն այս նոր ուխտին առթիւ:

Աթէնքի առեւտրական սենեակը վաճառականներու պատուիրակութիւն մը կը կազմակերպէ, Թուրքիա ղրկելու համար:

⁂ Պուլկարական « Զօրա » թերթը կը գրէ թէ նոր դաշնագիրը կը կղզիացնէ Պուլկարիան եւ թէ Թուրքիան այլեւս չպիտի կրնայ միջամտել պուլկարեւյունական վէճերուն: Թերթը կ'աւելցնէ թէ՝ այս դաշնագրին հետեւանքով վրանդուած է Պուլկարիոյ դէպի ծով ելքի պահանջը եւ թէ կառավարութիւնը պէտք է ուղղակի բանակցութիւններ կատարէ Ցունաստանի հետ:

⁂ Երեքշաբթի օր, ի պատիւ յոյն նախարարներուն տրուած հացկերոյթին մէջ, Համէթ փաշա ճառ մը խօսեցաւ որուն հետեւեալ մասերը ուշադրութիւն գրաւած են քաղաքական շրջանակներու մէջ·

— « Կարպատներէն մինչեւ Եգէականի ափերը փռուած են երկիրներ որոնց կրած դժուարութիւնները միեւնոյն պատճառներէն կը ծագին եւ որոնք այսօր միեւնոյն շահերն ունին: Եթէ բոլորովին յուսահատած չենք մարդկային խմաստութենէն, կարելի է նախատեսել թէ այս բոլոր երկիրները, որոնք այնքան հարուստ եւ բարգաւաճ էին երբեմն, վերջ ի վերջոյ պիտի համաձայնին, ներդաշնակելու համար իրենց ցերուցան ճիգերը, որպէսզի կարենան փրկուիլ այն աննախընթաց տաղնապէն որ մամուլի մը սէս ամէն կողմ կը սեղմէ եւ կը խեղդէ զիրենք: Վերջերս իրենց կնքած տնտեսական համաձայնութեամբ, Թուրքիա եւ Ցունաստան բարեբաստիկ օրինակ մը տուին իրենց դրացիներուն եւ ես վստահ եմ թէ միանալով վստահելից եւ անչեղլի բարեկամութեամբ, անոնք պիտի կրնան նոյնքան արժանաւորապէս գլուխ հանել կեղրոնական եւ հարաւ – արեւելեան Եւրոպայի վերակազմութեան փառաւոր գործը »:

150,000 ժողով երկու ամսուան մէջ

— · —

ԱՄԷՆ ՄԷԿԸ 15 — 25 ԱՆԳԱՄ ՁԱՒ ՊԻՏԻ ԽՕՍԻ

Հիթլէրական կուսակցութիւնը քարոզչական ընդարձակ ծրագիր մը կազմած է, որուն գործադրութիւնը պիտի սկսի հոկտեմբեր 1ին:

Տօքթ· Կէօպէլս, պրոպագանդի նախարարը, հաղորդելով այս որոշումը, աւելցուց թէ պայքարը պիտի մղուի առաջնորդութեամբ Հիթլէրի: Իւրաքանչիւր հռետոր 15 անգամ ճառ պիտի խօսի երկու ամսուան ընթացքին, եթէ հանրային պաշտօնեայ է, իսկ 25 անգամ՝ եթէ պետական պաշտօնեայ չէ: Հարիւր յիսուն հազար ժողովներ պիտի գումարուին երկու ամսուան մէջ, որպէսզի պահպանուի սերտ կապը՝ ազգային – ընկերվարութեան եւ ժողովուրդին միջեւ:

Այս առթիւ խօսած ճառին մէջ, Տօքթ· Կէօպէլս ըսաւ·

— « Ազգային – ընկերվարութիւնը իրականացուց Գերմանիոյ երկհազարամեայ երազը: Մենք իրականացուցինք այն իդէալը որուն համար « Հոհէնշթաուֆէններէն» (կայսերական գերդաստան մը) քալեցին դէպի Իտալիա, որուն համար Լութեր իր տեսակէտները փակցուց Վիթենպէրկի դղեակին եկեղեցիին դուռներուն վրայ, այն իդէալը որ կ'ոգեւորէր Մեծն Ֆրեդերիքը, այդ եզակի մարդը եւ Պիզմարքը որ երեք անգամ պատերազմ կը մղէր, այն իդէալը որուն համար, վերջապէս, միլիոնաւոր զինուորներ դիմադրեցին ռազմաճակատին վրայ, չորս տարի:

« Այսօր այլեւս կարելի չէ խօսիլ համայնավարական վտանգի մասին, թէեւ քանի մը հեռաձայծողներ տակաւին կը փորձեն դժգոհութիւն սերմանել եւ չարժել բազմութիւնները՝ իրենց դրամէքենաներուն վրայ տպուած թուդիկներով: Մենք զանոնք պիտի պատժենք մարդ մարդու դիմաց եւ հարուած հարուածի դէմ »: (Ակն ընդ ական):

Նախարարը յետոյ անդրադառնալով արտասահմանի մէջ մղուած հակահիթլէրական պայքարին, բացատրեց·

— «Երբ «զորշ տետրակ»ի մը մէջ կը կարդամ թէ ես եմ յղացած Բայխստակը հրկիզելու ծրագիրը եւ վարչապետ կէօրինկ գործադրած է զայն, կ'ըսեմ պարզապէս·— « Տէր, թող դուքս, դի ոչ գիտեն գինչ գործեն »: Չեմ կարծեր որ արտասահմանը լուրջ կարեւորութիւն ընծայէ այսպիսի պատմութիւններու:

Երկու դաս՝ Բայխստակի հրկիզման առթիւ

ՄԷԿԸ ԼԱՑՓՑԻԿի, ՄԻՒՍԸ··· ԼՈՆՏՈՆի ՄԷՋ

Սեպտ· 21ին Լայփցիկի մէջ կը սկսի Գերմանիոյ խորհրդարանին հրկիզման դատավարութիւնը: Գլխաւոր ամբաստանեալն է Հոլանտացի Վան Տէր Լուպէ, որ ծնած է 1909ին: Իրրեւ մեղսակիցներ պիտի դատուին գերման համայնավար Թոգլէր, պուլկար լրագրող Կէորկի Տիմիթրով, ուսանող Փոփով եւ բանուոր Տանքով: Պիտի լսուին իրր 120 վկաններ: Մինչեւ հիմա հարցաքննիչ դատաւորը հինգ հարիւր հոգի լսած է այս գործին առթիւ:

Այս պաշտօնական դատին առաջ, սեպտ· 14ին Լոնտոնի մէջ սկսաւ ուրիշ դատավարութիւն մը, երեւան հանելու համար ճշմարտութիւնը: Առեանը կազմուած է Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Շուէտի, Պելժիոյ, Տանիմարքայի, Մ· Նահանգներու, Հոլանտայի եւ Պուլկարիոյ նշանաւոր իրաւագէտներէն կամ իրաւզեկներէն: Հրաւիրուած էր նաեւ Պ· Նիթթի, Իտալիոյ նախկին վարչապետը, բայց չկրցաւ երթալ, առողջական պատճառներով: Դատավարութեան կը հետեւին բազմաթիւ թղթակիցներ: Իսկ իրրեւ վկայ հրաւիրուած են հարիւրի չափ մարդիկ, մեծ մասը Գերմանացի:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՏԷՐՍԻՄԸ ԻՐԱ՞Ւ ԱՊՍՏԱՄԲԱԾ Է

— · —

Թուրքերը կը ջարդուին եւ կը նահանջեն

ՄՄԲ·— Արաբական « էլ Ահրար » թերթէն առնելով, հաղորդած էինք թէ ապստամբութիւն ծագած է Տէրսիմի եւ Մատկանի (ոչ թէ Մոնոգէնի) մէջ: Պէյրութի « Ազդակ »ը այս առթիւ կը հրատարակէ հետեւեալ մանրամասնութիւնները, քաղելով Խարբերդէն Հալէպ հասած Քիւրտ մը: Կ'արտատպենք վերապահութեամբ·—

Ապստամբ Ալեւս ազգի տղոց վրայ թուրք կառավարութիւնը ամիս մը առաջ կարեւոր ուժեր ղրկեց: Քիւրտ ըմբոստները կը գտնուէին Աղատա գիւղին մէջ:

Զօրքը գիւղէն մէկ ժամ հեռաւորութեան վրայ կը հանդիպի քիւրտ ըմբոստներու եւ կը սկսի կատաղի կռիւ մը: 24 ժամ շարունակ կռուելէ վերջ Քիւրտերը ետ քաշուելով մեծ թուրք զինուորները կը լեցնեն ձորի մը մէջ, ուր կը սկսի արիւնալի ջարդը, փեցցնելով մօտաւորապէս զօրքին կէսը:

Ի վերջոյ թուրք զինուորներու օգնութեան կը հասնին չորս օդանաւեր, որոնք կը սկսին ռմբակոծումի: Սակայն շնորհիւ քիւրտ ըմբոստներու հաչ նշանառութեան եւ լեռնային յարմարութիւններու, ոչ միայն անհետեւանք կը մընան օդանաւերու ռմբակոծումները, այլեւ անոնցմէ երկուբը վար կ'առնուին: Յուսահատ վիճակի մէջ, կը նահանջեն թուրք ուժերը, թագմաթիւ սպանեալներ թողլով իրենց ետին:

Ասոր վրայ, թուրք կառավարութիւնը, նկատելով որ ապստամբութեան տեւական հնոց դարձած է Տէրսիմը, կարեւոր ուժեր կը սկսի կեդրոնացնել Տէրսիմի շրջանին մէջ վերջնականօրէն զսպելու յոյսով ապստամբութիւնը:Արդէն խարբերդէն բաւականաչափ ուժեր մեկնած են դէպի Տէրսիմ:

Այս բոլորին տեղեակ, Քիւրտերը, մանաւանդ Տէրսիմցիները, իրենց կարգին կը միանան եւ պատրաստութիւններ կը տեսնեն թուրք կառավարութեան նենգութիւններուն դիմադրելու համար: Ադատա, Խաչիլիկ, Հալտրիկի վանքը եւ Սիճ միացած են ապստամբ Քիւրտերուն: Ֆիրատցիները, Խանանցիները, Ռազիկցիները, Շամցիները, Գառիկցիները, Խարապալցիներ եւ Պախթիարցիներ պատրաստ են օգնելու քիւրտ ապստամբներուն:

Ապստամբ Քիւրտերու թիւը կը հաշուուի 10,000, որոնք լաւ զինուած են:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

4.- Գերման երիտասարդութիւնը

Ներկայացուցինք գերման երիտասարդական ընկերակցութեան զանազան բաժանումները, որոնց կը հրամայէ «երիտասարդութեան առաջնորդը», Պալդուր ֆոն Շիրախ: Տակաւին կանուխ է պնդելու համար թէ այս ընդարձակ եւ ծաւալուն կազմակերպութեան բոլոր անդամները, կամ գերման բովանդակ երիտասարդութիւնը, արդէն ոգեւորուած է աղգային – ընկերվարութեան սեսակէտներով: Եւ սակայն տեղի չկայ կասկածելու, որ գերման երիտասարդութիւնը, չուռոմ endoctriné, պիտի թրծուի հիթլերիզմով: Վանդի, նախ, բացի ազատքաղաքական (apolitique) կազմակերպութիւններէ,— մարզական, կրօնական,— չի թոյլատրուիր որ եւ է երիտասարդական ձեռնարկ: Եւ յետոյ ազատքաղաքական այդ կազմակերպութիւններն իսկ ղրուած են հիթլէրեան երիտասարդութեան վարիչներուն հսկողութեան տակ: Այս ազատքաղաքական, կարելի է ըսել՝ հիթլէրիզմով տակաւին չվարակուած երիտասարդութիւնը կը կազմուի մանաւորապէս ուսանողներէ: Բայց հիթլէրիզմը չափազանց տարածուած է համալսարանական ուսանողութեան մէջ: Նոյնպէս գինուորական կազմակերպութիւններու մէջ:

Որ եւ է երիտասարդ, որ endoctriné չէ եղած (չէ հիթլէրականացած կամ չէ ուսած հիթլէրեան քարոզչութեան մէջ), չի կրնար խուսափիլ այդ վարդապետութենէն՝ համալսարանին դըռան առջեւ կամ գինուորական համազեստը հագնելու ժամանակ: Մանաւանդ որ այդ քարոզչութեան, այդ ուսուցման նուիրուած է օրւան ժամերուն մեծ մասը՝ բովանդակ Գերմանիոյ մէջ: Զայնասփիւռը չարունակ կը խօսի, կը քարոզէ, կ'ուսուցանէ, ականջները, մեծին ու պզտիկին, տարէցին ու մանուկին, կը լեցուի ամէն օր: Հիթլէրի վարչաձեւին բարիքներուն թուումով, ազգային ընկերվարութեան փառաբանութիւնով, Նոր Գերմանիոյ երազներով:

Այսօր ամբողջ Գերմանիա կը զոնուի ձայնասփիւռին տիրապետութեան, Զայնին Թագաւորութեան տակ:

Բաւակա՞ն է ձայնը՝ կազմակերպելու համար երիտասարդութիւնը: Բայց կան նաեւ ուրիշ միջոցներ, որ ուղուած կ'ինքը կը դնեն մատղաշ հոգիներու վրայ,— երիտասարդութիւնը «դրաւելու», «համայնելու», «կախարդելու» միջոցներ են ատոնք: Այդ դերը կը կատարեն համազգեստը, դղրոյնը, հանդէսը: Ազգային – ընկերվարութեան հիմնադիրները դիտեն թէ քաղաքական ի՛նչ մեծ զօրութիւն ունին ատոնք: Հոմէական պարզ բարեւը հարիւր հազարներով երիտասարդութիւն քաշեց հիթլէրական կազմակերպութեան չարքերէն ներս: Արդարեւ երիտասարդներ կան, որ հաճոյք եւ հպարտութիւն կը զգան, կը սիրեն բարեւել հոմէական արարողական ձեւով: Կարելի չէ ուրանալ թէ մեծ տպաւորութիւն կը ձգէ, երբ հարիւրներով երիտասարդութիւն յանկարծ կը բարձրացնէ ձեռքերու անտառ մը: Վերջապէս երիտասարդներ կան, որ խանդավառութեամբ եւ հրճուանքով կը լեցուին՝ երբ կը բարձրացնեն իրենց դրօշը կեռ – խաչով: Մեծ դեր կը կատարէ նաեւ համազգեստ կրելը: Արդէն Գերմանացիները մանաւանդ սէր մը ունին համազգեստ կրելու: Եւ սակայն դրօշ չափիկ հագնելը ուրիշ պատճառ մըն ալ ունի, գործնական: Հիթլէրեան այդ համազգեստը այժմ կը չինուի հագուստի արհեստանոցներու մէջ հարիւր հազարներով: Պատրաստ զգեստ է, համեմատաբար չատ ժամն է, կարելի է գնել ապառիկ՝ ամսական վճարելով միայն մէկ ֆրանք: Հագուստներու նորոյթի խնդիրը չի մնար, բոլորը կը հագուին նման, ուրեմն ալ, չունեւորն ալ, այնպէս որ անտեսական տագնապի այս օրերուն՝ երիտասարդներուն համար մտահոգութեան պատճառ չի ծագիր, երբ, օրինակ, հարկ ըլլայ ներկայանալ... աղջկան մը: Ի՞նչ հարկ այլեւս վայելուչ հագուելու, հարուստ երեւալու,— դրօշ չափիկը կը փրկէ չունեւորը պզտիկ մնալու վախէն, զրկուածի զգացումէն: Այսպէս է, որ հիթլէրեան համազգեստը, դրօշ չափիկը, դարձաւ ժողովրդական:

Հանդէսները եւս, ինչպէս ըսինք, մեծ դեր կը կատարեն որսալու համար երիտասարդութիւնը: Ահա թէ ինչո՛ւ Գերմանիոյ մէջ, կարելի չէ հաշուել ու յիշատակել տողանցքները, հաւաքոյթները, ցոյցերը, ճառերով, երգերով, նուագով եւ հրախաղերով: Այդ բոլորը՝ արծարծելու համար խանդավառութիւնը երիտասարդութեան մէջ: Մանաւանդ տողանցքը հրապոյրի դեր մը կը կատարէ այդ նպատակով: Գերմանացին կը սիրէ քալելը, մանաւանդ շարքի մէջ քալելը: Տողանցքներուն կանոնաւոր աղմուկը, երկար կշռոյթը կը դրդռէ երիտասարդական ջիղերը:

Հիթլէրի երիտասարդական կազմակերպութիւնը ունի նաեւ ուրիշ մէկոյց մը չահելու երիտասարդութիւնը, երբ դպրոցին ցոյցերը կամ մարզարաններու մէջ համախոհումը: Քրօսանք կամ արշաւ, կիրակի օրերը, քաղաքներէն դուրս: Բանով մը զրաղեցնել վերջապէս երիտասարդութիւնը: Ներկայ սովորական բան է տեսնել, կիրակի օրերը, քաղաքներէն դուրս, ճամբաներուն վրայ, հակայ լինքնաշարժներ դոբշ չափիկով լեցուն: Հիթլէրեան երիտասարդութեան իւրաքանչիւր երիտասարդութեան յանձնէ իր ինքնաշարժը: Մերժում չկայ: Նոյն իսկ չատեր ինքնաշարժին վարիչն ալ, վառելանիւթն ալ միասին կուտան: Եւ ահա դոբշ – չափիկներու խումբ մը սարքուչու կը հեռանայ քաղաքէն, երկերու եւ կանչերու մէջ, կը թառի լճի մը ափերքը կամ անտառի մը շուքին: Ի՞նչ կայ աւելի դրաւիչ, եւ օգտակար, երիտասարդներուն համար, տագնապի եւ գործազրկութեան այս օրերուն, քան պահ մը թողուլ մուխ խրճիթները եւ էջմի ընել բաց երկինքին տակ: Այսպէս է, որ արձանագրուելով հիթլէրեան երիտասարդութեան չարքերուն մէջ, ապրելով հաւաքաբար, նուագեցան թափառաշրջիկները, ծոյլ – ծոյլ նամիները: Նոյն իսկ մուրացկանները եւ դատարկապորտները, որ կը վիտային Պերլինի փողոցներուն մէջ, ժամանակ մը:

Հիթլէրականութեամբ թրծելու դիղեցիկ միջոց մըն է նոյնպէս երիտասարդներուն պարտադիր աշխատանքը: Օգոստոս 1էն սկսեալ, ուսանողներուն վրայ դրուած են պարտադիր աշխատանքներ,— աշխատանքի նըմանի պարտադրութիւններ պիտի ըլլան չուռոմով բոլոր երիտասարդներուն համար: Այս ձեւով երիտասարդութիւնը կ'ենթարկուի խիստ կարգապահութեան մը, եւ այս ձեւով երիտասարդութեան կը տրուի օրական երկու ժամ դաս ազգային – ընկերվարութեան մասին: Ձիշդ է թէ պարտադիր այս աշխատանքը,— երեք ամիս,— դժգոհութիւն յառաջացուց երիտասարդներուն մէջ, որոնք կը տրտնջան բսելով թէ զոհացուցիչ չէ իրենց տրուած անունդը, եւ յետոյ ետ կը մնան դպրոցական իրենց ուսման ընթացքին մէջ՝ ի զուր տեղը թողլով որ ... արդուկին իրենց գլուխը: Այսուհանդերձ այս դժգոհութիւնը չէ հասած մինչեւ ընդդիմութիւն:

Մնդիր է թէ վարիչները պիտի հասնի՞ն իրենց նպատակին,— մերթեցում դասակարգերու միջեւ, ճուլում նոյն դաղափարներուն մէջ: Զինուորական խիստ կարգապահութիւնը, տաժանելի աշխատանքներու պարտադրութիւնը, ահա, ժամանակ ի մը լ վեր կը կրէ գերման երիտասարդութիւնը եւ խանդավառութիւն ալ ցոյց կուտայ,— արդիւնքը կը ճշդուի միայն ապագային:

Շարժման ընդհանուր վերլուծման մասին յաջորդով եւ կը վերջացնենք:

ՔԱՂՀԱՆ

ՄԱՆՐԱՎԷՊ

Թատերախաղի մը մրցանակի արժանանալուն առթիւ, Պէրնար Շօ նկատեց որ վերնայարկէն իր վրայ կ'իյնային թուղթի մը մէջ փաթթուած երշիկներ: Վրդովուած Շօն վեր նայեցաւ եւ գոչեց.

— Կը սխալի՛ս բարեկամ, ես բուսակեր եմ եւ չեմ հանդուրժեր երշիկներուն: Ուրիշ անգամ կաղամբի մը հետ եկուր:

1683 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 12

— o —

ԹՈՒՐՔԵՐԸ ԿԸ ՎՐՆՏՈՒԻՆ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԷՆ

Մեծ եպարքոս Գարա Մուսթաֆայի թելադրութեամբ եւ Թուրքի բնածին անխորհուրդ յանդգնութեամբ, Մէհմէտ Դ. վերջապէս որոշեց Վիէննան պաշարել:

250 տարի առաջ, ճիշդ 1683 սեպտ. 12ին Աւստրիա՝ բարբարոսին դէմ եւրոպան եւ արեւմտեան քաղաքակրթութիւնը պաշտպանելու իր պահակի պաշտօնը կատարեց, մահացու հարուածը տալով պաշարող բանակին, որ լեզապատառ փախաւ, չունչը մինչեւ Խերնէզի պարիսպները առնելով:

Ահա՛ այս պատմական մեծ ժօնը, մեծահանդէս արարողութիւններու առիթ տուած է դանուբեանմայրաքաղաքին՝ Վիէննայի մէջ, թրքահալած այս կորովի չարժուձեւին կարծես այժմէական հանգամանք մը տալով:

Միւս կողմէ Սուլթան Թուրք մամուլը սկսած է ճուռալ, եւ իր Թուրքի ճակատագրական յանդգնութիւնն ու պատրաստակամութիւնը այնքան տարած է որ... մինչեւիսկ կրօսպատնայ նոր արշաւանք մը կազմել եւ երթալ Վիէննայի դուռները պատժելու համար Օսմիուան ու իր կառավարութիւնը: Եւ ասիկա կատակ չէ: Ձիւմհուրիէթն է որ այսպէս կ'արտայայտուի բայց է բայ: Կը հասկնայ թէ եւրոպացիք իրենց տեղը հանդարտ թող նսան, կուգա՞նք ա՛...

Ո՞ւր ես Լօզան: Հո՞ս ես:

Շահեկան է այս մասին ամփոփել «Յառաջ»ի ընթերցողներուն համար վիէննական մեծ օրաթերթիմը հետեւեալ խորհրդածութիւնները այս տարուան մեծահանդէս արարողութիւնները առթիւ.—

×

1883ին, Մեծ Ծնին երկրորդ հարիւրամեակին առթիւ, այն առենի քաղաքական դէպքերուն բերմամբ, յիշատակի ընդհանուր հանդէս մը չկատարուեցաւ: Այլ միայն իբրեւ յաւիտենական կոթող կանգնեցաւ զեղեցիկ յիշատակարան մը, որ ոչ միայն Աւստրիոյ այլ համօրէն եւրոպայի յիշեցնէ այդ թուականին իրենց անյուսացած վտանգը — բարբարոսութեան կասկածուած մուտքը Եւրոպայի քաղաքակրթութեան տաճարէն ներս: Երբ որ եւ է յոբելեան ծնունդ, պէտք է լիովին արդարանայ անոր ոգին ու նպատակը: Եւ արդարեւ 1683 սեպտ. 12ը դարադարձ եղաւ Աւստրիոյ իբրեւ Մեծ Պետութիւն ունեցած դիրքին: Այսօր այդ մեծ պետութիւնը ոչ եւս է, սակայն իրաւունքով եւ հպարտութեամբ կը յիշատակենք այդ օրը՝ մեր հին հայրենիքին խրոխտապանծ անցեալին սիրովը տոգորուած:

1680ին Արեւմուտքի մէջ կային եւրոպական մեծ կարեւորութեամբ հինդ քաղաքներ,— Հռոմ, Ցաւխենական քաղաքը, Փարիզ՝ ամենակարող Արեւ — Թագաւորին մայրաքաղաքը, Ամսթերտամ՝ վաճառականութեան եւ դրամական հրապարակի կեդրոնը, Վէնետիկ՝ թէեւ ոչ եւս ծովերու դէսպոտ, այլ միշտ դէմոյ զբօսանքարաւ մեծատուններուն, համաշխարհային առագանին, եւ Վիէննա՝ կայսեր մայրաքաղաքը, գերմանական երկիրներուն գլխաւոր քաղաքը, եւրոպական դիւանագէտներուն հաւաքավայրը, Աբեւելքի հետ վաճառականութեան մեծ չահատանը, մանաւանդ հզօրագոյն ամրոցը արեւմտեան էքիստոնէութեան ընդդէմ Ասիական ուժին: Այս վերջին պարագան արդէն կը խոստովանէին չատեր. Լեհաստանի թագաւոր Եօհան Սոպիէսքի կ'ըսէր թէ Լեհաստանի պահպանութեան համար (Թուրքերուն դէմ) Վիէննա Քրաքովիայէն աւելի կարեւոր է եւ Վիէննայի պապական նուիրակը կը վախնար որ Վիէննայէն վերջ Հռոմ ալ պիտի իյնար... անչուշտ Թուրքին եաթաղանին տակ:

Եւ ահա,— 1683 սեպտ. 12ի դէպքին դառնալով,— եւ ահա Թուրքերը պաշարած էին կայսերական քաղաքը ահագին զերակշիռ ուժերով:

Ամբողջ Եւրոպա կը դողար իր ճակատագրին համար: Ութ երկար ու անձկալից չաբաթներ Վիէննա պարաւորուեցաւ ինք աւանձինն ինքզինքը պաշտպանել: Անմոռանալի, անխորտակելի արիական գործեր կատարուեցան: Վիէննայի ամրոցին մեծ պաշտպանն՝ էրնսթ Ռիւտիկըր Շթարհէմպէրկի անունը մեծահռչակ կը չողայ եւ պատմութիւնը պիտի յիշէ յաւէտ անոր քաջամարտիկ զօրավարներն ու զինուորները, հաւատարիմ քաղաքացիները եւ ուսանողները: Սեպտ. առաջին օրերու վտանգը իր դադարնակէտին հասած էր: Եւ ահա վերջապէս կը մօտենար փրկութիւնը: Լէօփոլտ կայսրը արդէն ամբողջ է վեր զինակից կը փնտռէր, կոչ ուղղած էր զերման իշխաններուն, իր կողմը չահած էր Լեհաստանը, եւ յանձին իննովկենտիոս ԺԱ. Պապին դուռը էր ջերմեռանդն աջակից մը, որ կ'աշխատէր անհաւատներուն դէմ խաչակրութիւն կազմել: Ամէն ինչ ըրած էր եւրոպական պետութիւնները միաբանելու, Լէօփոլտ եւ Լեհերուն դրամական մեծ օժանդակութիւն ընծայած էր, եւ Վիէննա ղրկած էր նշանաւոր քարոզիչը Հայր Մարքօ Ավիանօ: Օդնական ուժեր եւ զերմանական ամէն կարգի համակիրներ կամաց կամաց դէպի բանակ կը մեկնէին, ինչպէս նաեւ հաւատարիմ Լեհերը զրեթէ ամբողջութեամբ, եւ մեծ ճամբարը զակիւ կը յարդարէր, կամրիկ ու կորովատէդ, Թունելի դաշտին մէջ, հաւաքուած Շթարհէմպէրկի չուրջ, որուն քով կեդրոնական դէմք մըն էր հերոս իշխան Էօկէն (Էօժէն): Ժամանակ ակեղ զօտեմարտութեան—Սեպտեմբեր 7էն 8 լուսցած զիշերը ճակատագրական պահը եղաւ վճռական մաքառումին, երկրայելի էր մարտը, եւ ահա արշալոյսին անդրանիկ բեկբեկումը զարկնակէրկի սարէն վար իջնող օժանդակ ուժերը կը ցոլացնէր ծանրօրէն նեղը մնացող Վիէննա քաղաքին հերոս պաշտպաններուն աչքին:

Վերսկան բախտորոշ ոգորումները: Ընդհանուր հրամատարութիւնը առանձնեց Սոպիէսքի, բայց ճակատամարտի հոդին եղաւ Քարլ դուքսը: Ամէնքն ալ կուռեցան քաջաբար, Գերմաններն ու Լեհերը եւ այսպէս գլուխ եղաւ 1683 Սեպտ. 12ի հոյակապ յաղթութիւնը:

×

Բայց այս մեծ դէպքին առթիւ կ'արժէ յիշատակել նաեւ Փրօֆ. Ռայնհօլտ Լօբենցի «1683 թրքատարին» անուանով անցեալ չաբթու հրատարակուած դիրքին հետեւեալ խորհրդածութիւնները ալ.—

Մարդկութեան վարիչ անձնաւորութիւները, ատադ, ի վիճակի չեն եղած բաւարարելու պատմական բոպէներուն պահանջները: Ճամբայ կ'ելլեն հաստատ որոշումով, արդարութիւն ի գործ դնելու, եւ ահա նդնիմ մրցակցութիւներ, եւ մասնաւոր շահեր կը խորտակեն իրենց պերճաշուք խոստումներուն շղթան եւ ամենեւծաներ վտանգներու ժամուն իսկ կը թօթափեն իրենց արժանապատասխանութիւնը: Նոյնը եղաւ նաեւ 1683ին: Եւրոպական պետութիւնները այն ատենն ալ պառակտուած էին, մինչ Թուրքերը ահագին ուժերով կ'աշխատէին յաղթահարել Եւրոպան: *Ամէն մարդ, ամէն դիւանագէտ մանաւանդ, լաւ դիտէր թէ Վիէննա ինչ դեր ունի կատարելիք մօտաւոր կամ հեռաւոր ապագային, թէ այս քաղաքէն կախում ունէր արեւմտեան քաղաքակրթութեան հարցը·* — անոր պաշտպանութիւնը կապուած էր հզօր Վիէննայի մը հետ, կամ վախճանը կնքուած էր՝ եթէ այդ քաղաքին կղմինարներու վերեւ ծածանէր մահադրկին կանանչ դրօշը: Պապը եւ Լեհաստան միայն, գերմանական իշխաններուն մեծագոյն մասին դուրս, ըմբռնեցին վայրկեանին ահաւորութիւնը եւ ապագայ հնարաւորութիւնները վերոյիշեալ երկու պարագաներուն: Ընդհակառակն սակայն դարձեալ ցաւալի պակասներ կը ներկայացնէր հասարակաց նպատակը՝ ոխերիմ թշնամիին եւ անոր անարգ յարձակումին դէմ պաշտպանուելու համար:

Ֆրանսացիներուն «Արեւ – Թագաւորը» Լուի ԺԴ., որ 1664ին տարբեր խառնակ կացութեան մը համար օժանդակ զինուորական ոյժ մը ղրկած էր, հիմա որ եւրոպական քաղաքակրթութեան համար ըլլալու կամ չըլլալու հարց ծագած էր, բոլորովին մէկ կողմ քաշուեցաւ, ողորմելի անտարբերութեամբ: Հարկ է խոստովանիլ թէ Արեւմուտքի պաշտպանութիւնը արեւելեան բարբարոսութեան դէմ ծայր աստիճան պիտի դժուարանար կամ պիտի ձախողէր իսկ՝ առանց Ինոնովկենտիոս Պապին խաչակրաւ խանդավառութեան եւ պապական նուիրակին ճարպիկ օժանդակութեան: Այս վերջինը Վարշաւայի մէջ ամէն ջանք ի գործ դրաւ Լեհաստանի թագաւորը ազատելու համար Ֆրանսայի թագաւորին ազդեցութենէն, եւ այսպէս պատճառ եղաւ որ 1683ին Աւստրիոյ եւ Լեհաստանի միջեւ կնքուի պայմագութիւնը, որ քանի մը ամիս վերջ պիտի օժանդակէր քաղաքակրթութեան պահպանման: Այս պարագանեռուն մէջ ուրեմն անակնկալ մը չէ որ Ֆրանսա հակառակեցաւ Հռոմի այդ արժանաւոր գահակալին՝ Ինոնովկենտիոսի սուրբերու կարգը դասուելուն, ինչ որ սակայն տեղի ունեցաւ աւելի վերջ:

ընդդիմութեան հակառակ...

Ռայնհօլտ Լօրենց նոյն չրջանի ձեռնհաս անձնաւորութիւններուն վրայ խօսելով, հետեւեալ կերպով կը պատկերացնէ Մէհմէտ Դ. սուլթանը եւ մեծ եպարքոս Գարա Մուսթաֆան.— Սուլթանը իր զղայամոլ կիրքերէն տարուելէ, հակամէտ էր ըլլալու իր բնութեան բերմամբ աւելի յօրտիչ ատենսն մը քան մարդ, եւ եթէ իրեն մնար, պիտի նախընտրէր որսալ վայրի զազան եւ զանձեր դիղել: Բայց իր մեծ – վէզիրը, Գարա Մուսթաֆա, ազէտ, փորձանք եղաւ անոր զլխուն: Սառերին խաւերէն հետզհետէ բարձրացող այս մարդուն համար Վիէննան նը այս ատենին վրան բաց չէր լար: Գալով վերջին խարդախութիւն մը փորձելու խնդրին,— անոնք պիտեն թէ ասիկա նոր մը չէ, ծանօթ են եւ խարդախութեան բնոյթին: Բաւէ կարդ մը արբունաց պարագան չարժուձեւին անհրաժեշտութիւնները նը այս առաքման

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԱՆԿԱՑՈՒ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՂԱԿԱԼ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉԸ

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԱՆԿԱՑՈՒ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՂԱԿԱԼ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉԻ ՄԱՍԻՆ

Հայկական Հանրապետության Գանկացու Վարչապետի առաջին տեղական ներկայացուցիչ պարոն Ա. Ա. Ֆիլիպոսյանի մասին Ամերիկայի հայ մամուլը հետևյալ տեղեկությունները կուտա.

Ա. Ա. Ֆիլիպոսյանը ծնվել է 1888 թվին Ռուսաստանի Կարս նահանգի Ալեքսանդրապոլ գավառի Ղուկասավան գյուղում։ Նա ավարտել է Ալեքսանդրապոլի ռեալական դպրոցը։ Ռուսական բանակում ծառայել է որպես սպա։ Ռուսական բանակից հեռանալուց հետո նա ուսումը շարունակել է Ռուսաստանի Պետրոգրադ քաղաքի Պետական համալսարանում։ Ավարտելով համալսարանը, նա վերադարձել է Ալեքսանդրապոլ և զբաղվել է իրավաբանական պրակտիկայով։ Ալեքսանդրապոլի ժողովրդական դատարանի անդամ է եղել 1917 թվին։ Ալեքսանդրապոլի ազգային խորհրդի անդամ է եղել 1917-1918 թվերին։ Ալեքսանդրապոլի ազգային խորհրդի կողմից ուղարկվել է Թիֆլիս՝ Անդրկովկասյան սեյմի մեջ Ալեքսանդրապոլի ազգաբնակչության ներկայացուցիչ։ Անդրկովկասյան սեյմի անդամ է եղել 1918 թվին։ Անդրկովկասյան սեյմի կողմից ուղարկվել է Բաթում՝ Թուրքիայի հետ հաշտության բանակցությունների։ Անդրկովկասյան սեյմի կողմից ուղարկվել է Բաքու՝ Անդրկովկասյան սեյմի և Ադրբեջանի կառավարության միջև հարաբերությունները կարգավորելու համար։ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության անդամ է եղել 1918-1920 թվերին։ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից ուղարկվել է Փարիզ՝ Հայաստանի Հանրապետության շահերը պաշտպանելու համար։ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից ուղարկվել է Վրաստան՝ Հայաստանի Հանրապետության և Վրաստանի Հանրապետության միջև հարաբերությունները կարգավորելու համար։ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից ուղարկվել է Ադրբեջան՝ Հայաստանի Հանրապետության և Ադրբեջանի Հանրապետության միջև հարաբերությունները կարգավոր

Առեւտրական նախագահն է արքայական խորհրդական պրն Ս. Քրիֆֆա, նախկին ընդհ. դատախազ Մեծն Բրիտանիոյ։

Առաջին դատավարութեան կարդացուեցան չորք մը փաստաթուղթեր եւ լսուեցան 15 վկաներ։ Առեւտրը կ'ուզէ լուսաբանել ամբողջ խնդիրը, Լայտիկի դատավարութենէն առաջ։

Գերմանական կառավարութիւնը այս առթիւ դիտողութիւն ըրած ըլլալով, անգլիական կառավարութիւնը պատասխանեց թէ միջազգային առեւտրին աշխատանքները որ եւ է պաշտօնական հանգամանք չունին։

Մէր պիտի յանգի քաղաքը

Նիւ Եորքէն կը հեռագրեն թէ զօրաւոր ճնշում մը ի գործ կը դրուի նախագահ Ռուզվելթի վրայ, որպէսզի հաւանի նոր թղթադրամ տպելու։ Վերակոչած Ռուզվելթի վրայ, որպէսզի հաւանի նոր թղթադրամ տպելու։ Վերակոչած տին էմմական յանձնաժողովի նախագահը որ երկար խորհրդակցութիւն մը ունեցած էր Պ. Ռուզվելթի հետ, յայտարարեց.— «Եթէ արագօրէն ձեռնարկ մը չկատարուի նախանձութերու դիները բարձրացնելու համար, խորհրդարանը յառաջիկայ յունուարի նստաշրջանին պիտի ստիպէ որ կառավարութիւնը գործէ»։ Իր կարծիքով, եթէ նախանձութերու դիները չբարձրանան, կասկածելի է ազգային վերակազմութեան ջանքերուն յաջողութիւնը։

*** Պ. Լէմընթ, պողպատի թրըսթին նախագահը, չհամաձայնելով կառավարութեան տեսակէտներուն, հրաժարական տուաւ։ Այս առթիւ գրած նամակին մէջ, նախագահը կը յայտարարէ թէ վերջին վարչական ժողովին ներկայ եղած են կառավարութեան երեք ներկայացուցիչները, ինչ որ կը նշանակէ պետական միջամտութիւն՝ առեւտրական գործերու մէջ։ Այս հրաժարումը կը ջախջախէ յաղթանակ մըն է նախագահ Ռուզվելթի համար, քանի որ աշխատանքի պայմանագիրը պիտի գործադրուի նաեւ պողպատի եւ երկաթի ճարտարարուեստին մէջ։

ՍԻՆԻ ՆԱԻԱՎԱՐՆԵՐՈՒՆ ԳՈՐԾԱԴՈՒԻԼԸ

Քանի մը օրէ ի վեր նորէն գործադուլ հռչակած են Սէյն եւ Ուազ գետերուն մակուկավարները։ Առջի օր երկու տեղ փակեցին անցքը, նաւարկութիւնը խափանելու համար, բայց կարելի եղաւ առանց միջադէպի վերահաստատել երթեւեկը։

Կարգ մը ցուցարարներ դատի պիտի յանձնուին։

Ռուսեւզերման առեւտուրը կը նուազի

Սորհրդային կառավարութիւնը յայտարարութիւն մը հրատարակեց որ կ'ըսէ թէ ռուսեւզերման առեւտուրը բաւարար չէ եւ եթէ գերմանական կառավարութիւնը աւելի մեծ գնումներ չընէ, Մ. Միութիւնն ալ պիտի նուազեցնէ իր ապսպրանքները։

Մոսկուայի արտաքին առեւտուրի գործակալութիւնը կ'ըսէ թէ Գերմանիա յունուարէն ի վեր իր գնածին երկու անգամը աւելի ապրանք ղրկած է Ռուսիա։ 1932ի միեւնոյն ժամանակաշրջանին գերմանական արտածումները ներածումներէն 3–4 անգամ աւելի եղած են։ 1933ին խորհրդային արտածումները դէպի Գերմանիա աւելցած են հարիւրին 10 համեմատութեամբ, սակայն արժէքով հարիւրին 10 պակաս են։ Արտաքին առեւտուրի գործակալութիւնը չի գոհանար պղտոնական յայտարարութիւններով եւ կը սպասէ որ Գերմանիան աւելցնէ իր գնումները, այլապէս պիտի կորսնցնէ այն առանձնաշնորհեալ դիրքը զոր կը վայելէ մինչեւ հիմա։

Փարիզ եւ արուարձանները

Հ. Դ.

ԻՍԻ-ԼԷ- ՃՈՒԼԻՆՈՑԻ «Զաւարեան» կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ ՄՋՕ խումբի ընկերները այս երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին Ակուսքին մէջ։

ՎՌԱՄԵԱՆ խումբի ընկերները այս երեքշաբթի եւ ՄՈՒՐԱՏ խումբի ընկերները այս Չորեքշաբթի երեկոյ միեւնոյն տեղը եւ միեւնոյն ժամուն։

ՇԱՎԻԼԻ «Արդութեան» խումբի ժողովը վաղը կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 4ին սովորական հաւաքատեղին։ 1932ի եւ 1933ի անդամատուրերը միասին բերել։

Գեւաան

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. Պատ. Միութեան ընդհ. անդամական ժողովը վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 10ին։ Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Կարեւոր օրակարգ։

ԼԱՍԻՕԹԱՑԻ խաժակ խումբի ընկերական ժողովը վաղը կիրակի ժամը 2ին, գեղոյց 11րդ Շրջ. ժողովի։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ (Սէնք – Մարկրիթ) Համազասպ խումբի անդամական ժողովը այսօր շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկայանալ անդամատետրով։

ԱԶԴ

Դպրոցասէրի Օանուց Միութիւնը կը հրաւիրէ իր բոլոր սանուհիները ընդհ. ժողովի, որ տեղի պիտի ունենայ վաղը կիրակի, կէս օրէ վերջ ժամը 3ին. վարժարանին սրահին մէջ, 1 Bld. du Nord. Le Raincy (S. et O.)։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

«ՆԱՅԻՐԻ ԱՇԽԱՐՀ» թիւ 4

Պատկերազարդ երկշաբաթաթերթի։ Այլազան նիւթեր, բազմաթիւ նկարներ հայ եւ օտար կեանքէ։

ԳԻՆԸ 1 ՖՐ. 50

Դիմել՝ Mr. Torosian, 50, rue Fbg. du Temple. Paris (X), եւ բոլոր ծանօթ քէօշկերը։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Յ. Մալաքեան եւ պարագաները կը ծանուցանեն թէ իրենց սիրելի եղբօր՝ ՀՐԱՆՏ ՄԱԼԱՔԵԱՆի մահուան բառասունիրին առթիւ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի, վաղը կիրակի, 17 սեպտեմբեր, Մարսէյլի Ս. Թարգմանչաց Մայր Եկեղեցիին մէջ։

Կը հրաւիրուին բոլոր բարեկամները ու ազգականները։

Մալաքեան ընտանիք

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՕՓԷՐԷԹԻ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ա. ՏԱՐԻ Ա. ՆԵՐԿԱՑՈՒՑՈՒԻՄ

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ԲԱՑՈՒՄ 1933 - 934 ԹԱՏԵՐԱՇՐՋԱՆԻ

ՍՕՍԻԷԹԷ ՍԱՎԱՆԹԻ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

9 Rue Danton, Paris - Métro St. Micel եւ Odéon

24 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԿԻՐԱԿԻ ՅԵՐԵԿ, ԺԱՄԸ 2.45ԻՆ

ՏԻԿԻՆ Մ. ՍՈՒՐԱԲԵԱՆ

Ամերիկա մեկնելէ առաջ վերջին անգամ կ'երեւի փարիզահայ բեմին վրայ

կը ներկայացուի **ՄԻԿ ՔԱԱԿ - ՋՈՒԱՆ ՊԱԱԿ**

(Ջուարթ Օփէրէթը երեք արար)

Հեղ.՝ Վ. Փափազեան (Լիլա), Երաժշ.՝ Ժ. Շահ-Պարոնեան, Ծաղ.՝ Գր. Վահան

կը մասնակցին փարիզահայ բեմի ամէնէն սիրուած դերասանները ու դերասանուհիները։

Գիները.— Ա. կարգ 25, Բ. կարգ 15, Գ. կարգ 10, Դ. կարգ 7 ֆրանք։

ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՊՈԼՍԵՑԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

վաղը կիրակի առաւտեան ժամը 10էն մինչեւ երեկոյ

Շալէ տէ կրան փէնի օդասուն պարտէզին մէջ

Գեղարուեստական բաժինը կը սկսի ժամը 2ին

կը ներկայացուի ՋԱՐԼՍԹՈՆ կամ ՍԱՄԱԹԻԱՑԻ ԱԲԻԿ ԱՂԱՆ դեկավարութեամբ Պ. ԲՐՊՐԻԹՃԵԱՆի։

կովկասեան, հայկական եւ եւրոպական պարեր, Jazz Mathieu։

Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով։ Կարելի է ճաշը միասին բերել։

Կը տրամադրուի՝ աթոռ եւ սեղան։

Ծանօթ.— Հաղաքէն առնել 68 թիւ հանրակառքը. Gare de l'Est֊ի թիւնէլէն եւ իջնել Blancarde-Gare, Թրուա-Լիւքի, Սէն-Ժիւլիէնի, Պոմոնի եւ Սէն-Պարնասէի հասարակութեան կը յանձնարարուի թիւ 7, 8, 9 10 հանրակառքերով իջնել Պլասքարտի կամուրջին տակ, Bld. Boissonի ուղղութեամբ։ Ընծրեւի պարագային կը յետաձգուի սեպտ. 24ին։

Ընկերահամակրական հանդիպում

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ԼԻԳԼՈՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒ

ՎԱՂԸ ԿԻՐԱԿԻ, ԿԷՍ ՕՐԷ ՎԵՐՋ ԺԱՄԸ 2ԻՆ

37, Պուլվար Ժիւկովիէ, Պառ տիւ կլոպի սրահին մէջ։

Ծանօթ.— Խախտերու մասնակցութեան համար 2 ֆրանք մուտք։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՏԱՐՕՆ - ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը վաղը կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին, Պէլվիւի ծանօթ սրճարանը։

Վերջին ընդհ. ժողովը ձեռնամուխ եղաւ ընտրութեան, սակայն ընտրութեան ընտրութիւնը տեղի չունեցաւ այս ժողովին մէջ։

Անդամ եւ ոչ անդամ բոլոր հայրենակիցներէ կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ։

ՍԱԼՈՆՈՂՈՒԻ Հայր. Միութիւնը ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ անդամ եւ ոչ անդամ բոլոր հայրենակիցները, վաղը կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին, 119, Ավընիւ տ'Իթալի։ Մէթրօ՝ Maison Blanche։

ՍԻՓԱՆ երդչախումբի ընդհանուր փորձը տեղի կ'ունենայ վաղը կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին, 6bis rue Campagne Première։ Մէթրօ Raspail։ Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆՆԵՐ, ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՏԷՐԵՐ ԵՒ ԱՐՀԵՍՏԱՒՈՐՆԵՐ

Փութացէ՛ք օգտուիլ վերջին երեք օրէնքներու ձեզ ընձեռած առաւելութիւններէն։

Ա.— 4 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կ'արտօնէ ձեզ fonds de commerce*ի մուրհակներուն մէկ մասը կանխիկ վճարել եւ մնացածն ալ մէկ տարիէն վճարելի նոր մուրհակով մը կարգադրել։*

Բ.— 13 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կը թոյլատրէ ձեր վերագնահատման ենթարկել ձեր վճարած վարձքը եւ 1 Յուլիս 1932էն առաջ ստորագրուած պայմանագրութեանց համար ձեռք բերել զեղչ մը։

Գ.— 13 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կը բարեփոխէ (Propriété commerciale) 30 Յունիս 1926ի օրէնքին տրամադրութիւնները և կը ճշտէ սեփականատիրոջ եւ վարձակալի յարաբերութիւնները առեւտրական, ճարտարարուեստի շէնքերու եւ վայրերու պայմանագրութեանց վերանորոգման մասին։

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել առանց յապաղումի՝ ամէն օր ժամը 9—10 եւ 17—19 փաստաբան-օրէնսգէտ

Պ. ՊԷՐՆԱՐ ՎԱՀԷ

94, Rue St. Lazare (*Սէն Լազար կայարանին մօտ*) Tél. Pigalle 67 - 69

ՏԻԿԻՆՆԵՐ ԵՒ ՊԱՐՈՆՆԵՐ

երկար ատենէ ձեր երազած ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԲԱՂՆԻՔԸ բացուած է

74, rue de Belleville, Paris (20)

ցաճախորդներու հանգստութիւնը ապահովուած է։ Բաղնիքին ջուրը ձեր տուներուն մէջ գործածած ըմպելի ջուրն է։

ցաճախորդներուն հաճելի ըլլալու համար հաստատած ենք տուշ

Կատարեալ մաքրութիւն եւ անթերի ապահարկութիւն։

Բաղնիքը բաց է կիներու համար՝ ամէն օր (*բացի Երեքշաբթիէ*) մինչեւ իրիկուն. իսկ Շաբաթ օրերը մինչեւ կէս օրէ վերջ ժամը 4։

Պարերու համար՝ Շաբաթ ժամը 4էն յետոյ, իսկ կիր. ամբողջ օրը

Մուտք՝ 6 ֆր.։ Փոքրերու՝ մինչեւ 10 տարեկան 3 ֆր.։

կը տրուին *ապօնըմանի* քարթեր՝ *10* անգամուան համար հարիւրին *10* զեղչով։

Շաղոր. միջոց.— *Մէթրօ Պէլվիլ։ Օթօպիւս* CE - 26, BF. N. *Հանրակառք 5 թիւ։*

ՍՐՃԱՐԱՆ - ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՃԵԼԻ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐ

21-23, rue Saulnier. Métro: Cadet

Plats du jour ԸՆԹԵՐԻ ՄԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

OCCASION

1 ֆօնօ (La voix de son Maître) *վաճառանիշով ամենավերջին մօտելը հագիւ 15 օր գործածուած, 10 տիսքով միասին, կը ծախուի միայն* 500 ՖՐԱՆՔԻ

«Radio-Music» L. NICHANIAN

56, rue Piat. Paris (20)

Օգտակար առիթ

Հետեւեալ ընտրուած գրքերը որոնց իսկական արժէքն է 220 ֆրանք. 25 օրուան համար կը ծախուին կէս գինով 110 ֆրանքի։

Ստանալու համար դիմել՝ ԳՐԱՏՈՒՆ «ՅԱՌԱՋ»

G. TZERIKIANTZ

13, rue des Dominicains, Marseille

Եղիա Տէմիրճիպաշեանի *Կեանքը եւ Գործը՝ 18* ֆրանք։ *Լանքոսի Հովուավէպը, 8։ Պ. Տը Գամօր, 30։ Թլավի, 15։ Իր Անցեալը, 12։ Կանանչ գլխարկը, 35։ Այգեկութ, 15։ Նատիա, 12։ Ազգային երգարան, 10։ Յուշարձան Ապրիլ Տասնըմէկի, 15։ Մեռնողներ, 12։ Բեռօի Մանկավէպեր, 10։ Ագ-Տաղի Հերոսամարտը։*

Միայն կէսը գնողներն ալ կրնան օգտուիլ միեւնոյն պայմանէն։

ՍԷՆ ԿՐԱՍԻՆԻ ԱՆԱՐԱՏ ՅՂՈՒԹԵԱՆ ՔՈՑՐԵՐՈՒ

ԱՂՋԿԱՆՑ ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

1, Place du Château, SAINT - GRATIEN

Ցառաջիկայ դպրոցական տարեշրջանի համար կ'ընդունուին գիշերօթիկ աշակերտուհիներ մատչելի պայմաններով։

Դիմել վարժարանի տեսչութեան երկուշաբթի, չորեքշաբթի, շաբաթ եւ կիրակի օրերը։

Ծանօթ.— *Հաղորդակցութեան միջոցներ՝* Gare du Nordէն երկաթուղի կամ Enghienէն *օթօպիւսով։*

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

ՋՈՐՋՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

ՋՈՒՇՆԻՆ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Դուրս ելլելու միակ ճամբան կ'անցնէր հերթապահ զինուորներուն մէջէն։ Ջնտանին նրբանցքին մէջ միշտ երեք պահակներ կը կանգնէին։ Լուացարանի դրան առջեւ, աւելի անդին՝ պահակախումբին դրան առջեւ, դարձեալ պահակներ կը սպասէին։ Պահակներ կային նաեւ բանտին ու արտաքին պարիսպին մէջեւ, ինչպէս պարիսպին միւս կողմը, փողոցին մէջ։ Այնպէս որ, դուրս ելլելու համար բանտէն, պէտք էր անցնիլ բազմաթիւ պահակներու առջեւէն, պահականոցին մօտէն, որ միշտ լեցուն կ'ըլլար զինուորներով, յետոյ հերթապահ ըսպաներու սենեակին քովէն, հասնելու համար դրան, ուր եւս կը սպասէր պահակ մը։ Կը տեսնուի որ փախուստ մը կը յաջողի միայն այն առեն, երբ կ'օժանդակէ զինուորներու մէկ պետը, հերթապահ սպայ մը, պահակախումբի պետ մը, իրեն աջակից ունենալով անչուշտ քանի մը հերթապահ զինուորներ։ Պահակախումբը կը փոխուէր ամէն օր։ Այնքան առեն, որ Բելոստոկի գունդին յանձնուած կը մնար բանտին հսկողութիւնը, պարզ էր որ ոչ սպաները, ոչ ալ զինուորները պիտի ճանչնային բանտարկեալները։

Սիլբէրբէրգ կը դործէր։

Նախ պատրաստեր էր զինեալ յարձակման ծրագիր մը։ Ցետոյ տեղատկան կոմիտէին օժանդակութեամբ, սկսաւ ընկերներ փնտռել Բելոստոկի գունդին մէջ։ Իսկ ես կը փորձէի բանտին մէջէն օժանդակել իրենց։ Շնորհիւ զինուորի մը, Իսրայէլ Կոն, որ բանտարկուած էր, յարաբերութիւն մշակած էի հսկողութիւն կատարող զինուորներու հետ։ Երբ հրաժարեցանք զինեալ յարձակման ծրագրէն, վերջ ի վերջոյ յաջողեցայ համաձայնութեան գալ իմ վրաս հսկողութիւն կատարող զինուորի մը հետ։ Որոշէինք, չնորհիւ այդ զինուորին ծանօթներէն՝ բանտի գրասենեակի պաշտօնեաներէն մէկուն օժանդակութեան, մէկ շաբաթ յետոյ ինք գար սառնձնէր հսկողութիւնը իմ վրաս։ Նոյն առեն պիտի աշխատէր, որ Ներքնոցքի հերթապահ զինուորներն ալ իր բարեկամներէն ըլլային, յեղափոխական ձրգտումներով երիտասարդներ, պատրաստ օժանդակելու փախուստին։ Այս զինուորը ոչ դրամ կը պահանջէր, ոչ ալ վարձատրութիւն։ Այլ միայն կ'ուզէր, որ իրեն օգնէին, փախուստէն յետոյ արտասահման տանելու համար զինք։

Սիլբէրբէրգը տեղեակ պահեցի մեր համաձայնութեան մասին։ Ինձի պատասխանեց թէ դուրսը կարգին էր ամէն բան, եւ ինձի թելադրեց առիթը չփախցնել։ Սակայն նշանակուած չաբթուն մեծ փոփոխութիւն մը կատարուեցաւ կացութեան մէջ։ Անսպասելի կերպով, Բելոստոկի հետեւակազօրաց 50րդ գունդը փոխուեցաւ եւ տեղը եկաւ Լիթուանիոյ 51րդ գունդին 2րդ վաշտը։ Հետեւաբար անոնց դարձան բոլոր այն ծրագիրները, զորս ես եւ Սիլբէրբէրգ պատրաստած էինք մեր յոյսը կապելով Բելոստոկի գունդին։ Այս փոփոխութեան ուրիշ կարգ մը անպատեհութիւններ ալ մէջտեղ ելան չուտով։ Թէեւ Լիթուանիոյ 51րդ գունդին 2րդ վաշտին զինուորներն ալ այնքան յեղափոխական ձգտումներ ցոյց կուտային, որքան Բելոստոկի գունդին զինուորները, սակայն նեղացուցիչ պարագան այն էր, որ պահակախումբին արագ փոփոխութեամբը 4 օրն անգամ մը կուգային հսկողութիւնը ստանձնելու նոյն զինուորները, մինչդեռ առաջ կը պատահէր 16 օրը անգամ մը։ Հետեւաբար քանի մը օրուան մէջ սպաներն ու զինուորները միջոց պիտի ունենային դէմքով ճանչնալու մեզ բոլորս։ Այս պայմաններուն մէջ, կարելի չէր յուսալ թէ չպիտի ճանչնան մեզ, նոյնիսկ եթէ հագնէինք զինուորի համազգեստ։ Կը մնար դիպուածին ձգել գործը։

Շնորհիւ պահակազօրքէն մէկու մը, զոր կաշառեցինք, յաջողեցանք, վերի ծրագիրները մշակելէ առաջ, հաւանքի մը ունենալ Նազարովի խցիկին մէջ։ Ընկերներուս ըսի թէ Սիլբէրբէրգ հասած է Սեւաստոպոլ, մեզ բանտէն ազատելու նպատակով։ Աւելցուցի որ յուսալի չէր յաջողութիւն մը չորսս մէկէն ազատելու։ Ուստի հարց կը դնէի,— այն պարագային երբ կարելի ըլլայ չորսէս մէկը միայն փախցնել, ո՞վ պէտք է ըլլայ այդ։

Նազարով խօսք առաւ առջինը։

— Ո՞վ, դուն անչուշտ, ահա ինչ որ պէտք է ըսել։

Դվոյնիկով եւս յայտնեց նոյն կարծիքը։

Մակարով, իր ձերբակալուած օրը տակաւին չէր գիտեր որ մենք, իր բանտակիցները, անդամ ենք Մարտական Մարմնին, Սեւաստոպոլ եկած՝ պարզապէս ապաննելու համար Ջուբնինը։ Երբ իմացաւ, չվարանեցաւ երբեք յարելու Դվոյնիկովի եւ Նազարովի կարծիքին։ Առարկութիւններ ըրի։ Ըսի թէ նման պարագաներու մէջ լաւ է որ քուէ քաշենք։ Սակայն մերժեցին այս առաջարկս։ Այն առեն դարձեալ դրի մէկ հոգիի փախուստի հարցը, եւ խնդրեցի որ ըսէր թէ ով կ'ուզէր բանտէն ազատիլ։ Ըսի թէ յօժարակամ ես եմ տալ պիտի տայի անոր։

Դարձեալ երեք ընկերներս ինձի պատասխանեցին թէ իրենց կարծիքը պէտք էր որ ես փախչէի։ Համաձայնեցայ։ Կը յուսայի, որ իրենցմէ մէկը կախազանի պիտի դատապարտուէր։ Մակարով անչափահաս էր տուէր։ Մակարով անչափահաս էր տուէր։ Դվոյնիկովի եւ Նազարովի ամբաստանութիւնը աւելի ծանր էր։ Դատավարութեան մէջ փաստ չկար։ Դատաւորները ճիրը հաբէն հաստատեց, որ սխալ չեմ։

Այս միջոցին, Սիմֆէրոպոլի դատարանը վճռեց թէ Մակարով հետեւած է մտքի պայծառութեամբ, բայց պատասխանատու է։ Մեր դատավարութիւնը որոշուեցաւ կատարել 26 մայիսին։ Երեւութապէս պէտք էր յաջողիլ հրաժարիլ փախուստի ամէն գաղափարէ։ Գալով դատավճիռին, պաշտպան փաստաբաններուն եւ իմ կարծիքս այն էր թէ կասկածէ դուրս էր որ մահուան յայտնեցի։

(Շարունակելի)

Le Gérant : H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17. Rue Damesme :-: PARIS (13e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) R. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15-70

(ԻՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԿԻՐԱԿԻ 17 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1933

17 Septembre 1933

9րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2294

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՆՈՐԷՆ ՊԱՏԷ ՊԱՏ

Փարիզի ռամկավար պաշտօնաթերթը, փոխանակ շիտկէ շիտակ պատասխանելու մեր դրած հարցերուն, սարէն-ձորէն պատմութիւններ կը պատմէ, իր վերջին թիւով (16 սեպտ.) :

Ան ուզեց կասկածի տակ դնել մեր հրատարակած լուրերուն եւ նամակներուն վաւերականութիւնը, պահանջելով հրատարակել անունները :

Բացատրեցինք անուններու հրատարակութեան անպատեհութիւնները, եւ հրաւիրեցինք խմբագրատուն :

Փոխանակ պատասխանելու մեր հրաւէրին կամ պարկեշտ լռութիւն մը պահելու, «Ապագայ» նորէն անձնատուր եղած է անպարկեշտ փափուքի մը :

Եւ նորէն, կորցնելով գուեհկութեան մրցանիշը, կ'ուզէ «Ներքին հրճուանք» տեսնել մեր մէջ, վերջին փախուստներուն առթիւ :

Կարդա՛, ընթերցող, կարդա՛ բուն իսկ իրենց բառերով.

— «Ահա նորէն «արտագաղթ»ի առաջին ծիծեռնակները — 40 — 50 հոգի այս անգամ բնտանիքներ ալ, Թաւրիզ հասած են : Եւ այդ թշուառ թափառականներու շուրջ «փէշակ»աւորները սկսած են իրենց քրքջալից պարը :

Թող պարէին, թող հրճուէին, թող գինովնային, ոչ ոք պիտի ուզէր խանգարել իրենց այդ վայելքը : Բայց իրենց խելայեղ խարդաւանանքները ուղղուած են նորէն ներգաղթին դէմ » :

Ի՞նչու համար են այս զարշելի ցնդաբանութիւնները :

— Անոր համար որ, օգոստ. 3 — 4 եւ 14էն յետոյ, բազմաթիւ մարդիկ փախան Հայաստանէն, եւ դաշնակցական մամուլը պարտք սեպեց արձանագրել դժբախտութիւնը, ինչպէս պիտի հաղորդէր ո՛ր եւ է դէպք :

Դաշնակցական մամուլը դէպքը արձանագրած ատեն, հրատարակեց նաեւ փախստականներուն առաջին տպաւորութիւնները, տալով լիակատար մանրամասնութեանց :

Այս բոլորը որ եւ է արժէք չունին ռամկավար պաշտօնաթերթին համար : Ան, մէկ անգամէն, հրատարակուած թղթակցութիւնները կոչեց «խարդախուած եւ միտումնաւոր», եւ չուզեց հաւատալ նոյնիսկ հոգին վառած մարդոց առաջին յայտարարութեանց :

Ու մինչդեռ կարելի էր ամէն բան հասկնալ մէկը ղրկելով Թաւրիզի առաջնորդարանը, ան դիմեց զզուելի հաւատաքննութեան մը :

Պաշտօնաթերթը լո՛ւր ունի Թաւրիզէն, հարուստ կնոջ մը համար կատարուած հոգեհանգիստի մասին, բայց լուր չունի՛ 70—80 թշուառներու եղերական փախուստէն :

Եւ,— օ՛ թշուառութիւն — լուր չունենալով հանդերձ, վճիռներ կ'արձակէ տմարդօրէն, եւ փփուրը բերնին :

×

Եւ սակայն, ի զուր պատէ պատ կը զարնուի պաշտօնաթերթը :

Մենք ամուր բռնած ենք իր ճարպոտ օձիքէն, եւ պիտի պահանջենք որ ապացուցանէ թէ մեր ո՞ր հրատարակութեան մէջ տեսաւ «ներքին հրճուանք», այս աղէտին առթիւ :

Մեր ո՞ր տողէն, ո՞ր բառէն կը հանէ «քրքջալից պարը» :

Եթէ «ներքին հրճուանք» է արձանագրել դժբախտութեան մը դէպքը, հապա ի՞նչ է անունը ձեր քար լռութեան՝ միեւնոյն դժբախտութեան — աղէտին — հանդէպ :

Ի՞նչ էինք ըսած մենք, երբ հրատարակեցինք առաջին թղթակցութիւնը (2 սեպտ.) :

Ի՞նչ էր ըսած նոյն իսկ մեր թղթակիցը, իր այնքան զսպուած տողերուն մէջ, յատկապէս հայ փախստականներու մասին : (Թղթակցութիւնը կը խօսէր միջազգային արտագաղթի մասին,— հայ, թաթար, վրացի, ռուս : Եւ կը խօսէր ոչ միայն Հայաստանի եւ Կովկասի, այլեւ ընդհանրապէս Խ. Միութեան մասին, 7,000 հաշուելով բոլոր տեսակի փախստականներուն թիւը) :

Ի՞նչ կ'ըսէր երկրորդ թղթակիցը (5 սեպտ.), ներկայացնելով առաջին 47 փախստականները,— «28 տղամարդ, 16 տարեկանէն վեր, 10 կին եւ 9 երախայ, օրականէն մինչեւ 10 տարեկան » : Ներկայացնելով նոյնիսկ անոնց ընկերային վիճակը :

Եւ ի՞նչ կ'ըսէին փախստականները իրենք, առաջին տպաւորութեամբ.

— Մեզ խաբեցին, պարոն... ի՞նչ պէտք ունէինք օտար երկիր թափառելու : Մեր ուզածը պատառ մը հաց էր...

Ու վերջապէս, ի՞նչ կ'ըսէինք մենք, այս նոր դժբախտութեան առաջին լուրերուն առթիւ.

— «Ի՞նչպէս կարելի է խափանել այս նոր չարիքը,— խմբական փախուստները, որոնք ե՛ւ աղիտաբեր են ե՛ւ վարկաբեկիչ» : (5 սեպտ.) :

Ի՞նչ կ'ըսէինք դարձեալ, երկրորդ անգամ — «Չարիքը սահմանափակելու համար ». (7 սեպտ.).

— « Արձանագրելով նոր փախուստները, անցեալ օր դիտել կուտայինք թէ ծածուկ չարիք մըն է :

Այս առթիւ, կը թելադրէինք, ամէն բանէ առաջ, վերջ տալ շրջայաղան «ճէֆլամ»ներուն :

Արդարեւ, ամէն անգամ որ ներգաղթ կը կազմակերպուի, ի պաշտօնէ կամ կիսապաշտօնաբար մէջտեղ կը նետուին կասկածելի մարդիկ, եւ հէքեաթներ կը պատմեն Հայաստանի մասին » :

Այս բոլորին մէջ, ո՞ւր է «ներքին հրճուանքը », որ հիմա արձեր է «քրքջալից պար » :

Խոստովանեցէք, պարոններ, որ ամբողջ 12 տարի լզելով օտարներուն իշխանաւորներուն գարշապարները, լռութեան դատապարտելով ձեր իսկ իրազեկ — եւ փախստական — ընկերները, ծախելով ձեր խելքն ու պատիւը, դուք, միայն դո՛ւք պիտի կրնայիք այսքան տմարդօրէն կուսակցական դրամագլուխ դարձնել ազգային չարիք մը :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

... ԵՒ ՓԱՇԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԵՑ

— o —

Պոլսոյ թերթերէն կ'իմանամ թէ՝ Հռոմի մէջ մեռած է Յովհաննէս փաշա Գույումճեան,— երբեմն կառավարիչ Լիբանանի առանձնաշնորհեալ շրջանին :

Վարած է նաեւ ուրիշ կարեւոր պաշտօններ, միշտ ի հաշիւ Բ. Դրան : Տարիքը՝ 75, որուն 40 — 50ը անցած է օսմ. պետութեան ծառայութեան մէջ :

Պզտիկ պատմութիւն մը :

Լաւ չեմ յիշեր, 1920ի աշնա՞ն էր թէ 1921ի գարնան :

Հայկական դատը անելի մը մատնուած ըլլալով, համազգային ժողով գումարուեցաւ եւ դիւանագիտական մարմին մը նշանակուեցաւ օրուան երեւելիներէն :

Ցանկին մաս կը կազմէին Պ. Պ. Պօղոս Նուպար, Գ. Նորատունկեան, Ա. Ահարոնեան, Ա. Խատիսեան եւ Յովհաննէս փաշա Գույումճեան :

Քանի՛չորս ժամ չանցած, հեռագիր մը Հռոմէն, Յովհաննէս փաշայի ստորագրութեամբ.

— « Հայկական հարցին ծանօթ չըլլալով, չեմ կրնար ընդունիլ ինծի առաջարկուած պաշտօնը » :

Ողբացեալ Օտեանը հազիւ հեռագրին տեղեկացած, առտուն կանուխ «Ճակատամարտ»ին կը փութացնէր իր «Տոմսեր»ը :

Բառ առ բառ չեմ յիշեր, բայց իմաստը միտքս է :

Օտեան՝ « յապուշ կրթեալ » այս յայտնութենէն, կը գրէր.

— Մարդ մը որ 30 — 40 տարի պետական ծառայութեան մէջ գտնուած է եւ տեղեկութիւն չունի հայկական հարցէն... Կ'արժէ Պարնըմի միջոցաւ ցուցադրել իբրեւ կենդանաբանական հազուագիւտ նմոյշ մը :

Խմբագրութիւնը ուզեց «կլորցնել» բառերը : Օտեան մերժեց, խորապէս վրդովուած :

... Հանգուցեալ փաշան մինա՞կ է իր տեսակին մէջ :

ՎԱՀԷ

ԱՍՈՐԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

ՊԻՏԻ ՑԵՏԱՁԳՈՒԻ

Նուրի փաշա, Իրաքի արտաքին նախարարը, որ ժընեւ կը գտնուէր իբրեւ պատուիրակ եւ յուսաբանութիւններ պիտի տար ասորական հարցին առթիւ, Պաղտատ գնաց Ֆէյսալ թագաւորին մահուան պատճառով : Նկատելով որ պիտի ուշանայ իր վերադարձը, Իրաքի Բ. պատուիրակը խնդրած է Ազգերու Դաշնակցութեան քարտուղարութենէն՝ յետաձգել ասորական հարցին քննութիւնը, որպէսզի իր կառավարութիւնը կարենայ յուսաբանութիւններ տալ : Քարտուղարութիւնը այս նամակը յանձնած է Ա. Դ. Խորհուրդին :

ՖԷՅՍԱԼ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Իրաքի թագաւորին մարմինը Պաղտատ հասաւ օդանաւով, եւ ուրբաթ օր տեղի ունեցաւ յուղարկաւորութիւնը : Բազմութեան թիւը կը հասնէր 250 — 300,000ի : Հազարաւոր Արաբներ կ'ուզէին մօտենալ դագաղին : Ոստիկանութիւնը հարկադրուեցաւ կրակ բանալ եւ ցրուել Տիգրիսի վրայ խռնուած բազմութիւն մը, այլապէս կամուրջը պիտի փլէր : Արարողութիւնը վերջացաւ թնդանօթի 99 հարուածներով :

⁂ Անգլ. կառավարութիւնը մասնաւոր կարգադրութիւններ ըրած էր, որպէսզի մարմինը Պաղտատ հասնի ոչ թէ շաբաթ, այլ ուրբաթ, ինչ որ մեծ նշանակութիւն ունէր իսլամներուն համար : Դագաղը հինգշաբթի օր օդանաւով փոխադրուեցաւ Հայֆայէն Րութպա, Դամասկոսի եւ Պաղտատի կէս ճամբան : Անապատի Իրաքեան պահակները ամբողջ գիշերը հսկեցին : Յաջորդ օրը արշալոյսին օդանաւը ճամբան շարունակեց եւ Պաղտատի կայանը հասաւ ժամը 7.30ին, ընդունելով նոր թագաւորին եւ անձնազոհ գունդին կողմէ :

25 ՍԱՆԹԻՄՆՈՑՆԵՐԸ

Ելմտական նախարարութիւնը կրկին կը յիշեցնէ թէ 1933 հոկտեմբեր 1էն անդին այլ եւս չպիտի ընդունուին 25 սանթիմնոց նիքէլ դրամները : Հարկ է փոխանակել մինչեւ սեպտ. 30 :

ԵՐՐՈՐԴ ԽՄԲԱՆԿԱՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ ԹԱՒՐԻԶ ԱՊԱՍՏԱՆԱԾ ՓԱԽՍՏԱԿԱՆՆԵՐՈՒ (Օգոստ. 14էն յետոյ հասած)

Ամբողջը 38 հոգի են : Այս լուսանկարը կը ներկայացնէ միայն 17 հոգի : Ստորեւ՝ լուսանկարին մէջ նշանակուած անձերու անունները :

Յաջորդով կը հրատարակենք ամբողջական ցանկ մը ... ի պէտս ցարգացելոց :

1. Ստեփան Սահակեան (Իգդիրցի), 2. Հրանդ Գահրամանեան (Պոլսեցի), 3. Արամ Գահրամանեան (Պոլսեցի), 4. Հայկազն Գաբրիէլեան, 5. Մարիամ Պետրոսեան (Ռոտոսթոցի), 6. Վահրամ Հանի Յակոբեան, 7. Անդրանիկ Վէզիրեան, 8. Մկրտիչ Պէօնէքճեան (Կեսարացի), 9. Մարտիրոս Պետրոսեան (Ռոտոսթոցի), 10. Օհաննէս Վարժապետեան (Կեսարացի), 11. Սահակ Գա- [illegible] հիչեան (Ատանացի), 12. Կարապետ Շաքարեան (Ամասիացի), 13. Արուսեակ Պետրոսեան (Ռոտոսթոցի), 14. Շնորհք Սողիկեան (Սեբաստացի), 15. Առաքել Գավգավեան (Զալկարացի), 16. Թորգոմ Կարապետեան (Պրուսացի), 17. Աբրահամ Յովասափեան :

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Ֆրանսայի օդանաւային նախարարը Մոսկուայի մէջ

—..—

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԱՄՈՒԼԸ ՇԱՏ ԳՈՀ Է

Ֆրանսայի օդանաւային նախարարը իր հետեւորդներով Մոսկուա հասաւ ուրբաթ օր, ընկերակցութեամբ խորհրդային օդանաւերու : Նախարարը դիմաւորուեցաւ արտաքին գործավար Պ. Լիթվինովի, Մոսկուայի զինուորական հրամանատարին, օդանաւային ուժերու վարչութեան նախագահին եւ ուրիշ բազմաթիւ պաշտօնատարներու կողմէ : Պատուոյ պահակախումբ մը բարեւի կեցած էր օդակայանին մէջ, Ֆրանսական եւ խորհրդային դրօշակներով : Երբ նախարարը վար իջաւ օդանաւէն, նուագախումբը հնչեցուց «Մարսէյեզ»ը

⁂ Խորհրդային մամուլը գոհունակութեամբ կ'արձանագրէ այս այցելութիւնը : « Իզվեստիա », կառավարութեան պաշտօնաթերթը, կը բացատրէ թէ Ֆրանսայի օդանաւային նախարարին այցելութիւնը պիտի օգնէ նպաստաւոր պայմաններ ստեղծելու, երկու երկիրներու օդանաւային արհեստագիտութեան փոխանակութեան եւ զարգացման համար : « Մեր օդաչուները եւ կառուցանողները ջերմապէս կը հետաքրքրուին Ֆրանսայի օդանաւորդութեան ահագին յաջողութիւններով : Մեր հիւրերը իրենց աչքերով պիտի տեսնեն թէ խորհրդային միութիւնն ալ մեծ յաջողութիւններ ունեցած է արհեստագիտական յառաջդիմութեան մէջ : Երկու երկիրներու օդանաւային կապերու ծաւալումը եւ ամրապնդումը պիտի նպաստեն նաեւ քաղաքական յարաբերութեանց ամրապնդման : Ուրախ ենք ողջունելով Պ. Փիէռ Քօթ, որովհետեւ իր այցելութիւնը կը կազմէ մէկ օղակը այն շարք մը իրողութեանց որ տեղի ունեցան Ֆրանքօ-խորհրդային դաշինքին ստորագրութենէն յետոյ : Ֆրանսայի արդի կառավարութեան վարչապետը, Պ. Տալատիէ, մէկն է այն սակաւաթիւ քաղաքագէտներէն որոնք կ'ըմբռնեն թէ խորհրդային միութիւնը խաղաղութեան ազդակ մըն է, ինչպէս եւ ազդակ մը յառաջդիմ զօրութեան » :

Գերմանիա միշտ կը բողոքէ

Պ. Ֆօն Նէօրաթ, Գերմանիոյ արտաքին նախարարը, առջի օր շարք մը կարեւոր յայտարարութիւններ ըրաւ օտար մամուլի ներկայացուցիչներուն : Ահա գլխաւոր մասերը.

— « Միջազգային գործակցութեան փորձերը ամուլ անցան վերջին ամիս- [illegible]

[illegible] ւանք է Վերսայլի քաղաքականութեան որ այսօր ալ կը տիրապետէ Եւրոպայի մէջ : Յաղթական պետութիւնները բարեկամութեան պաշտօնական հաւաստիքներ տուին Գերմանիոյ, բայց գործնականին մէջ զայն պահեցին Վերսայլի շղթաներուն մէջ : Գերմանիան խաղաղութիւն կ'ուզէ եւ ոչ թէ պատերազմ, չինարար խաղաղութիւն մը՝ թէ ներսէն եւ թէ դուրսէն : Կարեւոր դէպք է զօրքերու դաշինքը, բայց անոր տառը չէ որ նշանակութիւն ունի, այլ ոգին : Այսօրուան կացութեան մէջ, միւս երկիրները չեն որ սպառնալիքի տակ կը գտնուին, այլ Գերմանիան : Մեր երկրին մէջ ոչ ոք կը խօսի պատերազմի մասին : Մենք կը պահանջենք ապահովութեան եւ իրաւունքներու հաւասարութիւն, մենք ուրիշ բան չենք ուզեր եթէ ոչ ապահովել մեր անկախութիւնը եւ պաշտպանել մեր սահմանները : Ցեղապաշտպանման փորձառութիւնը ցոյց տուաւ ամբողջ գերման ժողովուրդին թէ պատերազմը օգտակար չէ նոյնիսկ յաղթականին համար» :

Նախարարը խօսեցաւ նաեւ Աւստրիոյ մասին, յայտարարելով թէ Գերմանիա չուզեր խառնուիլ Աւստրիոյ ներքին գործերուն, բայց կը պահանջէ որ ուրիշներն ալ չխառնուին Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ վիճաբանութեան :

ԹՈՒՐՔԵՒՅՈՒՆԱԿԱՆ ՆՈՐ ՈՒԽՏԸ

Օրուան կարեւոր դէպքն է թուրքեւյունական նոր ուխտը, որ ստորագրուեցաւ սեպտ. 14ին : Այս դաշնագրով, կը նուիրագործուի այն քաղաքականութիւնը որուն սկիզբը դրաւ Վենիզէլոս, 1930ին : Այն ատեն կնքուած համաձայնութիւններուն նպատակն էր վերջ դնել երկարատեւ մրցակցութեանց եւ կռիւներու : 1933 սեպտ. 14ի դաշնագիրը, որ կնքուած է տասը տարուան համար եւ վերանորոգելի է, շատ աւելի յառաջ կ'երթայ :

Ինչպէս գրած ենք արդէն, դաշնագրին առաջին յօդուածով Թուրքիա եւ Յունաստան փոխադարձաբար կ'երաշխաւորեն իրենց սահմաններուն ապահովութիւնը : Երկրորդ յօդուածով յանձն կ'առնեն նախապէս խորհրդակցիլ միջազգային այն բոլոր խնդիրներու մասին որ կապ ունին իրենց հետ : Երրորդ յօդուածով Յունաստան եւ Թուրքիա կ'ընդունին թէ միջազգային սահմանափակ ժողովներու մէջ, երկու պետութիւններէն մէկուն պատուիրակները կրնան պաշտպանել միւսին մասնաւոր եւ ընդհանուր շահերը : Չորրորդ յօդուածը կ'ըսէ թէ դաշնագիրը կնքուած է տասը տարուան համար եւ ի զօրու պիտի մնայ, եթէ մէկուն կամ միւսին կողմէ չեղեալ չհամարուի մէկ տարի առաջ :

Հինգերորդ յօդուածին համաձայն, դաշնագիրը պիտի վաւերացուի եւ ստորագրութիւնները պիտի փոխանակուին Աթէնքի մէջ : Գործադրութիւնը պիտի սկսի վերջին վաւերացումէն սկսեալ, որ ծանուցագրով մը պիտի հաղորդուի միւս կողմին :

Տարակոյս չկայ թէ՝ նոր դաշնագիրը աւելի կը դժուարացնէ Պուլկարիոյ կացութիւնը, ոչ միայն մեկուսացնելով զայն, այլ եւ բարդացնելով դէպի ծով ելքի խնդիրը :

Մայրը դատախազ՝ աղջկան դէմ

Նոր անակնկալ մը՝ հայրասպան աղջկան գործին մէջ, որ արդէն չափազանց կնճռոտ հանգամանք առած է :

Վիոլէթ Նոզիէռի մայրը, որ գիւղ գացած էր հանգստանալու համար, առջի օր յանկարծ Փարիզ գալով, ներկայացաւ դատական իշխանութեան եւ յայտարարեց թէ իբրեւ դատախազ պիտի ներկայանայ իր աղջկան դէմ : Միասին առած էր ծանօթ փաստաբան մը : Հարցաքննիչ դատաւորը դիտել տուաւ թէ աւելորդ է այս դիմումը, քանի որ ինք խնամակալն է իր անչափահաս աղջկան : Ուրիշ առարկութիւններ ալ եղան, բայց Տիկին Նոզիէռ պնդեց եւ խնդիրը ընդունուեցաւ :

Երբ մասնագէտներ նշանակուեցան, Վիոլէթի մտային վիճակը քննելու համար :— Տէր եւ Տիկին Նոզիէռի բնակարանին մէջ բռնուած ներմակեղէնները ալ գիտական քննութեան ենթարկուեցան : Արդիւնքը բացասական է սպանեալ հօրը համար :

ՌՈՒՍԵՐՆ Ի՞ՆՉՊԷՍ ԳՐԱՒԵՑԻՆ ԵՐԵՒԱՆԸ

(Գրաւման տարեդարձին առթիւ)

Սեպտեմբեր ամսուն, 106 տարի առաջ, կատաղի կռիւներէ յետոյ Ռուսերը տէր դարձան Երեւանի, զոր կը պահէն մինչեւ հիմա: Այդ կռիւները, որոնց մասնակցեցան նաեւ հայ քաջեր, նկարագրուած են Ի. Աբովեանի վէպին մէջ, «Վէրք Հայաստանի»:

Բայց այնքա՛ն ալ դիւրին չեղաւ Երեւանի գրաւումը: Ռուսերը իրենց կռիւները սկսան 1804ին, երբեմն յաղթեցին, երբեմն պարտուեցան ու հանջեցին, մինչեւ որ 1827ին, 13 տարի յետոյ, սկզբ Երեւանը խնամարկեցաւ Ռուսերուն առջեւ, քաչքայուած ու կիսաւերծան:

Երեւանի վրայ առաջին արշաւանքը կատարեց Ցիցիանով, Թիֆլիսի երիտասարդ կառավարիչը, որ կը խորհէր թէ Կովկասի մէջ խաղաղութիւնը այնատեն միայն կը գտնուի տեւական, երբ Ռուսիոյ սահմանները կ'երկարին ու կը յանգին մինչեւ Արաքսի կարին ու կը յանգին մինչեւ Արաքսի եզերքները, զեռին միւս կողմը նեռելով Պարսիկները: Կռիւն սկսելու պատրուակները չատ կային:

Հայերը, իրենց բարի աւանդութիւններուն համաձայն բաժնուած էին երկու հոսանքներու.— Ռուսասէր եւ պարսկասէր, (Հայո՛ւն սրտուած է մի՛այն օտարը սիրելը, կամ ռուսասէր պիտի ըլլայ, կամ անգլիասէր, Քրիստոնեասէր կամ ամերիկասէր): Հակառակութիւններ կային նաեւ կաթողիկոսական գահին վրայ: Պարսիկները, իբրեւ պարսկասէր կաթողիկոս, Դաւիթին էին ընտրեր, Ռուսերը իբրեւ ռուսասէր՝ Դանիէլը:

Ցիցիանով վերջնագիր կուտայ Երեւանի խանին,— Դանիէլը բարձրացնել կաթողիկոսական աթոռ: Խանը, խելացի մարդ, կը պատասխանէ թէ չի հաւատար որ Ցիցիանով կ'ուզէ կռուիլ պարզապէս երկու հայ եպիսկոպոսի համար:

Ցիցիանով, պատերազմի պատրաստութեամբ զբաղած, չի մոռնար մարդ ղրկել Երեւան եւ սպառնալ Հայերուն, որ հրաժարին իրենց պարսկասիրութենէն, այլապէս՝ երբ գայ, քարուքանդ կ'ընէ իրենց տուները:

Իր կարգին, Երեւանի պարսիկ խանը փութով կ'ամրացնէ Երեւանի բերդը, ուր կը խնդէ չրջակայ հայ բնակչութիւնը: Ամէն հայ տուն կ'առնէ պատանդներ կ'առնէ, սպառնալով սպաննել զանոնք՝ երբ իրենց տունէն որ եւ է մէկը անցնի Ռուսերուն կողմը: Բերդին մէջ կը բանտարկէ նաեւ երկու կաթողիկոսները, Դանիէլն ու Դաւիթը:

Երեւանի բերդը չինուած էր Հրազդանի ձախ եզերքը, ժեռուտ բարձունքի մը վրայ: Երեք կողմէն չրջապատուած էր երկու կարգ պարիսպներով, — ներքին պարիսպը չինուած էր աղիւսէ եւ քարէ, չատ հաստ էր եւ ուներ 17 բուրգ, արտաքին պարիսպը, որ ներքին պարիսպէն 15–20 սաժէնչափ չինուած էր, բաղդատմամբ բարակ էր եւ ցած: Բերդին չուրջ փորուած էր լայն ու խոր փոս, ջուրով լեցուած: Բերդի հրեաններն ունէր 60 թնդանօթ, զինուորներուն թիւը 7000:

Յունիս 15ին (1804) Ցիցիանով, 3–4 հազար զինուորներով, կ'ելլէ Թիֆլիզէն եւ առանց դիմադրութեան կը հասնի էջմիածին: Պարսիկ գահաժառանգը, Աբբաս – Միրզա, կը ճակատի Ռուսերուն դէմ, Վաղարշապատի դաշտին մէջ, բայց կը յաղթուի եւ կը նահանջէ: Ցիցիանով կ'ուզղուի դէպի Քանաքեռ, յետոյ մէկ կողմ ձգելով Երեւանի բերդը, կը յարձակի Աբբաս – Միրզայի գլխաւոր բանակին վրայ, որ կը գտնուէր Երեւանի հիւսիսային կողմը: Պարսիկները կը յաղթուին ու կը նահանջեն, իսկ Ցիցիանով կը հասատուի քաղաքին այն մասին մէջ, ուր կը գտնուէին չուկան, մզկիթը, կարաւան – սարայը:

Ցիցիանով կը պատրաստուի պաշարել բերդը, երբ Աբբաս – Միրզա կը հասնի նոր ուժերով: Յուլիս 15ին կը սկսի երրորդ ճակատամարտը, որուն կը մասնակցին նաեւ բերդապահ պարսիկ զինուորները: Պարսիկ բանակը կը յաղթուի եւ կը նահանջէ, իսկ բերդապահները կ'ապաստանին բերդը:

Եւ կը սկսի բերդին պաշարումը (յուլիս 24 — սեպտ. 2): Սակայն պաշարողներէն աւելի պաշարողներն են, որ կը նեղուին, մանաւանդ բաւարար ուտեստի պակասէ: Թիֆլիզէն չատ անկանոն կը հասնէր պարէնը, որովհետեւ ճամբաները բռնած էին Պարսիկներն ու վրացի ապստամբները: Ցիցիանով կը գրաւէ էջմիածնի ամբողջ պարէնը, նեղելով վարպետները: Էջմիածնի պաշարն ալ կը սպառի: Ցետոյ կը սկսին անձրեւները, զինուորներուն հիւանդութիւնները: Սեպտ. 2ին, մութ գիշերով, Ցիցիանով կը հաւաքէ զինուորները եւկը նահանջէ, չմոռնալով իր հետ տանիլ էջմիածնի վանքին բոլոր գանձերը, «որպէսզի Պարսից ձեռքը չիյնան»:

1808ի սեպտեմբերին կը փոթռւի երկրորդ արշաւանք մը Երեւանի վրայ: Զօր. Գուդովիչ կ'առաջնայ Փամբակի ձորէն: Պարսիկները լուրջ դիմադրութիւն ցոյց չեն տար, սակայն փոքրիկ ձիաւոր գունդերով կը նեղեն Ռուսերը: Առաջին կռիւը տեղի կ'ունենայ Աշտարակի մօտ սեպտեմբեր 29ին: Ռուսերը կը յաղթեն, կը յառաջանան մինչեւ էջմիածին, կ'անցնին Հրազդանը եւ բանակ կը դնեն Երեւանէն երեք վերստ հեռու, բերդին դէմ:

Երեւանի բերդը պաշարման տակ կ'առնուի ամբողջ երկու ամիս: Ցաճախ Պարսիկները դուրս կ'ելլեն բերդէն, կը նեղեն պաշարողները, կը կռուին պահ մը, յետոյ կը նահանջեն: Բերդը կը դիմադրէ եւ կը մերժէ անձնատուր ըլլալ: Վրայ կը հասնի ձմեռը,— ձիւնը կը լեցնէ ձորերն ու ճամբաները: Պարէնը չի հասնիր Թիֆլիզէն, հիւանդութիւնները կը չատնան: Գուդովիչ, նոյեմբեր 16–17ի գիշերը վերջին գրոհ մը կը փորձէ Երեւանի բերդին վրայ, բայց Պարսիկները այնքան ռազմափոթորէն կը պաշտպանեն բերդը, որ Ռուսերը, ճարահատ կը նահանջեն խոր ձիւնին մէջէն, բազմաթիւ զոհեր ձգելով բերդին պարիսպներուն տակ:

12 հոկտեմբեր 1813ին, Կիւլիստանի դաշնագրով վերջ կը դրուի ռուսեւպարսկական տասնամեայ պատերազմներուն:

Պատերազմը կը վերսկսի 1827ին, ապրիլին եւ կը տեւէ մինչեւ փետր. 1828: Այս վերջին պատերազմը չափազանց արիւնահեղ էր,— մեծ կորուստներու կը մատնուին Ռուսերը, Պարսիկները եւ Հայերը: Ի վերջոյ յաղթանակը կը տանին Ռուսերը, որոնք ոչ միայն կը գրաւեն Երեւանը, այլ եւ Պարսիկները կը նետեն Արաքս գետէն անդին: Այդ թուականէն ի վեր Արաքս գետը կը կազմէ սահմանագլուխը ռուս եւ պարսիկ պետութիւններուն միջեւ, (Թուրքմանչայի դաշնագիր):

Այս պատերազմին պատճառն այն էր, որ Կիւլիստանի դաշնագիրը անորոշ կը ձգէր սահմաններուն մէկ քանի գիծերը: Ցանճնաժողովը չկրցաւ եզրակացութեան գալ: Միւս կողմէ, երբ իշխան Մենչիկով, կայսեր հրամանով, Թէհրան կը հասնի՝ Շահին հաղորդելու Նիկոլա ցարին գահակալութիւնը,— պատրուակ,— վիրաւորիչ ձեւով մը կ'ընդունուի Շահին կողմէ:

Պատերազմ կը յայտարարուի:

Ռուսական բանակին հրամանատարն է Իվան Ֆեդորովիչ Պասկեւիչ: Իր յառաջապահները 1827 ապրիլ 2ին Ղազախէն կը քալեն եւ կ'ուղղուին դէպի Երեւան, առաջնորդութեամբ զօրավար Բեկենդորֆի եւ Ներսէս Աշտարակեցիի: Երբ էջմիածին կը հասնին, Ներսէս Աշտարակեցի կը մնայ այնտեղ, իսկ Բեկենդորֆ կ'երթայ պաշարելու Երեւանի բերդը: Մայիսի 12ին Թիֆլիզէն կը մեկնի Պասկեւիչ, գլուխն անցած 500 հայ ձիաւորներու եւ վրացի իշխաններու: Իր հետեւէն կը հասնի գլխաւոր բանակը եւ Հայոց հեծելազօրքը իր դրօշով: Յուլիս 8ին Պասկեւիչ եւ հայ պինուորները կ'ընդունուին, էջմիածնի մէջ, Ներսէս Աշտարակեցիի կողմէ խաչ ու խաչվառով:

Ներսէս Աշտարակեցի, էջմիածնի մէջ, զրաղած էր ուս հիւանդ պինուորներուն խնամատարութեամբ: Արդարեւ հիւանդութիւնը չափազանց տարածուած էր Բեկենդորֆի գունդերուն մէջ: Պասկեւիչ, այս կացութեան մէջ, պաշարման գործը կը յանձնէ զօր. Կրասովսկիի, իսկ ինք կ'անցնի Նախիջեւանի չրջանը: Շուտով նոյն հիւանդութիւնը կը ճարակի նաեւ Կրասովսկիի գունդերուն մէջ, այնպէս որ զօրավարը կը ստիպուի վերցնել Երեւանի պաշարումը եւ քաչուիլ Բաշ-Աբարանի բարձրաւանդակը:

Երբ պաշարումը կը վերնայ, խանը կը փութայ վերանորոգել բերդին վրանասուած ամրութիւնները, լաւ գիտնալով որ Ռուսերը պիտի վերադառնան չուտով:

Մինչ այդ, Պասկեւիչ կը հալածէ պարսկական բանակը եւ Աբբաս–Միրզան, ու սեպտ. 23ին կը դառնայ եւս, միասին կ'առնէ Ներսէս Աշտարակեցին ու կը քալէ Երեւանի վրայ:

Սեպտեմբեր 25ին Երեւանի բերդը կը պաշարուի չորս կողմէն զօրաւոր չղթայով մը: Բերդը կը պաշտպանէր, այդ ժամանակ, Հասան խան, որովհետեւ եղբայրը՝ Հիւսէյին խան սարդարը բերդէն հեռացեր պարսկաստան էր անցեր:

Երեւանի բերդը կը ներկայացնէր նոյն ամրութիւնները: Երջապատուած էր երկկարգ զուգահեռ ու բարձր պարիսպներով: Արտաքին պարիսպներէն դուրս չուրով լեցուած փոսի չրջանակ մը: Երկու պարիսպներուն միջեւ դանուած կարճ տարածութիւնը չատ նեղութիւն ու զոհողութիւն կը պատճառէր պաշարողներուն: Ներքին պարիսպներուն բուրգերը ունէին թնդանօթներ, իսկ արտաքին պարիսպներու ծերպերը պաշտպանուած հրացանաձիգներով: Բերդը կը բաժնուար Հրազդանի ձախ եզերքը, բարձր ապառաժներուն վրայ, երկինք բարձրացնելով իր ահարկու բուրգերն ու աշտարակները: Հրազդանի աջ եզերքին որ եւ է գրոհ կամ ամրակոծութիւն որ եւ է վտանգ չէին ներկայացներ, եթէ նոյն իսկ այդ կողմէն թնդանօթները խորտակէին այն աշտարակը, որ կը կանգնէր գետին վերեւ, որովհետեւ այդ կողմէն բերդ բարձրանալը անկարելի էր տեղին բարձրութեան պատճառով, մանաւանդ որ դեռ կար ներքին նոյնպէս աշտարակաւոր երկրորդ պարիսպ մը:

Պարսիկները բերդին մէջ հաւաքած էին 18 հազար ժողովուրդ, մեծ մասամբ Հայեր, որոնք բերուած էին ոչ միայն Երեւան քաղաքէն, այլ եւ չրջակայ գիւղերէն: Ինչպէս նաեւ էջմիածնի միաբանութիւնը: Հայերը խիստ հակողութեան տակ առնուած էին, կարուած ամէն հաղորդակցութենէ արտաքին աշխարհին հետ: Այսուհանդերձ ներսէն եւ դուրսէն Հայերը հերոսական ճիգեր կը թափէին՝ հասնելու համար այդ չարաբերութիւնը: Ներսէս Աշտարակեցի չայները չարժման մէջ դնել խումբ մը հայ քաջեր, որոնք կը պահէին այդ կապը պաշարուած հայութեան հետ: Այդ քաջերն էին որ Ներսէս Աշտարակեցիի կոչերը կը տանէին ցրուելու բերդէն ներս՝ հայ ժողովուրդին մէջ: Այդ քաջերէն կը յիշուին երեք հոգի: Մէկը, Աստուածատուրեան, կը ձերբակալուի բերդին մէջ, երբ կը ցրուէր կոչերը: Հասան խան այս քաջը կը կապէ թնդանօթին բերանը: Միւս քաջերն էին Երեւանցի Ցակոբ Ցարութիւնեան, Բիւրականցի Ցովհաննէս Աւետեան, որոնք եւս դոհ գացին հերոսութեան ճամբուն վրայ:

Սեպտ. 24ին, երբ դեռ պաշարումը ամբողջացած չէր, Ռուսերը Մուխրանաթ – Թվիվէ եռուէն քանի մը ուժ կը նետեն բերդին վրայ: Առաջին ուժերը կը ծակէ բերդին մզկիթին դիմերը, միւսը՝ սարդարին ապարանքին պատը, հոն ուր կախուած էր Շահին պատկերը: Այս պարագան չարագուշակ տպաւորութիւն մը կը թողու Պարսիկներուն վրայ:

Ռուն կռիւները կը սկսին սեպտ. 25ին,— կատաղի եւ արիւնահեղ: Երեւանի բերդը տեսակ մը Վէրսէօն էր, ռազմավարական մեծարժէք ամրութիւն մը, որուն դէմ կուգար բախիլ Ռուսերու զինուորական տագանդը: Միւս կողմէ բերդին պաշտպանութեան եղանակը ցոյց կուտար թէ Պարսիկները ոչ միայն լաւ տիրացած էին դիրքերու ամրացման եղանակին, այլ եւ կը կռուէին կատաղեալ հերոսութեամբ:

Թէ կռիւները որքա՜ն արիւնահեղ էին, թէ թշնամի կողմերը, Ռուսերը, Հայերը եւ Պարսիկները, ի՜նչ մեծ հերոսութիւններ գործեցին, կը նկարագրենք յաջորդով, օգտուելով Ե. Շահազիզի գրքէն,— Հին Երեւանը:

ԱԶԱՏԱՆԻ

ՄԱՆՐԱՎԷՊ

Փարիզի բուսաբանական պարտէզին պարտիզպանը, օր մը իր տնօրէնին Պիւֆօնի երկու ընտիր թուզեր դրկեց, ֆիչ միամիտ կարծուած ծառայի մը միջոցաւ: Ճամբան, սպասաւորը թուզերէն մէկը կ'ուտէ:

Պիւֆօն որ երկու հատի կը սպասէր, միւսն ալ ուզեց ծառայէն: Այս վերջինը խոստովանեցաւ իր յանցանքը:

— Ի՞նչպէս ըրիր այդ բանը, պոռաց Պիւֆօն:

— Այսպէ՛ս, պատասխանեց ծառան, երկրորդ թուզն ալ բերանը դնելով եւ ուտելով:

ՀԱՅ ԴՐՕՇԻՆ

Ու տարիներ եռահազար էարկոծուեցար,
Բիրտ ձիրաններ ըզքեզ ըրին պատա՛ռ պատա՛ռ,
Երբեմն եղաւ որ բոցերու մէջ ձետուեցար
Ու չունեցար կուրծքէ մը հզօր էեզի ասպար,
Այնճան արցունք – արիւնէ վերջ մե՛րն ես հիմա,
Ալեծրփա, Հայո՛ւ դրօշ, ալեծրփա՛:

Մերթ թէ բացիր լրոութեան մէջ աւերներու,
Եղար անուէր մեռելներու սրգացող բու,
Մերթ էաղերու ձեռէերուն մէջ եղար կայծակ
Եւ շողացիր ցեղին վրայ զերդ արեգակ,
Այնճան արցունք – արիւնէ վերջ մե՛րն ես հիմա,
Ալեծրփա, Հայո՛ւ դրօշ, ալեծրփա՛:

Ատեն եղաւ որ գետնաբարշ դուն գերուեցար,
Եւ անուընդ չընինչեցին սերունդներ յար,
Օր մ'ալ ճորէն զերդ արշալոյս բրօրընկեցար
Մայրենական լեռներուն մէջ մէգ ու խաւար,
Այնճան արցունք – արիւնէ վերջ մե՛րն ես հիմա,
Ալեծրփա, Հայո՛ւ դրօշ, ալեծրփա՛:

Քանի անգամ էեզ վիճէ վիճ էաշկրուեցին
Եւ անուընդ մոռացութեան մէջ գրրեցին,
Ուր հրրեղէն սիւնի ճրման կոթողուեցար,
Ծալէերդ արձակ ամպերուն մէջ շանթածրրար,
Այնճան արցունք – արիւնէ վերջ մե՛րն ես հիմա,
Ալեծրփա, Հայո՛ւ դրօշ, ալեծրփա՛:

Իմ պապերուն խրոխտ հոգին ես խաչանիշ,
Բիւր զոհերու արդարութեան խորհրդանիշ,
Թէ տիեզերքն օր մը դառնայ իր էառսին,
Անհունին մէջ պիտ' ցրցուիս ու շողա՛ս կրկին,
Այնճան արցունք – արիւնէ վերջ մե՛րն ես հիմա,
Ալեծրփա, Հայո՛ւ դրօշ, ալեծրփա՛:

Փառապրսակ մ'ես դարերու կամարին տակ,
Էեզի ընկեր՝ անմահութի՛ւնն է անպարփակ,
Թէ դեռ մարդիկ կատաղօրէն էեզ նախատեն,
Զորս տարրերը էեզ ովսաննա պիտի կանչեն,
Այնճան արցունք – արիւնէ վերջ մե՛րն ես հիմա,
Ալեծրփա, Հայո՛ւ դրօշ, ալեծրփա՛:

Ցեղին երազն է կը թառի ճողիդ վրրայ,
Զարդուածներուն ծո՛վ արիւնն է ուժդրդ հրսկայ,
Տիեզերքի խրղճին խրրուած դուն դաշոյն մ'ես,
Նենգ աշխարհն իր շիրմին տակ իսկ պիտ' հալածես,
Այնճան արցունք – արիւնէ վերջ մե՛րն ես հիմա,
Ալեծրփա, Հայո՛ւ դրօշ, ալեծրփա՛:

Այն օրէն որ դատրդ ըրին տապարահար,
Աննիւթացած խորհուրդ մ'եղար աստուածատարր,
Թէ աշխարհը էեզ տեղ չընտայ ու վտարուիս,
Մեր կրծքին տակ պիտ' կոթողուիս ու ծածանիս,
Այնճան արցունք – արիւնէ վերջ մե՛րն ես հիմա,
Ալեծրփա, Հայո՛ւ դրօշ, ալեծրփա՛:

Դուն փոխն ի փոխ եղար առիւծ, արծիւ ու խաչ,
Ու կրրակէ երգի մը պէս լուսամաքրաջ
Դարերուն հետ էայլ փոխեցիր դիւր ու դրժուար
Մինչեւ ճորէն երէէ գոյնո՛վ վերածրնար,

Դուն օր ունիս, պողպատի պէս դուն տէր ունիս,
Դուն չերգրւած ու չրլրսուած դեռ ծափ ունիս,
Դուն պիտ' անցնիս ձեռէէ ձեռէ յար ու դարէ դար
Եւ յաւէտ պիտ' աշտարակուի՛ս արիւնափառ,
Այնճան արցունք – արիւնէ վերջ մե՛րն ես հիմա,
Ալեծրփա, Հայո՛ւ դրօշ, ալեծրփա՛:

Օր մը թէ որ անհունակուլ էառսը գայ
Եւ ամէն հնչ ցրնորական փոշի դառնայ,
Ինչպէս խաչվառ միշտ ու միայն դո՛ւն պիտ' ծրփաս
Անդունդներուն ու ջուրերուն վրրայ անհաս,
Հայու դրօշ, Հայո՛ւ վրկայ, ա՛լ մեր վրրայ
Կարմիր, կանաչ ևարրնջագոյն, արփի՛ հանգոյն,
Միշտ շողշողա ու առ յաւէտ լուսածփա՛:

ԱՐՏԱՇԷՍ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ԱԼՊԵԱՆ ՆՕԹԵՐ

— o —

1.

Մարդոց թիւը հետզհետէ կը նուազի չոգեկառքին մէջ իսկ: Բնութիւնը արդէն կը ստանայ այնպիսի կերպարանք որ զգալագէս կ'անջատուի փարիզականէն: Այդ անջատումին կը յաջորդէ անմիջապէս ներքին անջատման զգացումը: Մոռնալ ամէն ինչ: Լքուած անցեալը կը սահի դէպի մոռացում: Հոս կը գտնուի ճշմարիտ լուութիւն ու մենութիւնը: Լայն սարալանջերու վրայ փռուած մենութեան ու թաւուտներու կեդրոնացած լուութեան մէջ՝ փնտռել ինքզինքը...

Իմ ընկերը կը սպասէ կառաչարին դիմաց: Հակայական չէնք մըն է ուր պիտի բնակինք: Ճարտարապետը ուզած է Ֆոնթէնէպլոյի պալատին ծրագիրը կիրարկել: Տանտէրը կ'ընդունի զիս անսովոր քաղցրութեամբ: Իր ամէնէն ատած բանը՝ զինին ըլլալու չէ: Մազերը ճերմակ են: Ինք չոր ու փորը ներս քաչուած, քթին ծայրը յատկանշական կարմիր, աչքերը տենդագին-օրէն կայծկլտուն: Անուշ է Ֆրանսայի զինին: Իսկ եւ իսկ Նէքթար Նիքոլան:

Ճաշասրահին՝ եւ յետոյ հսկայ գահլիճներուն մէջ՝ իրարանցում մը կայ: Մեծ գաւիթի պատերուն վրայ, բազմաթիւ, զանազան տեսակի ուտուցիկ եւ հարթ քարէձաններ: Մօն Պլանին ու Ալպեան լեռնաչղթայի զանազան պատկերները, գծաւորումները թիւերով, ծանօթագրութիւններով: Անոնց կողքին, կարմիրի վրայ սեւ, ճերմակի վրայ սեւ մեծ տառերով, այսօր, վաղը, յաջորդ օրը կատարուելիք չրջագայութեանց անհամար անուններ: Խումբ խումբ, խումբ խումբ հաւաքուած են, այդ քարէձաններուն, թիւերուն ու թուանշաններուն առջեւ տենդագին կը խօսին, կը ճղճղին, կը վիճաբանին:

Ունեւորներուն, ճարպիտ մարմնով արարածներուն կողքին կայ նաեւ ուսուցիչներու եւ ուսուցչուհիներու խումբ մը: Անոնցմէ մէկը չի կրնար ճերբազատիլ դասաւանդելու իր վարժութենէն: Ամէնէն սովորական բանը կը դասաւանդէ: Բաւական յարգանքով են իրեն հետ: Լսեցի որ «Փրոֆէսէօր» կ'անուանեն զինք:

Կայ նաեւ Հրեայ մը: Ֆիզիքական յատկանչերէն դուրս իր ճաչելու եղանակը միայն վերջնական փաստ կրնար կազմել: Երիտասարդական թօն է տալեր ինքն իրեն: Ճերմակ տափատ, գօտի, կարճ թեւերով չապիկ եւ մինչեւ ծունկերը հասնող սպիտակ գուլպաներ: Հրազդանի աջ եզերքին որ եւ է գրոհ կամ ամրակոծութիւն որ եւ է վտանգ չէին ներկայացներ, եթէ նոյն իսկ այդ կողմէն թնդանօթները խորտակէին այն աշտարակը, որ կը կանգնէր գետին վերեւ, որովհետեւ այդ կողմէն բերդ բարձրանալը անկարելի էր տեղին բարձրութեան պատճառով, մանաւանդ որ դեռ կար ներքին նոյնպէս աշտարակաւոր երկրորդ պարիսպ մը:

Պարսիկները բերդին մէջ հաւաքած էին 18 հազար ժողովուրդ, մեծ մասամբ Հայեր, որոնք բերուած էին ոչ միայն Երեւան քաղաքէն, այլ եւ չրջակայ գիւղերէն: Ինչպէս նաեւ էջմիածնի միաբանութիւնը: Հայերը խիստ հսկողութեան տակ առնուած էին, կարուած ամէն հաղորդակցութենէ արտաքին աշխարհին հետ: Այսուհանդերձ ներսէն եւ դուրսէն Հայերը հերոսական ճիգեր կը թափէին՝ հասնելու համար այդ չարաբերութիւնը: Ներսէս Աշտարակեցի չայները չարժման մէջ դնել խումբ մը հայ քաջեր, որոնք կը պահէին այդ կապը պաշարուած հայութեան հետ: Այդ քաջերն էին որ Ներսէս Աշտարակեցիի կոչերը կը տանէին ցրուելու բերդէն ներս՝ հայ ժողովուրդին մէջ: Այդ քաջերէն կը յիշուին երեք հոգի: Մէկը, Աստուածատուրեան, կը ձերբակալուի բերդին մէջ, երբ կը ցրուէր կոչերը: Հասան խան այս քաջը կը կապէ թնդանօթին բերանը: Միւս քաջերն էին Երեւանցի Ցակոբ Ցարութիւնեան, Բիւրականցի Ցովհաննէս Աւետեան, որոնք եւս դոհ գացին հերոսութեան ճամբուն վրայ:

Սեպտ. 24ին, երբ դեռ պաշարումը ամբողջացած չէր, Ռուսերը Մուխրանաթ – Թվիվէ եռուէն քանի մը ուժ կը նետեն բերդին վրայ: Առաջին ուժերը կը ծակէ բերդին մզկիթին դիմերը, միւսը՝ սարդարին ապարանքին պատը, հոն ուր կախուած էր Շահին պատկերը: Այս պարագան չարագուշակ տպաւորութիւն մը կը թողու Պարսիկներուն վրայ:

Ռուն կռիւները կը սկսին սեպտ. 25ին,— կատաղի եւ արիւնահեղ: Երեւանի բերդը տեսակ մը Վէրսէօն էր, ռազմավարական մեծարժէք ամրութիւն մը, որուն դէմ կուգար բախիլ Ռուսերու զինուորական տագանդը: Միւս կողմէ բերդին պաշտպանութեան եղանակը ցոյց կուտար թէ Պարսիկները ոչ միայն լաւ տիրացած էին դիրքերու ամրացման եղանակին, այլ եւ կը կռուէին կատաղեալ հերոսութեամբ:

Թէ կռիւները որքա՜ն արիւնահեղ էին, թէ թշնամի կողմերը, Ռուսերը, Հայերը եւ Պարսիկները, ի՜նչ մեծ հերոսութիւններ գործեցին, կը նկարագրենք յաջորդով, օգտուելով Ե. Շահազիզի գրքէն,— Հին Երեւանը:

ԱԶԱՏԱՆԻ

ՄԱՆՐԱՎԷՊ

Փարիզի բուսաբանական պարտէզին պարտիզպանը, օր մը իր տնօրէնին Պիւֆօնի երկու ընտիր թուզեր դրկեց, ֆիչ միամիտ կարծուած ծառայի մը միջոցաւ: Ճամբան, սպասաւորը թուզերէն մէկը կ'ուտէ:

Պիւֆօն որ երկու հատի կը սպասէր, միւսն ալ ուզեց ծառայէն: Այս վերջինը խոստովանեցաւ իր յանցանքը:

— Ի՞նչպէս ըրիր այդ բանը, պոռաց Պիւֆօն:

— Այսպէ՛ս, պատասխանեց ծառան, երկրորդ թուզն ալ բերանը դնելով եւ ուտելով:

ՀԱՅ ԴՐՕՇԻՆ

Ու տարիներ եռահազար էարկոծուեցար,
Բիրտ ձիրաններ ըզքեզ ըրին պատա՛ռ պատա՛ռ,
Երբեմն եղաւ որ բոցերու մէջ ձետուեցար
Ու չունեցար կուրծքէ մը հզօր էեզի ասպար,
Այնճան արցունք – արիւնէ վերջ մե՛րն ես հիմա,
Ալեծրփա, Հայո՛ւ դրօշ, ալեծրփա՛:

Մերթ թէ բացիր լրոութեան մէջ աւերներու,
Եղար անուէր մեռելներու սրգացող բու,
Մերթ էաղերու ձեռէերուն մէջ եղար կայծակ
Եւ շողացիր ցեղին վրրայ զերդ արեգակ,
Այնճան արցունք – արիւնէ վերջ մե՛րն ես հիմա,
Ալեծրփա, Հայո՛ւ դրօշ, ալեծրփա՛:

Ատեն եղաւ որ գետնաբարշ դուն գերուեցար,
Եւ անուընդ չընինչեցին սերունդներ յար,
Օր մ'ալ ճորէն զերդ արշալոյս բրօրընկեցար
Մայրենական լեռներուն մէջ մէգ ու խաւար,
Այնճան արցունք – արիւնէ վերջ մե՛րն ես հիմա,
Ալեծրփա, Հայո՛ւ դրօշ, ալեծրփա՛:

Քանի անգամ էեզ վիճէ վիճ էաշկրուեցին
Եւ անուընդ մոռացութեան մէջ գրրեցին,
Ուր հրրեղէն սիւնի ճրման կոթողուեցար,
Ծալէերդ արձակ ամպերուն մէջ շանթածրրար,
Այնճան արցունք – արիւնէ վերջ մե՛րն ես հիմա,
Ալեծրփա, Հայո՛ւ դրօշ, ալեծրփա՛:

Իմ պապերուն խրոխտ հոգին ես խաչանիշ,
Բիւր զոհերու արդարութեան խորհրդանիշ,
Թէ տիեզերքն օր մը դառնայ իր էառսին,
Անհունին մէջ պիտ' ցրցուիս ու շողա՛ս կրկին,
Այնճան արցունք – արիւնէ վերջ մե՛րն ես հիմա,
Ալեծրփա, Հայո՛ւ դրօշ, ալեծրփա՛:

Փառապրսակ մ'ես դարերու կամարին տակ,
Էեզի ընկեր՝ անմահութի՛ւնն է անպարփակ,
Թէ դեռ մարդիկ կատաղօրէն էեզ նախատեն,
Զորս տարրերը էեզ ովսաննա պիտի կանչեն,
Այնճան արցունք – արիւնէ վերջ մե՛րն ես հիմա,
Ալեծրփա, Հայո՛ւ դրօշ, ալեծրփա՛:

Ցեղին երազն է կը թառի ճողիդ վրրայ,
Զարդուածներուն ծո՛վ արիւնն է ուժդրդ հրսկայ,
Տիեզերքի խրղճին խրրուած դուն դաշոյն մ'ես,
Նենգ աշխարհն իր շիրմին տակ իսկ պիտ' հալածես,
Այնճան արցունք – արիւնէ վերջ մե՛րն ես հիմա,
Ալեծրփա, Հայո՛ւ դրօշ, ալեծրփա՛:

Այն օրէն որ դատրդ ըրին տապարահար,
Աննիւթացած խորհուրդ մ'եղար աստուածատարր,
Թէ աշխարհը էեզ տեղ չընտայ ու վտարուիս,
Մեր կրծքին տակ պիտ' կոթողուիս ու ծածանիս,
Այնճան արցունք – արիւնէ վերջ մե՛րն ես հիմա,
Ալեծրփա, Հայո՛ւ դրօշ, ալեծրփա՛:

Դուն փոխն ի փոխ եղար առիւծ, արծիւ ու խաչ,
Ու կրրակէ երգի մը պէս լուսամաքրաջ
Դարերուն հետ էայլ փոխեցիր դիւր ու դրժուար
Մինչեւ ճորէն երէէ գոյնո՛վ վերածրնար,

Դուն օր ունիս, պողպատի պէս դուն տէր ունիս,
Դուն չերգրւած ու չրլրսուած դեռ ծափ ունիս,
Դուն պիտ' անցնիս ձեռէէ ձեռէ յար ու դարէ դար
Եւ յաւէտ պիտ' աշտարակուի՛ս արիւնափառ,
Այնճան արցունք – արիւնէ վերջ մե՛րն ես հիմա,
Ալեծրփա, Հայո՛ւ դրօշ, ալեծրփա՛:

Օր մը թէ որ անհունակուլ էառսը գայ
Եւ ամէն հնչ ցրնորական փոշի դառնայ,
Ինչպէս խաչվառ միշտ ու միայն դո՛ւն պիտ' ծրփաս
Անդունդներուն ու ջուրերուն վրրայ անհաս,
Հայու դրօշ, Հայո՛ւ վրկայ, ա՛լ մեր վրրայ
Կարմիր, կանաչ ևարրնջագոյն, արփի՛ հանգոյն,
Միշտ շողշողա ու առ յաւէտ լուսածփա՛:

ԱՐՏԱՇԷՍ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ԱԼՊԵԱՆ ՆՕԹԵՐ

— o —

1.

Մարդոց թիւը հետզհետէ կը նուազի չոգեկառքին մէջ իսկ: Բնութիւնը արդէն կը ստանայ այնպիսի կերպարանք որ զգալագէս կ'անջատուի փարիզականէն: Այդ անջատումին կը յաջորդէ անմիջապէս ներքին անջատման զգացումը: Մոռնալ ամէն ինչ: Լքուած անցեալը կը սահի դէպի մոռացում: Հոս կը գտնուի ճշմարիտ լուութիւն ու մենութիւնը: Լայն սարալանջերու վրայ փռուած մենութեան ու թաւուտներու կեդրոնացած լուութեան մէջ՝ փնտռել ինքզինքը...

Իմ ընկերը կը սպասէ կառաչարին դիմաց: Հակայական չէնք մըն է ուր պիտի բնակինք: Ճարտարապետը ուզած է Ֆոնթէնէպլոյի պալատին ծրագիրը կիրարկել: Տանտէրը կ'ընդունի զիս անսովոր քաղցրութեամբ: Իր ամէնէն ատած բանը՝ զինին ըլլալու չէ: Մազերը ճերմակ են: Ինք չոր ու փորը ներս քաչուած, քթին ծայրը յատկանշական կարմիր, աչքերը տենդագին-օրէն կայծկլտուն: Անուշ է Ֆրանսայի զինին: Իսկ եւ իսկ Նէքթար Նիքոլան:

Ճաշասրահին՝ եւ յետոյ հսկայ գահլիճներուն մէջ՝ իրարանցում մը կայ: Մեծ գաւիթի պատերուն վրայ, բազմաթիւ, զանազան տեսակի ուտուցիկ եւ հարթ քարէձաններ: Մօն Պլանին ու Ալպեան լեռնաչղթայի զանազան պատկերները, գծաւորումները թիւերով, ծանօթագրութիւններով: Անոնց կողքին, կարմիրի վրայ սեւ, ճերմակի վրայ սեւ մեծ տառերով, այսօր, վաղը, յաջորդ օրը կատարուելիք չրջագայութեանց անհամար անուններ: Խումբ խումբ, խումբ խումբ հաւաքուած են, այդ քարէձաններուն, թիւերուն ու թուանշաններուն առջեւ տենդագին կը խօսին, կը ճղճղին, կը վիճաբանին:

Ունեւորներուն, ճարպիտ մարմնով արարածներուն կողքին կայ նաեւ ուսուցիչներու եւ ուսուցչուհիներու խումբ մը: Անոնցմէ մէկը չի կրնար ճերբազատիլ դասաւանդելու իր վարժութենէն: Ամէնէն սովորական բանը կը դասաւանդէ: Բաւական յարգանքով են իրեն հետ: Լսեցի որ «Փրոֆէսէօր» կ'անուանեն զինք:

*Կայ նաեւ Հրեայ մը: Ֆիզիքական յատկանչերէն դուրս իր ճաչելու եղանակը միայն վերջնական փաստ կրնար կազմել: Երիտասարդական թօն է տալեր ինքն իրեն: Ճերմակ տափատ, գօտի

ՏՈՂԱՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՆՐԱ ՀԱՐԱՒԱՆԴՆԵՐԸ

Ի ՊԱՏԻՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԱՐՏԱՔԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՑԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Ի պատասխան Հայկական Սովետական Հանրապետութեան Արտաքին Գործոց Ժողովրդական Կոմիսարի ընկ. Ա. Ի. Միկոյանի՝ Հայկական Սովետական Հանրապետութեան արտաքին քաղաքականութեան հարցերու մասին ուղղուած հարցերուն, ընկ. Միկոյան յայտնեց հետեւեալը.

Հայկական Սովետական Հանրապետութիւնը, որ Խորհրդային Միութեան մաս կը կազմէ, կը հետեւի Խորհրդային Միութեան արտաքին քաղաքականութեան գծին, որ հիմնուած է խաղաղութեան պահպանման եւ ամրապնդման վրայ։ Խորհրդային Միութիւնը կը պաշտպանէ խաղաղութիւնը, որովհետեւ ան կը գտնուի սոցիալիստական շինարարութեան ճանապարհին եւ կը ձգտի ստեղծել կարելի լաւագոյն պայմանները սոցիալիստական տնտեսութեան զարգացման համար։ Խորհրդային Միութիւնը կը պաշտպանէ խաղաղութիւնը, որովհետեւ ան կը ներկայացնէ աշխատաւոր զանգուածներու շահերը, որոնք կը ձգտին խաղաղ պայմաններու մէջ ապրելու եւ աշխատելու։

Փարիզ եւ շրջակաները

Յ.

Հ. Դ.

ԻՍԻ-ԼԷ-ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ «Զաւարեան» կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ ՄՋՕ խումբի ընկերները վաղը Երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին Ակումբին մէջ:

ՎՌԱՄԵԱՆ խումբի ընկերները այս Երեքշաբթի եւ ՄՈՒՐԱՏ խումբի ընկերները այս Չորեքշաբթի երեկոյ միեւնոյն տեղը եւ միեւնոյն ժամուն:

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐ»Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

30 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 8.30ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԱՌԱՒՕՏ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Եւրոպական եւ հայկական պարեր:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

30 Սեպտեմբեր շաբաթ իրիկուն, Պրէպան Մարսէյէզի մէջ

Մանրամասնութիւնները ժամանակին

կը խնդրուի բոլոր Միութիւններէն նկատի ունենալ այդ թուականը:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Յ. Մալաքեան եւ պարագաները կը ծանուցանեն թէ իրենց սիրելի եղբօր՝ ՀՐԱՆՏ ՄԱԼԱՔԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի, այսօր կիրակի, 17 սեպտեմբեր, Մարսէյլի Ս. Թարգմանչաց Մայր Եկեղեցին մէջ:

Կը հրաւիրուին բոլոր բարեկամները ու ազգականները:

Մալաքեան ընտանիք

Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարան

1, Boulevard du Nord, Le Raincy (S. O.)

Վարժարանը կը վերաբացուի յառաջիկայ Հոկտեմբեր 1ին:

Ձրիավարժ աշակերտներուն թիւը լրացած է. կ'ընդունուին միայն թոշակաւոր աշակերտուհիներ շատ դիւրամատչելի պայմաններով:

Վարժարանը կ'ապահովէ իր աշակերտուհիներուն հայեցի առողջ դաստիարակութիւն: Խնամով կ'աւանդուին ուսման բոլոր ճիւղերը, Ֆրանսացի եւ հայ մասնագէտ ուսուցիչներու կողմէ: Հոգ կը տարուի հայերէն եւ ֆրանսերէն լեզուներու:

Մասնաւոր ուշադրութիւն կ'ընծայուի ձեռարուեստի եւ ձեռագործի ճիւղերուն:

Ֆիզիքական դաստիարակութեան հոգը եւ մարզանքի դասերը յանձնուած են Mlle LAHITTEի, որ Seineի նահանգին նախակրթարաններուն նոյն ճիւղի ուսուցչուհին է:

Արձանագրութիւնները կը կատարուին Երկուշաբթի, Չորեքշաբթի եւ Կիրակի կէս օրերէ յետոյ:

Պ Ա Ր Ա Հ Ա Ն Դ Է Ս

ՍԻՓԱՆ երգչախումբի պարահանդէսը ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 14ին, ՇԱԲԱԹ իրիկուն: Կը խնդրուի նկատի առնել այդ թուականը:

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՕՓԷՐԷԹԻ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ա. ՏԱՐԻ — Ա. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ԲԱՑՈՒՄ 1933-934 ԹԱՏԵՐԱՇՐՋԱՆԻ

ՍՕՍԻԷԹԷ ՍԱՎԱՆԹԻ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

9 Rue Danton, Paris - Métro St. Micel եւ Odéon

24 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԿԻՐԱԿԻ ՑԵՐԵԿ, ԺԱՄԸ 2.45ին

ՏԻԿԻՆ Մ. ՍՈՒՐԱԲԵԱՆ

Ամերիկա մեկնելէ առաջ վերջին անգամ կ'երեւի փարիզահայ բեմին վրայ

կը ներկայացուի **Մէկ Բաակ - Ջուռ Պաակ**

(Զուարթ Օփէրէթը երեք արար)

Հեղ.՝ Վ. Փափազեան (Լիլա), Երաժշ.՝ Ժ. Շահ-Պարոնեան, Ծաղ.՝ Դր. Վահան

կը մասնակցին փարիզահայ բեմի ամէնէն սիրուած դերասանները ու դերասանուհիները:

Գիները.— Ա. կարգ 25, Բ. կարգ 15, Գ. կարգ 10, Դ. կարգ 7 ֆրանք:

ՀԱՅ ՄԱՐՇԷՃԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Կը պատրաստենք ամէն տեսակ ՊՐԸԹԷԼ եւ ՍԷՆԹԻԻՐ Ամենայարմար գիներով:

Մ. ՏԷՐ-ԱԶԱՐԵԱՆ

9, Rue d'Aboukir, PARIS

(խանութը՝ փողոցի վրայ)

Tél. Central 82 - 49, Métro: Sentier

Ձեր շահը կը պահանջէ գնել ուղղակի արտադրողէն:

HOMME — TAILLEUR — DAME

Toros Pekmezian

45 Rue de Trévise Paris (9)

Ամէն ճաշակի եւ ամէն քսակի յարմար, կը կարէ չափու վրայ այրերու եւ կիներու տոկուն ու ճաշակաւոր հագուստներ, անգլիական ընտիր կերպասներէ:

OCCASION

1 ֆոնօ (La voix de son Maitre) վաճառանիշով ամենավերջին մօտէլը հազիւ 15 օր գործածուած, 10 տիսքով միասին, կը ծախուի միայն 500 ՖՐԱՆՔԻ

«Radio-Music» L. NICHANIAN

56, rue Piat. Paris (20)

ՎԱՐՁՈՒ Է մեկնումի պատճառաւ յարկաբաժին մը - սենեակ, 1 խոհանոց, ջուր, կազ, ելեկտրաց կանութիւն: Ամսական վարձք՝ 250 ֆրանք: Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Mme A. Derderianի, 192, rue de Tolbiac, Paris (13):

ԱԶԴ

Դպրոցասէրի Սանուց Միութիւնը կը հրաւիրէ իր բոլոր սանուհիները ընդհ. ժողովի, որ տեղի պիտի ունենայ այսօր Կիրակի, կէս օրէ վերջ ժամը 3ին, վարժարանին սրահին մէջ, 1 Bld. du Nord. Le-Raincy (S. et O.):

Գուշակուհի

ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱ ԶԷՆԻ

կը բացատրէ անցեալը, կ'առաջնորդէ ներկային մէջ, կը գուշակէ ապագան, ըստ ձեռքի գիծերուն, աստղերու եւ քարտերու: Ամէն օր (կիր.ն ալ մէջը) ժ. 3-7, բացի եշ.է: 62 Rue de la Rochefoucauld, բակին խորը. բ. յարկ. աջ կողմ, Métro Pigalle.

Le Gérant : H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

Հասցէի փոփոխութիւն

ՏՕՔԹ. ՏԻԳՐԱՆ ՍՊԱՐԹԱԼԻ

փոխադրուած է իր նոր ընդարձակ դարմանատունը՝

33, Rue de Poissonnière (Rex սինէմային ճիշտ քովը)

Métro: Bonne-Nouvelle

ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 14-18 եւ ժամադրութեամբ:

ՊԷԼՎԻԼԻ ԵՒ ՓԼԱՍ ՏԷ ՖԷԹԻ ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՍԱՓՐԻՉԻ ԽԱՆՈՒԹ

Maison MIASSERIAN

56, rue Olivier Métra, Paris (20)

Métro: Place des Fêtes Tél. Ménil. 64 - 52

Մասնագէտ՝ մազերու ներկի եւ indefrisableի 40, 60 եւ 75 ֆր. ժողովրդական գիներ, խնամուած աշխատանք:

Etude de Me BERNARD WAHÉ

(12 année)

Licencié en Droit de la Faculté de Paris

Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales

JURISCONSULTE

Droit Français et International Privé

34, Bld. de Clichy, Paris. Métro: Pigalee. Tél. Marcadet 76 - 65

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական խնդիրներ, ինչպէս նաեւ փողոցի արկածներ, անձամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ հաշտարար դատարաններու առջեւ, կուտայ certificats de coutumesներ, կը կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւնները:

Կ'ընդունի ժամը 9—10 եւ 17—19: Նաեւ ժամադրութեամբ

Հայերու ժամադրավայրը

ճաշարան Ֆ Լ Օ Ր Ի Ա

61, Rue Monsieur le Price, Paris (6)

Մէթրօ՝ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն՝ Danton 52—75

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՄՐՋԱՐԱՆ-ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՃԵԼԻ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐ

21-23, rue Saulnier. Métro: Cadet

Plats du jour — ԸՆԹԵՐԻ ՄԱՔՐՈՒԹԻՒՆ

Restaurant ARABIAN

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ

ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ

31bis RUE DU FBG. MONTMARTRE

Tél. Prov. 57—65 Մէթրօ Montmartre

ԳԻՆԵՐԸ ՇԱՏ ԱԺԱՆ

ԱՆԱՐԱՏ ՕՂԻ ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐՈՎ

ՏՕՔԹ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ

ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ Իզմիրի Ազգ. հիւանդանոցին

33, Rue Poissonnière (Rex սինէմային ճիշտ քովը)

մէթրօ՝ Bonne-Nouvelle

ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 14—18 եւ ժամադրութեամբ

Ձեր տունը, խանութը եւայլն ճաշակաւոր եւ նպաստաւոր պայմաններով ներկելու համար դիմեցէք մասնագէտ ներկարարներ՝

ԴԱՒԻԹԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ

127, rue Etienne Dolet, Alfortville, (Seine)

Tél. Entrepôt 17 - 65

Տօքթ. ԱՍԼԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԹՈՔԵՐՈՒ, ՍՏԱՄՈՔՍԻ եւ ԱՂԻՔՆԵՐՈՒ հիւանդութեանց

34 Bld. de Clichy, Paris. Métro Pigalle Tél. Marcadet 76-65

Հիւանդներ կ'ընդունի ամէն օր ժամը 2—8, Կիրակի եւ տօն օրեր 10—12: Առաւօտները ժամադրութեամբ:

Բ Ո Ւ Ր Դ Ե Ր

Կը ծախենք ամէն տեսակ բուրդեր՝ Թրիքօ շինողներու համար:

Միշտ պատրաստ ունինք 50.000 քիլօ ամէն տեսակի գոյներով բուրդեր՝ թիւ 2)28, 3)28, 9)32, 2)36, 2)40 (grosse laine):

Դիմել՝ DOERFLINGER

31, Rue de Maubeuge, Paris (9e) Métro: Cadet

Մասնաւոր բուրդ լոգանքի հագուստներու համար: Շրջուն վաճառորդներու համար բուրդէ կծիկներ: Գաւառէն եկած ապսպրանքները կը ղրկուին ապսպրանքներու ստացման օրը:

CABINET de Me V. YARJANIAN

JURISCONSULTE

Procédure Générane — Mandataire en Justice

44, Rue La Fayette, Paris (9e) Tél. TAITBOUT 53 - 32

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական գործեր: Անձամբ կը պաշտպանէ Առեւտրական եւ Հաշտարար դատարաններու առջեւ: Ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման, եւ ժառանգական բոլոր գործողութիւնները կը կատարուին արագութեամբ: Վարչական դիմումներ Նախարարութեանց մօտ:

կ'ընդունի, ամէն օր, ժամը 9էն 11, եւ 5էն 7:

ԵԹԷ ՀԱՅՐԵՆԱԲԱՂՁՈՒԹԵՆԷ ԿԸ ՏԱՌԱՊԻՔ

ԽՄԵՑԷՔ ԱՆԱՐԱՏ

Raki ERIVAN

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՀԱՄԱՐ՝

Société "PEUREUX"

12, Bld. des Vignes, MARSEILLE Téléphone: COLBERT 58-10

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

71, Rue du Fbg. St. Martin, Paris (10e)

Tél. Botzaris 53 - 61 Métro: Château d'Eau ou Gare de l'Est

Գիտութեան վերջին մեթոտներով կը բժշկենք՝ վեներական ամէն տեսակի հիւանդութիւններ (ջերմամիզութիւն, ֆրանկախտ եւայլն), մորթի, ջղային, ստամոքսի եւ կանացի հիւանդութիւններ:

Բժշկումը կը կատարուի, X անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով եւ ելեկտրականութեամբ: Կը կատարենք մէզի եւ արեան տարրալուծում:

Կը խնամենք ատամի ամէն տեսակի հիւանդութիւններ: Քուրօն՝ սկսած 100 ֆրանքէն, պրիճ՝ ամերիկեան սիստէմով:

Արծաթէքները շատ մատչելի. մասնաւոր զեղչ բանուորներու եւ չքաւորներու:

Դարմանատունը բաց է ամէն օր առաւօտեան 9—12 եւ 3—8: Կիրակի եւ տօն օրերը՝ 9—4:

ՍԵԴՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ

Վիրաբոյժ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՔԻՒԼԹԷԷՆ

14 Rue Lagrange, PARIS (5) Métro St. Michel կամ Maubert-Mutualité

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՈՍԿԻ ՔՈՒՐՈՆԻ, ՊՐԻՃԻ եւ ԱՏԱՄՆԱՇԱՐԻ

բերնի, լինդերու, ակռաներու խնամք եւ վիրաբուժ. գործողութիւն

կ'ընդունի ամէն օր, ժամը 9 - 12 եւ կէս օրէ վերջ 2էն 8: կիրակի եւ տօն օրեր 9էն մինչեւ կէսօր:

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆՆԵ՛Ր, ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՏԷՐԵ՛Ր ԵՒ ԱՐՀԵՍՏԱՒՈՐՆԵ՛Ր

Փութացէ՛ք օգտուիլ վերջին երեք օրէնքներու ձեզ ընձեռած առաւելութիւններէն:

Ա.— 4 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կ'արտօնէ ձեզ fonds de commerceի մուրհակներուն մէկ մասը կանխիկ վճարել եւ մնացածն ալ մէկ տարիէն վճարելի նոր մուրհակով մը կարգադրել:

Բ.— 13 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կը թոյլատրէ ձեր վերագնահատման ենթարկել ձեր վճարած վարձքը եւ 1 Յուլիս 1932էն առաջ ստորագրուած պայմանագրութեանց համար ձեռք բերել զեղչ մը:

Գ.— 13 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կը բարեփոխէ (Propriété commercialeի) 30 Յունիս 1926ի օրէնքին տրամադրութիւնները եւ կը ճշտէ սեփականատիրոջ եւ վարձակալի յարաբերութիւնները առեւտրական, ճարտարարուեստի շէնքերու եւ վայրերու պայմանագրութեանց վերանորոգման մասին:

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել առանց յապաղումի՝ ամէն օր ժամը 9—10 եւ 17—19 փաստաբան-օրէնսգէտ

Պ. ՊԷՐՆԱՐ ՎԱՀԷԻ

94, Rue St. Lazare (Սէն Լազար կայարանին մօտ) Tél. Pigalle 67 - 69

ՏԻԿԻՆՆԵՐ ԵՒ ՊԱՐՈՆՆԵՐ

երկար ատենէ ձեր երազած ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԲԱՂՆԻՔԸ բացուած է

74, rue de Belleville, Paris (20)

Յաճախորդներու հանգստութիւնը ապահովուած է: Բաղնիքին ջուրը ձեր տուներուն մէջ գործածուած ըմպելի ջուրն է:

[illegible]

[illegible]

Բաղնիքը բաց է կիներու համար ամէն օր (բացի Երկուշաբթի) մինչեւ իրիկուն. [illegible]

Այրերու համար Շաբաթ ժամը ... մինչեւ, իսկ կիր. առաւօտ ...

Մուտք՝ 6 ֆր.: Փոքրերու՝ մինչեւ 10 տարեկան 3 ֆր.:

կը տրուին աբօնըմանի քարթեր՝ 10 անգամուան համար հարիւրին 10 զեղչով:

Հաղոր. միջոց.— Մէթրօ Պէլվիլ: Օթօպիւս CE - 26, BF. N. Հանրակառք 5 թիւ:

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ՓԱՍՏԱԲԱՆ – ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ

ԳՐ. ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ (Գրիմիքէլ)

Ամէն տեսակ փաստաբանական գործեր՝ ամենալաւ պայմաններով: Փողոցի արկածի դատերու մասնագէտ, առանց կանխավճարի:

ընդունելութիւն: Առաւօտ ժամը 9էն 10.30: Իրիկուն ժամը 2էն 3, եւ 7էն 8.30:

Հասցէ. 35, Rue Emile Desvaux. Paris 19 Métro: Place des Fêtes

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի ֆրանս. հիւանդանոցներու

Պատուոյ մէտայլ ֆրանս. Առողջապահ. նախարարութենէն

85, Rue Julien Lacroix, Paris (20e)

Métro BELLEVILLE կամ COURONNE Tél. MENIL. 45—43

Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) կիրակի եւ տօն օրերը 10—12:

Հոն կը կատարուին՝ Ք. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (radiographie), գեր-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ուլթրա-կարճ ալիքով դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ ՏԻԱԹԷՐՄԻԻ բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են:

Թոքախտաւորներու համար pneumothoraxի գործողութիւն: Հակաշիւծախտային կանխարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ):

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէս քնէածական թելադրական եւ ֆրոյտեան մէթոտներ:

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վեներային հիւանդութիւններու համար:

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք:

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուն.

Ատամնաբուժարանը կը ղեկավարուի Փարիզի Համալսարանէն շրջանաւարտ ատամնաբոյժի մը կողմէ: Ամենալաւ պայմաններ ակռաներու խնամքի եւ ոսկի կազմածներու (քուրօն եւայլն.) շինութեան համար:

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone: Glacière 15-70

(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՉՐԵՔՇԱԲԹԻ 19 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1933

19 Septembre 1933

9րդ ՏԱՐԻ Թիւ 2295

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՔԻՉ ՄԸ ՊԱՅԾԱՌՈՒԹԻՒՆ

Ինչո՞ւ այսքան տաղտկալի եւ կրքոտ բանավէճեր կը ծագին, ամէն անգամ որ կը խօսուի Խ. Հայաստանի կացութեան մասին:

— Պարզապէս անոր համար որ, Դաշնակցութիւնը կը ձգտի կարելի եղածին չափ հարազատօրէն պարզել մեր հայրենիքին սեւն ու ճերմակը, իսկ Ռամկավարները, Հօկը եւ ուրիշ «ուխտեալ» տարրեր կը նախընտրեն միայն «տէսթան» երգել, միայն տարփողել ու փառաբանել:

Անոնց, հակադաշնակցական խառնուրդ խմբակներուն համար, գոյութիւն չունի դաշնակցական կամ չէզոք աղբիւրէ մատնանշուած որ եւ է չարիք:

Այսքան տարի է կը վիճինք,— դուք օր մը օրանց լսեցի՞ք որ այդ խմբակներու թերթերէն մէկն ու մէկը սխալէր եւ խմբական բանադրկութեան մը կամ աքսորի մը լուրը տար:

Այսքան տարի է մարդ կը փախչի Հայաստանէն, Կովկասէն եւ ռուսահպատակ Խ. Միութենէն:

Տակաւին քանի մը ամիս, ձեռքը — ոտքը բռնող ռամկավարներ իրենց շունչը առին Թաւրիզ:

Կարդացի՞ք ո՛ր եւ է բան, այդ նոյն թերթերուն մէջ:

Եթէ սովը չէ, ամէն պարագայի մէջ յարաճուն անօթութիւնը կը սպառնայ Հայաստանին, ինչպէս խորհրդային միւս երկիրներուն:

Ճամբորդներ եւ փախստականներ այսպէս կը պատմեն: Ուշադիր ընթերցողը՝ այդ մասին բազմաթիւ փաստեր կը գտնէ նոյն իսկ խորհրդային թերթերուն, վարիչներու ճառերուն մէջ:

Այս բոլորը ո՛ր եւ է արժէք չունին մեր ընդդիմախօսներուն համար:

Անոնց պատասխանը պատրաստ է «ի յառաջագունէ»:

Եթէ մէկ անգամէն «սուտ է» չպոռան, կա՛մ լռութիւն կը պահեն, եւ կամ փաստարանութեան ծնծղաները ձեռք առնելով, կը փորձեն անոր աղմուկին մէջ խեղդել բուն իրականութիւնը:

Դաշնակցական մամուլը մեղքեր չունի՞: Չի՞ կրնար ըլլալ որ ան ալ զոհ երթայ սխալ տեղեկութեանց կամ չափազանցութեանց:

Ինչո՞ւ չէ: Դաշնակցական մամուլը չունենալով հնարաւորութիւն մասնաւոր թղթակիցներ պահելու Հայաստանի մէջ, Դաշնակցութիւնը օրէնքէ դուրս հռչակուած ըլլալով այնտեղ, մենք ստիպուած ենք հաղորդակցութիւնները պահել անուղղակի: Հետեւաբար, կրնայ ըլլալ որ, կա՛մ տեղեկատուն սխալի կամ թղթակիցը եւ խմբագրութիւնն ալ չփութութեան մատնուի:

Ցաւոք, թերթէ թերթ անխուսափելի են արտայայտութեան ձեւեր:

Եւ սակայն, այդ պատահական եւ անխուսափելի վրիպումները ոչինչ կը փոխեն համատարած ողբերգութենէն:

Ամբողջ հարցը այս է,— մեր հակառակորդները կ՚ուզեն վարագոյր իջեցնել աչքերուն ,կախարդական շրջանակ մը ստեղծելով:

Մենք, ընդհակառակն, օգտակար կը գտնենք վերելքին հետ ճանանչել վէրքերը, որոնք դժբախտաբար շատ խոր են, բազմաթիւ եւ տարածուն:

Երբ մարդիկ կը խօսին շինարարութեան մասին, մենք ալ հուրախանանք: Եւ մեր մամուլը աւելի գիտակցօրէն, աւելի կատարելութեամբ կը հետեւի այդ շարժումին: (Ո՛ր եւ է ռամկավար թերթ չի կրնար մրցիլ մեզի հետ, Հայաստանի վերաբերեալ տեղեկութիւններով):

Բայց, մեզի համար անհանդուրժելի է, երբ մարդիկ հրաշքի համեմատութիւններ կուտան «կը շինուի»ներուն, անտեսելով «կը քանդուի»ները:

Եթէ մէկը իրականութիւն է, իրականութիւն է նաեւ միւսը:

Այլապէս, մարդիկ ինչո՞ւ պիտի փախչէին իրենց հայրենիքէն, աշխարհի բոլոր ցամաքներուն լեղին քամելէ յետոյ:

Եւ յետոյ, մեր ծանծաղամիտ ընդդիմադիրները կը մոռնան որ, Դաշնակցութիւնը իր գաղափարական պայքարին առանցք դարձուցած է ոչ թէ Երեւանցիներուն առօրեայ գործերը, հանդուստ շինութիւններն ու բարեզարդութիւնը, այլ անոնց քաղաքական գիծը:

Ուրիշ խօսքով, ան աւելի մեծ վարկ բացած էօրուան իշխանութիւններուն, անոնցմէ պահանջելով աշխատանք՝ հիմնական հարցերու լուծման համար:

Այս պարագան շատ լաւ կը հասկնան Երեւանցիները: Եւ, ճիշդ անոր համար պարբերաբար կը սաստկացնեն կրակը՝ Հ. Յ. Դաշնակցութեան դէմ, իրենց ապիկարութիւնը ծածկելու համար:

Արդ, մեր հակառակորդները փոխանակ այս կէտին մէջ միանալու մեզի, գոնէ տեսակէտ պարզելու, կը գոհանան թմբուկ զարնելով:

Կարելի՞ է քիչ մը պայծառութիւն սպասել այսուհետեւ:

Որովհետեւ, աչքերը բացուած են այսօր, եւ ամէնէն միամիտն ալ Ռամկավարական բանավէճերէն չէ որ գաղափար պիտի կազմէ Հայաստանի բուն կացութեան մասին:

«Ծիծեռնակ»ներ չեն որ թռան Երեւանէն, այլ գուժկաններ:

Կրնա՞ք առանց խղճահարութեան վիճիլ անոնց հետ:

Կրնա՞ք ըսել թէ անոնք բոլորն ալ ծոյլեր կամ անպաներ են, թէ ձեզի չափ ալ սէր կամ գաղափար չունին հայրենիքի մասին:

Կրնա՞ք լռութեան դատապարտել զանոնք, Հայաստանի միայն գովքն երգելով, իսկ խորքը մոռացութեան տալով:

Ժամանակն է որ վերջ գտնէ ուրիշին մորթին վրայ Հայաստան սիրելու եւ սիրցնելու խեղկատակութիւնը:

Եւ աւելի քան ժամանակն է փարատելու մշուշը:

Քիչ մը պայծառութիւն եւ արդարութիւն, պարոններ:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԽՌԱԳՈՅՆԸ ԿԵՐԱՒ ԳԼՈՒԽԸ···

— o —

Խռագոյնը կերաւ Ամերիկայի առաջնորդին գլուխը:

Դուրեան արք. պաշտօնանկ՝ 11ի դէմ 44 ձայնով:

Կրնայի՞ք երեւակայել աւելի ջախջախիչ··· ծեծ:

Շիքակոյի ամարդի խայտառակութենէն յետոյ — դրօշակ վար առնել — Դաշնակցական մամուլը եւ հանրային կարծիքը հրապարակաւ պահանջեցին որ Դուրեան արք. թեւերը կապէ եւ հեռանայ, երեսի ջուրով:

Ան մտիկ չըրաւ իր խելացի թշնամիները եւ ապաւինեցաւ անխելք բարեկամներու:

Եւ ահա երկու _ երեք ամիսէ ի վեր սիւնակներ եւ սիւնակներ կը մրոտուին, ի հաշիւ այս անարժան եւ անմիտ վեղարաւորին:

Ժողովուրդին ցասումը ծայրայեղութեան հասաւ, յանգելով ծեծի:

Եպիսկոպոսը նորէն չխրատուեցաւ:

Նորէն կռնակը տուած խառնակիչներուն՝ մերթ խեղճացաւ, մերթ ալ փորձեց փչել:

Եւ ահա վերջին հարուածը—իրական ծեծը,— պաշտօնանկութիւն՝ ջախջախիչ մեծամասնութեամբ:

Ի՞նչ կ՚ըսէք, պիտի զգաստանա՞յ, թէ պիտի շարունակէ քէքել եւ գրգռել, ինչպէս կ՚ընէր Սօֆիայի եւ Աթէնքի մէջ:

Դժուա՛ր է ըսել: Երբ գլուխ մը հողմաղացի պէս կը դառնայ, խռովելով, պառակտելով եւ թունաւորելով ամբողջ գաղութ մը, անակնկալներ միշտ ալ կրնան պատահիլ:

Ղեւոնդ արք.ը չունի՞ մէկ հատիկ անկեղծ բարեկամ, որ պայուսակը կապել տալով, դրկէ Մանչէսթըր:

Այնտեղ ,Մանչէսթըրի մէջ «Քարոզներ» կը գրէ, իսկ Մարքօ պէյն ալ տրպել կուտայ: Այնուհետեւ ,— «կեցցէ անձն իմ»:

Մանաւանդ որ, այնտեղ խռագոյն ալ չկայ:

ՎԱՀԷ

ՏՈԼԱՐԻՆ ԱՐԺԷՔԸ
ՊԻՏԻ ԿՈՏՐԵՆ 100ԻՆ 55

— oo —

Նիւ Եորքէն կը հեռագրեն թէ շուտով, թերեւս այս ամսուան ընթացքին տոլարին արժէքը օրինապէս պիտի կոտրուի հարիւրին 55 համեմատութեամբ: Այժմ տոլարը իր արժէքը կորսնցուցած է հարիւրին 33: Կառավարութիւնը կը յուսայ մեծապէս բարձրացնել նախանիւթերու գինը, աւելի կոտրելով թղթադրամին արժէքը: Միւս կողմէ, սեղանաւորական շրջանակներու մէջ կը կարծեն թէ ծանր հետեւանքներ պիտի ծագին, եթէ աւելի երկար տեւէ տոլարի նակատագրին անստուգութիւնը:

⁂ Ոսկեվճարի լքումէն ի վեր, մէկ միլիոն ոսկեդրամ տոլար փախցուած եւ օտար դրամի վերածուած է:

ՎԱՂԸ, ԵՐՐՈՐԴ ԷՋ
ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆ ՄԸ

«ԻՄ ՏԵՍԱԾՆԵՐՍ՝ 1915-1924»

Գրուած՝ Մշեցի երիտասարդի մը կողմէ որ Հայաստանի լեռներն ապրած է 1915–1924:

ՄԱՀ Պ. ԳԷՈՐԳ ԱԲՈՒԼԵԱՆԻ

Ցաւով կը տեղեկանանք թէ շաբաթ օր Քյամառի մէջ յանկարծամահ եղած է Սանասարեան վարժարանի տնօրէններէն Պ. Գէորգ Աբուլեան:

Լաւ տրամադրութեամբ կը խօսէր իր ընտանիքի անդամներուն հետ, երբ յանկարծ տկարութիւն մը զգաց և հոգին աւանդեց:

Տարիքը 75 էր, եթէ ոչ աւելի: Սանասարեան վարժարանի հաստատութեան ատեն (Կարին), Գ. Աբուլեան, Յ. Մատթեան (մեռած) եւ Կ. Սողիկեան կտակակատարին կողմէ Գերմանիա ղրկուած են իբրեւ առաջին սաները, իրենց ուսումը կատարելագործելու եւ դպրոցը վարելու համար: Եւ իսկապէս, երբեն ալ վերադառնալով Կարին, կազմած են տեսչութիւնը, միեւնոյն ատեն ստանձնելով դասեր՝ համաձայն իրենց մասնագիտութեան:

Զինադադարին Պ. Աբուլեան նշանակուեցաւ տեսուչ՝ Պոլէյիի որբանոցին: 1922ի արտագաղթէն յետոյ, փոխադրուեցաւ Ֆրանսա, եւ կը բնակէր Քյամառ, քաշուած՝ հանրային կեանքէ:

Տակաւին առիթ կ՚ունենանք աւելի մանրամասնօրէն ներկայացնելու իր կեանքը:

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ երէկ, նախագահութեամբ Զաւէն արք.ի:

ՍՏԵՓԱՆ ԳԱՐԱԵԱՆ

Երբ կ՚ըսենք թէ մեռելն անգամ կը մոռցուի այս համայնակուլ քաղաքին մէջ, մարդիկ չեն հաւատար:

Ահաւասիկ վերջին օրինակը,— Ստեփան Գարաեան:

Պանդոկի մը անկիւնը մնացած ուսանող մը չէր, ոչ ալ անտէր բանուոր մը:

Եւ սակայն, անցեալ շաբթու մեռեր է, Հայոց եկեղեցին տարեր, երկու ատեարան կարդացեր եւ թաղեր են, եւ Փարիզի թերթերը լուր չունին···

⁂ Հանգուցեալը տարիներով իրաւագիտութեան ուսուցիչ եղած է օսմ. համալսարանին մէջ: Նաեւ անդամ վճռաբեկ ատեանին և պետական խորհուրդին: Տարիքը՝ 79 — 80: Օսմ. Սահմանադրութենէն յետոյ ընտրուեցաւ ազգ. երեսփոխան եւ քանի մը անգամ ատենապետ՝ Ազգ. վարչութեան: Թեկնածու էր ազատական խմբակցութեան: Քէմալական յաղթանակէն յետոյ, արձակուեցաւ պետական պաշտօնէ, յետոյ կաթուած ունենալով, Փարիզ փոխադրուեցաւ:

ՄԱՅՔԸԼ ԱՐԼԷՆԻ ԿԱՌՔԻՆ ՉԱՐՆՈՒԵԼՈՎ ՄԵՌԱՒ

Նիսի մէջ, Մայքըլ Արլէնի (Տիգրան Գույումճեան) կինը ինքնաշարժով անցած ատեն, իտալացի ծերանուորդ մը, Տանթէ Ֆանեիօլա կողմնակի փողոցէ մը դուրս ելաւ եւ ուժգնօրէն զարնուեցաւ կառքին ետեւէն: Խեղճ տղան գետին փռուելով տեղն ու տեղը մեռաւ:

Նախարարական ազդարարութիւն ուսուցիչներուն

Ինչպէս կը յիշեն ընթերցողները, Ֆրանսայի ուսուցչական համագումարը որոշած էր գործադուլ հռչակել պատերազմի պահուն եւ խզել իր յարաբերութիւնները՝ կառավարութեան հետ: Կրթական նախարար Պ. Տը Մոնզի այս առթիւ երկար շրջաբերական մը ուղղած էր ուսուցչական միութեան, խստօրէն դատապարտելով այս ընթացքը եւ ազդարարելով թէ կառավարութիւնը թոյլ չպիտի տայ որ՛ եւ է խռովարարական գործունէութիւն: Այդ շրջաբերականը մամուլին հաղորդուած ըլլալով, հրատարակուեցաւ առջի օր:

Շրջաբերականը մասնաւորապէս կը շեշտէ թէ պետական պաշտօնեան իրաւունք չունի գործադուլ ընելու, թէ ուսուցիչները նոյնքան ազատ են որքան ո եւ է քաղաքացի, բայց չեն կրնար խուսափիլ իրենց քաղաքացիական պատասխանատուութիւններէն, եւ ենթակայ են միեւնոյն պատիժներուն, եթէ փորձեն խուսափիլ: Կառավարութիւն մը որ կը մերժէ նկատի առնել ո՛ր եւ է առարկութիւն՝ տուրքերու վճարման դէմ, աւելի ուժգնօրէն կը մերժէ որ եւ է առարկութիւն՝ զինուորութեան կամ զօրաշարժի դէմ: «Մնաց որ, տարէց եւ հետեւաբար զինուորութենէ զերծ ուսուցչի մը համար վատութիւն է իր աշակերտները մղել պատիժի մը որուն ենթակայ չէ ինքը: Այսուհետեւ կարգապահական միջոցներ ձեռք պիտի առնուին այդպիսի ուսուցիչներու դէմ »:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴԸ ՊԱՇՏՕՆԱՆԿ

Երեսփ. Ժողովին կողմէ, 55ի վրայ 44 ձայնով

Մ. Նահանգներու վերջին թղթաբերէն (սեպտ. 6 — 8) կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Երեսփ. ժողովը գումարուեցաւ սեպտ. 2ին: Բացի երեսփոխաններէն, ներկայ էին նաեւ բազմաթիւ ունկնդիրներ եւ ամերիկեան թերթերու թղթակիցները: Կը բացակայէր առաջնորդ Ղեւոնդ արք. Դուրեան: Իր կողմէ փոխանորդ նշանակած էր Յովսէփ եպիսկ. Կարապետեանը որ կարդաց իր տեղեկագիրը: Ընտրուեցաւ իրաւասութիւնները ճշդող յանձնախումբ մը, որուն հինգ անդամներէն երեքը ոչ _ Դաշնակցականներ էին: Ռամկավար երեսփոխանները պահանջեցին որ նիստը դռնփակ ըլլայ: Երեսփ. ժողովը, սակայն, մերժեց այս առաջարկը, եւ որոշեց ժողովը բաց պահել ունկնդիրներու եւ հասարակութեան ջեւ: Թեր ու դէմ վիճաբանութիւններէ յետոյ որ տեւեցին մինչեւ յաջորդ (կիրակի) առտու ժամը 4, երեսփ. ժողովը ՆԵՐԿԱՅ 55 ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐՆԵՐՈՒ 44ԻՆ ՔՈՒԷՆԵՐՈՎ ՊԱՇՏՕՆԱՆԿ ԸՐԱՒ ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԴՈՒՐԵԱՆ ԱՐՔ.Ը:

Ազգ. կեդր. վարչութիւնը սեպտ. 6ին նիստ գումարելով, որոշեց 1. Դուրեան արք.ի հաղորդել երեսփ. ժողովին որոշումը՝ իր պաշտօնանկութեան մասին.— 2. Այս որոշումը հեռագրել կաթողիկոսին.— 3. Հրատարակութեան տալ երեսփ. ժողովին ատենագրութիւնները.— 4. Շրջաբերականով մը կացութիւնը պարզել բոլոր հովիւներուն եւ հոգաբարձութիւններուն.— 5. Յաջորդ նիստին մէջ նկատի առնել տեղապահի ընտրութիւնը:

⁂ Ամերիկեան կարեւոր թերթերէն « Նիւ Եորք Հէրըլտ Թրիպիւն », որ յատուկ թղթակից ղրկած էր երեսփ. ժողովին, սեպտ. 4ի թիւին մէջ կը նկարագրէ անցուդարձը: Կուտանք էական մասերը.—

Շաբաթ օր բացուած համագումարի 55 պատգամաւորներէն 44ը քուէարկեցին առաջնորդը հրաժարեցնելու համար առաջարկուած բանաձեւը: Պատգամաւորներէն մին չէզոք էր, ութը կը բացակայէին, իսկ երկուքը բանաձեւին հակառակ քուէարկեցին:

Այս բանը տեղի ունեցաւ իրր հետեւանք դէպքի մը, որ պատահած էր Շիքակոյի Յուցահանդէսի Հայկական Օրը, երբ Արքեպիսկոպոս Դուրեան մերժեց խօսիլ քանի Հայկական Հանրապետութեան դրօշակը վար առնուած չէր: Այս դրօշը արտօնուած չէ ծածանելու ռուսական Հայաստանի մէջ, որ կը գտնուի սովիէթական իշխանութեան ներքեւ: Արքեպիսկոպոսը դրօշը վար առնել տալու համար իր ըրած պահանջը պատճառաբանած էր ըսելով թէ՝ Ռուսիոյ մէջ գտնուող Հայերը կրնային հալածանքի ենթարկուիլ:

Այնքան գայրացած էին իր հայրենակիցները իր այս արարքին համար որ երեք շաբաթ առաջ Ուստրի եկեղեցիին դաշտահանդէսին մէջ եօթը երիտասարդներ Դուրեանի վրայ յարձակեցան եւ ծեծեցին զայն: Այս եօթը երիտասարդներէն միայն երկուքը ձերբակալուեցան ոստիկանութեան կողմէ:

Մ. Նահանգներու, Քանատայի եւ Հարաւային Ամերիկայի 150,000 Հայերը ներկայացնող 55 պատգամաւորները գրեթէ ամբողջութեամբ իրենց կուրծքերը զարդարած էին հայկական դրօշի երեք գոյներով:

«Խաղաղութեան կամար»ը՝ Էնկիւրիի մէջ

Պոլսէն կը հեռագրեն թէ՝ իբրեւ յիշատակ Թուրքեւյունական նոր դաշնագրին, «Խաղաղութեան Կամար» մը պիտի շինուի Էնկիւրիի երկաթուղիի կայարանին մօտ: Կամարը պիտի շինուի կարմիր ,կապոյտ եւ ճերմակ մարմարներէ եւ պիտի կրէ հետեւեալ արձանագրութիւնը.— «1933 սեպտեմբեր 14, ժամ 1·30»: (Դաշնագրին ստորագրութեան թուականը):

Ինչպէս գրեցինք, Պուլկարիոյ մէջ շատ ալ գոհ չեն այս նոր դաշնագրէն, որ կը ձգտի կղզիացնել Պուլկարիան: Սակայն վարչապետը թելադրած է մամուլին զգուշութեամբ խօսիլ այս մասին, մանաւանդ որ քանի մը օրէն Սօֆիա կը հասնին Ըսմէթ փաշա եւ Թէվֆիք Րիւշտի պէյ: Կ՚ըսուի թէ անոնք պիտի թելադրեն որ Պուլկարիան եւ Ռումանիան ալ միանան Թուրքեւյունական ուխտին:

⁂ Պ. Ցալտարիս եւ իր երկու նախարարները Պոլսէն մեկնեցան սեպտ. 17ին, արժանանալով ջերմ ցոյցերու:

Դաշնագրին ստորագրութեան առթիւ հրատարակուած պաշտօնական զեկոյց մը կ՚ըսէ թէ երկու երկիրներու նախարարները անգամ մըն ալ, սիրալիր մթնոլորտի մէջ քննեցին քաղաքական խնդիրները եւ հաստատեցին թէ կատարեալ համամտութիւն կը տիրէ բոլոր հարցերու մասին: Ցետոյ, մղում տալու համար Թուրքիոյ եւ Յունաստանի առեւտրական փոխանակութեան, որոշեցին խառն յանձնաժողով մը կազմել, որ շուտով պիտի գումարուի Էնկիւրիի մէջ: Երբ յանձնաժողովին աշխատանքները յառաջանան եւ հիմք մը գտնուի առեւտրական նոր եւ ընդարձակ համաձայնութիւն մը կնքելու համար, Յունաստանի ազգ. անտեսութեան նախարարը նորէն Թուրքիա պիտի երթայ, խորհրդակցելու համար իր յոյն պաշտօնակցին հետ: Յունաստանի եւ Թուրքիոյ ներկայացուցիչները կը կարծեն թէ ժամանակը եկած է վերջնական հաշուեյարդարի ենթարկելու Թուրքեւհելլէն իրաւարար ատեանին եւ փոխանակութեան խառն յանձնաժողովին յանձնուած խնդիրները:

Անգլիա եւ Ֆրանսա կը խորհրդակցին

Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան խորհրդականը Փարիզ եկած ըլլալով, երէկ սկսան ծրագրուած խորհրդակցութիւնները՝ զինաթափութեան խորհրդաժողովի գումարման առթիւ: Ամէնէն կարեւոր խնդիրն է ապահովութեանց հսկողութեան ծրագիրը:

Միւս կողմէ, խորհրդակցութիւններ կը կատարուին նաեւ Լոնտոնի մէջ, վարչապետ Պ. Մաքտոնըլտի եւ ամերիկեան պատուիրակին միջեւ: Կ՚ըսուի թէ Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան խորհրդականը Փարիզի մէջ աչքէ պիտի անցընէ Ֆրանսայի հաւաքած փաստաթուղթերը՝ Գերմանիոյ սպառազինութեանց մասին:

Գերմանիա կը սպառնայ

Նախարար Ֆրիք հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ 80,000 հիթլէրական երիտասարդներու առջեւ, վիթխարի ցոյցի մը առթիւ.

— « Այժմ հարկ է վերահաստատել մեր հմայքը արտասահմանի մէջ, հրմայք մը որուն իրաւունք ունի գերման ժողովուրդը, շնորհիւ իր փառաւոր

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Մեզ էրտուն չէրտ և, ոնո ամէն օրը հոմսը ինչ-որ նոր բան կ՚ասէր մեր պատի ժամացոյցին։ Ցոյցը կ՚ասէր մեր նոր տունը, որուն մէջ կը մտնէինք ամուսնութենէն յետոյ։ Ան ինծի կ՚ասէր, որ ես ալ ժամացոյց մըն եմ, որ կը գործեմ ամէն օր, ամէն ժամ, ամէն վայրկեան, ամէն վարկեան, ամէն վայրկեան, ամէն վայրկեան, ամէն վայր

ՕՏԱՆ

— ... —

Բ.

Ու էնպես եղավ, որ Ասլանի ձին ամենից առաջ հասավ գյուղ։ Ասլանը ձիուց իջավ ու ձին տարավ ջրելու։ Ջրելուց հետո ձին տարավ կապեց գոմի առջև, ինքը մտավ տուն։ Տանը ոչ ոքի չկար։ Ասլանը դուրս եկավ տնից, նայեց շուրջը, տեսավ, որ ոչ ոք չի երևում, ետ դարձավ, գնաց ձիու մոտ, հանեց նրա սանձը, գցեց ուսին, տարավ ձին տարավ կապեց ախոռում։ Ասլանը ձիուն ախոռում կապելուց հետո մտավ տուն։ Տանը ոչ ոք չկար։ Ասլանը նստեց մի աթոռի վրա, սկսեց մտածել։ Նա մտածում էր, թե ինչ պատճառ կարող է լինել, որ գյուղում ոչ ոք չկա։ Ասլանը մտածում էր, մտածում էր, բայց ոչ մի բան չհասկացավ։ Ասլանը վեր կացավ աթոռից, դուրս եկավ տնից, գնաց գյուղի մյուս ծայրը, որ տեսնի, թե գյուղում ոչ ոք չկա՞։ Ասլանը գնաց գյուղի մյուս ծայրը, տեսավ, որ գյուղում ոչ ոք չկա։ Ասլանը ետ դարձավ, եկավ տուն, նստեց աթոռի վրա, սկսեց մտածել

ՆՈՒԲԱՐԻՆ ՍՈ ՎՇՈՒԹԻՆԸ

ՊՎՈՆԵ ՎԱՅՈՅՅՈՑ

ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՊԱՀԱՆՋԵԼ

Ես ալ ուզեցի մասնակցիլ այդ ազգային պահանջին, որ ինձմէ կ՚ընդունի Նուբարի վերջին ներկայացուցիչը։ Ես ալ կ՚ուզեմ ըսել մի քանի խօսքեր, որոնք ինծի կ՚ազդեն ամէն անգամ, երբ կը մտածեմ մեր ազգային ներկայ դրութեան վրայ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. .. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԶԱՄԲԸ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 20 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1933

20 Septembre 1933

9րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2296

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԷՆԿԻՒՐԻ – ԱԹԷՆՔ

Ինչպէս 1930 հոկտեմբերի Թուրքեւյունական համաձայնութիւնը, նոյնպէս 1933 սեպտ. 14ի նոր դաշնագիրը խոր զարմանք պատճառեցին սրճարանի քաղաքագէտներուն:

Տակաւին բազմաթիւ են անոնք որ, չեն հաւատար եղածին լրջութեան եւ դիւանագիտական խաղ մը կը համարեն զայն:

Մինչդեռ, ցնորական համարուած մերձեցումը արդէն յանգած է կատարեալ ուխտի մը:

Սեպտ. 14ի դաշնագրով, Էնկիւրի եւ Աթէնք յանձն կ՛առնեն երաշխաւորել իրենց սահմանները, փոխանորդաբար ներկայանալ միջազգային ժողովներու մէջ, նախապէս համաձայնիլ եւ համախորհուրդ քաղաքականութիւն վարել, մաքսային միութիւն հաստատել եւն. :

Ո՛ր եւ է զարմանք փարատելու համար, անհրաժեշտ չէ խրիլ քաղաքական ճապաղ տեսութեանց մէջ:

Կը բաւէ աչքէ անցընել երկու երկիրներուն քարտէսը, եւ աշխարհի այսօրուան կացութիւնը:

Յունաստան եւ Թուրքիա իրար գգեցին արեան ճապաղիքներու մէջ: Բուն պատերազմին հետ, անոր հետ զուգընթաց, տեղի ունեցան այնպիսի ոճիրներ որոնց յիշողութիւնն իսկ սարսափ կ՚ազդէ այսօր:

Իսկ ինչ որ ժողովուրդներու փոխանակութիւն կը կոչուի, ուրիշ հետեւանք չէր կրնար ունենալ, եթէ ոչ ընդլայնել, խորացնել խրամատը:

Եւ սակայն, դիակները հազիւ հաւաքուած, հարիւր հազարաւոր մարդիկ հազիւ տեղափոխուած, երկու երկիրներուն վարիչները սկսան մտածել ապագայի մասին: Մտածել ոչ թէ առանձին, այլ գլուխ գլխի:

Այս ճամբուն վրայ, լեռներ գլորելու տառապանքը վիճակուած էր Վենիզելոսի: Այսինքն այն մարդուն, որ իր կեանքին առնուազն կէսը նուիրած էր Թուրքին դէմ կռուելու:

Հարկ է եա երթալ մինչեւ 1930, երբ Վենիզելոս արդէն ձեւ ու մարմին տուած էր իր ծրագրին եւ հրապարակաւ կ՚արտասանէր բառը,— Թուրքեւհելլէն մերձեցում, համաձայնութիւն:

Պէտք է աչքի առջեւ բերել այն օրերը, երբ նոյն մարդը ճամբայ կ՚ելլէր դէպի Թուրքիա, կը համբուրուէր Ըսմէթ փաշայի հետ, Էնկիւրիի յաղթական կամարին տակ, մինչ Աթէնքի թերթերը կը բղջաէին իր հոգին, յիշեցնելով Իզմիրի ջարդը եւ մանաւանդ իր մտերմին Խրիսոսթոմոս եպիսկոպոսին յօշոտումը:

Հարկ է յիշել, տակաւին, այն խոր ջղաձգութիւնը որուն մատնուեցաւ իր վերադարձին, համաձայնութիւնը ստորագրելէ յետոյ, երբ հազիւ 6—7000 հետաքրքիրներ հաւաքուած էին Աթէնքի հրապարակին վրայ, լսելու համար իր զեկուցումը:

Մինչդեռ, նոյն այդ հրապարակին վրայ, հարիւր հազարի կը հասնէր բազմութիւնը, երբ ազգանշանը հակաթուրք պայքարին էր եւ ինքն ալ անոր առաջնորդը...

«Հայդուկ»ին տառապանքը չվերջացաւ այս անցուդարձէն ամիսներ վերջն ալ, երբ հարկադրուած էր մէկ – մէկ զեկուցում տալ իւրաքանչիւր կուսակցութեան, նոյն իսկ բանակի սպաներուն, հաստատելու համար կնքուած համաձայնութեան արժէքը, այլ մանաւանդ անհրաժեշտութիւնը:

Ըսե՞նք տակաւին, թէ ընդդիմադիր մամուլը «Կրետացի»ն վարձուած էր «Էնկիւրիի փալի», կաթիլ մը յունական արիւն չգտնելով անոր երակներուն մէջ...

Եւ ահաւասիկ, երկու տարին հազիւ բոլորած, օրուան կառավարութիւնը, Վենիզելոսի կուսակցութեան ամէնէն կատաղի հակառակորդը, Ցալտարիսի ժողովրդական (արքայական) խմբակցութիւնը տասը քայլ աւելի յառաջ կը նետուի, ստորագրելով ոչ թէ դիւանագիտական համաձայնութիւն, այլ ուխտ: Ոչ միայն դաշնագիր, այլեւ զինակցութիւն: (Ի՞նչ կը նշանակէ փոխադարձաբար երաշխաւորել սահմաններու ապահովութիւնը):

Դուք լսեցիք այս առթիւ խօսուած ճառերը: Մանաւանդ Պ. Ցալտարիսի այնքան փաղաքշական խօսքերը:

Ի՞նչ կ՚ապացուցանեն այս իրողութիւնները:

— Յունաստան եւ Թուրքիա, երկուքն ալ մտահոգ են վաղուան համար, եւ կ՚ուզեն թեւ թեւի գործել, մոռնալով անցեալը:

Յունաստանը, թէեւ բարեկամ, որոշ կասկածներ ունի Եուկոսլավիոյ մասին, որ բաւական չի գտներ Սելանիկի չէզոք շրջանը:

Ան տակաւին վերապահ է Պուլկարիոյ հանդէպ, որ թէեւ ջախջախուած, կրնայ թեւաւորուիլ օր մը, ի հաշիւ իրեն եւ ուրիշներուն:

Թուրքիան, թէեւ բարեկամ բոլորին հետ, փորձառաբար գիտէ որ Պալքաններէն արձակուած կայծ մը ամէնէն առաջ կը վառէ իր գլուխը:

Ուրեմն, ինքնապաշտպանութեան բնազդն է որ իրարու գիրկ նետած է երկու ոսոխները:

Կա՛յ նաեւ տնտեսական ազդակը,— ամէնէն վճռականը՝ ներկայ պարագաներուն մէջ:

Մերձեցումը պիտի նպաստէ փոխադարձաբար մղում տալու առեւտուրին: Գոնէ այդպէս կը յուսանք փոխանակելու:

1930ի համաձայնութենէն յետոյ կատարուած առեւտուրը շարդարացուց բոլոր յոյսերը, բայց որոշ բարւոքում յառաջ բերաւ:

Այժմ կ՚ուզեն աւելի լայն բանալ դուռները, կնքելով մաքսային միութիւն մը:

Կ՚ըսեն թէ խաղաղութիւնը կ՚ամրապնդուի, կարճեցնելով ճամբաները մայրաքաղաքէ մայրաքաղաք:

Բայց, Թուղթերու դէզը չէ՞ր որ պայթեցուց Մեծ պատերազմը...

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԵՐ ՔԱՂԱՔԻ ՇՆՈՐՀՆԵՐԷՆ

Հինգ հոգի՝ դէմ դիմաց: Հինգն ալ «ուսումնական»:

— Ի՞նչ է կարծիքդ Վիոլէթ Նոզիէռի մասին:

— Հրէշայի՛ն, հրէշայի՛ն բան: Բայց, հեւ ի հեւ կը կարդամ: Առտուներիկուն վերջին լուրի կը սպասեմ:

— Ե՛ս ալ: Առտուն երկու ֆրանսերէն թերթ կ՚առնեմ, եւ ամէնէն առաջ այս մասին եղած լուրերը կը կարդամ:

— Ես սկիզբէն չկրցայ հետեւիլ, բայց հիմա բան չեմ փախցներ:

— «Յառաջ»ն ալ կը հետեւէր, բայց կարճ կապեց: Ի՞նչ մանրամասնութիւններ, ի՛նչ ծալքեր կան...

Խօսակցութիւնը տեւեց մէկ ժամ:

Եւ այս հինգը՝ հասունցածներ էին: Այսինքն, կեանքի տաք ու պաղը տեսած եւ հաւասարակշռուած: Կարճ խօսքով՝ քառասունէն վեր:

Ուրեմն, կրնաք երեւակայել թէ՝ «զգայացունց» դէպքերու ճաշակը ո՛րքան աւելի վարակած է միւսները,— 20 – 25 – 30նոցները: Մանաւանդ անոնք որ, հասակ նետեցին այս պողոտաներուն վրայ:

«Յառաջ»ը յաճախ կ՚ազդարարէ թէ 3 — 15 տարեկանը դպրոցը կը տանի, 15էն վերը՝ փողոցը:

Իսկապէ՛ս: Վիոլէթները շատո՜նց փոս բացած են բազմաթիւ հայ երիտասարդներու ճամբուն վրայ, իրենց մազերով եւ... հազերով:

Բայց, միայն անոնց մազը չէ որ ցանց կը հիւսէ շատերու գլխուն, վանելով ուրիշ տենդեր, այլեւ պատմութիւնը: «Կեանքն ու գործը»:

Ու կը տարուին, կը տարուի՜ն գլխիվայր...

ՎԱՀԷ

ՆԱԽԿԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐ ՄԸՆ ԱԼ ՄԵՌԱՒ

Կատարեալ տերեւաթափ՝ 60ը անցածներու:

Լորտ Կրէյէն եւ Պ. Լէկէն յետոյ (չենք հաշուեր Հայերը), առջի օր մեռաւ Պ. Սթէֆան Փիշոն, որ արտաքին նախարար էր Քլէմանսոյի դահլիճին մէջ: Ծնած էր 1857ին: Ասպարէզը սկսաւ լրագրութեամբ, իբրեւ աշխատակից Քլէմանսոյի (1878), եւ մինչեւ վերջը անոր շուքին տակ մնաց: 1885ին Փարիզի երեսփոխան ընտրուեցաւ. յետոյ դիւանագիտական ներկայացուցիչ եղաւ զանազան երկիրներու մէջ: 1900ին Ֆրանսա վերադառնալով, գործօն մասնակցութիւն ունեցաւ խորհրդարանական կեանքի մէջ: 1906ին ծերակուտական ընտրուեցաւ եւ քանի մը ամիս վերջը նշանակուեցաւ արտաքին նախարար, Քլէմանսոյի առաջին դահլիճին մէջ: Հինգ տարի վարեց այդ պաշտօնը, մասնակցելով Պոնսի դահլիճին եւս: Պատերազմի ամէնէն տաք շրջանին (1917), մտաւ Քլէմանսոյի երկրորդ դահլիճին մէջ, միեւնոյն պաշտօնով եւ մնաց մինչեւ դահլիճին հրաժարումը (1920):

Ուրեմն, գործնապէս մասնակցած է Վերսայլի եւ ուրիշ դաշնագիրներու խմբագրութեան, միեւնոյն ատեն կուսակից ըլլալով Խ. Միութիւնը պաշարելու քաղաքականութեան:

ԿԸ ՋՈՒԱՐՃԱՆԱՐ, ԽԵՂԴՈՒԵՑԱՒ

Գերման ծանօթ համայնավար Մաքս Հէօլց անցեալ օր Ռուսիոյ մէջ Կորքի քաղաքին (Նիժնի Նովկորոտ) մօտակայքը, Օքա գետին վրայ մակոյկով զուարճանալու ատեն խեղդուեցաւ: Ծնած էր 1898ին: Արհեստով ճարտարագէտ, կը պատկանէր քրիստոնեայ երիտասարդութեան ընկերակցութեան մը՝ յամառ համայնավար ըլլալէ առաջ: 1920ին աշխատեցաւ շարժում առաջ բերել եւ յետոյ փախաւ:

Զէնքնկէցութի՞ւն թէ պատերազմ

Ինչպէս գրած էինք, այս միջոցին տենդագին բանակցութիւններ կը կատարուին Փարիզի եւ Լոնտոնի մէջ, զէնքնկէցութեան խորհրդաժողովին առթիւ, որ պիտի վերաբացուի շուտով: Մեծերը կ՚ուզեն հարթել գետինը, որպէսզի նոր ընդհարումներ չպատահին Ժընեւի մէջ:

Տիրող մտահոգութեան մասին գաղափար մը տալու համար,ստորեւ կը հրատարակենք զինաթափութեան խորհրդաժողովի նախագահին՝ Պ. Հէնտըրսընի մէկ յօդուածը, որ լոյս տեսաւ վիէննական մեծ օրաթերթին՝ «Նոյէ Ֆրայէ Փրէսէ»ի մէջ (18 սեպտ.).—

Ապառազինութիւնը պակսեցնելու եւ սահմանափակելու միջազգային ժողովին աշխատութիւնները պիտի վերսկսին հոկտ.ի սկիզբը դիւանին գումարումով: Դժբախտաբար այս վերսկսումը տեղի կ՚ունենայ այնպիսի պայմաններու տակ, որոնք բնաւ նպաստաւոր չեն: Եւրոպայի մէջ գործերը երթալով կը վատթարանան, նոր անվստահութիւն, երկիւղ եւ հակընդդէմ շարժումներ ծանր վրդովում առաջ կը բերեն միջազգային յարաբերութիւններուն մէջ, եւ լրջօրէն ու իրապէս կը խօսուի ապագայ պատերազմի մը մասին: Լրջօրէն վրտանգուած կը թուի զէնքնկէցութեան դաշինք կնքելու հեռանկարը, որուն համար ա՛յնչափ կ՚աշխատինք: Մաղթենք որ այս երկիւղը չիրականանայ, եւ յուսանք որ ժողովին աշխատութեանց այս ընդհատումը տագնապալից դարձուածք մը պիտի չառնէ: Բայց յայտնապէս պէտք է խոստովանիմ թէ ժողովին բացումէն ի վեր այնքան բաներ պատահեցան որ խաղաղութեան ամէնէն եռանդուն ախոյեանները անգամ սասանեցան, երբ մանաւանդ տրուած կարեւոր որոշումները անգամ եա կ՚առնէին: Առաջին շաբաթները խոստմնալից էին, մեծամեծ ակնկալութիւններ մէջտեղ ելան եւ յարձակումի, ու յարձակումի սահմաններուն մասին այնքան յուսալից բանաձեւներ պատրաստուեցան որ հաւատք գոյացաւ թէ, պատմութեան մէջ առաջին անգամ ըլլալով, բանակները, նաւատորմիղները, օդային ուժերը միջազգային համաձայնութեան առարկայ պիտի ըլլան: Աւա՜ղ, գործնականին մէջ վճռական չեղան այդ որոշումները եւ ակնկալութիւնները չպսակուեցան եւ զէնքնկէցութեան քայլերը չյաջողեցան, վհատութիւն տիրեց ամէն անոնց վրայ, որոնք կը կարծէին թէ խաղաղութիւն եւ ապահովութիւն կարելի պիտի ըլլար ստեղծել զէնքնկէցութեան քաղաքականութեամբ:

Առարկայօրէն դիտելով, բոլոր այս դժուարութիւններուն մէջ հաշուի պէտք է առնենք աւանդութեան ազդեցութիւնը, տնտեսական տագնապին շշմեցուցիչ վիճակը, կառավարական զանազան փոփոխութիւններ և ասոնց հետեւանքով միջազգային դղրդումներ: Խիստ դժուար է երկար ատենէ ի վեր թխուած աւանդութիւններէն դուրս հանել մարդիկը, խորտակել այդ աւանդութիւններուն հրապոյրը, որովհետեւ անոնց շնորհիւ մարդիկ իրենց ապահովութիւնը կը տեսնեն մի միայն զինուորական պատրաստութեան մէջ, եւ գրեթէ անկարելի կը թուի չեզեցնել զանոնք այս աշխարհահայեացքէն: Այս տեսակէն ամենամեծ փորձն է զէնքնկէցութեան հարցը, զոր երբեք փորձած ըլլայ աշխարհ, եւ եթէ երբեք յաջողի — ինչպէս տակաւին կը յուսայ պատասխանատու մարդոց մեծագոյն մասը — մարդկութիւնը մեծ խզում մը պիտի ունենայ անցեալին հետ: Եւ այն ատեն միջազգային յարաբերութեանց առանցքը բոլորովին պիտի փոխուի, եւ կարեւորագոյն տարբեր նորագոյն գործունէութեան դաշտ պիտի բանան ազգերուն առջեւ: Եթէ չյաջողինք, ապառազինութեանց ահաւոր վազքի մը հանդիսատես պիտի ըլլանք, ինչ որ խաղաղութեան համար ամենամեծ վտանգը պիտի ըլլայ: Ասիկա պիտի նշանակէ թէ աշխարհ կրկին պիտի սահի իյնայ պատերազմի բարբարոսութեան մէջ, թէ իրենց վէճերը չեն ուզեր խաղաղական միջոցներով լուծել, հակառակ անոր որ խօսք տուած էին Փարիզի դաշինքով խաղաղութեամբ ապրիլ:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Ֆրանսա եւ Թուրքիա նոր համաձայնութիւն մը կնքեցին Սուրիոյ սահմաններու մասին

Էնկիւրիէն կը հեռագրեն սեպտ. 18 թուականով.— Սահմաններու ապահովութեան համար կազմուած ֆրանքեւթուրք խառն յանձնաժողովը նոր համաձայնութիւն մը կնքեց, մաքսանենգութիւնը խափանելու համար: Այս առթիւ որոշուեցաւ ընդհ. ներում շնորհել այն յեղախումբերուն որոնց դէմ հետապնդումներ կը կատարուէին:

ՆՈՐ ՏԱԳՆԱՊ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

ԳԻՆԵՐԸ Կ՚ԱՒԵԼՆԱՆ, ԲԱՅՑ...

Համաձայն պաշտօնական տեղեկագրի մը, փոքրաքանակի գիները անընդհատ կ՚աւելնան: Մայիսի սկիզբէն ի վեր յաւելման համեմատութիւնը եղած է հարիւրին 18: Կը կարծուի թէ հոկտեմբեր 15ին կամ աւելի վերջը, յառաջիկայ յունուարին փոքրաքանակի գիները հարիւրին 35 պիտի անցնին մայիսի մակարդակը: Այդ պարագային, փոքրաքանակի գիները աւելի արագօրէն աւելցած պիտի ըլլան քան ժողովուրդին գնելու կարողութիւնը: Տնտեսագէտները այժմէն մտահոգութեան մատնուած են, քանի որ նախագահ Րուզվելթի ծրագրին գլխաւոր նպատակն էր վերահաստատել գնելու կարողութիւնը:

Այս առթիւ, անոնք ալ կը թելադրեն որ գործարանատէրները յօժարութեամբ գործադրեն, աշխատավարձը աւելցնելու եւ աշխատանքի ժամերը պակսեցնելու հրահանգները: Մինչդեռ երեւան կուգայ որ գործարանատէրները մեծամասնութեամբ համակերպելով հանդերձ, յաւելումները կատարած են ի հաշիւ սպառողներուն: Այս նենգամտութեան հետեւանքով, բանուորները կը ստիպուին կրճատել իրենց գնումները, ինչ որ կը նշանակէ վնասել վերականգնումի աշխատանքներուն:

Այս կացութեան առջեւ, հետզհետէ աւելի զօրաւոր կը խօսին անոնք որ իբրեւ դարման կ՚առաջարկեն նոր թղթադրամ հանել:

Ֆրանսայի օդանաւային նախարարը կը պտտի Մոսկուայի մէջ

Նախկին վարչապետ Էռիոյէն յետոյ, անսովոր մեծարանքներու արժանացաւ Ֆրանսայի օդանաւային նախարարը, Մոսկուայի մէջ: Նախարարը կիրակի օր այցելեց օդանաւային ակադեմիան եւ հիւր եղաւ թիւ 22 գործարանի տնօրէնին: Այս գործարանը օդանաւ շինող ամէնէն կարեւոր հաստատութիւններէն մէկն է: Նախարարը եւ իր հետեւորդները ընդունուեցան «Մարսէյէզ»ով: Ջերմ բաժակաճառեր արտասանուեցան սեղանին վրայ: Յետոյ նախարարը ամբողջ հինգ ժամ պտտեցաւ գործարանին մէջ: Այս ռազմական հաստատութիւնը երբեք ցոյց չի տրուիր օտարականներուն: Արդ, Ֆրանսացի հիւրերուն եղած բացառութիւնը կը նշանակէ թէ ո՛ր աստիճան բարւոքած են ֆրանքեւռուս յարաբերութիւնները: Նախարարը իր տպաւորութիւններն արձանագրելով հաստատութեան ոսկեմատեանին մէջ, ջերմ գնահատութիւն յայտնեց: Յետոյ այցելեց գործարանին յարակից վարժարանը, ուր կ՚ուսանին երիտասարդ համայնավարներ: Իրիկունը սինէմա գնաց, ուր ներկայացուցին իր ճամբորդութեան մանրամասնութիւնները:

Երկուշաբթի օր, նախարարը եւ իր հետեւորդները այցելեցին զանազան հաստատութիւններ, ուսումնասիրելու համար խորհրդային իշխանութեան հաստատած ընկերային բարենորոգումները: Մասուրներէն, զինուորական վարժարանէն, բանուորական բնակարաններէն եւ զարմանատուններէն յետոյ, հիւրերը առաջնորդուեցան հաւաքական ագարակ մը (կոլխոզ), Մոսկուայէն 20 քիլոմեթր անդին: Նախարարը հոն ճաշեց, բայց օդը աւրուած ըլլալով, չկրցաւ մանրամասնօրէն այցելել:

Յարաբերութիւնները այնքան մտերմական էին որ, արտաքին գործավար Լիթվինովի երեք տղաքը եւ Մոսկուայի ֆրանսական դեսպանին տղաքը թռիչք մը կատարեցին Մոսկուայի վրայ, ֆրանսական օդանաւով:

Ազգերու Դաշնակցութեան նստաշրջանը

Երկու ամիս դադար ընելէ յետոյ, Ազգերու Դաշնակցութիւնը կը պատրաստուի վերսկսիլ իր ժողովները: Բայց, ընդհանուր կարծիքը այն է թէ խոշոր խնդիրները պիտի լուծուին ոչ թէ Ժընեւի, այլ մեծ մայրաքաղաքներու մէջ, մասնաւոր խօսակցութիւններով: Այս տեսակէտով, մեծ կարեւորութիւն կը տրուի Փարիզի մէջ կատարուած խորհրդակցութեանց: Ժընեւի մէջ ալ անհամբեր կը սպասեն այդ խորհրդակցութեանց ելքին, առ այժմ կանգ առնելով մանդագիտական խնդիրներու վրայ: Այսպէս, Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդին 76րդ նիստին (22 սեպտ.) օրակարգը կը բաղկանայ վարչական, իրաւական եւ ընթացիկ հարցերէ: Իսկ ընդհ. ժողովի 14րդ նստաշրջանը, որ կը բացուի սեպտ. 25ին, նմանապէս ընթացիկ կամ ընդհանուր խնդիրներ ունի աչքի առջեւ: Օրակարգին մէջ յիշատակութիւն չկայ նոյնիսկ զինաթափութեան խորհրդաժողովի մասին:

Կրկնենք,— Փարիզի եւ Լոնտոնի մէջ կատարուած խորհրդակցութիւններն են որ գոյն եւ ձեւ պիտի տան Ժընեւի աշխատանքներուն:

Փարիզը՝ ժամադրավայր նախարարներու

Պուլկարիոյ թագաւորը Փարիզ եկաւ եւ գնաց, թէեւ անպաշտօն:

Հունգարիոյ արտաքին նախարարը Փարիզ կը գտնուի քանի մը օրէ ի վեր:

Այսօր Փարիզ կը սպասուի Պ. Պէք, Լեհաստանի արտաքին նախարարը, որ Ժընեւ երթալէ առաջ, երկար տեսակցութիւններ պիտի ունենայ Ֆրանսայի վարիչներուն հետ, միջազգային հարցերու մասին: Պիտի տեսակցի ոչ միայն վարչապետին եւ արտաքին նախարարին, այլեւ հանրապետութեան նախագահին հետ:

Փարիզ կը գտնուին նաեւ Պ. Հէնտըրսըն, զինաթափութեան խորհրդաժողովին նախագահը եւ Պ. Նորմըն Տէյվիս, ամերիկեան պատուիրակը: Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան խորհրդականը, որ եկած էր երկուշաբթի օր, օ–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՆԱՁԱՏՈՒԹՅԱՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍՆԵՐԸ

— ո —

3.

Ֆուտբոլի մեր չքմեղ մեծ խաղատեղին մասին դատ բանալ մեզ համար ավելորդ է թվում։ Ամեն ոք գիտե, որ մեր հայրենի քաղաքներում ֆուտբոլ խաղալու համար ոչ մի հարմար տեղ չկա։ Ամենուրեք ցեխ է, ջուր, ճահիճ, ուր ոտքդ մտնելուն պես ծունկդ կը թաղվի։ Ֆուտբոլ խաղալու համար ամենից առաջ հարկավոր է մի հարթ տեղ, ուր գնդակը ոչ մի խոչընդոտի չհանդիպի, ոչ էլ գլորվելիս ուղղությունը փոխի։ Ֆուտբոլ խաղալու համար հարկավոր է մի այնպիսի տեղ, ուր ոտքդ ցեխի մեջ չխրվի, ուր ոտքդ չսայթաքի, ուր ոտքդ ջրի մեջ չթաթախվի։ Ֆուտբոլ խաղալու համար հարկավոր է մի այնպիսի տեղ

ՀՄ ՏԱՍՆԱՄՅԱՆ. 1915-1924

— ০·০ —

ՓՈՄՔԸ ՑՈՒՑԱԶԱՆԴԸ

— ০·০ —

Այս յուշերը մի ընդխմբ բարդատոգ խօսք, Մշոյ վերապրած Տղոփիեցիների, որ իրենց հարազատ հայրենի գիւղերուն մէջ ունեցած են ինչպէս ուրախ, այնպէս տխուր օրեր:

Ինչպէս ամէն մարդ կեանքի մէջ ունի իր անձնական կեանքը, որուն մէջ կը զգայ իր ուրախութիւնն ու վիշտերը, նոյնպէս ունի նաեւ ազգային կեանք մը, որուն մէջ կը զգայ իր ազգին ուրախութիւնն ու վիշտերը:

Ահա այդ ազգային կեանքի մէջ է որ մի՛ միայն կատարելագործուեցան ու ամրացան մեր ազգային յատկութիւնները, այլ նաեւ ստացանք մեր ազգային ներկայ դիմագիծը: Ուստի ամէն մարդ, որ կ՚ուզէ ճանչնալ իր ազգը, պէտք է ուսումնասիրէ անոր անցեալը:

Ասոնք ալ կ՚ուզեն ընել այս յուշերը, որոնք կը պատմեն մեր ազգային կեանքի մէկ մասը, մեր ազգին ապրած վերջին ահաւոր ցնցումները, որոնք ամբողջ ազգը տարագրութեան ճամբաներուն վրայ ձգեցին:

Ասոնք կը պատմեն մեր ազգին ապրած ամենամեծ ողբերգութիւնը, որ ոչ մի ազգ չունեցաւ, որ ոչ մի ազգ չի կրնար ունենալ, որովհետեւ ոչ մի ազգ չի կրնար ենթարկուիլ այնպիսի ոճրագործութեան, ինչպիսին եղաւ մեր ազգին ենթարկուածը:

Ասոնք կը պատմեն մեր ազգին ապրած ամենամեծ ոճրագործութիւնը, որ

դանաւով մեկնեցաւ Լոնտոն, զեկուցում տալու եւ նոր հրահանգներ ստանալու համար:

Համայնավարական շարժում Քուպայի մէջ

Կացութիւնը օրէ օր կը ծանրանայ Քուպայի մէջ, լուրջ մտահոգութիւն պատճառելով Մ. Նահանգներուն: Վերջին լուրերու համաձայն, տակաւին կարելի չէ եղած խառն կառավարութիւն մը կազմել: Ոչ տուրքերը կը գանձուին, ոչ ալ պաշտօնեաներու թոշակները կը վճարուին: Շաքարի արտադրութիւնը գրեթէ զերոյի իջած է:

Ամէնէն ծանրակշիռ պարագան այն է որ համայնավարները կը փորձեն օգտուիլ խառնակութիւններէն: Տնտեսական կեանքը ջլատուած ըլլալով, ընդհանուր դժգոհութիւն կը տիրէ, ինչ որ մեծապէս նպաստաւոր է յեղափոխական գոյցերու համար: Կ'ըսուի թէ համայնավարական շարժումը կը վարեն Մոսկուայէն հասած ռուս եւ Քուպացի գործիչներ: Կարմիր խմորումներէն ազդուած են նաեւ բանակին եւ նաւատորմին զինուորները: Այս շարժումը տարածելու համար, գործիչները կ'ըսեն թէ Մ. Նահանգները չպիտի կրնան միջամտել:

ԱԹԷՆՔԻ ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

« Նոր Օր »ի մէջ կը կարդանք (14 սեպտ.) .—

Կեսարիանիի ծանօթ դէպքին հետեւանքով ձերբակալուածներէն հինգ հոգի ազատ արձակուեցան: Ասոնց մէջ են Արեւ Մարգարեան, Աւետիս Զիլինկիրեան, Արշակ Օհանեան, Պօղոս Տէր Յարութիւնեան եւ Երուանդ Մանուկեան: Տակաւին բանտ կը մնան ուսուցիչ Մանուկ Մանուկեան, Նիկոլ Նիկողոսեան եւ ուրիշ մը՝ Խաչիկ անունով: Երկար հարցաքննութիւններէ եւ վկաներ լսելէ յետոյ, հարցաքննիչ դատաւորը վերոգրեալներու անմեղութեան համոզում գոյացուցած ըլլալով, ազատ արձակման հրամանագիրը ստորագրած է:

ՅՈՅՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ԿՐՆԱՆ ՓՈՔՐ ԱՍԻԱ ԵՐԹԱԼ

Աթէնքի թերթերը կը գրեն թէ՝ Թէվֆիք Րիւշտի պէյ Յոյներու Փոքր Ասիա ազատօրէն երթեւեկելու եւ հոն հաստատուելու մասին եղած հարցումի մը պատասխանելով, ըսած է.

— Ամէնէն առաջ, երկու երկիրներու մաքսային միութիւնը պէտք է իրականանայ: Այս կերպով, Թուրքիոյ եւ Յունաստանի սահմանները անուանական պիտի ըլլան եւ անոնք իրարմէ չպիտի բաժնեն բնաւ երկու երկիրները: Յետոյ, հելլէնեւթուրք Խառն Յանձնախումբի աշխատանքներուն աւարտումէն վերջ, կարելի պիտի ըլլայ ոչ միայն անձերու այլեւ խումբերու գաղթը եւ հաստատումը դէպի Փոքր Ասիա, պայմանաւ որ անոնք ազգային հանգամանք չունենան: Հելլէնեւթուրք բարեկամութիւնը դէպի հոն կ'երթայ:

ՓԱՊՈՒՂԻ ՊԻՏԻ ՇԻՆԵՆ ՋՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔՈՎ

Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ աւելի քան 6000 երիտասարդ համայնավարներ արձանագրուած են մինչեւ հիմա, ձրի աշխատելու և Մոսկուայի ստորերկրեայ երկաթուղին շինելու համար:

ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ ՎԵՐՋԵՐԸ

«Հայ թատրական ընդհարումներ»

ՀԱՏՈՐ ԱՌԱՋԻՆ

ԲԱԳՈՒԻ ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄՆԵՐԸ

Ընտիր թուղթի վրայ եւ նկարներով: Գինն է՝ 15 ֆրանք:

Ամերիկա, Բրիտ. կայսրութիւն եւ Եգիպտոս 20 ֆրանք:

Գրադարան - ընթերցարաններուն 10 ֆրանք:

Պիտի տպագրուի սահմանափակ քանակութեամբ:

Ապսպրանքները պէտք է ղրկել մինչեւ գրքին լոյս տեսնելը:

Ապառիկ ոչ օքի չի ղրկուիր:

դիմել A. GULKHANDANIAN, ՅԱՌԱՋի խմբագրութիւն 17, rue Damesme: Paris (13).

Այժ սուէք նոր գրականութեան

ՏԱՐԱԾԵԼՈՎ «ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ ՅԱՌԱՋ»Ի

ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԿՈՒ ՀԱՏՈՐՆԵՐԸ

ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր, ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր...

(Հէքեաթ եւ քանաստեղծութիւն, 220 էջ)

Գրեց՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գին Ֆրանսա՝ 15 ֆրանք, Պուլկարիա, Յունաստան, Ռումանիա եւ Պարսկաստան 18 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 20 ֆրանք

ԱՐԵ՛Ւ, ԱՐԵ՛Ւ...

(Հիւծախտաւորի մը կեանքէն, 144 էջ)

Գրեց՝ ՓԱՅԼԱԿ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

Գին՝ 10 ֆրանք

Դիմել ՅԱՌԱՋի, 17, Rue Damesme, PARIS

«ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի Լիոնի մէջ

« ՄԱՍԻՍ » ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ, 45 Rue de Bonnel

×

Վալանսի մէջ ՅԱՌԱՋի գործակալն է

ՂԱԶԱՐ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

Յ. Հ. Դ.

Փարիզ եւ գաւառներ

ԱՌՆՈՒՎԻԼ-ԼԸ-ԿՈՆԷՍԻ «Վարդան» Ենթակոմիտէն ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները այս Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8.30ին սովորական հաւաքատեղին: Օրակարգ. Ընտրութիւն եւ ընտրութիւն: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

Գաւառ

ԼԻՈՆԻ Կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 9ին «Զարդարեան» գրադարանի սրահը: Կարեւոր օրակարգ:

ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՏՕԻ (Մարսէյլ) «Վռամեան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ, Հրայր, կայծակ, Մուրատ եւ Գայլ Վահան խումբերը, այս Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 5ին սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ «Ռոստոմ» ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Բացականները նկատի կ'առնուին:

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՕՓԷՐԷԹԻ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ա. ՏԱՐԻ Ա. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ԲԱՑՈՒՄ 1933-934 ԹԱՏԵՐԱՇՐՋԱՆԻ

ՍՕՍԻԷԹԷ ՍԱՎԱՆԹԻ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

9 Rue Danton, Paris - Métro St. Micel եւ Odéon

24 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԿԻՐԱԿԻ ՑԵՐԵԿ, ԺԱՄԸ 2.45ին

ՏԻԿԻՆ Մ. ՍՈՒՐԱԲԵԱՆ

Ամերիկա մեկնելէ առաջ վերջին անգամ կ'երեւի փարիզահայ բեմին վրայ

կը ներկայացուի Մէկ Քաւ-Զու Պաւ

(Զուարթ Օփէրէթը երեք արար)

Հեղ.՝ Վ. Փափազեան (Լիլա), Երաժշ.՝ Ժ. Շահ-Պարոնեան, Ծաղ.՝ Գր. Վահան

կը մասնակցին փարիզահայ բեմի ամենէն սիրուած դերասաններն ու դերասանուհիները:

Գիները.— Ա. կարգ 25, Բ. կարգ 15, Գ. կարգ 10, Դ. կարգ 7 Ֆրանք:

«ՎԷՄ»

ԵՐԿԱՄՍԵԱՅ ՀԱՆԴԷՍ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

Առաջին թիւը յանձնուած է տպագրութեան եւ լոյս կը տեսնէ սեպտեմբերին:

Առաջին թիւին մէջ նիւթեր ունին՝ Ա. ԱԲԵՂԵԱՆ, Ռ. ԲԵՐԲԵՐԵԱՆ, Ա. ԳԻՒԼԽԱՆԴԱՆԵԱՆ, Յ. ՋԱՒՐԵԱՆ, Յ. ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ, ԻՐԱԶԵԿ, Ա. ԽՈՆԴԿԱՐԵԱՆ, Ա. ՋԱՄԱԼԵԱՆ, Վ. ՄԻՆԱԽՈՐԵԱՆ, Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ, Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ, Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ եւ ուրիշներ:

Առաջին թիւէն պիտի սկսի հրատարակուիլ Վ. Արք. Մանկունիի « Գէորգ Դ. եւ իր ժամանակը » ընդարձակ պատմական գործը:

Այլեւայլ վաւերագրեր, տեսութիւններ, գրախօսականներ, նկարներ:

Վէմի մէջ լոյս պիտի տեսնեն նաեւ Դրօի յուշերը, Հայաստանի խորհրդի եւ պարլամենտի արձանագրութիւնները:

Վէմին խոստացած են աշխատակցիլ, ի միջի այլոց.— ՊՐՕՖ. ԱԴՈՆՑ, Ա. ԱԼՊՈՅԱՃԵԱՆ, Ա. ԱՆՏՈՆԵԱՆ, ՀԱՄԱՍՏԵՂ, Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ՆԵՐՍԷՍ արք. ՄԵԼԻՔ-ԹԱՆԳԵԱՆ, ՍԱՄՍՈՆ, ՍԵՊՈՒՀ, Յ. Ճ. ՍԻՐՈՒՆԻ, Յ. ՕՇԱԿԱՆ եւ ուրիշներ:

Առաջին թիւէն իսկ « Վէմ »ի առացումը ապահովելու համար անհրաժեշտ է բաժանորդագրուիլ այժմէն՝ բաժնեգինը ուղարկելով կանխիկ: Բաժնեգինը չվճարուած ապսպրանքները նկատի չպիտի առնուին:

Բաժանորդագրութեան պայմանները.—

Ամերիկա, Բրիտ. կայսրութիւն, Եգիպտոս, Իտալիա՝ տարեկան		65 ֆրանք
Ֆրանսա եւ այլ երկիրներ	»	50 ֆրանք
Ռումանիա, Պուլկարիա, Յունաստան, Սուրիա, Պարսկաստան	»	40 ֆրանք

Բաժանորդագրութեան համար դիմել՝

L. Kévonianի 17 Rue Damesme, Paris (13)

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Լիոնի Կոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկ. Արշակ Ջամալեանի եւ պարագաներուն իր հարսին դառնաղէտ մահուան առթիւ:

×

Տէսինի Կոմիտէն իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկ. Ա. Ջամալեանի, իր հարսին դառնաղէտ մահուան առթիւ:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԷՅՎԼԻի եւ ՇՐՋԱՆԻ Հայրենակց. Միութեանս ընդհ. ժողովը այս Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին, 22, rue Madame Curie, Պանեէօ: Օրակարգ.— Նոր Վարչութեան ընտրութիւն եւ Ընթացիկ հարցեր: Կը հրաւիրուին անդամ եւ ոչ-անդամ բոլոր հայրենակիցները: Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի:

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆՆԵ՛Ր, ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՏԷՐԵ՛Ր ԵՒ ԱՐՀԵՍՏԱՒՈՐՆԵՐ

Փութացէ՛ք օգտուիլ վերջին երեք օրէնքներու ձեզ ընձեռած առաւելութիւններէն:

Ա.— 4 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կ'արտօնէ ձեզ fonds de commerceի մուրհակներուն մէկ մասը կանխիկ վճարել եւ մնացածն ալ մէկ տարիէն վճարելի նոր մուրհակով մը կարգադրել:

Բ.— 13 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կը թոյլատրէ ձեր վերագնահատման ենթարկել ձեր վճարած վարձքը եւ 1 Յուլիս 1932էն առաջ ստորագրուած պայմանագրութեանց համար ձեռք բերել զեղչ մը:

Գ.— 13 Յուլիս 1933ի օրէնքը՝ որ կը բարեփոխէ (Propriété commercialeի) 30 Յունիս 1926ի օրէնքին տրամադրութիւնները և կը ճշդէ սեփականատիրոջ եւ վարձակալի յարաբերութիւնները առեւտրական, ճարտարարուեստի շէնքերու եւ վայրերու պայմանագրութեանց վերանորոգման մասին:

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել առանց յապաղումի՝ ամէն օր ժամը 9—10 եւ 17—19 փաստաբան-օրէնսգէտ

Պ. ՊԷՐՆԱՐ ՎԱՀԷԻ

94, Rue St. Lazare (Սէն Լազար կայարանին մօտ) Tél. Pigalle 67-69

ՏԻԿԻՆՆԵՐ ԵՒ ՊԱՐՈՆՆԵՐ

երկար ատենէ ձեր երազած ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԲԱՂՆԻՔԸ բացուած է

74, rue de Belleville, Paris (20)

Յաճախորդներու հանգստութիւնը ապահովուած է: Բաղնիքին ջուրը ձեր տուներուն մէջ գործածած ըմպելի ջուրն է:

Յաճախորդներուն հաճելի ըլլալու համար հաստատած ենք Տու[...] կատարեալ մաքրութիւն եւ անթերի սպասարկութիւն:

Բաղնիքը բաց է կիներու համար՝ ամէն օր (բացի Երեքշաբթի) մինչեւ իրիկուն. իսկ Շաբաթ օրերը մինչեւ կէս օրէ վերջ ժամը 4:

Այրերու համար՝ Շաբաթ ժամը 4էն յետոյ, իսկ Կիր. ամբողջ օր[...]

Մուտք՝ 6 ֆր.: Փոքրերու՝ մինչեւ 10 տարեկան 3 ֆր.:

Կը տրուին աբոնըմանի քարթեր՝ 10 անգամուան համար հարիւրին 10 զեղչով:

Հաղոր. միջոց.— Մէթրօ Պէլվիլ: Օթօպիւս CE-26, BF. N

Հանրակառք 5 թիւ:

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ՓԱՍՏԱԲԱՆ - ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ

ԳՐ. ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ (Գրիմիքէ)

Ամէն տեսակ փաստաբանական գործեր՝ ամենալաւ պայմաններով:

Փողոցի արկածի դատերու մասնագէտ, առանց կանխավճարի ընդունելութիւն: Առաւօտ ժամը 9էն 10.30: Իրիկուն ժամը 2էն 3, եւ 7էն 8.30:

Հասցէ՝ 35, Rue Emile Desvaux, Paris (19) Métro Place des Fêtes

Ձեր տունը, խանութը եւայլն ճաշակաւոր եւ նպաստաւոր պայմաններով ներկելու համար դիմեցէք մասնագէտ ներկարարներ՝

ԴԱՒԻԹԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ

127, rue Etienne Dolet, Alfortville, (Seine)

Tél. Entrepôt 17-65

CABINET de Me V. YARJANIAN

JURISCONSULTE

Procédure Générane — Mandataire en Justice

44, Rue La Fayette, Paris (9e) Tél. TAITBOUT 53-32

կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական գործեր: Անձամբ կը պաշտպանէ Առեւտրական եւ Հաշտարար դատարաններու առջեւ: Ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման, եւ ժառանգական բոլոր գործողութիւնները կը կատարուին արագութեամբ: Վարչական դիմումներ Նախարարութեանց մօտ:

կ'ընդունի, ամէն օր, ժամը 9էն 11, եւ 5էն 7:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ԼՈՆՏԷՅ, Ս. Ա.— Չկայ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Եղիսաբեթ Սարգիսեան կը փնտռէ իր քոյրը՝ Կիւլիւզար Բոլաթեան, որ կը գտնուէր Tarare, Ֆրանսա: Իմացնել Պ. Ճիվան Sonikեանի, 15, rue Tustal, Bordeaux (Girond):

— Պիթլիսի Խուլթիկ գիւղէն Մանուկ Պարոնեան, կամ Սեդ[...] կը փնտռէ Խուլթիկ գիւղացի [...] տիս Չերքօեան, որ 1918ին [...] րիոյ ֆրանսական բանակին [...] ներէն մէկուն մօտ խոհարար [...] է: Իր մասին լուր ունեցողներ[...] խնդրուի իմացնել Մանուկ Պա[րոնե]անի 80, rue Longue des Capucines, Marseille:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (62)

ԱՀԱԲԵԿԻՉԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

ՉՈՐՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

ՋՈՒՇՆԻՆԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

— Շատ լեղի էր չաքարեղէնը:

— Ահա ինչով փոր կը լեցնեն այս մեծապատիւ պարոնները:

Եւ զուրս թքին չաքարեղէնը: Յետոյ դարձեալ լռութիւն: Գիշերը աչքերս չփակեցի երբեք, սակայն պահակները եւս չքնացան երբեք: Ոչ մէկը քունը տարաւ կամ թմրեցաւ, ոչ մէկը դարձեալ որ եւ է անհանգստութիւն զգաց:

Քնարեր այդ գեղը ափիոնով չինուած էր:

Չորս օր ետքը, 7 յուլիսին, Սուլիատիցկի փորձեց նոր փախուստ մը: Նորէն պետ նշանակուած էր նրբանցքի պահակներուն: Ամէն անգամ, որպէսզի պետ նշանակուի բանտի պահակներուն, խմելու կը տանէր տեղակալը եւ հազար ու մէկ պատրուակներ կը գտնէր ատոր համար, որովհետեւ չէին հասկնար թէ ինչու կը նախընտրէր այդ տաժանելի պաշտօնը, որ այնքան պատասխանատուութեամբ կը դնէր զինք, մերժելով աւելի դիւրին գործեր, որ իրեն կը տրուէին կամուր ըլլալուն համար: Ու թանկագին կը դառնար իւրաքանչիւր վայրկեան, որ կը սահէր, եւ իւրաքանչիւր ձախողութիւն կը նուազեցնէր յոյսը, որ կը չինէինք: Օր մըն ալ տեսնես, պահակախցին հրամանատարը, տեղակալ Կորոտկով, չես գիտեր ինչու մերժեց Սուլիատիցկին նշանակել պահակներու պետ, եւ զայն ղրկեց հսկելու բանտին արտաքին պարիսպներուն վրայ, ուր մեզի ոչ մէկ ձեւով կրնար օգտակար ըլլալ:

Այսպէս դարձեալ յետաձգուեցաւ փախուստի ծրագիրը:

Այլեւս անյոյս, փոխուած կը համարէինք կացութիւնը: Ամէն պատճառ ունէինք ենթադրելու թէ պիտի ձախողէին նաեւ փախուստի յետագայ փորձերը: Տիկինս ինծի տեղեկացուց թէ Սիլբէրբէրգ սկսած էր ուսումնասիրել քաղաքային բանտին յատակագիծը: Եւ այն եզրակացութեան եկած թէ աւելին դիւրին էր փախուստ փորձել այդ բանտէն: Ուստի ինծի առաջարկեց խնդրագիր ներկայացնել, պահանջելով փոխադրութիւնս այդ բանտը: Անմիջապէս այդ նպատակով խնդրագիր մը ուղղեցի ամրոցի սպայակոյտին, իբրեւ պատճառ ցոյց տալով պտըտելու տեղին պակասը զինուորական բանտին մէջ:

Խնդրագիրս մերժուեցաւ:

Այդ միջոցին Սուլիատիցկի կորսուեցաւ: Յետոյ իմացանք որ Սիմֆէրոպոլ մեկներ էր, ուր կը գտնուէր իր գունդը: Այնտեղ կը ներկայանայ իր գունդին հրամանատարին՝ զնդապետ Չէրկաշինի — Սվանէնկոյի եւ անոր պատմեց թէ ինչպէս Կորոտկով զինք հեռացուց պահակներու պետի իր պաշտօնէն: Եւ աւելցուց թէ Կորոտկովի այդ հրամանը կը նշանակէր տեսակ մը անարգական վերաբերում հանդէպ իրեն: Իր անբասիր ծառայութիւնը վկայութեան կանչելով, խնդրեց գնդապետէն որ զինք պաշտպանէ զինուորի իր պատւոյն հանդէպ կատարուած այդ անարգանքին դէմ: Գնդապետ Չէրկաշին խոստացաւ պաշտպանել զինք: Այն ատեն Սուլիատիցկի վերադարձաւ Սեւաստապոլ եւ տեսնելէ յետոյ Սիլբէրբէրգը, 15 յուլիսին ներկայացաւ բանտ, դարձեալ իբրեւ պահակներու պետ, բայց միշտ տեղակալ Կորոտկովի հրամանին տակ: Սակայն այլեւս արտաքին պարիսպներուն հսկողութեան պաշտօնէն ազատուած էր:

Որոշեցինք փախչիլ պահակներու երրորդ փոփոխման պահուն, առտուան ժամը 1—3ի ատենները: Ինչպէս փախուստի մեր նախընթաց փորձերուն ժամանակ, Սիլբէրբէրգ բանտին մօտ դրած էր մարդ մը, եւ քաղաքին մէջ ապաստան մը: Այդ մարդն ալ ամբողջ գիշերը սպասեց ցոյց տրուած վայրը: Պահակներու երրորդ փոփոխման ժամանակ, արթուն կը հսկէր տակաւին Կորոտկով, այնպէս որ նրբանցքին մէջ իրեն հանդիպելու վտանգը կար, եթէ փախչիլ փորձէինք: Հետեւաբար դարձեալ անկարելի եղաւ փախչիլ: Առաւօտեան ժամը 3ին պահակները փոխուեցան, հերթն առնելու եկաւ առաջին տասնեակը: Այդ պահուն լսեցի, որ կը բացուի դուռս: Սուլիատիցկի ներս մտաւ հանդարտ դէմքով, ինչպէս իր սովորութիւնն էր: Սենեակիս դուռը բաց կը մնար: Դրան առջեւ կը նշմարուէր պահակ մը:

Գրեթէ մինչեւ այդ վերջին վայրկեանը խօսեր էի երբեմն Դվոյնիկովի, երբեմն Նազարովի հետ, անցնելով իրենց խցիկներուն առջեւէն: Պահակները այլեւս վարժուած էին գիշերային մեր այս խօսակցութիւններուն եւ մեզի լուր կուտային, երբ յանկարծ երեւէր Կորոտկովը:

Դվոյնիկով եւ Նազարով գիտէին, որ պիտի փախչէի այդ գիշեր:

Դվոյնիկով շատ փորձեց տարհամոզել զիս:

— Ի՞նչպէս պիտի կրնաս փախչիլ: Անկարելի է դուրս ելլել այս տեղէն: Ի վերջոյ կը գնդակահարեն քեզ: Կարելի՞ է միթէ անցնիլ պահակներուն առջեւէն:

Դիտել տուի որ կորսնցնելիք բան մը չունէի:

Նազարով ուրիշ կերպ արտայայտուեցաւ:

— Լաւ, փախիր: Միայն ուշադրութիւն ըրէ, որ սուինով մը [...] փորդ: Երր ազատիս, յիշէ ընկերներ[դ]

Երբ Սուլիատիցկի խցիկս [...] արդէն ամէն յոյս կորսնցուցեր [...] գիշեր եւ կը պատրաստուէի [...] լու:

Սովորականին պէս, նստա[ծ] նիս վրայ:

— Ուրեմն պիտի փախչինք: [...] վառեց իր սիկարը: Պատասխ[անեցի] թէ արդէն ըսած էի Դվոյնիկ[ովին] բան մը չեմ կորսնցներ [...] անյաջողութեան պարագային [...] կայն աւելցուցի որ եթէ եւ [...] Սուլ[իատիցկի] չունէի կորսնցնելիք, [...] ինքը կը վտանգէր իր կեանքը: [...] անգամ մըն եւս խնդրեցի որ [...] ծէ, զիս փախցնել փորձելէ [...] Ժպտեցաւ.

— Գիտեմ, գիտեմ, բայց փոր[ձենք] ինծի յանձնեց ատրճանակ մը: Հարցուցի իրեն.

— Ի՞նչ կը մտածէք ընել եթէ [...] ուրիները ձերբակալեն մեզ:

(Շարունակելի)

Le Gérant : H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925)

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian
Rédaction & Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme PARIS (13e)
Téléphone: Glacière 15-70
Métro: TOLBIAC

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 21 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1933

21 Septembre 1933

9րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2297

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԴԻՄԱԿԱՒՈՐ "ԿՈՄԻՏԷ„Ն

Երբ կ'ըսենք թէ Բարեգործականը կուսակցական քաղաքականութիւն կը վարէ, թէ ան գործնապէս կը քաջալերէ հակակուսակցական պայքարը, մարդիկ ծուռ կը նային մեզի:

Երբ կը պնդենք թէ Բարեգործականին խակական թշնամիները մենք չենք, ոչ թէ դուրսը, բարեմիտներ մեր երեսը կը նային ապշած:

Եթէ ուրիշ ո՛ր եւ է ապացոյց չունենայինք, այս տարուան համար լիուլի կը բաւէր վերջին աննախընթաց գեհկութիւնը, «ի՞նչ կը խորհին Հ. Բ. Ը. Միութեան հիմնադիրները», որու մասին խօսելու առիթը ունեցանք երեք ամիս առաջ. (Յունիս 27 – 30 եւ յուլիս 1):

Չգտնուեցաւ մէկ հատիկ պարկեշտ մարդ, որ կարենար ժխտել այդ արարքին անբարոյականութիւնը:

Եւ սակայն, Բարեգործականի հիմնադիրներն ու վարիչները, կեդրոնական եւ շրջանային ժողովները նախընտրեցին քար լռութիւն պահել: Ինչ որ կը նշանակէ նոյն տեսակին երկու հեղինակութեան եւ վարիչ – պատուիրակին հետ սատանճնել պատասխանատուութիւնը անոր գարշելի բովանդակութեան:

Մինչդեռ, մենք լայնօրէն վարկ բացած էինք, որպէսզի փրկեն Բարեգործականին պատիւը:

Խուսափելով այդ պարտականութենէն, անոնք, հիմնադիր, վարչական ժողով թէ մասնաժողով, գիտակցաբար նոր եւ անջնջելի արատ մը քսած եղան Բարեգործականի ճակտին:

✕

Ճիշդ այն օրերուն որ Բարեգործականի կեդրոնէն աջ ու ձախ կը բաշխուէր այդ գարշելի հրատարակութիւնը, Վարչական Ժողովը ժամուլին կը հաղորդէր ընդարձակ զեկոյց մը, կրթական գործունէութեան մասին (3 յուլիս):

«Փորձի համար» կազմուած ծրագիր մըն էր այդ, գործադրելի՝ դպրոցական տարեշրջանէն: Երեւութապէս անմեղ, բայց խորքին մէջ արտաւոր՝ արեւելեան խորամանկութեան բոլոր յատկանիշներով:

Այսպէս, ծրագիրը կը յայտնէր թէ Պէյրութի մէջ պիտի կազմուի կրթական Մասնախումբ մը, որ պիտի վարէ Սուրիոյ եւ Լիբանանի նպաստընկալ եւ սեփական դպրոցները:

Կարդացէք այդ մասնախումբին ցանկը, եւ չպիտի գտնէք մէկ հատիկ մարդ՝ որ կապ ունենայ Դաշնակցութեան հետ:

Կը նշանակէ թէ Պէյրութը չունի մէկ հատիկ դաշնակցական մանկավարժ, ուսուցիչ կամ հեղինակութիւն, որ կարենար օգտակար ըլլալ այս գործին մէջ: (Փարիզի մէջ ալ չէին կրցած գտնել...):

Յետոյ, ծրագիրը կը սահեցնէր հետեւեալ նորութիւնը (Յօդ. 5):

— «Կրթական վարկերը մասամբ պիտի շարունակուին կարգ մը նպաստընկալ վարժարաններու, նախընտրելով չքաւոր գաղութներու մէջ, որ Միութեան մասնակի հակակշիռը կամ գործակցութիւնը պիտի ընդունին: Հետ կարելւոյն կրթական վարկերը պիտի փոխարինուին Միութեան կողմէ վարձուած ուսուցիչներով եւ դպրոցական պիտոյքներով»:

Զեկոյցը հրատարակած ատեն, (7 յուլիս), մենք չուզեցինք արտայայտուիլ այս մասին, սպասելով գործադրութեան:

Յատկապէս այս յօդուածին գործադրութիւնը սկսած է արդէն՝ խիստ չքաւոր գաղութ մը, Սելանիկէն:

Տեղական թերթերէն արտատպած ենք մանրամասնութիւնները: — Բարեգործականը կը հրամայէ Սելանիկի Թաղ. Խորհուրդին՝ իր տարեկան նպաստէն ամսական երկու հազար տրախմի վճարել Թչուառ լրագրողի մը, փոխան շաբաթական եօթը պահ դասի: (Տարեկան նպաստն է՝ 70 ստերլին, որ կ'արժէ 39,000 տրախմի):

Թաղ. Խորհուրդը եւ Բարեգործականի տեղական մասնաժողովը կը խորհրդակցին եւ խոնարհաբար ուշադրութեան կը յանձնեն այս պահանջին անյարմարութիւնը: Բայց Կեդրոնը անդրդուելի կը մնայ իր որոշման վրայ, հակառակ պարագային սպառնալով դադրեցնել նպաստը...

Որ եւ է մեկնութեան կը կարօտի՞ այս էֆէնտիական կարգադրութիւնը, երբ ըսենք որ 1.— Սելանիկի դպրոցին նախահաշիւը արդէն կազմուած եւ փակուած է, հաշուելով նաեւ 70 ստերլինի նպաստը. 2.— Մինչ նոր — պարտադրուած — «ուսուցիչը» ամսական 2000 տրախմի պիտի ստանայ կանոնաւորապէս, 70 ստերլինի գումարէն, շաբաթական 7 դասի համար, բուն ուսուցիչները կը ստանան 1500 – 2000, շաբաթական 28—30 դասի համար: Այն ալ՝ երբ որ դրամ գտնուի. 3.— Բարեգործականի պաշտպանեալը ունի մէկ անգերազանցելի արժանիք,— երէկ աջ ու ձախ ատպարէզ կը կարդար, իբրեւ 30 տարուան Դաշնակցական, այսօր, 1930-էն ի վեր, չմնաց մուր եւ անէծք որ չթափէ նոյն «պաշտելի» կուսակցութեան գլխուն, անոր դէմ հանելով Բարեգործականը:

Բայց միայն Սելանիկի մէ՞ջ է որ դիմակաւոր «կոմիտէ»ի դեր կը կատարէ Բարեգործականը, իր պատիւն ու դեկը յանձնելով ձախողած եւ ձախաւեր փաստաբանի մը...

Ան տարիներէ ի վեր նպաստ չի՞ վճարեր ռամկավար թերթերուն, փոխան ... պրոպագանտի:

Ան, իր դիրքին եւ դրամին ուժը չէ՞ տրամադրած, չի՞ տրամադրեր բոլոր այն անհատներուն կամ ձեռնարկներուն, որ կրնան խել լեցնել հակադաշնակցական կրակին վրայ:

Ան չէ՞, այս դիմակաւոր «կոմիտէ»ն չէ՞ որ հաւատաքննութեան Թոյնը կը սրսկէ դպրոցներու մէջ, ուսուցիչ ուսուցչի դէմ հանելով:

Նոյն իսկ ներգաղթի հարցին մէջ, հակադաշնակցական կիրքը չէ՞ որ տուն կուտայ Բարեգործականի ձեռնարկներուն:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԵՍ ԵՐԳԵԼՈ՛Վ Կ'ՈՒԶԵՄ ԾԱԽԵԼ

Երկար ատենէ ի վեր չէի տեսած բանաստեղծ Վտարանդին (Ա. Զաքրք):

Առջի օր դիմացս ելաւ սրճարանի մը մէջ: Եւ, կարճ կապելով Աստծու բարեւը, աւետեց ճառագայթաձակ.

— Գիրքս լոյս կը տեսնէ շուտով: Ահա փորձերը. ահա կողքը...

= Ո՞ր գրքի մասին է խօսքը:

— Խայտա՛մ, խայտա՛մ, ի՞նչպէս կը մոռնաս: Հոգիս բերանս եկաւ, բայց վերջապէս նպատակիս հասայ:

= Քանի՞ օրինակ պիտի տպագրուի:

— Երեք հազար հինգ հարիւր:

= Ի՞նչ, երե՞ք հազար թէ հազար հինգ հարիւր:

— Այո՛, երեք հազար հինգ հարիւր: Ի՞նչ, կը կարծես որ կ'աւելնա՞յ:

= Փորձառութիւնս կ'ըսէ թէ հայերէն գիրք մը, պոռալով – կանչելով, մեղրալուսնի շրջանին «կը տեղաւորուի» երեք – չորս հարիւր հատ: Տարիներու ընթացքին, եւ ի սփիւռս աշխարհի ցրուելով, կրնայ հասնիլ հազարի: Բայց երեք հազար հինգ հարի՞ւր, այն ալ ներկայ պայմաններուն մէջ...

— Դուն չես գիտեր: Օմար Խայեամը ուրիշ բան է, ուրի՛շ բան: Երեք հազար հինգ հարիւրը քիչ է, շատ չէ: Դժբախտաբար միջոց չունիմ, այլապէս հինգ հազար կը տպէի:

= Երանի՛ քեզի, մանաւանդ բանաստեղծական հաւատքիդ:

— Բանաստեղծը դուն ես, բարեկամ: Ես այնքան գործնական մարդ եմ որ հինգ հազար ծախելու ... [illegible] մար հազար հինգ հարիւրը քիչ պիտի գայ: Կը տեսնես...

= Երանի՛ թէ:

— Ես անձամբ պիտի ծախեմ, պիտի պտտիմ տունէ տուն, պիտի արտասանեմ, պիտի երգե՛մ... Կը տեսնես, կը տեսնես... Նոյնիսկ Ֆրանսացիներու պիտի ծախեմ:

— Ուրեմն, պիտի սպառես երգելով:

= Երգելով, արտասանելով, ճառելով, նոյնիսկ անթեկին գլուխն անցնելով: Կը տեսնես, կը տեսնե՛ս...

Պարտուա՛ծ էի:

ԱՐՇԱՒԻՐ

Վինակահանութեան տոմսերը սպառեցան դեռ հրապարակ չելած

Երէկ, 20 սեպտ. պաշտօնապէս հրապարակ հանուեցան Ֆրանսայի ազգային վիճակահանութեան տոմսերը:

Պարզ ձեւակերպութենէ մը տարբերութիւն չունէր այս գործողութիւնը, որովհետեւ, տոմսակները շատոնց ծախուած էին՝ կանխիկ արձանագրուելով պետական հաստատութեանց եւ դրամատուններու միջոցաւ: Իրազեկներ կը հաւատեն թէ մէկ հատիկ տոմսակ չէ մնացած նոյն իսկ Գ. տըպագրութենէն: Պահանջը այնքան մեծ էր որ, ելմտական նախարարութիւնը հարկադրուած էր չափազանց... խընայողութեամբ շարժիլ: Այսպէս, 20 հազար տոմսակ պահանջող հաստատութեան մը տրամադրած էր միայն 4000 հատ:

Այս առթիւ թերթերը կը գրեն թէ՝ խարդախութիւններ ալ պատահած են: Միջնորդներ մէկ տոմսակը (100 ֆր.) բաժնելով 25 անձի վրայ, 4 ֆր. ի փոխարէն գանձած են 5 ֆրանք, 25 ֆր. շահելով իւրաքանչիւր տոմսակէն: Կ'ըսուի թէ բուն արժէքէն պակաս ծախողներ ալ եղած են: Կառավարութիւնը որոշած է խիստ հսկողութիւն կատարել:

Պաշտօնապէս կը ծանուցուի թէ առաջին շարքին վիճակահանութիւնը տեղի պիտի ունենայ նոյեմբեր 11ին (զինադադար):

ՆՈՐ ՆԱՄԱԿԱԴՐՈՇՄՆԵՐ

Շուտով հրապարակ պիտի ելլեն նոր նամակադրոշմներ՝ հանգուցեալ նախագահ Փօլ Տումէռի, Վիքթոր Հիւկոյի եւ Պոլսանի նկարներով:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Թուրքիա անքաւական կը նկատէ իր զինուորական ուժը..

Էնկիւրիէն Աթէնք հասած լուրեր կ'ըսեն թէ Ազգերու Դաշնակցութեան Թուրք պատուիրակութիւնը արտօնութիւն պիտի խնդրէ աւելցնելու իր բանակը, հետեւելով Աւստրիոյ օրինակին:

Համաձայն քաղուած տեղեկութեանց, Թուրքիոյ ներկայացուցիչները իրենց պահանջին ուժ տալու համար, պիտի շեշտեն թէ ներկայ ուժերը անբաւական են կռուելու համար համայնավարութեան դէմ, որ հետզհետէ կը ծաւալի երկրին մէջ:

Այժմ ալ տեղատարափ անձրեւները կը սպառնան խ. Միութեան հունձքին

Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ տեղատարափ անձրեւները սկսած են ցորենաշատ շրջաններու մեծ մասին մէջ, յանկարծակիի բերելով կառավարութիւնը: Համաձայն տրուած լուրերուն, « միլիոնաւոր փութ » արմտիք գիզուած է հարաւային շրջանի կայարաններուն, բաց օդին տակ, եւ եթէ անմիջական միջոցներ ձեռք չառնուին, մեծ քանակութեամբ ցորեն պիտի փճանայ: Սեպտ. 17ին եւ 18ին խիստ միջոցներ ձեռք առնուեցան, վերահաստատելու համար կարգապահութիւնը փոխադրութեան բանուորներուն մէջ, որոնք ամբաստանուած են թէ կը քաջալերեն խափանարարութիւնը: Երկաթուղիներու վարչութեան մէջ պաշտօնանկ կամ ատրճանազուրկ եղած են հարիւրաւոր վարիչներ եւ պաշտօնեաներ եւ ոմանք ալ դատի յանձնուած են: Մասնագէտ քննիչները կը տեղեկագրեն թէ ամէնէն կարեւոր գիծերուն մէկ մասը, եւ մանաւանդ Մոսկուա – Կուրսք գլխաւոր գիծը անապահով են, իբրեւ հետեւանք դանդաղութեան:

Անձրեւները մեծ վնասներ պատճառած են Ուրալի եւ արեւմտեան Սիպերիոյ շրջաններուն մէջ: Ցորենին մեծ մասը հնձուած, սակայն ձգուած է դաշտերուն մէջ, առանց խուրձերու վերածուելու:

Ըսմէթ փաշա եւ Թ. Րիւշտի Սօֆիայի մէջ

Ըսմէթ փաշա եւ Թէվֆիք Րիւշտի պէյ Սօֆիա կը գտնուին արդէն, Էնկիւրիէն մեկնած ըլլալով սեպտ. 19ին:

Քաղաքական շրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կը տրուի այս այցելութեան, քանի որ տեղի կ'ունենայ Ցունաստանի վարչապետին Էնկիւրի այցելութենէն անմիջապէս յետոյ:

Պ. Ցալտարիս եւ իր երկու նախարարները Էնկիւրիէն վերադառնալով, իջան Սելանիկ, ուր փառաւոր ընդունելութիւն գտան, համաձայն պաշտօնական լուրերու: Վարչապետը կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ Թուրքեւյունական բարեկամութեան վրայ: Յետոյ այցելեց Սելանիկի միջազգային տօնավաճառը, եւ ներկայ եղաւ քաղաքապետութեան կողմէ տրուած սեղանի մը: Պատասխանելով Հանրապետութեան նախագահին հեռագրական շնորհաւորութեանց, Պ. Ցալտարիս յայտնեց թէ այդ շնորհաւորութիւնները կը քաջալերեն զինքը շարունակելու իր ջանքերը՝ երկու ժողովուրդներուն մերձեցման համար:

Ծերակոյտին նստաշրջանը վերաբացուած ըլլալով, բոլոր կուսակցութեանց ներկայացուցիչները ողջունեցին Թուրքեւյունական նոր դաշինքին ըստորագրութիւնը: Փոխ – վարչապետ Պ. Քոնտիլիս ծափերու մէջ կարդաց երկու երկիրներու նախագահներուն եւ կառավարութեանց միջեւ փոխանակուած հեռագիրները: Ծերակոյտին նախագահը մաղթեց որ Թուրքեւյունական մերձեցումը առաջին քայլը ըլլայ պալքանեան բոլոր ժողովուրդներու մերձեցման:

Պ. Էռիօ կը շարունակէ ճառել ԹՈՒՐՔԵՐՈՑ ԵՒ ՌՈՒՍԻՈՑ ՄԱՍԻՆ

Նախկին վարչապետը նոր ճառ մը խօսեցաւ Վիշիի մէջ, իր վերջին ճամբորդութեան մասին: Նախ անդրադառնալով Պուլկարիան, յանձնարարեց աւելի բարեացակամ շարժիլ անոր հանդէպ, հակառակ Ֆէրտինանտ թագաւորին բռնած դիրքին: « Պուլկար ժողովուրդը կրթուած է եւ հիւրասէր, ժրաջան՝ բայց դժբախտ: Ան ուրիշ բան չուզեր եթէ ոչ մօտենալ մեզի »:

Յետոյ կանգ առնելով Թուրքիոյ վրայ, Պ. Էռիօ յայտարարեց թէ հրաշալի կերպարանափոխութիւններ տեղի ունեցած են, թէ իսլամութիւնը անհետացած է, սուլթանութեան եւ խալիֆայութեան ջնջումով եւ հանրապետութեան հռչակումով եւ թէ Թրքական հանրապետութիւնը շատ կը նմանի Ֆրանսական հանրապետութեան: « Մ. Քէմալ դպրոցներ բանալ տուած է բոլոր աւաններուն մէջ, ջնջած է բազմակնութիւնը, կինը միեւնոյն իրաւունքներն ունի ինչ որ այրը, արգիլած է ֆէսը, ջնջած է քօղը, ուզելով եւրոպականացնել երկիրը: Մ. Քէմալ որքան պետական մարդ, նոյնքան ալ հոգեբան եղած է: Թուրքիան արդիական ազգ մըն է զոր պէտք է հաշուի առնել այսուհետեւ: Մ. Քէմալի հարցուցի թէ ի՛նչպէս գլուխ հանեց ֆէսին եւ քօղին ջնջումը: Ահա իր պատասխանը.

— « Եթէ տրակոնեան միջոցներու դիմեցի այրերուն համար, կիներուն պարզապէս լուր տուի թէ կրնան ցուցնել իրենց դէմքը: Եւ աւելի դիւրին եղաւ այս բարենորոգումը »:

Նախկին վարչապետը յետոյ երկարօրէն խօսեցաւ Ռուսիոյ մասին:

— « Կարելի՞ է հաշուի չառնել երկիր մը որ երկրագունդի մէկ վեցերորդն է տարածութեամբ եւ որ 161 միլիոն ժողովուրդ կը հաշուէ: 1926էն 1931 ան աւելցած է 14 միլիոն: Խ. Միութեան սահմանադրութիւնը կը ձգտի ծայրայեղ կեդրոնացման: Կառավարութիւնը լայն տեղ տուած է շրջանային ինքնավարութեանց, ազատ ձգելով իւրաքանչիւր շրջանի լեզուն, գրականութիւնը եւ նոյնիսկ վարչութիւնը: Այս քաղաքականութեան մէջ կը կայանայ Միութեան ուժը: Այսօր ալ Ռուսաստանը հողագործական երկիր է. հողը կը մշակուի ընդհանրապէս հաւաքաբար, բայց անհատական գիւղատնտեսութիւնն ալ արգիլուած չէ: Ճարտարագործութեան մէջ ընդհանուր նշանախօսքն է գիտութիւնը: Հողագործական մեքենաներու շինութիւնը մեծապէս զարգացած է: Տնիէփրի ջրելեկտրակայանը երկրորդն է աշխարհի մէջ, 18 ամսուան մէջ շինուած է ջրանցք մը՝ Պալթիկ ծովէն Սպիտակ ծով. ուրիշ ջրանցք մը Մոսկուան կը կապէ Վոլկայի: Հանրօգուտ շինութիւնները յառաջ կ'երթան եւ կրթութիւնը կը զարգանայ: Բանակը, որուն թիւը 623,000ի կը հասնի այժմ, կը վայելէ կառավարութեան մասնաւոր խնամքը: Ինչ կը վերաբերի ժողովուրդին թշուառութեան, տարբերութիւնը մեծ է 1922ի եւ 1933ի միջեւ»:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀՈՐՈՆ ԱԼ ՄԵՌԱՒ

— oo —

Պոլսոյ թերթերէն կ'իմանանք թէ սեպտ. 15ին մեռեր է Պ. Նշան Ճիվանեան, որ աւելի շատ ծանօթ էր իր գրական ծածկանունով — « Հորոյ »:

Իր անունը անբաժան եղած է վերջին յիսուն տարիներու լրագրական պատմութենէն: Աշխատակցած է իին « Հայրենիք »ին, « Բիւզանդիոն»ի եւ ուրիշ թերթերու: Բացի լրագրական յօդուածներէ, նուիրուած էր նաեւ զանազան բանասիրական պրպըտումներու: Ունի ուսումնասիրութիւն մը Եղիշէի մասին եւ յատուկ անուններու բառարան մը: Խառնուածքով պահպանողական, ջերմապէս փարած էր եկեղեցական բարեկարգութեան եւ անհրաժեշտ կը գտնէր եկեղեցականներու ամուսնութիւնը: Չափազանց բծախնդիր էր բառերու ճշդութեան, քերականական օրէնքներուն եւ թարգմանութեանց, եւ, հակառակ յառաջացեալ տարիքին, — 80ը անցած էր — շարունակ կը մատնանշէր թերթերու սխալները, յօդուածներով, նամակներով կամ... հեռախօսով: Այս պատճառով ալ, կոչուած էր « գրական ոստիկան »:

Մինչեւ հանգստեան կոչուիլը՝ եղած է պետական պաշտօնեայ, հետզհետէ դառնալով իրաւագէտ խորհրդականի օգնական՝ արտաքին նախարարութեան մէջ:

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԲՈՒԷՏԻ ՖՕՆՍԻԷԻ ՊԱՐԳԵՒՆԵՐԸ

Վերջին վիճակահանութիւնը կատարուեցաւ սեպտ. 15ին: 1886ի պարտաթուղթերէն թ. 309,021, 1903էն թ. 694,302 եւ 1911էն թ. 35408 շահեցան 50,000ական ֆրանք:

ՆՇԱՆՈՒԵՑԱՒ

Պաղտատէն կը հեռագրեն թէ Իրաքի նոր թագաւորը, Կազի Ա. նշանուեցաւ սեպտ. 19ին, իշխանուհի Ալիէի հետ, որ աղջիկն է Հիճազի նախկին թագաւորին՝ Ալիի: Նշանտուքը տեղի ունեցաւ թագաւորին գահակալութենէն ճիշդ 11 օր յետոյ: Լուրը պաշտօնապէս չհաղորդուեցաւ, թէեւ դահլիճին գլխաւոր անդամները ներկայ էին արարողութեան: Ամուսնութիւնը, որ կարգադրուած է քաղաքական պատճառներով, տեղի պիտի ունենայ վեց ամիս յետոյ: Ապագայ թագուհին ալ 22 տարեկան է, ինչպէս թագաւորը:

ԶԱՐՕ ԱՂԱՆ ՆՈՐԷՆ ԿԸ ՑՈՒՑԱԴՐՈՒԻ

Իզմիրի տարեկան տօնավաճառին մէջ, ցուցադրուած է նաեւ հռչակաւոր Զարօ աղան, իբրեւ... տեղական արտադրութիւն: Այցելուները հինգ ղրուշ վճարելով կ'երթան կը տեսնեն թուրք Մաթուսաղան, որ 157 տարեկան կը ցուցնէ ինքզինքը, թէեւ Ամերիկայի եւ Անգլիոյ մէջ, մասնագէտներ վար առին իր դիմակը:

ՀԻՆԳ ՀԱԶԱՐ ԶՈՀ ՄԷԿ ԱՆԳԱՄԷՆ

Հեռագրական գործակալութիւններու տակաւին նոր կ'իմանան թէ՝ անցեալ օգոստոսին զարհուրելի շարժ մը պատահած է Չինաստանի Սէչուան քաղաքին մէջ, փլատակներուն տակ թաղելով հինգ հազար հոգի... Եւրոպական դիտարանները ցնցումներ արձանագրած էին օգոստ. 23ին եւ 25ին, բայց չէին կրցած ճշդել բուն վայրը:

ՏՕԼԱՐԸ 16·54 ՍՏԵՐԼԻՆԸ 79·40

Քանի մը օրէ ի վեր տարօրինակ եւելեէջներ տեղի կ'ունենան սակարաններու մէջ: Երէկ տոլարը իջած էր 16·54ի, իսկ ստերլինը՝ 79·40ի:

Տոլարին անկումը մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ Անգլիոյ մէջ:

— oo —

ԿԵՂԾԱՄԱՇԿԻ համաճարակ ծագած է Թրիփոլիի մէջ (Յունաստան): 4 հարիւրէ աւելի ծանր դէպքեր արձանագրուած են, իսկ մահերու թիւը արդէն անցած է 50ը:

150 ԹԻԱՊԱՐՏՆԵՐ նամրայ հանուեցան դէպի Ռէ կղզին (Ատլանտեան ովկիանոս): Անցեալ շաբթու ալ 200 թիապարտներ ղրկուած էին Կույանա:

Հայ դատապարտեալներ ալ կա՞ն արդեօք...

ՍԱՀԱԿ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ ԵՎ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ

— Ես ձեզ ասում եմ, որ ես ոչ մի հանցանք չունեմ, ոչ մի մեղք, ոչ մի հանցագործություն, ոչ մի հակասովետական գործունեություն, ոչ մի հակահեղափոխական գործունեություն, ոչ մի հակասովետական կապ, ոչ մի հակասովետական կապ, ոչ մի հակասովետական կապ

ԻՄ ՏԵՍՈՂՈՒԹՅՈՒՆ 1915-1924

— ০·০ —

Մեզ այսօրվանից սպասում էր, հուսահատ մղձավանջ էր դարձել, որ ամեն ինչ ես պետք է անեի ինքնուրույն, ոչ ոք չկար, որ ինձ օգներ, ոչ ոք չկար, որ ինձ ասեր՝ «ահա՛ քո ճանապարհը»։ Ես ինքս պետք է ընտրեի ինձ համար ճանապարհ, ես ինքս պետք է գնայի այդ ճանապարհով։ Ես ինքս պետք է ինձ համար որոշեի, թե ինչ եմ ես անելու իմ կյանքում

Գերմանիոյ Թորհդարանին հրկիզման դատը

Այսօր, հինգշաբթի Լայփցիկի մէջ կը բացուի Գերմանիոյ խորհրդարանին հրկիզման դատավարութիւնը։

Ինչպէս գրած ենք, միեւնոյն առեն անպաշտօն դատավարութիւն մը տեղի կ'ունենայ Լոնտոնի մէջ, երեւան հանելու համար բուն իրականութիւնը։

*Լայփցիկի դատավարութեան պիտի լսուին 150 վկաներ։ Նոյնքան թղթակիցներ հասած են բոլոր երկիրներէն։ Դատավարութիւնը պիտի տեւէ 15 օր եւ չպիտի վերջանայ հոկտ. 5էն առաջ, երբ առեանը պիտի փոխադրուի Բայխսթակին մէջ, բուն իսկ հրկիզման վայրը, քանի մը օր ալ այնտեղ նիստ դատաստ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) ... Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

17, Rue Damesme PARIS (13e)

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԻՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԻՆ

Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԱԽԵՒԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵՅՍ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Ջուխսլավիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՈՒՐԲԱԹ 22 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1933

22 Septembre 1933

ՅԻՇԱՏԱԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ՅԱՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՊԱՏԱՀՄՈ՞ՒՆՔ ԹԷ ՍԿԶԲՈՒՆՔ

Պատահմո՞ւնք է, երբ Բարեգործականը յաճախ կը բռնուի անմիտ գործերու մէջ, ինչպէս է Սելանիկի պարագան:

Դժբախտաբար ոչ: Այլապէս, չէր արժեր զբաղիլ:

Բարեգործականի երբ ոչ հիմնադիրներուն, գոնէ ներկայ վարիչներուն համար սկզբունքի խնդիրը է դարձեր՝ հովանաւորել որ եւ է հակադաշնակցական տարր կամ ձեռնարկ:

Անոնք մթնոլորտ կը ստեղծեն ուղղակի կամ անուղղակի միջոցներով:

Անոնք պատրաստ են փայփայիչ ժպիտները չօշափելի վարձատրութեանց վերածելու, կը բաւէ որ հարուածն ուղղուի Դաշնակցութեան դէմ:

Այլապէս, ինչո՞ւ գոյնզգոյն բացասական տարրեր ապաստան պիտի գտնէին Բարեգործականի չուքին տակ, այստեղ եւ ամէն տեղ:

Բարեգործականի հիմնադիրները եւ վարիչները իրենք են որ, այնքան խոտելի, սաստկացեալ մթնոլորտ ստեղծած են այդ հաստատային Միութեան շուրջը:

Տարիներէ ի վեր Բարեգործականի դէմքը կ'երեւայ «գաֆէ»-ներու մէջէն: Եւ դուք ի զուր պայծառութիւն կը փնտռէք մարդոց դէմքին, ինչպէս գործերուն մէջ:

«Զպղտորուելու» վախ մը վարակեր է մեծէն մինչեւ փոքրը: Աղաթօն պէյերէն մինչեւ նորընծայ սալոնականները:

Սողոսկուն՝ սիրաղոսաւորներու եւ ունեւորներու, վաեմաշուքներու եւ իշխանաւորներու առջեւ, անոնք, Բարեգործականի վարիչներն ու պաշտօնեաները միշտ «պատշաճ» հեռաւորութիւն մը կը պահեն բուն ժողովրդական խաւերուն հետ:

Ատոր համար է որ, իրենց զբաղեցնելիներուն մէջ ուժ կայ, բայց հոգի չկայ:

Ատոր համար է որ, իրենց անմիջական շրջապատէն դուրս ո՛ր եւ է արտայայտութիւն, թեւադրութիւն կամ առաջարկ ծուռ կը մեկնի, որքան ալ կենսական ըլլայ եւ համապատասխան՝ Բարեգործականի կոչումին:

Ատոր համար է, վերջապէս, որ «սլեատական» երկդիմի ժպիտ մը միայն ատորագրել կուտայ, բայց գաղութներէն արձակուած հաղթական ձայներ լռութեան կը դատապարտուին:

Հանի մը տարի առաջ, փորձ մը կատարուեցաւ ժողովրդականացնելու Բարեգործականը: Փարիզի Մանամարդովը կարգ մը հրապարակային ժողովներ սարքեց, մերձեցում հաստատելու համար:

Դուք տեսա՞ք որ եւ է չօշափելի բարեփոխում, բացի ուռուցիկ ճառերէ եւ քանի մը «պրոչիւր»ներէ:

Ընդհակառակն, կը թուի թէ՝ երկու քայլի վրայ հինգ ալ ետ գացին:

Ո՛վ որ փորձեց նորութիւն մը ներմուծել կամ թելադրել, կա՛մ ինք ճմռթուեցաւ, եւ կամ հարթուեցաւ: Իսկ անոնք որ քաջածանօթ էին չարիքի բոլոր ծալքերուն, անոնք ալ չարունակեցին դարու մէջ փախսալ եւ յօրանջել:

Ոչ, պատահականութեան հետեւանք չէ Բարեգործականի վերջնին տնաւարի ուղղութիւնը, այլ ծրագրուած, կանխորոշ քաղաքականութիւն:

Ան ե՛ւ բարեգործական Միութիւն է, ե՛ւ դաւադիր կոմիտէ, համաձայն տեղին եւ պարագային:

Անոր պաշտօնական նամակներուն չափ դեր կը կատարեն նաեւ նամակներն ու կապակցութիւնները: Մանաւանդ որ, անունը — Բարեգործական — եւ մարդիկ խրաչելու պատճառներ չեն ունենար...

Եւ սակայն, այս բոլոր ծուռ գործերուն եւ մանուածապատ ճապաղաբերութեանց մէջ, ամէնէն առաջ Բարեգործականն է որ կը տուժէ, պղտորելով իր դիմագիծը եւ կորսնցնելով լրջութիւնը:

Աւելորդ է թշնամիներ փնտռել դուրսը:

Դաշնակցական մամուլին բոլոր «թշնամութիւնը» չափուի կրնայ այնքան վնաս պատճառել Բարեգործականին, որքան, օրինակ, անոր կրթական ծրագրին առթիւ երեւան եկած նենգամտութիւնը: (Սելանիկը առաջին փորձն է տակաւին):

Մենք, «թշնամիներս», ուրիշ բան չենք պահանջեր Բարեգործականի վարիչներէն, եթէ ոչ աւելի պայծառ եւ աւելի պարզ ուղղութիւն, աւելի հաւատարմութիւն՝ իր իսկ հիմնական դրոյթին:

Այդ ծրագրին ո՞ր կէտին մէջ գրուած է դիրք բռնել զանազան ազգայնականներու Լեամ Թերթերու հանդէպ, եւ կարգադրութիւններ տարտղրել ազգ. իշխանութեանց գլխուն վերեւ:

Այդ ծրագրին ո՞ր բառը կը թելադրէ մարդիկ հովանաւորել եւ նեղ ուրիշներու դէմ, «բանիւ եւ գործով»:

Եւ վերջապէս, այդ ծրագի՞րն է որ կը թելադրէ խորութիւն տալ ուրիշներու հետ յարաբերութեան, զարգացնել մտաւոր — կրթական մշակներու միջեւ, զարգացնել արհեստագործական կազմակերպութիւնները, անդրադարձումը, անբարոյացումը կամ դառնութիւնը:

Բարեգործականը մեր հանրային կեանքին իրաւարար չէ, այլ ոչ ոքու ծառան:

Ինչո՞ւ կը լղճմէ իր կոչումը, հետզհետէ փողոց իջնելով:

Ինչո՞ւ, գոնէ մէկ անգամ, քննութիւն մը չի կատարեր ինքն իր մէջ, ծուռն ու շիտակը զանազանելու համար:

Միայն անտեսական տագնա՞պն է որ բազմութիւնները կը հեռացնէ Բարեգործականէն, թէ կա՛յ նաեւ հոգեկան տագնապ մը, որ կը բխի այդ հաստատութեան մութ գործերէն:

Ինչո՞ւ չեն ըմբռներ որ, նոյն իսկ բարեմիտ հետեւորդները զզուելած են այսօր, թէեւ չեն համարձակիր բաց խօսիլ...

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԶԳՈՒՇԱՑԷՔ ԱՐԿԱԾՆԵՐԷՆ

Նոբէն ազգարարութիւն, պատուէր կամ աղաչանք՝ ձեռագիրները մաքուր գրելու համար:

Ո՛վ որ մտիկ չընէր, կը պատժուի... իր իսկ ստորագրութեան տակ:

Նոր փա՞ստ կ'ուզէք:

1· «Ցառաջ»ի երկրորդ էջի քերթօղին, «Ալպեան օդեր»ու մէջ (20 սեպտ·), Բ· սիւնակ, վարէն վեր 10րդ տող, «ՍՈՒՏԻ»ն շարուեր եւ տպուեր է... «Սուրի»:

2· Գ· Արուլեանի նուիրուած դամբանականին մէջ (21 սեպտ·), հանգուցեալին «հոգիի ՄԵՂՈՒԹԻՒՆԸ» դարձեր է «հոգիի ՄԹՈՒԹԻՒՆ»...

Անշուշտ յանցաւորը միայն գրաշարը չէ:

Եւ սակայն, «արկած»ները անխուսափելի են մինչեւ իսկ տեղական թերթերուն մէջ, որ ունին տասնեակներով սրբագրիչներ, եւ ձեռագիրները գրաշարին կը յանձնեն մեքենագրուած:

Այս տողերը գրողին գիրն ալ կրնայ մրցիլ բեւեռագիրներու հետ: Բայց, գրաշարներուն համար գաղտնիք չունի անոր հիւսուածքը:

Եւ յետոյ, ինչ միշտ ներկայ ըլլալով, կրնայ հսկել եւ շտկել:

Կ'ուզէ՞ք որ իւրաքանչիւր յօդուածագիր կամ թղթակից խմբագրատուն հրաւիրուէր, անձամբ կարդալու համար իր փորձերը...

Զգուշացէք արկածներէն, մաքուր գրելով գոնէ ... արկածալի բառերը:

Արկածը մէկ անգամ կը պատահի եւ ոնոյն իսկ «փասած ֆլուբէ»ն չի կրնար փրկել:

Իսկ արկածը պատահելէն յետոյ, ո՛րո՛ւ օձիքէն կ'ուզէք բռնեցէք...

Վ.Ա.Հ.

ԹՈՒՐՔԵՒՑՈՒՆԱԿԱՆ ՍԻՐԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

— oo —

Յունաստանի վարչապետին եւ երկու նախարարներուն Էնկիւրիի այցելութեան առթիւ, Մ· Քէմալ իր ստորագրութիւնը կրող լուսանկարներէն մէկ մէկ օրինակ նուիրած է: Նոյնը ըրած են նաեւ Ըմմէք փաշա եւ Թեվֆիք Բիւշտի պէյ:

Ասոնցմէ զատ, Ըմմէք փաշա հեղինէն նախարարներուն նուիրած է մէկ մէկ ոսկիէ ծխատուփ, մէջը գրուած «11 սեպտ· 1933» եւ իր կողմէ ստորագրուած: Նուիրուած են նաեւ տեղական սաթէ ծխամորճներ եւ տեղական կերպասներ:

Պ· Ցալտարիս 1000 ոսկի նուիրած է Կարմիր Մահիկին:

ՁՈՐՍ ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՂՋԿԱՆ ՄԸ ՄԵՂՔԸ

— oo —

Օփերայի արուեստագէտներէն հոչակաւոր թենոր Ֆրանց ամառը օդափոխութեան գացած էր Լօռիան: Ամայի ծովափի մը վրայ, իր չորս տարեկան աղջիկը ջուրերուն հետ կը խաղար մօրէ մերկ, երբ ծերուկ ոստիկան գիւղացի մը երեւցաւ եւ ծուռ ծուռ նայելով հօրը երեսին, ազդարարեց·

— Կա՛մ բաղնիքի հագուստ մը հագցուր, կամ հանէ ջուրէն, հանրային բարոյականի դէմ է:

Հայրը ի զուր փորձեց համոզել թէ՝ երախաները օրէնքէ դուրս են, թէ չորս տարեկան աղջիկ մը չի կրնար գայթակղութիւն պատճառել: Նախկին գիւղացի, ինչ մըն ալ խիստ խօսեցաւ:

Ոստիկան – գիւղացի չհամոզուեցաւ, այլեւ նոր յանցանք մըն ալ աւելցուց, տեղեկագրելով թէ նախատած է իշխանութեան ներկայացուցիչը:

Թենորը դատուեցաւ առջի օր, եւ դատապարտուեցաւ 50 ֆրանքի տուգանքի, ոչ թէ աղջիկը մօրէ մերկ ձգելուն, այլ ոստիկան – գիւղացին արգահատ ըլլալուն համար...

Պատիժը չպիտի գործադրուի, ըստ սովորութեան, առաջին յանցանքն ըլլալով:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԸՄՄԷՔ ՓԱՇԱ ՍՕՓԻԱՅԻ ՄԷՋ

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԽՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Սօֆիայէն կը հեռագրեն սեպտ· 20 թուականով.— Թուրքիոյ վարչապետ Ըմմէք փաշա եւ արտաքին գործավար Թեվֆիք Բիւշտի պէյ Սօֆիա հասան այսօր, եւ ընդունուեցան վարչապետ Պ· Մուշանովի եւ միւս նախարարներուն կողմէ:

Կառախումբը գիծէն դուրս հանելու փորձ?

Դարձեալ Սօֆիայէն կը հեռագրեն, միեւնոյն թուականով.—

Ըմմէք փաշան եւ Թեվֆիք Բիւշտի պէյը փոխադրող կառախումբը գիծէն դուրս հանելու փորձ մը կատարուեցաւ երէկ իրմիքի մէջ: Մահափորձին հեղինակները որոշ հեռաւորութեան մը վրայ հաներ էին գիծերը: Դաւադրութիւնը ժամանակին երեւան հանուած ըլլալով, ճամբորդները վար իջան եւ դէպի Պոլիս ճամբան շարունակեցին շոգեկառքով: Մնացեալ ճամբուն վրայ արտակարգ զգուշութիւններ ձեռք առնուած էին: Պուլկարական մասնաւոր կառախումբը որ Պոլիսէն Սօֆիա պիտի փոխադրէր թուրք նախարարները, իր առջեւը ձգած էր շոգեշարժ մեքենայ մը, իբրեւ ուղեցոյց: Թրքական իշխանութեանց պահանջին վրայ, Սօֆիայի ոստիկանութիւնը կրկնապատկած էր հսկողութիւնը եւ երէկ իրիկուն Սօֆիայի փողոցները պարպուած էին: Աւելի ևս հարիւր կասկածելիներ ձերբակալուեցան: (Ուրիշ հեռագիր մը կը հաշուէ երեք հարիւր: Դաւադրութեան լուրը տուած է միայն մէկ թերթ):

Ըմմէք փաշա հերքեց թէ թուրք-իւլուսական դաշնագիրը զինուորական գաղտնի տրամադրութիւններ կը պարունակէ երրորդ պետութեանց, մասնաւորապէս Պուլկարիոյ դէմ:

⁂ «Թրակիա» կազմակերպութիւնը, որ Թուրքիոյ բշնամի է, որոշած էր համաժողով գումարել Գըրճալիի մէջ, բայց Պուլկարիոյ ներքին նախարարութիւնը արգիլած էր:

Այս պատճառով, Թրակիա կազմակերպութեան վառնայի մասնաճիւղը ժողով մը գումարեց իր կեդրոնին մէջ եւ բուռն կերպով բողոքից իրենց համաժողովին արգիլուելուն դէմ: Միւս կողմէ, ժողովուրդին ուղղեց յայտարարութիւն մը, ուր կ'ըսուի ի մէջ այլոց·

— «Ամբողջ Թրակիան (այսինքն մինչեւ Էնոս – Միտիա գիծը) պէտք է կցուի Պուլկարիոյ: Մեր երկրին փրկութիւնը միայն Միջերկրականի մէջ է»:

Ցալտարիս կը շարունակէ փառաբանել

Վարչապետ Ցալտարիս Աթէնքի մէջ ալ արժանացաւ փառաւոր ընդունելութեան մը, համաձայն պաշտօնական հեռագիրներու: Ամբողջ քաղաքը զարդարուած էր հելլէնական եւ թրքական դրօշներով: Դիչերը լուսավառութիւններ տեղի ունեցան: Ահագին բազմութիւն խռնուած էր Սինտաղմայի հրապարակը: Աթէնքի քաղաքապետին ուղերձէն յետոյ, Պ· Ցալտարիս ճառ մը խօսեցաւ հանրապետութեանց նախարարութեան պատշգամէն: Մանաւորապէս չեշտեց թէ թուրք-իւլուսական դաշնագիրը, առանց երրորդի մը դէմ ուղղուած ըլլալու, կ'երաշխաւորէ Յունաստանի եւ Թուրքիոյ սահմանները: Այս կերպով, երկու երկիրները կրնան ազատօրէն եւ առանց մտահոգութեան չարունակել իրենց խաղաղասիրական գործը: Ցալտարիս յայտարարեց թէ իր համբերութեան առեն տեսաւ որ թուրք ազգին վարիչները եւ ժողովուրդը անկեղծօրէն բարեկամ են Յունաստանի եւ կ'ուզեն սերտօրէն գործակցիլ խաղաղութեան համար: Վերջացնելով, վարչապետը յորդորեց պահպանել ներքին խաղաղութիւնը, որպէսզի կարելի ըլլայ լուծել օրուան ծանրակշիռ խնդիրները:

Բանակցութիւններ Ֆրանսայի եւ Ռուսիոյ միջեւ

Ջորեքշաբթի օր պաշտօնապէս սկսան բանակցութիւնները Ֆրանսայի եւ Խ· Միութեան միջեւ, զարկ տալու համար երկու երկիրներուն տնտեսական յարաբերութեանց: Խորհրդային պատուիրակն է Պ· Կուրեւիչ, որուն կ'աջակցին չորս մասնագէտներ: Առաջին խորհրդակցութիւնը նուիրուած էր ընդհանուր հարցերու: Բանակցութիւնները պիտի չարունակուին յառաջիկայ շաբթու:

Ո՞վ կրակի տուաւ Գեռմանիոյ Խորհրդարանը

Լոնտոնի մէջ կազմուած միջազգային առեանը հրատարակութեան տուաւ իր տեղեկագիրը, որ կ'եղրակացնէ թէ «ծանրակչիռ պատճառներ կան ենթադրելու թէ Բոլշեւիսմակը կրակի տրուած է ազգային – ընկերվարական կուսակցութեան պատկանող կարեւոր անձերու կամ անոնց գործակալներուն կողմէ»: Այս եզրակացութիւնը հիմնաւորելու համար, տեղեկագիրը կ'ըսէ·— 1· Ամբաստանեալ Վանտէր Լուպէ անդամ չէ համայնավար կուսակցութեան, այլ հակառակորդ, միւս կողմէ, բացարձակապէս անկարելի է որեւէ կապհաստատել համայնավար կուսակցութեան եւ հրդեհին միջեւ: Հետեւաբար, ամբաստանեալները Թորգլէր, Տիմիթրով, Փոփով եւ Թանեվ ոչ միայն անպարտ են իրենց վերագրուած ոճիրին մէջ, այլ եւ չունին անուղղակի կամ անուղղակի մեղսակցութիւնն հրդեհին մէջ:— 2· Առեանին (յանձնաժողով) ձեռքը եղած փաստաթուղթերը եւ լսուած բերանացի վկայութիւնները կ'ապացուցանեն թէ Վանտէր Լուպէ չէր կրնար մինակը կրակի տալ Պերլինի խորհրդարանը:— 3· Բոլշեւիսմակին մէջ մանելու եւ անկէ դուրս ելլելու բոլոր միջոցներուն քննութիւնը կը ցուցնէ թէ շատ հաւանական է որ հրձիգները օգտուած են այն սոսկալի ճամբէն որ խորհրդարանէն կ'առաջնորդէ անոր նախագահին բնակարանը:

⁂ *Ինչպէս գրած էինք, բուն պաշտօնական դատավարութիւնը սկսաւ երէկ, հինգշաբթի, Լայփցիկի մէջ: Գեռմանիոյ Գերագոյն առեանն է որ պիտի դատէ: Ամբողջ աշխարհ լարուած ուշադրութեամբ կը հետեւի դատավարութեան: Ամբաստանեալներէն միայն Հոլանտացին խոստովանութիւններ ըրած է: Երեք Պուլկարները եւ համայնավար Թորգլէր կը մերժեն ո՛ր եւ է մեղսակցութիւն: Ինչ որ ալ ըլլայ ամբաստանագիրը, Լայփցիկի դատավարութիւնը պիտի ջանայ լուսաբանել հետեւեալ կէտերը.—*

1· Ի՞նչպէս կարելի եղաւ կրակի տալ հանրային չէնք մը որ միշտ հսկողութեան տակ է եւ ուր մարդ չի կրնար մտնել առանց մանաւանդ արտօնութեան:

2· Տեղին վրայ ձերբակալուած է միայն մէկ հոգի: Արդ, ոստիկանութեան գեկոյցները կ'ըսեն թէ «կենդինարներով հրթիռ նիւթեր» պէտք եղած են եւ բազմաթիւ տեղերէ հրդեհ ձգած կամ ձգելու պատրաստուած են, շատ կարճ ժամանակի մը մէջ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

Ի ԽՆԴԻՐ ԱԶԳ. ՎԻՃԱԿԱԽԱՒԱՆՈՒԹԵԱՆ

— ⁂ —

Թերթերը սիւնակներով մանրամասնութիւններ կը հրատարակեն, Ֆրանսայի ազգային վիճակահանութեան աննախընթաց յաջողութեան մասին:

Ինչպէս գրած էինք, վիճակահանութեան տոմսերը, շրջաբերութեան հանուեցան չորեքշաբթի օր: Առտուն կանուխէն ահագին բազմութիւն խռնուած էր դրամատուներու, նամականատուներու, ծխավաճառներու եւ ուրիշ հաստատութեանց առջեւ, տոմսակ ճարելու համար: Դուռները հազիւ բացուած, պաշտօնեաները կը ծանուցանէին թէ տոմսակ չէ մնացած: Կեդրոնական նամականատան մէջ անգամ կարելի չէր տոմսակ ճարել ժամը 8ին:

Ամէն տեղ ալ, ճարպիկ մարդիկ ուզեցին օգտուիլ առիթէն: Հարցնողներուն տոմսակ կ'առաջարկէին 115, 120, նոյնիսկ 130 ֆրանկէն: Կային որ յանձրն կ'առնէին տասնոց տոմսակ ճարել 1200 ֆրանկէն: Երբ դիտողութիւն ըլլար, կը պատասխանէին·

— Տասնէն մէկը անպատճառ պիտի շահի առնուազն 200 ֆրանկ: Զարմանալի՞ է 1200 ֆրանկ պահանջել, փոխանակ 1000ի...

Վիճակահանութեան կազմակերպիչները իրենք ալ յանկարծակիի եկած էին:

Առաջին եւ երկրորդ տպագրութիւնները բոլորովին սպառած ըլլալով, այժմէն արձանագրութիւններ կը կատարուին Գ· եւ Դ· շարքերուն համար:

Այս առթիւ աւելորդ է յիշեցնել թէ՝ իրար անցնելու բան չկայ: Բոլոր շարքերն ալ միեւնոյն արժէքն ունին եւ միեւնոյն պատահութիւնները:

Վերջին տեղեկութիւններու համաձայն, նոր տոմսակներ պիտի հանուին հոկտ· 5ին, 20ին եւ նոյ· 5ին եւ յետոյ աւելի կարճ ընդհատումներով: Եթէ առաջին վիճակահանութիւնը կատարուի նոյ· 11ին, երկրորդն ալ տեղի պիտի ունենայ նոյ· 25ին:

Վիճակահանութիւնը միեւնոյն յաջողութիւնն ունեցած է գաւառներու, եւ մասնաւորապէս Մարսէյլի մէջ:

Կը նշանակէ թէ՝ դրամ շահելու բնական միջոցները սպառած են...

Բազմաթիւ հայ մտաւորականներ ալ արձանագրուած են ընկերովի եւ կը սպասեն... տոմսակներուն:

ՎԻՈԼԷՔ ԵՒ ՄԱՅՐԸ

ՆՈՐԷՆ ԴԷՄ ԴԻՄԱՑ

■■■

Յառաջիկայ շաբթու նորէն դէմ դիմաց պիտի հանուին Վիոլէք Նոզիէռ եւ մայրը:

Հարցաքննիչ դատաւորը կը շարունակէ լսել զանազան վկայութիւններ: Բայց շատեր սկսած են խուսափիլ: Այս կարգէն է Վիոլէքի ամէնէն մերձաւոր ընկերուհին, Մատլէն Տէպկ, որ կը մերժէ ներկայանալ: Հարցաքննիչ դատաւորը ամէն միջոց պիտի փորձէ, ծզելու համար այս աղջկան լռութիւնը, որովհետեւ շատ մը գաղտնիքներ գիտէ:

Միւս կողմէ, խստիւ կը փնտռուի մեծահարուստ գործարանատէր «Պ· Էմիլ»ը, վաթսուն տարեկան «պաշտպանը», որ առատաձեռնօրէն կ'օգնէր Վիոլէքի:

Տիկին Նոզիէռ ընդարձակ յուշագիր մը յանձնած է հարցաքննիչ դատաւրանին, որ տակաւին ժամանակ չէ ունեցած կարդալու...

Շարունակ անհանուն նամակներ կը հասնին հարցաքննիչ դատաւորին, զայն շփոթութեան մատնելու համար:

Կ'ըսուի թէ Նոզիէռներու տան մէջ գտնուած վաւերաշոտ պատկերները վերջին պահուն դրուած են, սեմենակներէն կախուած չըլլալով:

Ոստիկանութիւնը կը շարունակէ իր խուզարկութիւնները Փարիզի աշխարհիկ շրջանակներուն մէջ, երեւան հանելու համար Վիոլէքի ամբողջ կեանքը, դպրոցէն մինչեւ փողոց:

Նոր պատմութեան մը համաձայն, հայրասպան աղջիկը ծնած է իր հօրը եւ մօրը ամուսնութենէն հինգ ամիս յետոյ...

— ο —

— Ի՞նչ ես ուզում, իմ հոգուս... ասում էր ... դեմքին քնքշանքի ... Լալով ես եկել, ասա՛, ինչո՞ւ ես եկել ... Ես ... ես ... ես ուզում եմ ձեզ ... ասում էր ... ձեռքերը ... ես ... ես ... ես

ԻՄ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ 1915-1924

— ০·০ —

«Յուշք» իմոցի ընտրեալ տպագրութեանց առաջին հատորն է, որ կը պարունակէ իմ յուշերս Հայոց ցեղասպանութեան մասին։ Ես չեմ ուզեր ներկայացնել այդ գրքոյկը, որովհետև ինքնին կը խօսի։ Ես միայն կ՚ուզեմ ընդգծել այն կէտերը, որոնք ինծի համար ունին առանձին նշանակութիւն։

Ես սկսած չեմ գրել իմ յիշողութիւնները։ Ես ունեցած եմ միայն մտադրութիւն մը, որ ինծի համար ունի անձնական նշանակութիւն։ Ես կ՚ուզեմ ինծի համար ստեղծել մի տեսակ ապաստան, ուր կարենամ ապրիլ ինքս ինծի հետ, ինքս ինծի համար։ Ես կ՚ուզեմ ինծի համար ստեղծել մի տեսակ աշխարհ, ուր կարենամ ապրիլ ինքս ինծի հետ, ինքս ինծի համար։ Ես կ՚ուզեմ ինծի համար ստեղծել մի տեսակ աշխարհ, ուր կարենամ ապրիլ ինքս ինծի հետ, ինքս ինծի համար։

Յ. Իբրեւ հրձիգ ձերբակալուած Հոլանտացին չատոնց վտարուած է համայնավար կուսակցութենէն: Արդ, պաշտօնական զեկոյցները հրդեհին յաջորդ օրն իսկ համայնավար կուսակցութիւնը ներկայացուցին իբրեւ բուն հեղինակը այս արարքին:

⁂ Գերագոյն ատեանին հինգ անդամները ինչ որ վճռեն, անվերաքննելի է: Անոնք պիտի ըսեն թէ ամբաստանեալները յանցաւո՞ր են իբրեւ հայրենիքի դաւաճաններ: Այնուհետեւ ինքնին կուգայ վճիռը,— մահապատիժ:

Դատավարութեան մանրամասնութիւնները ժողովուրդին կը հաղորդուին ձայնարձակներու միջոցաւ:

Ժողովներ, տեսակցութիւններ եւ ծրագիրներ

Բանի կը մօտենան զինաթափութեան խորհրդաժողովին գումարման օրերը, այնքան կը բազմանան դիւանագէտներու երթեւեկները, տեսակցութիւնները, եւ բանակցութիւնները:

Անգլիոյ նախարարական խորհուրդը կարեւոր ժողով մը գումարեց չորեքշաբթի օր, օրակարգ ունենալով զինաթափութեան խնդիրը եւ մասնաւորապէս արտաքին նախարարութեան խորհրդականին տեղեկագիրը՝ Փարիզի մէջ կատարուած բանակցութեանց մասին: Մասնաւոր զեկոյց չհրատարակուեցաւ այս մասին, բայց իրազեկներ կը հաւատեն թէ մեծ տարբերութիւններ չկան անգլիական եւ ֆրանսական տեսակէտներուն միջեւ: Անգլիական տեսակէտով, անհրաժեշտ է ամէն բանէ առաջ զինաթափութեան պայմանագիր մը ունենալ, ստուգելու համար սպառազինութիւնները: Դեռ վերջնական որոշում տրուած չէ այս մասին, բայց Լոնտոնի մէջ կը յուսան միջին ճամբայ մը գտնել, նոր բանակցութիւններով: Արտաքին նախարարը եւ իր խորհրդականը ժընեւ գացած ատեն կանգ պիտի առնեն Փարիզի մէջ, խորհրդակցելու համար ֆրանսական կառավարութեան եւ ամերիկեան պատուիրակին հետ: Պիտի տեսակցին նաեւ Գերմանիոյ եւ Իտալիոյ ներկայացուցիչներուն հետ:

⁂ Փարիզի պաշտօնական շրջանակները ձեռքի վրայ կը պատրաստեն Լեհաստանի արտաքին նախարարը, Պ. Պէք, որ հասաւ անցի օր: Այս առթիւ հրատարակուած զեկոյցը կ՚ըսէ թէ՝ երկու երկիրներու արտաքին նախարարները քննելով օրուան խնդիրները, հաստատեցին որ կատարեալ համաձայնութիւն կը տիրէ: Արեւելեան Եւրոպայի պետութեանց միջեւ կնքուած ոչ – յարձակման դաշինքն ալ բարերար ազդեցութիւն ունեցած է մասնաւորապէս Լեհաստանի եւ Ռուսիոյ յարաբերութեանց միջեւ:

Արտաքին նախարարը հացկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ Պ. Պէքի:

⁂ Թերթերը կը գրեն թէ՝ Իտալիան այլեւս չպիտի պահանջէ որ կրճատուին Ֆրանսայի սպառազինութիւնները, համակերպելով ներկայ մակարդակին: Ցեռոյ, չպիտի հակառակի որ ստուգում (հակակշիռ) կատարուի Գերմանիոյ սպառազինութեանց մասին: Բայց, փոխադարձաբար պիտի պահանջէ որ վերաքննութեան ենթարկուի Գերմանիոյ զինուորական կացութիւնը եւ որոշ զիջումներ ըլլան անոր, արտօնելով որ 200,000նոց բանակ մը պահէ, ինչպէս առաջարկած էր Պ. Մաքտոնըլտ:

Ոյժ տուէք նոր գրականութեան

ՏԱՐԱԾԵԼՈՎ «ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ ՅԱՌԱՋ»Ի

ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԿՈՒ ՀԱՏՈՐՆԵՐԸ

ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր, ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր...

(Հէքեաթ եւ բանաստեղծութիւն, 220 էջ)

Գրեց՝ ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐԻ

Գին Ֆրանսա՝ 15 ֆրանք, Պուլկարիա, Յունաստան, Ռումանիա եւ Պարսկաստան 18 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 20 ֆրանք

ԱՐԵ՛Ւ, ԱՐԵ՛Ւ...

(Հիւծախտաւորի մը կեանքէն, 144 էջ)

Գրեց՝ ՓԱՅԼԱԿ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

Գին՝ 10 ֆրանք

Դիմել ՅԱՌԱՋի, 17, Rue Damesme, PARIS

ՊԱՐԳԵՒ ԵԱՂՄՈՒՐԵԱՆ

Ամենավերջին պարերը, շատ դիւրուսոյցմէթոտով, իր մասնաւոր պարասրահին մէջ կամ այցելու: Ժամադրուելու համար գրել՝

88, Bld. de Port - Royal, PARIS (5e)

Կարտանի մէջ ՅԱՌԱՋի գործակալն է

Լ. ԳԱՅԱՃԱՆԵԱՆ

Epicerie — Puits Bivert, Gardanne

×

«ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի Լիոնի մէջ

« ՄԱՍԻՍ » ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ, 45 Rue de Bonnel

Կը ծախուի նաեւ « ՄՆՂՈՒ » երգիծաթերթը

⁂

Վալանսի մէջ ՅԱՌԱՋի գործակալն է

ՂԱԶԱՐ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

Հ. Յ. Դ.

Փարիզ եւ շրջակաները

ԱՌՆՈՒՎԻԼ-ԼԸ-ԿՈՆԷՍԻ «Վարդան» Ենթակոմիտէն ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշտ 8.30ին սովորական հաւաքատեղին: Օրակարգ. Ընտրութիւն եւ ընտրութիւն: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԻՍԻ-ԼԷ-ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ «Վռամեան» խումբի ընկերները ժողովի կը հրաւիրուին այս Երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին Ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Ընտրութիւն վարչութեան:

Գաւառ

ԼԻՈՆԻ Կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այսօր Ուրբաթ երեկոյ ժամը 9ին «Զարդարեան» գրադարանի սրահը: Կարեւոր օրակարգ:

ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՏՕԻ (Մարսէյլ) «Վռամեան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ, Հրայր, Կայծակ, Մուրատ եւ Գայլ Վահան խումբերը, այս Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 5ին սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ «Ռոստոմ» ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այսօր Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Բացակաները նկատի կ՚առնուին:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ «Իշխան» Ենթակոմիտէի ժողովը վաղը, Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ անդամատոմսով:

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐ»Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

30 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 8.30ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԱՌԱՒՕՏ

Ingénieurs CIVILSի ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Եւրոպական եւ հայկական պարեր:

×

ՊԱՆԵՒՕ – ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 8ին, Կիրակի օր

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

30 Սեպտեմբեր շաբաթ իրիկուն, Պրէպան Մարսէյէի մէջ

Մանրամասնութիւնները ժամանակին

Կը խնդրուի բոլոր Միութիւններէն նկատի ունենալ այդ թուականը:

Թէյասեղան

կազմակերպուած ԻՍԻ-ԼԷ-ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հ. Կ. ԽԱՉի մասնաճիւղին կողմէ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 7ին, ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ

կը խնդրուի նկատի ունենալ այդ թուականը:

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՕՓԷՐԷԹԻ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ա. ՏԱՐԻ — Ա. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ԲԱՑՈՒՄ 1933 - 934 ԹԱՏԵՐԱՇՐՋԱՆԻ

ՍՕՍԻԷԹԷ ՍԱՎԱՆԹԻ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

9 Rue Danton, Paris - Métro St. Micel եւ Odéon

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ՑԵՐԵԿ, ԺԱՄԸ 2.45ին

ՏԻԿԻՆ Մ. ՍՈՒՐԱԲԵԱՆ

Ամերիկա մեկնելէ առաջ վերջին անգամ կ՚երեւի փարիզահայ բեմին վրայ

կը ներկայացուի **Մէկ Բակ - Ջուր Պակ**

(Զուարթ Օփէրէթը երեք արար)

Հեղ.՝ Վ. Փափազեան (Լիլա), Երաժշ.՝ Ժ. Շահ-Պարոնեան, Ծաղ.՝ Գր. Վահան

կը մասնակցին փարիզահայ բեմի ամէնէն սիրուած դերասաններն ու դերասանուհիները:

Գիները.— Ա. կարգ 25, Բ. կարգ 15, Գ. կարգ 10, Դ. կարգ 7 ֆրանք:

Պարահանդէս Վիէնի մէջ

ՎԻԷՆԻ ԱՏԱՆԱՅԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ կազմակերպած է պարահանդէս մը, որ տեղի պիտի ունենայ վաղը շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Ի. Ա. Կ. սրահին մէջ, 150, rue Lafayette:

Մուտք այրերու՝ 3 ֆրանք, կիներու՝ 2 ֆրանք:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԷՅՎԷԻ եւ ՇՐՋԱՆԻ Հայրենակց. Միութեան ընդհ. ժողովը այս Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին, 22, rue Madame Curie, Պանեօ: Օրակարգ.— Նոր Վարչութեան ընտրութիւն եւ Ընթացիկ հարցեր: Կը հրաւիրուին անդամ եւ ոչ-անդամ բոլոր հայրենակիցները: Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի:

ԿԱՐԵՒՈՐ

Տանօթ Օրիորդ մը կը ստանձնէ ֆրանսերէնի, անգլերէնի, գերմաներէնի եւ հայերէնի դասեր տալ տուներու մէջ: դիմել Յառաջի վարչութեան:

Le Gérant : H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

HOMME — TAILLEUR — DAME

Toros Pekmezian

45, Rue de Trévise - Paris (9)

Ամէն ճաշակի եւ ամէն քսակի յարմար, կը կարէ չափու վրայ այրերու եւ կիներու տօկուն ու ճաշակաւոր հագուստներ. անգլիական ընտիր կերպասներէ:

ԳՈՅԱՄԱՐՏ օրացոյց 1934 Ե. Տարի

Սեպտեմբեր 30ին լոյս կը տեսնէ Մարսէյլի Հ. Յ. Դ. Պատանեկան Միութեան «ԳՈՅԱՄԱՐՏ» պատկերազարդ պատի օրացոյցը՝ Միութեան Տասնամեակին առթիւ:

Բովանդակութիւն.— Մեր քննական պատմութիւնը, սկիզբէն մինչեւ Վարդանանց (հետեւողութեամբ Հ. Ս. Տէր-Մովսէսեանի): Յեղափոխական դէմքեր եւ նշանակելի դէպքեր առանց կուսակցական խտրութեան, կրօնական տօները լրիւ:

Օրացոյցին ճակատը զետեղուած է Հ. Յ. Դ. Զինանշանը եզերուած հայկական զոյգ եռագոյններով, իսկ մէջտեղը դէպի Ազատութիւն նկարով, օրացոյցին տակը Դաշնակցութեան Երրորդութիւնը Յուշարձանով, ձախ եւ աջ կողմերը հինգական նկարներով:

Օրացոյցի թերթերուն մէջ զետեղուած են 25 նկարներ Հայոց Պատմութեան պատմական եւ յեղափոխական զանազան դէմքեր:

Օրացոյցը ամէն Հայու սրտին մօտիկ գործ մըն է եւ պատի զարդ մը բարեկամներու տրուելիք լաւագոյն նուէրը:

Այս տարուան օրացոյցին գեղեցկութիւնը եւ մաքրութիւնը աւելի գեղ բազանց ընելու համար, յանձնուած է Փարիզ, Հրանդ-Սամուէլի խնամքին:

Հայրենակիցնե՛ր, ինչպէս գիտէք անցեալ տարի երկրորդ տպագրութիւնով դարձեալ չկրցանք գոհացում տալ բոլոր ապսպրանքներուն, ուստի այս տարի որոշուած է առաջին տպագրութիւնով միայն բաւականանալ, ուստի աճապարեցէք՝ չզրկուելու համար այս գեղեցիկ եւ խնամուած գործէն:

դիմել Միութեանս հասցէին K. Antikian, 49, rue Nationale, Marseille

Փարիզի եւ շրջաններու ընդհ. գործակալ՝ Գրատուն Հրանդ-Սամուէլ 51, rue Mr. le Prince, Paris (5):

Լիոն եւ Տէսին, Վահան Հիւսեան, 3, rue Tellier. Décines:

Պէյրութ Գրատուն Ապաճեան եղբայրներու:

Հալէպ Խորէն Գրքսէլեան, 22, rue Boustan Kulak:

Աղեքսանդրիա, Ներսէս Ղազիկեան Գրատուն:

Գին Մարսէյլի համար 5 ֆրանք: Գաւառներ եւ Արտասահման 5.50 ֆր.

ՎԱՐՁՈՒ ԲՆԱԿԱՐԱՆ CONFORT MODERNE բարձրադիր, օդաւոր եւ լուսաւոր: 6 սենեակ, նախասենեակ, երկու W. C. կեդրոնական ջեռուցում, տաք եւ պաղ ջուր. լոգարան, կազ եւ ելեկտրականութիւն: Վարձք (tout compris) 9000 ֆրանք: Դիմել՝ 5, Route d'Orléans: Փորթ տ'Օրլէանէն հինգ վայրկեան հեռու:

Հաղորդկ. Միջոց.— Porte d'Orléansէն առնել 88 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Station Grang Ory:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԼՈՒՐԵՐ ՔՈՂՔԷՆ (Գ. Գեղարքունի) 10 ֆր.: ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր (Նարդունի) 15 ֆր.: ՇԱՔԷ, Արեւելեան իշխանուհին 20: Եսքը, է. Մարիա-Ռեմարք 20. ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԵՐԳԱՐԱՆ, տպգր. Աթէնք, 1932, 636 էջ, կազմեալ, 30 ֆրանք: ՋՈՅԳ ՈՃԻՐՆԵՐ, կազմ. 10 ֆր.: ԽԻԱՋԱԿԱՊԵՏԸ, Բ. տպգր. կազմ. 25 ֆր. ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԵՐ (Գ. Քաթիպա) 6 ֆր.: Սայեաթ Նովա 6 ֆր.: Հայ պարսկահայ բարեկամիս հետ (Լ. Մեսրոպ) 5 ֆր.: Կոոպերացիա (Վ. Տոտովենց) 10 ֆր.: Թէոֆանօ 25 ֆր.: Վոսփորի գաղտնիքը 30 ֆր.: Հայաստանի Աշխարհագրութիւն (Պապէսեան) 10 ֆր.: Իմաստութեան քառեակներ (Ք. Զ.) 5 ֆր.: Մանկական Աշխարհ (Մարգպետ) 5 ֆր.: Ութ հէքեաթներ (Ա. 5 ֆր.: Ծովին աղջիկը 5 ֆր.: Թալիսման 5 ֆր.: Պարտուածներ՝ (Ա. Ահարոնեան) 10 ֆրանք:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ.— ԱՐԱՐԱՏԻ ԱՐԾԻՒԸ (Ս. Բիւրատ) 5 ֆր.: ՔՈՐՐՍ... 8 ֆր.: ԱՆՈՒՇ, հայկ. օբէրեթ 5 ֆր. եւայլն:

Պահանջել մեր ընդարձակ ցուցակը:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ, Գոդծ.— 955 ֆրանք:
ՓԱՐԻԶ (17), Գ. Ս.— 70:
ՐԻԼԻ, Ժ. Թոմ.— 35:
ԹԱՒՐԻԶ, Գոդծ.— 1000:
ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ, Գ. Անդ.— 210:
ՄԱՐՍԷՅԼ, Ա. Միութ.— 30:
ՊՈՐՏՕ, Գոդծ.— 200:
ՄԷՇԷՏ, Մ. Ա.— 786:
ՔԱՎԱՅԵՈՆ, Ման.— 20:
ԼԻՈՆ, Պետր.— 35:
ՄԱՔՈՆ, Տօլ.— 70:
ՄԱՐՍԷՅԼ, Թէր.— 200:
ՔՐԷՕԶՕ, Ա. Ա.— 35:
ՔԼԷՐՄՈՆ ՖԷՐԱՆ, Լ. Թ.— 140:
ՕՊԸՆԱ, Ս. Վ.— 35:
ՔՈՄՓԻԷՆ, Ա. Արք.— 105:
ՎԱԼԱՆՍ, Գոդծ.— 427:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Եղիսաբեթ Սարգիսեան կը փնտռէ իր քոյրը՝ Կիւլիզար Բալթեան, որ կը գտնուէր Tarare Ֆրանսա: Իմացնել Պ. Ճիվան Սոնիկեանի, 15, rue Tustal, Bordeaux (Girond):

— Պիթլիսի Խուլթիկ գիւղացի Մանուկ Պարոնեան, կամ Սեդրակ կը փնտռէ Խուլթիկ գիւղացի Աւետիս Զերքոեան, որ 1918ին, Սուրիոյ ֆրանսական բանակին պահեստներէն մէկուն մօտ խոհարար եղած է: Իր մասին լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել Մանուկ Պարոնեանի 80, rue Longue des Capucines, Marseille:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (64)

ԱՀԱԲԵԿԻՉԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

ՉՈՐՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

ՋՈՒՇՆԻՆԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Այդտեղ մեզի կը սպասէր Սիլրէրբէրգ: Փոխեցինք մեր հագուստները եւ ընկերակցութեամբ Սիլրէրբէրգի եւ Բոււէնկոյի, մեկնեցանք այս վերջինին տունը: Բոււէնկօ գործադուլի էր, կը բնակէր խուռա եւ մութ նկուղի մը մէջ: Կարելի չէր ենթադրել թէ ոստիկանութիւնը կրնար գալ խուզարկելու մեր այս ապաստանը:

Ազատած էի:

Սիլրէրբէրգ, փախուստին ձեռնարկին ու վարիչը, կարծեցեր իր պագրինը: Այնքան ուրախ էր, որ կը համբուրէր մեզ, Սուլիմատիցկին եւ զիս: Սակայն իրեն կը սպասէր ուրիշ գործ մըն ալ, գործ մը ոչ նուազ դժուար,— կազմակերպել մեր փախուստը դէպի արտասահման: Ամբողջ ոստիկանութիւնը ոտքի էր հիմա: Քաղաքին մէջ եւ քաղաքին շուրջը, ամէն կողմ ոստիկաններ կային հետեւակ եւ ձիաւոր: Պէտք էր անցնիլ այս ցանցին մէջէն:

Սուլիմատիցկի, ինք եւս, ուրախ էր: Պէտք է ըսեմ թէ ինծի տրուած չէ երբեք հանդիպատես ըլլալ այսքան հանդարտ քաջութեան մը, զոր ցոյց տուաւ ան, այդ գիշեր: Եւ դեռ չեմ խօսիր զոհողութեան իր ոգիին մասին, վերջապէս, չէ՞ որ բոլորովին օտար էի իրեն:

Այդ օրը, Բոււէնկոյի բնակարանին մէջ, խմբագրեցինք հետեւեալ յայտարարութիւնը, զոր տպել տուինք բազմաթիւ օրինակներով.—

« Յուլիս 15 — 16ի գիշերը, էս – էր կուսակցութեան Մարտական Մարմնին որոշումով եւ Լիթուանիոյ 51րդ գունդէն կամաւոր Վ. Մ. Սուլիմատիցկիի օժանդակութեամբ՝ բանտէն ազատուեցաւ էս – էր կուսակցութեան անդամ՝ Բորիս Վիկտորովիչ Սավինկով, որ կը գտնուէր Սեւաստոպոլի զինուորական բանտը:

Սեւաստապոլ, 16 յուլիս 1906 »:

Երբ իրիկուն եղաւ, հեռացանք Բոււէնկոյի բնակարանէն: Հագեր էին բանուորական շապիկ ու գդակ: Հինգ հոգի էինք,— Սիլրէրբէրգ, Սուլիմատիցկի, Բոււէնկօ, ես եւ մեր առաջնորդը Սէսլի, ուսանող ծարտարագիտական վարժարանի:

Սէսլի մեզի ցոյց պիտի տար ճամբան, որ, անցնելով քաղաքին եւ ամրացումներուն մէջէն, պիտի տանէր գերման գաղթականի մը՝ Կարլ Սապալբէրգի ագարակը: Այդտեղ մեզի պատրաստուած էր ապաստան մը բնակութեան համար: Հեռու էր: Ընտրեցինք կարճ ճամբայ մը: Բոււէնկօ, Սիլրէրբէրգ եւ Սէսլի կարծես չէին գիտեր թէ ինչ է յոգնութիւնը: Սակայն Սուլիմատիցկիի եւ ինծի համար, գիշեր մը անքուն անցընելէ յետոյ, ստանալի էր 40 քիլոմեթր երկար այս ճամբորդութիւնը: Սէսլի կ՚աշխատէր փութացնել մեր քայլերը, որպէսզի ագարակ հասնէինք գիշեր չեղած: Զինուած էինք բոլորս ալ: Սակայն բարեբախտաբար մեր ճամբուն վրայ ոստիկանի չհանդիպեցանք:

Սապալբէրգի ագարակը կը գտնուէր նեղ հովիտի մը մէջ, չորս բոլորը բըլուրներ: Բլուրներէն մէկուն վրայ դէտ մը դրինք, շարունակ աչքի տակ պահելու համար Սեւաստապոլի ճամբան: Սապալբէրգի մեծ տղան, 14 տարու լաճ մը, կը կատարէր պահակի այդ պաշտօնը, օրն ի բուն սպասելով այդ տեղ: Գիշերը կը փոխէինք պահակը, եւ այնտեղ կը հսկէին Սիլրէրբէրգ եւ Սապալբէրգ: Զգուշութեան համար, գիշերը չէինք պառկեր ագարակին մէջ, այլ հեռուն, անտառին մէջ, բաց երկինքի տակ: Իրիկունը Սիլրէրբէրգ անտառին մէջ մեզի համար ապահով տեղ մը կ՚ընտրէր, գետինը կը փռէր փսիաթ մը, բոլորս կը ծածկէր խոշոր վերմակով մը եւ մենք կը քնանայինք, մեր մօտը դրած մեր զէնքերը, մինչ անդին բլուրին վրայ կը հսկէր մեր պահակը: Եթէ նոյնիսկ ջոկատ մը զինուոր պաշարէր ագարակը, մենք դարձեալ միջոց կ՚ունենայինք փախչելու եւ պահուըտելու քարանձաւներու մէջ, որ կը գտնուէին մօտակայ լերան ստորոտը:

Այն տաք օրերը, զորս անցուցինք ագարակին մէջ, կը կազմեն իմ կեանքիս լաւագոյն յիշատակները: Սապալբէրգ բազմանդամ ընտանիք մը ունէր: Շուտով բարեկամացանք իր զաւակներուն հետ: Այս փոքրիկները գիտէին թէ ինչ կ՚անցնէր կը գտնար: Եւ իւրաքանչիւրը կ՚աշխատէր իր ձեռքէն եկածը ընել՝ օգտակար ըլլալու համար մեզի որ եւ է ձեւով: Յաճախ կ՚օգնէին իրենց մեծ եղբօր, որ կը հսկէր Սեւաստապոլի ճամբուն վրայ: Անոնց պահակութեան տակ՝ ապահով կը զգայինք մենք մեզ:

Ագարակին տէրը, Կարլ Սապալբէրգ, 40 անցած մարդ մըն էր, դէմքը արեւէն այրած, գիւղացիի կոշտացած ձեռքերով: Յաճախ իր հետ ժամերով կը նստէինք բլուրներէն մէկուն վրայ, ուրկէ կարելի էր տեսնել լեռներու ամփիթատրոնը: Ինծի կը պատմէր իր կեանքը, կը բացատրէր թէ ինչու, 40 տարեկանին, յեղափոխական էր եղած: Իր կեանքը անցուցած էր աշխատանքի, զրկանքի եւ տառապանքի մէջ: Իր կինը, մօտիկ հայրենակցուհի մը, կը բաժնէր ընտանիքին ծանր հոգերը:

Օր մը ըսաւ ինծի.

— Գիտէ՞ք, որոշած եմ ամբողջովին նուիրուիլ յեղափոխական գործունէութեան:

— Ի՞նչպէս, ագարակը պիտի գե՞ք:

— Այո, պիտի ձգեմ ագարակը պիտի գործեմ իբրեւ յեղափոխական:

— Իսկ ձեր տղա՞քը:

— Անոնք առանց ինծի ալ կ՚ապրին:

Ինծի ըսի թէ սխալ կ՚ընէր, թէ կարգ մը չունէր՝ պէտք չէ յեղափոխական դառնալու, եւ որ կրնար օգտակար ըլլալ իր ագարակին մէջ, ապաստան տալով, զէնք պահելով, պատսպարելով, ինչ որ քանիցս ըրած էր. Սակայն յեղափոխութեան համար: Սապալբէրգ համաձայն չէր ինծի:

Ըսաւ վերջապէս.

— Դուք արտասահման կ՚երթաք, Զիս ալ տարէք ձեր հետ: Կ՚ուզեմ ծանօթանալ Բրեշկովսկայայի եւ Գոցի հետ: Ցետոյ պիտի վերադառնամ մօտի շրջանը, գիւղացիներուս մօտ:

(Շարունակելի)

ՀԱՄԱԼ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) R. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration — 17, Rue Damesme PARIS (13e)

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ — Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԱԽԻՒՂԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆՔ ՊԱՏԱՍՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵԹԱՄՍԵԱՅ	ՕՐԱՄՍԵԱՅ
Իրանահ եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Ջուխոսլաւիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ Երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՇԱԲԱԹ 23 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1933

23 Septembre 1933

ՅՐԿ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2299 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Կ՚ԱՐԺԷ՞Ր ՋԲԱՂԻԼ...

Սոֆիայի «Ազատ Խօսք»ը երեք խմբագրական նուիրած է կոչի մը, որ Փարիզի մէջ տպուած եւ բաշխուած է ազ ու ձախ։

Առաջին օրէն մեր ձեռքն էր այդ չոչորթապատումը, բայց չուզեցինք զրաղիլ։

Քանի որ մեր պաշտօնակիցը հարկ դատեր է իր մասին լուսաբանել այս նոր դաւը, երկու խօսք ալ մենք կողմէ։

Կոչը կը յանձնարարէ «գաւառի եւ ամէն քաղաքներու մէջ կազմել մասնաճիւղեր, եւ յարաբերիլ Կեդր. Յանձնախումբին հետ»։

Ու վերջապէս, իբրեւ գործնական եզրակացութիւն այս բոլորին.

— «Կազմակերպեցէ՛ք տեղական միջինկներ ընդդէմ դաշնակ տերրորիզմի եւ դաշնակ ռեժիմներու շարանը ծանօթացուցէք բոլորին՝ իրենց իսկական գոյներով եւ դրդապատճառներով։ Հանգանակեցէ՛ք եւ տուէ՛ք ձեր լուման ի նպաստ դաշնակ տերրորի զոհերու։ Ամէն տեղ, աշխատանքի վայրերէն մինչեւ ձեր հաւաքատեղիները, հնչեցուցէ՛ք դաշնակ ահաբեկչութեան դէմ պայքարի զանգակը»։

×

Այսպէ՛ս, ուրեմն, ճակատ մը եւս կը յարդարուի Հ. Յ. Դաշնակցութեան դէմ։

Աւելի ճիշդ՝ հին, հանրածանօթ ճակատն է որ կը վերակազմուի նոր դիմակի մը տակ, չհագործելով դժբախտ, այլ պատահական դէպքեր։

Կոչը կ՚ըսէ.— «Տասը տարուայ ընթացքին, տասնեակներով ահաբեկներ ինկան դաշնակ գնդակի տակ»։

Լաւ կարդացէք,— «Տասնեակներով ընկերներ»։

Իսկ իրրեւ փաստ կը յիշէ միայն հինգ դէպքեր, որոնց մէկը միւսին հետ կապ չունի, որոնց ամէն մէկուն պատմութիւնը զաղափար չէ նոյն իսկ իրենց համար։

Արդ, ձեռնարկին կազմակերպութեան ձեւը եւ այս արիւնբուռն թուղթիկին լեզուն իսկ որ եւ է կասկած չեն ձգեր հետապնդուած նպատակին մասին։

Մնանաւանդ որ, այս ամբողջի եւ դաւադիր ձեռնարկին հեղինակները կը յիշե՛ն Դաշնակցութեան վերագրուած դէպքերը, այդ կը մոռնա՛ն նոյն Դաշնակցութեան տուած զոհերը։

Անոնք չեն մոռցած Լիոնի Պաղտասարեանը, որ իրենց իսկ (Պէյրութ), որ ինկաւ իրենց կաթընկերներուն ձեռքով։

Անոնք լսե՛ր են որ Ադամեան մը սպանուած է Սելանիկի մէջ, գիւրիմացութեամբ, սակայն երբեք չեն իմացած դաշնակցական Պարբինեանի կանխորոշ սպանութիւնը, Աթէնքի մէջ։

Կը նշանակէ թէ, մեր դիմացն ունինք «քլիք» մը — հին հրեշը — որ կ՚ուզէ խարել ու մոլորեցնել միամիտները, կերպարանք փոխելով։

Այս նոյն «քլիք»ը երէկ Թոյն կը ցանէր Հօկի բերնով, եւ գլայար ինկաւ իր լարած թակարդին մէջ։

Ան, տակաւին քանի մը ամիս առաջ, Ֆրանսացի բանուորները կը դրդէր խանգարելու դաշնակցական հանդէսները, օգնութեան հասնելով ոչ — յարձակման դաշինքը եւ ոստիկանութիւնը։

Ան գարշելի քսութիւնները գրել կուտար Ֆրանսերէն թերթերու մէջ, իբրեւ ֆաշական, մարդասպան, ահաբեկիչ ներկայացնելով դաշնակ»ները եւ պահանջելով անոնց վտարումը։

Եւ հիմա հագեր է «Դաշնակ տերրորի զոհերու պաշտպանութեան» խարդախ շապիկը, աւելի եւս պղտորելու համար թունաւորած նպատակին մասին։

Մնանաւանդ որ, այս ամբողջի եւ դաւադիր ձեռնարկին հեղինակները կը յիշե՛ն Դաշնակցութեան վերագրուած դէպքերը, այդ կը մոռնա՛ն նոյն Դաշնակցութեան տուած զոհերը։

Անոնք չեն մոռցած Լիոնի Պաղտասարեանը, որ իրենց իսկ (Պէյրութ), որ ինկաւ իրենց կաթընկերներուն ձեռքով։

Անոնք լսե՛ր են որ Ադամեան մը սպանուած է Սելանիկի մէջ, գիւրիմացութեամբ, սակայն երբեք չեն իմացած դաշնակցական Պարբինեանի կանխորոշ սպանութիւնը, Աթէնքի մէջ։

Կը նշանակէ թէ, մեր դիմացն ունինք «քլիք» մը — հին հրեշը — որ կ՚ուզէ խարել ու մոլորեցնել միամիտները, կերպարանք փոխելով։

Այս նոյն «քլիք»ը երէկ Թոյն կը ցանէր Հօկի բերնով, եւ գլայար ինկաւ իր լարած թակարդին մէջ։

Ան, տակաւին քանի մը ամիս առաջ, Ֆրանսացի բանուորները կը դրդէր խանգարելու դաշնակցական հանդէսները, օգնութեան հասնելով ոչ — յարձակման դաշինքը եւ ոստիկանութիւնը։

Ան գարշելի քսութիւնները գրել կուտար Ֆրանսերէն թերթերու մէջ, իբրեւ ֆաշական, մարդասպան, ահաբեկիչ ներկայացնելով դաշնակ»ները եւ պահանջելով անոնց վտարումը։

Եւ հիմա հագեր է «Դաշնակ տերրորի զոհերու պաշտպանութեան» խարդախ շապիկը, աւելի եւս պղտորելու համար թունաւորած նպատակին մասին։

Մնանաւանդ որ, այս ամբողջի եւ դաւադիր ձեռնարկին հեղինակները կը յիշե՛ն Դաշնակցութեան վերագրուած դէպքերը, այդ կը մոռնա՛ն նոյն Դաշնակցութեան տուած զոհերը։

Անոնք չեն մոռցած Լիոնի Պաղտասարեանը, որ իրենց իսկ (Պէյրութ), որ ինկաւ իրենց կաթընկերներուն ձեռքով։

Անոնք լսե՛ր են որ Ադամեան մը սպանուած է Սելանիկի մէջ, գիւրիմացութեամբ, սակայն երբեք չեն իմացած դաշնակցական Պարբինեանի կանխորոշ սպանութիւնը, Աթէնքի մէջ։

Կը նշանակէ թէ, մեր դիմացն ունինք «քլիք» մը — հին հրեշը — որ կ՚ուզէ խարել ու մոլորեցնել միամիտները, կերպարանք փոխելով։

Այս նոյն «քլիք»ը երէկ Թոյն կը ցանէր Հօկի բերնով, եւ գլայար ինկաւ իր լարած թակարդին մէջ։

Ան, տակաւին քանի մը ամիս առաջ, Ֆրանսացի բանուորները կը դրդէր խանգարելու դաշնակցական հանդէսները, օգնութեան հասնելով ոչ — յարձակման դաշինքը եւ ոստիկանութիւնը։

Ան գարշելի քսութիւնները գրել կուտար Ֆրանսերէն թերթերու մէջ, իբրեւ ֆաշական, մարդասպան, ահաբեկիչ ներկայացնելով դաշնակ»ները եւ պահանջելով անոնց վտարումը։

Եւ հիմա հագեր է «Դաշնակ տերրորի զոհերու պաշտպանութեան» խարդախ շապիկը, աւելի եւս պղտորելու համար թունաւորած նպատակին մասին։

Մնանաւանդ որ, այս ամբողջի եւ դաւադիր ձեռնարկին հեղինակները կը յիշե՛ն Դաշնակցութեան վերագրուած դէպքերը, այդ կը մոռնա՛ն նոյն Դաշնակցութեան տուած զոհերը։

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ՇՐՋԱԴԱՐՁԻ ՄԵՋ ԿԱՏԱԾ ԴԱՀԻՃԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎ

5-ՐԴ ՕՐՎԱՆ ԻՐԱՎԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Տնտեսական ներկայ դրութեան մէջ ամէն մարդ կը տեսնէ, որ մեր ժողովուրդին մեծ մասը ոչ միայն ապրելու համար բաւական միջոցներ չունի, այլ նաեւ ամէն օր աւելի կը տկարանայ, կը թշուառանայ, կը զրկուի ամէն տեսակ հանգիստէ, ամէն տեսակ ապահովութենէ, ամէն տեսակ յոյսէ։ Ամէն օր աւելի կը բազմանան անոնք, որոնք ոչ միայն ապրելու միջոցներ չունին, այլ նաեւ ապրելու ուժ չունին

լցնէին հողի տակ, չնայած որ կառավարութիւնը խոստանում էր հաց տալ վարպետներին: Մեզ հետ էր եւ մի փոս փորողներին: Մեզ համայնավար: Նա մեզ պատմում էր եւ ասում.

— « Սա ի՞նչ է որ, մի ամիս սրանից առաջ ես գտնւում էի «ուտարշիկ»ների դիրքում շարքում եւ մեզ ուղարկեցին գիւղում շրջելու, տալով մեզ մօտաւորապէս հառասուն փութ հաց որ բաժանենք նրանց ովքեր կը ցանկանան փոս փորելու դիակները լցնելու համար, բայց գժբախտաբար գիւղերում մարդիկ չէինք տեսնում, համարեա թէ բոլորը մահացել էին, մտնում էինք նկուղներ եւ մարդիկ բոլոր թափուած գետնին, ուռած եւ շատ շատեր մեռած նայէ եւ մարդիկ բոլոր թափուած գետնին, ուռած եւ շատ շատեր մեռած դիակներ եւ ինչ էինք տեսնում, կանչում էինք որ գնան փոս փորելու դիակները թաղելու եւ խոստանում էինք էս աշխատանքի համար հաց տալ: Նախ հաւատացին մեզ, երբ:— թողէ մեզ ի սէր Աստուծոյ,— թողէ մեզ ի սէր Աստուծոյ,— թողէ մեզ ի սէր Աստուծոյ, դուք հանգիստ մեռնիք :Ահա այս էր, գնէ հանգիստ մեռնիք :Ահա այս էր ամբողջ կուրանի, Դոնի եւ Թէրէքի շրջանների վիճակը:

Ջանգեզուրից մի կին գրում է իր ամուսնին, թէ այլեւս գիւղը նամակ մի տանի, որովհետեւ գիւղերում ոչինչ դրի որովհետեւ գիւղերում ոչինչ դրի ուտելու, ուստի ենթարկուած չլայ ուտելու, ուստի ենթարկուած չլայ սովամահութեան, այդ նկատի սովամահութեան, այդ նկատի ունենալով վերցրի երեխաները եւ գունենալով վերցրի երեխաները եւ գնում ենք թափառելու քաղաքները: նում ենք թափառելու քաղաքները: Նամ ենք թափառելու ուժ կայ, Նամ ենք թափառելու ուժ կայ, գիտի որ դեռ ոտքերում ուժ կայ, գիտի որ դեռ ոտքերում ուժ կայ, մի գուցէ կարողանամ կեանքներս փրկել սովից:

Կան Ախարատսից եկողներ, քանի որ էլ որ դուրս են եկել էնտեղից, նոյնպէս պատմում են անասելի կացութիւնը էդ երկրում: Ահա եւ սրանց պատմածը: Ամէն օր, օրը երկու անգամ առաւօտ եւ երեկոյեան ամօթ դառնում էր քաղաքը, հաւաքում էր բոլոր չքնում էր քաղաքը, հաւաքում էր բոլոր մահացել էին նախօրօք պատրաստած եւ քաղաքից դուրս փոսերում: Ախարատում մեռելների դները հետեւեալն է: Ցորեն ալիւր չուկայում փութը 320 ր., եղիպտացորենի ալիւրը փ. 180 ր., գարիի փութը 150 ր., ջնդխնձոր քիլոն 8 ր., մի հատ արդէն դրած ձուկ 8 ր., քալամ քիլոն 3 ր., մի հատ ոչխար 700 ր., հաւ 40 ր. մի զոյգ կաթ 6 ր., մի ձի 2000 մինչեւ 3000 ր., կովը 6000 ր., մի զոյգ կօշիկ 150 ր., տաւարից ոսկի 800 ր., մի ոտար 200 ր., քարխլոի չիչ 4 ր., օշխարի միս քիլոն 30 ր., ուղտի միս 20 ր., եփած կրեայ մի «պօրշին» 4 ր., մկնկ չիչ գինի 11 ր., օղի 20 ր., իսկ Դաշքենտում քաղաքում մի փութ ալիւր 650 ր., եւ նմանապէս մնացեալ բոլոր մթերքների դները կրկնակի արժէք ունին այնտեղ. բայց Ախարատում որոշ չափով էժան է քանի որ սահմանին մօտ է:

ՄԿՐՏԻՉ ՇԱՐՈՑԵԱՆ

ԳՐՔԻ ՕՐ

Մի՛ մոռնաք: Փարիզի մէջ « Մշակոյթի Օր »ը կը տօնուի հոկտ. 7ին: Մի՛ մոռնաք նաեւ ձեր պարտականութիւնը Հայ Մշակոյթին հանդէպ: Վարժուեցէ՛ք, եւ վարժեցուցէք ձեր զաւակները, հայերէն գիրք դնել:

Հայ Գրողներու Ընկերակցութիւն

Աւձռոնի սուտեր եւ խեղաթիւրումներ

— o —

«Հայրենիք» մանրամասնօրէն նկարագրած էր Ամերիկայի Երեսփ. ժողովին այն նիստը, ուր պաշտօնական եղաւ առաջնորդ Դուրեան արք.:

Ինչպէս կ'երեւայ, Ռամկավարները չեն մարսած իրենց «էաջարի» փիլոնաւորին ջալջալիչ պարտութիւնը, կը շարունակեն սուտեր եւ խեղաթիւրումներ թխել:

«Հայրենիք» օրը օրին պատասխանած է այդ ախէեաթներուն: Անհրաժեշտ կը գտնենք արտատպել այդ պատասխաններէն մէկը (7 սեպտ.) .—

Ինչպէս գրեցինք, Երեսփ. ժողովին Ռամկավարները պարտուեցան ջախջախիչ կերպով: Բայց անոնք փոխանակ քիչ մը աղնուութիւն ունենալու եւ քաջութեամբ ընդունելու իրենց կրած պարտութիւնը, Պոսթընի իրենց օրգանին միջոցաւ կ'աշխատին ցոյց տալ իրենց ընթերցողներուն որ իբր թէ ոչ մէկ բան պատահած է Նիւ Եորքի մէջ, Երեսփ. ժողովը անցած է չատ խաղաղ, զոհունակութեամբ ընդունուած է Ղեւոնդ արք. Դուրեանի տեղեկագիրը եւ ընտրուած է նոր վարչութիւն:

Իր օգոստոս 6ի համարով Երեսփ. ժողովի «տեղեկագրութիւնը» ընելու ժամանակ, «Պայքար» չի ըսեր թէ ինչո՞ւ «Սրբազան Առաջնորդը» ներկայ գտնուած չէ ժողովին: Զըսեր նաեւ թէ, ի՞նչպէս եղած է որ «մօտ 60 Երեսփոխաններով սկսած է ժողովը», բայց երբ Ռամկավար Երեսփոխանները իրենց թիւի մասին զաղափար կազմելէ յետոյ լրիւ – մնջիկ եւ բոլորովին զաղտնաբար քաշուած են Հօթել Մարթէնիք, այս վերջիններուն այն տեղ նորէն ներկայացուցած են ոչ թէ 60, այլ «60է աւելի Երեսփոխաններու թիւ մը»: Ո՞ր մնացին Առաջնորդի հակառակորդ Երեսփոխանները, որոնք դեռ ժողովի սկիզբին իսկ մեծամասնութիւն կը կազմէին՝ Առաջնորդի կողմնակիցներուն համեմատութեամբ: Այս մասին ինչո՞ւ տող մը բան իսկ չէ գրած «Պայքար» իր նոյն տեղեկագրութեան մէջ:

Եթէ Առաջնորդը Յովսէփ եպ. Կարապետեանին գրաւորապէս յանձնարարած է որ իր փոխարէն նախագահէ ժողովին, եթէ անոր վրայ պարտականութիւն դրած է նաեւ կարդալ ժողովին իր տեղեկագիրը, ինչ որ նոյնութեամբ տեղի ունեցած է, հապա ի՞նչպէս եղած է, որ այդ նոյն Առաջնորդը ուրիշ պաշտօնագրով մը Հօթել Մարթէնիքի ժողովին նախագահ կարգած է Նիւ Ձըրզիի հովիւ Մամբրէ վ. Գալֆայեանը: Այս հանելուկը ինչո՞ւ չէ պարզած «Պայքար»:

Երեսփ. ժողովի առաջին նիստը անցած է չատ խաղաղ, կատարուած է որոշ աշխատանք, կարգացուած են նաեւ տեղեկագրեր: Հետեւեալ օրը միայն Ռամկավար Երեսփոխաններ, առանց ՈՒԻԼ ԱԶՆԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ, կամ առանց ՈՒԻԼ ԱՌԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ընելու, քաշուած են Հօթել Մարթէնիք:Ինչո՞ւ արդեօք այս զաղտագողի վախուսանը, օրինական ի՞նչ հիմունքով: «Պայքար» այս կարեւոր կէտի վրայէն ինչո՞ւ լուութեամբ անցած է, եւ չէ բացեհաճած դոնէ փոքրիկ լուսարանութիւն մը տալ:

Ուրիշ պարագայ մը.— Իրաւասութիւնները ճշդող յանձնախումբի հինգ անդամներէն երկուքը Դաշնակցական անդամներէն եղած են. երկուքը Ռամկավարներ, իսկ հինգերորդը նախկին ռամկավար մը: Այս յանձնախումբին համար կը պարզուի որ ռամկավար երեսփոխանները փոքրամասնութիւն կը կազմեն ժողովին մէջ: Սարսափը կը տիրէ իրենց՝ ինչպէս մեր թղթակիցն էր գրած: Եւ ահա ռամկավար ներկայացուցիչներուն անպարկեշտութիւնը հրապարակ կուգան: Համաձայն նախապէս եղած գաղտնի կարգադրութեան մը, Յանձնախումբի ներկայ հինգ անդամներէն չորսը կը մտնէ ռամկավար մը եւ կը յայտնէ որ իրաւասութիւնները ճշդող յանձնախումբի երկու Դաշնակցական անդամները — Սահեան եւ Մ. Թաշճեան, թելեֆոնի վրայ կը կանչուին: Երբ այս վերջիններուն մէկ րոպէով դուրս կ'ելլեն, ռամկավար հերոսները, Յանձնախումբի միւս անդամները եւ ուրիշ ռամկավարներ, սեղանի վրայ գտնուած կարդ մը թղթերը գողնալով կը տանին իրենց սիրելի Առաջնորդին: «Պայքար» այս խայտառակ գողութեան մասի՞ն ինչու չէ գրած երկու տող. գողութիւն մը, որ իրապէս պատիւ կը բերէ իր պանծալի կուսակցութեան:

ՉԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԵՒԱԳՈՅՆԸ ՊԱՇՏՊԱՆ ՈՒՆԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պուլվար Օտտոյի Հ. Ե. Մ. «Աբժիւ» Միութիւնը, իր երեք տարուան գործունէութեամբ, եղած է պաշտպան հայրենիքի եւ հառաջդիմի, հակառակ բոլոր քարութեանց:

— Միութեան անդամները այնքան տոգորուած են հայրենասիրութեամբ որ, եթէ մինակ ալ մնան, պիտի քալեն անվհատ, երգելով բանաստեղծին հետ,

Ապրիլի մէջ եմ ծնած!
Եւ ամոր մէջ զայրացած,
Եւ արիւնի մէջ կ'ուզեմ մեռնիլ:

1930 Օգոստոսին էր որ քանի մը ժրաջան երիտասարդներ հիմքը դրին սոյն միութեան: Այսօր կը համրեն 55 — 60 անդամ, բոլորն ալ կարգապահ եւ հաւատաւոր: Միութիւնը իրեւ մարմնակրթական ընկերութիւն երկու տարիէ ի վեր վաւերացուած է ֆէտէրասիոնէն եւ ունի առանձին խումբ:

Միութեան նպատակն է համախմբել երիտասարդութիւնը, մարզել ֆիզիքապէս եւ բարոյապէս , հետացնելով պարահանդէսներէն, ցնծութիւններէն եւ այլասերման ցանցերէն: Իրենց պաշտօնական թուղթերու եւ անդամատոմարներու ինչպէս եւ չապիկներուն վրայ կը տեսնէք եռագոյնը, հայ ազգի դրօշակը: Անոր հանդէսներուն մէջ հայրենասիրական ոգին է որ կը տիրապետէ:

Որբ

ՉԻՆԱԿԱՆ ԱՌԱԾՆԵՐ

Դիւրին է բախտ չինելը, բայց դժուար է զայն պահելը:

× Փորձառութիւնը խմաստութեան մայրն է, յիշողութիւնն ալ անոր հայրը:

× Ապուշներն են միայն որ կը դրծածեն ծոած ասեղը, իսկ ծոյլերը՝ երկայն դերձան:

× Եթէ երկինքէն ապուր տեղայ, մուրացկանն այդ օրը ղժալ չունենար:

× Մտորադաս մարդիկ զղջումի խոբանին առջեւ խունկ ծխելով կը պրպտին:

ՄԱՄՈՒԼ

Մ'ԼՐ Է ԳՈՂՏՆԻՒԸ

— o —

Սելանիկի «Հորիզոն»ը կրկին արծարծելով Բարեգործականի կռմէ ազգ. վարժարանի գլխուն փաթթըւած ընպաստընկալին խնդիրը, կը գրէ (10 սեպտ.) .

— «Ուսուցչական թոշակներու քանակութեան մասին զաղափար ունեցող սեւէ մէկը զայրոյթ միայն պիտի զգար իմանալով, որ կանոքին մէջ ուսուցչութիւն չընրած մէկը չարաթական 6–7 պահ դասով պաշտօնի կը կոչուի եւ իր այս «կրթական» ծառայութեան համար կը վարձատրուի ամսական 2000 տրախմիով: Սելանիկի ազգ. վարժարաններու ուսուցիչ – ուսուցչուհիներուն ամսաթոշակները կը տարուբերին 1200 – 2500 տրախմիի միջեւ: Տնօրէնը կը տանայ 2700 տրախմի: Անոնցմէ իւրաքանչիւրը, միջին հաշուով, չարաթական կ'ունենայ 30 պահ դաս: Հետեւաբար, դարձեալ, միջին հաշուով, դաս – գլուխ կը վճարուի ամսական 60 տրախմիէ: Այս համեմատութիւնները պահելով, բարեգործականի անտագի՛ւթենկնդուն 7 պահի փոխարէն պէտք էր տանար 420 տրախմի ամիսը: Նոյն իսկ, անոր այցելու «ուսուցչի» հանդամանքը նրկատի ունենալով, կարելի էր ամսական իւրաքանչիւրը դասաժամը 100 տրախմիէն հաշուել ու վճարել 700 տրախմիէն: Բարեգործականը սակայն առատաձեռն է: Ուրիշի հաշուին եւ ուրիշ նպատակի յատկացուած դրամով կը սիրէ բարեգործութիւն ընել անարժէք Մխրկահարի մը: Աւտր հարմար ալ կը տեսմանէ 2000 տրախմիի ամսաթոշակ մը: Այսինքն, մնայուն եւ փորձառու ուսուցիչ – ուսուցչուհիներուն 60 տրախմիով վարձատրուած դասաժամը, յօդուտ անփորձ վարժապետուհի մը գրպանին կը դնատառուի չուրջ ԵՐԵՔ ՀԱՐԻՒՐ տրախմի: Սովորական սակէն ՀԻՆԳ ԱՆԳԱՄ աւելի: Այս համեմատութիւնով, ազգ. վարժարանի մէջ, ամսական 1600 տրախմիի փոխարէն պաշտօնավարող ուսուցիչ մը պէտք է տանայ 7–8000 տրախմի, 2500նոցը՝ 12,500 եւ 2700նոցը՝ 13,500 տրախմի: Եթէ այս համեմատութիւնը կարելի չէ պահելաւելորդ է ըսել որ կարելի չէ — ապա ուրեմն անոր պէտք էր ենթարկել վարժապետուհին տրուելիք դումարին քանակութիւնը եւ վարձել զայն, ինչպէս հաշուեցինք, առ առաւելն 700 տրախմի ամսաթոշակով:

Այս հաշիւներու մասին չէ խորհած բնաւ Բարեգործականի կեդրոնը, եւ, հրամայած է ամսական 2000 տրախմիի յատկացումը: Չէ խորհած նմանապէս, որ իր այս ընթացքը կը վիրաւորէ արժանապատուութիւնը ազգային վարժարաններու տասնեակ մը ուսուցիչ – ուսուցչուհիներուն, որոնք իրենց կողքին պիտի ունենան՝ կեանքին մէջ ուսուցչութիւն չընրած, բայց իրենցմէ հինգ անգամ աւելի վարձատրուող կրթական մակարդակ մը: Ու այս վերջինը, օրը ժամ մը պիտի հանդիպի դպրոց, պիտի «դասատանդէ» իր չգիտցած նիւթերը, պիտի գրպանէ ամսական 2000ը եւ երթայ, մինչ իրենք, առտուընէ իրիկուն ամբողջ հինգ ժամ չունէ հատցնելով պիտի բաւանան ամիսը 500նոց մը պակաս կամ աւելի:

Ջուտ չհաղիւատական այս դէպքակոյթիւնը, սակայն, ունի եւ տարբեր ծալք մը, զոր անզգուշութեամբ պարզած է առջի օր ռամկավար Երեմիա Պատուղեանը, մեր հայրենակիցներէն մէկուն: Այս վերջինը կը պատմէ մեզի, թէ, այդ ռամկավարի բաժին հասմաձայն, Բազրեւանդեանի հրատարակած քուրջը մօտ օրէն պիտի վերածուի ռամկավար պաշտօնաթերթի, որուն «խմբագրութիւնը» պիտի բանանձնէ նոյն այդ տէօնմէն: Ռամկավարները առանձին վճարում չպիտի ընեն «խմբագրին», որ պիտի բաւականանայ Բարեգործականէն առանձին 2000ով: Օրական մէկ ժամուան դասաւանդութիւնը ձեւ է մնայն եւ աչքի փոշի, Բարեգործականի կռմէ, «արդարացնելու» համար վճարուելիք ամսականը: Աւտր, Բարեգործականն ալ վարձատրած կ'ըլլայ իր ծառայականը, որ, նիւթական բացայայտ ակնկալութիւններով, վերջին քանի մը ամիսներու ընթացքին, ամէն տոթիւ, փաշայական Միութեան ճաթած թմբուկը զարկած է: Բարեգործականին ու ռամկավարներուն ներքին կապերը անծանօթ չեն մեզի ու չատ ճիշդ կը գտնենք ռամկավարէ մը մեզի փոխանցուած այս վկայութիւնը»:

ԱՐԱԳԻԼՆԵՐՈՒ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

— o —

Տանըմարքայի մէջ 1927ին 120,000 արագիլներ բունեցին, մատանի անցուցին անոնց տոտիկներուն եւ արձակեցին: Այս ամառ 800 արագիլները, որ կը կրէին այդ մատանիները, եկեր էին այցելել Տանըմարքան: Օգոստ. 20ին, քանի մը օր առաջ կամ վերջ, արագիլները կը մեկնին Տանըմարքայէն, կ'անցնին Գերմանիայէն, Չեխոսլովաքայէն, Հունգարիայէն, Ռումանիայէն, Վոսփորէն դէպի Փոքր Ասիա, Պաղեստին ու Եգիպտոս: Ցետոյ Նեղոսի հովիտն ի վար իջնելով կ'երթան մինչեւ մեծ լիճերը, ձմեռը անցընելու Նաթալի մէջ: 12,000 քիլոմեդր այս հեռաւորութիւնը, արագիլները կը կտրեն 2 ամսուան մէջ: Հարաւէն հիւսիս ճամբորդած առէն, մէկ ամիս:

Տանըմարքայէն վերջին անգամ մեկնած 800 արագիլներէն միայն 400 տեսնուած են տակաւին:

ԱՇԽԱՏԱՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ԿԸ ՆՈՒԱԶԻՆ

Անգլիոյ Աշխատաւորական կուսակցութեան կեդր. կոմիտէին տարեկան տեղեկագրէն կը հասկցուի, որ անդամներուն թիւը քիչ մը պակսած է անցնող տարուան ընթացքին: Ներկայիս աշխատաւորականներու թիւն է 2,000,180, անցեալ տարի՝ 2,060,180 էր: Արհեստակցական Միութեան անդամներուն թիւը պակսած է, 2,–024,216էն իջած է 1,910,269ի:

Աշխատաւորական կուսակցութեան համար օրուան հարց դարձած է պայքարը Փաշականութեան կամ հիթլէրականութեան դէմ, իրրեւ «պետական դրամատիրութեան» երեւոյթներու:

Հպա՞րտ էք ձեր ազգային փառաւոր Մշակոյթով, քաջալերեցէք հայ լեզուով հրատարակութիւնը: Թող ամէն Հայ գոնէ մէկ հայերէն գիրք գնէ տարին անգամ մը՝ «ԳՐՔԻ ՕՐ»ը:

Հայ Գրողներու Ընկերակցութիւն

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԻՄ ՏԵՍԱԾՆԵՐՍ՝ 1915-1924

— o.o —

3.— ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ (1908)

— o.o —

Կայծակի արագութեամբ « ազատութեան » ձայնը տասը մինչեւ Հայոց աշխարհը:

Հայ յեղափոխականը լեռնէն վար իջած էր, եւ իր ամէն յարկի տակ ազատ կը պտտէր: Իսկ տարիներու ընթացքին Հայու արիւն խմած ու վայրենացած Քիւրտը դեռ կը նայէր « Ֆէտայի » Հայուն, որու հանդէպ անզէն էր սակայն: Մեր ժողովուրդը նման էր, պատերազմին զարձող, իր մէկէ աւելի անդամները կորսնցնող ընկերներուն որ իր ծնողքին քով հասնելով, սրտի ուրախութենէն, եւ կորսնցուցած անդամի ցաւին դառնութեան ու կսկիծի արցունքները կը թափէր, երգախառն: երգ՝ յաղթանակի, երգ՝ սուգի, երգ՝ ազատութեան:

Սուգի երգերն էին Գէորգ Զաւուչի, Զաւէնի, Հրայրի, Սերոբի մահերգները, յաղթանակի երգերէն՝ « Հերոս մռնչեց », « Կովկասի Ջաջեր» , « Զայն մը հնչեց իրկան զինուոր », « Ազատութեան երգերէն՝ « Հայաստանից եկան զինուոր », « Ո՛հ, բարբարոս սեւ չուն»... :

Ու չատ չանցած նոր սուգի երգը, կիլիկիոյ ջարդը: « Կոտորածն անզութ Հայերը թող լան »: Այս վերջինը անզգամ մը եւս կուզար մեզի ազդարարել թէ տարբերութիւն չկայ հին եւ նոր իշխանութեան միջեւ:

Բայց Ընվէրները այնպէս հաւատացին թէ եղածը թիւրիմացութեան արդիւնք է: Դէպքը մոռցուեցաւ, հայ գիւղացին զարձեալ սկսաւ իր հոտովելը արտի մէջ, առանց սակայն զինեալ կազմակերպութեան պատեհութենէն լայնօրէն օգտուելու: Կային հեռատեսներ որ իրենց կարելին կը փորձէին, ապագայ անակնկալներու առաջքն առնելու համար: Անոնք կրցան իւրաքանչիւր գիւղի մէջ մացնել քանի մը տարճանակ եւ հրացան: Ինչ որ երբեք չէր համապատասխաներ մեր ինքնապաշտպանութեան պահանջին: Դժբախտաբար հայ ժողովուրդը անիծեալ դտնուեցաւ եւ երբ ազէտը հասաւ, չատ ուշ էր: 1908 թուի սահմանադրութենէն մինչեւ 1915ի անիծեալ թուականը, միակ կարեւոր դէպքը որ կը յիշեմ « Դոմա» գիւղացի Կորիւն (Իսրօ)ի խնդիրն էր:

Կառավարութիւնը քաջ գիտնալով Կորիւնի « վտանգաւոր » մէկն ըլլալը, ուզեց խաբեբայութեամբ ձեռք ձգել, զրկելով միւսիր մը վեց ոստիկան – զինուորով, ինչպէս եւ չէյխ Մէհմէտ Էմինը, որ յայտնի հայատեաց մըն էր:

Կորիւնը հիւրանոց ունէր ուր հաւաքուած էին այդ մարզորանները: Սովորական հիւրասիրութիւնը կը շարայուի, սակայն այդքանով չեն գոհանար, եւ Կորիւնը առարգելու համար կ'առաջարկեն կիներ եւս բերել իրենց:

Կորիւնը պաղարիւնը պահելով եւ յանկարծակիի բերելով զանոնք, դուրս կը թռչի հիւրանոցէն, դուռը կը գոցէ, կը կանչէ տղաքը եւ խոտ ու քարիւղ լեցնելով իր տանը եւ հիւրանոցին վրայ, կրակի կուտայ: Մինչ այդ թուրք միւսիրը, չատ կը պղտտի Իսրոյին, ազդակելով·

— « Ֆէտայի պաղթը թամամ օլուր, Ֆէտայի պաղթընա տիւմուչըմ »:

Այս խօսքերը կը փրկեն միւսիրը: Իսրօն վեհանձնօրէն կ'ազատէ այդ անարդ մարդուն կեանքը: Իսկ միւսները հայհոյելով բոցերուն հրոյ ճարակ կը դառնան:

Այս դէպքին վրայ, հայ – քիւրտ յարաբերութեանց լարումը իր ծայրայեղ աստիճանին հասաւ: Թուրք դահիճը վանդակին մէջ դրուած գազանի կը նմանէր, սակայն առումները քանդուած չէին:

Շուտով Հասան Գալէն, Սարը Ղամբէը, Եկմալը դարձան կռուի դաշտ Ռուսին և Թուրքին միջև Կառավարութիւնը քիւրտ եւ հայ ոստիկան – զինուորներ արձակեց, զօրքին ցորեն, ալիւր, իւղ, չուան, հակ, ձի, եզ, եւայլն ճարելու համար:

Քիւրտ ճանապարհն երբ հայկական գիւղ մտնէր, կրնաք երեւակայել թէ ինչ կ'ըլլար գիւղին վիճակը:

Պատերազմը կը զարգանար ի նպաստ Ռուսիոյ: Որքան կը յառաջանար Ռուսը, նոյնքան անտանելի կը դառնար Հայոց վիճակը: Կամաց կամաց հայ զօրքը զատեցին Թուրքէն եւ ոչնչացուցին, միւս կողմէ, տուները կը կոխէին եւ կ'ըսէին. « Ձեր տղաքը զինուորութենէ փախած են, յանձնեցէք»: Երբ կ'ըսուէր չեն եկած. « Ապա ուրեմն փախած են Ռուսերուն մէջ »: Եւ չարչարանքը կը սաստկացնէին:

Ձմեռ էր, ո՞վ չի գիտեր սարսափելի ձմեռը Հայաստան աշխարհին: Ձամբաները ծոցուեցան: Շինականէն խլուած եղն ու ձին, որ չոգեկառքի դեր կը կատարէին, սատկեցան ցուրտէն: Նոյն պատճառաւ պիտի մեռնէր նաեւ զօրքը:

— « Ֆէտայի պաղթը թամամ օլուր, Ֆէտայի պաղթընա տիւմուչըմ »:

Այս խօսքերը կը փրկեն միւսիրը: Իսրօն վեհանձնօրէն կ'ազատէ այդ անարդ մարդուն կեանքը: Իսկ միւսները հայհոյելով բոցերուն հրոյ ճարակ կը դառնան:

Այս դէպքին վրայ, հայ – քիւրտ յարաբերութեանց լարումը իր ծայրայեղ աստիճանին հասաւ: Թուրք դահիճը վանդակին մէջ դրուած գազանի կը նմանէր, սակայն առումները քանդուած չէին:

Շուտով Հասան Գալէն, Սարը Ղամբէը, Եկմալը դարձան կռուի դաշտ Ռուսին և Թուրքին միջև Կառավարութիւնը քիւրտ եւ հայ ոստիկան – զինուորներ արձակեց, զօրքին ցորեն, ալիւր, իւղ, չուան, հակ, ձի, եզ, եւայլն ճարելու համար:

Քիւրտ ճանապարհն երբ հայկական գիւղ մտնէր, կրնաք երեւակայել թէ ինչ կ'ըլլար գիւղին վիճակը:

Պատերազմը կը զարգանար ի նպաստ Ռուսիոյ: Որքան կը յառաջանար Ռուսը, նոյնքան անտանելի կը դառնար Հայոց վիճակը: Կամաց կամաց հայ զօրքը զատեցին Թուրքէն եւ ոչնչացուցին, միւս կողմէ, տուները կը կոխէին եւ կ'ըսէին. « Ձեր տղաքը զինուորութենէ փախած են, յանձնեցէք»: Երբ կ'ըսուէր չեն եկած. « Ապա ուրեմն փախած են Ռուսերուն մէջ »: Եւ չարչարանքը կը սաստկացնէին:

Ձմեռ էր, ո՞վ չի գիտեր սարսափելի ձմեռը Հայաստան աշխարհին: Ձամբաները ծոցուեցան: Շինականէն խլուած եղն ու ձին, որ չոգեկառքի դեր կը կատարէին, սատկեցան ցուրտէն: Նոյն պատճառաւ պիտի մեռնէր նաեւ զօրքը:

Դատավարութիւնը չարունակուեցաւ երէկ։

*** Ութսուներկու օտար եւ 41 գերմանացի թղթակիցներ կը հետեւին դատավարութեան, որ լարած է բոլորին ուշադրութիւնը։ Դատասրահ մտնելու տարօրինակ մանրուքներ, որոնք չարուեցաւ Մոսկուայի երկու պաշտօնաթերթերուն եւ հետագրական գործակալութեան, ինչպէս եւ « Մանչեսթըր Կարտիըն »ի եւ ուրիշ կարգ մը թերթերու թղթակիցներուն։

Աւստրիան ալ դէպի փաշական դիկտատուրա

Համաձայն իր յայտարարութեան, Պ. Տոլֆուս, Աւստրիոյ վարչապետը, անցած 21ին վերակազմեց իր դահլիճը, հեռացնելով ձախակողմեան տարրերը եւ իր ափին մէջ կեդրոնացնելով ազգային պաշտպանութեան դեկը։ Ներքին նախարարութիւնը յանձնուած է հայրենասիրներու միութեան ղեկավարին (նախապէս ընկերվարական էր)։ Նոր նախարարները անմիջապէս երդում ըրին եւ գործի ձեռնարկեցին։ Պատերազմական նախարարութիւնը պիտի վարէ կաթոլիկ իշխան մը, որ նախապէս զօրավար էր կայսերական բանակին մէջ եւ ճանչցուած է իբրեւ կուսակից միապետութեան վերահաստատման։

Նոր դահլիճը պիտի ձգտի վարել զուտ աւստրիական քաղաքականութիւն մը, մասնաւորապէս ծառանալով ազգային – ընկերվարութեան դէմ (հիթլերականութիւն)։ Թէեւ, Աւստրիոյ ընկերվարական կուսակցութեան գործադիր կոմիտէն ժողով գումարելով, հաստատեց թէ նոր դահլիճը թունդ ազկոմմեան է, եւ, ձգտելով փաշականութեան, չի կրնար խուսափիլ հիթլերականութենէն։

ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԷ ԴԻՒԱՆԱԳԷՏՆԵՐ ԿՈՒԳԱՆ ԵՒ Կ'ԵՐԹԱՆ...

Երէկ Փարիզ հասան Պ. Պօլտուին, Անգլիոյ փոխ – վարչապետը, արտաքին նախարարը եւ խորհրդականը եւ անմիջապէս վերսկսան բանակցութիւնները ֆրանսական կառավարութեան հետ, զինաթափութեան վերաբերեալ հարցերու մասին։ Խորհրդակցութեանց կը հետեւի նաեւ ամերիկեան պատուիրակը, որուն հետ առանձին տեսակցութիւններ տեղի կ'ունենան։

Կ'ըսուի թէ Իտալիա հետզհետէ կը հակի անգլեւֆրանսական տեսակէտին, եւ կ'ուզէ լեզու գտնել Ֆրանսայի հետ։

Ֆրանսական յուշագիր մը աւտրական դէպքերու մասին

929 ՓԱԽՍՏԱԿԱՆՆԵՐ ՍՈՒՐԻԱ ԱՊԱՍՏԱՆԱԾ

Երէկ բացուեցաւ Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդին 76րդ նստաշրջանը։ Ա.Նախօրը յատկացուեցաւ օրակարգի պատրաստութեան։ Այս առթիւ Ազգերու Դաշնակցութեան քարտուղարութիւնը հրատարակեց Ֆրանսական կառավարութեան մէկ յուշագիրը, աւտրական դէպքերու մասին։ Այս պաշտօնաւավարութեան մէկ յուշագիրով, Ֆրանսական կառավարութիւնը կը յայտարարէ թէ Սուֆան Տէրէի հիւսիսակողմը բանակած Աւտրիները ուզելով օգտուիլ Իրաքի կառավարութեան հետ եղած կարգադրութենէ մը, օգոստ. 4ին փափաք յայտնած էին Իրաք վերադառնալու եւ խնդրած էին վերադարձնել իրենց զէնքերը։ Այդպէս ալ եղաւ։ Անոնք ջուրը անցան առաւօտեան եւ 4ը օրին բոլորը մէկ համախմբուած էին Սուֆան Տէրէի հարաւակողմը, Իրաքի հողին վրայ։ Ժամը 2·45ին անոնք սկսան նորէն անցնիլ Տիգրիսը։ Ժամը 5ին 500 հոգի անցած էին եւ ժամը 6ին ամէն բան վերջացած էր։ Առաջինխումբերը սկսան քալել դէպի Իրաք, երբ հրացանաձգութիւն մը պայթեցաւ, ուր մասնաւորապէս աչքի կը զարնէին Իրաքեան ինքնաշարժ հրացանները։ Երբ Աւտրիները նորէն խուժեցին դէպի Սուրիա, հետապնդուեցան եւ ռմբակոծուեցան Իրաքի օդանաւերուն կողմէ։ Մէկ հոգի սպաննուեցաւ եւ երեք հոգի վիրաւորուեցան։ Օգոստ. 9ին Սուրիա հասած վիրաւորներուն թիւն էր 929 առողջ մարդ եւ 13 վիրաւոր։ Փախստականները դինաթափ ըլլալով, Հասիչէ տարուեցան, ուր կը կերակրուին տեղական իշխանութենէն կողմէ։

ՍԷՆ ԿՐԱՍԻԷՆԻ ԱՆԱՐԱՏ ՅՂՈՒԹԵԱՆ ՔՈՅՐԵՐՈՒ
ԱՂՋԿԱՆՑ ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ
1, Place du Château, SAINT - GRATIEN

Ցառաջիկայ դպրոցական տարեշրջանի համար կ'ընդունուին գիշերօթիկ աշակերտուհիներ մատչելի պայմաններով։

Դիմել վարժարանի տեսչութեան երկուշաբթի, չորեքշաբթի, շաբաթ եւ կիրակի օրերը։

ԾԱՆՕԹ.— Հաղորդակցութեան միջոցներ՝ Gare du Nordէն երկաթուղի կամ Enghienէն օթոպուսով։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՓՈՆ ՏՈՊՆԱ, Յ· Կ·— 35 ֆրանք։
ԼԻՈՆ – ՎԵԶ, խաչ·— 35։
ՓԻԷՐՖԷՕ, Յ· Վարդ·— 35։
ՄԻԼԱՆՕ, Գործ·— 68 լիր· 45։

ՆՈՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ

ՓՈՆ ՏՈՊՆԱ, Յ· Կ·— Սկսանիք ղրկել սեպտ· 20էն։
ՊՈՐՏՕ, Ձ· Տ·— Սկսանիք ղրկել սեպտեմբեր 19ին։
ԹՈՆՆԿ ԹՈՆՔԻՆ, Զ·— Սկսանիք ղրկել սեպտ· 16ին։
ՍԷՆ ՓԻԷՌ ՍՈՒ ՋՕՊՆԱ, Ս·Վարդ·— Սկսանիք ղրկել սեպտ· 18ին։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Եղիսաբեթ Մարգիսեան կը փնտռէ իր քոյրը՝ կիւլիւզար Բուլթեան, որ կը գտնուէր Tarare, *Ֆրանսա, իւայնել Պ. Ճիվան Տոնիկեանի,* 15, rue Tustal, Bordeaux (Gironde)։

ԱՌՆՈՒՎԻԼ-ԼԷ-ԿՈՆԷՍԻ Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ Փարիզի եւ շրջականերու բարեպաշտ հայ հասարակութեան թէ վաղը, կիրակի, եկեղեցւոյս անուանակոչութեան տօնակատարութիւնն է եւ Տ. Վռամշապուհ եպիսկոպոս Հանդերձեալ է Ս. պատարագ մատուցանելու։ Այս առթիւ տեղի պիտի ունենայ Կաթողիկոսի անդրանիկ օրհնութեան կանդակի ընծայերգումը եւ Տօնին առթիւ մատուռ պիտի բաշխուի։

կնիք

ՏԻԿԻՆ ՍՈՒՐԱԲԵԱՆ

ՀՈՒՇԱՏԻՏԸ

ԿԻՒՎԻի եւ ՇՐՋԱՆի Հայրենակց. Միութեանս ընդհ. ժողովը վաղը կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին, 22, rue Madame Curie, *Պանեէօ Օրակարգ.— Նոր Վարչութեան ընտրութիւն եւ Ընթացիկ հարցեր, կը հրաւիրուին անդամ եւ ոչ-անդամ բոլոր հայրենակիցները։ Ներկաներուս թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի։*

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ՕՓԷՐԷԹԻ ԸՆԿԵՐՍԿՕՒԹԻԻՆ

Ա. ՏԱՐԻ Ա. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ԲԱՑՕՒՄ 1933 - 934 ԹԱՏԵՐԱՇՐՋԱՆԻ

ՕՕՍԻԷԹԷ ՍԱՎԱՆԹ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

9 Rue Danton, Paris - Métro St. Micel և Odéon

ՎԱՂԸ, ԿԻՐԱԿԻ ՅԵՐԵԿ, ԺԱՄԸ 2.45ԷՆ

ՏԻԿԻՆ Մ. ՍՈՒՐԱԲԵԱՆ

Ամերիկա մեկնելէ առաջ վերջին անգամ ըլլալով

կ'երեւի փարիզահայ բեմին վրայ

կը ներկայացնէ **ՄԻԿ Քաակ - Զաուս Պաակ**

(Զաւարթ Օփերէթը երեք արար)

Հնդ.՝ Վ. Փափագեան (Լիլա), Երաժշ.՝ Ժ. Շահ-Պաթանեան,
Ջազ՝ Գրիգոր - Վահան

կը մասնակցին փարիզահայ բեմի ամէնէն սիրուած դերասաններն ու դերասանուհիները։

Գիները.— Ա. կարգ 25, Բ. կարգ 15, Գ. կարգ 10, Դ. կարգ 7 ֆր.

Փարիզ եւ արուարձանները

ԱՌՆՈՒՎԻԼ-ԼԷ-ԿՈՆԷՍԻ «Վարդան» Ընթակոմիտէն ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները այսօր Շաբ. երեկոյ ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին։ Օրակարգ. Ընտրութիւն եւ հաշուետուութիւն։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ԻՍԻ-ԼԷ-ՄԿԻԼԻՆՈՅԻ «Վռամեան» խումբի ընկերները ժողովի կը հրաւիրուին այս Երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին Ակումբին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։ Ընտրութիւն վարչութեան։

Գնաւատ

ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՏՕԻ (Մարսէյլ) «Վռամեան» Ընթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ, Հրայր, կայծակ, Մուրատ եւ Գայլ Վահան խումբերը, վաղը կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 5ին սովորական հաւաքատեղին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ «Իշխան» Ընթակոմիտէի ժողովը այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Ներկայանալ անդամատետրով։

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐ»Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

30 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 8.30ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԱՌԱՒՕՏ

Ingénieurs CIVILSի ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

19, rue Blanche Métro: Blanche et Trinité

կը Նախագահէ ընկեր՝ ԳԵՐԱՍԻՄ ԲԱԼԱՅԵԱՆ

Գիւղարուեստական բաժնին կը մասնակցին՝ ՍԻՓԱՆ երգչախումբը, Թատրոն ժօրժ, Ա. ՔԷչէեան եւ ծանօթ արուեստագէտներ։

Հայկական եւ եւրոպական պարեր կէս գիշերէն վերջ

կը նուագէ **Pigalle***ի լաւագոյն ճաշերէն մէկը, մասնակցութեամբ՝ ԹՈՒՌԻՍՏ ԺՕՐԺի։*

ՃՈՒՆ ԵՒ ԱԺԱՆ ՊԻՒՖԷ ՄՈՒՏՔ 7·50 ՖՐԱՆՔ

×

ՊԱՆԵԷՕ – ՔԱՇԱՆի ՄԷՋ
Հոկտեմբեր 8ին, Կիրակի օր

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ
30 Սեպտեմբեր շաբաթ իրիկուն, Պրէպան Մարսէյէի մէջ
Մանրամասնութիւնները ժամանակին
Կը խնդրուի բոլոր Միութիւններէն նկատի ունենալ այդ թուականը։

Պատահանդէս Վիէննի մէջ

ՎԻԵՆԻ ԱՏԱՆԱՅԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ կազմակերպած է պարահանդէս մը, որ տեղի պիտի ունենայ այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին ի. Ա. կ. սրահին մէջ, *150,* rue Lafayette։

Մուտք այրերու՝ 3 ֆրանք, կիներու՝ 2 ֆրանք։

ԳՈՐԾԻ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

ԱՐՏԱԻԱԶԴ ՀԱՆԸՄԵԱՆԻ

Դրամ կը ձարէ խանութի գրաւի վրայ (Nantissement), տան գրաւի վրայ (Hypothèque de 1er et 2me rang) առեւտրական մուրհակները զեղչել տալով եւյն., խիստ նպաստաւոր պայմաններով։

Կը ստանձնէ ամէն կարգի դատական գործեր, առեւտրական, քաղաքային, պատժական եւ մանաւանդ արկածի վերաբերեալ։

Կը կատարէ պաշտօնական թուղթերու թարգմանութիւն եւ վաւերացում, կը խմբագրէ ամէն կարգի նամակ եւ խնդրագիր։

Առաջին խորհրդակցութիւնը ձրի է։

Կ'ընդունի առաւօտները ժամը 10էն 12, հինգշաբթի եւ շաբաթ կէսօրէ յետոյ ժամը 3էն 7 եւ ժամադրութեամբ։

Առժամեայ հասցէ՝
179, Rue de Vaugirard - Paris (15)
Ջախ թեւի վրայ առաջին սանդուխս, երկրորդ յարկ, ձախ։
Métro եւ Nord - Sud - Pasteur

Օգտակար տեղեկութիւն

Հետեւեալ ընտրուած գրքերը որոնց իսկական արժէքն է 220 ֆրանք. 25 օրուան համար կը ծախուին կէս գինով 110 ֆրանք։

Ստանալու համար դիմել՝ **ԳՐԱՏՈՒՆ «ՅԱՌԱՋ»**
G. TZERIKIANTZ
13, Rue des Dominicains, Marseilne

Եղիա Ծէմիրճիպաշեանի *Կեանքը եւ Գործը՝ 18* ֆրանք։ *Լանքոմ, Հովուավէպը, 8։ Պ. Տը Գամօր, 30։ Թլավի, 15։ Իր Անցեալը, 12։ Կանանչ գլխարկը, 35։ Այգեկութ, 15։ Նօտիա, 12։ Ազգային երգարան, 10։ Յուշարձան Ապրիլ Տասնմէկի, 15։ Մեռնողներ, 12։ Բեռօի Մանկավեպեր, 10։ Ագ-Տաղի Հերոսամարտը։*

Միայն կէսը գնողներն ալ կրնան օգտուիլ միեւնոյն պայմանէն։

ՎԱՐԺՈՒՀ ԲՆԱԿԱՐԱՆ

ՎԱՐԺՈՒՀ ԲՆԱԿԱՐԱՆ CONFORT MODERNE բարձրադիր, օդառատ եւ լուսաւոր։ 6 սենեակ, նախասենեակ, երկու W. C. կեդրոնական ջեռուցիչ, տաք եւ պաղ ջուր. լոգարան, կազ եւ էլեկտրականութիւն։ Վարձք (tout compris) 9000 ֆրանք։ Դիմել՝ 5, Route d'Orléans։ *Փորթ տ'Օրլէանէն հինգ վայրկեան հեռու։*

*Հաղորդ. Միջոց.— Porte d'Orléans*էն առնել 88 թիւ հանրակառքը եւ իջնել *Station Grang Ory*։

OCCASION UNIQUE

1 ֆօնօ 8 տիսքով (ֆրանսերէն, հայերէն, թուրքերէն), *քիչ գործածուած, կրծախուի միայն 320 ՖՐԱՆՔԻ։*

«Radio-Music» **L. NICHANIAN**
56, Rue Piat - Paris (20)

Շավիի մէջ «ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի

Madame RAMELի ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՆ ՄԷՋ 41, Grand' Rue
եւ
LIBRAIRIE DE LA POINTE, 240 Grand' Rue, CHAVILLE

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

ՋՈՐՋՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

ՋՈՒՇՆԻՆԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Սաալբէրգ ինձի մեծ ծառայութիւն մատուցած էր,— զիս պահած էր իր տանը մէջ, վտանգելով նոյնիսկ իր կեանքը։ Չէի կրնար մերժել իր խնդրանքը։ Ուստացած եւ ըսի իրեն, որ կրնար ինձի հետ արտասահման անցնել։ Սիլբէրբէրգ յաճախ ոտքով Սեւաստապոլ կ'երթար։ Լուր կ'առնէինք որ ոստիկանութիւնը անընդհատ փնտռտուքներ կը կատարէր քաղաքին մէջ, շրջակայքը, նաւահանգիստին մէջ, կայարաններուն մէջ, մօտակայ արուարձաններու կայարաններուն մէջ։ Բազմաթիւ ոստիկան – զինուորներ, լրտեսներ կը ճանչնային զիս։ Որոշեցինք չոգեկառք չնստիլ, այլ մեկնել ծովի ճամբով Ռումանիա։ Այս խնդիրը Սիլբէրբէրգի մեծ հոգ պատճառեց, տեղատուած ըլլալով ապրին անդին զարնուելու։ Սեւ ծովէն անցնելու համար, ապահովներ էր մաքսանենդի մը, զոր կը ճանչնար։ Սակայն այս մարդը յանձն չէր առներ իր ապագաստանաւով մեզ փոխադրել Կոնստանցա։ Եւ կ'ուզէր սպասել ժամանակ մը եւս, մինչեւ որ հանդէր երկկայմ նաւ մը Թուրքիայէն։ Այդ նաւը կը պատկանէր իր Թուրք բարեկամներուն։ Ժամանակը կ'անցնէր, նաւը չէր հասներ։ Մաքսանենդը մեզի կը հաւաստէր թէ նաւը կ'ուշանար հովին պատճառով, եւ մենք ի զուր կը սպասէինք լեռներուն մէջ։

Սիլբէրբէրգ զոհ չէր։

Ստանձներ էր Սուվաորիկիի, ինչպէս նաեւ իմ կեանքիս ապահովութեան պատասխանատուութիւնը։ Հետեւաբար շատ կը վախնար։

Երբ Սեւաստապոլ կ'երթար եւ Սաալբէրգ կը զբաղէր ապարակի իր գործերով, ես կը մնայի Սուվաորիկիի հետ։ Այս երիտասարդը, որ կեանքս ապառաժ էր մահուընէ, հետզհետէ աւելի կը գրաւէր համակրանքս։ Իր խօսքերը ինծի կը ներշնչէին խաղաղ վստահութիւն մը իր ուժին մասին, որոշումէ չէր տար առանց հասուն խորհրդածութեան։ Նկատեր էի արդէն իր քաջութիւնը, իր վճռակամութիւնը։ Այժմ կը տեսնէի որ իր համոզումները շատ խորունկ էին եւ մտածուած։ Ահաբեկիչ մըն էր ամէն բանէ առաջ, եւ, ինչպէս կալիայեւ, ահաբեկչական գործունէութիւնը կը համարէր իբրեւ լաւագոյն ձեւը յեղափոխական պայքարի, ինչպէս կատարեալ իրագործումը յեղափոխական պարտականութեան։

Մեր փախուստէն երեք օր վերջ, ինծի կ'ըսէր։

— Բայց ես չէի գիտեր թէ դուք եւ Սիլբէրբէրգը անդամ էք Մարսեանի Մարմնին։

— Հիմա գիտէք այլեւս։

— Այո, գիտեմ եւ ուրախ եմ։ Սակայն... կ'ուզէի ձեզի ըսել... կ'ուզէի ձեզի ըսել թէ կը փափաքիմ ես ալ մտնել ահաբեկչական կազմակերպութեան մէջ։

Աչխատեցայ տարհամոզել զինք, որ հրաժարի այդ ծրագրէն։ Հակառակ իր երիտասարդութեան, ան կը յայտնուէր հրաչալի տիպար մը ահաբեկիչի, սակայն, թերեւս առաջին անգամ ըլլալով, մէկու ուժ չէի զգար ընդունելու իր առաջարկը։ Որովհետեւ զինուէի թէ առիկա պիտի յանդէր Սուվաորիկիի վտահաս մահուան։

Մտիկ կ'ընէր ինծի, ժպտելով։

— Որոշած եմ, կ'ըսէր, այս կամ այն ձեւով պիտի մասնակցիմ ահաբեկչութեան։

Լռեցի։

Սիլբէրբէրգ որոշեց այլեւս չսպասել Թրքական նաւին։ 25 յուլիսին, Սեւաստապոլէն վերադարձաւ եւ հաղորդեց մեզի թէ մէկ կայմով փոխադրանաւ մը, լաւ զինուած, կայսերական դրօշով, մեզի պիտի սպասէր դիմացի ծովուն բացը, Կաչալի գետաբերանին դիմաց։ Ծովուն վրայ պտոյտ մը կատարելու նպատակով, այս նաւը առնուած էր Սեւաստապոլի կենսաբանական զննութեանց կայանէն, հանգստեան կոչուած նաւապետ Բ. Ն. Նիկիֆորովի կողմէ, որ այդ ժամանակ չէր պատկաներ յեղափոխական որեւէ կազմակերպութեան։

25 յուլիսի երեկոյին, հեռացանք ապարակէն։

Հինգ հոգի էինք,— Սիլբէրբէրգ, Սաալբէրգ, Սուվաորիկի, Բոսկնկօ եւ ես։ Աբշալոյսին, տեղատարափ անձրեւի մը տակ, կը հասնինք կաչալի գետաբերանը։ Հեռուն, հորիզոնին վրայ, նշմարեցինք տորմիղի մը լոյսերը, որ կը փայլփլէին ծովուն վրայ։ Այս տորմիղը դիպուածով գիշերը եկեր էր այդտեղ՝ թիղանօթաձգութեան փորձեր կատարելու։ Տորմիղին ձախ կողմը, ցամաքէն 40 մեթր հեռու, հազիւ նշմարեցինք անձրեւին մշուշին մէջէն մեր նաւուն առագաստը։ Զէր տեսնուեր ծովային պահակախումբը։ Ծովուն բացէն կը փչէր զով հով մը։

Սիլբէրբէրգ լողալ չէր գիտեր։ Նաւէն իրեն նետեցին ազատարար գօտի մը, որուն շնորհիւ կրցաւ լողալ։ Իսկ ես լողացի բռնելով չուանէ մը, որ ծանրութեանս տակ ջուրին մէջ մխրճուեցաւ։ Ալիքները զարնուելով կ'անցնէին գլխուս վրայէն։ Երբ վերջապէս կառչեցայ նաւուն կողերուն, զգացի թէ ուժերս բոլորովին սպառած էին այլեւս։ Երկու բազուկներ բռնեցին զիս եւ վեր քաշեցին։

Նաւը փոքր էր, սակայն ամուր դիմացկուն։ Նաւուն մէջ կային երկուհոգի եւ երկու նաւազներ,— ինքնիկօ եւ Շիշմարեւ, ուսանող տեղաբուրգի արհեստագիտական վարժարանին։ Իրրեւ ճամբորդ՝ մենք Սիլբէրբէրգ, Սաալբէրգ եւ ես։

26 յուլիսին, առաւօտեան, վերցուցինք խարիսխը։

Անցանք դրեթէ զրահաւորին քովէն։ Զրահաւորին հրամանատարը տակէն։ Զրահաւորին հրամանատարը դիտակով քննեց մեզ բոլորս։ Կէսօրէ հետոյ կը նշմարէինք Եայլան, եւ երեկոյեան՝ Սեւաստապոլի կողմը, ետեւի կողմէն։ Սեւաստապոլի կողմը, ետեւի կողմէն՝ իմ անորոշ գիծ մը։ Դիտակով նայեցանք եւ հասկցանք որ թորփիլա-կապ մըն է։ Ուղիղ կը սուրար մեր կողմը։ Երկա՞ր, երկար դիտեցինք զայն։ Վերջապէս թորփիլահալածը չեզոք զանթիւնը եւ կորսուեցաւ։ Նիկիֆորովի կողմէ նաւուն քիթը դարձուց դէպի հարաւ։

(Շարունակելի)

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17. Rue Damesme :-: PARIS (13e)

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925)

Directeur et Propriétaire: Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone: Glacière 15-70

Métro: TOLBIAC

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԿԻՐԱԿԻ 24 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1933

24 Septembre 1933

9րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2300

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԲԱՌ ԵՒ ԼԵԶՈՒ

Գրած էինք թէ Երեւանի մէջ կազմուած է յանձնախումբ մը, գիտական բառեր կերտելու պաշտօնով:

Ընդհանրապէս առողջ են անոր եզրակացութիւնները եւ կրնան [...] գիտական լեզուի զարգացման, եթէ գործադրուին անշեղօրէն եւ բարեխղճութեամբ:

Ամէն պարագայի մէջ, ուրախութեամբ կ'արձանագրենք հետեւեալ տեղեկութիւնը.— Օտար գիտական բառերու կազմութեան համար, յանձնախումբը առաջնորդուեր է «լեզուական յստակութեան տեսակէտէն, խուսափելով օտար բառերու անտեղի գործածութենէն այն բոլոր պարագաներուն մէջ, երբ հայերէնը ունի համապատասխան բառեր կամ նման բառեր կարելի է ստեղծել հայերէն լեզուի բառակազմութեան օրէնքով, առանց աղճատելու բառին իմաստը»:

Միայն այս ուղեցոյցը բաւական էր, որպէսզի արեւելահայ [...], եւ մանաւանդ այսօրուան խորհրդահայ լեզուն մաքրէր, պայծառանար եւ դառնար ... Հայերէն:

Տարիներ ու տարիներ, ամբողջ սերունդ մը չունչ եւ մելան սպառած է ամէն տեղ, արժեցնելու համար այս տարրական տեսակէտը:

«Խուսափիլ օտար բառերու գործածութենէն այն բոլոր պարագաներուն մէջ, երբ հայերէնը ունի համապատասխան բառեր կամ կարելի է ստեղծել հայերէն լեզուի բառակազմութեան օրէնքով»:

Այդ կը պահանջէն ոչ միայն լեզուական յստակութիւնն ու հարազատութիւնը, այլեւ լեզուին անհատականութիւնը եւ զարգացման օրէնքը:

Տարիներ ու տարիներ, պայքար է մղուած այս գետնին վրայ, սակայն, մասի վրայ կը համբուրին անոնք որ սթափած եւ փորձառուած են չիտակ ճամբան բռնելու:

Ինչո՞ւ: Որովհետեւ սովորամոլութիւնը, մտքի ծուլութիւնը կամ անգիտութիւնը թոյլ չեն տար զանազանել ծուռն ու շիտակը, հարազատն ու չինծուն, բնականն ու աղճատը:

Դեռ կարելի է վիճիլ գիտական բառերու եւ բացատրութիւններու մասին:

Դժբախտութիւնն այն է որ, մարդիկ տեղի չեն տար նոյն իսկ սովորական բառերու համար:

Եւ դուք մինչեւ այսօր ալ բուներով կը ժողվէք «ռեննէկատր» (արցաղ), «դեզերտեռ»ը (դասալիք), «դվիժենդ»ը (շահարժին), «ակցիոներական» կամ ... «փայատիրական»ը (բաժնետիրական), «լոզունգ»ը (նշանախօսք), «օրիգինալ»ը (ինքնատիպ), «տարուրդ»ը (այլանդակ, անհեթեթ), եւն.:

×

Անոնք որ պայքար կը մղեն լեզուի յստակութեան եւ ներդաշնակութեան համար, վարակուած չեն տիրացուական հայկաբանութենէ:

Գոնէ մենք ազատ ենք այդ մեղքէն եւ կ'ընդունինք թէ կան բառեր, բացատրութիւններ, մասնագիտական տարազներ որոնք չեն կրնար թարգմանուիլ:

Օրինակ, դժուար է գտնել անգլիերէն «ճէնթլմէն» բառին ճշգրիտ իմաստը ոչ միայն հայերէնի, այլեւ ֆրանսերէնի մէջ:

Դառնալով յատկապէս գիտական բառերու կազմութեան, յանձնախումբը իր մատնանշած հինգ պարագաներուն մէջ կը տեսնէ տեսակ մը մտավախութիւն: Իր դրած սկզբունքը աւելի [...] է քան կանոնը:

Այսպէս, անհրաժեշտ կը գտնէ օտար բառ գործածել, «երբ թարգմանութիւնը կը թուլցնէ կամ կը փոխէ բառին ընկերային [...] ժէքը: Օրինակ, «դիկտատուրա», «կուլակ»:

Դժբախտաբար տրուած օրինակը բաւական չէ եւ դուռ կը [...] չատ մը սայթաքումներու:

Յետոյ, յանձնախումբը կը յանձնարարէ պահել միջազգային «[...]իզմ»երը եւ «իստ»երը, երբ կը ներկայացնեն գիտութիւն:

Արդ, հայերէնի բառակազմութեան եւ գիտական օրէնքի ո՞ր [...]ին կը համապատասխանեն հետեւեալ օրինակները,— ֆաշիզմ, [...]իստական, մարքսիզմ, մարքսիստական, կոմունիստական [եւն].: Ինչո՞ւ կարելի չէ «ֆաշիզմ»ը հայացնել եւ դարձնել «ֆաշականութիւն», քանի որ արմատը «ֆաշիօ»ն է, եւ իբրեւ ածական գործածել «ֆաշական»ը: Նոյնպէս, անճոռնի եւ հակագիտական [...] ըսել «մարքսիստական» վարդապետութիւն, երբ գիտենք որ արմատը «Մարքս»ն է եւ ածականը կը դառնայ մարքսեան:

Յանձնախումբը անհրաժեշտ կը գտնէ գործածել օտար բառ, [ե]րբ նոր հասկացողութիւն մը կ'արտայայտեն: Եւ իբրեւ օրինակ [...] կու տայ «կոմիսար»ը:

Ինդիրը այն է որ, այս մէկ հատիկ բառը իր նոր առումով իսկ [...] մէկէ աւելի իմաստներ:

«Կոմիսար» կը կոչուին ոստիկանական աւագ պաշտօնեան եւ խորհրդային նախարարը, մանաւոր պաշտօնով տեղ մը ղրկուած [...]ուէրակը եւ գրաւեալ երկրի մը մէջ հաստատուած ներկայացուցիչը (բարձր կոմիսար):

Արդ, հետեւելով լեզուի զարգացման օրէնքին եւ յստակութեան պահանջին, մենք առաջինը կը կոչենք «տեսուչ, երկրորդը՝ [...]գործավար» երրորդը՝ «լիազօր» (տեղին եւ գործին համեմատ), [չ]որրորդը՝ «մարզպան» (որ բուն իսկ պաշտօնին բացատրութիւնն է):

Այս կերպով, ոչ միայն լեզուն կը հարստանայ, այլեւ կը պահ[...]ուին իմաստի նրբութիւնները:

Ամէն պարագայի մէջ, հարկ է շնորհաւորել յանձնախումբը, որ առաջին քայլը առած է սահմանափակելու համար լեզուական դարհուրելի լաբիւրինթոսը:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀՐԷՇ ՄԸ

Քիչ անդին պիտի կարդաք լուր մը— « Հայ լրտեսի մը մահը »:

Քիչ է բառը,— լրտես:

« Հրէշ »ն իսկ հազիւ պիտի կրնար տալ պատկերը այս մարդուն, որ կրցաւ դիմակ փոխել համաձայն կացութեան, եւ միշտ ջուրին երեսը մնալ:

Պատերազմի շրջանին, Բանբիկեան գործած էր ի հաշիւ Համաձայնութեան, հետեւաբար ընդդէմ Պուլկարիոյ: Պուլկարները ողջ – ողջ պիտի թաղէին, եթէ ձեռք անցնէր:

Զինադադարին, Պոլսոյ մէջ, հաստատեց գրասենեակ մը, միշտ ի հաշիւ Համաձայնութեան:

Այս առիթով, իբրեւ թէ կը ծառայէր նաեւ իր ժողովուրդին, մինչդեռ նորէն դիմակ դրած էր եւ կը գործէր ֆանի մը նակատի վրայ:

Իր քաջագործութիւններէն մէկն եղաւ փրկել թրքացած հրէշ մը, Հիտայէթ, երբ «մաքրողական» գործողութիւնը գետին կը փոէր երեւելի եւ աներեւոյթ լրտեսներ:

Բանբիկեան կը պաղատէր աջ ու ձախ.

— Մի՛ դպչիք այս մարդուն, Անատոլու պիտի երթայ, էնվէրին տեղը գիտէ, ձեռքով պիտի բռնէ եւ պիտի բերէ:

Իսկապէս, թրքացած հրէշը գնաց Անատոլու: Այսինքն՝ փրկուեցաւ, դիւային ֆրֆիջ մը արձակելով:

(Հայեւթուրք պատերազմին, Հիտայէթ կը գտնուէր Կարս, եւ փայլեցաւ այլապէս նիւազային գործերու մէջ: Եւ մինչեւ այսօր ալ, պատնէշին վրայ է):

Երբ քէմալականները Պոլիս մտան, բոլորին համոզում այն էր թէ Ալի Քէմալին վախճանը պիտի ունենայ:

Մինչդեռ, ան հանգիստ շարունակեց իր գործը, կրկին փոխելով դիմակը, դառնալով ամէնէն վստահելի գործակալը էնկիւրիի գաղտնի ոստիկանութեան:

Իրազեկներ կ'ըսեն թէ նոյնինքն Մ. Քէմալի կողմէ տրուած թուղթով կը պտտէր:

Ատեն մը վերջը, անպէտ համարուելով (թոխտոր շատոնց փորած էր կուրծքը), լռիկ – մնջիկ անցաւ Սոֆիա:

Անշուշտ հիւանդութեան անկողինն էր որ փրկեց զինքը իր կարգինելիներուն վախճանէն...

Վ.Ա.Հ.

ՀԱՅ ԼՐՏԵՍԻ ՄԸ ՄԱՀԸ

« Հորիզոն »ի մէջ կը կարդանք (17 սեպտ.).—

Սոֆիայէն կ'իմացնեն մեզի, թէ վերջերս, հոն, բնական մահով մեռած է բնիկ էտիրնէցի Արմենակ Բանբիկեանը, որ զինադադարի վաղորդայնին եւ մինչեւ 1922ի վերջը, կը ծառայէր անգլիական լրտեսական սպասարկութեան մէջ, աշխատելով միաժամանակ ի նպաստ Թուրքերուն եւ մասնաւորաբար օգնելով քէմալական շարժման:

Բանբիկեան, համաշխարհային պատերազմի շրջանին ալ իբր անգլիական լրտես ձերբակալուած էր պուլկար զինուորական իշխանութեանց կողմէ, կիւմիւլճինայի մէջ եւ դատուած՝ տեղւոյն պատերազմական ատեանին առջեւ: Այն ատեն գլուխը փրկեց՝ պուլկարական երեսփ. ժողովի այժմու նախագահ Պ. Ա. Մալինովի շնորհիւ, որ ստանձնած էր իր պաշտպանութիւնը:

1922ին, Անգլիացիները ձերբակալեցին զայն, հաստատուած ըլլալով անոր դաւաճանութիւնը եւ երեւան հանուած ըլլալով, որ անիկա քանիցս ռազմագիտ դրկած է գաղտնօրէն քէմալականներուն: Այս անգամ ալ սակայն անիկա կրցաւ փրկել իր գլուխը եւ ապաստանեցաւ Պուլկարիա:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Դաւադրութիւն մը Ուրալի շրջանին մէջ

Մոսկուայէն կը հեռագրեն սեպտ. 22 թուականով.—

Ասենէ մը ի վեր խմբակցութիւն մը կասկածելի գործունէութիւն կը ցուցնէր կարգ մը նահանգներու եւ մանաւորապէս Ուրալի մէջ: Այս խմբակցութիւնը որ վճռած էր բոլոր միջոցներով կռուիլ խորհրդային իշխանութեան դէմ, կը բաղկանար բազմաթիւ սպաներէ՝ նախկին կայսերական բանակէն եւ ծովակալ Կոլչակի կուսակիցներէն: Մեծ մասը կեղծ անուններով արձանագրուած էին համայնավարական կուսակցութեան մէջ եւ ոմանք նոյնիսկ շատ բարձր դիրքեր կը գրաւէին խորհրդային իշխանութեան եւ կուսակցութեան մէջ: Թէեւ խորհրդային մամուլը երկարօրէն կը խօսի դաւադրութեան մասին, բայց տակաւին յայտնի չէ շարժման բուն արժէքը: Զեկայի վերատեսուչ յանձնաժողովէն մասնաւոր պատուիրակի մը յանձնուած է քննութիւն կատարել դաւադիրներու կատարած գործերու մասին: Պատուիրակը արդէն մեկնած է Մոսկուայէն եւ պիտի երթայ խռովութեանց զանազան վայրերը:

Մ. Նահանգները պիտի ճանչնան Խ. իշխանութիւնը

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը սեպտ. 21ին խոստովանեցաւ թէ կառավարութիւնը նկատի առած է խորհրդային իշխանութիւնը ճանչնալու խնդիրը: Նախարարը աւելցուց թէ տակաւին որոշուած չէ թուականը, բայց ուրիշ իրազեկ շրջանակներ կը հաւաստեն թէ մինչեւ նոյեմբեր 1 պիտի նշանակուին երկու երկիրներու դեսպանները, որպէսզի խորհրդարանը կատարուած իրողութեան մը առջեւ գտնուի եւ վիճաբանութիւնները չճապաղին:

Այս առթիւ, կը պատմեն թէ Լոնտոնի տնտեսական խորհրդաժողովին ատեն, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը եւ իր խորհրդականը ճանաչման մասին խօսակցութիւններ ունեցած են Պ. Լիթվինովի հետ: Երկու երկիրներու ներկայացուցիչները այս առթիւ խօսած են առեւտրական փոխանակութեանց մասին: Ամերիկացիները յոյս տուած են լայն վարկեր բանալու, որպէսզի Մոսկուան ապրանք գնէ, իսկ Պ. Լիթվինով իբրեւ նախապայման առաջարկած է խորհրդային իշխանութեան ճանաչումը:

Կը հաւաստուի թէ բանակցութիւնները պիտի շարունակուին Ուաշինկթընի մէջ, նախագահ Րուզվէլթի եւ Պ. Պորիս Սկվիրսկիի, որ խորհրդային միութեան անպաշտօն դեսպանը կը համարուի, եւ կամ Պ. Փեթր Պոկտանովի միջեւ, որ տնօրէնն է Մոսկուայի արտաքին առեւտուրի գրասենեակին (Նիւ Եորք):

Մինչ այս մինչ այն, առեւտրական բանակցութեանց համար ներկայացուցիչ նշանակուած է Պ. Մորկընթօ, Պոլսոյ նախկին դեսպանը:

Հաւանական կը նկատուի որ Մոսկուան առաջին առթիւ գնէ 500,000էն մինչեւ մէկ միլիոն հակ բամպակ, ինչպէս եւ ուրիշ հողագործական արտադրութիւններ, կարագ, միս, եւ վերջապէս ծանր մեքենաներ եւ գործիքներ:

Ֆրանսայի առեւտրին անկումը

ԳԼԽԱՒՈՐ ԱՐՏԱԾՈՂՆԵՐՈՒՆ « ԴԵՐԱԳՈՅՆ ԿՈՉԸ »

Ֆրանսայի արտածող առեւտրականներուն գլխաւոր կազմակերպութիւնները հաւաքաբար դիմեցին վարչապետ Պ. Տալատիէի, «գերագոյն կոչ մը» ուղղելով եւ նկարագրելով արտածման առեւտուրին յուսահատական վիճակը:

Այս կոչին մէջ, որ բաց նամակի հանգամանքն ունի, արտածողները կ'ըսեն թէ ամբողջ արտածման առեւտուրը անելի մատնուած է եւ եթէ ազդու միջոցներ ձեռք չառնուին, ամէն գործառնութիւն պիտի դադրի: Վերջին 48 ամիսներու ընթացքին աւելի քան 30,000,000,000 ֆրանքի անկում տեղի ունեցած է արտածուած ապրանքներու արժէքին մէջ: Աւելի ծանրակշիռ պատճառ մըն ալ այն է որ, մինչդեռ ներքին ճարտարագործութեանց մէջ թեթեւ բարւոքում մը կը նշմարուի 1932ի աշունէն ի վեր, արտածումները երբեք չեն բարձրացած: Ընդհակառակն, շարունակ իջնալով, 1933ի առաջին եօթը ամիսներու ընթացքին կը ցուցնեն հարիւրին 10 նուազում՝ 1932ի նոյն շրջանին վրայ: Յետոյ, թէ արտաքին եւ թէ ներքին առեւտուր ընող տուներու մեծ մասը փակած են իրենց արտածման մասնաճիւղերը:

Կոչը այս առթիւ կը յայտնէ թէ՝ արտածողները իրենք կարելին փորձած են արտադրութեան ծախքերը նուազեցնելու համար, եւ հիմա կը դիմեն կառավարութեան, տուրքերը վերաքննութեան ենթարկելու, ապրուստը աժանցնելու եւ ուրիշ միջոցներ գտնելու համար:

Ռայխստակին հրկիզման դատավարութիւնը

Գերմանիոյ խորհրդարանին հրկիզման երկրորդ դատավարութիւնն ալ յատկացուած էր ամբաստանեալ Վան տէր Լիւպէի հարցաքննութեան: Ամբաստանեալը միշտ քիթը կախ, աչքերը որոշ կէտի մը յառած, առանց գլուխը վերցնելու, կցկտուր պատասխաններ կուտար եղած հարցումներուն:

Նախ լսուեցաւ այն բժիշկը որ քննած էր ամբաստանեալին մտային վիճակը: Բժիշկը յայտարարեց թէ երբ անցեալ մարտին քննեց, ամբաստանեալը առողջ էր թէ մարմնով եւ թէ մտքով, թէ լեզուանի էր եւն.: Այն ատեն կ'ըսէր թէ ինքն իր ձեռքով կատարած է հրկիզումը, համաձայն համայնավարական սկզբունքներուն: Նախագահը փորձեց բացատրութիւն մը գտնել ամբաստանեալին այսօրուան վարմունք, անկապակից եւ յաճախ անեղծուածային վիճակին: Բժիշկը չկրցաւ լուսաբանել, շատ բան վերագրելով ամբաստանեալին երկարատեւ բանտարկութեան եւ ուժասպառութեան:

Յետոյ լսուեցան զանազան վկաներ: Դատարանի պահուն, ամբաստանեալը խօսեցաւ պաշտպան փաստաբանին հետ, որ ղրկուած էր իր ընտանիքին կողմէ, առանց իր հաւանութեան: Այնուհետեւ նախագահը ինչ որ հարցուց, ամբաստանեալը կամ լուռ կը մնար, եւ կամ անորոշ պատասխաններ կուտար:

ԱՆԳԼԻԱ, ԱՄԵՐԻԿԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԾ ԵՆ

Վերջին տեղեկութիւններու համաձայն, Փարիզի մէջ կատարուած բանակցութիւնները նպաստաւոր ելք ունեցած են: Անգլիա, Ամերիկա եւ Ֆրանսա համաձայնած են գլխաւոր կէտերու մասին եւ գրեթէ միեւնոյն տեսակէտները պիտի պաշտպանեն զինաթափութեան խորհրդաժողովին առջեւ:

Ֆրանսական մամուլը շատ գոհ կ'երեւայ այս արդիւնքէն:

Ազգային Վիճակահանութեան նոր տոմսեր

Ելմտական նախարարութիւնը կը հաղորդէ.—

Ազգ. վիճակահանութեան ընդհ. քարտուղարութիւնը կը յիշեցնէ թէ տոմսերու երկրորդ տպագրութիւն մը շրջաբերութեան պիտի հանուի հոկտեմբեր 5ի միջոցին եւ այնուհետեւ 15 օր անգամ մը, որպէսզի կարելի ըլլայ գոհացում տալ բոլորի պահանջին: Պարբերաբար հրապարակ հանուած այս բոլոր տոմսերը յարեւմման են եւ միեւնոյն իրաւունքները կը վայելեն:

Քանի որ հասարակութիւնը այսպէս ամէն պատեհութիւն ունի արձանագրուելու եւ տոմսակ նարելու, պէտք է զգուշանայ այն բոլոր խաղերէն որ կը փորձուին վիճակահանութեան յաջողութեան շնորհիւ եւ մասնաւորապէս հարիւր ֆրանքէն աւելի արժէքով տոմսակ նարելու առաջարկներէն:

Հոկտեմբեր 1էն կարելի է կանխաւ արձանագրուիլ ելմտական եւ թղթատարական գրասենեակներու մէջ, 2րդ 3րդ եւ 4րդ շարքերուն համար: Այսպէս կանխիկ վճարուած գումարներուն փոխարէն պիտի տրուին ընկալագիրներ, մինչեւ որ յանձնուին բուն տոմսակները:

⁂ Իրաւասու շրջանակներէ կը հաղորդեն թէ վիճակահանութեան ծախքերը չպիտի անցնին հարիւրին 5ը: Չկայ վիճակահանութիւն մը որ այսքան նպաստաւոր պայմաններով հրապարակ հանուած ըլլայ: Պարգեւները պիտի բռնեն հարիւրին 60, որով կառավարութիւնը պիտի շահի հարիւրին 35:

ԲԱՆԿԱԼԹԻԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ ԴԱՏԸ

Պոլսոյ Իրաւական Դ. ատեանը սեպտեմբեր 16ին սկսաւ զբաղիլ Բանկալթիի գերեզմանատան դատով:

Դատարանը ասկէ առաջ ընդունած էր Պատրիարքարանի դատ բանալու իրաւունքը, բայց որոշած էր թէ գերեզմանատունը քաղաքապետութեան կը պատկանի:

Վնոարեկը, առանց գործին էութեան մէջ մտնելու, այսինքն առանց քննելու թէ գերեզմանատունը որո՛ւ կը պատկանի, բեկանած էր վճիռը, ըսելով թէ Պատրիարքարանը իրաւունք չունի իբրեւ դատախազ ներկայանալու:

Իրաւական դատարանը ահա այս մասին է որ որոշում պիտի տար: Պատրիարքարանի փաստաբանները, Նէճաթի պէյ եւ Պ. Միսաք Նարլեան, բերանացի բացատրեցին թէ դատարանը պէտք է պնդէ իր նախորդ որոշումին վրայ, որուն համաձայն կը ճանչցուի Պատրիարքարանի դատ բանալու իրաւունքը: Միւս կողմէ յանձնեցին յուշագիր մը որ օրինական փաստերով կը հաստատէ իրենց տեսակէտը:

Քաղաքապետութեան փաստաբանները ուզեցին պատասխանել, բայց ատենը ուշ ըլլալով, ատեանը հոկտ. 4ին յետաձգեց դատը, լսելու համար անոնց առարկութիւնները: Որոշեցաւ նաեւ որ այդ օրուան առաջին դատը ըլլայ, որպէսզի ժամանակ մնայ բացատրութիւններու:

Եթէ դատարանը պնդէ իր որոշումին վրայ, այն ատեն Վնոարեկի բոլոր ճիւղերը ընդհանուր ժողով մը գումարելով պիտի տան վերջնական որոշումը:

Իսկ եթէ դատարանը համակերպի եւ ընդունի թէ Պատրիարքարանը չի կրնար դատախազ կանգնիլ, այն ատեն համայնքին կողմէ դատ պիտի բացուի:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ՊԻՏԻ ՎԻԺԵՑՆԷ՞ ԺՈՂՈՎԸ

«Մաթէն» ձեռք անցուցած է Գերմանիոյ պրոպագանտի նախարարին մէկ շրջաբերականը, որ ուղղուած է մամուլին եւ գաղտնի հրահանգներ կու տայ:

Համաձայն այդ շրջաբերականին, մամուլը պէտք է պայքար մղէ Ֆրանսայի դէմ երեւան հանելով անոր ռազմատենչ ձգտումները եւ անոր վրայ ձգելով զինաթափութեան ժողովին պատասխանատուութիւնը:

ՌՈՒՍԵՐՆ Ի՞ՆՉՊԷՍ ԳՐԱՒԵՑԻՆ ԵՐԵՒԱՆԸ

(Գրաւման տարեդարձին առթիւ)

(Բ. եւ վերջին մաս)

25 սեպտեմբերին (1827) կը սկսի կատաղի կռիւը Երեւանի բերդին դէմ: Ռուսերը կը սասակացնեն ամբակոծումը, եւ Պարսիկները կը պատասխանեն կրակով: Երբ մութը կ'իջնէ, կը դադրի կրակը երկուստեք, եւ Պարսիկները, գիշերը, եռանդագին կ'աշխատին վերանորոգել բերդին աւերուած մասերը: Առտուն, 26 սեպտեմբերին կը վերսկսի ամբակոծումը աւելի սաստիկ: Պարսիկներու դիմադրութիւնը կը չարունակուի նոյն թափով: Գիշերը բերդը կը մնար տակաւին անառասան: Պարիսպներուն վրայ, պարսիկ պահակները կը հսկեն անվրդով, ժամէ ժամ կանչելով իրարու արթուն մնալու համար,— Սա՛ր – բա՛ղ···:

Սակայն 27 սեպտեմբերին Ռուսերուն կրակը կը կրկնապատկուի: Երեքուն կրակը կը կրկնապատկուի: Երեքուն մարտկոցներէ 18 թնդանօթներ անընդհատ ռումբ կը տեղան բերդին վրայ եւ պարիսպներուն դէմ: Իսկ 28 սեպտեմբերին երկուքի տեղ կը դարձնեն 14 մարտկոց, բերդէն 150 սաժէն հեռու տեղաւորուած: Պարիսպները չեն դիմանար այլեւս այս սաստիկ ամբակոծութեան, կը քանդուին հրացանաձիգներու ծերպերը, տեղ տեղ կը փլին պատնէշները եւ կը լեցնեն պարիսպները չրջապատող փոսը: Պարսիկներուն թնդանօթներն իսկ լռութեան կը դատապարտուին հետզհետէ, կը սկարանայ դիմադրութեան կրակը, գիշերը չի լսուիր այլեւս պահակներու կանչը: 29 սեպտեմբերին կը կործանի արեւելեան պարիսպներուն աշտարակը: Ռուսերը կը չարունակեն քանդել արտաքին պարիսպները, լեցնելու համար փոսը, որպէսզի բերդ մտնեն առանց անդունդի:

Այս կացութեան մէջ մարդ կը ղրկուի բերդապաշտպան Հասան–խանի, հրաւիրելով անձնատուր ըլլալ: Ռուս հրամանատարը կը խոստանայ ազատ համբայ տալ իր զինուորներուն դէպի Պարսկաստան: Պատասխանի համար 6 ժամ կը դադրեցուի կրակը: Պարսիկները պատասխան չեն տար սակայն: Այն տեն Ռուսերը Հերակլեան բերդին վրայ կը դեռեղեն մարտկոց մըն ալ, եւ 30 սեպտեմբերին կը սկսի ահեղ կրակ մը բերդին դէմ:

Եւ ահա անձնատուութեան առաջին նշանը: Հասան – խան կը խնդրէ, որ անձնատուր ըլլալու համար՝ իրեն արտօնութիւն տրուի հաղորդակցութեան մանելու Աբբաս Միրզայի հետ, որ այդ միջոցին կը գտնուէր Մոյի մօտերը: Ժամանակ չտալու պատրուակը մըն է այս, կը խորհին Ռուսերը, կը մերժեն եւ կը վերսկսին կրակը:

30 սեպտեմբերի երեկոյեան 40 թնդանօթ անընդհատ կ'որոտան, բերդը կ'առնուի կրակէ օղակի մը մէջ: Հասան – խան, յուսահատած, կը փորձէ իր մօտիկ մարդոցմով փախչիլ բերդէն: Բերդապահ զինուորներէն մաս մը դուրս կ'ելլէ եւ կ'աշխատի անցնիլ Հրազդանը հիւսիսային կողմէն: Զէն յայտնուիր, կը նահանջեն, բերդ կը մտնեն առանց դիմադրութեան: Ռուսներն մօտիկ մարդիկն են, անոնց մէջ նաեւ Հասան – խանը, որ կը դիմադրեն: Սակայն թնդանօթներուն կրակը այդ պահուն այն աստիճան աստիճացեր էր, որ բերդին մէջն ու եղերքը, ամէն բան պաշարուած էր կրակով: Բոլոր շէնքերը կը սարսին, կը կոչնանին մզկիթները, կը քանդուին աւուները՝ իրենց աւերակներուն տակ թողելով բնակչութիւնը: Ժողովուրդը, յուսահատած եւ խելագարած, կ'ողբայ եւ կանչէն կը պահանջէ անձնատուր ըլլալ, բանալ բերդին դուռները, սակայն խանը զանոնք կ'ընդունի հայհոյութեամբ միայն:

Ռուս մը այսպէս կը նկարագրէ կացութիւնը, որ առեղծուած էր այդ ահաւոր գիշերը երեւանի բերդին մէջ.–

Բերդին մէջ հաւաքուած բազմութեան վիճակն անտանելի էր: Տարիներ վերջ տակաւին, ծերունիները սարսուռով կը յիշէին այդ գիշերը, երբ բերդը ամբակոծուեցաւ 40 թնդանօթներով: Ռմբակոծութիւնը չարունակուեցաւ ամբողջ գիշերը, մինչեւ արեւածագ: Աւելի քան հազար ռումբ նետուեցաւ բերդին վրայ: Հրդեհներ ծագեցան բերդին մէջ, եւ հրդեհին բոցերուն տակ կը նշմարուէր աւերակներու տխուր տեսարան մը: Բերդը կը քայքայուի հետզհետէ, կը սեղծուի խուճապ մը, ազմուկը, իրարանցումը անկարագրելի: Կիները եւ երախաները կուլան ու կը ճչան, այս ու այն կողմ կ'ապաստանին, ամէն բան՝ զոյք եւ հարստութիւն հրոյ ճարակ կը դառնան: Եւ ինչ որ կ'ազատի բոցէն, յետոյ, քաղաքն առնուելէ ետքը, կողոպտուի կ'ենթարկուի կատղած ռուս զինուորներուն կողմէ, որոնք չեն խնայեր նոյն իսկ իրենց կողմնակից Հայերուն: Իսկ Մ. Աբովեան այսպէս կը նկարագրէ այդ զարհուրելի վիճակը.—

Ամսի 25ն էր, որ երիվանու բերդը ծխումը կորաւ: Երկնքի կրակը ջոկ էր վեր թափում խեղճ կենդանիքի գլխին, թոփի, թոփխանի գիւլլէն ջոկ, 5 օր 5 գիշեր սար ու ձոր դրմբում, դըմբդրմբում էր: Հէնց գիտես Սոդոմ Գոմորի ֆուֆուրքն ու կրակը էս օրս ա վեր գալիս: Երիվանու բերդը ձէրը հատած պատրուճի պէս՝ թէ մէկ ճրթրթրթում էլ էր մէկ սհաթի ֆիմի, էլ էդ հանիչում, խաւարում էր. էնհան թոփի գիւլլայ էր գլխին ու սրտին դիպել, հոգին բերանը հասցրել: Սարդարը, Շահզադէն վաղուց էին իրենց սեւ օրը լաց ըլելով երիվանու երկրիցը ձեռ բաշել, Իրան փախել: Հասան խանն էր մնացել մենակ թոռումը, որ իր արած չարութեան պատուհասն առնի ու էն մարգարէական ձէնը կատարվի, որ Աբրահամը ճրա ականջն ընկաւ, բայց խելքը գլուխը չեկաւ: Ընհախ որխան բերնումը լեզու ու ձեռին հունար կար՝ բանացրեց, որ իր ազգին սիրտ տայ, իրենց գլուխը ձեռ չէցին: 5 օրուանից յետոյ խալխը որ տեսաւ, ճար չկայ, իրան մէջի մեծամեծներից մէկ բանի մարդ ընտրեց, ու հէնց էն ա վերջին սհաթն էր մնացել, որ բերդը հոգին տայ, կենդանները իրանց իրանց դուրս եկան բրջերի գլուխն ու բալաՔրճները ձեռներին բռնած՝ սալի եկան»:

Բոլոր այս սարսափները այնքան խոր դրոշմուած էին Հայոց հոգիին մէջ, որ հայ աշուղ մըն ալ, Յովսէփ կամ Սէֆիլ – Իւսուֆ, Թուրքերէն երգով մը կ'երգէր երեւանի բերդին առումը.

Նիկոլա Պավլովիչըն թախթընայ համ թաջընայ դուրբան,
Հոմմի հար փադիշահտան ալդըղի խաբաջընայ դուրբան,
Բիր Ներսէս խալիֆաընըն էդդղի իլաջընայ դուրբան,
Ղդի ուչֆիլիսդայ նամազ մէհրաջընայ դուրբան,
Եդդի գիւն արավերդի, այեաղ բասքի երիվանայ,
Բաղդադի թոփդա դոմբարայ դամ ու դաշլար թուքար եանայ,
Հասան խանի թուդտիլար, ուղրնայ չաճդիլար դարայ,
Գենայ սոյ հա սոյ դուշդի ուզուն բոյլու սարբազլարայ:

Հոկտեմբեր 1ին, բնակիչները կը տեսնեն, որ Ռուսերը իրենց պաշարման աշտարակներով եւ սանդուղներով կանգնած են արդէն պարիսպները չրջապատող փոսին եղերքը: Շաաեր կը վազեն, պարիսպներուն վրայ կը բարձրանան, իրենց գլխարկներն ու թաշկինակները շարժելով կ'աղաղակեն թէ անձնատուր կ'ըլլան: Դարձեալ շաաեր վար կը նետուին, ռուսական բանակը կը վազեն՝ զդղակներու տեղատարափին տակ: Այդ միջոցին Ռուսերը գրեթէ կատան եւ պարիսպներուն քանդուած կործանած կողմէն կը բարձրանան ու կը գրաւեն հարաւ – արեւելեան աշտարակը: Զօրավար Կըրասովսկի, իր օգնականին՝ Բելովի հետ կ'անցնի փոսը եւ կը կանգնի հիւսիսային դրան մօտ: Ահագին, հասարակ մարդ զուրը փակուած էր, եաեր քարով ու հողով լեցուած: Դրան եաեւ կռիւ կար, ոմանք կ'ուզէին բանալ դուռը, ոմանք կ'արգիլէին: Բելով, որ Թուրքերէն կրնար խօսիլ, կը հրամայէ բանալ դուռը: Իրեն կը պատասխանուի կրակով: Գետին կը փռուի Բելով անկենդան, մինչ ռուս զինուորները կը յարձակին կատաղի գրոհով մը:

Ի վերջոյ անձնատուր կ'ըլլան բերդապահ զինուորները: Հասան – խան իր մօտիկ մարդոցմով եւ ընտանիքով կը փակուի մզկիթին մէջ: Զօր. Կրասովսկի կը մտնէ մզկիթը եւ գերի կը վարէ խանը, առնելով իր զէնքերը: Հետը գերի կը բռնուին նաեւ 6 խաներ եւ այլ մեծամեծներ, 205 հոգի: Գերի կ'առնուին նոյնպէս 4 հազար զինուոր:

Հոկտեմբեր 2ին Ռուսերը եւ Հայերը կը տօնեն յաղթութիւնը: Բերդին հարաւային դրան մօտ, ռուս զինուորներուն առջեւ, կը կարդացուի Պասկեվիչի ճառը.—

— «Արի արանց ընկերներ, դուք չատ էք աշխատեր թագաւորին փառքին համար, ուստ զէնքին պատուոյն համար: Ես գիշեր ցերեկ ձեզի հետ եմ եղեր, վկայ եմ եղեր ձեր արիութեան: Յաղթութիւնը ամէն տեղ ուղեկցեր է ձեզի: Զօր օրուան մէջ նուաճեցիք Սարդար – Աբադը, վեց օրուան մէջ Երեւանը, այն հռչակաւոր ամրութիւնը, որ Ասիոյ անմատոյց պատուարի համբաւը կը վայելէր: Առաջ ամբոխներով պաշարեր են զայն եւ ամէն կողմ հոչակաւեր է թէ տարին՛ր պէտք են զրաւելու համար Երեւանի բերդը: Ձեզի համար, սակայն, բաւական էր, որ քանի մը գիշեր մնայիք: Եւ դուք քաջաքաջ ըրիք անոր պարիսպները, կանգնեցաք խրամին եզերքը եւ ահ ու սարսափ ձգեցիք պաշտպանողներուն մէջ: Երեւանն ինկաւ ձեր առջեւ, դուք այլեւս ախոյեան չունիք բովանդակ Պարսից պետութեան մէջ, ուր ալ երթաք, թշնամիներու բազմութիւնը կ'ոչնչանայ ձեր առջեւ, Աբբաս – Աբադի, Սարդար – Աբադի եւ Երեւանի յաղթականներուդ առջեւ: Քաղաքները կը բանան իրենց դուռները ձեր առջեւ, բնակիչները անձնատուր կ'ըլլան, եւ իրենց հարստահարիչներէն ազատուած՝ կը յանձնուին ձեր մեծահոգութեան եւ պաշտպանութեան: Ռուսիա երախտապարտ է ձեզի, դուք պահպանեցիք իր մեծութիւնը, իր զօրութիւնը: Շնորհակալութիւն ձեզի ի սրտէ, Կովկասեան բանակի քաջարի սպաներ եւ զինուորներ: Իմ պարթքս է ձեր քաջութիւններուն եւ փառաւոր գործերուն մասին զեկոյց տալ մեր մեծ թագաւորին»:

Իսկ Ներսէս Աշտարակեցի այս յաղթութեան առիթ, գոհաբանական մաղթանքներ կը կատարէ, եւ Պասկեվիչ գովասանական խօսքեր կ'ուղղէ Հայերուն, որոնք բազմութեամբ եւ իրենց ընտանիքներով, իրրեւ հանդիսատես, չարուեր էին խարխուլ պարիսպներուն վրայ: Հրազդանի եզերքէն յանկարծ կ'որոտան յաղթութեան թնդանօթները եւ որոտումէն կը կործանին խարխուլ պարիսպները, աւերակներուն տակ թաղելով մեծ թիւով Հայեր: (Երբ, ժամանակ մը յետոյ, Պասկեվիչէ տրուեցաւ «Երեւանի կոմս» տիտղոսը, ուրիշներ սրտգրեցին այդ խօսքը եւ ըսին՝ «Երիքսիվ կոմս»):

Վերջին գոհերը չէին դեռ այդ դժբախտ Հայերը:

Թէեւ 9–10 փետրուար 1828ին Թուրքմանչայի մէջ կը կնքուի դաշնագիրը Ռուսերուն եւ Պարսիկներուն միջեւ եւ խաղաղութիւն կը տիրէ Արաքսի հովիտին մէջ, սակայն կը ճարակի հիւանդութիւնը: Աւերտրական կեանքը դադրած, Թշուառութիւներ տարածուած էր Երեւանի «Հայկական նահանգ»ին մէջ, եւ ահա պատերազմէն յետոյ հիւանդութիւնները: Տարի մը վերջ, 1829ի գարնան ալ կը յայտնուի ժանտախտը, որ կը հնձէ բնակչութեան գրեթէ տասնեւորդը: 1830ին վրայ կը հասնի հնդկահարը (քոլերա), որ գարձեալ մեռելութեան կը դատապարտէ դժբախտ հայաչխարհը:

Իսկ թէ ի՞նչ չահեցան Հայերը սեպտեմբերեան կռիւներէն եւ ռուսական բանակին յաղթանակէն, իրրեւ (ո՛վ դժբախտութիւն) «փոքրիկ դաշնակիցներ»,— տեսէք:

6 հոկտ. 1827ին, Երեւանի գրաւումէն քանի մը օր եաքը, կը կազմուի «Նահանգական ժամանակաւոր վարչութիւն», կեդրոնը Երեւան: Այդ վարչութիւնը կազմուած էր երեք հոգիէ,— նահանգին զինուորներուն հրամանատար Կրասովսկի, Ներսէս արքեպ. Աշտարակեցի եւ Երեւանի բերդին հրամանատար Բարոզին: Այս եռեակը կը գործէ Կրասովսկիի նախագահութեան տակ, ամէն հրաման ենթարկելու պայմանով Պասկեվիչի ստորագրութեան: Այսուհանդերձ Ներսէս Աշտարակեցի չատ մտերիմ բարեկամը ըլլալով Զօր. Կրասովսկիի, այս վերջինը կը ձգէր որ Աշտարակեցի վարչ եւ գործէ իր ուզած ձեւովը: Ժամանակ մը յետոյ «Ժամանակաւոր վարչութիւնը» կը գանուայ «Հայկական նահանգ կամ Հայոց աշխարհ» իր ուրոյն կառավարութիւնով, որուն մայրաքաղաքն էր Երեւանը: Երեւան կը նսեմ «Հայոց աշխարհի նահանգապետը», որ ունէր գլխաւորապէս մը «Նահանգական կառավարութիւն» անունով, երկու բաժանումներով,— «կառավարչական իշխանութիւն» եւ «դատական իշխանութիւն», իւրաքանչիւրը յանձնուած՝ բարձրաստիճան «խորհրդականներու: Ըմբոստական խնդիրները կը վարէր մանաւոր կառավարութիւն մը, «Արքունի եկամուտների եւ գոյքերի կառավարութիւն» անունով: Երեւան ունէր նաեւ իր առանձին «քաղաքային ոստիկանութիւնը»:

Անշուշտ մեծ էին Աշտարակեցիի երազները: Ինքնավարութիւն կը ցանկար ան, իրրեւ արեան դէն հայ բիւրաւոր զոհերուն, բայց ուռս կառավարութիւնը ոչ իսկ պաշտօնական հանգամանք կուտար «Հայոց Աչխարհի» կառավարութեան: Նոյն իսկ օր մը Պասկեվիչ Երեւանէն հեռացուց ոչ միայն Կրասովսկին, այլ եւ Աշտարակեցին: Եւ օրը ցնդեցան Ներսէսի երազները: Եւ յուսալքուած թափուեցաւ հայ քաղքերու արիւնը:

Ահա մօտ դար մը յետոյ, պահ մը քաշուելէ յետոյ Կովկասէն, Ռուսերը դարձեալ իշան Հայոց Աչխարհ: Այս անգամ «կարմիր կառավարութիւն» չնորհած են:

Բայց իրաւունք չունի՞ նորերուն դը եթէ սկեպտիկ է, եթէ հին — կարմիր ըլլան թէ ճերմակ — տութիւններու մէկի բերած չորբուն չի սիրեր նայիլ հաւի ոտքերուն: Պատմութիւնը չա՞տ է խորեր Ցանախ խարխուլութիւնը նոյն կրկնելով: Հայ ժողովուրդը նմիշտ Աչտարակեցիներուն, Ներսէսներուն, արդի Մոսկուացիները՝ Պասկեվիչներուն:

ԱԶԱՏԱՄԱՐԴ

ԳՐՔԻ ՕՐ

Հետեւեցէք Հայ Գրողներու Ընկերակցութեան գրացանկին: Բոլոր գրքերը կէս արժէքով, միայն Գրքի օրուան համար: Գնեցէք ձեզի, ձեր ընտանիքի անդամներուն, ձեր ընտանիքի անդամներուն համար:

Հայ Գրողներու Ընկերակցութիւն

ԹԱԻ ՋՈՒԹԱԿԻ ՎՐԱՑ

ՆՈՒՈՒ ԵՂԱՆԱԿ

Նո՛ւռ, նո՛ւռ, նուռե՛ր,
Ո՛վ պտուղներ հեթանոս,
Բացուած էք մագաղաթեայ մատեանի պէս,
Եւ արեւը կը հեգնէ ձեր գողթանը կոպայտ···
Գարնան երբոր տեսայ ձեզ,
Կարծեցի որ կարտինալներ էին իջած՝
Գարնան վէմն օծելու,
Ձիչ մը փրթաւ հոգիէս,
Կարծեցի, որ պապերս իմ թագաւոր՝
Արքայ մը կ'օծեն վահագնի պէս գերազօր,
Այնքա՜ն կարմիր, այնքա՜ն կարմիր կար տօնական···
Մինչ աւանդութիւնը ցեղին, պտուտակին վրայ մտիկս՝
Դարձա՛ւ···
Դարձա՛ւ՝ ինչպէս տարիանիճ մ'առկայծեալ
Կայծեր տալով մեհենայիս···:

×

Արեւագալն Ամանօրին, պապս մեհեան կ'երթար,
Եւ կը պագնէր Անահտին ոսկի ստինքը պաղպաջուն,
Վերադարձին, հարսը տունին — փոքրիկ Անահիտ—
Կանգնած շէմքին վրայ՝ գերք նուռի ծառ մը ճկուն,
Կ'երկարէր նուռ մը պապիս՝ ստինքի մը պէս հասուն···
Ծերունազարդ պապս, աստուածական Նաւասարդով,
Կը համբուրէր, կ'օրհնէր՝ նուռն այդ Եդեսեան,
— Ստինքը աշնան—
Եւ կը փշրէր հուսկ՝ պտուղն այդ հրագունտ՝
Շեմին վրայ մեր օճախին հեթանոս···
Հար՛ս, (եւ կը պագնէր հարսին ճակատը բիւրեղ),
Շէ՛ն ըլլայ Ցեղն Հայկեան,
Որդիներդ բազում ըլլան՝ հատիկներուն պէս այս նուռին,
Եւ ուս – ուսի, կողմ – կողմի՝ ըլլան նուռի պէս միակամ,
Թէ տան իրարու, շրթունք – շրթունքի՝
Սիրե՛ն զմիմեանս,
Սէրն իրենց, բո՛ղ կրակոտ ըլլայ՝ այս նուռին պէս բոսորաձայր,
Մէկ բարձի վրայ, մէկ երդիքի տակ՝ գլուխ – գլխի՝
Բո՛ղ միատեղ, բո՛ղ միակուռ ըլլան անոնք,
Ինչպէս նուռն այս զանգուած···:
Ցետոյ հարսը կուտար դաշխուրան մը պապիս,
Եւ կը պագնէր երկիւղած՝ անոր կուրծքն ալեհեր···
Ցետոյ ծնծղայ, չետոյ կնտրուկ, շէնշող շուրջպար եւ գինի՛···
Եկո՛ւր, ո՛վ պապ, եկո՛ւր, եկո՛ւր,
Եւ Ամանօրդ Հայկեան,
Նուռ մ' ի ձեռին, Հարսն այրի Ֆու Ցեղիդ,
Նոճեների պէս անընկո՛ւն, ու մոխրագոյն ճիւղերով,
Դեռ կը սպասէ՛, դեռ կը սպասէ՛
Շեմին վրայ աւերակեալ Օճախիդ···:

ՈՒԽՏԱՒՈՐ

ԱԼՊԵԱՆ ՆՕԹԵՐ

— o —

Ձաչարանին սիրոյ աչքը խաժաւ··· Տեսայոր բան մը ըսուկառնօնինորբան մը ըսաւ քաաքչիներուն: «Ինչու չէ՞ ··բարձրաձայն ըսին քաաքչիները, եթէ մենք ալ հարուստ ըլլայինք մենք ալ ատանկ ադամանդ կը նուիրէինք մեր «կնոջ»ին··· Փաթրոնը եկաւ թէ պատրաստ է ծառայել, ինչ որ կը կամի օրիորդը:

— Ձաչը ինչպէս վերջացնելին չդիտցանք···: Բարեկամուհիս բարակ վերարկուն, փաթրոնը բռնեց որ հագուի··· Անմիջապէս որ դուրս ելանք··· Ոչ թէ անմիջապէս, բաւական··· չատ հեռացած էինք արդէն որ բարեկամուհիս իմացաւ որ վերարկուն բռնած ատենը գինուտ չբռնեցը իր ծոծրակին քաուեր են··· կեցած տեղը անչուշտ չի քաուիր··· «Ձիչս ալ չլսե՞ցի՞» ատելութեամբ կը հարցնէր ինծի բարեկամուհիս: Լսեցի՝ բայց խորհեցայ որ ոտքը սեղանին է զարկեր··· Շատ հեռու էինք արդէն··· Ես եւ բարեկամուհիս միեւնոյն կարծիքը չունէինք հեռաւորութեան մասին՝ բայց ես վստահ էի, չատ հեռու էինք արդէն···

— Ինչո՞ւ չէ, հատ մըն ալ ես կը կռնեմ···

Մտիկ ըրէք, Իվան Ֆէտորովիչ: Աչքը ինչո՞ւ համար եզած է··· Տեսնելու ատնպէս չէ՞, տեսնելու··· ես չտեսայ, ընդցաւ դնաց··· Իվան Ֆէտորովիչ··· Այս ընկերս ազնիւ մէկն է եւ դեռ իրեն պէս չորս հինգ հատ եւս կան, դիս իրենց եղբօրը պէս կը սիրեն: Գոնէ աս մէկուն ամէն ինչ կրնաք հարցնել··· Իսկ բարեկամուհիս ··· դուք ինչպէ՞ս կ'ըսէք··· չօոթ, սէ սա···

Իվան Ֆէտորովիչ ձեռքս կը սեղմէ չաթչաթելու սատիճան: ··· Բաւականին հանդարտած է: Դէմքը այդ որոշ կ'ըսէ:

— Հա՞տ մը եւս:

— Չէ՛, անկեղծօրէն չէ՛: Մեզեցէք զուք: Անուշնե՛ր:

— Ինչ է գիտէք, չզային եմ··· ըսկսաւ Իվան Ֆէտորովիչ: Ախօթ է չզային ըլլալը: Ախօթ չէ՞···

= Չէ՛:

= Չէ՛:

— Տէ՛, չզային եմ, ինչ ընենք: Ինդիրը հոգ չէ··· Քաղքցին եւ մանր քաղքցին բերաւ անցուց յեղափոխութեան սատիկ չունչը, հիմա ամէնն ալ մէկ դատաթ եւս, մեր բարեկամութիւնը, աչքերուս մէջ նայելով ··· որովհետեւ ··· որովհետեւ դեռ այդ էչ բոլորը···

Ձայնը տկարացաւ, մեղմացաւ: Երբ խմեցինք, մէկ ձեռքով իմ, միւսով ընկերոջս ձեռքը բռնեց ու խեղճացած·

— Կը պատահի՞ ձեզի ալ··· ես չանկարծ մեծ հաչտութեան մը անհուն վտանգը կ'ունենամ···Այն ժամանակ ես կրնամ համբուրել իմ ամէնէն գէշ իմ ամէնէն սուր թշնամիս: Կը պատահի՞ ձեզի ալ··· Այդ մէթը տ'օթիէլը ժպտեցաւ ինծի··· Դրամը տուած ատենս՝ կը ժպտէր··· ինծի այսպէս եկաւ որ մանուկի սիրտ ունի··· Այդ բոպչներուն հինգ տարեկան մանուկի սիրտը իմինէս աւելի կակուղ չէ··· մեծ հաչտութիւններուն նոպան ամբողջովին գրաւեց գիս·· «Ինչո՞ւ կը չարչարես գիս, ըսի, կը տեսնես որ չզային մարդ եմ··· կը կարծես որ պարապ տեղը չզային եզած եմ··· Ես ալ քրիստոնեայ եմ: Եղբա՛յր, տո ասիկա քու նեղութիւններուդ համար: Աւելի չունիմ որ տամ: Մեր մարդու մը կեանքը հարամ մի ըներ···»:

Արցունքները սկսան վազել աչքերէս··· եւ անիկա զարմացած կը նայէր···

Այդ օրը չկրցանք ճաչել: Երկու ծառայի հետ միասին, մեծ դժուարութեամբ, Իվան Ֆէտորովիչին ահագին մարմինը հազիւ անկողին հասցուցինք: Ինչքան մեծ է քիմիային եւ բժշկութեան «սէնթէզ»ներուն տարբերութիւնը: Շատ հեռուներէն կուգան Լը Ֆայչի հանքային ջուրը խմելու: Անհատատալի չափով ազդու: Բնակարանէն բաղդ ջուրին վրայ կատուցեր են մեծ չէնք եւ կը չահագործեն անխնայ: Գաւաթ մը ջուրը երեք ֆրանք: Հազիւ քսան տարեկան աղջիկ մը, հիւանդապահուհիի ճերմակ հագուստքով՝ ջուր կուտայ: Ճերմակ մորթ ունի, վառվռուն աչքեր· Թարմ է· այստեղի համար գեղեցիկ կարելի է նկատել, որովհետեւ բոլոր կիները տգեղ են, բոլոր մանուկները գեղեցիկ: Ի՞նչ խաղ է ասիկա: Ամէն անգամին, ամէն մարդ յիսուն սանթիմ կը ձգէ ետին: Ցիսուն սանթիմը իր կեանքին մեծագոյն իրականութիւնն է: Մոդոները առաջնորդէն կը մտահոգուին եւ երբ ներս կը մտնեն՝ յիսուն սանթիմնոց պատրաստ է: Իր զգայարանքներն ալ կեդրոնացեր են, անհատատալի սրութիւն են ստացեր՝ յիսուննոցի գիտութեան մէջ: Եթէ սպասարկութեան դանին վրայ ձգուի՝ աղմուկը կան է որ ինք գիտնայ թէ մէկ, երկ թէ՝ երեք հատ է ձգուած, որ դիտնայ թէ նոր կտրօններ են թէ չեն: Ձեռքէ ձեռք առնելու անհատական ձեւեր ունի: Նայած տուողին դէմքին, դիրքին, նկարագրին որ ան մէկ անգամով կը հասատատ: Երբ առնձինն է՝ ձեռքին մէջ եղած յիսունոցները մէկիկ մէկիկ օգը կը նոցները մէկիկ մէկիկ, որոնք մէկիկ մէկիկ իր գրպանը կ նան: Անկման ընթացքին մտադանապան պարական ձեւեր կը կ րէ:

Կարեւոր հարցում: Ի՞նչ կը պատ հի եթէ մէկն ու մէկը փորձուի «փուռպուռաո»ը կամ երկու խմէ մէկ անգամ տայ: Փորձողներ կ են բայց··· չատ չատ շտկուած վերջոյ իր պարտականութիւնը մը տալ չէ՞: Եւ այդ պարտականթեան մէջ: Եթէ սպասարկուհին դանին վրայ ձգուի՝ աղմուկը կան է որ ինք գիտնայ թէ մէկ, երկ թէ՝ երեք հատ է ձգուած, որ դիտնայ թէ նոր կտրօններ են թէ չեն: Ձեռքէ ձեռք առնելու անհատական ձեւեր ունի: Նայած տուողին դէմքին, դիրքին, նկարագրին որ ան մէկ անգամով կը հասատատ: Երբ առնձինն է՝ ձեռքին մէջ եղած յիսունոցները մէկիկ մէկիկ, որոնք մէկիկ մէկիկ իր գրպանը կ նան: Անկման ընթացքին մտադանապան պարական ձեւեր կը կ րէ:

Կարեւոր հարցում: Ի՞նչ կը պատահի եթէ մէկն ու մէկը փորձուի «փուռպուռաո»ը կամ երկու խմէ մէկ անգամ տայ: Փորձողներ կ են բայց··· չատ չատ շտկուած վերջոյ իր պարտականութիւնը մը տալ չէ՞: Եւ այդ պարտականթեան մէջ: Եթէ սպասարկուհին դանին վրայ ձգուի՝ աղմուկը կան է որ ինք գիտնայ թէ մէկ, երկ թէ՝ երեք հատ է ձգուած, որ դիտնայ թէ նոր կտրօններ են թէ չեն: Ձեռքէ ձեռք առնելու անհատական ձեւեր ունի: Նայած տուողին դէմքին, դիրքին, նկարագրին որ ան մէկ անգամով կը հասատատ: Երբ առնձինն է՝ ձեռքին մէջ եղած յիսունոցները մէկիկ մէկիկ, որոնք մէկիկ մէկիկ իր գրպանը կ նան: Անկման ընթացքին մտադանապան պարական ձեւեր կը կ րէ:

(7)

(Շար.)

ՀՐԱՉ ՉԱՐՊԱՆԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԵՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԻՄ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ 1915-1924

— ০·০ —

3.— ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ (1908)

— ০·০ —

Նիկոլ Հ. Պողոսեան. « Ի սէր Աստուծոյ, հոգւոյս, մարմնոյս, Պողոսի Վոսկեբերանի » : Մէկ օրէ Տպագրութիւն. Գին հինգ օրէ : Երբ հինգ օրէն, տալ տեսնել օրը, ետք ամենայն ուրախութեան եւ ցնծութեան, ուրախ ըլլալ ու ծիծաղիլ, ինչպէս որ ըսուած է Աստուածաշունչին մէջ. « Ծիծաղ ցնծութեան, եւ ուրախութիւն » : Ասոնք ամենքն ալ ունին իրենց տեղը եւ ժամանակը, ինչպէս որ կ՚ըսէ Սողոմոն իմաստուն. « Ամէն բանի ժամանակ մը կայ, եւ ամէն գործի տակ երկինքին » : Ուրեմն, ինչո՞ւ համար ուրախանալ, երբ ուրախանալու ժամանակը չէ, եւ ոչ ալ տեղը : Ուրախանալու ժամանակը եւ տեղը այն ատեն է, երբ մարդ ունի ինչ որ կը սիրէ, կամ կը ստանայ ինչ որ կը փափաքի : Ասոր համար ալ Տէրը կ՚ըսէ. « Ուրախ եղէք անոնց հետ որ ուրախ են

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐ»Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

30 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 8.30ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԱՌԱՒՕՏ
Ingénieurs CIVILSի ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ
19, rue Blanche Métro: Blanche et Trinité

կը Նախագահէ ընկեր՝ ԳԵՐԱՍԻՄ ԲԱԼԱՅԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին՝ ՍԻՓԱՆ երգչախումբը, Թախտու ժօրժ, Ա. Քէչէճեան եւ ծանօթ արուեստագէտներ:

Հայկական եւ եւրոպական պարեր կէս գիշերէն վերջ

կը նուագէ **Pigalle***ի լաւագոյն ճազերէն մէկը, մասնակցութեամբ՝ ԹԱՌԻՍՏ ԺՕՐԺԻ:*

ՃՈԽ ԵՒ ԱԺԱՆ ՊՈՒՖԷ ՄՈՒՏՔ 7.50 ՖՐԱՆՔ

Պ Ա Ր Ա Հ Ա Ն Դ Է Ս

ՍԻՓԱՆ երգչախումբի պարահանդէսը *ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ* 14ին, *ՇԱԲԱԹ* իրիկուն։կը խնդրուի նկատի առնել այդ Թուականը:

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐ

7 ՀՈԿՏ. ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ ԺԱՄԸ 8.30ԻՆ **Salle GAVEAU**Ի ՄԷՋ
45, Rue la Boëtie Métro: Miromesnil

Կազմակերպուած Փարիզի եւ շրջաններու Հայ Մշակութային Միութիւններու եւ հաստատութիւններու կողմէ: Նախաձեռնութիւն՝ « ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲ »ի:

կը Նախագահէ՝ Պ. ՌՈՒԲԷՆ ԲԵՐԲԵՐԵԱՆ

Ամնախընթաց երեկոյթ նուիրուած ամբողջութեամբ Հայ երաժշտութեան: Պիտի նուագուին հին եւ նոր հեղինակներու երկերը մեծ մասամբ առաջին անգամ:

երգչուհիներ.— *Օր. ՄԱՐԳԱՐԻՏ ԲԱԲԱՅԵԱՆ* եւ *Օր. Ի. ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ*
ջութակահար.— *Պ. Ժ. ԱՂԱՋԱՐԵԱՆ:*
դաշնակահար.— *Պ. Ս. ՍԱՐԳՍԵԱՆ:*
երգչախումբեր՝ *«Կոմիտաս»* ղեկավարութեամբ *Պ. Ն. ՍԵՐԳՈՅԵԱՆի:*
» » *«Կիլիկիա* » » *Պ. Գ. ԱԼէՄՇԱՀի:*

Սէնֆոնիկ մեծ նուագախումբ, բաղկացած *40* արուեստագէտներէ, ղեկավարութեամբ՝ *Պ. Պ. Գ. ԱԼէՄՇԱՀի* եւ *Ա. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի:*

ՏՈՄՍԵՐԸ ԿԸ ԾԱԽՈՒԻՆ.— «Հայ Մշակոյթի օր»ուան յանձնախումբի քարտուղարութեան պ. Հ. Բալուեանի մօտ, *1, Rue l'Aqueduc, Paris (10). Tél. Nord 75-69: Salle Gaveau. 45, rue la Boëtie* ամէն օր ժամը *9-12* եւ *2-6:* Գրատուն Հ. Սամուէլ, *51, rue Mr. le Prince:* ճաշարան Ֆլօրիա, *61, rue Mr. le Prince:* Հանդէսին օրը կիշէն:

Բոլոր տոմսերը Թուագրուած են: գիները 5 - 20 ֆրանք:

կը խնդրուի կանխաւ ապահովել տեղերը:

Հաղորդ. միջոցներ.— Մէթրօ *Miromesnil:* Օթօպիւս *AT, ATbis, AO, AH, B, BE, CD, CE, CC:* Հանդէսը պիտի վերջանայ գիշերուան ճիշդ *11.30*ին:

Ձեր տունը, խանութը եւայլն ճաշակաւոր եւ նպաստաւոր պայմաններով ներկելու համար դիմեցէք մասնագէտ ներկարարներ՝

ԴԱՒԻԹԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ

127, rue Etienne Dolet, Alfortville, (Seine)

Tél. Entrepôt 17 - 65

HOMME TAILLEUR DAME

Toros Pekmezian

45, Rue de Trévise - Paris (9)

Ամէն ճաշակի եւ ամէն քսակի յարմար, կը կարէ չափու վրայ այրերու եւ կիներու տակուն ու ճաշակաւոր հագուստներ, անգլիական ընտիր կերպասներէ:

Հայերու ժամադրավայրը

ճաշարան Ֆ Լ Օ Ր Ի Ա

61, Rue Monsieur le Price, Paris (6)

Մէթրօ՝ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն՝ **Danton 52—75**

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

18րդ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ 1933 – 34 ԹԱՏԵՐԱՇՐՋԱՆԻ

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Հիմնադիր - ղեկավար՝ Ա. ԿՈԹԻԿԵԱՆ

1 *ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ ԿԻՐԱԿԻ ՑԵՐԵԿ ԺԱՄԸ 3ին*

ԵՒ

1 *ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ ԿԻՐԱԿԻ ԳԻՇԵՐ ԺԱՄԸ 9ին*

կը ներկայացուի

ՑԵՐԵԿՈՅԹ ԵՐԵԿՈՅԹ

Studio Rudolf*ի սրահին մէջ* 6bis Rue Campagne Première (Métro: Raspail)

ՊԱՂՏԱՍԱՐ ԱՂԲԱՐ

Թրիխ, որ անցեալ օր Փարիզ կը գտնուէր եւ Ամերիկա մեկնեցաւ: Այս արուեստագիտուհին նախապէս կրեց Սթէրնպէրկի չունչը: Այս տաղանդաւոր արուեստագէտն էր, որ Մարլէնի կուր Թրծեց եւ ստեղծեց գրգռիչ կին մը, մերժուած սէրերու տառապանքէն, անցեալ օրերու կարօտէն այրած աչքերով, նուաղկոտ նայուածքով, դառն քաղցրութեամբ մը օծուն:

Նոյն կուր կը Թրծէ այս անգամ հայ արուեստագէտ մը, Մամուլեան: Քննադատները բոլորն ալ կը գնահատեն որ Մամուլեան ստեղծած է նոր Մարլէն մը, աւելի ուժեղ, աւելի խորունկ: Հոգեբանական քանդակագործութիւն մըն է ամբողջ գործը, որուն ոչ կշռոյթը, ոչ ալ հիւսուածքի գաղտնիքը կարելի է տալ պատմելով: Պէտք է դիտել Մարլէնը կենդանի պաստառին վրայ, — որքան մարդկային է եւ յուզիչ, երբ կը խայտայ առանց երբեք կարենալու ծածկել իր տխրութիւնը, իր խորունկ տխրութիւնը: Ուժ պէտք է ձուլելու համար տխրութիւնը հրճուանքին հետ, յուսահատութիւնը հաճոյքին հետ, խռովահար եւ սիրող սիրտը խաղաղ եւ անտարբեր հոգիին հետ:

ՎԱՐՁՈՒ ԵՆ **Square de Neuilly - St. James** *Նէօյիի կամուրջին եւ Պուա տը Պուլօնի մօտ, գեղ. յարկբ. ամէն յարմ., 3 եւ 4 փ. 10—15,000 ֆր., 5 փ. 13—20,000 համաձ. մեծութ. մեծ խոհ., ծառաներու՝ խոհ. տաքց. սեն. վերելակ, կառատուն: Այցելել՝* **7, 9 9bis rue Casimir-Pinel** *եւ* **11 Bld. de la Seine.** *մանր. ճարտ.* **Verdonnet***ի* **68 rue Boursault** *Փարիզ* **(17),** *հեռ.* **Marc. 77—16,** *փափաք. կը ղրկուի պատկեր. գրքոյկ.*

Փարիզի ամէնէն արդիական շէնքը

Parc Buttes Chaumont

1 փիէս, մուտք, խոհ. լոգար. 2900 *ֆր.*
2 փիէս, մուտք, խոհ. լոգ. 3900 *ֆր.*
Կեդր. ջեռ., տաք ջուր, վերել., հեռ.

19 rue de l'Atlas Métro: Belleville

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17. Rue Damesme :-: PARIS (13e)

ԱՌՆՈՒՎԻԼ-ԼԷ-ԿՈՆԷՍԻ Վարագայ Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ Փարիզի եւ շրջականներու բարեպաշտ հայ հասարակութեան թէ 1 Հոկտեմբեր Կիրակի, Եկեղեցւոյս անուանակոչութեան տօնակատարութիւնն է եւ Տ. Վռամշապուհ եպիսկոպոս հանդերձեալ է Ս. պատարագ մատուցանելու: Այս առթիւ տեղի պիտի ունենայ Կաթողիկոսի անդրանիկ օրհնութեան Կանդակի ընթերցումը եւ Տօնին առթիւ մատաղ պիտի բաշխուի:

ԿՆԻք

ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԷՅՎԷԻ եւ ՇՐՋԱՆԻ Հայրենակց. Միութեանս ընդհ. ժողովը վաղը Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին, 22, rue Madame Curie. *Պանտէօ: Օրակարգ.— Նոր Վարչութեան ընտրութիւն եւ Ընթացիկ հարցեր: Կը հրաւիրուին անդամ եւ ոչ-անդամ բոլոր հայրենակիցները: Ներկաներու Թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի:*

ՏԻԿԻՆ ՍՈՒՐԱԲԵԱՆ

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՕՓԷՐԷԹԻ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ա. ՏԱՐԻ Ա. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ԲԱՑՈՒՄ 1933 - 934 ԹԱՏԵՐԱՇՐՋԱՆԻ

ՍՕՍԻԷԹԷ ՍԱՎԱՆԹԻ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

9 Rue Danton, Paris - Métro St. Micel *եւ* Odéon

ԱՅՍՕՐ ԿԻՐԱԿԻ ՑԵՐԵԿ. ԺԱՄԸ 2.45ին

ՏԻԿԻՆ Մ. ՍՈՒՐԱԲԵԱՆ

Ամերիկա մեկնելէ առաջ վերջին անգամ ըլլալով

կ'երեւի փարիզահայ բեմին վրայ

կը ներկայացուի **Մէկ Բաժ - Ձուռ Պաժ**

(Զաւարթ Օփէրէթը երեք արար)

Հեղ.՝ Վ. Փափազեան(Լիլա), Երաժշ.՝ Ժ. Ճահ-Պարոնեան, Ծաղ.՝ Գրիգոր - Վահան

կը մասնակցին փարիզահայ բեմի ամէնէն սիրուած դերասաններն ու դերասանուհիները:

Գիները.— Ա. կարգ 25, Բ. կարգ 15, Գ. կարգ 10, Դ. կարգ 7 ֆր.

ՍՐՃԱՐԱՆ - ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՃԵԼԻ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐ

21 - 23, Rue Saulnier - Métro: CADET

Plats du jour *ԱՆԹԵՐԻ ՄԱՔՐՈՒԹԻՒՆ*

Հասցէի փոփոխութիւն

ՏՕՔԹ. ՏԻԳՐԱՆ ՍՊԱՐԹԱԼԻ

Փոխադրուած է իր նոր ընդարձակ դարմանատունը՝

33, Rue de Poissonniere (REX սինէմային ճիշդ քովը) *

Métro: Bonne - Nouvelle

ընդունելութիւն ամէն օր ժամը *14-18* եւ ժամադրութեամբ:

Etude de Me BERNARD WAHÉ

(12 année)
Licencié en Droit de la Faculté de Paris
Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales
JURISCONSULTE
Droit Français et International Privé

34, Bld. de Clichy, Paris. Métro: Pigalee. Tél. Marcadet 76 - 65

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական խնդիրներ, ինչպէս նաեւ փողոցի արկածներ, անձամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ հաշտարար դատարաններու առջեւ, կուտայ certificats de coutumesներ, կը կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւնները:

Կ'ընդունի ժամը 9—10 եւ 17—19: Նաեւ ժամադրութեամբ

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ՓԱՍՏԱԲԱՆ – ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ

ԳՐ. ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ *(Գրիկիքէյ)*

Ամէն տեսակ փաստաբանական գործեր՝ ամենայաւ պայմաններով:

Փողոցի արկածի *դատերու* մասնագէտ, *առանց կանխավճարի:*

ընդունելութիւն: *Առաւօտ ժամը 9էն 10.30: Իրիկուն ժամը 2էն 3, եւ 7էն 8.30:*

Հասցէ՝ **35, Rue Emile Desvaux, Paris (19) Métro Place des Fêtes**

ՏՕՔԹ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ

ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ Իզմիրի Ազգ. Հիւանդանոցին

33, Rue Poissonnière (Rex սինէմային ճիշտ քովը)

մէթրօ՝ Bonne-Nouvelle

ընդունելութիւն ամէն օր ժամը *14—18* եւ ժամադրութեամբ

Տօքթ. ԱՍԼԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԹՈՔԵՐՈՒ, ՍՏԱՄՈՔՍԻ եւ ԱՂԻՔՆԵՐՈՒ հիւանդութեանց

34 Bld. de Clichy, Paris. Métro Pigalle Tél. Marcadet **76-65**

Հիւանդներ կ'ընդունի ամէն օր ժամը 2—8, Կիրակի եւ տօն օրեր 10—12: Առաւօտները ժամադրութեամբ:

Բ Ո Ւ Ր Դ Ե Ր

կը ծախենք ամէն տեսակ բուրդեր՝ Թրիքօ շինողներու համար:
Միշտ պատրաստ ունինք 50.000 քիլօ ամէն տեսակի գոյներով բուրդեր՝ Թիւ *2)28, 3)28, 2)32, 2)36, 2)40* (grosse laine):

Դիմել՝ **DOERFLINGER**

31, Rue de Maubeuge, Paris (9e) Métro: Cadet

Մասնաւոր բուրդ լոգանքի հագուստներու համար: Շրջուն վաճառորդներու համար բուրդէ կծիկներ: Գաւառէն եկած ապսպրանքները կը ղրկուին ապսպրանքներու ստացման օրը:

ՎԱՐՁՈՒ ԲՆԱԿԱՐԱՆ

ՎԱՐՁՈՒ ԲՆԱԿԱՐԱՆ CONFORT MODERNE *բարձրադիր, օդաւէտ եւ լուսաւոր: 6 սենեակ, նախասենեակ, երկու W. C. կեդրոնական ջեռուցիչ, տաք եւ պաղ ջուր. լոգարան, կազ եւ ելեկտրականութիւն: Վարձք՝* (tout compris) 9000 *ֆրանք: Դիմել՝* 5, Route d'Orleans: *Փորթ տ'Օրլէանէն հինգ վայրկեան հեռու:*

*Հաղորդ. Միջոց.— Porte d'Orléans*էն առնել *88* Թիւ հանրակառքը եւ իջնել *Station Grang Ory:*

OCCASION UNIQUE

1 ֆոնօ 8 *տիսքով* (ֆրանսերէն, հայերէն, Թուրքերէն). *քիչ գործածուած, կրծախուհի ծեսակ* 320 *ՖՐԱՆՔ:*

„Radio-Music" L. NICHANIAN

56, Rue Piat - Paris (20)

ԵԹԷ ՀԱՅՐԵՆԱԲԱՂՁՈՒԹԵՆԷ ԿԸ ՏԱՌԱՊԻՔ

Խ Մ Ե Ց Է Ք Ա Ն Ա Ր Ա Ս

Raki ERIVAN

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՀԱՄԱՐ՝

Société "PEUREUX"

12, Bld. des Vignes, MARSEILLE Téléphone: COLBERT 58-10

ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆՆԵՐՈՒ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ

D. N. BAHADOURIAN 40, rue Chaponnay. Lyon

ՍԵԴՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ

Վիրաբոյժ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՔԻՒԼԹԷԷՆ

14 Rue Lagrange, PARIS (5) Métro St. Michel *կամ* Maubert-Mutualité

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՈՍԿԻ ՔՈՒՐՈՆԻ, ՊՈՒՃԻ եւ ԱՏԱՄՆԱՇԱՐԻ

բերնի, լինդերու, ակռաներու խնամք եւ վիրաբուժ. գործողութիւն

կ'ընդունի ամէն օր, ժամը *9 - 12* եւ կէս օրէ վերջ 2էն 8:
կիրակի եւ տօն օրեր 9էն մինչեւ կէսօր:

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

71, Rue du Fbg. St. Martin, Paris (10e)

Tél. Botzaris 53 - 61 Métro: Château d'Eau ou Gare de l'Est

Գիտութեան վերջին մեթոտներով կը բժշկենք՝ վեներական *ամէն տեսակ հիւանդութիւններ (ջերմամիզութիւն, ֆրանկախտ եւայլն), մորթի, ջղային, ստամոքսի եւ կոնացի հիւանդութիւններ:*

Բժշկումը կը կատարուի, X *անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով եւ ելեկտրականութեամբ: Կը կատարենք մէզի եւ արեան տարրալուծում:*

Կը խնամենք ատամի ամէն տեսակի հիւանդութիւններ: Քուրօն՝ սկսած 100 ֆրանքէն, պրիճ՝ ամերիկեան սիստէմով:

Արժէքները շատ մատչելի.մասնաւոր զեղչ բանուորներու եւ չքաւորներու:

Դարմանատունը բաց է ամէն օր առաւօտեան 9—12 եւ 3—8: Կիրակի եւ տօն օրերը՝ 9—4:

ՎԱՐՁՈՒ Է *մեկնումի պատճառաւ յարկաբաժին մը, սենեակ, 1 խոհանոց, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն: Ամսական վարձք՝ 250 ֆրանք: Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Mme A. Derderian*ի, *192, rue de Tolbiac, Paris (13):*

CABINET de Me V. YARJANIAN

JURISCONSULTE

Procédure Générane — Mandataire en Justice

44, Rue La Fayette, Paris (9e) Tél. TAITBOUT 53 - 32

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական գործեր: Անձամբ կը պաշտպանէ Առեւտրական եւ Հաշտարար Դատարաններու առջեւ: Ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման, եւ ժառանգական բոլոր գործողութիւնները կը կատարուին արագութեամբ: Վարչական դիմումներ նախարարութեանց մօտ:

կ'ընդունի, ամէն օր, ժամը *9*էն *11,* եւ *5*էն 7:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի ֆրանս. հիւանդանոցներու
Պատուոյ մէտայլ ֆրանս. Առողջապահ. Նախարարութենէն

85, Rue Julien Lacroix, Paris (20e)

Métro BELLEVILLE կամ **COURONNE Tél. MENIL. 45—43**

Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) կիրակի եւ տօն օրերը 10—12:

Հոն կը կատարուին՝ Ք. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (radiographie), գեր-մանիշակագոյն, յետ_կարմրագոյն եւ ուլտրաելեկտրական դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ ՏԻԱԹԷՐՄԻԻ բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրականական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու գործածուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են:

Թոքախտաւորներու համար **pneumothorax**ի գործողութիւն: Հակաշիճախտային կանխարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ):

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ բնաժական Թելադրական եւ ֆիզիքական մէթոտներ:

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդաբերական եւ վեներային հիւանդութիւններու համար:

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք:

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ տան հիւանդներուն.

Ատամնաբուժարանը կը ղեկավարուի Փարիզի Համալսարանէն շրջանաւարտ ատամնաբոյժի մը կողմէ: Ամենայաւ պայմաններ ակռաներու խնամքի եւ ոսկի կազմածներու (քուրօն եւայլն.) շինութեան համար:

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925)

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15-70

(ՆԵՐԹԻՆԿԻ ՀԱՄԱՐ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՆՐԵՔՇԱԲԹԻ 26 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1933

26 Septembre 1933

9րդ ՏԱՐԻ Թիւ 2301

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՈՐՈ՞Ւ ԱՍՊԱՐԷԶ ԿԸ ԿԱՐԴԱՆ...

Այս միջոցին, կատարեալ ռազմադաշտի մը վերածուած է ամկավար մամուլը:

Թողո՛ւնք հեռուները եւ առնենք մեր հարեւան «Ապագայ»ն, որ պաշտօնաթերթն է իրենց Կեդր. Վարչութեան:

Կրա՛կ եւ կարկուտ, շանթ եւ փոթորիկ՝ ամպերէն ի վեր:

Որո՞ւ դէմ: Անշուշտ՝ Հ. Յ. Դաշնակցութեան:

Ի՞նչ առիթներով,— Եռագոյն, Խ. Հայաստան, Թուրքիոյ փախստականները, Ամերիկայի առաջնորդը: Զի՞ բաներ:

Կը կարդաք սիւնակէ սիւնակ, խմբագրական թէ յօդուած, կը վերլուծէք չարուած բառերն ու խօսքերը, եւ կը մղուիք հարցնել, բնազդաբար.

— Այս կամկար եւ նստուկ մարդիկը ուրկէ՞ ստացան այսքան համարձակութիւն: Ո՞վ ներշնչեց այս աշխուժացումը՝ այս ի ծնէ ծեր գրիչներուն, որ բառերն անգամ կը մաղէին երէկ, փչելով տաքն ու պաղը...

Առէք պաշտօնաթերթին վերջին թիւը, 23 սեպտեմբեր:

Թէ՛ւ առած, շունչ առած կը թռին: Կը թռին եւ կը թռցնեն:

Ի՞նչ է պատահեր,— Ամերիկայի առաջնորդը ոչ թէ պաշտօնանկ եղած, այլ շնորհակալութեան բանաձեւ ստացած եւ փառաբանօրէն վերահաստատուած է: Զի՞ բաներ...

— «Անկէ մէկուկէս ամիս առաջ, այս սիւնակին վրայ խօսելով Շիքակոյի միջադէպի մասին, կը գրէինք թէ արտասահմանի թեմերուն առաջնորդներէն Ղեւոնդ արք. Դուրեանը հինգերորդն է որ կուրծք պիտի տայ Դաշնակցութեան հրետանիին դէմ եւ վերջ ի վերջոյ պիտի զգետնէ իր հակառակորդները»:

Կը հասկնաք իմաստը: Ինչպէս միւս առաջնորդները, Ղեւոնդ արք.ն ալ քաջաբար կուրծք տալով, յաղթա՛ծ է Դաշնակցութեան:

Յաղթա՛ծ է՝ Շիքակոյի միջազգային ցուցահանդէսէն վար առնել տալով հայկական դրօշը. յաղթած է՝ անտեսելով Ամերիկայի Ազգ. Կեդր. Վարչութեան հրահանգներուն. յաղթած է՝ մեղայի գալով եւ նորէն խաբելով, յաղթած է սուտ հիւանդ ձեւանալով եւ չներկայանալով Երեսփ. Ժողովին. յաղթած է՝ նոյն ժողովի նիստին հետ զուգընթաց դաւադրական ժողով մը սարքելով իր պանդոկին մէջ. յաղթած է՝ երկուքի բաժնելով ամերիկահայ գաղութը:

Պարապ տեղը չէ որ էմիրնէցիները «ուզուն ախմախ» կը կոչեն այս վեղարաւորը:

Բայց, մենք Ղեւոնդ եպիսկ.ի խնդիր չէ որ ունինք այսօր: Ամերիկայի գաղութին ջախջախիչ մեծամասնութիւնը ամուր բռնած է անոր օձիքէն, եւ կրնայ խելքի բերել զայն ուշ – կանուխ, ինչպէս ըրին էմիրնէի, Սոֆիայի, Իզմիրի եւ Աթէնքի մէջ:

Ամերիկայի առաջնորդին խնդիրը փակագիծ մըն է այն ընդհանուր յարձակողականին մէջ, որ ուղղուած է Հ. Յ. Դաշնակցութեան դէմ, եւ որուն յառաջապահ – նախատակները կը հանդիսանան մեր սմսեղուկ ռամկավարները:

Նոր չէ այդ յարձակողականը: Բայց, նոր ուժ է ստացած, վայելելով հովանաւորութիւնը ոչ միայն Երեւանի, այլեւ հայ կղերին, այսինքն անոր ամէնէն բացասական, երկերես եւ վարձու տարրերուն:

Եւ սրտառո՛ւչ է մարտակոչը.— Պայքար՝ Դաշնակցութեան «հակահայաստանեան» քաղաքականութեան դէմ:

Այսքա՞ն: Լսեցէ՛ք տակաւին, լսեցէք ու սարսափեցէք.

— «Դաշնակցութեան այս պայքարը կուսակցական պայքար է, բայց ուղղուած է ոչ ռամկավար – ազատական կուսակցութեան եւ ոչ ալ Յուսիկ կամ Ղեւոնդ եպիսկոպոսներու դէմ, ԱՅԼ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ԵՒ ԱՆՈՐ ՆԵՐԿԱՅ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՆ ԴԷՄ»: (Ստորագծումը մեր կողմէ):

Ուրեմն, հասկցաք թէ ինչո՛ւ այսքան աշխուժացեր, առասպելները բացեր եւ կրկէս իջեր է ռամկավար մամուլը, իրբեւ Երեւանի ունենալով ափ մը հաստափոր կղերականներ:

— Հայրենիքը վտանգի մէջ է, հէ՛յ, իմացէք. Դաշնակցութիւնը կ'ուզէ կործանել ազգն ու Հայաստանը ... Օ՛ն անդր յառա՛ջ, Յուսիկ, Ղեւո՛նդ, Կարապետ, մենք ձեր կողքին ենք... Աթողիկոսին կոնդակն ալ ձեզի առաջնորդ: Մատա՛ղ ձեր փիլոնին ու վեղարին...

Այսուհետեւ, Երեւանը կրնայ հանգիստ յօրանջել: «Կրիտիկական» է կացութիւնը՝ Հ. Յ. Դաշնակցութեան համար:

Երեւակայեցէք,— աջէն՝ ռամկավարը, Բարեգործականը եւ Արձրաստիճան կղերը. ձախէն՝ Հօկը, կարմիր – կանանչ բջիջները, Ալֆորվիլի եւ Արնուվիլի կարմիր բանուորները, իսկ այս բոլորին վերեւ՝ աղաներ, պէյեր եւ «մէրքանթի»ներ: Կարելի՞ է դիմանալ:...

×

Թշուա՛ռ, Թշուա՛ռ մարդիկ: Եւ երկիցս թշուառ ժողովուրդ:

Ահաւասիկ տե՛ս,— դացինք եկանք եւ իջանք մինչեւ 60ական թուականները:

Ի՛նչ կ'ըսենք: Նոյն իսկ 60ական թուականներուն մարդիկ շատ աւելի լուսամիտ էին եւ յառաջադէմ, Պոլսէն մինչեւ Թիֆլիս, քան այսօր, Փարիզի կամ Նիւ Եորքի մէջ:

Եւ մարդիկ աւելի պարկեշտ էին այդ շրջանին: Արիկան արիւնն էր եւ ապուշը ապուշ:

Տեսէք այսօր,— կրնա՞ք ո՛ր եւ է անուն տալ այն արհեստին, որ փառաց ի փառս կը բարձրացնէ տասն անգամ վարկաբեկուած Սպլըմեաններ եւ Դուրեաններ, որ փրկութեան դուռի կը հռչակէ փիլոնը, որ գիտակցօրէն կը յամառի բանուոր հօտի վերածել հաւաքական ժողովուրդ մը, որ ծախու կը հանէ ազգային արժէքներ եւ սրբութիւններ եւ կը ծախահարէ վաճառողն ու գնողը:

Բայց, վերջապէս որո՞ւ ասպարէզ կը կարդան այս բրածոներն ու փերեզակները:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԻՆՉՈ՞Ւ ԱՒԵԼԻ ԱԺԱՆ...

— o —

Մէկ շաբաթէ ի վեր, ձեր ուշադրութեան կը յանձնուի նորութիւն մը.— « Գրքի Օր »:

Մշակոյթի Օրուան առթիւ, Հայ Գրողներու Ընկերակցութիւնը կ'ուզէ մղում տալ հայերէն գիրքերու սպառման: Այս առաջադրութեամբ, ազդեր տպել կուտայ բոլոր թերթերուն:

Բարի եւ գեղեցիկ: Մանաւանդ գործնական:

Միայն թէ՝ չկրցայ հասկնալ նորութեան նորութիւնը:

Ազդերուն մէկուն մէջ կը կարդամ.

— «Բոլոր գիրքերը կէս արժէքով, միայն Մշակոյթի Օրուան համար »:

Ինչո՞ւ այս պատկառելի զեղչը:

Պատճէ՞նը համար անոնք որ... սրխալած եւ Մշակոյթի Օրէն առաջ գնած են ո՛ր եւ է գիրք:

Գիտենք որ «ընթերցող հասարակութիւնը » միշտ պատրուակներ կը գտնէ խուսափելու համար հայերէն գիրքէն: Գոնէ անոր արժէքին լման կամ կանխիկ վճարումէն:

Ահա նոր պատրուակ մը եւս:

— Հարիւրին 30 — 40 — 50 զեղչով կուտա՞ս, կ'առնեմ: Եթէ ոչ, Մշակոյթի Օրը ողջ մնայ...

Այնուհետեւ կրնաք երեւակայել հեղինակներուն եւ գրավաճառներուն վիճակը:

Ի՞նչպէս կարելի է պատուել հայկական Մշակոյթը, կոտրելով անոր արտադրութեանց գինը, եւ փորձութեան ենթարկելով « գրասէր հասարակութիւնը »:

Կը բողոքեմ...

ՎԱՀԷ

« ԵՍ ԾՈՎԱԿԱԼ Ս ... »

— o —

Պոնտոյի մէջ ձերբակալուեցաւ Մարսէլ Ռու, 31 տարեկան, որ ինքզինքը դեր – ծովակալ եւ կոմս ներկայացնելով, խոշոր գումարներ շորթած էր:

Խաբեբան յաջողած էր մտնել ազնուապետական ընտանիքներու մէջ եւ մտերմանալ պատուաւոր ընտանիքի մը հետ: Շատ չանցած, ընտանիքին աղջկան ձեռքը կը խնդրէր:

— Բայց ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ համազգեստ չունիք, հարցուց իրիկուն մը աղջիկը:

— Դեռ նոր ստացայ այդ աստիճանը, որով ծովակալի համազգեստս պատրաստ չէ և առ այժմ կը գոհանամ հարիւրապետի զգեստով:

Իրականին մէջ, այս հագուստն ալ կեղծ էր: Իսկ միամիտ աղջիկը չէր գիտեր թէ 31 տարեկան ծովակալ չի կրնար ըլլալ:

Եւ Մարսէլ Ռու կը պատմէր թէ մեծագումար դրամ եւ արժեթուղթ ունի Պաւէ տը Ֆրանսի մէջ, թէ հօրմէն ժառանգած է 600,000 ֆր.ի կալուած մը, թէ իր եռամսեայ եկամուտն է 200 հազար ֆրանք եւայլն:

Աղջիկը այսպէս հրապուրելէ յետոյ, «դեր – ծովակալ »ը առաւ մը զուտաքափ վազեց անոր քով եւ պատմեց թէ առջի օր իննսուշարժին մէջ կորսնցուցած է իր դրամապանակը որ 6500 ֆրանք կը պարունակէր, թէ դրամ չունէր Պաւէ տը Ֆրանսին հեռագրելու համար եւն.: Այս առթիւ, աղջկան ցուցուց Պաւէ տը Ֆրանսի նամակագլուխով թուղթ մը՝ ուղղուած « Ն. Վսեմութիւն դեր – ծովակալ Ռու տը Լէսի »:

Աղջիկը համոզուեցաւ եւ վճարեց: «Ծովակալ »ը խոստացած էր վերադարձնել Փարիզ երթալ գալէ յետոյ, բայց ա՛լ չերեւցաւ...

12,000 ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ

— o —

« Իւմանիթէ » կը գրէ թէ Սեպտ. 10էն ի վեր Հալէպի հիւսուածեղէնի բանուորները գործադուլ հռչակած են, բողոքելով աշխատավարձի հարիւրին 10 կրճատման եւ աշխատանքի երկարաձգման դէմ: Համայնավար թերթը 12,000 կը հաշուէ բանւորներուն թիւը, եւ Ֆրանսայի բանուորներուն ուշադրութեան կը յանձնէ Սուրիացի բանուորներուն հերոսական պայքարը:

Վ Ե Ր Ջ Ի Ն Ժ Ա Մ

ԱԶԳԵՐՈՒ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

Ի՞ՆՉ ԸՆԹԱՑՔ ՊԻՏԻ ԲՌՆԷ ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ

Երէկ, երկուշաբթի, բացուեցաւ Ազգերու Դաշնակցութեան 14րդ ընդհ. ժողովը, որ մասնաւոր կարեւորութիւն ունի այս անգամ, կապուած ըլլալով զինաթափութեան ժողովին հետ: Գերմանիան իբրեւ պատգամաւոր ղրկած է պրոպագանտի նախարարը, Պ. Կէօպէլս, որ Ժընեւ հասաւ օդանաւով եւ որուն ապահովութեան համար բացառիկ միջոցներ ձեռք առած է զուիցերիական ոստիկանութիւնը: Մեկնելէ առաջ, Պ. Կէօպէլս հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ.

— « Մէկ ժամէն օդանաւը Ժընեւ կը տանի զիս, պաշտպանելու համար ազգին իրաւունքները: Այս միակ իրողութիւնը կ'ապացուցանէ թէ շատ բան փոխուած է Գերմանիոյ մէջ, որովհետեւ, այն աթոռին վրայ ուր երբեմն կը նստէր Շթրէզըման մը, պիտի բազմի ազգային – ընկերվարական մը եւ գերման ժողովուրդին իրաւունքները որ երբեմն կը ներկայացուէին չահախնդիր կուսակցութեանց կողմէ, այժմ կը գտնուին ազգային – ընկերվարական շարժումին ձեռքը: Ազգային ընկերվարական շարժումին առաջին գործն է միակ կամքի մը մէջ ձուլել բոլոր սովորութիւնները, բոլոր դասակարգերը, բոլոր արհեստները: Ես կը կարծեմ թէ արտասահմանը կասկածանքով կը դիտէ այս երեւոյթը: Աշխարհը միշտ կասկածոտ է, երբ Գերմանիան աւելի կը զօրանայ, որովհետեւ ժողովուրդներու զօրութիւնը սպառազինութեան մէջ չի կայանար, այլ ապրելու կամքին մէջ: Իշխանութիւնը ստանձնելով, մենք յանձն առինք երկու խոշոր գործեր,— ներսը՝ աշխատանք ճարել մեր ժողովուրդին, դուրսը՝ խաղաղութիւն: Մենք չենք ամչնար մեր կատարած գործէն: Մեր հակառակորդները կ'ըսեն,— Ահա ձմեռը եկաւ: Ամէն պարագայի մէջ, կը հաւատանք թէ յառաջիկայ ձմրան ընթացքին գործազուրկներուն թիւը մէկ հատ իսկ չպիտի աւելնայ: Մեր հպարտութիւնը թոյլ չի տար երթալ Գերմանիոյ համար մուրալ արտասահմանի մէջ: Մենք մեզի պիտի օգնենք, բայց միեւնոյն ատեն անդադար պիտի յայտարարենք թէ Գերմանիա խաղաղութիւն կ'ուզէ: Հռենոսը ոչ թէ սահմանագլուխ մը պէտք է ըլլայ, այլ գերմանական գետ մը:

⁂ Ժողովին բացումէն առաջ, բազմաթիւ խորհրդակցութիւններ տեղի ունեցան մասնաւորապէս Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներու նախարարներուն եւ պատուիրակներուն միջեւ:

Թուրք նախարարները վերադարձան Սոֆիայէն

Ըմէթ փաշա եւ Թէվֆիք Րիւշտի պէյ շաբաթ օր մեկնեցան Սոֆիայէն, մասնաւոր կառախումբով մը, եւ Պուլկարիոյ վարչապետին հետ պտտեցան Թրնովօ պատմական քաղաքը: Ցետոյ Վառնա գացին եւ, Պոլիս վերադարձան « Եավուզ » յածանաւով:

Ինչպէս գրած էինք, Թուրքեւյունական վերջին դաշինքը շատ ծանր տպաւորութիւն գործած է Պուլկարիոյ մէջ, եւ Թուրք նախարարները սառն ընդունելութիւն մը գտան: Այնպէս որ, ուրիշ բան չկրցան ընել եթէ ոչ հինգ տարուան համար նորոգել 1929ի բարեկամութեան դաշինքը: Այս առթիւ հրատարակուած ղեկոյցն ալ կը գոհանայ ընդհանուր խօսքերով: Ղեկոյցին մէջ արձանագրուած է թէ Թուրք նախարարները ինքնաբերաբար յայտարարեցին որ 1933 սեպտ. 14ին Էնկիւրիի մէջ կնքուած Թուրքեւյունական դաշինքը երբեք Պուլկարիոյ դէմ ուղղուած չէ, ոչ ալ ուրիշ որ եւ է պետութեան դէմ:

Երկու կառավարութիւնները որոշած են խառն յանձնաժողովի մը յանձնել Թուրքիոյ եւ Պուլկարիոյ միջեւ առկախ մնացած քանի մը խնդիրներու քննութիւնը եւ հաշուեյարդարը:

«Օյախ» կը փնտռեն Ասորիներուն համար

Ասորական վերջին դէպքերուն խնդիրը քննուեցաւ Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդին կողմէ, Սեպտ. 22ի նիստին մէջ: Որոշուեցաւ քննութեան ենթարկել Ասորիներուն բողոքագիրը, Ազգերու Դաշնակցութեան ընդհ. ժողովին փակումէն առաջ: Կը նշանակէ թէ՝ մերժուած է այս խնդիրը անպայման ժամանակով յետաձգելու առաջարկը զոր ըրած էր Իրաքի կառավարութիւնը: Անգլիա մասնաւորապէս շահագրգռուած է այս հարցով, քանի որ ինք առաջարկեց Ազգերու Դաշնակցութեան անդամ արձանագրել Իրաքը:

Այսպէս կամ այնպէս, ելք մը գտնուած չէ լուծելու համար ասորական հարցը: Հոգատարութեանց յանձնաժողովը ինքն ալ կը խոստովանի թէ անկարելի է Ասորիներուն ինքնավարութիւն տալ Իրաքի սահմաններուն մէջ եւ թէ լաւագոյն ելքն է տեղաւորման ծրագիր մը կազմել ի հարկին Իրաքէն դուրս: (Բայց ո՞ւր...):

Խեղագար Հայու մը ոճիրը Սեն Միշէլի մէջ

ՅԱՆԿԱՐԾ ՍՊԱՆՆԵՑ ՍՐՃԱՐԱՆԻ ՄԸ ՎԱՐԻՉԸ ԵՒ ՓՈՐՁԵՑ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆ ԸԼԼԱԼ

Կիրակի օր, իրիկուան ժամը 3.45ին, խելագարութեան զոհ գնաց Քաֆէ տը լա Սորպոնի վարիչը, Հայու մը ձեռքով:

Պոլսեցի Հայ մը, Պետրոս Խօրասանճեան, որ անկիւն մը քաշուած սուրճ կը խմէր, յանկարծ տեղէն ցատկելով, ուղղուեցաւ դէպի հաշուեսեղանը, եւ ատրճանակը ուղղեց վարիչ Պ. Փանիսի ճակտին: Գնդակը վիզին եւ ծնօտին կողմը հանդիպած ըլլալով, Պ. Փանիս աթոռէն գետին գլորեցաւ առանց բառ մը արտասանելու: Պետրոս գիւային կերպարանք մը առած էր եւ աջ ու ձախ կը կրակէր, մասնաւորապէս նշան առնելով սպասաւորի մը: Այս վերջինը յաջողեցաւ փախչիլ եւ նկուղը ապաստանիլ: Փրփուրը բերնին, Պետրոս կը սպառնար յաճախորդներուն, որոնք բնազդաբար ապաստանած էին սեղաններուն տակ: Այդ միջոցին ճակտէն թեթեւապէս վիրաւորուեցաւ բանասեղծ Ռոստանիկ: Սպասաւորներէն մէկը յանկարծ խոյացաւ խելագարին վրայ, բայց ուշ էր: Պետրոս վերջին գնդակը իր փորին պարպելով, փռուեցաւ գետին: Ամբողջ սրահը հազիւ տասը երկվայրկեան տեւած էր: Երկու մարդիկ մարդասպանին թեւերէն բռնելով առաջնորդեցին ինքնաշարժի մը մէջ, որ տարաւ Օթէլ Տիէօ հիւանդանոցը: Իսկ սրճարանին տէրը, որ ատտ արիւն կորսնցուցած էր եւ չէր կրնար խօսիլ, փոխադրուեցաւ Շառիթէ հիւանդանոցը: Հազիւ հոն հասած, աւանդեց հոգին:

Ամբողջ անցուդարձը եւ ոստիկանութեան առաջին քննութիւններն ալ կը

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

«Կասկածելի Հայեր» Սոֆիայի մէջ

Ամէն անգամ որ Ըմէթ փաշա տեղէն շարժի, «հայկական խնդիր» կը ծագի:

Երկու տարի առաջ Աթէնք պիտի երթար, եւ դեռ ճամբայ չելած, կեբան տարաբախտ Վիոլնեանի գլուխը:

Այս անգամ ալ, Սոֆիա երթալուն առթիւ, արտակարգ խստութիւններ ձեռք առնուած են, «կասկածելի» Հայերու դէմ:

Գէթ այսպէս կը պատմէ «Ձիմհիւրիէթ»ը, Սոֆիայի թղթակցին բերնով. (20 սեպտ.): Կ'արտատպենք նոյնութեամբ, իբրեւ զուարճալիք.—

Մէկ շաբաթ առաջ պուլկար ոստիկանութեան կողմէ ձեռք ձգուած է Աթէնք գտնուող Չէրքէզ Տավուտէն հասած գաղտնի նամակ մը Արիֆ Օրուճի: Այս նամակին մէջ գրուած է թէ Իսքէչէցի նշանաւոր քոմիթաճիներէն Ստեփանեան անուն Հայ մը իրեն օժանդակող երկու քոմիթաճիներու հետ՝ դրամ առնելու համար փութով պնդութեամբ Փարիզ գացած է եւ հոնկէ Պուլկարիա պիտի գայ: Այս նամակին վրայ պուլկար ներքին նախարարութիւնը Արիֆ Օրուճը, Չէրքէզ Հայտարը, Հաճի Նուրէտտինը եւ միւս դաւաճանները, Հայոց Ֆութպոլի Միութեան նախագահ Սերգիսեան եւ կարգ մը կասկածելի Հայեր Սոֆիայէն հեռաւոր քաղաք մը փոխադրած է: Անկէ զատ, Սոֆիայի մէջ շատ մը Հայեր հսկողութեան տակ առնուած են: Պուլկար ներքին նախարարութեան կողմէ փախստականներուն եւ հայ քոմիթէճիներուն հանդէպ ձեռք առնուած այս խիստ միջոցները այս տեղի քաղաքական շրջանակներուն մէջ գոհունակութեամբ ողջունուած են:

ԼՈՆՏՈՆԷՆ ՀՌՈՄ ԳԱՑԻՆ ԱՂՕԹԵԼՈՒ ԵՒ ԳՈՐԾ ԳՏՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

— o —

Կիրակի օր Անգլիայէն դէպի Հռոմ ճամբայ ելան 420 գործազուրկներ, ընկերակցութեամբ 30է աւելի օգնականներու եւ քահանաներու, թէ Պապին ուխտի երթալու եւ թէ գործի համար աղօթելու մտքով: Այս ծրագիրը յղացած էր կաթոլիկ շաբաթաթերթի մը խմբագրութիւնը: Նկատելով որ շատ մը բարեկեցիկ մարդիկ չպիտի կրնան Հռոմ երթալ, Քրիստոսի խաչելութեան 1900ամեակին առթիւ, թերթին խմբագրութիւնը առաջարկեց հանգանակութիւն կատարել, իբրեւ ուխտաւոր ղրկելու համար մաս մը այն գործազուրկներէն որոնք կը հաւատան աղօթքի ուժին: Հանգանակութիւնը բացուեցաւ վեց ամիս առաջ եւ հասաւ մօտ 7000 ստերլինի: Անոնք որ 12 ստերլին եւ 12 շիլին վճարած են, իրաւունք ունին նշանակելու իրենց ուխտաւորը: Շատ մը համակիրներ ղրկած են իրենց զոհարեղէնները եւ ուրիշ արժէքաւոր իրեր, ծախուելու եւ դրամը հանգանակութեան յատկացուելու համար:

Հռոմի մէջ մեծ հետաքրքրութիւն շարժած է այս նորօրինակ ուխտագնացութիւնը:

ԲՈԼՈՐ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐԸ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՊԻՏԻ ԿՈՉՈՒԻՆ 60 ՏԱՐԵԿԱՆԻՆ

— o —

Վարչապետ Պ. Տալատիէ նախարարական խորհուրդին ներկայացուց օրինագիծ մը որուն համաձայն պետական պաշտօնեաներու հանգստեան տարիքը պիտի ըլլայ 60: Այս օրինագծին նպատակն է թէ խնայողութիւն կատարել եւ թէ պատեհութիւն ընծայել երիտասարդներուն: Ուրեմն, եթէ օրինագիծը քուէարկուի, պետական ամէն պաշտօնեայ իրաւունք պիտի ունենայ հանգստեան թոշակ պահանջելու 60 տարեկանին: Բացառութիւն պիտի կազմեն պետական խորհուրդին եւ վճռաբեկ ատեանին անդամները, պաշտօնավարելով մինչեւ 70 (նախապէս մինչեւ 75 էր):

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ՊՈՒՇԿԻՆ

(ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՆԱՀԱՊԵՏԻ)

— ०० —

Ամառուայ մի տօթակէզ կէսօրին, երբ ամբողջ գիւղը կը հանգչէր, ես ալ ինծի համար ետեւի պարտէզին մէջ, ծառերու հովին տակ, ննջարանս շինած էի եւ հոն կը պառկէի։ Ներսը շատ տաք էր, ուստի ես ալ ինծի համար հոն էի ընտրած։ Ուզածս գիրքերը հոն կը բերէի, հոն կը կարդայի եւ հոն ալ կը քնանայի։

Ամէն անգամ որ հոն պառկած կամ նստած կը գրէի, կամ կը կարդայի, ինծի կը թուէր թէ ինչ-որ մէկը ինծի կը նայի։ Ես ալ կը կարծէի թէ ինչ-որ թռչուն մը կամ ճնճղուկ մը ինծի կը նայի։ Ուշադրութիւն չէի ընէր։ Բայց ետքը տեսայ թէ ինծի նայողը ճնճղուկ մը չէր, այլ աղջիկ մը։ Ան ալ ինծի պէս ետեւի պարտէզին մէջ կը գտնուէր։ Ան ալ ինծի պէս ծառերու հովին տակ նստած կը գրէր կամ կը կարդար։ Ան ալ ինծի պէս ամէն անգամ որ գրելէն կամ կարդալէն կը յոգնէր, գլուխը կը բարձրացնէր եւ ինծի կը նայէր։

Ես ալ ինծի պէս ամէն անգամ որ գրելէն կամ կարդալէն կը յոգնէի, գլուխս կը բարձրացնէի եւ անոր կը նայէի

ԻՄ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ 1915-1924

— ՈՐՋԱՊԱՀ Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԻ ՁԱՌԱՅԻ ՄԵՋ —

Ահա թէ ինչպէս կը վարուին մեր ազգային հարցերը, մեր ազգային գործերը, մեր ազգային շահերը։ Ինչպէս կ՚ուզեն, ինչպէս կը հաճին, ինչպէս կը սիրտ բերեն։ Ոչ մէկ հաշիւ, ոչ մէկ հարցում, ոչ մէկ խորհրդակցութիւն։ Ամէն ինչ կը կատարուի ինքնակալաբար, ամէն ինչ կը կատարուի ինքնագլուխ։ Ոչ ոք կայ, որ ձայն հանէ, ոչ ոք կայ, որ ընդդիմանայ, ոչ ոք կայ, որ առարկութիւն ընէ։ Ամէն ինչ կը կատարուի ինքնաբերաբար, ինքնաբերաբար, ինքնաբերաբար

հաստատեն թէ՝ ոճիրը խենդի մը գործն է։

Ջոհը, Պ. Փանիս, 25 տարեկան, բարեմօյն մարդ մըն էր, թշնամի չունէր եւ խաղաղօրէն կ'ապրէր իր կնոջը եւ զաւկին հետ։ Գալով Պետրոս Ֆօքասան-ճեանի, ծնած է 1896ին, եւ Պոլսէն փարիզ եկած՝ 1926ին։ Իր ծնողքը Պոլիս կը բնակին։ Ապրուստը կը ճարէր ծառայելով վաճառատան մը մէջ։ Երեք ամիսէ ի վեր աշխատած էր եւ գործազրկութեան նպաստ կը ստանար քաղաքապետութենէն։ Կը բնակէր Տէքարթ փողոցին մէկ պանդոկը (Թիւ 6)։ Պանդոկատէրը հետեւեալ տեղեկութիւնները հաղորդեց իր մասին.

— Վարձակալս կանոնաւորապէս կը վճարէր իր վարձքերը։ Մարդ չէր ընդունէր, աչ ալ կը խմէր։ Գանդատելու ո՛ր եւ պատճառ չունէի։ Երբեք ազմուկ չէր հաներ։ Ցաճախ գուրս կ'ելլէր, բայց կանոնաւորապէս կը վերադառնար ամէն իրիկուն եւ միշտ առանձին։ Կը կարծեմ թէ սենեակը քաշուած առնելն կրօնական գիրքեր կը կարդար։

Այս տեղեկութիւնները կը հաստատեն ուրիշ վկաներ ալ։ Թերթերը կը գրեն թէ վազգէն Շուշանեան, որ Պետրոսի հետ միեւնոյն սեղանը նստած էր ոճիրէն առաջ, հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրած է ոստիկանական տեսուչին.

— Ցաճախ կը շաղակրատէի Պետրոսի հետ։ Շատ մտայղ կ'երեւար եւ գրեթէ միշտ խօսակցութիւնը կը դառնար կրօնական նիւթերու շուրջ։ Շատ կը հետաքրքրուէր կրօնական աղանդներով, անոնց գաղտնիքներով եւ մանաւանդ ներհարցութեամբ։ Երբեմն ալ կը զանգատէր նիւթական անձկութենէն։

Պետրոսի վրան խուզարկելով, գտնուեցան բազմաթիւ նօթեր ոգեհարցութեան, կրօնական աղանդներու, մահուան եւն. մասին։ Նօթերէն մէկը, որ գրուած էր վերջերս, կը վերաբերի «էքթոփլասմ»ի որ ծանօթ է ոգեհարցութեան մասնագէտներուն։ Այս գրութիւնները կասկած չեն ձգեր մարդասպանին մտային խանգարման մասին։ Ցետոյ, սրճարանին սպասաւորները կը պատմեն թէ միշտ սակաւախօս էր եւ վերջերս կ'ըսէր թէ ինք զաւակն է հզօր եւ մեծահարուստ մարդու մը, ինչ որ ծիծաղ կը շարժէր։

Ուրեմն, խելագարութեան նոպայի մը մէջ էր որ Պետրոս գործեց ոճիրը։

Պետրոս գործազրկութեան ենթարկուեցաւ հիւանդանոցին մէջ։ Շատ ծանր է վիճակը, այնպէս որ կարելի չէ հարցաքննել։

Ծանօթներ կ'ըսեն թէ ազգական մը ունի Պրիւսէլի մէջ։

Տրուած տեղեկութիւններէն կարելի չէ՞ եզրակացնել թէ չարաթասոհ մըն էր կամ «բուհճի»։

Ուրիշ ոճիր մը եւս՝ կացինով

Կիրակի կէս գիշերին, հռչակաւոր «Փալաս» սինէմայի գրասենեակին մէջ սպանուած գտնուեցաւ Փարիզի քաղաքապետական խորհուրդին անդամներէն Պ. Օսքար Տիւֆրէն, որ միեւնոյն առեն անօրէնն է Քաղինօ ալ Փարիին եւ Փալասի։ Դլուխը ճեղքուած էր կացինի հարուածներով։ Ոստիկանական վերատեսուչ Պ. Քիսի անմիջապէս ոճիրին վայրը գնաց։ «Փալաս»ի վարիչն էր որ եբեւան հանեց սպանութիւնը, իր անօրէնին սենեակը մտնելով գիշերուան ժամը 12·30ին։ Գանկին վրայ բացուած էին երեք – չորս ճեղքեր։ Ուրիշ հարուած մը ծակած էր դէմքը, աչ քունքին վերեւ։ Մարմինը տախտակին վրայ փռուած էր, վրան ալ զորդ մը ծածկուած։ Առաջին քննութեամբ ո՛ր եւ է հետք չգտնուեցաւ մարդասպանէն։ Ինչպէս կ'երեւայ, յարձակումը անակնկալ եղած է, որովհետեւ պայքարի ո՛ր եւ է հետք չկայ։

ԼԱՑՓՑԻԿԻ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Շաբաթ օր, Բայխստակի հրկիզման երթորդ դատավարութեան մէջ, մարդասպանեալներէն պուլկար Տիմիթրով ուժգնօրէն բողոքեց իրեն դէմ եղած ամբաստանութեանց դէմ։ Յայտարարեց թէ ինք յեղափոխական է, անդամ՝ Պուլկարիոյ համայնավար կուսակցութեան կեդրոնկոմիտէին եւ Կոմինտէրնին, բայց ո՛ր եւ է կապ չունի խորհրդարանին հրկիզման հետ։ Կը խօսէր շատ կտրուկ եւ նախագահը քանի մը անգամ սպառնաց, բայց ամբաստանեալը յայտնեց թէ հինգ ամիս շղթայակապ մնացած է եւ ջիղերը զրգռուած են։

Հարցաքննութեան առեն, Հոլանտացի ամբաստանեալը անշարժ նստած էր տեղը, գլուխը կախ եւ դէմքը դունատ։ Ծոմ կը պահէ եւ վախ կայ որ մեռնի, եթէ արհեստական միջոցներով չկերակրեն։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Զ. Ո. ՄՐՈՒԹԵԱՆ Վիէնի մասնաճիւղի վարչութիւնը ամիպողոքար ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 7.30ին Հ. Յ. Դ. «Խաժակ» Ակումբին մէջ։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ կարեւոր օրակարգ եւլլն.։

ԿԱՐԵՒՈՐ

Դանօթ օրիորդ մը կը ստանձնէ ֆրանսերէնի, անգլիերէնի, գերմաներէնի եւ հայերէնի դասեր տալ տուներու մէջ։ Դիմել Յառաջի վարչութեան։

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17. Rue Damesme :-: PARIS (13e)

Շաւիղի մէջ «ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի
Madame RAMELի ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ՄԷՋ 41, Grand' Rue
եւ
LIBRAIRIE DE LA POINTE, 240 Grand' Rue, CHAVILLE
×
Կարտաճի մէջ ՅԱՌԱՋԻ գործակալն է
L. ԳԱՅԱՁԱՆԵԱՆ
Epicerie Puits Bivert, Gardanne

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐ»Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
30 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 8.30ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԱՌԱՒՕՏ
Ingénieurs CIVILSի ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ
19, rue Blanche Métro: Blanche et Trinité
Կը Նախագահէ ընկեր՝ ԳԵՐԱՍԻՄ ԲԱԼԱՑԵԱՆ
Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին՝ ՍԻՓԱՆ երգչախումբը, Թառիստ Ժօրժ, Ա. ՓԷՀԷԵեան եւ Ծանօթ արուեստագէտներ։
Հայկական եւ եւրոպական պարեր կէս գիշերէն վերջ
Կը նուագէ Pigalleի լաւագոյն ճազերէն մէկը,
մասնակցութեամբ՝ ԹԱՒՐԻՍ ԺՕՐԺԻ։
ՃՈՒՆ ԵԻ ԱԺԱՆ ՊԻԻՖԷ ՄՈՒՏՔ 7·50 ՖՐԱՆՔ

18րդ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ
ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ 1933 – 34 ԹԱՏԵՐԱՇՐՋԱՆԻ
ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ
Հիմնադիր - Ղեկավար՝ Ա. ԿՈՍԻԿԵԱՆ
1 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ ԿԻՐԱԿԻ ՅԵՐԵԿ ԺԱՄԸ 3ԻՆ
ԵՒ
1 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ ԿԻՐԱԿԻ ԳԻՇԵՐ ԺԱՄԸ 9ԻՆ
կը Ներկայացուի
ՅԵՐԵԿՈՅԹ ԵՐԵԿՈՅԹ
Studio Rudolfի սրահին մէջ 6bis Rue Campagne Première (Métro: Raspail)
ՊԱՂՏԱՍԱՐ ԱՂԲԱՐ
Կը մասնակցին՝ Պ. Պ. Գմբէթեան, Թորոսեան, Սարաֆեան, Լաթիֆեան, Տէրվիշեան, Կոթիկեան։ Տիկ. Գայեանէ։
Տիկին Սուրաբեան « ԱՆՈՒՇ » դերով
Լեւոն Յարութ (արտ. Յ. Թումանեանէն)
ՏՈՄՍԵՐՈՒ ԳԻՆԵՐՆ ԵՆ՝ 10, 7·50, 5 ՖՐԱՆՔ
Տոմսերու համար դիմել Հրանտ – Սամուէլ գրատունը եւ միւս սովորական տեղերը։

Այժ տուէք ձեր գրականութեան
ՏԱՐԱԾԵԼՈՎ «ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ ՅԱՌԱՋ»ի
ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԿՈՒ ՀԱՏՈՐՆԵՐԸ
ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր, ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր...
(ՀԷՖԵԱԹ եւ բանաստեղծութիւն, 220 էջ)
Գրեց՝ ՇԻՒՐՆ ՆԱՐԴՈՒՆԻ
Գին Ֆրանսա՝ 15 ֆրանք, Պուլկարիա, Յունաստան, Ռումանիա եւ Պարսկաստան 18 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 20 ֆրանք
ԱՐԵ՛Ի, ԱՐԵ՛Ի...
(Հիւծախտաւորի մը կեանքէն, 144 էջ)
Գրեց՝ ՓԱՅԼԱԿ ՄԻՒԱՑԵԼԵԱՆ
Գ Ի Ն՝ 10 Ֆ ր ա ն ք
Դիմել ՅԱՌԱՋԻ, 17, Rue Damesme, PARIS

OCCASION UNIQUE
1 ֆօնօ SON d'OR մարքայով եւ 8 տիսքով(ֆրանսերէն, հայերէն, թուրքերէն), քիչ գործածուած, կը ծախուի միայն 320 ՖՐԱՆՔԻ։
«Radio-Music» L. NICHANIAN
56, Rue Piat - Paris (20)

ՎԱՐՁՈՒ ԲՆԱԿԱՐԱՆ
ՎԱՐՁՈՒ ԲՆԱԿԱՐԱՆ CONFORT MODERNE բարձրադիր, օդասուն եւ լուսաւոր։ 6 սենեակ, նախասենեակ, երկու W. C. կեդրոնական ջեռուցիչ, տաք եւ պաղ ջուր, լոգարան, կազ եւ էլեկտրականութիւն։ Վարձք՝ (tout compris) 9000 ֆրանք։ Դիմել՝ 5, Route d'Orléans։ Փորթ տ'Օրլէանէն հինգ վայրկեան հեռու։
Հաղորդակ. Միջոց.— Porte d'Orléansէն առնել 88 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Station Grang Ory։

Ե Փ Ր Ա Տ ևուագախումբ
Եթէ կ'ուզէք ձեր հանդէսները հաճելի դարձնել, դիմեցէք «ԵՓՐԱՏ» նուագախումբին որ կը նուագէ հայկական, եւրոպական, կովկասեան եւ արեւելեան եղանակներ, մասնաւորապէս թանկ Արժանթին։
Խաչաձեւումի տեղի չտալու համար, ձեր կազմակերպած հանդէսի թուականէն 15 օր առաջ դիմել՝ անձամբ կամ գրաւոր, ԵՓՐԱՏ նուագախումբի ղեկավար՝ Տ. ՕՆՈՍԵԱՆի, 15, rue du Pourtour, Clamart, Seine.

ԵԹԷ ՀԱՑՐԵՆԱԲՂՁՈՒԹԵՆԷ ԿԸ ՏԱՌԱՊԻՐ
ԽՄԵՑԷՔ ԱՆԱՐԱՏ
Raki ERIVAN
ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ՓՐԱՆՍԱՑԻ ՀԱՄԱՐ՝
Société "PEUREUX"
12, Bld. des Vignes, MARSEILLE Téléphone: COLBERT 58-10
ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆՆԵՐՈՒ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ
D. N. BAHADOURIAN 40, rue Chaponnay. Lyon

ԱՊՈՒԽԱՏԻ ԵՒ ԵՐՇԻԿԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Գ. ՔԷՍԹԷԿԵԱՆ
ցայտնի ապուխտավաճառ ԲՂՈՓԼԿԵԱՆ վաճառատունը, կը ծանուցանէ իր յարգելի յաճախորդներուն, որ իր սեփական գործարանին մէջ՝ Թարմ եւ ժաքուր միսէ պատրաստուած Երշիկն ու Ապուխտը կը վաճառէ մեծաքանակ 5 քիլոէն սկսեալ։
Ապուխտ էիլօն 14 փրաճէ, երշիկ էիլօն 12 փրաճէ
Դիմել հետեւեալ հասցէներով՝
Charcuterie KESTEKIAN
46, Rue du Baignoire, MARSEILLE
կամ 5 ,Villa Chalet Rosier de la Platrière St. Julien - MARSEILLE

Օգտակար տեղեկութիւն
Հետեւեալ ընտրուած գրքերը որոնց իսկական արժէքն է 220 ֆրանք. 25 օրուան համար կը ծախուին կէս գինով 110 ֆրանքի։
Ստանալու համար դիմել՝ ԳՐԱՏՈՒՆ «ՅԱՌԱՋ»
G. TZERIKIANTZ
13, Rue des Dominicains, Marseilne
եղիա Տէմիրճիպաշեանի Կեանքը եւ Գործը՝ 18 ֆրանք։ Լանքոսի Հովուավէպը, 8։ Պ. Տը Գամօր, 30։ Ճլավի, 15։ Իր Անցեալը, 12։ Կանանչ գլխարկը, 35։ Այգեկութ, 15։ Նւտիա, 12։ Ազգային երգարան, 10։ Յուշարձան Ապրիլ Տասնըմէկի, 15։ Մեռնողներ, 12։ Բեռօի Մանկավէպեր, 10։ Ազ-Տաղի Հերոսամարտը։
Միայն կէսը գնողներն այ կրնան օգտուիլ միեւնոյն պայմանէն։

ԳՈՅԱՄԱՐՏ orացոյց 1934 Ե. Տարի
Մեպտեմբեր 30ին լոյս կը տեսնէ Մարսէյլի Հ. Յ. Դ. Պատանեկան Միութեան «ԳՈՅԱՄԱՐՏ» պատկերազարդ պատի օրացոյցը՝ Միութեան Տասնամեակին առթիւ։
Բովանդակութիւն.— Մեր քննական պատմութիւնը, սկիզբէն մինչեւ վարդանանց (հետեւողութեամբ Հ. Ս. Տէր-Մովսէսեանի)։ Յեղափոխական դէմքեր եւ նշանակելի դէպքեր առանց կուսակցական խորհրդութեան, կրօնական տօները լրիւ։
Օրացոյցին ճակատը զետեղուած է Հ. Յ. Դ. Զինանշանը եզերուած կարմիր գոյզ եռագոյններով, իսկ մէջտեղը դէպի Ազատութիւն նկարուած կողմերը հինգական նկարներով։
Օրացոյցի թերթերուն մէջ զետեղուած են 25 նկարներ Հայոց Պատմութեան պատմական եւ յեղափոխական պահագան դէմքեր։
Օրացոյցը ամէն Հայու սրտին մօտիկ գործ մըն է եւ պատի զարդ՝ բարեկամներու տրուելիք լաւագոյն նուէրը։
Այս տարուան օրացոյցին գեղեցկութիւնը եւ մաքրութիւնը աւելի գրազանց ընելու համար, յանձնուած է Փարիզ, Շրանդ-Յամուէլի խնամքին։
Հայրենակիցնե՛ր, ինչպէս գիտէք անցեալ տարի երկրորդ տպագրութիւնով դարձեալ չկրցանք գոհացում տալ բոլոր ապսպրանքներուն, այս տարի որոշուած է առաջին տպագրութիւնով միայն բաւականանալ, ուստի աճապարեցէք՝ չզրկուելու համար այս գեղեցիկ եւ խնամուած գործէն։
Դիմել Միւնհեանս հասցէին K. Antikian, 49,rue Nationale, Marseille փարիզի եւ շրջաններու ընդհ. գործակալ՝ Գրատուն Շրանդ-Յամուէլ 51, rue Mr. le Prince, Paris (5e)։
Լիոն եւ ցեխին, վաճան Շիւսեան, 3, rue Tellier. Décines։
Պէյրութ Գրատուն Ապաճեան եղբայրներու։
Շալէպ Խորէն Գըրքեսէլեան, 22, rue Boustan Kulak։
Ադեքսանդրիա, Ներսէս Ղազիկեան Գրատուն։
Գին Մարսէյլի համար 5 ֆրանք։ Գաւառներ եւ Արտասահման 5.50 ֆր.

Եւրոպայի հայկական մեծագոյն գրատունը
Գրատուն ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ
51, Rue Monsieur - le - Prince, Paris (5e) Métro: Odéon Tél. Danton 88 — 65
Հայերէն, ֆրանսերէն, անգլիերէն եւլլն. ամէն տեսակ գրքեր
Արդիական կազմատուն։ Տպագրական գործեր։
Աշխարհի բոլոր կողմերէն հասած ապսպրանքները կը կատարուին արագ եւ խղճամիտ կերպով։
Գործառնութիւնները միշտ կանխիկ դրամով։

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

ԶՕՐՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

ՋՈՒՇՆԻՆԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Նիկիտէնկօ այնքան մեծ էր, որքան Սուլիաթցկի։ Լայն ճակատով, կորովի եւ արեւէն այրած, աչքերը չազատնակագոյն եւ համարձակ։ Հրաժարած էր, երբ կը հրամայէր Շմիտ նաւին։ Իր յեղափոխական կարեւոր եւ առաջին գործունէութիւնն եղաւ մասնակցութիւնը իմ փախուստիս։ Իր ըսած քանի մը խօսքերէն հասկցայ, որ Սուլիաթցկիի նման կը պատրաստուէր նուիրուիլ ահաբեկչութեան։

Երբ կը նաւարկէինք, հովը բարձրացաւ, եւ հետզհետէ իրական փոթորիկի մը վտանգերը սպասեցաւ։ Մենք, չորս ճամբորդներս, ոչ մէկ օգտակարութիւն կրնայինք ցոյց տալ, այնպէս որ ամբողջ գործը կ'իյնար նաւաստիներուն ուսին։ Սակայն Նիկիտէնկօ չատ լաւ գիտէր իր գործը, ու թէեւ յոգնած՝ մեզ խաղաղ եւ ապահով կը տանէր դէպի Կոնստանցա։

Յուլիս 28ի գիշերը, հովը անսպասելի սաստկութեան մը հասաւ։ Կը թուէր թէ փոխադրանաւը չպիտի կարենայ դիմադրել ալիքներուն եւ պիտի ընկղմի։ Նիկիտէնկօ յայտարարեց թէ չպիտի կարենայ չարունակել իր ճամբան դէպի Կոնստանցա։ Ուստի առաջարկեց հեռանալ հովին ուղղութեան մինչեւ Սուլինա, փոքրիկ նաւահանգիստ մը, որ կը գտնուի Դանուբի գետաբերանին դէմ, ռումանական ծովեզերքը։ Գիտէինք որ Սուլինայի մէկզմուրութիւններու պիտի հանդիպինք, մինչդեռ Կոնստանցայի մէջ չպիտի ունենայինք այդ դժուարութիւնները։ Կոնստանցային կ'անցնէր դէպի Պուքրէշ երկաթուղին, այնպէս որ դիւրութեամբ պիտի կարենայինք Պուքրէշ երթալ, առանց նշմարուելու։ Մինչդեռ Սուլինի մէջ դժուար էր այդ, քանի որ նաւերը ճամբայ կ'ելլէին 24 ժամը անգամ մը։ Ընդրեցինք Նիկիտէնկոյին չարունակել ճամբան դէպի Կոնստանցա հակառակ հովին։ Նիկիտէնկօ մերժեց, որովհետեւ վտանգը որ եւ է ապահովութեան յոյս չէր ներշնչեր իրեն։ Բռնեցինք Սուլինայի ուղղութիւնը։ 28 յուլիսին, երեկոյեան ուշ ժամանակ, վերջապէս նշմարեցինք Սուլինայի փարոսները եւ զգուշութեամբ կրցինք անցնիլ խառնարկներուն մէջէն ու մտանք նաւահանգիստ։

Երեւցաւ ռումէն պաշտօնեայ մը, արձանագրեց մեր փոխադրանաւին անունը,— Ալեքսանդր Կովալեւսկի։ Ցետոյ մեզ արտօնեց ելլել ցամաք, ջուր եւ պաշար առնելու։ Ճամբորդներս

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925)

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian
Rédaction & Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15-70
(ՊԷՏՔ ԵՂԱԾ ՀԱՄԱՐ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 27 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1933

27 Septembre 1933

9րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2302 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՄԷԿՈՒՆ ՀԵՏ ՈՒԽՏ, ՄԻՒՍԻՆ ՀԵՏ ԺՊԻՏ

Ռիւշթիւ Արասի եւ իր արտաքին նախարարը Սօֆիայի մէջ հանդիպեցան սառն ընդունելութեան մը:

Կարելի է ըսել թէ՝ հասարակ ձեւակերպութեան մը նմանեցաւ այս այցելութիւնը:

Առաջին օրն իսկ, Պուլկարիոյ թէ՛ հանրային կարծիքը եւ թէ՛ մամուլը չծածկեցին իրենց դառնութիւնը, քանի որ այցելութիւնը տեղի կ'ունենար Թուրքեւյունական ուխտէն անմիջապէս յետոյ. (14 սեպտ.):

Դառնութիւնը այնքան ակներեւ էր որ, զայն պարտկելու բոլոր փորձերը պիտի դառնային ծիծաղելի:

Ոչ գլուխ գլխի խօսակցութիւնները, ոչ ալ փոխանակուած բաժակաճառերը կրնային մթագնել պուլկար ժողովուրդին աչքը:

Վերապահութիւնը աչքի կը զարնէր նոյն իսկ պաշտօնական շրջանակներուն մէջ:

Այս տեսակէտէն որքա՜ն պերճախօս է 1929ի բարեկամութեան դաշնագրին նորոգման առթիւ հրատարակուած զեկոյցը:

Սովորական՝ ձուլածոյ նախադասութիւններէն յետոյ, զեկոյցը կ'ըսէ.

— « Այս կապակցութեամբ, թուրք նախարարները ինքնաբերաբար յայտարարեցին պուլկարական կառավարութեան թէ 1933 սեպտ. 14ին Էնգիւրիի մէջ կնքուած թուրքեւյունական դաշինքը երբեք ուղղուած չէ Պուլկարիոյ, ոչ ալ ուրիշ որ եւ է պետութեան դէմ եւ մասնաւորապէս ո'ր եւ է թշնամական ձգտում չունի Պուլկարիոյ հանդէպ »:

Ո'ր եւ է մեկնութեան կը կարօտի՞ այս պարբերութիւնը:

Հասկնալի չէ՞ որ Թուրք նախարարները « ինքնաբերաբար » հաւաստիքներ տուած են, բայց պուլկարական կառավարութիւնը զանոնք լսած է իբրեւ տեղեկութիւն, պահելով իր համոզումները:

Ոչ անակնկալ էր այս իրողութիւնը, ոչ ալ անբնական:

Այցելութենէն առաջ եւ այցելութեան ընթացքին, Սօֆիայի ամէնէն չափաւոր եւ պատասխանատու թերթերն իսկ բացորոշապէս կը յայտնէին թէ չօշափելի արդիւնքներ կը սպասեն Թուրքիոյ բարեկամութենէն:

Այսպէս, ռամկավարներու (նախկին կառավարութեան) օրգանը կը հարցնէր.

— « Թուրքեւյունական նոր ուխտով, այլեւս պիտի չկրնա՞նք ստանալ եգէականի տնտեսական ելքը, զոր մեզի տուած է Նէօյիի դաշնագիրը: Այս խնդիրը բնականաբար շփոթութեան կը մատնէ մեզ »:

Այս հարցումը անոր համար որ, կնքուած դաշնագրով Թուրքիա եւ Յունաստան յանձն կ'առնեն փոխադարձաբար պաշտպանել իրենց սահմանները:

Թերթը մտահոգութիւն կը յայտնէր նաեւ դաշնագրին մէկ ուրիշ յօդուածին համար, որով երկու երկիրները յանձն կ'առնեն փոխադարձաբար իրար ներկայացնել միջազգային ժողովներու մէջ:«Ասիկա թերեւս առաջին նշանն է միացեալ հանրապետութիւն մը կազմելու »:

Այդ պարագային, ի՜նչ խօսք որ Պուլկարիոյ կը մնայ միայն մէկ ելք,— լեզու գտնել Եուկոսլավիոյ հետ, կարճ կապելով չատ մը վէճեր:

Ազգային – ազատական կուսակցութեան օրկանն ալ կը յիշեցնէր նոյն դառնութեամբ.

— «Չկայ պուլկար պետական մարդ մը որ հրաժարի եգէականի ծովային ելքի պահանջէն»:

Իսկ բազմաթիւ են այն թերթերը որ թուրքեւյունական ուխտը կը համարեն յատկապէս Պուլկարիոյ դէմ ուղղուած զինակցութիւն մը:

Անոնք բացէ ի բաց կ'ըսեն,— Թուրքիա փորձեց իր եռեւէն քաշել Պուլկարիան, բայց երբ տեսաւ թէ յոյս չկայ, իր ճակատագիրը կապեց Յունաստանի հետ, որ կազմ եւ պատրաստ կը սպասէր:

Այս բոլոր արտայայտութեանց մէջ, կարմիր գիծի մը պէս կ'երեւայ պուլկար ժողովուրդին խոր դառնութիւնը՝ հաշտութեան դաշնագիրներէն եւ միւս համաձայնութիւններէն որ լեռներ կը կազմեն:

Ուրիշ խօսքով, Պուլկարիան կը սպասէ որ իր դրացիները մոռնան անցեալը եւ գոհացում տան իրեն, որպէսզի կարենայ ապրիլ ու զարգանալ:

Փափկանկատութեան համար է որ առ այժմ կը յիշուի միայն Էգէյի ծով ելքը՝ Եգէականի ճամբով: Սակայն մոռցուած չեն ոչ Թրակիա – Մակեդոնիան, ոչ ալ Միսիա – Ենոս գիծը:

Աթէնքն ու Էնկիւրին գիտեն թէ ի՛նչ ըսել կ'ուզեն, երբ յանձն կ'առնեն փոխադարձաբար պաշտպանել իրենց սահմանները:

Սօֆիայի մէջ կը կարծէին թէ գոնէ Թուրքիան ուժ պիտի տար, լուծելու համար ծովային ելքի խնդիրը (Տէտէ Աղաճ կամ Գավալա): Մինչդեռ ան ալ իր կարգին կը փակէ դուռները, իբրեւ զինակից:

Ուրեմն, Պուլկարիան նորէն կը մնայ մեն – մինակ՝ իր ճակատագրին հետ:

1912 – 13ի պատերազմներուն եւ 1914ի խելագարութեան արդիւնքն է որ կը տրորէ այս դժբախտ ժողովուրդին մէջքը:

Ոչ միայն մեծերը՝ յաղթականները կը խեղդեն զայն, պատերազմական հատուցումներով եւ ուրիշ կաշկանդումներով, այլ եւ իր դրացիները կը շարունակեն ծուռ նայիլ, եւ ի հարկին ձեռք ձեռքի տալ, ո'ր եւ է անակնկալի հանդէպ:

Այս քաղաքականութեամբ է որ Թուրքիան ալ ուխտ կապեց Յունաստանի հետ, միայն աման ժպիտներ ցանելով Սօֆիայի մէջ:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՇՆԱԿԱՆ

— o —

Կը հայհոյե՞մ: Լսեցէք եւ յետոյ դատեցէք:

« Արեւ », Եգիպտոսի ռամկավարներուն պաշտօնաթերթն է որ կը պատմէ. (15 սեպտ.).

— « Անցեալ կիրակի խումբ մը դաշնակցական « տղերք » իրենց ընտանեկան պարագաներով դէպի Ռամլէ – Պէտր ծովային պտոյտ մը կատարելու ցանկութեամբ, ինչպէս եւ «Անկախ Հայաստան » մը ձեռք ձգելու մտադրութեամբ, ճամբայ կ'ելլեն, չմոռնալով նաեւ միասին առնել « եռագոյն»ը որուն ծածանումը ցամաքի վրայ բացարձակապէս արգիլուած ըլլալով եգիպտական իշխանութեանց կողմէ, կ'որոշեն ճամբորդութեան ընթացքին պարզել ծովին վրայ »:

Նաւակը հազիւ ճամբայ ելած—միշտ համաձայն ռամկավար պաշտօնաթերթին պատմութեան — պահականաւ մը կը հանդիպի եւ ոստիկանները եռագոյնը վար առնելով, կը տանին պահականոց:

Լսեցէք մնացորդն ալ, բառը բառին եւ տառը տառին.

— « Տղերք »ը իրենց պարագաներով գզջացած այս արշաւանքէն, մելամաղձոտ եւ ընկճուած երեւոյթով կը հարկադրուին շարունակել ճանապարհը, լաւագոյն դաս մը եւս առած ըլլալով:

« Կ'երեւի թէ « հերոսիկ »ները ուզած էին Միջերկրականէն դէպի Սեւ ծով, Սեւ ծովէն դէպի Պաթում երեւակայական արշաւանք մը կատարել եւ գէթ ժամուան մը համար իրականացնել ծովէ ի ծով նոր Հայաստանի մը կազմութիւնը »:

Դատեցէք հիմա: Կը հայհոյե՞մ:

Ծաղրե՛լ, զուարճանա՛լ, հրճուի՛լ որ 1. որ բացարձակապէս արգիլուած է « եռագոյն »ը (միշտ չակերտաւոր). — 2. Հրճուի՛լ, ցնծալ որ ոստիկաններ եկած, վար առած եւ պահականոց տարած են եռագոյնը,— 3. Հեգնե՛լ, անարգե՛լ անկախ եւ միացեալ Հայաստանի գաղափարը (իրենց «Մեծ Տեսիլք»)...

Ոչ, ոչ, «շնական »ն անգամ (սինիք) պատիւ է այս բոշաներուն համար:

Մէկ բառ միայն, թուրքերէն «պաշայի »ն պիտի կրնար բնորոշել զանոնք, շառաչուն ապտակ մըն ալ՝ իբրեւ եզրակացութիւն:

ՎԱՀԷ

ԳԱՐԱԽԱՆ ԹԷՀՐԱՆ ԿԸ ՀՐԱՒԻՐՈՒԻ

Կիրակի դէպի Թէհրան ճամբայ ելաւ հայազգի Պ. Գարախան, Խ. Միութեան արտաքին գործավարի օգնականը, Պարսկաստանի կառավարութեան հրաւէրով: Կ. Գարախան մասնագէտ մըն է արեւելեան գործերու:

ԱՆԳԼԵՐԷՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԸ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ

Խորհրդային Միութեան կրթական գործավարութիւնը հրամայեց ֆրանսերէն կամ անգլերէն լեզուները դասաւանդել Մոսկուայի, Լէնինկրատի եւ շրջանային կեդրոններու դպրոցներուն մէջ: Օտար լեզուներու դասաւանդութիւնը պարտաւորիչ է նաեւ գիւղական դպրոցներու մէջ:

ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ ԱԼ ՉԵՆ ՎՃԱՐԵՐ ԻՐԵՆՑ ԱՆԴԱՄԱՎՃԱՐՆԵՐԸ···

Ազգերու Դաշնակցութեան քարտուղարութիւնը յուշագիր մը ուղղելով անդամ պետութեանց, կը յայտնէ թէ՝ 1933ի համար նշանակուած 33,429,132 ոսկի ֆրանքէն գանձուած է, առաջին ութ ամիսներու ընթացքին, միայն 14,459,157 ֆրանք, այսինքն հարիւրին 43ը: 1932ի վերջը անվճար մնացած գումարն էր 23,958,258 ֆրանք, որուն վրայ գանձուած է միայն 1 միլիոն 680,066 ֆրանք: Ուրեմն, հին հաշիւէն ալ առկախ կը մնայ 22,278,198 ֆրանք (միշտ ոսկի):

Կը նշանակէ թէ պետութիւններն ալ մրցումի ելած են հայ թերթերու շատ մը բաժանորդներուն եւ միութեանց անդամներուն հետ···

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Ո՞Վ ՀՐԿԻԶԵՑ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

ԱՄԲԱՍՏԱՆԵԱԼՆԵՐԸ ԿԸ ՄԵՐԺԵՆ ՈՐ ԵՒ Է ՄԵՂՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Պուլկար համայնավար Տիմիթրովէն յետոյ, որ ուժգնօրէն բողոքած էր իր մասին եղած ամբաստանութեան դէմ, երկուշաբթի օր լսուեցաւ անոր քոյրը: Աղջիկը Փարիզէն յատկապէս Պերլին գացած էր, պաշտպանելու համար իր եղբայրը: Երբ սրահէն ներս մտաւ, գորովագութ ժպիտով մը նայեցաւ իր եղբօրը: Նախագահը ազդարարեց որ իրեն նայի եւ այդպէս չխօսայ, լուրջ ըլլայ: Յետոյ հարցուց թէ ո՞ւրկէ եկած է, ինչո՞ւ եկած է եւն.: Աղջիկը պատմեց թէ երէկ իսկ Փարիզէն ճամբայ ելած է, պաշտպանելու համար իր եղբայրը: (Կը խօսէր թարգմանի լեզուով): Եւ նկարագրեց իր եղբօր կեանքը: Հաստատեց որ ան անդամ է Պուլկարիոյ համայնավար կուսակցութեան կեդր. կոմիտէին :Երբ սխալ կամ պակաս բաներ ըսէր, եղբայրը կը միջամտէր:

Այս առթիւ, նախագահը թոյլ տուաւ որ Տիմիթրով նորէն խօսի եւ պարզէ իր տեսակէտները: Բուն ամբաստանեալը, Հոլանտացին անշարժ նստած էր իր տեղը, ոչ կը հետաքրքրուէր, ոչ ալ կը հասկնար: Յետոյ հարցաքննուեցան Փոփով եւ Թանէվ, երկուքն ալ Պուլկար: Երկուքն ալ մերժեցին ո'ր եւ է մեղսակցութիւն: Միայն անցագրի խնդիր ունեցած են ոստիկանութեան հետ, ուրիշ ոչինչ:

Ամէնէն վերջը առեան կանչուեցաւ Թորկլէր, նախագահ՝ Րայխստակի համայնավար խմբակցութեան: Ամբաստանեալը անմիջապէս յայտարարեց թէ բոլորովին անմեղ է, թէ ո'ր եւ է կապ չունի խորհրդարանին հրկիզման հետ, ուղղակի թէ անուղղակի: Եւ շարունակեց.

— « Այս վստահութեամբ էր որ փետր. 28ին ներկայացայ Պերլինի ոստիկանութեան տեսուչին, բողոքելու համար իմ անձի մասին եղած վերագրման դէմ: Ձերբակալութենէս ի վեր եօթը ամիս զնտանը մնացի եւ հինգ ամիս ձեռնակապ անցուցի: Եթէ կրցայ տոկալ այս բոլորին, պատճառը այն չէ որ զօրաւոր կազմ ունիմ, այլ որովհետեւ գիտեմ որ անմեղ եմ »:

Ամբաստանեալը դէփ դեղին կտրած էր դայրոյթէն: Նախագահը գիտել տուաւ թէ շատ կը կրքոտի: Թորկլէր պատասխանեց.

— Առաջին անգամ է որ առիթ կ'ունենամ յայտարարելու ի լուր աշխարհի թէ բացարձակապէս անմեղ եմ:

Յետոյ պատմեց իր կեանքը: Ծնած է 1889ին, Պերլինի մէջ: Մասնակցած է պատերազմին եւ վիրաւորուած: Ամուսնացած է 1918ին: Ունի տղայ մը, 14 տարեկան:

— « Դիպուածով չէր որ ընկերվարութեան եւ համայնավարութեան յարեցայ: Մայրս ընկերվարական էր: Տակաւին դպրոցական՝ Պէպէլի եւ միւսներու գիրքերը կը կարդայի: 1920ին բանակէն քաշուելով համայնավար կուսակցութեան մէջ մտայ: 1925ին երեսփոխան ընտրուեցայ, իսկ 1929ին նախագահ խորհրդարանի համայնավար խմբակցութեան»: Այստեղ կանգ առաւ իր պատմութիւնը: Նախագահը կարդալ տուաւ իր մէկ յօդուածը որ հրատարակուած է 1933 յունուարին: Թորկլէր խանդավառութեամբ պաշտպանեց իր գաղափարները, պնդեց թէ Վան տէր Լիւպէ եւ միւսները ոչ բարոյական, ոչ ալ նիւթական կապ ունեցած են համայնավար կուսակցութեան հետ:

Հոլանտացին մինչեւ վերջը անտարբեր մնաց ինքն իր վրայ կքած: Պաշտօնական տեղեկագիր մը կ'ըսէ թէ վիճակը սկսած է բարուքիլ:

Ազգերու դաշնակցութեան ընդհ. ժողովը

— · —

ՈՉԻՆՉ ՓՈԽՈՒԱԾ Է 15 ՏԱՐԻ ՑԵՏՈՅ···

Ազգերու Դաշնակցութեան ընդհ. ժողովին մէջ, որ բացուեցաւ երկուշաբթի օր, նախագահ ընտրուեցաւ Պ. Թէ Վաթէր, Հարաւ. Ափրիկէի պատուիրակը: Վեց փոխ – նախագահներուն մէջ կը գտնուին Ֆրանսայի եւ Պարսկաստանի վարչապետները, Անգլիոյ եւ Գերմանիոյ արտաքին նախարարները: Բուն ժողովէն աւելի ուշադրութիւն գրաւած են մասնաւոր խորհրդակցութիւններն ու խօսակցութիւնները: Մթնոլորտը շատ ալ պայծառ չէ: Նորվեկիոյ արտաքին նախարարը իր նախագահական ճառին մէջ ըսելով.

— «Պատերազմէն 15 տարի վերջը, աւելի բարւոք համաձայնութեան մը եւ աւելի պայծառ մթնոլորտի մը հասած չենք: Պատերազմի մը հաւանականութեան մտածումը միշտ կը ճնշէ ապագային վրայ եւ տարր անորդար բայց ընական հետեւանքը այն կ'ըլլայ որ մարդիկ պատասխանատու կը հռչակեն Ազգերու Դաշնակցութիւնը որուն վրայ այնքան մեծ յոյսեր դրած էին: Եթէ աշխարհի գործերը այսքան դէշ կ'երթան, պատասխանատուն Ազգերու Դաշնակցութիւնը չէ, այլ այն չորս — հինգ պետութիւնները որ զինաթափութեան եւ տնտեսական խորհրդաժողովները սարքեցին առանց նախապէս համաձայնելու որոշ ծրագրի մը վրայ: Դժբախտաբար Ազգերու Դաշնակցութեան դիրքը չէ բարւոքած անցեալ տարիէն իվեր: Ան ծանր յուսախաբութիւններ կրեց Ծայր. Արեւելքի եւ նոյնիսկ Եւրոպայի մէջ:

Յետոյ գովեց չորսերու դաշինքը, եւ այս առթիւ երախտագիտութեամբ յիշեց Շթրէզէմանի եւ Պրիանի ջանքերը՝ մերձեցում հաստատելու համար Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ միջեւ: Կրկնեց անոնց խաղաղասիրական խօսքերը, ընդհանուր ծափերու մէջ:

Վաւիկան ալ կ'ուզէ լեզու գտնել Մոսկուայի հետ

Վատիկանի շրջանակներէն կը հաւաստեն թէ հաւանական է որ փորձեր կատարուին բնականոն յարաբերութիւններ հաստատելու համար պապական պետութեան եւ խորհրդային իշխանութեան միջեւ: Վատիկան չխառնուելով Ռուսիոյ ներքին գործերուն, պիտի ջանայ ապահովել հռոմէական եկեղեցիին ազատութիւնը: Ինքն ալ յանձն պիտի առնէ հակախորհրդային պայքար չմղել եւ ուժ չտալ Սպիտակ Ռուսերուն: Ռուսաստանի հռոմէական կղերը պիտի ղրկուի Հռոմէն, եւ պիտի ընտրուին այնպիսի մարդիկ որ կապ չեն ունեցած նախկին իշխանութեան հետ:

Ո՞վ սպաննեց Օսկար Տիւֆրէնը

Ոճիր – արկածի տեղատարափ մը բռնած է Փարիզեան մամուլին սիւնակները: Վիոլէթ Նոզիէռի գործը դեռ չլուսաբանուած, ահա « զգայացունց »

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Նոր փախստականներ Թաւրիզի մէջ

— · —

Թաւրիզի մեր թղթակիցը կը գրէ սեպտ. 14 թուականով.—

Վերջին շրջանին եկած փախստականներու սածները նոյնութեամբ ճշդուեցան: Մէկ ամսից աւելի է, ինչ գաղթականութեան հոսանքը սկսել է եւ նրանց թիւը 120ից անցել է: Այս անգամ եկողները ոչ միայն տղամարդիկ են, այլեւ կին ու երախայ:

Թաւրիզի փողոցները լեփ լեցուն են փախստականներով: Իր ժամանակին առաջին եւ երկրորդ կարաւանով (իսկ անցեալ տարուայ հաշւով կը լինի 15 եւ 16րդ կարաւան) փախածների նկարները ու նրանց անուն – ազգանունները ուղարկուած են մամուլին :Ահա եւ երրորդը, չորրորդ ու հինգերորդ կարաւանով փախածների նկարները ու ազգանունները: Իսկ որպէսզի սրանց հարազատները կարողանան լրիւ պատկեր կազմել իրենց բարեկամների մասին, շուտով բոլոր եկողների մանրամասն ցուցակը կ'ուղարկեմ:

Այս եկողների վիճակը շատ ծանր է: Առաջնորդարանն ու տեղիս կանանց Միութիւնը արել են այն ինչ որ հնարաւոր է եղել: Սակայն դրանով խնդիրը չի փակւում, քանի որ եղած օգնութիւնը չնչին է, իսկ քանի գնում այս թշուառների կացութիւնը վատթարանում է: Այսօր երբ ամառ է, գերեզմանատան քարերի կողքին են պառկում հանգստանալու, բայց երբ վաղը ցուրտ ձմեռը վրայ հասնի, ի՞նչ պիտի անեն այդ խեղճերը:

Բարեգործականը, որ ստեղծուած է նման դէպքերում օգնութեան ձեռք մեկնելու, ի՞նչ է մտածում: Տեղիս համբաներից կազմուած մասնաճիւղը միթէ՞ անուան համար է կազմակերպուել:

Որքան յանցանք է ներգաղթի դէմ արտայայտուելը, նոյնքան յանցանք է մէկ ոսկիով փրկուած ու Տէր – Զորից ազատագրուած դժբախտ թեկորների կեանքի հետ խաղալը:

Նոր փախստականների մէջ գրագէտ մարդիկ շատ կան: Խոստացել են իրենց գլխու եկածները գրի առնել. իսկ մենք յոգնեցանք սրանց պատմածները գրի առնելով:

⁂ Վերջին պահուն լուր առինք որ նորէն մէկ խումբ փախստականներ ոստիկանատուն տարան: Պարտ ենք համարում յիշատակելու, որ պարսիկ կառավարութեան վերաբերմունքը շատ սիրալիր է հանդէպ ցեղակիցներով եւ կիսամեռ վիճակում Թաւրիզ հասած փախստականների:

Բ. Մ.

ԽՄԲ.— Ստացած ենք 4րդ եւ 5րդ խմբանկարները, եւ պիտի հրատարակենք անուններով:

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ ԿԱԼՈՒԱԾԱՏՈՒՐՔԸ

Պոլսոյ Տուրքի պաշտօնեաներ Գումգափու գացած եւ *հաճզ* դնելու ելած են Մայր եկեղեցիի կալուածներուն վրայ, Պատրիարքարանի ունեցած 8 հազար ոսկիի *իճարէ*ի պարտքին համար: Թաղ. խորհուրդը բացատրած ըլլալով թէ այդ կալուածները թաղին կը պատկանին եւ ոչ թէ Պատրիարքարանին, պաշտօնեաները մեկնած են:

ՍԷՆ ՄԻՇԷԼԻ ՈՃԻՐԸ

Երէկ ընդարձակօրէն գրած էինք Սէն Միշէլի մէջ գործուած ոճիրը: Պետրոս Խօրասանեանն Օթէլ Տիէօ հիւանդանոցն է տակաւին: Հարցաքննիչ դատաւորը վախնալով որ ստացած վէրքերէն կը մեռնի, հիւանդանոց գնաց արձանագրիչ պաշտօնեայի մը հետ: Խելագար մարդասպանը հազիւ կրցած է քանի մը անկապ խօսքեր արտասանել: Որոշուեցաւ մտային քննութեան ենթարկել:

ՄԻ՛ ՄՈՌՆԱՔ

Հոկտեմբեր 1էն սկսեալ անարժէք են նիքէլէ 25 սանթիմնոցները (ծակուն): Փութացէք փոխանակել մինչեւ սեպտեմբեր 30:

ՀԱՅՑԸ ԿԸ ՍՂԻ

Այս օրուընէ (չորեքշաբթի) սկսեալ հացին քիլօն պիտի ծախուի 1.95ի, փոխանակ 1.90ի:

Կաթն ալ սղած է:

— ո —

— Ե՞րբ ես սա տեսել ... Տեսլեցդ իր բերանով ասաց, որ ինձ չի ծանոթանա:

— Ես ի՞նչ գիտեի, թէ նա ինձ ծանոթանալ չի ուզիր: Ես նրան տեսայ, երբ նա ինձ չէր տեսնում, ես նրան ուսումնասիրեցի, ես նրա մասին մտածեցի, ես նրան սիրեցի, ես նրան ուզեցի, ես նրան ինձ համար ուզեցի, ես նրան ինձ համար ստացայ, ես նրան ինձ համար կորցրի, ես նրան ինձ համար ետ

ԻՄ ՏԵՍՈՂՈՒԹԻՒՆԸ 1915-1924

— ০·০ —

4.— ՈՐՔԱՆ ՉՈՐԵՑ Ս. ԿՈՒՍՏԱՍԻ ՁԱՅՆԸ ՄԵՋ

Ընդունելի թուղթ մը եւ իսկապէս վսեմ զգացումներ կը յուզէ մեր մէջ Ս. Կուստասի Ձայնի մասին գրուած յօդուածները։ Ինչպէս կը տեսնուի, Ս. Կուստաս ոչ միայն ուսումնական հաստատութիւն մըն է, այլ նաեւ ազգային մեծ կեդրոն մը, ուր ամէն տեսակ ազգային գործունէութիւն կը գտնէ իր տեղը։ Ս. Կուստասի Ձայնը ուրեմն ամէն ինչ պիտի ընէ, որ ազգային ոգին զարգանայ, ազգային զգացումները ամրանան։

Ինչպէ՞ս պիտի կատարուի այդ գործը։ Ասիկա ամենէն կարեւոր հարցումն է, որ կրնայ տրուիլ։ Ինչպէս ըսինք, Ս. Կուստասի Ձայնը ազգային մեծ կեդրոն մըն է, ուրեմն ամէն ինչ պիտի ընէ, որ ազգային ոգին զարգանայ, ազգային զգացումները ամրանան։ Ասիկա ամենէն դիւրին գործն է, որ կրնայ կատարուիլ։ Ինչպէս ամէն ազգ, ամէն ժողովուրդ, ունի իր անցեալը, ունի իր պատմութիւնը, ունի իր աւանդութիւնները, ունի իր սովորութիւնները, ունի իր հերոսները, ունի իր նահատակները, ունի իր ազգային գործիչները, ունի իր ազգային մեծ դէմքերը, ունի իր ազգային մեծ գործերը, ունի իր ազգային մեծ յաղթանակները, ունի իր ազգային մեծ պարտութիւնները, ունի իր ազգային մեծ ողբերգութիւնները, ունի իր ազգային մեծ ուրախութիւնները, ունի իր ազգային մեծ տխրութիւնները, ունի իր ազգային մեծ յոյսերը, ունի իր ազգային մեծ հաւատքը, ունի իր ազգային մեծ սէրը, ունի իր ազգային մեծ ատելութիւնը, ունի իր ազգային մեծ վրէժը, ունի իր ազգային մեծ ցաւը, ունի իր ազգային մեծ ուրախութիւնը, ունի իր ազգային մեծ ոգեւորութիւնը, ունի իր ազգային մեծ հպարտութիւնը, ունի իր ազգային մեծ ամօթը, ունի իր ազգային մեծ պատիւը, ունի իր ազգային մեծ արժանապատուութիւնը, ունի իր ազգային մեծ ինքնասիրութիւնը, ունի իր ազգային մեծ ինքնավստահութիւնը, ունի իր ազգային մեծ ինքնագոհութիւնը, ունի իր ազգային մեծ ինքնաբաւութիւնը, ունի իր ազգային մեծ ինքնակատարելագործումը, ունի իր ազգային մեծ ինքնաքննադատութիւնը, ունի իր ազգային մեծ ինքնաքննութիւնը, ունի իր ազգային մեծ ինքնաճանաչումը, ունի իր ազգային մեծ ինքնաճանաչողութիւնը, ունի իր ազգային մեծ ինքնաճանաչողական ոգին։

Ս. Կուստասի Ձայնը

դէպք մը եւս ,— Փարիզի քաղաքապետական խորհուրդի անդամներէն Պ. Օսկար Տիւֆրէնի սպանութիւնը :

Խնդիրը չէ լուսաբանուած տակաւին, բայց քաղքենի թերթերը արդէն սկսած են գողութեան վերագրել ոճիրը, չնչելով թէ մարդասպանը պարպած է գոհին գրպանները եւ դրամարկղը : «Փալաս»ի տնօրէնը ոչ թէ հարուածներէն մեռած , այլ խեղդամահ եղած է : Ականջը ծանր ըլլալով , չէ լսած երբ մարդասպանը ներս կը մտնէր եւ գլխուն կ'իջեցնէր գործիքով մը : Ուշաթափ իյնալով գետին , հեղձամահ եղած է վրան փռուած վերմակներէն եւ գորգերէն : Տոքթ . Փօլ քննելով դիակը , 17 վէրքեր կամ սկրդուքներ երեւան հանեց դէմքին եւ գլխուն վրայ . բայց գանկը ջախջախուած չէր :

Առաջին քննութեանց վրայ , կասկածներ կը ծանրանան իրական կամ կեղծ նաւաստիի մը վրայ , որ շատ մտերմօրէն կը տեսնուէր սպանեալին հետ եւ վերջին գիշերն ալ միասին է եղեր : Այս պատմութեան առթիւ , թերթերը կը յիշեն յոյն բանաստեղծ Սքուֆին , որ կը սիրէր երիտասարդներ ընդունիլ իր պանդոկին մէջ եւ որ առտու մը մորթուած գտնուեցաւ : (Մինչեւ այսօր ալ մարդասպանը չէ բռնուած) :

Պ . Օսկար Տիւֆրէն 58 տարեկան էր եւ ապարէզ նետուած էր դերասանութեամբ : Մեծ կ'ըսէր թէ բախտ ունի , եւ շատ չանցած դարձաւ հանրածանօթ , վարելով Փարիզի զանազան թատրոնները եւ զբօսարանները : 1923ին բացաւ « Փալաս »ը եւ մէկ տարի յետոյ՝ « Անփիռ»ը : Շատ չանցած , կը դառնար տնօրէն Բազինօ տը Փարիի : Թեկնածու էր երեսփոխանութեան համար :

ՎԻՈԼԷԹ ՆՈԶԻԷՌ ԵՒ ՄԱՅՐԸ ԴԷՄ ԴԻՄԱՑ

Երէկ երկրորդ անգամ ըլլալով դէմ դիմաց հանուեցան հայրասպան աղջիկը եւ մայրը :

Նախընթաց օր , հարցաքննիչ դատաւորը լսած էր մայրը , որ դատախազ կանգնելով , անողորմաբար ամբաստանեց Վիոլէթը թէ երեք անգամ փորձած էր սպաննել զինքն ու ամուսինը , իրենց խնայած 180,000 ֆրանքը գողնալու եւ սիրահարին հետ ապրելու համար :

—··—

ՕԴԱՆԱՒՈՐԴ ԼԻՆՏՊԷՐԿ Մոսկուա հասաւ առջի օր , ջրօդանաւով մը , եւ ջերմ ընդունելութիւն գտաւ :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ս. Էթիէնի գլրոցի վերաբացման առթիւ արձանագրութիւնները պիտի կատարուին 1 Հոկտեմբեր առաւօտուն ժամը 9—12 Եկեղեցւոյ սրահը: Դասաւանդութիւնները կանոնաւորապէս կը սկսին Հոկտ. 5ին:

Ուսուցչուհի Տիկին Եսթեր Արբաբաեան:

Կը խնդրուի ծնողներէն նկատի առնել այդ թուականը:

վարչութիւն

ԱԶԴ

ՊԷՅՐՈՒԹ — ի պատասխան ցուլիս 5 Թուակիր Յառաջի մէջ ամուսնոյս՝ Տիգրան Եազմաճեանի կողմէ հրատարակուած ազդին, կը յայտարարեմ թէ եղածը զրպարտութիւն է եւ ես ինս կը գտնուիմ իր իսկ հաւանութեամբ:

Վերժին Եազմաճեան

Դրա՞մ գտնել կ'ուզէք, դատական գործ մը ունի՞ք,
Առնելիք - տալիքի վերաբերեալ կարգադրութեան կարօտ խնդի՞ր մը ունիք,
Կատարեալ վստահութեամբ դիմեցէք՝

ԱՐՏԱՒԱԶԴ ՀԱՆԸՄԵԱՆԻ
ԳՈՐԾԻ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ

Դրամ կը ճարէ խանութի գրաւի վրայ (Nantissement), տան գրաւի վրայ (Hypothéque), նաեւ իսկ երկրորդ իբօթէքով, առեւտրական մուրհակներ զեղչել տալով, եւլն. շատ նպաստաւոր պայմաններով.

Կը ստանձնէ ամէն կարգի դատական գործեր, առեւտրական, քաղաքային, պատժական եւ մանաւանդ արկածի վերաբերեալ:

Կը կատարէ պաշտօնական թուղթերու թարգմանութիւն եւ վաւերացում, կը խմբագրէ ամէն տեսակ նամակ եւ խնդրագիր:

Առաջին խորհրդակցութիւնը բացարձակապէս ձրի է այնպէս որ ոչինչ կը կորսնցնէք անգամ մը խորհուրդ հարցնելով:

Կ'ընդունի առաւօտները ժամը 10էն 12, Հինգշաբթի եւ Շաբաթ կէս օրէն յետոյ ժամը 3էն 7 եւ ժամադրութեան վրայ:

Առժամեայ հասցէ՝

179, Rue de Vaugirard Métro եւ Nord - Sud: Pasteur

(Առաջին սանդուխ, ձախ թեւի վրայ, երկրորդ յարկ՝ ձախ):

« Վ Է Մ »
ԵՐԿԱՄՍԵԱՅ ՀԱՆԴԷՍ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ
Խմբագիր՝ Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

Առաջին թիւը, շուրջ 180 էջ, ընտիր թուղթի վրայ, լոյս կը տեսնէ քանի մը օրէն հետեւեալ բովանդակութեամբ .—

« Վէմ »ը (Խմբ.) .— Խաչ. Աբովեանի վախճանը՝ Պրոֆ. Ն. Ադոնց .— «Ամենայն Հայոց բանաստեղծ »ը՝ Ա. Ջամալեան .— « Ռ. Պատկանեանի անտիպ նամակները »՝ Ռ. Բերբերեան .— « Սայեաթ Նովա »՝ Յ. Զաւրեան .— «Փորձ համեմատութեան եբրայական բանաստեղծութեան եւ զողքան երգերու միջեւ»՝ Շ. Նարդունի .— «Օպոզիցիան Հանրապետական Հայաստանում»՝ Ա. Խոնդկարեան .— « Հայկ. բարենորոգումները »՝ Վ. Փափազեան .— « Անջատական շարժումը»՝ Վ. Մինախորեան .— «80ական եւ 90ական թւականները Մոսկւայում»՝ Բժ. Մ. Զալեան, Յ. Թադէոսեան .— ԱՆՑԵԱԼԷ՝ «Ա. Շահխաթունեան, Ն. Ադրալեան, «Արմէն Գարօ», «Նար – Դոս»՝ .— ՀԻՆ ԹՈՒՂԹԵՐ. «Հայրիկի նամակը», «Շահան Ջրպետի նամակը Ղուկաս կարողիին .— ԿԵԱՆՔ ԵՒ ՄՇԱԿՈՅԹ, « Խ. Աբովեանի արձանը »,— ԳԻՐՔ ԵՒ ՄԱՄՈՒԼ,— ԴՐԱԽՕՍԱԿԱՆ .— ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ .— «Գէորգ Դ. եւ իր ժամանակը », Վահրամ եպ. Մանկունի .— Նկարներ :

Առաջին թիւէն իսկ « Վէմ »ի ստացումը ապահովելու համար անհրաժեշտ է բաժանորդագրուիլ այժմէն՝ բաժնեգինը ուղարկելով կանխիկ : Բաժնեգինը չվճարուած ապսպրանքները նկատի չպիտի առնուին :

Բաժանորդագրութեան պայմանները .—

Ամերիկա, Բրիտ. կայսրութիւն, Եգիպտոս, Իտալիա՝ տարեկան	65 փրանք
Ֆրանսա եւ այլ երկիրներ »	50 փրանք
Ռումանիա, Պուլկարիա, Յունաստան, Սուրիա, Պարսկաստան »	40 փրանք

Բաժանորդագրութեան համար դիմել՝

L. Kévonianի 17 Rue Damesme, Paris (13)

Հայ առեւտրականներ

"Tricotage MOZPIR,,

21 rue des Petits Carreaux Paris (2)

Միակ Թրիքոյի ֆէշայ գործատունը որ ունի արանց, կանանց եւ աղայոց Թրիքոյի խտեսակաւոր ձոխ մթերք, Maille fine եւ Maille Retournée:

Առաջին իսկ այցելութեամբ գոհացում պիտի գտնէք, անմրցելի գիներ ու յարմարագոյն պայմաններ:

Գաւառի յաճախորդներու նմոյշ կը ղրկուի ու մեր ներկայացուցիչը կ'այցելէ: Արագ առաքում բոլոր ապսպրանքներու:

Հայերու ժամադրավայրը
ճաշարան Ֆ Լ Օ Ր Ի Ա

61, Rue Monsieur le Price, Paris (6)

Մէթրօ՝ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն՝ **Danton 52—75**

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՎԱՐՁՈՒ ԲՆԱԿԱՐԱՆ

ՎԱՐՁՈՒ ԲՆԱԿԱՐԱՆ CONFORT MODERNE բարձրադիր, օդասուն լուսաւոր: 6 սենեակ, նախասենեակ, երկու W. C. կեդրոնական ջեռուցում, տաք եւ պաղ ջուր, լոգարան, կազ եւ ելեկտրականութիւն: Վարձք (tout compris) 9000 ֆրանք: Դիմել՝ 5, Route d'Orléans: Փարիզէն Լէանէն հինգ վայրկեան հեռու:

Հաղորդկ. Միջոց.— Porte d'Orléansէն առնել 88 թիւ հանրակառքը իջնել Station Grang Ory:

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ՓԱՍՏԱԲԱՆ – ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ
ԳՐ. ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ (Գրիմիքել)

Ամէն տեսակ փաստաբանական գործեր՝ ամենալաւ պայմաններով

Փողոցի արկածի գործերու մասնագէտ, առանց կանխավճարի ընդունելութիւն: Առաւօտ ժամը 9էն 10.30: Իրիկուն ժամը 2էն 5 եւ 7էն 8.30:

Հասցէ՝ **35, Rue Emile Desvaux, Paris (19) Métro Place des Fêtes**

Ձեր տունը, խանութը եւայլն ճաշակաւոր եւ նպաստաւոր պայմաններով ներկելու համար դիմեցէք մասնագէտ ներկարարներ՝

ԴԱՒԻԹԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ

127, rue Etienne Dolet, Alfortville, (Seine)

Tél. Entrepôt 17 - 65

CABINET de Me V. YARJANIAN
JURISCONSULTE

Procédure Générane — Mandataire en Justice

44, Rue La Fayette, Paris (9e) Tél. TAITBOUT 53 - 32

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական գործեր: Անձամբ կը պաշտպանէ Առեւտրական եւ Հաշտարար դատարաններու առջեւ: Ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման, եւ ժառանգական բոլոր գործողութիւնները կը կատարուին արագութեամբ: Վարչական դիմումներ նախարարութեանց մօտ :

Կ'ընդունի, ամէն օր, ժամը 9էն 11, եւ 5էն 7:

Յ.

Հ. Դ.

Փարիզ եւ շրջակաները

ԱՆԻԷՌ-ՊԷԶՈՆԻ «Վիշապ» Ենթակոմիտէն ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Պէզոնի կայարանին դիմացի ծանօթ հաւաքատեղին: Ներկայանալ անդամատոմսով:

Ներկայացում Ֆր. Կամիր Խաչի
ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 8.30ին «ՀԱՅ ԱԿՈՒՄԲ»ԻՆ ՄԷՋ

1, Boulevard Carnot, Alfortville

Կը ներկայացուի՝ ԺԱՌԱՆԳՈՐԴԸ

Հեղինակ Չէնկիլէրցի Մ. ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Մուտք 3 եւ 5 ֆրանք:

Տասը տարեկանէն վար փոքրիկներուն մուտքը արգիլուած է:

18րդ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ 1933 – 34 ԹԱՏԵՐԱՇՐՋԱՆԻ

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Հիմնադիր - ղեկավար՝ Ա. ԿՈԹԻԿԵԱՆ

1 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ ԿԻՐԱԿԻ ՑԵՐԵԿ ԺԱՄԸ 3ին

ԵՒ

1 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ ԿԻՐԱԿԻ ԳԻՇԵՐ ԺԱՄԸ 9ին

կը ներկայացուի

ՑԵՐԵԿՈՅԹ ԵՐԵԿՈՅԹ

Studio Rudolfի սրահին մէջ 6bis Rue Campagne Première (Métro: Raspail)

ՊԱՂՏԱՍԱՐ ԱՂԲԱՐ

Կը մասնակցին՝ Պ. Պ. Գմբէթեան, Թորոսեան, Սարաֆեան, Լաթիֆեան, Տէրվիշեան, Կոթիկեան: Տիկ. Գայեանէ:

Տիկին Սուրաբեան « ԱՆՈՒՇ » դերով

Լեւոն Յարութ (արտ. Յ. Թումանեանէն)

ՏՈՄՍԵՐՈՒ ԳԻՆԵՐՆ ԵՆ՝ 10, 7·50, 5 ՖՐԱՆՔ

Տոմսերու համար դիմել Հրանտ – Սամուէլ գրատունը եւ միւս սովորական տեղերը:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՍԵՒՈՒՆԻ Գրատունը

փոխադրուած է՝

3bis rue de Strasbourg

Asnières (Seine) France.

Այս առթիւ գրատունը իր յարգոյ յաճախորդներուն հարիւրին 25 բացառիկ զեղչ մը կը տրամադրէ մէկ ամսուան համար:

Առողջապահական.— Ամուսնական առողջապահութիւն, Սերնդագործում, Բժիշկին գիրքէն փրձուած էջեր 10ական ֆրանք:

Երագահան.— Երազահան Ընդարձակ 12, Երազահան Բակլիօսթրօյի 25, Երազահան Լուսնացոյց 8 ֆրանք:

Երգարան.— Կիլիկիա 40, Երգարան Իւվէզեան 15 ֆրանք:

Դպրոցական.— Լուսաբեր Այբենարան 6, Լուսաբեր Ընթերցարան Ա. Տարի 8, Բ. Տարի 10, Գ. Տարի 12, Դ. Տարի 14ական ֆրանք:

Զրուցատրութիւն 10, Զրուցատրութիւն 12, Զրուցատրութիւն 1.50 ֆրանք:

Այլեւայլք.— Հայաստանի Հանրապետութիւն (Վրացեան) 150, Հայաստանի Հանրապետութիւն (Խատիսեան) 50, Հայաստանի մեծադիր քարտէսը 15 ֆրանք:

Աղօթագիրք Հիսարլեան 50 Փր.:

Լուսանկարչութիւն 7 Փր.:

Խոհանոցին Գիրքը 5 Փր.:

Սիրային նամականի 3 Փր.:

Օրիորդը 4 Փր.:

Լուսանկարներ.— Անդրանիկ 3 եւ 1 Փր.: Անդրանիկ ձիաւոր եւ իր կինը 2 Փր.: Հայկական Զինանշանը 2 Փր.: Հայկական Ազատամարտը 2 Փր.:

Զանազան քարթեր 50 սանթիմ:

Դիմել՝ Mme A. Sévouni, 3bis, rue de Strasbourg, Asnières (Seine):

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տ. ՍՂ.— Կրնաք ղրկել տեղեկանալու համար: Միւսը կը հրատարակուի:

Կարտանի մէջ ՅԱՌԱՋի գործակալն է
L. ԳԱՅԱՃԱՆԵԱՆ

Epicerie Puits Bivert, Gardanne

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (67)

ԱՀԱԲԵԿԻՉԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

ՉՈՐՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

ԶՈՒՇՆԻՆԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Արրոր – Բալի եռանդագին աշխատեցաւ , պատսպարելու համար մեզ այդ անելքէն : Իբրեւ ռուսերէնի ուսուցիչ ռումէն գահաժառանգին, Պուքրէշի մէջ մեծ հեղինակութիւն կը վայելէր : Անմիջապէս հեռագրեց Սալմէին, որ պատ արձակէ ձերբակալուած իր ազգականները , սպառնալով բողոքել թագուորին՝ եթէ գոհացում չտրուէր իրեն : Իբրեւ պատասխան այս հեռագրին , Սիլբերբերգ , Սուլխատիցկի եւ Սամալբերգ Պուքրէշ բերուեցան ռումէն ոստիկաններու հսկողութեան տակ : Բոլորս իրար գտանք Բալիի տանը մէջ :

Առաջին անգամ ըլլալով , կատարեալ ապահովութեան մէջ կը զգայինք մենք մեզ :

Տերտեր Բալին , իր կինը , տղան , աղջիկները մեզ ընդունեցին ոչ միայն իբրեւ ընկերներ , այլեւ իբրեւ բարեկամներ , գրեթէ իբրեւ ազգականներ : Մինչ երախտագիտութիւն պիտի ըզգամ հանդէպ այս ընտանիքին :

Կը մնար լուծել վերջին դժուարութիւն մը : Փոքրիկ անշուշտ : Անցագիր չունէինք : Արդ , անհրաժեշտ էր անցագիր ներկայացնել հունգարական սահմանին վրայ : Բալիի մեծ աղջիկը , կատարինէ , գիս յարաբերութեան մէջ դրաւ ռումէն ընկերվարականի մը հետ , ընկեր Կոնստանտինէսկու : Այս մեր ընկերը մեզի օգնեց անցնելու համար հունգարական սահմանը : Հունգար ոստիկանը , կաշառուած , չտեսնել ձեւացուց մեզ : Հունգարիոյ մէջ , հրաժեշտ առինք Ստալբերգէն , որ մինակը Վիեննա գնաց : Գալով մեզի երեքիս՝ մենք կը փափաքէինք երթալ տեսնել Գոձը , որ կը գտնուէր Հայտէլբերգ :

Կը վախնայի , որ իմ փախուստս դէշ ազդեցութիւն կը թողու Դվօյնինկովի եւ Նազարովի ճակատագրին վրայ : Ուստի Պալէն հետեւեալ նամակը ղրկեցի զօրավար Նեպլոյեւի .

Նորին Վսեմ . Զօրավար Նեպլոյեւի .—

Պարոն ,

Ինչպէս գիտէք , այս տարի , 14 մայիսին ձերբակալուեցայ Սեւաստոպոլի մէջ այն ամբաստանութեամբ թէ մահափորձ կատարած եմ ձեր կեանքին դէմ : Մինչեւ յուլիս 15 բանտարկուած էի Դվօյնինկովի , Նազարովի եւ Մակարովի հետ Զին . Բանտին մէջ , ուրկէց , ես – էր կուսակցութեան Մարտական Մարմնին հրամանով , ազատուեցայ : Փախուստիս օժանդակեց Լիթուանիոյ 51րդ գունդին կամաւորներէն Վ . Մ . Սուլխատիցկի : Բանտէն փախայ 15 — 16 յուլիսի գիշերը : Ներկայիս , ռուսական օրէնքներէն փախնելու վիճակի մը մէջ չեմ , եւ դարձեալ պարտականութիւն կը համարեմ ինծի հաստատել ինչ որ կրկնած եմ քանիցս , բանտարկութեանս միջոցին , թէ պատիւ ունիմ պատկանելու էս – էր կուսակցութեան , թէ բոլորովին կը բաժնեմ իր ծրագրին տրամադրութիւնները : Այսուհանդերձ , կը յայտարարեմ որ ոչ մէկ մասնակցութիւն ունեցայ , ուղղակի կամ անուղղակի , ձեր կեանքին դէմ պատրաստուած մահափորձին մէջ : Գալով այն բարոյական պատասխանատուութեան – բացմաթիւ անմեղ մարդիկ զոհ գացին մահափորձին եւ անչափահաս պատանի մը աճերեկչութեան մղուած էր ,— ոչ մէկ մեղք ունիմ : Ոչ Դվօյնինկով , ոչ Նազարով , իրենց կարգին , մասնակցութիւն չունէին յիշեալ մահափորձին մէջ :

Այս յայտարարութիւնը հաղորդեցի նաեւ զօրավար Կարգինալովսկիի , պատճէնն ալ իմ փաստաբաններուս , Իգնատովի եւ Մալիանդովիչի :

Մնամ յարգանօք
ԲՈՐԻՍ ՍԱՎԻՆԿՈՎ

Պալ , 6)8)1906

1906ի հոկտեմբերի սկիզբը , Սեւաստոպոլի մէջ տեղի ունեցաւ դատավարութիւնը Դվօյնինկովի , Նազարովի , Մակարովի , Կալաշնիկովի ,— Այս վերջինը , իմ փախուստէս յետոյ , Պետերբուրգէն բերուած էր Սեւաստոպոլ :

Դվօյնինկով , Նազարով , Կալաշնիկով անպարտ արձակուեցան այն ամբաստանութենէն , որ զիրենք մեղսակից կը դարձնէր Զօր . Նեպլոյեւի դէմ կատարուած մահափորձին , սակայն յանցաւոր դատուեցան անոր համար որ կը պատկանէին դաւադրական ընկերութեան մը , որ կը գործէր պայթուցիկ նիւթերով : Երեքն ալ դատապարտուեցան զանազան պատիժներու ,— Կալաշնիկով՝ 7 տարուան , Դվօյնինկով եւ Նազարով՝ 4ական տարուան թիաժարտութեան : Զրկուեցան նաեւ իրենց քաղաքացիական իրաւունքներէն :

Մակարով , իբրեւ անչափահաս , դատապարտուեցաւ 12 տարուան բանտարկութեան : Արգելափակուած էր Սեւաստոպոլի բանտին մէջ , ուրկէց փախաւ 15 յունիս 1907ին :

Նոյն տարին , սեպտեմբերին , Մակարով գնաց սպաննեց Պետերբուրգի բանտին տնօրէնը , Իվանով : Ձերբակալուեցաւ եւ կախաղանի վրայ մեռաւ :

(Վերջ)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Զ. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Վիէնի մասնաճիւղի վարչութիւնը սովորաբար ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 7.30ին Հ. Յ. Դ. Ակումբին մէջ: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Կարգ օրակարգ եւլն.:

ԿԸ ՓՆՏՐՈՒԻ

— Մարզուանցի Պ. Միսաք Պ... եէօզեան կը փնտռէ իր եղբայրները Անդրանիկ եւ Սեդրակ Պալեճեանները. իրենց հօր անունը ... տուր, մօր անունը՝ Զարուհի:

1914ին Անդրանիկ զինուոր գրուած է եւ ղրկուած Սեբաստիա, իսկ Սեդրակ տեղահանութեան ժամանակ ջոցին ձերբակալուած է եւ ... ուած անծանօթ ուղղութեամբ ... րենց մասին լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել Missak ...liozianի, 6bis, Route de Choisy, Alfortville (Seine) France:

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925)

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15-70

(ՆԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳԻՆԵՐԸ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ Երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 28 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1933

28 Septembre 1933

9ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2303

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏՈՒԻ

Դրամատիրական պետութեանց մէջ, Ֆրանսան ամէնէն պահպանողականն ու անհաշտը կ՚երեւար, խորհրդային իշխանութեան հանդէպ:

Տարիներ առաջ, ինչե՞ր չըսին, Փարիզի մէջ, երբ Մեծն Բրիտանիան անհրաժեշտ կը գտնէր դիւանագիտական յարաբերութիւններ եւ տնտեսական համաձայնութիւններ կնքել Մոսկուայի հետ: Ի՞նչ հեգնութիւններ եւ չարագուշակ մտահոգութիւններ:

Գլխաւոր առարկութիւնն այն էր թէ՝ այսպիսի յարաբերութիւններով խորհրդային իշխանութիւնը ուժ կ՚առնէ, ասպարէզ կը գտնէ եւ կը սպառնայ Եւրոպայի ոչ միայն ընկերային, այլ եւ քաղաքական կարգ ու սարքին:

Եւ սակայն, միւս պետութիւններն ալ, մասնաւորապէս Գերմանիա եւ Իտալիա նոյն ճամբան բռնեցին:

Թէ քաղաքական եւ թէ տնտեսական շահեր կը մղէին լեզու գտնել պետութեան մը հետ, որ հակառակ իր յեղափոխական կարգ ու սարքին, իր տարածութեամբ կը ներկայացնէ աշխարհի մէկ վեցերորդ մասը եւ կը համրէ 160 միլիոն ժողովուրդ:

Մոսկուայի հետ կնքուած զանազան կապակցութեանց, դաշնագիրներու եւ պայմանագիրներու ցանցին մէջ, Ֆրանսա տեսակ մը կղզիացման կը դատապարտուէր:

Ան ալ վերջ ի վերջոյ կնքած էր տնտեսական համաձայնութիւններ, բայց կը շարունակէր իր վերապահ ընթացքը, մանաւանդ որ աճապին առնելիքներ ունէր ցարական շրջանէն:

Այս վերապահ եւ կասկածոտ քաղաքականութիւնը լայնօրէն ճեղքուեցաւ երկու տարի առաջ, երբ ձախակողմեան տարրերը սկսան աւելի բարձր խօսիլ:

Այս վերջինները, իրենց գլուխն ունենալով մասնաւորապէս Պ. Էռիօն, այլեւս անիմաստ կը գտնէին վարանումը: Քաղաքականէն անկախաբար, տնտեսական տագնապն ալ կը հարկադրէր մէկդի դնել նախապաշարումները:

Բայց բուն ճեղքը բացաւ գերմանական վտանգը:

Գերմանիա անդադար կը բողոքէր ու կը պահանջէր: Արդէն թօթուած էր շատ մը կապանքներ, եւ յամրաբար բայց վստահօրէն ճամբան կը հարթէր ուրիշ նուաճումներու համար:

Յետոյ, Գերմանիան սերտօրէն կապուած ըլլալով Խ. Իշխանութեան հետ, յաճախ կարմիր խօսքեր ալ կը խառնէր իր պահանջներուն: Բացէ ի բաց կը հասկցնէր թէ՝ երկիրը կրնայ կարմրիլ, եթէ չճանչնան, օրինակ, սպառազինութեանց հաւասարութիւնը:

Քանի թթու եւ ցասկոտ ձեւեր կը ստանար Գերմանիոյ ազգայնականութիւնը, այնքան ուշադրութեան արժանի կը համարուէր Մոսկուան՝ Փարիզի համար:

Եւ եկաւ հիթլերականութիւնը, իր դղրդացին ելոյթներով եւ նշանախօսքերով:

Առաջին առթիւ մահացու պայքար բանալով համայնավարութեան դէմ, կեռ խաչի ասպետները կանուխ դարձուցած կ՚ըլլային Մոսկուային, որ պարտուած Գերմանիոյ թիկունքն էր 1921էն ի վեր:

Հիթլերականութիւնը անակնկալներ կը սպառնար ոչ միայն Ֆրանսայի, այլեւ խորհրդային Միութեան:

Ան որքան ալ անփոփոխ պահէր արտաքին քաղաքականութեան սկզբունքները, չէր կրնար շարունակել նախկին մտերմական յարաբերութիւնները՝ Մոսկուայի հետ: Ուրեմն, ժամանակն էր որ Ֆրանսան օգտուէր բացուած ճեղքէն:

Եւ մենք տեսանք թէ, տակաւին քանի մը ամիս առաջ, ի՛նչ փութկոտութեամբ — ու միաձայնութեամբ — քուէարկուեցաւ Ֆրանքեւռուս ոչ – յարձակման դաշինքը, որ այնքան քաշքշուքի տեղի տուած էր անցեալ տարի:

Քուէարկութեան առեն, իրարու հետ կը մրցէին համայնավար եւ աջակողմեան երեսփոխանները…

Նոր կացութենէն օգտուելու եւ իր ապահովութիւնն ամրապնդելու մտահոգութեամբ էր որ, Ֆրանսան Մոսկուա ղրկեց նախկին վարչապետն ու օդային նախարարը:

Թերթերը գրեցին թէ Լիոնի քաղաքապետը Թուրքիա, Պուլկարիա եւ Ռուսաստան գնաց առանց որ եւ է պաշտօնական հանձնարարի: Պ. Էռիօ ինքն ալ միշտ կը կրկնէր այս խօսքը:

Օդային նախարարին այցելութեան առթիւ ալ, գրուեցաւ թէ պիտի ուսումնասիրէր տնտեսական եւ արհեստագիտական գործակցութեան եղանակները:

Այս երկու բացատրութիւններն ալ միայն ձեւական արժէք ունին:

Իրականութեան մէջ, սովորական այցելութիւն մը չէր որ կը կատարէին նախկին վարչապետը եւ ներկայ նախարարը:

Անոնք ամէն բանէ առաջ ունէին քաղաքական մտահոգութիւններ, իբրեւ հետեւանք նոր կացութեան մը:

Հազիւ իր հայրենիքը վերադարձած, Լիոնի քաղաքապետը քանի մը ժողովներ սարքեց եւ առանց այլեւ այլի չեշտեց ֆրանքեւռուս գործակցութեան թանկագին բարիքները:

Իսկ օդանաւային նախարարին «արհեստագիտական» (օդանաւային) գործակցութիւնը արդէն կը թարգմանուի ֆրանքեւռուս զինակցութիւն:

Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան պաշտօնաթերթը կատղած է՝ այս ակնարկէն:

Եւ սակայն, բոլոր երեւոյթները, նոյն իսկ Մոսկուայի թերթերուն արտայայտութիւնները ցոյց կուտան թէ՝ նախկին աւանդութիւնը վերահաստատելու փորձ մըն է որ կը կատարուի: Այսինքն, Փարիզը եւ Մոսկուան, թէեւ հակոտնեայ, ինքնապաշտպանութեան միջոցներ կը փնտռեն, հաստատելով զանազան գործակցութիւններ:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԻՍԿԱԿԱՆ ՁՁՈՒԵԼԻՆԵՐԸ

— o —

Նորէն գռեհիկ լեզուագարութիւններ, առնուազն խծբծանքներ՝ « Յառաջ »ի եւ առհասարակ Դաշնակցական թերթերու դէմ, վերջին փախուստներուն առթիւ:

Առտուն կանուխ արթնցողը ձայնը ձգած կը պոռայ, առանց աջ ու ձախ նայելու:

Խումբ – խումբ մարդիկ փախեր են: Ցանկ, լուսանկար, վկայութիւններ՝ նոյնիսկ « Հօկ »ի մարդոցմէն:

Այդ բոլորը ոչինչ կ՚արժեն:

Մարդիկ ոչ իսկ եղած հրատարակութիւնները կը կարդան: Կամ ծուռ կը կարդան:

Անոնք իրենց մտքին մէջ եղածն է որ պիտի պարպեն, ոչ թէ իրենց կարդացածն ու տեսածը:

Հազարումէկ աղբիւրէ տեղեկութիւններ կը հասնին ամբողջ Խ. Միութեան, ինչպէս Հայաստանի մասին:

Անոնք ամուր փակած են իրենց աչքերն ու ականջները:

Անոնց փափուկ ջիղերը չեն կրնար « գէշ բաներ » լսել:

Լեզապատառ նկարագրութիւններ կը հասնին ուխտեալ հակադաշնակցականներու ստորագրութեամբ:

Ի՞նչ նշանակութիւն ունի: Իրենց իմացածը, իրենց տասը տարի առաջ գիտցածը տակաւին տասը տարի ալ կը բաւէ…

Չէ՞ որ իրենք հանգիստ են, իսկ Երեւանն ու Թուրքիզը՝ շատ հեռու:

Եթէ ասոնք չեն իսկական զզուելիները — այն ատեն խոստովանեցէք թէ բառերը կորսնցուցած են իրենց իմաստը:

ՎԱՀԷ

ՍԹԵՐԼԻՆԸ ԵՒ ՏՈԼԱՐԸ ԿԻՑՆԱՆ

— o —

Անգլ. ոսկին եւ տոլարը, որոնք շտկուած էին քանի մը օր առաջ, նորէն իյնալու հակամէտ են: Առջի օր սթերլինը իջաւ մինչեւ 79ի, իսկ տոլարը՝ 16.60ի:

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԸ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ

Առջի օր գրեցինք թէ անգլերէնը կամ ֆրանսերէնը պարտաւորիչ պիտի ըլլան խորհրդային դպրոցներուն մէջ:

Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ պատերազմական գործավարութեան հրամանով, ֆրանսերէնը իբրեւ ուսման նիւղ պիտի աւանդուի բոլոր զինուորական վարժարաններու մէջ:

ՀՐԴԵՀ՝ ՕՓԵՐԱՅԻՆ ՄԷՋ

Առջի գիշեր բազմաթիւ անցորդներ դիտեցին որ ծուխ կը բարձրանայ Օփերայի շէնքէն: Անմիջապէս լուր տրուեցաւ եւ հրշէջ խումբեր հասան հինգ զօրանոցներէ: Բարեբախտաբար եղածը՝ մեծ բան մը չէր: Հրդեհի սկզբնաւորութիւն մը տեղի ունեցած էր ձեղունէ մը, բայց Օփերայի պաշտօնեաները կրցեր էին մարել անմիջապէս: Վնասն ալ աննշան է:

ՄԷԿ ՄԻԼԻՈՆ ՕՐԻՆԱԿ « ԻՄ ՊԱՅՔԱՐԸ »

— o —

Պերլինէն կը հեռագրեն թէ Հիթլէրի գրքին՝ « Մոյն Քամփֆ »ի (Իմ Պայքարը) տպագրութիւնը անցաւ առաջին մէկ միլիոնը: Ամերիկեան եւ անգլերէն թարգմանութիւններն ալ պիտի հրատարակուին հոկտեմբերին: Կը պատրաստուին նաեւ իտալական եւ դանիական թարգմանութիւնները:

Այս գրքին մէջ, Հիթլէր կը պարզէ իր վարդապետութիւնը եւ անոր յաղթանակին համար թափած ջանքերը:

ՍԱՓՐԻՉՆԵՐՈՒ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ

— . —

Հոկտեմբեր 21 – 24ին Վիէննայի մէջ կը բացուի սափրիչներու միջազգային համագումարը: Այս առթիւ սափրիչներու ցուցահանդէս մըն ալ պիտի սարքուի:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Ո՞Վ ՀՐԿԻԶԵՑ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

ՀՈԼԱՆՏԱՑԻՆ ՕՐԷ ՕՐ ԿԻՑՆԱՅ…

Երեքշաբթի օր շատ կարճ տեւեց Լայփցիկի դատավարութիւնը: Բայց եւ այնպէս, արտակարգ տեսարաններ պարզուեցան: Այս առթիւ վճռապէս հաստատուեցաւ թէ Վան տէր Լիւպէ, հոլանտացի ամբաստանեալը մատնուած է խակապէս անբացատրելի վիճակի մը: Այնքան ուժասպառ եղած եւ ապուշցած է որ, հազիւ կրնայ գլուխը վերցնել, պատասխանելու համար նախագահին հարցումներուն: Բայց տուած պատասխաններն ալ « այո » կամ « ոչ »էն անդին չեն անցնիր:

Նախագահը ի զուր ջանաց որոշ պատասխան մը կորզել անոր բերնէն: Այլեւս ձանձրանալով, որոշեց կարդալ ամբաստանեալին առաջին հարցաքննութեան առթիւ եղած յայտարարութիւնները:

Այդ յայտարարութեանց մէջ, Հոլանտացին խոստովանած էր թէ համայնավար է: Բայց մեծ կարեւորութիւն չի տրուիր այս յայտարարութեան: Նախագահը փորձեց հաստատել թէ ինչպէս կրակի տուաւ Ռայխստակը:

Նախ.— Վան տէր Լիւպէ, ի՞նչու ձգեցիր այս երեք հրդեհները: (Ամբաստանագիրը կ՚ըսէ թէ փորձած է կրակի տալ նաեւ ուրիշ շէնքեր):

Ամբաստանեալը.— Չեմ գիտեր:

Նախ.— Բայց որոշ բացատրութիւններ տուած էք հարցաքննութեան ատեն: Ըսած էք թէ հարկ էր բան մը ընել, թէ գերման բանուորները վատ են եւ անհրաժեշտ է մղում տալ անոնց, որպէսզի յեղափոխութիւն մը յարուցանեն:

Ամբաստանեալը.— Ո՛չ: (Այսքան միայն, ուրիշ ոչինչ):

Նախ.— Բայց այո՛, ըսած էք, ըսած էք:

Ամբաստանեալը.— Չեմ կրնար յիշել:

Նախագահը կարդալ տուաւ հարցաքննութեան ատենագրութիւնը ուր ամբաստանեալը կ՚ըսէ թէ կուսակից է ուղղակի աշխատանքներուն, իբրեւ ամէնէն կտրուկ միջոցը, ոչնչացնելու համար դրամատիրութիւնը: Նախագահը կ՚ուզէր հաստատել թէ ամբաստանեալը նորէն միեւնոյն տեսակէ՞տն ունի: Բայց ամբաստանեալը լռութիւն կը պահէր: Այս անգամ հրամայեց որ գլուխը վերցնէ, բայց Հոլանտացին չհամակերպեցաւ: Այն ատեն դատական բժիշկը մօտեցաւ ամբաստանեալին և անոր գլուխը ձեռքերուն մէջ առնելով ուղղեց դէպի Նախագահին կողմը: (Միեւնոյն ատեն փորձեց մտային քննութեան ենթարկել): Նախագահը այս անգամ կարգ մը նոր հարցումներ ուղղեց ամբաստանեալին, բայց անօգուտ: Պատասխան չկար: Երբ բժիշկը հեռացաւ, ամբաստանեալին գլուխը նորէն կուրծքին վրայ ինկաւ: Ասոր վրայ, նախագահը յայտարարեց.

— Ստիպուած եմ առ այժմ դադրեցնել ամբաստանեալին հարցաքննութիւնը: Պիտի քննեմ թէ ի՛նչ միջոցներ պէտք է ձեռք առնել Վան տէր Լիւպէի դէմ:

Յետոյ հարցուց երեք պուլկար ամբաստանեալներուն թէ ըսելիք մը ունի՞ն: Անոնք զանազան հարցումներ ուղղեցին, իսկ մասնաւորապէս Տիմիթրով նեղացուցիչ դիրք մը բռնեց, այն աստիճան որ նախագահը որոշեց այլեւս խօսք չտալ:

Մեծն Բրիտանիա իր գլխուն ճարը կը նայի

Երէկ Լոնտոնէն դէպի Ուաշինկթըն ճամբայ ելաւ անգլիական պատուիրակութիւն մը, որ պիտի բանակցի ամերիկեան կառավարութեան հետ, պատերազմական պարտքերու մասին: Պատուիրակութիւնը մանրամասն հրահանգներ ըստացած է կառավարութենէն, վերջնական կարգադրութեան մը յանգելու համար, պայմանաւ որ մեծապէս կրճատուին պարտքերը: Իրազեկներ կը հաւատեն թէ նախագահ Ռուզվէլթ ինքն ալ համաձայն է Անգլիոյ պարտքին վերաքննութեան: Փարիզի մէջ դժգոհ են Անգլիոյ այս անջատ գործունէութենէն:

Հայրասպան աղջիկը եւ մայրը դէմ դիմաց

Ինչպէս գրած էինք, երեքշաբթի օր երկրորդ անգամ ըլլալով դէմ դիմաց հանուեցան հայրասպան Վիոլէթ Նոզիէս եւ իր մայրը, որ կը ներկայանար իբրեւ դատախազ:

Այս անգամ հանդիպումը տեղի ունեցաւ դատական պալատին մէջ: Ոստիկանութիւնը արտակարգ միջոցներ ձեռք առած էր, ապահովութեան համար: Կէս օրէն առաջին բազմութիւն խռնուած էր դատական պալատին առջեւ, ներսն ու դուրսը, բակին եւ նրբանցքներուն մէջ, շրջակայ պատուհաններուն առջեւ եւ ամէն տեղ: Հարկ եղաւ բանութեան դիմել եւ ցրուել բազմութիւնը: Այս առթիւ տեղի ունեցան բուռն հրմշտուքներ եւ ուրիշ անախորժութիւններ: Վիոլէթ առտուն ժամը 10ին բանտային կառքով մը փոխադրուած էր մասնաւոր խցիկ մը: Կառքը անցած ատեն, շատեր կը պոռային — «Պէտք է մեռցնե՛լ»:

Մօրը դիմացը հանուելէ առաջ, Վիոլէթ հարցաքննուեցաւ իր տարփածուներէն մէկուն հետ, որուն ըսած էր. «Հօրս մահը պիտի դիւրացնէ գործերուս կարգադրութիւնը»: Երբ մայրը ներս մտցուցին, Վիոլէթ սկսաւ դողալ, չհամարձակեցաւ վերցնել աչքերը եւ անոր ոտքն իյնալով, աղաղակեց.

— Մայրի՛կ, մայրի՛կ, կ՚ուզեմ քեզ տեսնել մեծ մայրիկին հետ: Ո՞ւր է մեծ մայրիկը: Ան պիտի հասկնայ զիս, կ՚երդնում: Ներէ՛ ինծի, մայրիկ, ներէ, ես ճշմարտութիւնը ըսի:

Ու փռուեցաւ տախտակամածին վրայ: Ջիղերը բռնուած էին: Բժիշկը քովն ըլլալով, փոխադրեցին յարակից սենեակ մը, ուր չնչել տուին եւ սթափեցաւ: Քիչ յետոյ նորէն դէմ դիմաց հանուեցան մայր ու աղջիկ, բայց նորութիւն մը երեւան չելաւ հարցաքննութենէն: Մայրը հարցնել տուաւ թէ մեղսակից չունի՞ն: Վիոլէթ ժխտական պատասխան տուաւ: Յետոյ հարցուց թէ կը պնդէ՞ հօրը դէմ ըրած ամբաստանութեանց վրայ: — Այո՛, պատասխանեց հայրասպան աղջիկը: Խօսք դարձաւ նաեւ հռչակաւոր « էմիլ »ի մասին, որ թէեւ մտած Օփերա տարած էր զինքը, դրամ տուած էր, եւայլն:

Մոսկուայի ազդարարութիւնը Ճափոնի

Արտաքին գործավարութեան փոխանորդ Սօքոլնիքով սեպտ. 23ին Մոսկուայի ճափոնական դեսպան Օթայի յանձնեց յայտարարութիւն մը, որուն մէջ ըսուած է ի մէջ այլոց.— Անհուսած վստահելի տեղեկութիւններու նայելով, Մանչու պետութեան իշխանութիւնները, ճափոնական կառավարութեան կողմէ տրուած հրահանգներուն վրայ, վերջին օրերս անակնկալ կերպով փոփոխութիւններ պիտի կատարեն արեւելեան չինական երկաթուղիին վարչութեան մէջ, առանց Խ. Միութեան բան մը հարցնելու: Այս վարմունքը բոլորովին կը

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Այսօր, չորրորդ էջ մեր նոր թերթօնը «ԳԱՂՏՆԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼ»

ՈՐ ՄԷԿ ԱՆԳԱՄԷՆ ՊԻՏԻ ԼԱՐԷ ՁԵՐ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՀԱՅ ՄԸ ԶՈՀ ԻՆՔՆԱՇԱՐԺԻ ԱՐԿԱԾԻ ՄԸ

— o —

Ս. ՇԱՄՈՆ, 24 սեպտ. (Յառաջ).— Այս առաւօտ սոսկալի արկած մը պատահեցաւ Սէնթ Էթիէն Ռօանի ճամբուն վրայ, Մոնբրօն – լէ – Պէնի եւ Քիւզիէօի միջեւ: Երկու հայ «մարշէնի»ներ, Սարգիս Կէօհէրեան եւ Երուանդ Տօնիկեան (28 տարեկան, Զօրումցի) ինքնաշարժով կ՚երթային Սէն – Ժէրմէն – Լավալի տօնավաճառին, երբ յանկարծ կառքին ետեւի անիւներէն մէկը ելլելով կը շրջի, հակառակ Տօնիկեանի ջանքերուն: Ճիշդ այս պահուն Կէօհէրեան ինքնաշարժին դուռը բանալով կը փորձէ դուրս ցատկել, սակայն սօսի ծառի մը զարնուելով ջարդուփշուր կ՚ընէ գլուխը: Մահը վայրկենական կ՚ըլլայ: Իսկ կառքը բախումին սաստկութենէն կ՚իյնայ փոսի մը մէջ, ուր հրաշքով կ՚ազատուի վարիչը, պզտիկ քերծուածներ կրելով ճակտին եւ ծունկերուն վրայ:

Տարաբախտ Կէօհէրեան որ երկար ատենէ ի վեր անգործ էր, կը թողու այրի մը եւ զաւակ մը ու երեք եղբայրներ:

ՄՈՍԿՈՒԱ ԿԸ ՎՏԱՐԷ ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԹԵՐԹԵՐՈՒ ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐԸ

— oo —

Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ խորհրդային թերթերը նկատելով որ իրենց թղթակիցները զանազան դժուարութեանց կը մատնուին Գերմանիոյ մէջ, որոշեցին ետ կանչել զանոնք: Այսպէս, պիտի վերադառնան « Իզվեստիա »ի, « Պրաւդա »ի եւ Թաս հեռագրական գործակալութեան թղթակիցները: (Գերմանական կառավարութիւնը թոյլ չէ տուած որ ասոնք ներկայ ըլլան Լայփցիկի դատավարութեան):

Միւս կողմէ, խորհրդային իշխանութիւնը երեք օր պայմանաժամ սուաւ գերմանական թերթերու թղթակիցներուն, որպէսզի հեռանան Մոսկուայէն:

Այս որոշման դէմ բողոքեց Մոսկուայի գերմանական գործակատարը, անձամբ ներկայանալով արտաքին գործավարին: Խորհրդային իշխանութեան որոշումը մեծ յուզում պատճառեց Մոսկուայի օտար դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ ուր կ՚ըսեն թէ Հիթլէրականներու իշխանութեան հասնելէն ի վեր յարաբերութիւնները երբեք այսքան լարուած չէին Ռուսիոյ եւ Գերմանիոյ միջեւ:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

— o —

Երեքշաբթի օր բացուեցաւ Ֆրանսայի Աշխատանքի Համադաշնակցութեան 22րդ համագումարը: Ներկայ էին 1250 պատուիրակներ, որոնք կը ներկայացնեն 900,000 կազմակերպուած բանուորներ: Բացումը կատարեց Պ. Ժուհօ, իբրեւ ընդհանուր քարտուղար: Յետոյ աւանդական ճառը խօսեցաւ ժողովին նախագահը, Պ. Կիռօ, որ նախ երեւան հանեց եղած յառաջդիմութիւնները: 1931ին Սէնի մէջ կային 100,000 անդամներ: Այժմ ունին 108,000 հոգի: Ընդհանուր յաւելումը եղած է 17,500: Յետոյ ներկայացուց կազմակերպութեան կատարած գործերը՝ տնտեսական տագնապին առթիւ:

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ԻՏԱԼԻՈՅ ՄԷՋ

Երկրաշարժի բուռն ցնցումներ զգացուեցան հարաւային Իտալիոյ մէջ (Նափոլի եւն.): Զոհերուն թիւը կը հաշուին 15 մեռեալ եւ 150 վիրաւոր: Շատ աւելի ծանր են նիւթական կորուստները:

ԱՐՇԱԿ ՉՈՊԱՆԻ

— ո —

Ընթ ու Հայր — ու պետք է ասեմ — ու մեծ ընթ — ու ես ինչ ասեմ, ես ինչ ասեմ, ես ինչ ասեմ,

Նախան – ընկերվարական գերման պետութիւնը: Մենք ուրիշներէն կը պահանջենք միայն ինչ որ մենք իրենց կ'ընծայենք, այսինքն ամէնէն ջերմ կուռանք, այսինքն ամէնամեծ յարգանք մեզի համար, մեր քաղաքացիներուն մէջ մեր վարչաձեւին համար, եւ արտաքսմանի մէջ, իւրայոյ հեղինակութեան եւ հոչակին համար: Այն իրողութիւնը թէ իմ կառավարութիւնս բոլոր ազգերուն հետ բարեկամաբար կ'ընթանայ իրենց ներքին կառավարական ձեւերուն մէջ հաստատակ մեծամեծ տարբերութիւններով, նպատակ ունի բոլոր ժողովուրդներու միջեւ ստեղծել խաղաղիկ յարաբերութիւններ:

Զօրներու զօրինքը չունէ առնել արեւմտեան Եւրոպայի: Լոյս տալու արեւմտեան պետութեան մը մէջ՝ որ կրնար պահպանել կացութեան մը մէջ՝ որ կրնար վտանգաւոր զառնալ եւ պատերազմը անխուսափելի զարձնել: Այս զօրինքը հակուած մասնաւոր կապակցութիւններ եւ ընդհանուր կապակցութիւններ եւ ընդհանուր կապակցութիւններ եւ ընդհանու

խանգարէ հաստատուած կարգը: Ցայտարարութիւնը կ'աւելցնէ.— Միեւնոյն ժամանակ Մանչու իշխանութիւնները, ճափոնական կառավարութեան գործակալներուն հրահանգին վրայ, նոյն երկաթուղիին սովետ - ռուսական պաշտօնատարներուն դէմ ոտիկանական միջոցներ ձեռք առած են: Ի. կառավարութիւնը կը խորհի որ Մարպինի մէջ այս կամ այս տեսակ միջոցներու գործադրութիւնը դաշնագիրներով հաստատուած կացութեան հակառակ է եւ այն յանձնառութիւններուն անհամապատասխան, որոնք Թոքիոյի եւ Մոսկուայի միջեւ կարգադրուեցան: Ի. կառավարութիւնը կը նկատէ որ այս ընթացքին ուղղակի պատասխանատուութիւնը ճափոնական կառավարութեան կը վիճակի: Թոքիոյի ռուս դեսպան Եուբէնէվի յանձնարարուած է տոյնօրինակ յայտարարութիւն մը ընել ճափոնական կառավարութեան:

Պուլկարիոյ պարտքերը

Պուլկար կառավարութեան մասնաւոր ներկայացուցիչները ելմտական նախարար Սթէֆոնով եւ պետական պարտքերու վարչութեան տնօրէնը ժընեւի մէջ Ազգերու Դաշնակցութեամբ ելմտական յանձնաժողովին առջեւ երկարօրէն կը պարզեն Պուլկարիոյ արդի անգոհացուցիչ տնտեսական կացութիւնը, եւ ժողովին օժանդակութիւնը կը խնդրեն, որպէսզի կարելի եղած ամէն դիւրութիւններ տրուին նախապատերազմեան պարտքերուն վճարման համար: Պուլկարիա տուր

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)
Téléphone: Glacière 15-70

(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ Երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՈՒՐԲԱԹ 29 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1933

29 Septembre 1933

9րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2304

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՅԼԱՍԵՐՈՒՄ

Հետզհետէ լուրջ, վրդովիչ այլասերման մը կը մատնուի մեր հանրային կեանքը, շնորհիւ այսպէս կոչուած «մտաւորական» դասուն:

Առէք միայն լրագրական կեանքը, եւ պիտի սարսափիք հասարակած անխղճութիւնէն:

Բոլորս ալ վարժուած ենք տեղի – անտեղի «պաշըպօզուք» անուանել մեր ժողովուրդը:

Արդար եղէք. բուն «պաշըպօզուք»ը անոր ուսումնական դասը չէ՞,— այն ինչ որ կը կոչենք «մտաւորականութիւն»:

Աչքի առջեւ ունենալով միայն վերջին տասը տարիներու պատմութիւնը, մենք պիտի յայտարարենք անվարան.—

Կարելի է ո՛ր եւ է տեսակէտի շուրջ համերաշխութիւն, միակամութիւն հաստատել հարիւր գիւղացիներու եւ բանուորներու միջեւ:

Բայց, հրաշք պիտի ըլլար, եթէ կարենայինք նոյն միաբանութիւնն ու միակամութիւնը ստեղծել տասը «մտաւորական»ներու մէջ:

Ըսենք թէ այս մեղադրանքը կ'ուղղենք աչքի առջեւ ունենալով վերջին տասը տարիներու հանրային կեանքը:

Անհրաժեշտ չէ պրպտումներ կատարել տասը տարուան վրայ:

Եթէ կը հետեւիք հայկական մամուլին ու հանրային կեանքին, եթէ ունիք բաւական յիշողութիւն եւ քիչ մըն ալ սրատեսութիւն, միայն մէկ տարուան, վեց ամսուան պատկերը բաւական պիտի ըլլար, այդ համոզման բերելու համար ձեզ:

Ու կը բաւէր աչք մը նետել միայն մէկ հայաշատ գաղութի վրայ:

Այլասերումը այնքան թանձրացած է ու խորացած որ, մարդիկ միտք եւ արիւն կը պղտորեն մինչեւ իսկ անվիճելի, անվիճաբանելի եւ բնական երեւոյթներու առջեւ:

Եւ ճակատներ ու ճակատներ:

Նիզակ նիզակի դէմ կ'ուղղուի, վէճ վէճի վրայ կը բարդուի, փոսեր բանալով ամէն տեղ:

Եթէ գաղութներու հանրային կեանքը ամփոփ դաշտի մը վերածուէր, դուք պիտի չկրնայիք տասը քայլ առնել, առանց սայթելու, գլխիվայր կամ կողն ի վար իյնալու:

Ու եթէ մէկը փորձէր սրահի մը մէջ հաւաքել կեդրոնական քաղաքի մը ուսումնականներէն հարիւր հոգի, տարեց թէ երիտասարդ, ո՛ր եւ է հարցի մասին ելք մը գտնելու համար,— երկու ժամ չանցած սրահը պիտի դառնար ռազմադաշտ:

Իսկ այն մէկ հատիկ հարցը զոր պիտի լուծէիք, պիտի վերածուէր անճանաչելի թնճուկի մը, փշուր – փշուր տեսակէտներու բաժնուած:

X

Կը չափազանցե՞նք: — Բարեհաճեցէք վերլուծել միայն վերջին ամիսներու, նոյն իսկ սա քանի մը շաբաթներու դէպքերը:

1. Դրօշակի խնդիր.— Մոռնա՞նք տեղին – անտեղին պատահած դէպքերու մանրամասնութիւնները, եւ առնենք միայն երեւոյթը:

Այնքան «տեսակէտներ»ու մէջ, դուք հանդիպեցա՞ք մէկ հատիկ արդար ըմբռնման, հակառակորդներու բանակին մէջ:

Ըմբռնում մը որ ըսէր թէ՝ անմտութիւն եւ անկրթութիւն է եռագոյնը դարձնել հակադաշնակցական պայքարի առարկայ, թէ ոճրագործութիւն է ո՛ր եւ է պատրուակով վար առնել ԿԱԽՈՒԱԾ դրօշ մը, իսկ աւելի մեծ ոճրագործութիւն՝ փառաբանել եւ գլխու վրայ նստեցնել այդ արարքը կատարող ոեւէ մարդ, աշխարհական ըլլայ թէ կրօնական, տիրացու թէ հասարակ մահկանացու:

Մինչեւ, ի՞նչ տեղի ունեցաւ:

Մարդիկ ծափ զարկին — ու մինչեւ այսօր ալ կը քրքջան դիւային չարախնդութեամբ մը, երբ թշուառական մը հրապարակաւ գրեց թէ Պուլկարիոյ համար նուաստացում է թոյլ տալ որ իր փառաւոր դրօշին քով ծածանի «կերպասի ծուէն մը»,— հայկական եռագոյնը:

Ծափ զարկին ու կը զարնեն, երբ ուրիշ թշուառական մը — վեղարաւոր — վար առնել տուաւ եռագոյնը, Ճիքակոյի մէջ:

Ծափ զարկին եւ մինչեւ այսօր ալ բանիւ եւ գրչով կ'արդարացնեն իրենց հրճուանքը, երբ եկեղեցական ոստիկանութիւնը արգիլեց հայկական դրօշին գործածութիւնը:

Ուրիշ ատեն, մէկ բառով կ'որակէիր այս կարգի արարքները, եւ ինքնաբերաբար կը կազմուէր հանրային կարծիքը: Այսօր կրնաս մէկ տարի գիր գրել, մէկ տարի ալ դիմացէն կը գրեն,— եւ ամէն ինչ կը մնայ առկախ...

2. Փախստականներու խնդիր.— Բազմաթիւ մարդիկ չկարենալով յարմարիլ խորհրդային կարգերուն եւ տաժանելի պայմաններուն, կը ձգեն կը փախչին: Անցեալ տարի միայն որբեր էին, այս տարի ընտանիքներ են որ կը հեռանան խումբ – խումբ: Տնտեսական պատճառներուն վրայ, այս տարի աւելցած է անօթութիւնը:

Ամէն պարագայի մէջ, ողբերգութիւն մըն է որ տեղի կ'ունենայ որուն ե՛ւ պատճառները ե՛ւ հետեւանքները քննելու պարտաւոր ենք բոլորս ալ:

Բայց, ի՞նչ կը տեսնենք: — Մարդիկ ոչ փախստականներով կը հետաքրքրուին, ոչ մասն մասի կը զարնեն՝ վաւերական տեղեկութիւններ քաղելու համար հայրենիքի բուն կացութեան մասին, ոչ մտահոգութեան կը մատնուին: Այլ՝ կը դիմեն ամէնէն աժան արհեստին,— հայհոյել Հ. Յ. Դաշնակցութեան եւ անոր մամուլին եւ հարցնել զարշելի հաւատաքննութեամբ մը.

— Ինչո՞ւ կը տպէք այս լուրերը, ինչո՞ւ կը հրատարակէք լուրերը... Դուք թշնամի էք մեր հայրենիքին...

Եթէ այլասերում չէ այս, ուրեմն յետ – պատերազմեան առաքինութիւն է:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՊՈՒԼՎԱՐԻ ԱՍՊԵՏՆԵՐՈՒՆ

— o —

Կանձեր է,— լմա՞ն կանձի,— բերանը «Հայաստանի բարեկամներուն», որոնք թերթ կը հանեն բայց չեն համարձակիր արձանագրել ոչ միայն Հայաստանի կեանքին վերաբերեալ տրխուր դէպքերը, այլեւ Ռուսիոյ զանազան շրջաններու տխուր կացութիւնը:

Երբ մենք կ'արձանագրենք Հայաստանէն փախած գաղթականներու լուրերը, կարգ մը արիկաներ, որոնք երբեք չպիտի ձգեն Փարիզի «քոնփոռ»ը, պուլվարները եւ սալոնները, կը պոռան թէ Դաշնակցականները կ'ուզեն քանդել Հայաստանը: Ե՞րբ վերջ պիտի գտնէ այս ցնդաբանութիւնը: Վերջապէս կուզայ ատեն մը, երբ «Ապագայ»ներու, «Արեւ»ներու, «Պայքար»ներու եւ իրենց աշխատակիցներու օձիքէն կը բռնենք եւ կ'ըսենք.

— «Ատե՞ն է հայրենասիրութիւն ցոյց տալու, ձգէ՛ նայիմ կնիկդ, «մէքրէս»դ, Փարիզի սալոնները եւ քալէ երթանք, վտանգի մէջ է հայրենիքը»:

Այս մարդիկը, որ Հայոց պատմութիւն չեն գիտեր, Հայաստանցի չեն կրնար ըլլալ, դաս պիտի տան, հա՞, Դաշնակցականներու, որ յանուն հայրենիքի արիւն են թափեր: Պալը – Ալիի ծառաներուն այս վերջին մնացորդներուն, յետադիմական, «պնդաճակատ» փարիսեցիներուն կարելի՞ է սակայն հասկցնել թէ Դաշնակցականները պէտք չունին իրենց խրատին, եւ եթէ կ'արձանագրեն Հայաստանի եւ Ռուսիոյ չարն ու բարին, ատիկա կ'ընեն յանուն արդարութեան, մարդկային խղճմտանքին:

Դաշնակցութիւնը ընդդիմադիր կուսակցութիւն մըն է, որ կը հրճուի Հայաստանի մէջ տեսնելով հայ ժողովուրդին անումը, չի մոռնար քննադատել թերութիւնները օրուան իշխանութեան: Մեր քննադատութիւնը կը կատարուի ընդդէմ իշխանութեան, եւ ոչ թէ ժողովուրդին: Եւ երբ մարդիկ կը փախչին երկրէն,— հաստատեցէք թէ երկրէն մարդ չէ փախած, հաստատեցէ՛ք թէ փախստականները հակադաշնակցականներ չեն, հաստատեցէ՛ք,— մեր թերթին խղճմտանքը չի կրնար լռել, նախ կ'արձանագրէ լուրը, յետոյ կը ցաւի որ փախած են մարդիկ, որոնց ներգաղթին համար ազգային ու պետական դրամներ են ծախսուած, եւ ի վերջոյ, մեղադրելով հանդերձ փախստականները, այդ իրողութեան արձանագրութիւնով դառնօրէն կը հաստատէ թէ երկրին իշխանութիւնը — եւ ոչ թէ ժողովուրդը — անտանելի վիճակ մըն է ստեղծած այնտեղ այնպէս որ ռամկավար թերթերու սուտ խօսքերէն խաբուած մարդիկ չկարենալով տոկալ՝ փախած են երկրէն: Կրցա՞նք հասկցնել:

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, այսօր, ընդդիմադիր, վաղը,— վտանգի ժամանակ,— ա՛յդ Հայաստանը պաշտպանելու համար՝ պատրաստ է կտրելու անցնելու երկաթէ սահմաններ, վարարուն գետեր, իր արեան գնով ցոյց տալու իր սէրը Հայաստանին:

Այդ օրը դուք ի՞նչ պիտի ցոյց տաք Հայաստանին, ցամքած Ռամկավարներ, ի՞նչ.

— Ձեր հաստ կռնակը, չէ՞:

ՄՐՐԿԱՀԱՒ

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՍՈՎԸ ԵՒ ԱԶԳԵՐՈՒ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

— o —

«Ժուռնալ տը Ժընեւ» կը գրէ թէ՝ Նորվեկիոյ պատուիրակը Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդի յառաջիկայ նիստին պիտի առաջարկէ յանձնախումբ մը ղրկել Ուկրայնա, սովահարներուն վիճակը ուսումնասիրելու եւ անոնց պարենաւորումը ապահովելու համար, հովանաւորութեամբ Ազգերու Դաշնակցութեան:

ՎԵՆԻԶԷԼՈՍ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Թերթերը կը գրեն թէ Պոլիս հասած է Վենիզէլոս, մէկ շաբաթ հիւր մնալու համար Ըսմէթ փաշայի:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՌՈՒՍԵՒԳԵՐՄԱՆ ՄԻՋԱԴԷՊԸ

Գրած էինք թէ խորհրդային իշխանութիւնը երեք օր պայմանաժամ տուած է գերմանական թերթերու թղթակիցներուն, որպէսզի հեռանան Մոսկուայէն: Միեւնոյն ատեն, խորհրդային թերթերը ետ կանչած են իրենց թղթակիցները:

Այս առթիւ ծանուցագիրներ փոխանակուեցան երկու կառավարութեանց միջեւ: Գերմանական գործակատարը բողոքեց գերման թղթակիցներու վտարման դէմ եւ խնդրեց ետ առնել այդ հրամանը: Պ. Լիթվինով պատասխանեց թէ այդ որոշման պատճառն է խորհրդային թղթակիցներու դէմ կատարուած հալածանքը: Այս առթիւ, յիշեց թէ խորհրդային թղթակիցները յաճախ ենթարկուած են ձերբակալութեանց եւ խուզարկութեանց, թէ մարտական վաշտերէն մարդիկ մտած են անոնց բնակարանները, թէ արտօնութիւն չէ տրուած որ անոնք ներկայ ըլլան Լայփցիկի դատավարութեան եւայլն: Խորհրդային ծանուցագիրը կ'աւելցնէ թէ՝ հակառակ տրուած խոստումներուն, այս կարգի արարքները ոչ միայն չեն դադրած, այլեւ աւելի յարձակողական ձեւ ստացած են եւ յանցաւորները որ եւ է պատիժ չեն կրած:

Ծանուցագիրը կ'եզրակացնէ թէ խորհրդային իշխանութիւնը եւ մամուլը չէին կրնար հանդուրժել այսպիսի կացութիւն մը: Խորհրդային կառավարութիւնը չուզելով դիմել վրէժխնդրական միջոցներու կամ մասնաւոր կանոններու ենթարկել գերման թղթակիցները, նախընտրեց յայտարարել թէ անկարելի է որ նոյն թղթակիցները մնան Խ. Միութեան մէջ, քանի խորհրդային թղթակիցները չեն կրնար իրենց արհեստը ի գործ դնել Գերմանիոյ մէջ:

Խորհրդային մամուլը կը պաշտպանէ կառավարութեան կեցուածքը:

Գերմանիոյ հեռագրական գործակալութիւնը դեկոյց մը հրատարակեց այս մասին, բացատրելով իր բռնած դիրքը:

Փոքր Համաձայնութեան խորհրդաժողովը

Սեպտ. 27ին վերջացաւ փոքր համաձայնութեան խորհրդաժողովը, որ գումարուած էր Սինայայի մէջ (Ռումանիա): Ժողովը մասնաւոր կարեւորութիւն ստացաւ Ռումանիոյ եւ Եուկոսլավիոյ թագաւորներուն ներկայութեամբ: Ժողովը առաւելապէս քննեց միջազգային խնդիրներ: Այս առթիւ հրատարակուած դեկոյցէն կ'երեւայ որ մասնակցողները գոհ են արդիւնքէն: Լուրի մը համաձայն, քննուած է երեք պետութեանց բանակները միացնելու եւ միօրինակ ձեւի մը վերածելու ծրագիրը, քանի որ երեքն ալ համախորհուրդ կը գործեն քաղաքական ասպարէզի մէջ:

Աւստրիան անկախ պիտի մնայ

Շարաթը կը լրանայ, բայց տակաւին չէ «տաքցած» Ազգերու Դաշնակցութեան ընդհ. ժողովը:

Առաջին հանդիսաւոր ճառը խօսեցաւ, առջի օր, Աւստրիոյ վարչապետը, որ եղած աջակցութեանց համար շնորհակալութիւն յայտնելէ յետոյ, յայտարարեց.

— «Իր գոյութեան համար տաժանելի տարիներ անցընելէ յետոյ, Աւստրիան այսօր աւելի քան երբեք կը յայտարարէ իր ազատութիւնը եւ անկախութիւնը, թէ համաձայն կնքուած դաշնագիրներուն եւ թէ իր ժողովուրդին ազատ կամքով: Մեր պատմութիւնը, մեր աշխարհագրական կացութիւնը եւ մեր մշակոյթը իրաւունք կուտան եւ կը պարտադրեն մեր գերմանական փոքր երկրին՝ դառնալ օգտակար անդամ մը ազգերու միութեան»:

Գերմանական պատուիրակութիւնը այս ճառին ունկնդրեց քար լռութեամբ:

Ուսուցիչները կ'ըմբոստանան

Ֆրանսայի ուսուցիչներու սէնտիքային վերջին համագումարը կարգ մը ծանրակշիռ որոշումներ տուած ըլլալով, կրթական նախարարը խիստ ազդարարութիւններ ուղղած էր շրջաբերականով մը:

Սէնտիքային վարիչ մարմինը իր կարգին շրջաբերական մը հրատարակեց, բողոքելով նախարարին միջամտութեան դէմ եւ պնդելով տրուած որոշումներուն վրայ: Շրջաբերականը կ'ըսէ թէ նախարարին ազդարարութիւնը ոչինչ կը փոխէ կացութենէն, թէ պիտի գործադրուին համագումարին որոշումները, եթէ խորհրդարանը գոհացում չտայ, թէ ի հարկին գործադուլ պիտի հռչակուի, թէ պիտի շարունակուի պայքարը՝ պատերազմին դէմ, դպրոցին մէջ եւ դպրոցէն դուրս եւայլն:

Լայփցիկի դատավարութիւնը

Վեցերորդ նիստին ալ կարելի չեղաւ որոշ լուսաբանութիւններ ստանալ ամբաստանեալ Հոլանտացիէն: Զրոյց չըրած ըլլալով թէ Վան տէր Լիւպէ ամէն գիշեր կը շարչարուի բանտին մէջ կամ թունաւորուած է, ամբաստանեալը յանձնուեցաւ Սթօքհոլմէն կանչուած մասնագէտի մը քննութեան: Մասնագէտը յայտարարեց թէ ամբաստանեալին մարմինը քննած եւ խոշտանգումի կամ ներարկումի որ եւ է հետք չէ գտած, թէ Վան տէր Լիւպէ քիչ մը վախկոտ է, եւ տասը համար թմրած, ապուշցած վիճակ մը ունի դատարանին մէջ:

Յետոյ լսուեցան ոստիկանութեան այն քննիչները որ կատարած էին առաջին հարցաքննութիւնները: Այդ վկաներէն Հայզիկ ըսաւ թէ ամբաստանեալին համայնավար ըլլալը հաւկցած էր իր յայտարարութեանց ամբողջութենէն: Երկրորդ վկան ալ չկրցաւ վճռական յայտնութիւններ ընել: Ունկնդրութեան ընթացքին, պուլկար ամբաստանեալ Տիմիթրով միշտ կ'ընդմիջէր, ջղայնացնելով նախագահը:

Նոր տեսակցութիւններ եւ խորհրդակցութիւններ

Ազգերու Դաշնակցութեան ժողովին եւ զինաթափութեան խորհրդաժողովին գումարման առթիւ, խորհրդակցութիւնները կը շարունակուին օրուան հզօրներուն միջեւ:

Ազգերու Դաշնակցութեան առջի օրուան նիստին մէջ, Անգլիոյ արտաքին նախարարը խօսք առնելով, դիտել տուաւ թէ զինաթափութեան խորհրդակցութեան խորհրդաժողովին նոր յետաձգումը շատ գէշ տպաւորութիւն պիտի ձգէ:

Միւս պատուիրակները չեն արտայայտուած տակաւին, եւ խորհրդաւոր մթնոլորտ մը կը տիրէ ժողովին մէջ:

Յաջողութեան հաւանականութիւնները աւելցնելու համար, կը շարունակուին մասնաւոր տեսակցութիւնները:

Այս կիրակի, Փարիզի մէջ պիտի տեսակցին Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի վարչապետները, օրուան հրատապ հարցերու մասին:

Ազգային վիճակահանութիւնը

ԿԸ ՔԱՇՈՒԻ ՆՈՅ. 12ԻՆ ԵՒ 26ԻՆ

Ազգային վիճակահանութեան վարիչ մարմինը առջի օր նիստ գումարելով, որոշեց առաջին վիճակահանութիւնը կատարել նոյեմբեր 12ին, կիրակի առտու ժամը 9.30ին, Թրոքատէրոյի սրահին մէջ: Երկրորդ վիճակահանութիւնը տեղի պիտի ունենայ նոյեմբեր 26ին:

Կարելի չէ եղած աւելի կանուխ կատարել այս գործողութիւնը. որովհետեւ նոյեմբեր 5ին պիտի յանձնուին այն ութը մեքենաները որ պիտի ծառայեն վիճակ քաշելու: Ուր օր ալ փորձեր պիտի կատարուին:

Վարիչ մարմինը միեւնոյն ատեն որոշեց որ տոմսակներու Բ. եւ Գ. շարքերը հրապարակ հանուին հոկտ. 5ին եւ 16ին: Չորրորդը հաւանաբար պիտի հանուի հոկտ. 29ին, իսկ հինգերորդ եւ վեցերորդ շարք մը պիտի հրատարակուի նոյեմբերին, որով մէկ միլիառ 200 միլիոն ֆրանքի պիտի հասնի առաջին վեց շարքերու գումարը:

Հոկտեմբեր 1էն սկսեալ, կարելի է ելմտական նախարարութեան հաշուակալներու սնտուկին եւ նամակատուներու մէջ արձանագրուիլ 2րդ, 3րդ եւ 4րդ շարքերուն համար: Վճարումներուն փոխարէն առժամեայ ընկալագիր մը պիտի տրուի, մինչեւ բուն տոմսակներուն յանձնումը:

Վիճակահանութեան օրը, Թրոքատէրոյի մէջ ձայնարձակներ պիտի տեղաւորուին, որով արդիւնքները պիտի լսուին ամբողջ Ֆրանսայի եւ աշխարհի հինգ մասերուն մէջ:

Ջրհեղեղ Հարաւային Ֆրանսայի մէջ

— o —

15 ՀՈԳԻ ԽԵՂԴՈՒԱԾ

Առջի օր բուռն փոթորիկներ պայթեցան եւ հեղեղանման անձրեւներ տեղացին Հարաւային Ֆրանսայի մէջ, ահագին կորուստներ պատճառելով: Ողողումները ամէնէն աւելի ծանր էին Մարսէյլի մէջ, ուր հին նաւահանգիստը անանցանելի դարձաւ, Մոնփէլիէի, Ավինեօնի եւ Նիմի մէջ: Գետերը յորդեցան, ջուրերուն տակ թաղելով ոչ միայն դաշտերն ու հովիտները, այլեւ բազմաթիւ բնակարաններ: Մոնփէլիէի քաղաքապետութիւնը 100 հազար ֆրանք պահանջեց Փարիզէն, իբրեւ առաջին օգնութիւն:

Մարդկային զոհեր ալ կան: Մոնփէլիէի մէջ տաղաւար մը ջուրերէն քշուեցաւ եւ ամբողջ ընտանիք մը՝ երկու հոգի խեղդուեցաւ, ծնողքով եւ երախաներով: Սովի մէջ (Կառի նահանգ), կամուրջ մը քշուեցաւ ջուրերէն, եւ ընտանիքի մը երկու աղջիկներ խեղդուեցան (6 եւ 12 տարեկան): Խեղդուեցան նաեւ 12 տարեկան տղայ մը եւ 40 տարեկան կին մը: Ուրիշ տեղեր ալ հաշուելով, խեղդուած են ընդամէնը 15 հոգի:

Մարսէյլի մէջ փոթորիկը պայթեցաւ անօրինակ ուժգնութեամբ: Քաղաքին շատ մասերուն մէջ երթեւեկը դադրեցաւ եւ հանրակառքերը չկրցան բանիլ առտուան մեծ մասը: Ամբողջ փողոցներ ողողուեցան, մանաւանդ Քէ տէ Պէլժը: Կայծակ ինկաւ կարգ մը վայրերու մէջ: Բոլոր կառախումբերը քանի մը ժամուան յապաղումներ ունեցան: Փոթորիկը սարսափելի էր նաեւ ծովուն վրայ: Շոգենաւերը յապաղումներ ունեցան, բայց արկած չպատահեցաւ: Արլի եւ Նիմի միջեւ հաղորդակցութիւնները խզուեցան:

Կայծակ ինկաւ Էքս – ան – Փրովանսի հիւանդանոցին վրայ:

ՄԱԿԵԴՈՆԱՑԻՆԵՐԸ ՎԵՐՍԿՍԱՆ ԳՈՐԾԵԼ

Պելկրատէն կը հեռագրեն թէ սեպտ. 27ի կէս գիշերին դժոխային մեքենայ մը պայթեցաւ Կէվկէլիի մէկ սրճարանին առջեւ, յուգոսլաւ սահմանագլուխէն քանի մը մեթր հեռու: Երկու հոգի մեռան եւ հինգ հոգի վիրաւորուեցան:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

Հայկական ՍՍՀ-ում ֆաշիստական գերմանական զավթիչների դեմ հայրենական պատերազմի ժամանակ գերմանական զավթիչների հանցագործությունների և նրանց մեղսակիցների պատասխանատվության մասին

Հայկական ՍՍՀ-ում ֆաշիստական գերմանական զավթիչների դեմ հայրենական պատերազմի ժամանակ գերմանական զավթիչների հանցագործությունների և նրանց մեղսակիցների պատասխանատվության մասին Պատասխանի հանրապետության կառավարության և Հայկական ՍՍՀ գերագույն խորհրդակական ժողովրդավարության որոշումը

Սովը եւ մարդակերութիւնը Ռուսիոյ մէջ

—·—

Մարդէն կը հրատարակէ երկու նամակներ, (որ իրեն հաղորդուած են Փրկութիւնի Կողմէ, նախկին դաստիարակ Փեթրոկրատի համալսարանական Փեթրոկրատի համալսարանական գոյներով կը կրէ), որոնց անուր գոյներով կը կրէ), որոնց անուր գոյներով կը կրէ), որոնց անուր

“ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐ„Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Վաղը, Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին միւնչեւ առաւօտ

Ingénieurs CIVILSի ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ **19, rue Blanche** **Métro: Blanche et Trinité**

կը ներկայացնէ ընկեր Գ. ԲԱԼԱՃԵԱՆ

կը խօսին ընկերներ՝ Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ եւ ԿԱՐՕ ՍԱՄՈՒՆԻ

Կ'արտասանեն՝ Պ. Պ. ԳՄԲԷԹԵԱՆ եւ Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին՝

ՏԻԿ. ՍՈՒՐԱԲԵԱՆ (երգ), Պ. Ս. ՔԷՉԷՃԵԱՆ (երգ), «ՍԻՓԱՆ» երգչախումբը ղեկավարութեամբ ՍԱՔՕ ՅԱԿՈԲԵԱՆի եւ Թառիստ ԺՕՐԺի։

Հայկական եւ եւրոպական պարեր կէս գիշերէն վերջ

կը նուագէ **Pigalle**ի *լաւագոյն ճաղերէն մէկը, մասնակցութեամբ՝ ԹԱՒՒԻՍՏ ԺՕՐԺի։*

ՃՈԽ ԵՒ ԱԺԱՆ ՊԻՒՖԷ ՄՈՒՏՔ 7·50 ՖՐԱՆԿ

ԵԹԷ ՀԱՅՐԵՆԱԲԱՂՁՈՒԹԵՆԷ ԿԸ ՏԱՌԱՊԻՔ

ԽՄԵՑԷՔ «ԵՐԵՒԱՆ» ԱՆԱՐԱՏ ՕՂԻՆ

ՍՏՈՐԵՒ ՆՇԱՆԱԿՈՒԱԾ ՊԻՏԱԿՈՎ

ՄԵՐԺԵՑԷՔ ԿԵՂԾԵՐԸ

Ֆրանսայի համար արտօնատէր

Société **PEUREUX**

12, Boulevard des Vignes, 12 MARSEILLE Tél. Colbert 58—10

ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆՆԵՐՈՒ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ

D. N. BAHADOURIAN **40, rue Chaponnay. Lyon**

ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՃԷՆԱՃԵԱՆ

21–23 Rue Saulnier. **Métro: Cadet**

HOMME **TAILLEUR** DAME

Toros Pekmezian

45, Rue de Trévise - Paris (9) Métro: Sentier

Ամէն ճաշակի եւ ամէն քսակի յարմար, կը կարէ չափու վրայ հագուստներ, անթերի կերպասներէ։

Հայ առեւտրականներ

“Tricotage MOZPIR,,

21 rue des Petits Carreaux Paris (2)

Միակ Թրիքոյի Հայ գործատունը որ ունի *արանց, կանանց* եւ *տղայոց* Թրիքոյի տեսակաւոր ճոխ մեքենք, Maille fine եւ Maille Retournée։

Առաջին իսկ այցելութեամբ գոհացում պիտի գտնէք, անմրցելի գիներ ու յարմարագոյն պայմաններ։

Գաւառի յաճախորդներու նմոյշ կը դրկուի ու մեր ներկայացուցիչը կ'այցելէ։ Արագ առաքում բոլոր ապսպրանքներու։

Օգտակար տեղեկութիւններ

Հետեւեալ ընտրուած գրքերը որոնց իսկական արժէքն է 220 ֆրանք. *25* օրուան *համար* կը ծախուին կէս գինով *110* ֆրանք։

Ստանալու համար դիմել՝ **ԳՐԱՏՈՒՆ «ՅԱՌԱՋ»**

G. TZERIKIANTZ

13, Rue des Dominicains, Marseille

Եղիա Չէմիրճիպաշեանի *Կեանքը եւ Գործը՝ 18* ֆրանք։ *Լանջում Հովուավէպը, 8։ Պ. Տը Գամօր, 30։ Ջլավի, 15։ Իր Անցեալը, 15։ Կանանչ գլխարկը, 35։ Այգեկութ, 15։ Նատիա, 12։ Ազգային երգարան, 10։ Ցուշապան Ապրիլ Տասնըմէկի, 15։ Մեռնողներ, 12։ Բեռօի Մանկավէպեր, 10։ Ագ-Տաղի Հերոսամարտը։*

Միայն կէսը գնողներն ալ կրնան օգտուիլ միեւնոյն պայմանէն։

Շաւիղի մէջ «ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի

Madame RAMELի ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ՄԷՋ **41, Grand' Rue**

եւ

LIBRAIRIE DE LA POINTE, 240 Grand' Rue, CHAVILLE

ց.

Հ. Դ.

Փարիզ եւ արուարձաններ

ԱՆԻԷՌ-ՊԼԷՏՈՆի «Վիշապ» ենթակոմիտէն ընկերական ժողովի կը ըրաւիրէ բոլոր ընկերները այսօրուընթաց երեկոյ ժամը 8.30ին, Պէքոնի կայարանին դիմացի ծանօթ հաւաքատեղին։ Ներկայանալ անդամատետրով։

ՇԱՎԻԼԻի «Արդութեան» խումբի ժողովը այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին Շավիլի սովորական հաւաքատեղին մէջ։

ՍԻՆ ԺԷՌՕՄի (Մարսէյլ) վրէժ խումբի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, իր սովորական հաւաքատեղին։ Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Բացակաները նկատի կ'առնուին։

ՍԻՆ ՇԱՄՕՆի «Վարուժան» Ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին։

Գաւառ

ՇԱԼՔԻԹի «Բաբգէն-Սիւնի» խումբի ընդհ. ընկերական ժողովը այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին ընդհ. Արամի բնակարանին մէջ։

«ՎԷՄ»

ԵՐԿԱՄՍԵԱՅ ՀԱՆԴԷՍ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիրը՝ Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

Առաջին թիւը, չուրջ 180 էջ, ընտիր թուղթի վրայ, լոյս կը տեսնէ քանի մը օրէն հետեւեալ բովանդակութեամբ։—

« ՎԷՄ »ը (*Խմբ.*)։— Խաչ· Աբովեանի վախճանը՝ *Պրոֆ· Ն· Ադոնց*։— «Ամենայն Հայոց բանաստեղծ »ը՝ *Ա· Զամալեան*։— « Ռ· Պատկանեանի անտիպ նամակները »՝ *Ռ· Բէրբէրեան*։— « Սայեաթ Նովա »՝ *Ց· Զաւրեան*։— «Փորձ համեմատութեան երբայական բանաստեղծութեան եւ գողթան երգերու միջեւ»՝ *Շ· Նարդունի*։— «Օպոզիցիան Հանրապետական Հայաստանում»՝ *Ա· Ռոնդկարեան*։— « Հայկ· բարեռնորգումները »՝ *Վ· Փափազեան*։— « Անջատական շարժումը»՝ *Վ· Մինախորեան*։— «80ական եւ 90ական թուականները Մոսկուայում»՝ *Բժ· Մ· Զալեան, Ց· Թադէոսեան*։— ԱՆՑԵԱԼՔ՝ «*Ա· Շահխաթունեան, Ն· Աղբալեան*, «Արմէն Գարօ», «Նար – Դոս»՝ — ՀԻՆ ԹՈՒՂԹԵՐ· «Հայրիկի նամակը», «Շահան Զրպետի նամակը Ղուկաս կաթողիկոսին»— ԹԵՐ· «Հայրիկի նամակը», «Շահան Զրպետի նամակը Ղուկաս կաթողիկոսին»— ԿԵԱՆՔ ԵՒ ՄՇԱԿՈՑԹ, « Խ· Աբովեանի արձանը »,— ԳԻՐՔ ԵՒ ՄԱՄՈՒԼ,— ԴՐԱՒՕՍԱԿԱՆ·— ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ·— «Գէորգ Դ· եւ իր ժամանակը », *Վահրամ եպ· Մանկունի*։— Նկարներ։

Առաջին թիւէն իսկ « ՎԷՄ »ի ստացումը ապահովելու համար անհրաժեշտ է բաժանորդագրուիլ այժմէն՝ բաժնեգինը ուղարկելով կանխիկ։ Բաժնեգինը չվճարուած ապսպրանքները նկատի չպիտի առնուին։

Բաժանորդագրութեան պայմանները.—

Ամերիկա, Բրիտ· կայսրութիւն, Եգիպտոս, Իտալիա՝ տարեկան	65 ֆրանկ
Ֆրանսա եւ այլ երկիրներ »	50 ֆրանկ
Ռումանիա, Պուլկարիա, Ցուգոսլաւիա, Սուրիա, Պարսկաստան »	40 ֆրանկ

Բաժանորդագրութեան համար դիմել՝

L. Kévonianի **17 Rue Damesme, Paris (13)**

Կարտանի մէջ ՅԱՌԱՋի գործակալն է

Լ. ԳԱՅԱՃԱՆԵԱՆ

Epicerie **Puits Bivert, Gardanne**

Թատերական ներկայացում

ՓՐ. ԿԱՐՄԻՐ ԹԱՋի ԱԼՖՈՐՎԻԼի ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 8.30ԻՆ «ՀԱՅ ԱԿՈՒՄԲ»ԻՆ ՄԷՋ

1, Boulevard Carnot, Alfortville

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԻ՝ ԺԱՒԱՆԳՈՐԴԸ

Հեղինակ Չէնկիլէրցի Մ· ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Մուտք 3 եւ 5 ֆրանք։

Տասը տարեկանէն վար փոքրիկներուն մուտքը արգիլուած է։

18րդ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ 1933 – 34 ԹԱՏԵՐԱՇՐՋԱՆԻ

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Հիմնադիր - Ղեկավար՝ Ա· ԿՈՓԻԿԵԱՆ

1 *ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ ԿԻՐԱԿԻ ՑԵՐԵԿ ԺԱՄԸ 3ԻՆ*

ԵՒ

1 *ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ ԿԻՐԱԿԻ ԳԻՇԵՐ ԺԱՄԸ 9ԻՆ*

կը ներկայացուի

ՑԵՐԵԿՈՅԹ *ԵՐԵԿՈՅԹ*

Studio Rudolfի սրահին մէջ 6bis Rue Campagne Première (Métro: Raspail)

ՊԱՂՏԱՍԱՐ ԱՂԲԱՐ

կը մասնակցին՝ Պ· Պ· Գմբէթեան, Թորոսեան, Սարաֆեան, Լաթիֆեան, Տէրվիշեան, Կոթիկեան: Տիկ· Գայեանէ:

Տիկին Սուրաբեան « ԱՆՈՒՇ » դերով

Լեւոն Յարութ (արտ· Յ· Թումանեանէն)

ՏՈՄՍԵՐՈՒ ԳԻՆՆԵՐՆ ԵՆ՝ 10, 7·50, 5 ՖՐԱՆԿ

Տոմսերու համար դիմել Հրանտ – Սամուէլ գրատունը եւ միւս սովորական տեղերը։

ԾԱԽՈՒԷ

Քարաղէն գեղեցկատեսիլ տուն մը· ներքուստ ամբողջովին իւղանկարկ — Villiers-le-Bel-Gonesse կայարանին դիմաց — 4 սենեակ, մեծ խոհանոց մը եւ զարդասյուց (cabinet de toilette) — ջուր, կազ եւ ելեկտրականութիւն — պարտէզ եւ այլն։ Գին՝ 60,000 ֆր., որուն 10.000ը միայն կանխիկ, մնացեալը վճարելի 10 տարուան մէջ։

Դիմել կալուածատիրոջը՝ փաստաբան Պ. ՎԱՀԷ, 94, rue Saint-Lazare, Paris (9)։

ԱԶԴ

ՄԱՐՍԷՅԻ Ս· Թարգմանչաց Մայր-Եկեղեցիի Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի Հոգեհանգիստ պիտի կատարուի ՀՕՐԱՎԱՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿի մահուան հինգերորդ տարելիցին առթիւ։ Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Տ. Գրիգորիս Եպս. Պալաքեան։

ԿԸ ՓՆՏՌԻՒ

— Պէթլեհի Խուլթիկ գիւղացի Մանուկ Պարոնեան, կամ Սեղրակ, կը փնտռէ Խուլթիկ գիւղացի Աւետիս Չերքօեան, որ 1918ին, Սուրիոյ ֆրանսական բանակին սպաներէն մէկուն մօտ խոհարար եղած է։ Իր մահուն լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել Մանուկ Պարոնեանի 80, rue Longue des Capucines, Marseille։

ՎԱՐՁՈՒ ԲՆԱԿԱՐԱՆ

ՎԱՐՁՈՒ ԲՆԱԿԱՐԱՆ CONFORT MODERNE բարձրադիր, օդասուն եւ լուսաւոր՝ 6 սենեակ, նախասենեակ, երկու W. C. կեղրոնական ջեռուցիչ, տաք եւ պաղ ջուր, լողարան, կազ եւ ելեկտրականութիւն։ Վարձք (tout compris) 9000 ֆրանք։ Դիմել՝ 5, Route d'Orléans։ Փորթ տ'Օրլէանէն հինգ վայրկեան հեռու։

*Հաղորդակ· Միջոց.— Porte d'Orléans*էն առնել *88* թիւ ֆանրակառքը եւ իջնել *Station Grang Ory*։

ԳԱՂՏՆԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼ

Իր անցագրին մէջ չկար բան մը որ յայտնէր թէ Ֆրանսա իջած է։ Շոգենաւը իր չընդատայութեան ընթացքին երկու տեղ կը հանդիպէր Ֆրանսական հողին, բայց որովհետեւ Զուիցերիացին կը մեկնէր նորէն հոն վերադառնալու համար, կրնար ճամբորդ եւս բերել դէպի Վէվէյ կամ Լօզան, պարզ պատյէտ մը յետոյ։ Եթէ օր մը գաղտնի ոստիկանութիւնը հետապնդէր Լընճոնը եւ բռնէր, վիզէն պակասը դէշ դիրքի մը մէջ պիտի դներ զինքը։

Իր բացատրութիւնները անչուշտ չատ յարդելի չպիտի թուէին եւ եթէ, փաստ չունենալով Զուիցերիական իշխանութիւնները ուղէին ո եւ է զրօսաշրջիկի մը տեղ դնել զինքը, դարձեալ չէր կրնար խուսափիլ երկու երեք օրուան բանտարկութենէ եւ դէպի սահմանագլուխ առաջնորդուելու նուաստացուցիչ։

Զուիցերիացիները գիտէին որ հազար տեսակ գաւեր կը նիւթուին իրենց երկրին մէջ։ գաղտնի ոստոստարկութեանց գործակալներ եւ խռովարարներ կը սողոսկէին գլխաւոր քաղաքներու պանդոկները եւ չէզոքութիւնը պահելու հոգը կը տիպէր Զուիցերիոյ իշխանութիւնները չատ խիստ հսկողութիւն մը կատարել։

Արդարեւ, անհրաժեշտ էր պահել իւրաքանչիւր պատերազմիկ պետութեան բարեհաճութիւնը։

Ինչպէս միշտ, երկու ոստիկաններ կը հսկէին քարափին վրայ, դուրս ելած ատեն եւ էչընտէն անցաւ անտարբեր երեւոյթով մը։

Մութին մէջ կորսուեցաւ եւ ճամպարեց դէպի իր պանդոկը որ քարափին վրայ կը նայէր։ Դէշ օդը այս գիւղեկի պատյին ամբողջ հրապոյրը մեղսացած էր։ Ման եկողները փակ էին։ Մէկ հատիկ անցորդ հանդիպեցաւ միայն։ Պիտի կըչէր, կարծես փախած ըլլար Անձանօթին կոյր բարկութեան առջեւ։

×

Այժմ կարկուտն էր որ կը տեղար լպրծուն մայթերուն վրայ։ Էչընտէն չատ զգուշութեամբ կը յառաջանար։ Զինքը նշմարելով, պանդոկին ոստոստակը բացաւ դուռը եւ հովի ուժգին հոսանք մը թոցուց դռնապանին դրամեղանին վրայի թուղթերը։

Լոյսը չկացուց Էչընտէնի աչքերը։ Կանգ առաւ իր նամակները առնելու համար։ Բան մը չունէր։ Երբ վերելակին կը մօտենար, ծառան տեղեկացուց թէ երկու պարոններ կը սպասեն իր սենեակին մէջ։ Էչընտէն մարդ էր ճանչնար Փընեւի մէջ։

— Ա՛հ, բացագանչեց, խիստ զարմացած, ո՞վ են։

Առաստաճեան պարգեւները ամբողջ պաշտօնէութեան համակրանքը չահեցուցած էին իրեն։ Դռնապանը կամացուկ մը ժպտեցաւ։

— Կրնամ ըսել ձեզի։ Այս պարոններըը կարծեմ ոստիկաններ են։

— Ի՞նչ կո՛ւզեն ինձմէ։

— Չեմ գիտեր։ Չեզ հարցուցին եւ երբ պատասխանեցի թէ պտոյտի ելած էք, ըսին որ ձեր վերադարձին պիտի սպասեն։

— Երբէ՞ն ի վեր հոս են։

— Մէկ ժամէ ի վեր։

Էչընտէնի սիրտը սկսաւ բաբախել, բայց զսպեց իր յուզումը։

— Լա՛ւ, կ'երթամ։

Վերելակին սպասեակը ճամբայ տրուաւ որ մտնէ։ բայց էչընտէն գլուխը ցնցեց եւ ըսաւ։

— Կը մտիմ, աւելի լաւ է որ ոտքով ելլեմ։

Այսպէսով ժամանակ կ'ունենար մտածելու, բայց երեք յարկերը մագլցելով սրունքները կապարի պէս ծանրացած զգաց։ Այս այցելութեան պատճառը չատ յստակ էր։ Ցանկարծ մեծ խոնջէնք մը զգաց։ Պիտի՞ ունենար պէտք եղած ուժը բոլոր հարցումներուն պատասխանելու համար։ Եթէ լրտեսութեան ամբաստանութեամբ ձերբակալուէր, առաջին գիշերն իսկ բանտը պիտի անցնէր։ Օ՛հ, իր տաքուկ լոգանքը եւ կոկիկ ընթրիքը կրակին անկիւնը։ Վայրկեան մը խորհեցաւ, եւ դառնալ եւ ամէն ծրագիրէ ձեռք քաշել, անցագիրը գրպանն էր եւ գոց գիտէր Ֆրանսայի համար բոլոր չտեսկաւքերուն ժամերը։ Իշխանութիւններուն չարժէրէն առաջ ինք արդէն ապահով վայր մը հասած կ'ըլլար։ Բայց չարունակեց բարձրանալ, Առաջին իսկ դժուարութեան իր պաշտօնը ձգելու գաղափարը դէշ եկաւ իրեն։ Ինք ժրներ գրկուած էր մասնաւոր գործով մը, պէտք էր հոն մնար։

Վերելակին սպասեակը ճամբայ տրուաւ որ մտնէ։ բայց էչընտէն գլուխը ցնցեց եւ ըսաւ։

— Կը մտիմ, աւելի լաւ է որ ոտքով ելլեմ։

Այսպէսով ժամանակ կ'ունենար մտածելու, բայց երեք յարկերը մագլցելով սրունքները կապարի պէս ծանրացած զգաց։ Այս այցելութեան պատճառը չատ յստակ էր։ Ցանկարծ մեծ խոնջէնք մը զգաց։ Պիտի՞ ունենար պէտք եղած ուժը բոլոր հարցումներուն պատասխանելու համար։ Եթէ լրտեսութեան ամբաստանութեամբ ձերբակալուէր, առաջին գիշերն իսկ բանտը պիտի անցնէր։ Օ՛հ, իր տաքուկ լոգանքը եւ կոկիկ ընթրիքը կրակին անկիւնը։ Վայրկեան մը խորհեցաւ, եւ դառնալ եւ ամէն ծրագիրէ ձեռք քաշել, անցագիրը գրպանն էր եւ գոց գիտէր Ֆրանսայի համար բոլոր չտեսկաւքերուն ժամերը։ Իշխանութիւններուն չարժէրէն առաջ ինք արդէն ապահով վայր մը հասած կ'ըլլար։ Բայց չարունակեց բարձրանալ, Առաջին իսկ դժուարութեան իր պաշտօնը ձգելու գաղափարը դէշ եկաւ իրեն։ Ինք ժրներ գրկուած էր մասնաւոր գործով մը, պէտք էր հոն մնար։

Երկու տարուան բանտարկութիւն մը տարօրինակ չպիտի ըլլար, բայց այս վտանգը կը նմանէր Թագաւորներու դէմ եղած մահափորձերու վտանգին։

Անցաւ երրորդ յարկի միջանցքէն եւ իր սենեակը ուղղուեցաւ։ Աչուընէա կը պահէր տակաւին կատաղելու տրամադրութիւն մը, քանի որ մտնելու վայրկեանին իր վիճակը ծիծաղելի երեւցաւ իրեն յանկարծ։

Համարձակութիւնը վերադտնելով, որոշեց յանդուգն ըլլալ եւ ժպիտը չդիմանքին էր որ դարձուց դրան բանալին եւ իր այցելուներուն դէմ դնաց։

— Բարեւ ձեզ, պարոններ, ըսաւ։

Բոլոր լոյսերը վառուած էին ու վառարանին մէջ փայլուն կրակ մը կը վառէր։ Թանձր մուխ մը մթնոլորտը կը ծանրացնէր։ Իրենց երկար սպասման միջոցին օտարականները չէին քաշուած չատ դէշ զլանիկներ ծխելու։ Առանց սեղանին վրայի փոքր մոխրամանը լեցնող մոխիրին, պիտի կարծուէր որ նոր եկած էին, Նայելով իրենց անձրեւանոցներուն եւ գլխարկներուն։ Այս երկու չպիտանի երեսարտներուն հաստատուն կազմածքով եւ սեւ պեխերով՝ միտքդ կը բերէին « Հանոսի Ոսկին «ին երկու հանները՝ Ֆաղոլը եւ Ֆաֆիները։ Ֆաղոլը եւ Ֆաֆիները, Թիկնոցները հաստ կօշիկները, Թիկնոցները մէկ քաղելու իրենց ձեւերու եւ իրենց Թէմիամիա եւ Թէ հետապնդութիւնը ցոյց կուտար տայտատութիւնը կը պատրաստ Թէ ոստիկանութեան կը պատրաստ Առաջին իսկ ակնարկով էչընտէն ուած էր արդէն։ Զգուշացաւ կայն, իր բնակարանին մէջ ոչ կասկածելի Թուղթ կը պահէր ծածկագիրը դոց գլուխը եւ Լոնտոնէն առաջ պատած էր, իր մեկնելէ մանրայէն ստացած գեղեցիկ բորդ ձեռքերով կը տրուէին հաստին։ Բայց իր կասկածները ուեցան։ Մատած էին գինքը։

— Ի՞նչ կրնամ ընել ձեզի համար պարոններ, հարցուց փոքրիկ Թեամբ։ Տաք է հոս, չէ՞ք ուզեր ձեր վերարկուները եւ ձեր խարկները։

(Շար.)

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration — 17, Rue Damesme PARIS (13e)

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԻՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԻՆ — Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵԼԻԱԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՇԱԲԱԹ 30 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1933

30 Septembre 1933

ՅԱՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2303 — ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՆՈՐ ՍԱՅԹԱՓՈՒՄՆԵՐ

Այլասերման մխեւնոյն պատկերը չէ՞ որ կը ցցուի, երբ դաշնակցական մամուլը կը քննադատէ Բարեգործականին այս կամ այն գործը:

Հազիւ կծու խօսք մը լսած, աչքերը կը մթագնին եւ ջիղերը կը լարուին: Նոյն իսկ հանգստեան կոչուած պէյեր ու աղաներ լեզու կ'ելլեն, զիր կը զրեն ու կը տպեն, փրփուր տեղալու համար:

Այս հարցին մէջ ալ, մարդիկ յոդնութիւն չեն կրեր հասկնալու «ինչն ու ինչը»: Անմիջապէս մէջտեղ կը նետեն վայրերան ազդանշանը.

— «Դաշնակցութիւնը կ'ուզէ կործանել Բարեգործականը, արձնցէ՛ք...»:

Բաւակա՞ն է այսքանը, որպէսզի մոռացութեան տրուի բուն խնդիրը, եւ հանգիստ քուն քաչեն յանցաւորները:

Այդպէս չեղա՞ւ, օրինակ, երբ դաշնակցական թերթերը ձագկեցին Բարեգործականի դրասենեակին մէջ կատարուած մախուռներ: Երբ ազդարարեցին թէ այդ Միութիւնը իրաւունք չունի թերթեր վարձելու, նախարարական Թոշակ սահմանելու, պարգեւներ բաշխելու եւ տնավարի գործեր կատարելու:

Փակագիծ մը, այս առթիւ: Անցեալ չաբթու պաշտօնաթերթին մէջ հրատարակուեցաւ եմտահան նախարարութեան մէկ զեկոյցը, Ֆրանսայի պետական պաշտօնեաներու թիւին եւ անոնց ստացած Թոշակներու մասին:

Երեւան կուգայ որ՝ 800,000 պաշտօնեաներու մէջ, տարեկան 100-125,000 ֆրանք ստացողներուն թիւն է միայն ԵՐԵՔ ՀԱՐԻՒՐ ԲԱՌԱՍՈՒՆ հոգի: (125,000էն վեր կը սառնան միայն 43 հոգի):

Եզրակացութիւնը դուք հանեցէք, բաղդատելով Ֆրանսական պետութիւնը՝ իր 40 միլիոն բնակչութեամբ եւ անապատ հարստութեամբ, եւ Հ. Բ. Ը. Մ.ը՝ կէս միլիոն ցիրուցան մնացորդով:

×

Հետաւ չերթանք: Ահա Բարեգործականի նորագոյն յիմարութիւնը՝ Սելանիկի եւ Աթէնքի մէջ:

Թերթերը գրեցին թէ Բարեգործականի կեդր. Վարչութիւնը կ'ուսումնասիրէ մէկը միւսէն աղէկ վարժարանի գոյութիւն, պատրաստելով իր յատկացուցած նպաստէն վճարել նոր Թոշակը, այլապէս կը դադրեցնէ օգնութիւնը ...:

Հաշիւներէն կ'երեւայ որ, 39,000 տրամի նպաստէն 24,000ը պիտի ծառայէ ոչ թէ Սելանիկի դպրոցը զարգացնելու, այլ հակադաշնակցական հրատարակութիւն մը եւս հովանաւորելու համար:

Բայց, խայտառակութիւնը Սելանիկով չի վերջանար:

Երէկ արտասպեր էինք «Նոր Օր»ի մէկ խմբագրականը, որմէ կ'երեւայ որ՝ Բարեգործականը իսկապէս խանութպանութեան ձեռնարկած է:

Այսպէս, Հ. Բ. Ը. Մ.ը Աթէնքի ազգ. մարմիններուն ուղղած է նոր հրահանգ մը, որուն համաձայն այսուհետեւ նպաստը կախում պիտի ունենայ ժողովուրդին օժանդակութեան եւ պրոպագանդի չափէն:

Աւելի պարզ խօսելով, նպաստ պիտի կրնան ստանալ այն քաղ. խորհուրդները որ անդամներ կ'արձանագրեն եւ մասնակիցները կը կազմեն:

Նոր չէ այս քաղաքականութիւնը: Մենք անոր վկաները տեսած ենք նաեւ Փարիզի մէջ: Եթէ մանկապարտէզի մը օգնելու հնդրէր ներկայացուի թաղէ մը կամ արուարձանէ մը, Բարեգործականը պայման կը դնէ որ մասնաճիւղ մը կազմուի:

Երեւութապէս անմեղ է այս պայմանը, բայց մենք վստահ ենք որ քար գայթակղութեան պիտի դառնայ, մասնաւորապէս ազգութեան զգայնութիւններուն մէջ:

Ի՞նչ կը խորհին մեր պատասխանատուները:

Բարեգործականը իրաւունք ունի՞ սակարկութեան մտնելու Քրիստոսութեան հետ:

Իրաւունք ունի՞ քիչ – շատ բախտաւոր չրջաններէ, Եւրոպայէն եւ Ամերիկայէն հաւաքած գումարները քթէ բերնէ բերելու Յունաստանի կամ Սուրիոյ զաղթականներուն մէջ:

Ի՞նչ կը նշանակէ խանութպանական պայմաններ առաջարկել ո՛ր եւ է ազգ. մարմնի, ո՛ր եւ է դպրոցի մէջ:

Մեզի համար զգանիք չէ Բարեգործականի այսօրուան վարիչներուն բուն ծրագիրը:

Անոնք Բարեգործականը կ'ուզեն դարձնել վերին իշխանութիւն մը, ամուրզի դնելով անոր դիրքն ու հարստութիւնը:

Անոնք իրենց նպաստներով եւ զանազան օժանդակութիւններով կ'ուզեն հպատակութեան հրաւիրել զաղութներու ազգային իշխանութիւնները:

Իրրեւ «Թշնամի» Բարեգործականին, բարեկամաբար դիտել տանք թէ՝ ելք չունի այս ճամբան:

Ան պիտի ծառայէ ոչ միայն սարկութիւնն ու անբարոյացումը զարգացնելու, այլեւ խորտակս վարկաբեկելու Բարեգործականը:

Ազգային ոգւոյ ամենաւերջին մնացորդն ալ պիտի ոտնակոխուի Բարեգործականի կողմէ:

Բարեգործականի անդամները եւ ուրիշներ դրամ կուտան, այս ու այն Թշուառութեան դարմանն տանելու, ոչ թէ զայն չհալածելու եւ պատակատու սերմաններու համար:

Եթէ պիտի յամառին այս քաղաքականութեան մէջ, կը նշանակէ թէ որոշած են ասպարէզ կարգալ եւ տրամաբանութեան ու արդարութեան պահանջներուն:

Այն ատեն, թող մեզի այլ եւս ոչ ոք ըսելու թէ քրտական հոգ մը կուգայ իրենց կրթական ծրագրէն:

Շ.

«Դաշնակցութեան Օր»ը այսօր, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30էն վերջ

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՏԱԿԱՒԻՆ ՁԱՄԲԱՅ ՉԵԼԱԾ...

— o —

«Ցառաջ» թելադրեց որ մեր—Փարիզի — մտաւորականները պտոյտ մը կատարեն դէպի Արեւելք, մասնաւորապէս Յունաստան եւ Սուրիա:

Այս առթիւ, յանձն կ'առնէր իմքն ալ կատարել իր բաժինը, եթէ ձեռնարկուէր բաւարար գումար մը կազմելու:

Մանաւանդ որ, թեկնածուներ չէին պակսեր:

Դժբախտաբար, խնդիրը չհասունցած, «գնաց ամառ, եկաւ ձմեռ»:

Բայց ոչինչ: Գաղափարը մէջտեղ դրուած է անգամ մը, եւ ես վստահ եմ որ ուշ կամուլս գլուխ պիտի հանուի:

Այս առթիւ, ի՞նչպէս չարձանագրել այն խանդաղատանքը որ արտայայտուեցաւ անմիջապէս, երբ մէջտեղ կը դրուէր ծրագիրը:

Մեր բոլոր պաշտօնակիցները արձանագրեցին առաջարկը:

Աթէնքի «Նոր Օր»ը փութաց խրախուսել եւ բարի գալուստ մաղթել: Պէյրութի «Ազդակ»ը մեղադրեց որ մեր ուսումնականները չեն բաժնուիր Փարիզէն:

Իսկ ահա թէ ի՛նչ կը գրէ «Երիտասարդ Հայուհի»ն, որ երէկ հասաւ.

— «Ցառաջ» օրաթերթը նախաձեռնարկ եղաւ Հայերս ալ վարժեցնելու այն չարժումին որ կը ճանչցուի «Մտաւորականներու Փոխադարձ Այցելութիւն» անունով: Եւրոպա եւ Ամերիկա տարիներէ ի վեր կը գործադրեն մտաւորականներու ճամբորդութեան ծրագիրը մեծ յաջողութեամբ:

«Փարիզէն ճամբայ ելած խումբ մը երիտասարդ հայ գրողները վստահ կրնան ըլլալ որ չենք մոռցած արեւելեան հիւրասիրութեան սովորութիւնները: Սուրիոյ եւ Լիբանանի մտաւորականներուն թիւը փոքր է, բայց սիրտը չատ մեծ»:

Դուռ ալ ձեր կարգին չէ՞ք խանդաղատիր, տեսնելով այս խանդաղատանքը՝ դեռ ճամբայ չելած...

ՎԱՀԷ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԸ

— oo —

Սըտրի փաշայի հրաժարման հետեւանքով, Եգիպտոսի նոր դահլիճը վերջնապէս կազմեց Ապտէլ Ֆաթթահ փաշա Եէհեա, որ միեւնոյն ատեն պիտի վարէ արտաքին գաղաքականութիւնը: Նոր նախարարներէն ութը անդամ էին նախկին դահլիճին: Վարչապետը յայտարարեց թէ դահլիճը պիտի հետեւի Սըտրի փաշայի գաղափականութեան, մասնաւորապէս ուշադրութիւն դարձնելով տնտեսական կացութեան: «Թայմզ» կը կարծէ թէ դեկտեմբերին երբ խորհրդարանը վերաբացուի, դահլիճը պիտի պարտուի եւ թագաւորը պիտի հարկադրուի կա՛մ նոր ընտրութիւններ կատարել տալ եւ կամ երկիրը կառավարել առանց խորհրդարանի:

ՈՒՉԵՍ–ՉՈՒՉԵՍ ՉԻՆՈՒԻՐ ԵՍ

— o —

Խորհրդային բանակի սպայակոյտին պաշտօնաթերթը հրամանագիր մը հրատարակեց, որուն համաձայն փոփոխութիւններ կը կատարուին այն զինուորցուներուն համար որ հաւատարմութիւնով հակառակ են զինուորութեան: Այս վերջիններուն մինչեւ հիմա ազատ կը համարուէին: Նոր հրամանագրով, այն գաղափացիները որ կրօնական համոզումներու պատճառով ազատ համարուած էին զինուորութենէ, բայց ստակ են զինեալ ծառայութեան, երկու տարի պիտի ծառայեն մասնաւոր ջոկատներու մէջ: Պատերազմի ատեն, այս գաղափացիները աշխատանքի պիտի կատարեն նոյն ջոկատներուն մէջ, մինչեւ 40 տարեկանը:

ԱՅՍՕՐ ՎԵՐՋԻՆ ՕՐՆ Է

Այսօր վերջին օրն է 25 սանթիմնոցները (ոչ ծակերը) այլեւս արժէք չունին հոկտ. 1էն անդին, ոչ պետութեան համար, ոչ ալ անհատ անհատ: Մի մոռնաք փոխել:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԻՆՉ Կ'ԱՆՑՆԻ ԿԸ ԴԱՌՆԱՑ ՊԱԼՔԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Եուկոսլաւիոյ թագաւորը Պոլիս կ'երթայ

Պոլսէն կը հեռագրեն «Թայմզ»ի.— *Եուկոսլաւիոյ թագաւորը այստեղ կը սպասուի այս չաբթու: Թէեւ այցելութիւնը անպաշտօն պիտի ըլլայ, բայց կը կարծուի թէ թագաւորը պիտի տեսակցի Մ. Քէմալի, Իսմէթ փաչայի եւ Պ. Վենիզէլոսի հետ, որ այժմ հիւր է Իսմէթ փաչայի:*

Իսկ Պուէրէշէն հեռագիր մը կ'ըսէ.—

Պաշտօնական շրջանակներու մէջ ամենամեծ վերապահութիւն կը տիրէ այն լուրի մասին թէ մօտերս տեսակցութիւն մը տեղի պիտի ունենայ Եուկոսլաւիոյ թագաւորին եւ Մ. Քէմալի միջեւ, Պոլսոյ մէջ: Բայց կը հաստատուի թէ Ալէքսանդր թագաւորը Ռումանիոյ այցելութիւնները լրացնելէ յետոյ, նաւ պիտի նստի Քոնսթանցային, Պոլիս երթալու համար: Վառնայի մէջ, թագաւորը պիտի ողջունուի Պուլկարիոյ թագաւորին կողմէ, որուն հետ տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ: Այս երկրորդ տեսակցութիւնը պիտի ըլլայ, երկու չաբթուան ընթացքին:

Միւս կողմէ, Պ. Թիթուլէսքօ հոկտեմբերին տեսակցութիւններ պիտի ունենայ Ժընեւի մէջ:

Այս առթիւ, ռումանական մամուլը կը դրէ թէ ճամբան կը հարթուի Պալքանեան Լոքառնոյի մը համար: Ամէն պարագայի մէջ, ուշագրաւ է որ հետզհետէ կ'արծարծուի Սեւ ծովու պետութեանց՝ Ռումանիոյ, Պուլկարիոյ, Յունաստանի, Թուրքիոյ եւ Խ. Միութեան միջեւ դաշինք մը կնքելու դաղափարը:

Պելկրատի թերթերն ալ կը հաստատեն այս տեղեկութիւնները, աւելցնելով թէ Վառնայի տեսակցութիւնը պիտի տեւէ երկու ժամ, լրացնելու համար Պելկրատի կայարանին մէջ եղած խօսակցութիւնները:

Կ'ըսուի թէ՝ Եուկոսլաւիոյ եւ Ռումանիոյ արտաքին նախարարները ժընեւի մէջ տեսակցելով Պուլկարիոյ վարչապետին հետ, պիտի առաջարկեն որ Պուլկարիան ալ մտնէ Փոքր Համաձայնութեան մէջ:

Հետզհետէ կը տառնուի թէ Փոքր Համաձայնութիւնը կ'ուզէ ընդարձակել իր գործունէութեան սահմանները:

Ի՛ՆՉ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐ ՏՐՈՒԵՑԱՆ ՓՈՔՐ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԵԱՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Թերթերը կը դրեն թէ՝ Փոքր Համաձայնութեան վերջին խորհրդաժողովը, որ դումարուեցաւ Սինայայի մէջ, յանգած է հետեւեալ եզրակացութեանց.

1· Միաձայնութիւն կը տիրէ երեք պետութեանց միջեւ, քաղաքական եւ տնտեսական խնդիրներու մասին:

2· Բարեբաստիկ սկզբնաւորութիւն մը կը համարուին Փոքր Համաձայնութեան եւ Խ. Միութեան միջեւ սերտ յարաբերութեանց վերսկսումը եւ կնքուած ոչ – յարձակման դաշինքը:

3· Երեք պետութիւններն ալ վճռապէս հակառակ են դաշնագիրներու վերանքննութեան, ի՛նչ ձեւով ալ ըլլայ:

4· Երեքն ալ բացարձակապէս հակառակ են Աւստրիոյ եւ Գերմանիոյ միացման:

5· Երեքն ալ հաստատապէս կ'ուզեն գործակցիլ Ֆրանսայի եւ բոլոր պետութեանց հետ, խաղաղութիւնը պահպանելու եւ սպառազինութիւնները կրճատելու համար, համաձայն բացորոշ պայմանագրի մը:

6· Յանկալի կը գտնեն Պալքանեան ոչ – յարձակման դաշինքի մը կնքումը, յարեւնման վերջերս կնքուած Թուրքեւյունական դաշինքին:

Այս առաջադրութեամբ, հաւանական է որ աւելի սերտ գործակցութիւն հաստատուի Պալքանեան պետութեանց եւ Թուրքիոյ մէջեւ եւ ասոր համար է որ էնկիւրի պիտի երթայ Պ. Թիթուլէսքօ:

Տնտեսական գետնի վրայ եւս, երեք պետութիւնները յանգած են որոշ համաձայնութեանց: Մէկ խօսքով, Փոքր Համաձայնութեան ամէնէն կարեւոր ժողովն եղած է այս, թէ երկու թագաւորներու ներկայութեամբ եւ թէ ձեռք բերուած արդիւնքներով:

Դիմումներ՝ Ուկրաինայի սովին առթիւ

Գրած էինք թէ Ազգերու Դաշնակցութեան Նորվեկիոյ պատուիրակը պիտի առաջարկէ յանձնաժողով մը ղրկել Ուկրայնա, քննութիւններ կատարելու եւ սովահարներուն պարենաւորումը կազմակերպելու համար:

Նոր լուրերու համաձայն, նախկին նախարար իշխան Քարաճեւիչ, որ նախագահն է սովահարներու օգնութեան մարմնին, սարսռազդեցիկ նամակ մը յանձնած է Ազգերու Դաշնակցութեան ընդհ. ժողովին: Քանի մը հատուածներ այդ նամակէն.

— «Անվիճելի կերպով հաստատուած է թէ սարսափելի սով մը կը տիրէ Ուկրայնայի մէջ, որուն բնակիչները հազարներով կը մեռնին ամէն օր: Կարելի չէ եղած ճշդել միայն ազէտին համեմատութիւնները: Օտար համբորդներու կամ փախստականներու բերած տեղեկութիւնները, ինչպէս եւ գրաքննութենէն վախցուած նամակները այնքան ահռելի են որ հանրային կարծիքը յուզուած է: Զանազան երկիրներու մէջ կազմուած են մարմիններ եւ կոչեր ուղղուած են ամբողջ աշխարհի: Անհրաժեշտ է միջազգային յանձնաժողով մը ղրկել եւ օգնութիւն հասցնել: Մենք մանաւանդ այս դրած ենք այն երկիրներու վրայ ուր ահագին քանակութեամբ ուտելիք կը փճացնեն, յամախորհ չդանելով»:

Խորհրդակցութիւններ եւ ձառեր Ժընեւի մէջ

Այսօր տեսակցութիւն մը տեղի ունեցաւ Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ արտաքին նախարարներուն միջեւ: Պ. Փոլ Պոնքուր հաղորդեց թէ իր կառավարութիւնը չի կրնար նոր պէյմանագիր ընել զինաթափութեան մասին: Ասոր վրայ Պ. Յան Նէօրաթ յայտարարեց թէ Պերլին պիտի երթայ, իր կառավարութենէն հրահանգ ստանալու համար: Այս առթիւ տեղական թերթերը դոհունակութեամբ կը նշեն թէ հիմնական սկզբունքներու մասին համաձայնութիւն կը տիրէ Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներուն միջեւ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՄԵՐԻՆԵՐՈՒ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ ԴԷՊԻ ԺԸՆԵՒ

— o —

Լառնաբայէն կը հեռագրեն թէ Մար Շիմուն, Ասորիներու ախոռական պատրիարքը, ճամբայ ելաւ սեպտ. 28ին, Ժընեւ երթալու եւ իր ժողովուրդին ցաւերը պատմելու համար: Պատրիարքը անցեալ ամսու բողոքագիր մը զրկած էր Ազգերու Դաշնակցութեան, Իրաքի դէպքերուն առթիւ:

«ԲՈԼՈՐ ՀՐԵԱՆԵՐԸ ՍՊԱՆԻԱ ՂՐԿԵՆՔ»

— o —

Վերջերս Իզմիրի չրջանին մէջ դէպք մը պատահած ըլլալով, «Վագըթ» հետեւեալ պահանջը կը դնէ.—

— «Միլասի Հրեաները գաւազանով եւ հայհոյանքով ընդունած են անոնք որոնք իրենց կը յանձնարարէին թուրքերէն խօսիլ: Եահուտին ծեծէ: Ասիկա պատմութեան մէկ գլուխ գործոցն է: Դարերէ ի վեր ծեծ ուտող այս տարրը, Թուրքիոյ մէջ թեւ կ'առնէ, կ'ոգեւորուի եւ չետոյ ալ կ'ապտակէ, կը պարծենայ...

Բացառութիւն ըլլալով բոլոր երկիրներու մէջ, Թուրքիա շատ երես տուած է Եահուտիներուն: Թուրք պատմութիւնը գոհ է ասկէ, որովհետեւ Եահուտիները այնքան կարճ դարձան որ համարձակեցան ըսել թէ չեմք ուզեր խօսիլ երկրին լեզուն:

Բայց բանի որ չեն ուզեր, բանի որ կը փափաքին սպաներէն խօսիլ, խնդիրը չմնար: Գերմանական ձեւով բոլորը մէկէն վալէնսիոյ ծովեզերքները ղրկենք, թող երթան հոն եւ հանգիստ ապրին: Կամ, ոսկի հորքը փնտռելու ելլեն այն անապատին մէջ ուր Մովսէս 40 տարի անօթի պտտեցաւ:

1933ին, Եահուտիները Գերմանիոյ մէջ մինչեւ իրենց ոդնածուը գերմանացած են: Իսկ Միլասի մէջ, գլուխ կը բռնեն թուրքերէնին: Այսքանը ապերախտութիւն չէ այլեւս, այլ շընամութիւն՝ սեփական հանգիստին դէմ»:

ԵՐԿՈՒ ՕՐ ԵԻՍ ԿՐՆԱՆ ՄՆԱԼ

— o —

Գերմանացի այն չորս թղթակիցները, որ հրաման ստացեր էին Մոսկուայէն հեռանալու երեք օրէն, երկու օր եւս պայմանաժամ ստացան, իրենց գործերը կարգադրելու համար: Իսկ խորհրդային թղթակիցները Պերլինէն պիտի հեռանան այսօր, շաբաթ:

Մոսկուա չուզեր ետ առնել իր որոշումը, մինչեւ որ գերմանական կառավարութիւնը լուրջ երաշխաւորութիւններ չտայ խորհրդային թղթակիցներու մասին:

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԱՖՂԱՆԻՍՏԱՆ

— o —

Աֆղան կառավարութիւնը բանակցութիւններ կը կատարէ Թուրքիոյ հետ, որպէսզի շարժ մը գիտնական ուժեր ճապուլ երթան եւ բարձրագոյն վարժարաններ բանան:

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՆՈՒԱԶԻ

— o —

Պաշտօնաթերթին վերջին թիւէն կը տեղեկանանք թէ սեպտ. 23ին ընդհանուր գործազուրկներու թիւը էր 227,815, մինչ նախորդ շաբթու 231,487 էր: Ուրեմն, պակասած են 3672 հոգի: Անցեալ տարի միեւնոյն ժամանակաշրջանին նպաստրնկալ գործազուրկներուն թիւը էր 295,956, ուրեմն պակասած են 32,141 հոգի կամ հարիւրին 12: Անցեալ տարի նպաստի սրճատուկներուն թիւը էր 594, մինչդեռ այս տարի 607 է:

150ՆՈՑՆԵՐԸ ՆԵՐՈՒԻ ԿԸ ԽՆԴՐԵՆ

150նոցներէն Հասան Սաադք եւ ձէլալ Թաարի, Հալէպի *Տօղրու ելոլ* թերթին մէջ խնդրագիր մը ուղղած են Մ. Քէմալի, թախանձագին խնդրելով որ ներում շնորհէ իրենց:

Նոյն թերթը երկար գրութեամբ մըն ալ նոյն բանը կը խնդրէ Ազգ. Ժողովէն:

ՆՈՎՈՍԻԲԻՐՍԿԻ ԳՎԱՐԴԻԱՅԻ ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ Ընդհանուր - Մարշալ Յակիրեճ

(Ի· Ս· Կոնևի նկարը)

— Կ՚երթա՞ս... ցուրտ է դուրս. երեկոյեան մի տաքուկ բան հագիր, ինչ, երկար ճամբայ պիտի ունենաս: Ֆրանսերէնի ուսուցչուհին էր, որ կը խորհուրդ տար Մարիէթին... Ինչո՞ւ պիտի չհագնէր ան իր ամենալաւ զգեստները, երբ կ՚երթար Ռոպէրի հետ ճաշի... Ռոպէր Ռոպէր... Ինչո՞ւ ան միշտ Ռոպէրի մասին կը մտածէր, երբ ինքը Ռոպէրի հետ էր... Ռոպէրի հետ ճաշի կ՚երթար, Ռոպէրի հետ կը պարէր, Ռոպէրի հետ կը զբօսնար... Ռոպէրի հետ ամէն տեղ կ՚երթար, ամէն տեղ, ուր որ ան կ՚ուզէր, ամէն տեղ, ուր որ Ռոպէր կ՚ուզէր... Ռոպէր... Ռոպէր... Ռոպէր... Ինչո՞ւ ան միշտ Ռոպէրի մասին կը մտածէր, երբ ինքը Ռոպէրի հետ էր... Ռոպէրի հետ ճաշի կ՚երթար, Ռոպէրի հետ կը պարէր, Ռոպէրի հետ կը զբօսնար... Ռոպէրի հետ ամէն տեղ կ՚երթար, ամէն տեղ, ուր որ ան կ՚ուզէր, ամէն տեղ, ուր որ Ռոպէր կ՚ուզէր... Ռոպէր... Ռոպէր... Ռոպէր...

— Ներողութիւն, տիկին, ես ուշացած եմ, ներողութիւն, ներողութիւն, ներողութիւն...

— Ներողութիւն, ներողութիւն, ներողութիւն,

— ०·० —

Մեր օրը ևս ուշացում է։ Ամեն ինչ պատրաստ էր, որ ամառվա ընթացքում ավարտենք մեր աշխատանքները, բայց ամառվա ընթացքում մեզ հասավ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության հրամանը, որ մենք մեր աշխատանքները ավարտենք մինչև սեպտեմբերի 1-ը։ Ինչպես տեսնում եք, մենք ամեն ինչ արել ենք, որ կատարենք կառավարության հրամանը։ Ամեն ինչ պատրաստ է, մնում է միայն մի քանի օր, որ ավարտենք մեր աշխատանքները։ Մենք հույս ունենք, որ մեր աշխատանքները կավարտենք մինչև սեպտեմբերի 1-ը։

— ०·० —

ՀԱՅ ՏԱՍՆԱՊԵՏՈՒ Ն. ԽՈՐԵՆԱՑՈՒ ՅՈՒԲԻԼԵԱՆ ՄԵՋ

— ԱՌԱՋԻՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՄԱՍԻՆ —

— ०·० —

Մեր օրը ևս ուշացում է։ Ամեն ինչ պատրաստ էր, որ ամառվա ընթացքում ավարտենք մեր աշխատանքները, բայց ամառվա ընթացքում մեզ հասավ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության հրամանը, որ մենք մեր աշխատանքները ավարտենք մինչև սեպտեմբերի 1-ը։ Ինչպես տեսնում եք, մենք ամեն ինչ արել ենք, որ կատարենք կառավարության հրամանը։ Ամեն ինչ պատրաստ է, մնում է միայն մի քանի օր, որ ավարտենք մեր աշխատանքները։ Մենք հույս ունենք, որ մեր աշխատանքները կավարտենք մինչև սեպտեմբերի 1-ը։

— ०·० —

ՀԱՅ ՏԱՍՆԱՊԵՏՈՒ, 1915-1924

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐ»Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Այսօր, Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ առաւօտ

Ingénieurs CIVILSի ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ **19, rue Blanche** **Métro: Blanche et Trinité**

Կը ճառախօսէ ընկեր Գ. ՔԱԼԱՅԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ՝ Մ. ՎՐԱՑԵԱՆ եւ ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻ

Կ'արտասանեն՝ Պ. Պ. ԳՄԲԷԹԵԱՆ եւ Ս. ԹՕՐՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին՝

Տիկ. ՍՈՒՐԱԲԵԱՆ (երգ), Պ. Ս. ՔԷՉԷՃԵԱՆ (երգ), «ՍԻՓԱՆ» երգչախումբը ղեկավարութեամբ ՍԱՔՕ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ եւ Թառիստ ԺՈՐԺ:

Հայկական եւ եւրոպական պարեր կէս գիշերէն վերջ

Կը նուագէ **Pigalle**ի լաւագոյն ճազերէն մէկը, մասնակցութեամբ՝ ԹԱՌԻՍՏ ԺՕՐԺի:

ՃՈՒ ԵՒ ԱԺԱՆ ՊՈՒՖԷ

ՄՈՒՏՔ 7·50 ՖՐԱՆՔ

*** Տօքթ. Կէօպէլս, Գերմանիոյ պրոպագանտի նախարարը, որ Ժընեւ կը գտնուի, շարք մը յայտարարութիւններ ըրաւ մամուլի ներկայացուցիչներուն, պարզելով ազգային – ընկերվարութեան տեսակէտները: Գերման թղթակիցներէն զատ ներկայ էին 50ի չափ օտար լրագրողներ: Քանի մը հատուած՝ իր ճառէն.

— «Ազգային – ընկերվարութիւնը եզական եւ աննախընթաց փորձ մըն է իր տեսակին մէջ: Ազգային – ընկերվարութեան պետերը ջանացին ամէն բան շարժման մէջ դնել, յաղթելու համար յուսահատութեան զգացումին որ վարակած էր Գերմանիան եւ անոր ներշնչելու համար հաւատալից լաւատեսութիւն: Մեր կառավարութիւնը փոխանորդն է ժողովուրդին. ան ոչ ժողովուրդին դէմ կը գործէ, ոչ ալ կրնայ գործել առանց անոր: Մենք միայն իր կամքին գործադիրներն ենք: Գերմանիան անկեղծօրէն եւ սրտանց տրամադիր է գործակցելու խաղաղութեան համար:

Նախարարը շօշափեց նաեւ հրէական հարցը, խոստովանելով թէ կարգ մը ցաւալի դէպքեր պատահած են անոպայ տարրերու կողմէ:

Յ. Հ. Դ.

Փարիզ եւ արուարձաններ

ՇԱՎԻԼԻ «Արդութեան» խումբի ընդհ. ընկերական ժողովը տեղի պիտի ունենայ վաղը Կիրակի, կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին Շավիլի սովորական հաւաքատեղիին մէջ:

Գաւառ

ՇԱԼԷԹԻ «Բարգէն-Սիւնի» խումբի ընդհ. ընկերական ժողովը վաղը Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին ընկ. Արամի բնակարանին մէջ:

ՍԷՆ ԺԷՌՕՄի (Մարսէյլ) Վրէժ խումբի ընդհ. ժողովը այս Երկուշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, իր սովորական հաւաքատեղին: Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Բացակաները նկատի կ'առնուին:

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ «Վարուժան» Ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին:

Թատերական ներկայացում

ՖՐ. ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

ՎԱՂԸ ԿԻՐԱԿԻ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 8.30ին «ՀԱՅ ԱԿՈՒՄԲ»ԻՆ ՄԷՋ

1, Boulevard Carnot, Alfortville

Կը ներկայացուի՝ ԺԱՌԱՆԳՈՐԴԸ

Հեղինակ Ջէնկիլէրցի Մ. ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Մուտք 3 եւ 5 ֆրանք:

Յասը տարեկանէն վար փոքրիկներուն մուտքը արգիլուած է:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Թիւ **10 Camme Façon Metier** Թրիքօի գործքեր ունեցող եւ տունը աշխատող գործաւորներ եւ գործաւորուհիներ:

Շատ լաւ վճարում:

Դիմել՝ **TERZIAN**ի

3, Rue Poissonnière, Paris

Ներկայանալ **certificat de Domicile**ով:

18րդ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ — ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ 1933 – 34 ԹԱՏԵՐԱՇՐՋԱՆԻ

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Հիմնադիր - ղեկավար՝ Ա. ԿՈԹԻԿԵԱՆ

ՎԱՂԸ, ԿԻՐԱԿԻ ՑԵՐԵԿ ԺԱՄԸ 3ին

ԵՒ

ՎԱՂԸ, ԿԻՐԱԿԻ ԳԻՇԵՐ ԺԱՄԸ 9ին

կը ներկայացուի

ՑԵՐԵԿՈՅԹ — ԵՐԵԿՈՅԹ

Studio Rudolfի սրահին մէջ 6bis Rue Campagne Première (Métro: Raspail)

ՊԱՂՏԱՍԱՐ ԱՂԲԱՐ

Կը մասնակցին՝ Պ. Պ. Գմբէթեան, Թորոսեան, Սարաֆեան, Լաքիֆեան, Տէրվիշեան, Կոթիկեան: Տիկ. Գայեանէ:

Տիկին Սուրաբեան «ԱՆՈՒՇ» դերով

Լեւոն Յարութ (արտ. Յ. Թումանեանէն)

ՏՈՄՍԵՐՈՒ ԳԻՆԵՐՆ ԵՆ՝ 10, 7·50, 5 ՖՐԱՆՔ

Տոմսերու համար դիմել Հրանտ – Սամուէլ գրատունը եւ միւս սովորական տեղերը:

ԱՌՆՈՒՎԻԼ-ԼԷ-ԿՈՆԷՍԻ Վարագայ Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնս կը ծանուցանէ Փարիզի եւ շրջականերու բարեպաշտ հայ հասարակութեան թէ վաղը Կիրակի, Եկեղեցւոյս անուանակոչութեան տօնակատարութիւնն է եւ Տ. Վռամշապուհ եպիսկոպոս հանդերձեալ է Ս. պատարագ մատուցանելու: Այս առթիւ տեղի պիտի ունենայ Կաթողիկոսի անդրանիկ օրհնութեան Կոնդակի ընթերցումը եւ Տօնին առթիւ մատաղ պիտի բաշխուի:

ԿՆԻՔ

ԱԶԴ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս. Թարգմանչաց Մայր-Եկեղեցիի Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ վաղը Կիրակի Հոգեհանգիստ պիտի կատարուի ԶՕՐԱՎԱՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿի մահուան հինգերորդ տարելիցին առթիւ: Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Տ. Գրիգորիս Եպս. Պալաքեան:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Կիւրինցի Սրբուհի Մէնտիլեան կը փնտռէ իր զաւակը Անդրանիկ Մէնտիլեան որ 1915ի տեղահանութեան միջոցին կորսնցուած է 5 տարեկան հասակին: Կը փնտռէ նաեւ իր քոյրը Ազնիւ Ջիթպաշեան, մայրը Մարիամ, մեծ մայրը Հաճի Աննա: Տեղահանուած են Շարգշլայէն (Սեբաստիոյ շրջան): Իրենց մասին լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել Տիկին Սրբուհի Մէնտիլեանի. Usine Diederich, Bourgoin - Dortoir, Isère (France):

ԱԶԴ

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ Վարժարանի Տեսչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Վարժարանը կը վերաբացուի Հոկտեմբեր **5**ին:

Նոր արձանագրութիւնները պիտի ընդունուին մինչեւ Հոկտ. **31**:

Արձանագրութիւններու համար դիմել անձամբ կամ նամակով ամէն օր Վարժարանի Քարտուղարութեան ժամը 9էն 18ը:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՏԱՐՕՆ - ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆ Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը Սեպտ. 17ին ընտրեց իր նոր վարչութիւնը: Նոր հասցէն.— Սամսոն Ալէքսանեան, 74 rue de Belleville. Paris:

ԿԱՐԵՒՈՐ

Ծանօթ օրիորդ մը կը ստանձնէ ֆրանսերէնի, անգլիերէնի, գերմաներէնի եւ հայերէնի դասեր տալ տուներու մէջ: Դիմել Յառաջի վարչութեան:

ԳՈՐԾԻ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

ԱՐՏԱՒԱԶԴ ՀԱՆԸՄԵԱՆի

Դրամ կը ճարէ խանութի գրաւի վրայ (Nantissement), տան գրաւի վրայ (Hypothèque de 1er et 2me rang) առեւտրական մուրհակներ զեղչել տալով եւյն. խիստ նպաստաւոր պայմաններով:

Կը ստանձնէ ամէն կարգի դատական գործեր, առեւտրական, քաղաքային, պատժական եւ մանաւանդ արկածի վերաբերեալ:

Կը կատարէ պաշտօնական թուղթերու թարգմանութիւն եւ վաւերացում, կը խմբագրէ ամէն կարգի նամակ եւ խնդրագիր:

Առաջին խորհրդակցութիւնը ձրի է:

Կ'ընդունի առաւօտները ժամը 10էն 12, Հինգշաբթի եւ Շաբաթ կէսօրէ յետոյ ժամը 3էն 7 եւ ժամադրութեամբ:

Առժամեայ հասցէ՝

179, Rue de Vaugirard - Paris (15)

Ձախ թեւի վրայ առաջին սանդուխ, երկրորդ յարկ, ձախ:

Métro եւ Nord - Sud - Pasteur

ԱՊՈՒԽՏԻ ԵՒ ԵՐՇԻԿԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Գ. ՔԷՍԹԷԿԵԱՆ

Յայտնի ապուխտավաճառ ՔԷՍԹԷԿԵԱՆ վաճառատունը, կը ծանուցանէ իր յարգելի յաճախորդներուն, որ իր սեփական գործարանին մէջ՝ թարմ եւ մաքուր միսէ պատրաստուած Երշիկն ու Ապուխտը կը վաճառէ մեծաքանակ 5 քիլոէն սկսեալ:

Ապուխտ քիլօն 14 ֆրանք, երշիկ քիլօն 12 ֆրանք

Դիմել հետեւեալ հասցէներով՝

Charcuterie KESTEKIAN

46, Rue du Baignoire, MARSEILLE

կամ **5, Villa Chalet Rosier de la Platrière St. Julien - MARSEILLE**

Հայերու ժամադրավայրը

ճաշարան Ֆ Լ Օ Ր Ի Ա

61, Rue Monsieur le Price, Paris (6)

Մէթրօ՝ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ — Հեռաձայն՝ **Danton 52—75**

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

Օգտուեցէք առիթէն

Հետեւեալ ընտրուած գրքերը որոնց իսկական արժէքն է 220 ֆրանք. 25 օրուան համար կը ծախուին կէս գինով 110 ֆրանք:

Ստանալու համար դիմել՝ ԳՐԱՏՈՒՆ «ՅԱՌԱՋ»

G. TZERIKIANTZ

13, Rue des Dominicains, Marseilne

Եղիա Տէմիրճիպաշեանի Կեանքը եւ Գործը՝ 18 ֆրանք: Լանքոյի Հովուակէպը, 8: Պ. Տը Գամօր, 30: Յլամի, 15: Իր Անցեալը, 12: Կանանչ գլխարկը, 35: Այգեկութ, 15: Նատիա, 12: Ազգային Երգարան, 10: Յուշարձան Ամրիլ Տասնըմէկի, 15: Մեռնողներ, 12: Բեռոփ Մանկավեպեր, 10: Ազ-Տադի Հերոսամարտը:

Միայն կէսը գնողներն ալ կրնան օգտուիլ միեւնոյն պայմանէն:

ԾԱԽՈՒԻ Է

Քարաշէն գեղեցկատեսիլ տուն մը. ներքուստ ամբողջովին իւղաներկ — Villiers-le-Bel-Gonesse կայարանին դիմաց — 4 սենեակ, խոհանոց մը եւ զարդախուց (cabinet de toilette) — Ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն — պարտէզ եւյլն.: Գին՝ 60,000 ֆ., որուն 10,000 միայն կանխիկ, մնացեալը վճարելի 10 տարուան մէջ:

Դիմել կալուածամիջնորդը՝ փաստաբան Պ. ՎԱՀԷի, 94, rue Saint Lazare, Paris (9):

ՍԷՆ ԿՐԱՍԻԷՆԻ ԱՆԱՐԱՏ ՅՂՈՒԹԵԱՆ ՔՈՅՐԵՐՈՒ

ԱՂՋԿԱՆՑ ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

1, Place du Château, SAINT - GRATIEN

Յառաջիկայ դպրոցական տարեշրջանի համար կ'ընդունուին գիշերօթիկ աշակերտուհիներ մատչելի պայմաններով:

Դիմել վարժարանի տեսչութեան երկուշաբթի, չորեքշաբթի, շաբաթ կիրակի օրերը:

ԾԱՆՕԹ.— Հաղորդակցութեան միջոցներ՝ Gare du Nordէն երկաթուղի Enghienէն օթօպիւսով:

Շավիլի մէջ «ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի

Madame RAMELի ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ՄԷՋ 41, Grand' Rue

եւ

LIBRAIRIE DE LA POINTE, 240 Grand' Rue, CHAVILLE

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (3)

ԳԱՂՏՆԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼ

Իր սենեակին մէջ գլխարկը գլուխը տեղաւորուած այդ պարոնները սրտնեղութիւն կը պատճառէին իրեն:

— Վայրկեան մը միայն պիտի մընանք, պատասխանեց անոնցմէ մէկը: Անկէ կ'անցնէինք եւ որովհետեւ դռնապանը բսաւ որ չուտով կը վերադառնաք, ձեզի սպասեցինք:

Խօսողը չհանեց գլխարկը: Էշըմոէն քակեց վզնոցը եւ հանեց հաստ վերարկուն:

— Գլանի՞կ մը, առաջարկեց տուփը ոստիկաններուն երկարելով:

— Ինչո՞ւ չէ, յայտարարեց Ֆաֆնէր հատ մը ընտրելով:

Ասոր վրայ Ֆազօլա խնք ալ հատ մը առաւ, շնորհակալութեան գոյն բառ մը իսկ չըսելով:

Գլանիկներուն տեսակը խոր ազդեցութիւն գործեց:

Երկուքն ալ հանեցին գլխարկները:

— Ի՞նչ խելք պտոյտի ելլել այս սարսափելի օդով, սկսաւ Ֆաֆնէր, ակռաներուն ծայրովը գլանիկին ծայրը կտրելով եւ կրակին մէջ թքնելով:

Էշըմոէն սկզբունք ըրած էր սովորական կեանքի, ինչպէս իր այժմու կացութեան մէջ կրցածին չափ չխօսիլ, որով պատասխանեց.

— Որո՞ւ տեղ կը դնէք զիս: Ես խե՞նդ եմ որ փաթթուիմ եւ հաճոյքիս համար դուրս ելլեմ առանց անձրեւի մը տակ: Բայց այսօր պէտք էր Վէվէյ երթայի հիւանդ բարեկամ մը տեսնելու համար: Շոգենաւով վերադարձայ եւ լիճին վրայ մարդ կը սառի, հաւատացէ՛ք:

— Մենք ոստիկանութեան պաշտօնեաներ ենք, յայտարարեց Ֆաֆնէր անտարբեր շեշտով մը:

Պէտք էր որ գաղափար չունենային էշըմոէնի հասատութեան վրայ, երեւակայելու համար թէ ան չէր կռահած արդէն, բայց կատակի ժամանակ չէր:

— Իրա՞լէ՛ս,

— Ձեր անցագիրը վրանի՞դ է:

— Բնականաբար, առանց ժամանակի մը մէջ օտարական մը կրնա՞յ բաժնուիլ անկէ:

— Շատ ճիշդ է:

Էշըմոէն երկարեց իր նոր եւ գեղեցիկ անցագիրը: Իր Լօնտոնէն մեկնումէն զատ որ երեք ամիս առաջ էր, իր ճամբորդութիւններէն ոչ մէկը նշանակուած էր:

Ուշադիր քննութենէ մը վերջ, ոստիկանը իր ընկերոջը տուաւ զայն:

— Կանոնաւոր կ'երեւայ, ըսաւ:

Վառարանին աջեւ ոտքի կեցած, սիկառը շրթունքին, Էշըմոէն լուռ կը մնար: Ձիգ կը՝նէր, ոստիկանները դիտելով հանդերձ, անտարբեր քաղաքավարութեան արտայայտութիւն մը պահելու: Ֆազօլա անցագիրը Ֆաֆնէրի վերադարձուց որ մատծկոտ մաստ ցուցամատով մը զպաւ անոր:

— Մեր մեծաւորը մեզի յանձնարարած է բացատրել (Էշըմոէն հասկցաւ որ տագնապալի վայրկեանը հասած է) որ դանք քանի մը տեղեկութիւններ քաղենք ձեզմէ:

Երբ չես կրնար հարուածին հարուածով պատասխանել, նախընտրելի է լռել: Արդէն մէկու մը համար որ պատասխանի կը սպասէ, չկայ աւելի շփոթեցնող բան մը քան լռութիւնը: Ուստի Էշըմոէն թողուց որ ոստիկանը շարունակէ: Ան շատ ամուր հողի մը վրայ կեցողի երեւոյթը չունէր արդէն:

— Ժամանակէ մը ի վեր գանգատներ կը լսենք ազմուկէ մը զոր կը հանեն գիշերաշրջիկներ, քաղինոյէն դուրս ելած ատեն: Կ'ուզէինք գիտնալ թէ երբեք անհանգիստ ըրա՞ծ են ձեզ: Որովհետեւ ձեր սենեակները լիճին վրայ կը նային եւ այս աղմկարարները ձեր պատուհանին տակէն կ'անցնին, եթէ իրապէս զայթակղելի բան մը կայ, դուք ամէնէն աւելի լաւ պիտի տեսնէիք:

Վայրկեան մը Էշըմոէն ապշած մընաց: Այս ի՛նչ հէքեաթ էր... Ինչո՞ւ այսքան հոգածութիւն ոստիկանութեան մեծաւորին կողմէ, իր քունը ապահովելու համար: Թակարդ մը չէ՞ր արդեօք: Բայց որպէսզի այդ հարցումը ուղղելու ստիպուած ըլլար, գաղտնի ոստիկանը պէտք էր որ որեւէ ապացոյց չունենար իրեն դէմ: Մասնութիւնը որուն զոհ գացած էր, ոչ մէկ հաստատ հիմք չունէր եւ խուզարկութիւնը ոչ մէկ արդիւնք տուած էր: Ի՛նչ ողորմելի չարժառիթ այս այցելութիւնը արդարացնելու համար եւ ի՛նչ խեղճ հնարք:

Բոլոր պատրուակները զորս ոստիկանները կրնային ունենալ իրեն դէմ, մէկիկ մէկիկ մտքէն անցան եւ ցաւեցաւ որ չէր կրնար անոնց երեսին բսել զանոնք: Այսքան միամտութիւն երեւակայութենէ դուրս էր:

Էշըմոէն միշտ տկարութիւն մը ունէր ապուշներու հանդէպ եւ այսուհետեւ այդ երկու մարդիկը անսպասելի համակրանք մը ներշնչեցին իրեն: Պատասխանեց սակայն կատարեալ լրջութեամբ.

— Շիտակն ըսելու համար, կարծեմ որ պէս ծանր քուն մը ունիմ, ինչպէս կ'ըսեն՝ արդարներու քունը, եւ երբեք բան մը չեմ լսած:

Համարձակեցաւ ժպտիլ քիչ մը, բայց անոնց դիմագիծը չպայծառացաւ: Այս անօգուտ սրամտութենէն վերջ, Էշըմոէն որ հակառակ բրիտանական գործակալ մը ըլլալուն, իր բուն գործը չէր մոռցած, յօրանջում մը զսպեց: Ցետոյ աւելի ծանր շեշտով մը աւելցուց.

— Մնաց որ, եթէ նոյնիսկ արթնցած ըլլայի անցորդներու աղմուկէն, մտքէս չպիտի անցնէր գանգատիլ: Այս թշուառութեան եւ աղէտի օրերուն չպիտի ուզէի խանգարել հանգիստը այն թշուառներուն որ զուարճանալու բախտը ունին:

— Ճիշդ է, վրայ բերաւ ոստիկանը. բայց եւ այնպէս գանուեր են մարդիկ որ անհանգիստ եղած են այդ բանէն եւ մեր մեծաւորը կ'ուզէ որ խնդիրը լուսաբանուի:

Իր պաշտօնակիցը որ մինչեւ վայրկեանին ձուկի պէս համր էր, բոլոր խօսակցութեան խառնուիլ ըսաւ.

— Ձեր անցագրէն կը տեսնեմ որ բաղէտ էք, պարոն:

Դարձեալ յուզուելով, Էշըմոէն հասկցաւ թէ ընդունակ է անսահման բերութեան մը: Ուստի վերականգնեց ըսմօրէն.

— Ճիշդ է, ատամնելի գործ սակայն ունի իր հաճոյքները:

— Փառքը, յարեց Ֆաֆնէր...

կութեամբ:

— Օ՜հ, շատ շատ համբաւ:

— Իսկ ի՞նչ կը բանիք ժընեւ...

Հարցումը այնքան բնական... եղաւ որ Էշըմոէն վերական... ձիլ: Հեղահամբոյր եղած... տիկան մը աւելի ահարկու է քան... ժան:

— Թատերգութիւն մը կը գրեմ, ըսաւ Էշըմոէն:

(Շար.)

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17. Rue Damesme :-: PARIS (13)